MÜVTÖRT DOK

MUNKACSY MIHÁLY
festőm.

Komárommegyei Dolgozók Lapja
1957.VII.5.5.old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Északmagyarország
1957.X.17.2.old.

MÜVTÖRT DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Képzőmüvészeti kiállitások a szakszervezeti üdülőkben.

Szabad Nép 1953.
jul.3.4.old.183.sz.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festő

Középdunántuli Napló
1958.jan.3o.2.old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY

festő

Északmagyarország

1948.aug.12.2.old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festő

Északmagyarország
1950.aug.23.4.old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festő

Északmagyarország
195o.aug.2o.4.old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY

Élet és Tudomány
1957 II.6.5.sz.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY

Élet és Tudomány
1957.38.sz.IX.22.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Dutka Mária: Ybl Ervin: Csontváry.
Magyar Nemzet, 1959. jan. 3o. 4. l.

MŰVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Dutka Mária: Munkácsy monográfiája.
Magyar Nemzet, 1959. jan. 2o. 2. l.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Pestmegyei Hirlap
1958 aug.lo.4.old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Artner Tivadar: Hódmezővásárhely.
Élet és Tudomány, Bp. 1958. 47.sz. 1491.l.

MŰVTÖRT DOK

MUNKACSY MIHALY
festőm.

L. Aljosina: Szovjet lap birálata a moszkvai biennálén.
Magyar Nemzet, 1959. febr. 25. 4. l.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőmüv.

Baranyai Müvelődés
1957 junius

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Megnyilt Sarkantyu Simon kiállitása.
Magyar Nemzet, 1959. febr. 7. 4. l.

MÜVTÖRT DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.
A harmadik magyar képzőmüv.kiáll-ról.

Szabad Nép 1953.jan.9.2.old.

Kovács László.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőmüv.

Ország Világ 1958
III.12.5.old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőművész

Népszava, 1958
dec. 29. 3. old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festő

Magyar Nemzet 1958
okt.18.4.old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőmüvész

Ország Világ 1957
szept.24.6.old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőmüvész

Népszabadság 1959
I.21.4.old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőművész

Magyar Nemzet 1959
jan.20.4.old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
f e s t ő

Magyar Nemzet 1958.
jun.8.8.old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőmüvész

Magyar Nemzet 1957.
nov.17.9.old.

MÜVTÖRT DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőmüvész

Népszabadság
1957.nov.1o.8.old.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY FESTŐMÜVÉSZ

"Zálogház"

Müvelt Nép 195o.I.éf.3.sz.
Zádor A.: Munkácsy.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.
"Falu hőse" kép

Müvelt Nép 195o.I.éf.3.sz.
Zádor A.: Munkácsy.

MÜVTÖRT;DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.
"Éjjeli csavargók"

Művelt Nép 1950.I.éf.3.sz.
Zádor A.: Munkácsy.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.
"Köpülő asszony"

Müvelt Nép 195o.I.éf.3.sz.
Zádor A.: Munkácsy.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.
"Zivatar a pusztán"

Müvelt Nép 195o.I.éf.3.sz.
Zádor A.: Munkácsy.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Müvelt Nép 1951.II.1.sz.33.

" A Muzeumnak....."

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Sós: Könyvek zeneszérzőkről és festőkről.
Magyar Nemzet, 1959. jul. 3. 4.l.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festő

Szövőnők a tárlatokon.
Magyar Nemzet, 1959. jul. 16. 4.l.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Dutka: Az Alföld a festészetben.
Magyar Nemzet, 1959. jul. 12. 8.l.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Dutka: A magyar grafika és éremmüvészet.
Magyar Nemzet, 1959. aug. 2o. 8.l.

MŰVTÖRT DOK

MUNKACSY MIHÁLY
festőm.

Dutka: A magyar grafika és éremmüvészet.
Magyar Nemzet, 1959. aug. 2o. 8.l.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY
festő

Tatár I: Eladó a Belvárosban egy lovagvár - halk melódiával.
Esti Hirlap, 1957. márc. 1o. 4.l.

MŰVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festő

Az egykori Kuria épületében helyezik el a Nemzeti Galériát.
Esti Hirlap, 1957. márc. 5. 2.l.

MŰVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Rippl-Rónai: Az uj társadalom nagy előny.
Népszabadság, 1959. márc. 21. 12.l.

MÜVTÖRT DOK

MUNKACSY MIHÁLY
festőm.

Napló.
Magyar Nemzet, 1959. jun. 24. 7.l.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Békéscsabán szobrot állitanak Munkácsy M.-nak.
Népszabadság, 1959. ápr. 14. 8. l.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY
festőm.

Artner T: Tárlat - Kisujszálláson.
Esti Hirlap, 1957. aug. 25. 2.l.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Magyar Nemzet 195o.jun.1.4.old.
Haladó hagyományok a magyar festészetben.-
/sz - zs./

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Magyar Nemzet 195o.V.6.7.old.

Munkácsy Mihály 1844-19oo.- Végvári Lajos.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Magyar Nemzet 195o.V.14.7.old.
Müvészalbum Munkácsy képekkel és a szovjet grafika negyven reprodukciójával.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőmüvész

Szabad Müvészet 195o.IV.5-6-7.174-18o.
Végvári Lajos: A Munkácsy kérdés.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Szabad Nép 1951.
167.sz.jul.19.6.1.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Szabad Nép 1951.94.sz.
IV.22.7.1.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Irodalmi Ujság 1955.VII.23.8.o.
Péter Imre: A vázlatkönyv védelmében.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Magyar Nemzet 1949.III.1.4.old.
Beszámoló.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Magyar Nemzet 1949 V.6.4.old.
Beszámoló.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Szabad Nép 1946 3.24.11.1.

MÜVTÖRT;DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festő
A magyar tájképfestészet.

Szabad Nép 1948.IX.8.4.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festő

XIX.századi magyar mesterek.

Szabad Nép 1948.okt.16.6.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.
Önarckép kiáll.

Szabad Nép 1948.jan.23.4.o.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festő

Magyar Nemzet 1946.II.9.II.éf.31.sz.
Hír.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festő

Szabad Müvészet 195o.IV.5-6-7.181-87.
Végvári Lajos: A Munkácsy iskola.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Irodalmi Ujság 1952.jul.17.3.old.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

/Megemlékezés halálának 5o-ik évfordulója alkalmából./

Szabad Nép 195o.
IV.3o.15.1.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festő

Szabad Nép 195o.299.
dec.24.8.l.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festő

Szabad Nép 195o.166.l.jul.2o.6.l.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Szabad Müvészet 1950.IV.9.350-53.
/Szegi/ Az ujjárendezett szegedi képtár.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festő

Szabad Müvészet 195o.IV.12.49o-95.
Oltványi Imre: M.M.életrajzi levelei.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Magyar Müvészet 1948.XV.éf.257-65.lap.
Kampis Antal: A Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményei.-

MÜVTÖRT;DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Béke és Szabadság 1954.
7.sz.II.17.14.1.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Müvelt Nép 1952 aug.8.31.old.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Magyar Nemzet 1950.IV.30.7.old.
Ötven év előtt halt meg M.M.

MÜVTÖRT DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Népszabadság
1957.XI.7.16.old.

MÜVTÖRT DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Népszabadság
1957.X.15.4.old.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festő

Napló
Magyar Nemzet, 1959. nov.1. 8 l.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festő

A.Nacsev: A magy.Alföld képei Szófiában.
Magyar Nemzet, 1959. nov.19. 4 l.

MŰVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festő

György I: Szép könyvek ~~közökkx~~ szülői.
Népszava, 1959. aug. 28. 6 l.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festő

Rajz és éremkiáll. a N.Gal.-ban.
Népszabadság, 1959. aug.18. lo 1.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY

Élet és Irodalom
1958.II.évf.31.sz.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY

Élet és Irodalom
1957.1.év.17.sz.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY

Élet és Irodalom
1958.II.éf.7.sz.

MŰVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Uj tudományos kiadványok.
Népszabadság, 1959. máj. 21. 8.l.

MŰVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festőm.

Péter I: Az Alföld a festészetben.
Népszabadság, 1959. jul. 26. 7.l.

MÜVTÖRT DOK

MUNKÁCSY MIHÁLY
festő

Ma délben nyilik az Akföld a fest. ...
Magyar Nemzet, 1959. jul. 4. 4.l.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festő

Szabad Nép 1952.141.sz.
jun.17.6.l.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Szabad Nép 1952.161.
jul.1o.5.1.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Szabad Nép 1952.163.
jul.12.7.1.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Szabad Nép 1952.164.
jul.12.6.l.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Szabad Nép 1952.
189.aug.12.5.1.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLy festőm.

Szabad Nép 1952.
258.okt.21.2.l.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Szabad Nép 1952.297.sz.
nov.29.3.l.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Szabad Müvészet 195o.5-6-7.sz.162-73.
PÖG.: Munkácsy Mihály.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Magyar Nemzet 1948.V.1.6.old.
Beszámoló.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Magyar Nemzet 1948.I.4.2.old.
Riport.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Szabad Müvészet 195o.IV.3-4.sz.111-12o.
Végvári Lajos: Deák-Ébner Lajos.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Béke és Szabadság 1952.
29.jul.2o.11.1.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSI MIHÁLY festőm.

"Jelenet a siralomházból" /Bp.Szépm.M./

Magyar Nemzet 1945.VI.2.25.sz.
Hir.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

"Kolpacki parkrészlet"/Bp.Szépm.M./

Magyar Nemzet 1945.VI.2.25.sz.
Hir.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Magyar Nemzet 1945.VI.2.25.sz.
h i r . -

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Magyar Nemzet 1945.VI.9.I.év.31.sz.
Beszámoló.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Müvelt Nép 195o.jun.4.lo.
PÖG.

MÜVTÖRT;DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

"Köpülő asszony"
festménye

Müvelt Nép 195o.I.éf.4.sz.33.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Uj Ember 195o.V.14.3.old.
Az Ecce Homo festője.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Uj Ember 1952.3o.sz.2.old.
Munkácsy kiállitás a Mücsarnokban.-

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.
"Ásitó inas."

Müvelt Nép 195o.I.éf.3.sz.
Zádor A.: Munkácsy.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

Müvelt Nép 195o. évf.1.sz.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.
"Tépéscsinálók"

Müvelt Nép 195o.I.éf.3.sz.
Zádor A.: Munkácsy.

MÜVTÖRT.DOK.

MUNKÁCSY MIHÁLY festőm.

"Siralomház"

Müvelt Nép 1950.I.éf.3.sz.
Zádor A.: Munkácsy.

Munkácsy Mihály f. I. Szana T. Magyar művészek 1887:

Született 1844. Munkácson. Atyja Lieb Mihály, fiával Korában mint testőr szolgált a bécsi udvarnál s mindvégig megőrizte finom, elegáns modorát s úri bajlamait, melyekről sokáig perceptor Korján sem mondvám le, teljes elszegényedését vonta maga után, s a megakadt gyarapítása a kis Mishét kiöbl az asztalos műhelybe beiratkoztatta.

A szabadságharc zavarai megpusztították a Lieb családot, vagyonától ifj. Mihály B. Csabán, egyik nagybátyjához került. Ez 1855-ben asztalos mesterségre adta s Munkácsy tulajdonos lakásokat, szarasztszékeket festett, 6 évet töltve a galgagyörki mellett. A fiú betegeskedni kezdett, s hogy kigyógyuljon Gyulára, nagybátyjához ment. Gyulának ekkor egy művész barátja is volt: Szamossy Elek, kivel a fiatal asztalos segéd csakhamar megismerkedett. Két évet töltött Gyula s 1863-ban az ő ajánlólevelével jött fel Pestre, hogy tovább képezze magát. Első útja Barabás Miklóshoz vitte, ki a Képző művészeti Társulat igazgatója volt. Ez próbamunkát kért tőle, melyet tárgyát ketszer szívt vitatkatja, de ajánlotta, hogy azt a valóságból merítse. Munkácsy néhány nap multa el előtte hozva első képét. Ennek A karatist és elbeszélő honvéd. E kép révén kb. 10-15 ft sejtelmet kapott s megadott, hogy a Képcsarnokba szabadon járhasson, s ottan dolgozhassék. Első munkát a Társulat vette meg kisorsolásra 80 ftért, s ettől fogva egymásután adogatta be újabb műveit a Társulat kiállításaira.

A Rukonica pattogatás Húsvéti locsolódás a Vőfély gyorsan borzolták egymás

Ő arcvonásaira jellemző

Munkácsy Mihály 2.

Második művét már 130 frtot kapott és ezen a pénzen Bécsbe utazott, de 1866-ban már újra Párisban van, hol hire s népszerűsége folyvást növekvőben volt.

1868-ban Münchenbe, azután Düsseldorfba ment; mindkét helyről küldött újabb műveket s a képzőművészeti társulat választmánya rendesen megvásárolta azokat kisorsolás végett.

Ama pályázatról azonban, mely távolléte alatt a kormány tárgyát ki, elkészült versenyművével. Ekkor történt, hogy mestere Kaulbach és a képzőművészeti társulat választmánya egyszere ajánlottak a miniszternek, br. Eötvös Józsefnek, ki a következő évre sarkére saját felelősége megadta az ösztöndíjat. München, és düsseldorfi tartózkodás alatt sokasmosan fejlődött. Siralomház-ának első vázlata akkor készült, de vállalkozását Knaus is elbizakodottnak bírálta. 1869-szept. 10-án nyomoba, elkeseredett hangulattal fogott munkájához, a Siralomház vázlatának kidolgozásához, mely négy nap 10,000 frankot vett meg tőle egy angol műbarát.

Nemsokára újabb 10000 frankos megrendelést kap s a következő évben (1870) megérkezik Párisból a hír, hogy a nagy kiállítás első jutalmát Siralomháza nyerte el. Ez a dicsőséget hirtelen festővé tette.

A siralomház időtlen tárgya, a fiúnak bevégzett egyszerűsége, az arányos szerkezet, fölös pedig a tőtét, buskomor színeket, mely a drámai képnek megdöbbentő hangulatot kölcsönöz az vilonság hatását gyakorolta a francia művészi körökre

Munkácsy Mihály 3

a Munkácsyban mindenki az-
dati és nagy sebesség feltűnő-
sét látta.

A Siralomházi és az ezt köve-
tő képeinek nagy részében is
ugyanúgy és éjjelnek nagy
emlékeinek hatása alatt áll.
Sivárabban rajzolja az élet
komor oldalait s a Siralomban
is nagyobb elővetettel ragaszkodik a sötét minőkhez.

Éjjeli csavargók c. képe is
e hatás alatt áll. Sinci
először a Zálogházban c.
képen kezdett kissé dönt-
ni, s a borus hangulatú
művek során a Tőzsdeszobák
sorába be. Egy ócsovott ka-
tona borzalmi c. ceu harci élme-
nyeit, melyeknek hatása
ilyenkor tudatosodik vissza
a jelenlévők tekintetén. A
typusok idegenszerűsége azonban
elárulja, hogy a képeken
már nem harcja földjén
keresett inspirációt.

Legszerelmesebb művei: az
Ujoncok és a Fehér house. Egy
az idegenben vonás szerint a
képeken is megakad, noha e
vonásokat már inkább csak a
kontrast kedvéért használja,
melynek emelésére szolgál a
sötét hátter valamint az ár-
nyékolás komorsága is.

A szinte csendes boldog-
ság idyllje ott hozzánk a
Műtőszobán c. szinű képről,
mely a művészt is nyelt tanulmá-
nyul, s mint egy kiszűnő kép felett
tanácskozunk.

Voltaképen azonban még is
Milton az a szinű magban Mun-
kácsy legrokonabb eltűnt addigi
irányától

A Vak Munkácsy régebb
munkáinak ismerői, alighanem
doltak, hogy eppen a vakok festő-
szetben, a drainai ábrázolás
terén alkotja meg világra
szóló remekét.

A mester négy képe: Krisztus
Pilatus előtt, Ecce homo kivont egyka

Munkácsy Mihály 7.

a jelenet legjelentősebb vallásos festményének.

Nagy, szépszerű festménye azt a jelenetet ábrázolja, midőn Krisztust a római bíróság elé viszik s a zsidók fejei a Közép halálra ítéltetését kívánják.

Nehéz volna eldönteni, vallásos vagy történeti festmény-e ez a kép, mert nem csupán vallásos meghatottság, de egyuttal komoly tanulság is az a mit e kép szemlélése után nyerünk.

Ipolyi Arnold maga vette védelme alá a művészt ama vád ellen, hogy Krisztusnak, a kép főalakjának, istenségi typusa eltérő a szokásos felfogástól.

A festménynek közel 40 alakja van.

Munkácsy Krisztus-képével merész ugrást tett az ősi idők művészetében.

Második vallásos tárgyú festménye: Krisztus a Golgotán. Képe méltó megdöbbenésre adhat okot mindazoknak, kik a régi eleszokat utóíthetetlen mesterek s az általuk alkotott formákat szépségeknek tekintik. E kép festetése és kiállítása a Krisztus Pilátus előtt c. képnek. (n. ott. körülmények leírva).

M. miután Miltonjával új irányba terelte művészetét, folyvást nagyobb súlyt fektetett a szinezés kérdésére. A feletébe olvadó tonusok kezelésével, mely egy időben sinte betegsége volt, csöpp felhagott s a kolorisztikus körök festett lapot oly csodás gyorsasággal, mely a művészet történetében riskírja párját. Különösen fehér inges gardagot.

1–32 lap.

n. o. reproduktáva.

1) A vádló (rézkarcz) Krisztus Pilátus előtt c. képhez.

2) Saját arcképe a nehéz vizlat

Munkácsy Mihály 5

3., Munkácsy első rajza. B. Gyula 1861.
(anya gyermekével)

4., Vitatkozó bírák (kép részlet)
rézkarc.

5., Hajnalban (ásitozó inas gyack)

6. Éjjeli csavargók. 1873

7. Részlet a siralomházból

8. Koldusgyerek 1872.

9. Első látogatás.

10. Mütsomben 1876.

11. Milton.

12. Krisztus (Részlet a Krisztus Pilátus elött c. képből.

Munkácy

Irod

Baráczi László. Munkácy szobr. Orsz. vilag 1906. 862 l.

Murray

irod
L

Vasiljev c900
729.

Munkácy

wod

Vasárnap 1902. 18. I.

Munkácy

TIROL.

Nai. Nyp 1896. 271

Munkácy

und

Kritikus. Ecce

Homo. M. Genius

1896. 312–314

l. arckép

Murray, Mrs

vod

M. Gennis 2896.

II. 775 l.

Murray

TIROD.

Vas Zup. 1896. 141.

IROL.

Jan 2p 1886. 292.c

Munkácy

IROD.

Vasárnap 1896. 188.

Munkácy

IROD.

Az „Ecce Homo."
van ny. 1896. 289.
291 l.
lapokkal
arckeppel
alaurázal.

Munkaij

IROD.

Vas 2ys 1896
236 l.

1091

Munkácsy

László

Artes 2341 l.

M. N. Múz.

Murray

IROD.

Vas. 2p 1896. 267.
268. (Murray Athon.)

Munkácsy Mihály

vrsd

Selyés Istvánné

K-r. Munkácsy Mihály. Var. Ny. 1870.
41. szám Marastoni által
rajzolt s Rusz által met-
szet arcképével

Ulmrachy

od

Varšava 1891. 328 l.

Munkácsy

és

A berlini nemzetközi kiállítás. Vas Gy

1891. 309 l.

Munkácsy

Haynald Lajos kalocsai
érsek olajfestménye
egyszer Vas Zs

1891. 28 Ápr.

Murray

vrod

Osn. Vlády

~~1903~~ 1893.

355 l.

Munkácsy

und

~~Vedy~~

Am Vilej

1890. 659l

Munkácsy

vod

Szekely Kurár. A

patrot Ormos Vilay

1890. 6754

Patatt Lann

Munkány

a Universitas Könyvtára

és vegyelem

Malczaptól

Munkácsy

rod

Vas Up 1897

390 l.

Menrad M.

von

Vas Lys 1897. 93. l.
108 l 141 l. 173 l. 205 l
357 l.

Munkácsy Mihály

vod

Var. 1897. 869 l.

871 l.

Mumbaicy wod

vas zp 1897 795-l.

Munkácsy

od Váczy 1898-

417 l. E

Munkacs

No 1

Vasárnap 1898-

Yool.

Murray

Good

Vasey 1898.
824. l.

L Munkácsy Mihály

irod

Szana Tamás L 7-

Magyar Szalon. 1892

XVII. k. 419-439 l

képekkel.

Munkácy Mihály

erdi

M. Tarnóvenek

1900. 1721 – 1731

Munkácsy Mihály

Munkácsy Lépcsőn Párisban
Vas. Ujs. 1884-788 l

TK. 15.

II
360

15. Ismeretlen festő.

A XIX. századból.

Szilágyi Mihály.

Mellig, balra fordul. Feje elől kopasz; szeme barna; haja, bajusza és körszakálla ősz. Dolmánya és prémes mentéje piros, jobb vállától bal csípője felé kék kendő vonúl, a nyakába vetett széles aranylánczon pedig sárkánytól körülvett keresztet hord e felirattal: »*O quam Clemens et misericor est Deus*«.

Vászon, méretei 63 : 43 cm. — Magy. Képt. 150. — Lelt. sz. 15. — Szilágyi István hagyatéka 1863. augusztus 22-én.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemz. Múzeumban. 1876 : VIII. 93. — 1878 : VIII. 55. — 1880 : VIII. 55. — 1881 : VIII. 55. — 1883 : VIII. 382.

A Tört. Képcsarnokban. 1884 : I. 13. — 1894 : I. 18.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

írod

Vas. Ujs 1870. 16 il

M. 150.

Munkácsy Mihály

cód

=

Mucsarek, 1900. 180. e

(Munkácsy képek a párisi kiállításon.)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191 ...

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

vied
Z

Az Építési Ipar

1882. 77 l. 100 l

.....*műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

Lőrd

Kiáll. 1867

Ki volt áttetve:

1. Pusztai Zivatar.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

Lud

Magyar Szó. (Szeged)
1899. 1. szám. (Munkácsi szentgyalázás)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedélye

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírása.

8. sorsz. Műhelyi minta. — Er

Munkácsy Mihály

Szöd
Z

Magyarország és a Nagyvilág

1882. 2 szám - 9 szám

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Munkácsy levely

1 db

Mucsarnok, 1898. 149 l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláirása.

vezem:

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Umrachsy [illegible]

[illegible]

Mucsarnok, 1898. 182

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Munkácsy Mihály

vőd

Műcsarnok. 1898. 110. l
(Munkácsy trefor Vár-
palotán).

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Minnesota Ceiling

Grid

Minneapolis, 1898-97

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Munkácsy Mihály

Krod

Mod. fest. 1904.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

vrd

Munkácsok, 1898. 122. l
(Még egyszer Munkácsy
vajpalotai portréi).

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök vá
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Munkácsy Mihály

írói

Mucsarnok, 1901. 400.
(M. M. palettája)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. **sorsz.** Műhelyi minta. —

Munkácsy Mihály

Vod

Mod-fest - 1905.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Munkácsy Mihály

Urod

Mücsarnok, 1901. 260-

262. l

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

vagy helyettesének
irása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy M

vod

Kacziány Ödön: Tejes
csinálók. Vasárnap
1893. 49. szám.
Jegyzet-

Mickiewicz Adam

wod
Z

Vaisys 1893.

796 l.

Munkácy Mihály

vörd

Kovács Ármos. A szegedi tanyák ünnepe. Vas Ujs 1891. 768–771 l. Napóleon és az ember a művészet arcképével Szóf Tivá Lyrosnak az képén.

Munkácsy M

1904

Gr Andrássy Gyula
mausoleum. Vas. Ny
1892. 4to l.

Memoracy sold

Vas. Up. 1892. 445l

Munkácsy Mihály

erő

Föv. dayok 1868. 787

Munkácsy

laid

Mozaistorn Zóna

Munkácsy

Karikaturák művészektől.

Ernst Lajos könyvtára

Ernst

Minkaing M

vrad

Měsíční Spat. ~~140~~

1865-6. 235 l.

č. 312-313 l.

Munkacsy M.-

vő

Vas. Ny 1891: 670. l
690. l 706. l
722 l.

Munkácsy Mihály

vő d
Z

Rózsa Miklós: Falaur a Műcsarnok nemzetközi impresszionista kiállításához. Budapest, 1910. 20-21. l.

~~Angol ónbélyeg X. 1916.~~

Munkácsy Mihály

Ivan Ede. Munkácsy élete és művei. Uj Idők 1911.

2877

6. Tiziano V

A mester sz. Pieve di Cadoreba
augusztus

Ippolito de Medici.

Csaknem térdig látható
Jobb kezében buzogányt tart,
kardját fogja. Kalpagja vörös
szeme, bajusza és szakálla fek
gallérú köntöse sötétvörös.
A háttér sötétbarna. Jelzése
Paczka«.

Vászon, méretei 137 : 106 cr
delés útján 1000 K-án szereztetet
1885 október 21-iki 41590 sz. leir

Kifüggesztésére vonatkozó a
után : Ippolito de Medici bíborno
Vecellt után : Ippolito de Medici r

Jegyzet. A firenzei Pitti-képt
Paczka Ferencz.

Munkácsy levelei

Munkácsy M.

vő

Bertha Sándor. Munkácsy Mihály. (Élményeim-ről) Vas. Ny. 1941. 26 l.

'ecelli után.

ı 1477-ben. † Veneziában 1576
27-én.

és kissé balrafordultan áll.
baljával pedig oldalán lógó
barna ; haja, szemöldöke,
ete ; végig begombolt, álló
Derekát csíkos öv szorítja.
alól jobbra : »*Tizian után*

n. — Lelt. sz. 6. — Megren-
t 1885-ben. — Átvétetett az
ıt alapján (58–885).
ıdatok. 1894 : II. 74. *Tizian*
k. — 1907 : II. 26. *Tiziano*
nagyar díszben.
írban lévő eredetiről másolta

Munkácsy

vrod

Lipták. 101.

elő Eöje a Kuhonóze
vattoltatás ott a
kepőn tart Eiőtt alitt otta ki.

NB. es nem igaz!

mert már a pesti
megjelet kiadu.
s szerepell.

Munkácy

Szendrei László dr. Arch

Él 1891. 387. l.

Munkácy Mihály

Vad

Vas Zs. 1891. 590 l

Munkácsy Mihály

Lrod

Török Mihály. Munkácsy és Van Dyck. Kolozsvári Lapok 1899-14 sz.

.....*mühely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu .....

n.

i .....hó.....

.....

sajátkezü aláírás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

évad

Egyházművészeti lap

1881. 223. l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy

Szöd

Gróf Keglevich Istvánné -
Munkácsy Árpád - ja -
Magyar halon XIX.
1893. szept - füzet -

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

délyezem:

.....

ök vagy helyettesének
aláírása.

ıta. — Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

az eredmény

Képzőművészet.

* (Két ismeretlen Munkácsy-kép.) Munkácsy fiatalkori képei nagyrészben ismeretesek, még ha nincsenek is a hazai képtárakban egybegyüjtve. Művei sorozatáról elég pontos repertoriumot találhatunk, de ezek között nem látjuk felemlitve azt a két képet, melyeknek a fővárosban való létéről ir most nekünk egyik előfizetőnk. Egy régi belvárosi polgárasszony, özvegy Egyenessy Jánosné birtokában vannak ezek a képek, melyeknek mellékesen a történetök is igen érdekes. Egyenessy János a mult század hatvanas és hetvenes éveiben az akkori irólvilágnak keresett szabója volt. O készitette Jókainak, báró Kemény Zsigmondnak, Podmaniczky Frigyesnek, Degre Alajosnak ruháit s üzlete, mely a régi Hatvani-utcában volt, olyan látogatottságnak örvendett, hogy az egykori irók és művészek szinte mind nála dolgoztattak. Igy került hozzá Munkácsy is. Az akkori idök divatjához illöen egy fekete magyar ruhát, egy télikabátot, azonkivül két rendes polgári öltönyt rendelt. Munkácsy 1868. körül ugyanis elhagyni készült Magyarországot, azért volt szüksége a ruhákra. Fizetett is tiz forint elöleget, a többi összeget pedig úgy egyenlitette ki, hogy lefestette tartozása fejében a szabómestert és nejét. Ez a két Munkácsy-kép története, melyek az ő festési modoráról is könnyen felismerhetök, de a tőle való eredetet még kétségtelenebbül bizonyitja a képek alján levü tipikus névaláirás. A nyolcvan év körül járó özvegy nem is sejtette eddig, hogy milyen ereklyék birtokában van, ám amikor közölték vele a felfedezést, kijelentette, hogy nem hajlandó tőlük megválni, mert neki is értékes családi emlékei.

1907. XXIX. 192.

Munkácsy Mihály

Lad

M. halon. 1892. XVI.

9 l. (archaeol.)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyfő

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

Lot

KL 45

Munkácsy Mihály

irod

Szerző nélkül.

Golgota

Munkácsy Mihály festménye

Budapest.

1899.

$\frac{1}{4}$

Murdaiov Michael

500

M. N. Museum 1902. 202. e

.... *mühely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

lárd okv

Egyetemes Philologiai Közlöny 1901.

25 cíf. 509 l.

510 l.

.....*mühely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu.....

m.

vi .....hó.....

.....

sajátkezü aláírás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

Krist

Golgota. Munkácsy Mihály festménye. Egyházy Ágoston és társa kiadványa
Budapest. 1899. 8r. 16l.

.....*műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

m.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

ÁRA REMEK DISZKÖTÉSBEN

48 KORONA.

HAVI RÉSZLET HÁROM KORONA.

Munkácsy Mihály

Irta: **Malonyay Dezső.**

MUNKÁCSY BEVEZETÉSÉBŐL.

MESE sincs mesésebb, mint a mi Munkácsynk története, a vézna kis asztalosinasé, aki elindúlt mezitláb, egyedűl, hogy meghóditsa a világot, és ezt meg is cselekedte.

Nem birt vele semmi nyomoruság; hányszor álta útját ezerféle akadály. Nem telt bele két esztendő, minden tündér engedelmesen melléje szegődött és hordtak ölébe dicsőséget, kincset töméntelent.

Csak még éppen egy kicsi híjja volt a mese végének: hogy mikor aztán a kis asztalosinas meghóditotta az egész világot, száz szekérre rakja a babérkoszoruit és haza jöjjön boldog embernek.

Már útban volt... A koporsója itthon van.

Kiadás után:

›mda. 1905.

Munkácsy Mihály

irod

Meller Simon. Magyar festők kiállítása Berlinben. Vas. Ujs. 1910. 165. l.

A felelősek távolról sem mérlegelték ki azoknak a feladatoknak a felsorolását, amelyeket a leendő telepítési törvénynek meg kell oldani. Hogy még egyet említsünk, itt van az egyke kérdése is, amely olyan sokat foglalkoztatja az egyházi köröket és társadalompolitikusokat. Ez a veszedelmes népbetegség egyedül valláserkölcsi úton nem orvosolható, amiről az érdekelt egyházi vezetők is meggyőződtek s ezért folyamodtak új és hatásosabbnak igérkező eszközökhöz. A tolnamegyei református lelkészegyesület az egyke által fertőzött és veszedelmesen elnéptelenedő községeket népes alföldi családok betelepítésével akarja megmenteni az elpusztulástól. Minap értesültünk arról, hogy a Dévaványa protestáns vezetősége Jászárokszállás tolnamegyei kirajzásán felbuzdulva, nyolc családot 42 taggal bocsátott útra az egyik egykés somogyi községbe. Parányi kezdet, de a gondolat maga óriási gyakorlati jelentőségű, mert megfelelő kormányzati intézkedésekkel nemcsak az egykés falvakat telítené meg egészséges erkölcsű népes magyar családokkal, de nemzeti szempontból is missziót teljesítene. „Dunántúl egykés vidékein — olvashatjuk a „Magyar Vidék" egyik számában — elnéptelenedtek a községek. Ha az idegen belép a faluba, alig talál gyermeket. Sok ház üresen áll s a föld megmunkálásához kevés a munkaerő. Ezért az eddig színmagyar községekbe a szerbek és svábok húzódtak be, eleinte mint napszámosok részesmunkások, gazdasági

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály őseiről.

„Lichische Denckhmaler so seith Anno 1639. Geschehen" 278. oldal. A XVIII. századbeli Codex, nagy upolcradrét (Bártfa város levéltár alap).

A Lich család környék, Lich János Ferenc birtokaitól, a Rinek családi föld, egyesi és Kmain nesztetai a Lich-családi föld és lefelé hannadizyler foglalnak magukban Rimaszombat adatokat. A Következő Lich-ekről tartalmat adatokat.

Lich János Károly Ferenc (a bajor vala zsoldban) † 1681.
Ez fia volt Lich Ferenc József és Lich János György birtokos (1679 szt. 1737) Ennek leánya Lich Mária Klára, fiai Lich Miklós Farkas († 1764) és Lich János Ferenc birtokos (a Codex írója) sz. 1708. 1731-ben a bécsi Kamara a sárosvármegyei Sóvárra, Eperjesre mellé császári és Király sóhivatali imonnak neveri. 1741-ben bécsi, 1745-ben Palocsára, 1748-ban Bártfára helyezik, mint sóhivatal. Első feleségétől három fia született. 1750 decz. 10. óra hajnalán, Berecky Zsuzsanna B. János bártfai főbíró leányát veszi, Ettől 5 leánya született. 1784-ben a fejedelmek vége szakadt. A bártfai rk. plebs. anyakönyve szerint 1785. decz. 12-t. Egy fia és három leánya maradt életben. Ez a fia Lich ~~János~~ Benedek József Ferenc 1744. Sóvárra született. Ennek fia Lich György János József F, a kinek fia Lich Leo Mihály F, Lich = Munkácsy Mihály atyja.

F meghalt 1770.

F 1802. Sóvárra ment. † 1852-ben Miskolczon halt el.

Művészet, 1903. II. 68. l.

1787. Munkácsy Mihály:

Nő képe.

Derékon alól látható, kissé jobbra fordulva. Jobb kezét ölében nyugtatja, balja mutató ujjával állát támasztotta meg, mintha gondolkoznék. Jobb vállán légy ül. Középütt elválasztott hullámos haja, melynek fonatai lelógnak és szemöldöke sötétbarna, szeme szürke, fülbevalójának és karpereczei egyikének köve piros, bal kezének negyedik ujján karikagyűrűt hord. Kivágott kék ruhának dereka elől füzős, ingvállának patyolat-ujjai puffasztottak.

Vászon, mér. 67.5 : 55.5 cm.

Vétetett 1900: III. 3-án Plainer Lajos kir. közjegyzőtől 100 frton (34/900), az 1900: I. 20-án 4924 sz. alatt engedélyezett hitelből (29/900)- Elszámoltatott 1900: IX. 3-án (457/900) az elszámolást elfogadta 1900: XII. 17-én a 14683 sz. vsz. leirat. (689/900).

90v: IV. 29.

Munkácsy Mihály

Munkácsy első mestere meghalt.

Alttóly Albrecht Sándor az utolsó mester volt. Aradon lakott a szegénysorban. 1892 ben. halt meg.

Aradi Közlöny. 1892 évf. 28 szám

ich- gs No.	Bestellte- Stückzahl	Preis		Anmerkung
		Kronen	h	

Bestell N

Post- Stück per

Gegenstand

Munkácsy Mihály

Vas Zs 1891. 718.
unaufgeschnitten.

Munkácsy Mihály, festő; szül. 1844 február 20-án Munkácson, megh. 1900 május 1-én Endenichben.

Munkácsy Mihály

A Képzőművészeti Társulat tárlatain következő műveivel vett részt:

1877. nov. és decz. kiáll.: Ujoncok, 10.000 frank. — Saját műterme.

1878. júl. kiáll.: Tanulmányfő, 1000 frt.

1884. tavaszi kiáll.: Szinvázlat az isaszegi csatatérhez. (Készült 1867. ben.)

1885. nemzetk. kiáll. II. sor.: Női tanulmányfő, olajf. — Tájkép, olajf., 1800 frt.

1885. orsz. ált. kiáll.: A falu hőse, olajf., 18.000 frt. — Jézus a keresztfán, olajf., 20.000 frt. — Tájkép, olajf.

1888. bpesti gyermekmenhely jav. rend. kiáll.: Női arckép, olajf., Ligeti Antal tulajd. — Az itatónál, olajf., gróf Andrássy Gyula tulajd. — „Azért is forog a föld!", olajf., Rechnitz Henrik tulajd. — Tanulmányfejek a Siralomház cz. festményhez (4 db), gróf Almássy Tasziló tulajd. — Az ébredő suszterinas, tanulmányfej, gróf Almássy Tasziló tulajd. — Genrekép, olajf., gróf Károlyi Tibor tulajd. — Milton tollba mondja az „Elveszett paradicsom" verseit, olajszinvázlat, Harkányi Frigyes tulajd. — Szalmás szekér, olajf., gróf Zichy Rezső tulajd. — Erdőrészlet naplementekor, olajf., Harkányi Frigyes tulajd. — Ítató, olajf., gróf Széchényi Béla tulajd. — Közös reggeli, olajf., Bignio Lajos tulajd. — Elveszett gyermek, olajf., gróf Zichy Jánosné tulajd.

Munkácsy Mihály

1888. őszi kiáll. II. sor.: Egy pillanatnyi felkevülés, olaj., Sedelmeyer Charles tulajd.

Munkácsy Mihály (irodalom)

Budapesti Hírlap. 1901 szeptember 28 (Két elfelejtett Munkácsy-kép).

Munkácsy Mihály

Somogyi Miklós: Magyarok a münchenii képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 181. l.—

Munkácsy Mihály

tiak aírlej nyomtatva

Pastemás. 78. l.

.....*műhely.*

yfőnökség!

ev ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Mundaiz Mulay

Ind

Jlg 397.l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

vezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

Műcsarnok
1925. tav. kiáll. 127, 128, 129, 130
1927. magyar táj 22, 23, 24, 529

Zára III.-46, 47.

Munkácsy Mihály

Irod

Festőnő Akik

91 — 94 l.

Munkácsy Mihály

U. 317

Memkácy Mihály

U. 427

Menkácsy M

U. 10856

Torf

Fenyős

Kote

Mendrácsy Mihály

l.

Liber Apostolorum

211. l.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály leveleiből. Első közlemény. Vasárnapi Ujság, december 14., második közlemény dec. 21.

1902 1902

(Művészet 1903. 72. l.)

PREISERMÄSSIGUNGEN!

Verstellbare Winkel

Nr.	28183	28193
Rm.	4.25	4.65

Elektr. Schnellkopier-Apparate

Nr.	65503	65513	65523	65533	65553
Rm.	182.—	160.—	220 —	305.—	197.—
Nr.	65563	65583	65593	65603	65803
Rm.	165.—	244.—	376.—	29.50	136.50

Heckolit Arbeitslampe Nr. 14623 Rm. 14.20

Rechenschieber

Nr.	17983	18463	1792
Rm.	12.20	13.—	10.40

mit Dreistrichläufer Rm. 0.50 mehr

„Centima" und „Rollostabil"

Nr.	29283	29293	29303
Rm.	2.75	2.75	2.50

Mit Firmendruck Preise auf Anfrage

E. Heckendorff, Berlin SO 36

Munkácsy Mihály

Új Munkácsy-műlapok. Jeltelen cikk. U. o.

Művészeti Krónika

1912. I. 1. sz.

(Művészet 1912. 207. l.)

[illegible]

II. 2297. Munkácsy Mihály. 22 éves, kath., szül. Munkácson, atyja hivatalnok, gyakorlati festőiskola, 1866 dec. 30.

Som 181. l

[illegible] Medinyánszky László, 30 éves, [illegible] kath., szül. Beckón, Magyarországon, atya: [illegible] földmívelő, anyák osztály, 1872 nov. 1.

a babért. Színeinek ereje, amelyeket amattól (Leibltől) vett el, mesteri ecsetvonása, amelyeket tőle átvett, hogy aztán túlságba vigye, az egész világon sok elismerést juttatott neki. Engem is félrevezetett a Párisban ünnepelt mester látszólagos függetlensége, míg Leiblt nem ösmertem s míg nem vált visszataszítóvá a Munkácsy művészi szereplésében egyre fokozódó túlzás".

Ily nyilvánvaló igazságtalansággal szemben jólesett nekünk Fritz von Uhde szép cikke, amelyet Munkácsyról írt a „Művészet" számára (1902. évf. 319. l.). Most pedig Ilges írt monografiát a magyar mesterről, egészen más szellemben s más értékeléssel, mint német kritikustársai. A szerző szeretettel merült el Munkácsy művészetébe s ennek épen ama jellemvonásait világítja meg, amelyekben kivételes erejű tehetsége legszebben nyilatkozott meg.

Mint az összes eddigi Munkácsy-életírók, Ilges is a belletrista örömével beszéli el a művész regényes életét, úgy, hogy itt is kissé háttérbe szorul a szorosan vett művészi méltatás. Erre nyilván várnunk kell még, pedig kívánatos volna, hogy végre különbség tétessék a nagy Krisztus-képek és a genreképek festője közt. Amazokban Munkácsy ősereje csak félig jut szóhoz, emezekben s egynémely tájképén ösmerjük meg egészen. Nem csodáljuk azonban, hogy Ilgest is mélyen lekötötte a biografián általvonuló regény, amelyhez a főbb adatokat Munkácsyné, Neuda, Boyer d'Agen s Munkácsy tanítványai és düsseldorfi barátai szolgáltatták. A szerzőnek dicséretére szolgál, hogy ezenkívül minden kisérletet

Folytatása a 211. oldalon a Komplett példányban.

Művészet 1904. 210. l.

Munkácsy Mihály

füzetek tömören magukban foglalják azokat a technikai ismereteket, amelyek nélkül az építész nem boldogulhat. Bár a művészet minden ágában fontos a megmunkálandó, felhasználásra szánt anyag s tulajdonságainak tökéletes ismerete: az építész mégis leginkább szorul ezekre, mert hisz művészetének legfőbb törekvése az adott anyagoknak a célhoz mért formálása, egybekapcsolása. Lechner Jenő, akit olvasóink a „Művészet" családi-ház-pályázatán díjat nyert műveiből is ismernek, helyesen oldotta meg nem könnyű feladatát: bele tudta szorítani e kis füzetekbe az okvetlenül szükséges szerkezettani tudnivalókat, anélkül, hogy előadása hiányossá válnék. Hasznát vehetik e kis könyveknek mindazok, akik az építészet iránt érdeklődnek, de jó hasznát vehetik az építészek s építőiparosok is, akik készen megtalálják itt a fontosabb formulákat a hordképességi s egyéb szükséges táblázatokat. Tiszta s világos képek illusztrálják a szöveget.

MUNKÁCSY. Írta F. Walther Ilges. 121 képpel. Bielefeld és Lipcse, Velhagen & Klasing kiadása. 132 l. A „Künstler-Monographien" XL. kötete — Munkácsyval kegyetlenül bántak a német kritikusok. Muther és Gurlitt a legnagyobb lenézéssel beszélnek róla. Az utóbbi a következőket írja: „A francia impresszionizmus és a német új-realisták közt közvetitőként szerepelt a magyar Michael Lieb, aki, mióta felfedezte magában a szittya szivet, Munkácsynak nevezte magát. Liebermann az mondta nekem egykori tanítómesteréről, hogy ennek legjobb képe, a „Siralomházban" Leibl levében főtt Knaus. Míg Leibl csöndben folytatta munkáját, Munkácsy aratta

Munkácsy Mihály

1904

Munkácsy ifjúkori szerelme. Írta Bányai Károly. Az Ujság, júl. 29.

(Művészet 1904. 350. l.)

dso lelkében alat fel. Nagyon helyesen megdja lehetetlennek azt a törekvést, hogy „az ifjúi lelket a művészet

Mermlacsy Miklós

U. 543

Mikulásy k.

vrod
z
Var. Lys 1899. 129 l.

Munkácsy

vrd

Munkácsy festménye az ostrák mure ostáma.

Vas Zp 1889. 457.

1882

Februar 21ki jzaúra

a „Pesti holapnak"

u

Pozsol munkácsy Miháj

Miskolczi tartozkodására

vonatkozó adatokat.

álló csapat f. hó 16 és 17 én Sen-
váron fog gyülekezni.

Minek fogva meghagyom a ez-
nek hozta neoczett csapat megkes-
sérve az 1879 ei 36 t. czikkébe az átmulási menetszabályokat
a vallási és díjfogatok biztosítása és kiá-
gál szabadságra utaszt a kellő intéz-
kedéseket tegye meg.

Munkácsy Mihály

sekre, amelyek csak növelik a mű becsét, nálunk a szerző állásfoglalásánál fogva is szükség volt. Jászi világfelfogása a történelmi materializmusé. Ebből az új és termékeny látószögből nézi mindazt, amit az erkölcs és a művészet körébe tartozónak szoktunk tekinteni. A történelmi materializmus azonban még csak szállóige a magyar olvasók legtöbbjének körében: lényegével kevesen ismerősök. Szükség volt tehát arra, hogy a szerző valóságos expozét adjon róla, hisz később következő tételeit belőle vezeti le. Így kapja meg az olvasó ebben a kötetben a címben írt tárgy fejtegetésén kívül a történelmi materializmus erkölcs-magyarázatát és esztetikáját is.

Ennek a szellemnek értelmében taglalja először az erkölcs lényegét s megállapítja, hogy az erkölcs egyértelmű a társadalomra hasznossal. Az erkölcs a társadalom bizonyos állapotában reá nézve vitális fontossággal bíró azon eljárási módok szabályzata, melyek megfelelő végrehajtására a társadalomban általános készség még hiányzik. A művészet szintén egy organikus szükséglet kielégítése s mint ilyen, a lét feltételeivel közvetlen összeköttetésben [illegible] napok művészete arról győz meg, hogy hevessége ellen dolgozik, az életet befelé tereli s annak a rendelkezésre álló anyagi eszközök igen szerény foka mellett is, a szélesség és az intenzitás oly mérvét adhatja meg, mely királyok és milliomosok előtt ismeretlen. A művészet az az erő, mely a szolidarítás érzését a társadalmi osztályok közt fentartja. Kérdés most már, van-e valamely fejlődési irányzat a művészet és az erkölcs közti viszonyban? A szerző bőven megokolt válasza ez: A művészet erkölcsi tartalmát illetőleg lépést tart az erkölcsi eszmék evoluciójával, amelyeknek hű tükörképét mutatja. Ami a politikát illeti, a szerző a művészeti szabadságot a művészeti fejlődés conditio sine qua nonjának tekinti. A művészet színvonala nem rendőri beavatkozással, hanem csak a művészetet élvező emberek szellemi és erkölcsi színvonalának fejlesztése által emelhető. A tökéletesen kifejlett ember élvezeti köre épp úgy az esztétikai ideál legmagasabb foka, mint erkölcsi élete a moralitás legfejlettebb nyilvánulása. Legmagasabb rendű az a művészeti hatás, mely a lehető legmagasabb esztétikai élvezetet a lehető legtöbb emberben képes felkelteni. Ez a két hatás természetesen korunkban még nem jár együtt. Végső következtetése a könyvnek: az a művészet, amely a korának igazi színvonalán álló művész lelkéből szinte öntudatlan erővel tör kifejezésre, nem lehet ellentétben a társadalom egyetlen nagy és igaz törekvésével, tehát erkölcsével sem.

Száraz kivonatát adtuk azoknak a súlyos tételeknek, amelyeket a szerző, a tények gazdag sorára hivatkozva, e könyvbe tömörített. Az esztétika dogmatikusainak nem lesz kedves e mű, de aligha lesznek képesek fontos tételeit megcáfolni. A magyar közönség pedig élvezetes előadásban kap itt egy már irányánál fogva is nálunk merőn új könyvet, amelynek becsét növeli az is, hogy olvasóink itt jóformán először ismerkednek meg a modern művészettudomány legfrissebb eredményeivel. Ismételten hangsúlyozzuk, hogy a szerző nem csak tudós-társai számára írta ezt a könyvet: jól megérti, sőt könnyed előadásánál fogva élvezni fogja a laikus is. Ami szempontunkból rendkívül örülünk a mű ezen erényének is, mert az olvasni vágyó közönségnek művészettudományi szerény irodalmukból ezen kívül alig néhány könyvet ajánlhatunk azzal a biztos tudattal, hogy nemcsak tanul belőle, de meg is szereti.

MICHELANGELO Írta Meller Simon. 17 melléklettel és 83 szövegbe nyomot képpel. Budapest, Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedés kiadása. Művészeti Könyvtár, szerkeszti dr. K. Lippich Elek. 151 l. — Michelangelot rendkívül nehéz beleilleszteni egy egyetemes műtörténet keretébe. Mert bár kétségtelen, hogy ő is renaissance-ember s bár művészetének gyökerei Donatelloéba is mélyednek és ma már nem tagadható, hogy a barok építészet és szobrászat Michelangelo nélkül el sem képzelhető: mégis oly önálló, annyira a maga lábán álló, egészen különleges életet élő genius, hogy környezete nyüzsgő művészi életéből bátran kiragadható s magában tárgyalható, mint ahogy Meller teszi ebben a monografiában. Ha a művészek művészének munkáit végigtekintjük, az a benyomásunk kél, hogy

Michelangelo így alkotott, így formált volna akkor is, ha Olaszország kulturájából kiragadva, egy elhagyatott márványbányába zárják. Alakja és jelleme nem tipikus, nem jellemzi korát; kortársaitól is teljesen független s legfeljebb II. Gyula hatott rá, de ez is csak terveinek gigászi méreteivel, szertelenségével. Ilyen egészen egyéninek, egészen különállónak érezhették őt a vele egykorú művészek is. Az ő szellemébe nem egy festő igyekezett belekóstolni: az erősebbek, mint Rafael, riadtan hagyták abba a vállalkozást és menekültek a nem nekik való izzó légkörből; a gyengébbek tehetetlenül hullottak e művészet zsarátnokába s belepusztultak. Michelangelo, anélkül, hogy ügyet vetett volna rá, fenekestül fölforgatta kora ízlését, stílusát, művészetét. Kitörő vulkán, amely mindent eltemet s az erupció után a vándor nem ösmeri fel többé a régi tájat, mert újat, mást, csodásb alakzatút talál helyette, amelynek minden porcikáján meglátszik, hogy a vulkán szertelen lávatömege teremtette.

Ezt a csodálatos embert rajzolja e könyvben Meller Simon akkora szeretettel, hogy szívesen elhallgatja e különleges jellem árnyoldalait is. Mi csak a csodás koloszszust látjuk, de örvendünk, hogy csak ezt láthatjuk, mert mégis csak ez a fő.

Mindjárt ide jegyezzük, hogy Meller jellemzetesen, tömören, találóan ír, ami nem könyű feladat ott, ahol szobrokról és képekről, tehát első sorban a szemlélet közvetlenségére alapított művekről van szó. Stílusa élvezetes és a döntő helyeken megvan benne a páthosz ereje is. Munkája egyben lelkiismeretes is: óvatosan tart szemlét a Michelangelo nevére keresztelt műveken s még oly tekintélyekkel szemben is, mint Bode, megtartja egészséges szkepsisét, amidőn nem egészen autentikus munkákról esik szó (ez esetben például a berlini Giovanninóról). Műve lezárt s kerek életrajz: mihelyst Michelangelo lehunyja szemét, vége szakad a monografiának is, úgy hogy ezúttal csakugyan alaposan összeállított és egyben kellemes olvasmányt nyujtó könyvet kap a magyar olvasó.

MODERN FESTŐK. Magyar és idegen művészek alkotásai az eredeti színekben és magyarázó szöveggel. Szerkeszti dr. Térey Gábor, az országos képtár igazgatóőre. Budapest, 1904. Franklin-Társulat. I. és II. füzet, 12 szövegoldal és 12 képtábla. — Két első füzete fekszik előttünk egy vállalatnak, a melyet a lipcsei E. A. Seemann cég indított meg s a melynek magyarországi kiadását a Franklin-Társulat vállalta. Ránk nézve ez azért is érdekes, mert ily módon egy magyar reprodukáló-intézetnek több munkája belejut egy nemzetközi publikációba. Így a második füzetben foglalt Szinyei-kép hazai háromszínnyomás s bár ennek előállítása még meglehetősen új nálunk: ez a lap derekasan megállja a helyét a többi mellett. Különben az egész mű kiállítása gazdag és ízléses.

A két első füzet Munkácsy, Ménard, Segantini, Verhas, Répin, Zorn, Szinyei Merse, Veth, Larsson, Zuloaga, Manet és Paulsen egy-egy festményét reprodukálja színesen, az ú. n. háromszínnyomás technikájával. Nemzetközi társaság, a melyben igen kiváló, sőt nagy nevekkel is találkozunk. A reprodukciók a modern technika minden kiválóságát mutatják, a nyomás is gondos. E tizenkét lap sorozatában különösen Ménard műve mutatkozott alkalmasnak az ilyfajta sokszorosításra, mert technikája simább, folyamatosabb a többinél. Színjellemzés dolgában talán Zorn friss és szélesen odafestett képe a legtalálóbb. A vastagabb festésű művek természetszerűen nem közelíthetők meg az anilin-festékkel annyira, mint a simábbak. Az előttünk fekvő publikáció azonban mindenképen a modern sokszorosítás magaslatán áll.

A kiadvány programmja egész sor festőre terjeszkedik ki. A legnagyobbak közül szerepelni fognak Goya, Constable, Menzel, Claude Monet s mások. Magyar mesterek közül Munkácsy, Olgyai Viktor, Ferenczy, Deák-Ébner, László, Katona, Szinyei Merse. Havonkint egy-egy füzet jelenik meg 6—6 képpel, egy évfolyam egy kötetet ad 72 képpel. A magyarázó szöveg többnyire az illető művész egy-egy honfitársa tollából került ki.

Egészben véve nagydiszű s az eddigi füzetek nyomán ítélve, egyúttal értékes művészeti vállalat a „Modern Festők."

Művészet 1904.

Népmulatságok és látványosságok.

Budapest szentisvánnapi látogatói ezrével hullámzottak az utcákon, mindenütt, ahol népmulatságok és látványosságok igérkeztek. Különösen sok ember tolongott egész nap a *lipótvárosi bucsun*, kivált a Vilmos császár-uton, ahol a járdákon alig lehetett járni az utszéli vásárosbódék és a házak között. Estefelé, amikor a *Pesti Hirlap* Vilmos császár-uti főkiadóhivatalának kirakatába kifüggesztették a sporteredményeket, egyáltalán nem lehetett keresztüljutni a járdán. Zajos vidámság uralkodott mindenfelé.

Már kora reggel özönlött a nép a Gellért-hegyre, ahol a citadella körül táborozó vásárosoknak sok vevőjük akadt. Egymást követték a mókák és a mulatságok. Egész sereg ismertnevü budapesti színész szerepelt a szabad szinpadon, ahol *Ferenczi Károly* rendezésével kacagtató műsorszámok peregtek le. A *Magyar Faluban* Göre Gábor kisbirója és *Kátsa* cigány társaságában mulattatta a közönséget. *Kabók Győző*, *Krasznai Elek* és *Pallos János* játszották Gárdonyi Géza ismert mulatságos alakjait. *Parlaghy Kornélia*, *Pintér Imre*, a Népszinház volt művészei, sikerrel szerepeltek a szabadszinpadon. *Paulini Béla* gyermekszinpadának sok látogatója volt. Délután négy óra tájban *megzavarta a mulatságot a hirtelen támadt szélvihar és eső és az emberek riadtan menekültek a fák alá és a lacikonyhák sátraiba*, azonban így is nagyon sokan bőrig áztak. A zápor elmultával ismét visszatért a jókedv és vidáman folytatták a szórakozást. Sokan látogattak el a *Mátyásföldi repülőtérre* is, ahol a magyar légijárók látványos repülésekkel igazolták repülésünk fejlettségét. Az *„Isaszegi csata"* látványosságát is sokan nézték végig.

A mozdulatművésziskolák szabadtéri előadását a *Margitszigeten* Szent István napján megismételték. *Weiner Leó* mesejátékát, a *Csongor és Tündét*, valamint gróf *Bethlen Margit* pantominjét *Márkus László* stilusos rendezésében adták ujra elő a mozdulatművészeti iskolák növendékei nagy sikerrel.

A tüzijáték.

Az esti órákban *Ripka Ferenc* főpolgármester vezetésével bizottság fontolgatta, hogy mi legyen a tüzijáték sorsa, mert *az eső a tüzijátékszerek egy részét tönkretette.* A tanácskozás végül is ugy döntött, hogy tekintettel a nagy érdeklődésre, megtartják a tüzijátékot.

Este tiz órakor megindult a népvándorlás a Dunapart felé. Különösen a Lánchid és az Erzsébethid közti pesti Dunaparton szorongott rengeteg ember. A rakparton és a korzón minden talpalatnyi helyet elfoglaltak. Sokan a fákra, korlátokra, sőt a háztetőkre is felmásztak. Monden komagasló pontot megszálltak a kiváncsiak, türelmetlenül várva a tüzijátékot. Tizenegy órakor kápráztató fénnyel indultak utjukra a *kivilágitott dunai sétahajók* — négy nagy gőzös és nyolc csavarhajó —, nyomukban pedig a lampionos motorcsónakok. A türelmetlen közönséget a pompás látvány fölvillanyozta. Ezután a tüzijáték következett, amelynek végén bengáli fénnyel világitották meg a citadellát.

A mentők munkája.

A mentők az idén is hatalmas munkát végeztek Szent István-napján. A Budapesti Önkéntes Mentőegyesület Szent István-napján öt mozgóőrséget küldött ki tiz autóval, ötvenegy orvossal és tizennégy ápolóval. A Szent Jobb körmenetnél hat autó, harminchárom orvos és nyolc ápoló teljesitett szolgálatot. Az őrségeknek a *Várban nyolcvannégy személyt kellett első segitségben részesiteni* s közülök ötöt részben kórházba, részben lakásukra szállitani. A lágymányosi ingyenstrandfürdőn egy kocsi, két orvos és egy ápoló teljesitett szolgálatot és tizenhat sérültet részesitett első segitségben. A mátyásföldi repülőtéren egy autó, négy orvos, két ápoló, a kerékpárversenyen egy autó, hat orvos, két ápoló, a gellérthegyi sziklakápolnánál egy autó, hat orvos, egy ápoló teljesitett szolgálatot. Ezeken a helyeken baleset nem történt. A központi állomáson lévő őrség hetvenhat esetben nyujtott első segitséget. A legsulyosabb eset *Horváth György* tizenhatéves tanonc szerencsétlensége, aki a *bástyasétány* korlátján támaszkodott félig ülő helyzetben. A nagy tolongásban megtaszitották, mire *egyensulyát veszitve, hátrafelé lezuhant a néhány méteres mélybe. Koponyaalapi törést szenvedett*, a mentők az Uj Szent János-kórházba szállitották. A mentők kitünően szervezett szolgálatát dr. *Ruszwurm Rezső*, dr. *Nagy Sándor*, dr. *Ráday*, dr. *Misura*, dr. *Ivánszky* és dr. *Bódy* vezette.

*

A Fővárosi Muzeum igazgatósága megengedte *Helfer Vilmos* festőművész, bécsi akadémiai tanárnak, hogy *Pierre Verhanghen* eredeti festményéről készitett nagyméretü másolatát, amely Szent István királyt ábrázolja, kiállithassa a muzeum Stefánia-uti épületében. Az eredeti a bécsi Kunsthistorisches Museumban van s ez az első másolata a monumentális festménynek. A kép a rendes látogatási időben látható dijtalanul.

A külföld ünnepe.

Az elszakitott *pozsonyi* kapucinusok templomában a templom védszentjének, szt. Istvánnak napján ünnepi énekes mise volt. A templom zsufolásig megtelt. Az istentisztelet oly mély hatást váltott ki a megjelentekből, hogy meglett férfiak sem tudták visszatartani sirásukat. A misén *Bartók László* konzul vezetésével a pozsonyi magyar konzulátus egész személyzete megjelent. Az istentisztelet után valóságos zarándoklás indult meg a magyar konzulátus elé, ahol ez alkalomból *kitüzték a magyar nemzeti lobogót*, amely előtt Pozsony és környékének magyar lakossága csendesen tisztelgett. Magyar gyermekek térdenállva imádkoztak a zászló előtt.

A *prágai* magyar követség Szt. István napján a Máltai lovagrend prágai templomában ünnepi misét mondatott, amelyen *Masirevics Szilárd* követ vezetésével a követség személyzete, a magyar kolónia, a német követség képviseletében pedig *Koch* követ vett részt. Mise után a közönség a magyar Himnuszt énekelte.

Rómában a *Santa Maria dell Orazione* templomban dr. *Luttor Ferenc* kanonjogi tanácsos misét mondott, amelyen a quirináli és a vatikáni követségi ügyvivő a követségek tisztviselőivel, a magyar akadémia, a magyar-olasz egylet, a római magyar egylet vezetői és a római magyar kolónia sok tagja résztvett. Dr. Luttor Ferenc méltatta a nemzeti ünnep jelentőségét. Délután *Wodiáner Andor* quirináli követségi ügyvivő fogadta a magyar kolóniát a követség uj székházában.

Krakóban a Szent Anna-templomban istentisztelet volt a hatóságok fejének és a magyar kolónia tagjainak résztvételével. Az istentisztelet után *Marchwicki* tiszteletbeli magyar konzulnál hivatalos fogadtatás volt.

Bulgáriában a nemzeti ünnep alkalmából valamennyi külföldi követség épületét föllobogózták és a szófiai katholikus templomban istentiszteletet tartottak. Este a Magyar Club helyiségében bankett volt, amelyen *Feér* professzor, a Magyar Egylet alelnöke, üdvözölte *Rudnayt*, az uj magyar ügyvivőt.

A *berlini* magyar követség és a magyar kolonia ebben az évben is megünnepelte Szent István napját. A Hedvig-templomban fél 11 órakor mise volt, majd *Wettstein János* követségi tanácsos, magyar ügyvivő a magyar követségen megvendégelte a magyar kolónia tagjait. Az ünnepre összegyült berlini magyarok üdvözlő táviratot küldtek a magyarok budapesti világkongresszusának.

A *winnipegi* (Manitoba) magyar kolónia egyházi és világi ünnep keretében ünnepeelte meg Szent István napját. Az ünnepen részt vett *Schefbeck* winnipegi magyar konzul is.

Belgrádban a Krunski-utcai katholikus templomban istentisztelet volt, amelyen részt vett a belgrádi magyar követség egész személyzete és a Belgrádban élő magyar kolónia sok tagja.

A *drezdai* katholikus udvari nagytemplomban a magyarok részére ünnepies istentisztelet volt, melyen a drezdai magyarság a konzulátus vezetésével nagyszámban vett részt. Mise után *Szeiffert Lia* magyar zeneművésznő orgona kiséretével a megjelent magyarok elénekelték a Himnuszt.

6. *száma* a jobb és gazdaságosabb módszerekről, illetve a »vevőszolgálat«-ról szóló cikksorozatnak.

KINEK JUT ESZÉBE?

Idején mostanában az automobilista a Magyarország területén lévő sokszáz aranysárga Sphinx Benzin-kút valamelyikénél megáll és látja, hogy kérését — mely 20 liter Sphinx Benzin vásárlására vonatkozott — egy-két fogással és egy fogantyú könnyed elfordítása által azonnal teljesitik, bizonyára nem jut eszébe, milyen nagymértékü szellemi és testi erőfeszitésre, milyen arányú üzleti előrelátásra és mekkora tőkére volt szükség, hogy lehetővé váljék az ilyen kényelmes úton való tüzelőanyagellátás.

Az automobilista nem igen gondol arra, hogy minden Sphinx Benzin-kút egy-egy energiatelep és tulajdonképen egy föld alá épitett hatalmas tartályból áll, melyből a kút a kivánt mennyiségü benzint cseppnyi pontossággal adagolja. Nem gondol arra sem, hogy óriási tankautókból álló kocsipark szállitja a benzint Magyarország legtávolibb helységébe is, hogy a kutak tartályait megtöltse és hogy alkalmazottak és munkások hatalmas tábora szükséges a szivattyúüzem folytonosságának biztositásához.

Az aranysárga Sphinx Benzin-kút a haladás látható jele, de egyúttal szimboluma is a Vacuum Oil Company R. T. által példásan megszervezett »vevőszolgálat«-nak.

SPHINX Benzin

VACUUM OIL COMPANY R. T.

Eltünt a tengeren a két svájci óceánrepülő.

Newyork, aug. 20. Kaesar óceánrepülő elrepült az Azori-szigeteken levő Terceirat-sziget fölött. A szigetről a repülőgépet *greenwichi* időszámitás szerint hétfőn délután hat órakor pillantották meg.

Newyork, aug. 21. Eddig még semmi hir sem érkezett a „Jungschweizerland" repülőgépről, amely hétfőn indult Lisszabonból. Kedden délután óta nagy nyugtalansággal várják a gépet a *rooseveltfieldi* repülőtéren az óceán északi vidékét borító nagy ködök miatt.

London, aug. 21. *(A Pesti Hirlap tudósitójának távirata.) Kaeser* és *Luscher* svájci pilóták, akik egy harmadik társukkal együtt hétfőn reggel indultak Lisszabonból az óceán átrepülésére, valószinüen elpusztultak. Hétfőn este már átrepültek az Azori-szigeteket és addig *1650 kilométernyi utat 11 óra alatt tettek meg*, a hátralévő 3600 kilométernyi utra pedig alig 2000 liter benzinnel rendelkeztek. Rádiókészüléket nem vittek magukkal. Kedden délben már 15 órája Newyorkban kellett volna lenniök. Ugy látszik, hogy motorhiba következtében vagy pedig abban a nagy ködben, amely Ujfundlandot egészen a Racofokig elboritotta, a nyilt tengeren le kellett szállaniok.

A helyzet a kinai határon rosszabbodik.

Sanghai, aug. 21. Mandzsulii jelentés szerint a helyzet a határon rohamosan rosszabbodik. A 10. dandárt és az előcsapatokat a legnagyobb sietséggel vonatra rakták és északi irányban elinditották.

Peking, aug. 21. Egy kinai hadosztályt Hailarból Mandzsuliba irányitottak, ahol a kinaiaknak sürgős szükségük van tüzérségre és lovasságra.

A jugoszlávok nem zárták el a határt.

Belgrád, aug. 21. *(A Pesti Hirlap tudósitójának távirata.)* Jugoszláv hivatalos részről megcáfolják azt a Magyarországon elterjedt hirt, hogy Jugoszlávia *határzárt rendelte volna el Magyarországgal szemben.* Kijelentik, hogy ezek a hirek teljesen alaptalanok és hogy Magyarország felé egyetlen vonatot sem szüntettek be.

A Tuka-pör tárgyalása még két hétig tart.

Pozsony, aug. 21. A Tuka-pör keddi tárgyalásán gyors iramban folyt a tanuk kihallgatása. Több jelentéktelen tanu kihallgatása után *Lénárt Vilmos* 47 éves munkást hallgatják ki, aki azt állitja, hogy tudomása van Tuka államellenes müködéséröl. *Tuka többször mondotta, hogy rövidesen visszajönnek a magyarok és kiverik a cseheket.* Az elnök a tanu vallomása végén megállapitja, hogy *lopásért és sikkasztásért, valamint hamis vád büntettéért már hét izben volt büntetve és közel öt évig ült a börtönben.* A tanut nem esketik meg. Ezután *Koren Lajos* kommunista párttitkárt hallgatják ki, aki arról tesz vallomást, kivel és miröl tárgyalt *Tuka a bécsi szovjetkövetségen.* Tuka a szovjetkövetség titkárával, *Gottwald Ernő* doktorral tanácskozott, de *nem forradalomról, hanem csak az általános politikai helyzetről és a nemzetiségi kérdésről.*

Azután *Jakab János* pozsonyi pincért hallgatják ki, aki *a vizsgálat során rendkivül terhelő vallomást tett Tuka ellen.* Ő állitotta elöször, hogy *Tuka* a nagymihályi gyülésen a tótok kemény ökléröl beszélt, mondván, hogy ki fogják verni a cseheket a Felvidékröl. A tanu kijelenti, hogy

a vizsgálat során tett terhelő vallomásából egy szó sem igaz. Azért vallott igy, mert ütötték-verték, mint egy ökröt és addig kinozták, amig mindenre igent mondott.

Elöször Kassán hallgatták ki, ahol három hónap és két napig tartották fogva. Innen a pozsonyi vizsgálóbiró elé vitték. Pozsonyban fütetlen, hideg zárkában helyezték el és csak három nap mulva vitték a vizsgálóbiró elé. A vizsgálóbiró elött is csak azért vallott *Tuka* ellen, mert nem akart visszakerülni a hideg zárkába. Jól tudja, hogy a független biróság elött nyugodtan megmondhatja az igazat.

A biróság az ügyész inditványára ugy határoz, hogy a mai tárgyalás jegyzökönyvét megküldi a kassai államügyészségnek, hogy inditson eljárást a tanu ellen a hatóságok megrágalmazása miatt.

Pozsony, aug. 21. A Tuka-pör mai, szerdai tárgyalásán csupa jelentéktelen tanuvallomás hangzott el. A 11 órakor elrendelt szünetig semmi lényeges sem történt.

Terebessy elnök kijelentése szerint

a főtárgyalás még körülbelül két hetet vesz igénybe,

azután a vád- és védbeszédekre kerül sor, ugyhogy a biróság szeptember 10-e táján lesz abban a helyzetben, hogy itéletet hirdethessen.

Szünet után *Denk János* lévai vendéglös tesz tanuvallomást. Elmondja, hogy *Belánszky azelött nagy magyar volt és a tót népet a bevonuló cseh katonák ellen akarta vezetni. Ondercsó István* tót néppárti képviselö elmondja, hogy 1921-ben három autonómia-javaslatot terjesztett a tót néppárt elé. Az egyik *Jurigától*, a másik *Tukától*, a harmadik *Lávai* képviselötöl származott.

Juriga autonómia-javaslata oly szélsőséges volt, hogy amikor Juriga lapjában megjelent, az ügyészség a lapot elkobozta.

Tuka autonómia-javaslata szintén napvilágot látott a Szlovákban, amelyet azonban nem koboztak el. A következö tanunak, *Völgyi Lajosnak* kihallgatása után a tárgyalást fél kettö órakor csütörtök reggelre napolták el.

Mégis vacuum juris?

Prága, aug. 21. A Tuka-per tárgyalása folyamán több izben felmerült a kérdés, volt-e szó a tót nemzeti tanács 1918 október 31-én Turócszentmártonban megtartott ülésén a cseh-tót egyesülés tizéves határidejéröl?

A Szlovák ez alkalomból *közli a turócszentmártoni ülés jegyzökönyvét, amelyből*

kitünik, hogy a jelenlevők valóban kimondották, hogy legkésöbb tiz éven belül rendezni kell az államjogi kapcsolatokat a Felvidék és a tulajdonképeni Csehország között.

Érdekes, irja tovább a lap, hogy *Juriga bár elfogadta a Felvidéknek a csehekhez való csatolását, de tiltakozott az ellen, hogy Csehország elnyelje a Felvidéket.* Követelte, hogy territoriális tekintetben biztositsák a tót nemzet külön egyéniségét és önrendelkezési jogát.

Newyorkban Munkácsy-kiállitást rendeznek a budapesti Munkácsy-szobor alap javára.

Kiss Emil newyorki bankár nyüjteményének 24 darabját és más gyüjtők Munkácsy-képeit állitják ki.

— A Pesti Hirlap tudósitójától. —

Newyork, augusztus.

Kiss Emil, tekintélyes, nagynevü amerikai bankár, a newyorki *Harbor State Bank* elnökének a kezdeményezésére igen érdekes kiállitást rendeznek októberben *Newyorkban. Munkácsy Mihálynak* Amerikában található képeit állitják ki az ugyancsak magyar származásu *Kleinberger*-féle galeriában, Newyork egyik elökelö negyedében, a West 57. utcában. *Kiss Emil,* aki már 31 esztendövel ezelött jött ki Amerikába, azóta minden magyar mozgalmat *lelkesen* támogat és a *Munkácsy-kiállitás* gondolata is tőle származik. Tervét megbeszélte *Petrovics Elekkel,* a Szépmüvészeti Muzeum főigazgatójával és dr. *Lázár Bélával. Kiss Emil,* akinek lakása a *Riverside Driveon, a Kossuth-szobor* tőszomszédságában valóságos kis muzeum, mert a kitünö bankár hires mügyüjtö is, gondoskodott arról, hogy a *birtokában lévő 24 Munkácsy-képen kivül, még 12 Munkácsy-kép szerepeljen a kiállitáson.*

Összesen tehát 36 Munkácsy-kép és 8—10 vázlat lesz a kiállitás anyaga.

Az amerikai nyilvános muzeumokban örzött Munkácsy-képek ezen a kiállitáson nem lesznek láthatók, mert a muzeumokban ugyis bármikor megtekinthetök.

A kiállitást rendezö bizottságban foglal helyet *Jósika-Herczegh Imre* és hat ismert nevü, igen elökelö amerikai nö, akiknek a nevét egyelöre nem hozzák nyilvánosságra, de résztvételük a kiállitási bizottságban

a teljes erkölcsi és anyagi siker záloga.

A kiállitást *50 centes* (féldolláros) belépö-dijjal rendezik és a bevételt

a Budapesten felállitandó Munkácsy-szobor-alap javára forditják.

Amint emlitettük, a kiállitandó képek kétharmadrésze, *Kiss Emil* magántulajdona. Évtizedeken át gyüjtötte ezt a rendkivül értékes anyagot

Kiss Emil és végrendeletileg intézkedett, hogy halála után nagy Munkácsy-gyüjteményét a budapesti Szépmüvészeti Muzeum kapja meg.

Kiss Emil Munkácsy-képei a mester müvészi életének legkülönbözöbb korszakából származnak. Leghiresebb darabjai a gyüjteménynek *A javithatatlan* cimü kép, legnagyobb pedig *A cigányok. A javithatatlan* abból az időből való, amidön *Munkácsy Mihály Sedlmayer* részére *interieur*-öket festett. Ezek közül *csak három kép világos* és közülök egy darab *A javithatatlan,* amelyért Sedlmayer 25.000 frankot fizetett *Munkácsynak.* Párizsból került Amerikába és a Gary-féle acéltröszt-családtól ezelött 21 esztendövel szerezte meg árverésen *Kiss Emil.* Egy másik hires kép *A lépcső,* amelyet Munkácsy akkor festett, amidön *Piloti* tanitványa volt és együtt dolgozott *Paál Lászlóval, Courbet*-val és *Delacroix*-val.

A kiállitáson szerepel majd *Untermeyer Samuel* hires ügyvéd gyüjteményéből egy Munkácsy-tájkép és egy *interieur, Vécsey Armand* zeneszerzőnek szép Munkácsy-képe, *egy gyönyörü erdőrészlet eső után,* továbbá *egy kapáló nő, Blumenthal* bankárnak *egy,* Miss *Cornelius Vanderbilt*-nek *két. J. C. Crimins* milliomos, neves ügyvédnek *egy* Munkácsy-képe és *még néhány magánkézen* levő Munkácsy-kép.

Technikai okokból nem állithatják ki *Wanamaker*-nek, a világhirü nagyáruház tulajdonosának három Munkácsy-képét. Az idösebb *Wanamaker* Párizsban ismerkedett meg a hatvanas években *Munkácsyval* és meghivta Amerikába vendégül. *Munkácsy* Amerikába jött és *itt nyomban 150 portréra kapott megrendelést,* de nem fogadta el és azt válaszolta, hogy *csak párizsi műtermében áll rendelkezésre.* Vendéglátójával azonban kivételt tett és megfestette *Wanamaker*-nek, feleségének és leányának a portréit. Ezek a Wanamaker-gyüjtemény hires darabjai, de a Wanamaker-család a tulajdonosa a leghiresebb Munkácsy-képnek: *Krisztus Pilátus elött.* A *Wanamaker-áruház* philadelphiai központi épületében a *falba épitett nagy páncélszekrényben örzik és ezért nem hozható el a kiállitásra, mert a falat is le kellene bontani, hogy kivegyék.* Ugyancsak hiányozni fog a kiállitásról *Mozart halála,* amely a Detroiti Muzeumban van, nem lesz ott a newyorki *Metropolitan Muzeum* hires Munkácsy-képe: *A zálogházban* és a *Public Library* nagy Munkácsyja: *Milton diktálja az Elveszett paradicsomot.*

Munkácsy hires szláv müvész.

A newyorki *Munkácsy-kiállitás a magyar müvészetnek hatalmas propagandája* és erre itt — bármennyire feleslegesnek látszik — feltétlenül szükség van. Hiszen éppen a minap közölte a *World* vasárnapi illusztrált mümellékletén Munkácsynak egyik gyönyörü alkotását:

In the Nursery. By Michael Munkácsy.

A gyermekszobában — Munkácsy Mihálytól. A kép a *World* mellékletének teljes fél oldalát foglalja el és az alája irt néhány soros magyarázat igy kezdödik:

The noted Slavic artist . . .

A hires *szláv* müvész . . .

Ha *Kiss Emilnek* ezt a pompás Munkácsy-képét a magyar Munkácsy-kiállitáson megtekinti a nagytekintélyü *World*-nak müvészi kritikusa, bizonyára jóváteszi a *World* képosztályának *tévedését* és a kiállitásról közlendö kritikájában esetleg megirja, hogy *Munkácsy Mihály* hires *magyar* müvész volt.

Berecz Sándor.

Gráci kabaré.

Grác, *augusztus.*

Allottam délután a gráci utcán, esett az eső. Be kellett huzódnom egy kapumélyedésbe és türelmesen várni az eső végét, fejemen az uj kalappal. Meg vagyok győződve, hogy az eső csak azért indult meg, mert nem tudván ellenállni a gráci kalapáraknak, vettem egyet harminc schillingért. A segéd, aki adta, lángelméje a mesterségének: ahogy beléptem, fotografus-szemmel élesen megnézett, két lépést hátralépett, még egyszer megnézett, aztán behunyta a szemét, képzeletben megoldotta a müvészi és mérnöki feladatot, már ment is az egyik üveges rekesz felé, határozott mozdulattal kipányvázott a kalapménesböl egy szép fiatal barna állatot és a fejembe nyomta. Már lehetett is fizetni, a nagysága is pontosan megfelelt, a szabása, szine kifogástalanul illett. Csak még a széléhez nyult és a karimáját elül leszegte csurgóra. El voltam ragadtatva. És ahogy kiléptem az utcára, abban a nyomban elpattant az uj kalapon a zápor első cseppje. Egy perc mulva zuhogott az eső. Biztos mód: uj kalapot venni, ha esőt akar az ember. Ez ugyanugy a tárgyak és természeti tünemények fatalizmusához tartozik, mint ahogy a villamos-megállónál, ha soká nem jön kocsi, egyszerüen rá kell gyujtani. A következő percben már jön a kocsi és a cigarettát el kell dobni.

Allottam tehát a kapumélyedésben és várván, hogy a közeli taxi-állomásra mikor fordul oda egy szabad kocsi. Közben néztem Grácot, a szelid nyugalom és bölcs pihenés nyugdijas városát. Ez az a város, ahol senki sem siet. Az élet szemlélődve andalog az utcákon, más városok zsivajára itt hangfogót tesz valami kimondatlan parancs, rikkancsordittást, autó-tülkölést alig is hallani, sehol sem lökdösődnek, semmi sem zsufolt. Hogy ez a város lett a nyugdijasok véghazája, azt meg lehet érteni: Grác magva nem város, hanem egy óriás park, liget a térkép kellős közepén; azt lehetne mondani, hogy akiknek nem kell többé hivatalba járniok, egész Ausztriából idejönnek sétálni a szép napfényes délelöttökön, s a park körül azért alapult egy város, hogy a séta kedvéért itt is lakhassanak. Békés és nyugtató dolog ezt a népet nézni, amint tempósan és a ráérő idő bőségével mendegélnek fel és alá, az eső sem zavarja öket, mindenkinek van esernyője, vagy lóden-köpenyege fejre huzható csuklyával, sőt a meztelen térdü, gyopárbokrétás őslakóknak ez sem kell, oda se néznek egy kis zápornak, bőrruhájukról leperegnek a cseppek.

Azt hallottam, hogy kabaré van Grácban. Előre örültem az estének, s az esőben álldogálva szinezgettem magamban: az osztrák kedély, derü és nyájasság bizonyára valami aranyos sziporkával fogja befutni ezt a gráci kabarét.

Este elmentem a kabaréba. Hilmteich-kabarénak hivják, egy kis tó peremén domboldalra épitették.

Milyen csalódás. Vaskos viccek, utszéli szójátékok. Nők, akik szemhunyoritás nélkül vágják oda a legközönségesebb trágárságokat. Bonviván, aki férfiruhába öltözött vénkisasszony gyanánt pipiskedik és édesen mosolyog. Konferanszie, akinek a legjobb vicce, hogy leszól a zongoristához: „Mondd meg őszintén, Gustl, van-e viszonyod a feleségemmel?“ A müsor attrakciója egy meghatóan tehetségtelen öreg bécsi ember, aki mint a „bécsi humor királya“ lép fel. A bécsi humor királya Móriczról szóló ódon iskolavicceket ad elő és gyorsvonatot utánoz. Azonkivül az a furcsa szokása van a bécsi humor királyának, hogy mikor tapsolnak, akkor mozgatja az ajkait, mintha motyogna magában valamit. (Nem tudom, megfigyelted-e, nyájas olvasó, hogy ez a legtöbb tehetségtelen kabaré-színésznek állandó szokása.) Végül a müsor fő-attrakciója a nálunk is ismert „Vonósnégyes“ cimü bohózat rettenetes előadásban, a főszereplő magyaros akcentussal beszél, hogy nagyobb sikere legyen.

Egyik számban a monarchikus gondolatot akarják nevetségessé tenni. Feljön a szinpadra a Fliegendéből ismeri tökfejü duodec uralkodó herceg közmondásos szárnysegédével Kindermannal. És ekkor különös dolog történik: a közönség nem neveti ki a Durchlauchtot. Megbocsátják neki, hogy buta. Tisztelik. Ostoba tévedésein nem nevetnek, ha tulságosan nevetséges helyzetbe kerül, a nézőtéren kellemetlen csend lapul meg, viszont mikor kimegy, gyér taps kisérletezik. Az uralkodó a nemzeti himnuszt kéri játszani, erre a zongorán felhangzik az „O du lieber Augustin“. Az élcet fagyos csend fogadja, a szociáldemokraták nem nevetnek. A nézőtéren Ausztria uj szociáldemokratái ülnek, akik az előbb még csámcsogva habzsolták a legordenárébb disznóságokat, mert most már szabad. És mikor most egy hülye, nevetséges uralkodó megjelenik a szinen, megtorpannak, mint a rajtakapott cseléd.

Különös pillanatképe egy uj vajudó nemzetnek. Ha egy legitimista idegen ül itt, le kell, hogy nézze öket. Ha egy köztársasági érzelmü idegen ül itt, az is csak lenézheti öket. Az a közönség, amely itt sörözik, zagyva, zavart és tanácstalan.

Ez a kabaré-előadás van olyan borzasztó részlete a világháborunak, mint egy gáztámadás leirása.

Harsányi Zsolt.

Munkácsy Mihály festő

„Vágner Sándor festő" mellképe, fametszet, metszette Rusz Károly, Munkácsi eredetijén után. 1.) Falusi jelenetképek „A helységi bíró" 2.) „Jegyző" 3.) „Harangozó" 4.) „Tanitó" 5.) „Kántor" 6.) „Csondás" fára metszette Rusz Károly. Egész lapot betöltő 6 mellkép. 2.)

1.) Honvédünk s a Külföld. 1867 év. 1 lap.
2. " " " " 233. "

Menrátsy levelei

Kállai E. 9, 22, 27–30, 31

– nov

Munkácsy Céh

1929 máj. 30. Pesti Hirlap

12

— **Megalakult az amerikai Munkácsy-Céh.** A Munkácsy-Céh elnöke, *Márk Lajos*, jelenleg Amerikában tartózkodik, ahol elhalmozták munkával. Mindamellett időt szakitott magának arra, hogy megalakitsa az Amerikában élő magyar művészek között a budapesti anyaegyesület amerikai társegyesületét, hogy ilykép kapcsolatot létesitsen a két világrészben élő magyar művészek között. Az amerikai egyesület a művésztagokon kivül collektor-tagokat is gyüjt, azaz műgyüjtőket, akik a Céh kiállitásain kötelezik magukat bizonyos összegért vásárolni. A *York Art Guild* helyiségében a napokban megalakult a Céh s megválasztotta a művésztagok bizottságait, a közelebbi feladat lesz a műbarát tagok gyülését összehivni, ahol az amerikai közélet kitünőségei közül megválasztják az elnököt, a disztagokat és diszelnököket, hogy azután meginduljon a munka. A művésztagok a következő tisztviselőket választották meg. Művészelnökök: *Halmi Arthur* és *Pogány Willy*, ügyvezető igazgató *Kallós Árpád*, társigazgató *Sarkadi Leó*, választmányi tagok: *Ferryman Ferenc*, *Leidenfrost Sándor*, *Ratzka Ferenc* festők, *Killényi Gyula* szobrász, *László György* épitész. Kiállitást rendező bizottság: *Finta Sándor*, *Jámbor Lajos*, *Kautzky Gyula*, *Schönbauer Henrik*, *Székely József*. *Márk Lajos* a nyáron hazaérkezik és akkor megkezdődik a Munkácsy-Céh munkája itthon és Amerikában.

— **A kultuszminiszter Kecskeméten.** Kecskemétről jelentik: A város törvényhatósági bizottsága gróf Klebelsberg Kunó közoktatásügyi minisztert a város kulturális fejlesztése terén és országos vonatkozásaiban szerzett érdemeiért a város diszpolgárává választja. Az erről szóló oklevelet ma délelőtt adták át törvényhatóság diszközgyülése keretében a miniszternek, aki Petri Pál államtitkár kiséretében érkezett a városba. A diszközgyülés délben volt a városháza közgyülési termében. A gyülést Fáy főispán nyitotta meg és köszöntötte a város nevében az ünnepeltet. A diszpolgári oklevelet Zimay Károly polgármester adta át a miniszternek, akit a törvényhatóság és a város közönsége nevében Kovács Sándor prelátus köszöntött. Klebelsberg Kunó hálás szavakban mondott köszönetet a kitüntetésért. — Sok mindent elvesztettünk, — mondotta többek közt, — egy azonban megmarad nekünk, a magyar művelődés. E téren nem tudnak guzsba kötni bennünket. Ennek erejével szembeszállhatunk mindazokkal az energiákkal, amelyeket a háboru után velünk szemben felsorakoztattak. És hogy sikerrel szállunk szembe, azt láthatjuk abból, hogy a külföldön mindinkább tért hódit az a meggyőződés, hogy Trianonban óriási igazságtalanság történt velünk. Ha ez a meggyőződés a világ nemzeteiben végleg gyökeret ver, akkor lesz meg az atmoszféra, amelyben sorsunk jobbrafordulását a világ nemzeteitől várhatjuk és követelhetjük. Ezt a munkát [illegible]ban nem lehet egyetlen központból vezetni. A helyes

Munkácsy

Lajos

Rimp 49 l

Munkácsy Mihály

1888. évi jövedelmének javára rend. ülés.

474, 492, 519, 697, 698, 700
701, 699, 528, 532, 583,
602, 604, 622, 641,

Grafl Ádám betyár fegyverei

VI. 149

Munkácsy Mihály

1903. téli

ki.11.Nemzeti Szalonban

12 képe.

irod

Ernszt Lajos: Munkácsy Mihály 12 képe. A Nemzeti Szalon téli tárlata. 1903 dec 20. — 1904. jan. 22. Bpest, 1903.

Nagyszeben III. 137, 138.

Munkácsy Mihály

1882. febr. 22. Budapest fővárosa műveszetpártfogó díszpolgárává választa.

Schmall L. Adalékok Pop. 1899. 264. l.

I.

Munkácsy Mihály (1

* 1844 Munkács, † 1900 Endenichben, Bonn mellett.

Aradon Szamossy Elek tanítványa.

Szamossy

MZ

X

Munkácsy 2

1863-65. Than Mór és
Ferenczi Ligeti Antal támogatásával Pesten

1865 IV. 66 Beisben (Rahl)
rövidebb pesti tartózkodás
után München
1867-ben Düsseldorf (Knaus)

Praeter provincia

X

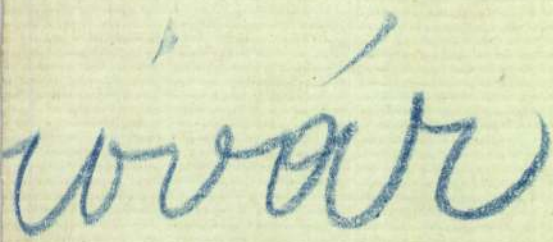

(Munkácsy, 3)

1872-, 1896-ban történt nagy megtekintésére Párisban

1874-tól nyárra a luxembourgi Colpachon szántó-föld.

Procurator V. 264.

4921.

Munkácsy Mihály:

Tanulmány a Zálogházhoz.
Fa, méretei 92:72 cm.

Értéke 16000 K.
Vétel 1916.

Száma:
a leltnban 18385,
a szakleltban 12-916.

Szd. 12-916

Munkácsy Mihály

irod

Fülep Lajos: Magyar művészet. Bpest, 1923. 122–131. l.

Sótartó, ormánsági III. 29.

Munkácsy Mihály

Mozart (tanulmány)
olajf.

Budapest székesfőv.

Tulajd.

~~Brownkoi królopápitnuciyck~~

~~X. 50.~~

Munkácsy Mihály

Várlat, olajt

Budapest székesfőv.
tulajd.

Bronzkori cserépedény ~~#~~ IV 49

Munkácsy Mihály

1902. gyűjt. Eötv.
Nemzeti Szalon

Menkácsy Mihály

1914 pub. kiáll. Ernstnél.

lásd a Katalógust

Munkácsy Mihály

U. 4009–
4007.

Michelet V. 208

Munkácsy Mihály

U. 4070.

Szombathely VT. 180.

Munkácsy Mihály

U. 4099.

Szerecsenyi Kath. olvasókör VI. 227

Munkácsy Mihály

U. 4155.

Kárd.

Képek jegyzéke

Dr. Mandl Lipótné tulajdona Eake
V Alkotmány u 10 sz. mellyeket Ausztria
Wienbe szállitat Bpest V Alkotmány u.

Jósl u. Sissa
Altitalienische Schule
Meister unbekannt

Maria de la Salutz
Lomaletti

Móricz Zsigmond

Munkácsy Mihály

Budapest
1910

Igazgató olvasótára
XVI cím 7 r.

feld
1913. V. 20

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy és Ecce homója

Kejchkel

Budapest,
1896.

megvan Könyvtáramban

A mű szép élethűséggel
egy díszülő dolgozandó
fel.

Kér

Tiszta, olvasha

Neve?	
Születési éve, napja és helye?	
Mikor és hol végezte tanulmányait? Kik voltak tanárai?	
Részesült-e és minő ösztöndíjakban?	
Volt-e tanulmányutakon; hol és mikor?	
Hol, mikor és mit állított ki **külföldi** *tárlatokban?*	

Malonyay Dezső

Munkácsy Mihály

I – II. kötet

Budapest

1907

(Művészeti Könyvtár)

K. Lyncker Kft

A művész életrajzát vad szépségű dolgozatokat

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Greuzenek nagyatyját ábrázoló portrait-
ja VI. 212.

Munkácsy M

1884 tavasz

92

Munkácsy Mihály

irod

Hock János: Munkácsy a Nemzeti Szalonban. A Nemzeti Szalon tavaszi kiállításának katalógusa.
Bpest, 1900.

Vértesy Arnold X. 215.

Abenkacsy

nőd

Vas. Ujs. 1886. 121.

(Mozart utolsó órái c. fejezetről is).

Munkácsy

Honfoglalás. rajz -

Ernst

Munkácsy Mihály levele ~~Neigirata~~ VI. 146.

Kikiáltási ár. Kor.

álló szállitmányát . . biztos helyen rejtve tartja . . 3½ old. 8r . . . . . 800.—

1063. MOLNÁR JÓZSEF, a régibb magyar képirógárda érdemes tagja, (* 1821 † 1899.) Sk. levél, Ujpest, 1875 III. 27. képeiről ir. „Reméllem, a tájképpel meg fogsz elégedve lenni . . ." L. s. 1 old. 8r. . . . . 30.—

1064. MOSSÓTZY INSTITORIS MIHÁLY tudós, kiadó és könyvnyomdász. Sk. kéziratos ex-libris és egy könyvczim. Pozsony, 1766. P. a. s. 1 old. 8r. . . . . 25.—

1065. MUNKÁCSY MIHÁLY, a nagy festőművész (* 1846 † 1900.) Sk. levél Telepy Károlyhoz, az az 1870-es évek elejéről. Kezdete: *Kedves Károly Pajtás!* . . *Őszinte barátod Mihály.* Emlitve benne a „Hazatérés a korcsmából" és az „Éjjeli kalandorok." L. a. s. 3½ old. 8r. . 300.—

1066. — Sk. levél Telepy Károlyhoz az 1870-es évekből. Érdekes tartalommal. „. . . Párisban egyszerre olyan boldogtalannak éreztem magam . . . Paál László is itt van és tiszteltet . . ." L. a. s. (*Munkácsy.*) 4 old. 8r. . 350.—

1067. — Sk. levél Telepy Károlyhoz. Páris, 1873 X. 1. „*Kedves Károly barátom!*" „*Őszinte barátod Munkácsy*". „. . . *a tájkép 11,000 frank, erre ugyan azt fogod mondani, hogy de annyit már nem ér, hanem hát az nem baj.*" L. a. s. 3 old. 8r. . . . . 250.—

1068. — Sk. levél, Páris, 1879 nov. 23. Telepy Károlyhoz. „. . . *ugy látszik, nálunk még akkor sem kell a kép, ha ingyen jutnak hozzá . . .*" L. a. s. 4 old. 8r. . . . . 300.—

1069. — Sk. levél Telepy Károlyhoz. Köszöni a a jubileumára küldött üdvözletet. Jellemző a mester szórakozottságára, hogy a levelet először a czimzett nevével irja alá: „*Telepy*" s aztán teszi hozzá: „*no, nézd csak, a te nevedet akarom ide irni, pedig az Munkácsy Mihály.*" L. a. s. 2 old. 8r. sk. bélyeges boritékkal . . 450.—

1070. — Sk. levél Telepyhez (Páris, 1882 jan. 25.) „. . . Megszállta szivemet a honvágy, óhajtom

Kikiáltási ár. Kor.

hazámat s benne sok jó barátaimat viszont látni . . ." L. a. s. 4 old. 8r. . . . . 300.—

1071. MUNKÁCSY M. Sk. levél Telepy Károlyhoz, Páris, 1887. IX. 15. Bőségesen ir művészetét illető ügyekről. Küdi Liszt arczképét az őszi kiállításra. „. . . *Egészségem sokkal jobb is lehetne. .*" L. a. s. 6 old. 8r. Bélyeges boritékkal 400.—

1072. — Sk. levél Telepy Károlyhoz. Páris, 1890 I. 10. Főleg Ligeti Antal halálával foglalkozik. „. . . mennyire sajnálam, hogy nem kisérhettem őt az örök nyugalom helyére . . ." L. a. s. 4 old. 8r. bélyeges boritékkal. . . . 250

1073. — Sk. levél Telepy Károlyhoz. (Páris, 1890 február.) Rendkivül érdekes, a levélben is diszkrétnek jelzett közlések. Panaszkodik pénzügyi helyzetéről Sedelmeyerrel való összeköttetésének megszünte után. Ligeti halálát illető ügyek stb. L. a. s. 6 old. 8r. bélyeges sk. boritékkal. . . . . 600.—

1074. — Sk. levél Szendrey Jánoshoz. Páris, 1890 XII. 25. A „Honfoglalás" tárgyában. Érdekesen szól a kompoziczióról. L. a. s. 4 old. 8r. Boritékkal. . . . . 450.—

1075. — Sk. levél (Lamalou, 189 1 jun. 9.) benne czélzás a Magyarok bejövetele készültére. L. a. s. 2 old. 8r. . . . . 140.—

1076. — Sk. levele Szendrey Jánoshoz Lamalou Les Bains 1891 VI. Érdekes és terjedelmes levél a „Honfoglalás" cz. nagy festményét illetőleg. „Vereschagintól is megszereztem, amit kaphattam . . . tatárokat még épen nem kaptam, pedig azt hiszem, azokban lehetne a legjobb adatokat találni". L. a. s. 4 old. 8r. Boritékkal és sk. válaszboritékkal. . . . . 600.—

1077. — Sk. levél Telepy Károlyhoz Kolpachból 1894 aug. elejéről. Müvészeti és kiállitási ügyek. Emlitve a „Regélő huszár". L. a. s. 3 old. 8r. Sk. bélyeges boritékkal. . . . . 400.—

1078. — Sk. levél Telepy Károlyhoz. (Páris, 1895 aug. első felében.) Bizalmasan ir megrongált egészségéről s egy esetleges tátrai kuráról.

Kikiáltás ár. Kor.

„. . . . én azt hiszem, hogy az én egészségemet semmi sem állithatja többé helyre, mert ez a betegség tulajdonsága, hogy tőle megszabadulni sohasem lehet". „. . . . irás, olvasás, sőt a kicsit hosszabb conversatio is tönkretesz." Bőven ir munkásságáról is. L. a. s. 8 teljes oldal (ezzel a befejezéssel: „*No ekkora levelet is régen nem irtam.*") Sk. bélyeges boritékkal. . . . . 800.—

1079. MUNKÁCSY M. Sk. levél Telepyhez. Páris, 1896 márc. 7. Első felét nejének német közlése foglalja el: „Lieber Herr Telepy, Miska ist so beschäftigt sein Ecce Homo zu vollenden, und so nerwös, dass er mich bittet ihren lieben Brief zu beantworten . . ." E rész igen jellemző a mester nejének üzleti szellemére. A levelet a negyedik oldalon Munkácsy folytatja: „. . . . Az a hir, hogy hazatérésem annyi megbeszélésre nyujt alkalmat . . . egy kicsit meglep . . . Most teszem az utolsó vonásokat az Ecce Homo képen. Nagyon fáradt vagyok. L. a. s., összesen 6 oldal 8r. Bélyeges boritékkal. . . . . 600.—

1080. NÁDLER RÓBERT festőművész az Iparművészeti Iskola igazgatója (* 1858. Budapest.) Sk. levél Telepyhez. Bécs, nov. 21. L. a. s. 1 old. 8r. . . . . 20.—

1081. NAGY SÁNDOR JÓZSEF 1848—49-iki honvédtábornok * 1804 † mint vértanu 1849 X. 6. Aradon.) parancsa a csatádi nemzetőrséghez, 1848 november 7. Sk. aláirással. D. s 1 old. 2r. cimzéssel és pecséttel. . . . . 80.—

1082. NORMANN A. kiváló német tájképfestőművész. (* 1864 † 1906.) Sk. levél Telepyhez. Düsseldorf, 1883 XI. 9. L. a. s. 1 old. 8r. . . . 40.—

1083. NOTHNAGEL HERMAN hirneves orvostanár (* 1841 † 1905.) Névjegy hét sajátkezü sorral. 1886 V. 29. P. a. . . . . 40.—

1084. ORCZY BÉLA báró, országbiró, miniszter (* 1822.) Sk. keltezetlen levele minisztersége (1879—1890.) idejéből. Egy interpelláczióra adott válasz tárgyában. L. a. s. 2 old. 8r. . . 30.—

Kikiá
ár. F

1085. ORCZY TEKLA báróné, az ismert kath. imakönyv művésze. Sk. levél Telepy Károlyhoz. Ujszász, 1869 IX. 24. . . . . 40.

1086. PACZKA FERENCZ kitünő genrefestő, Zichy Mihály tanitványa (* 1856 Budapest). Sk. levél Telepy Károlyhoz. Flórenc, 1881 V. 20. „. . . a drága és nagyrabecsült, szeretett Olaszföldről irok . . .“ Ir látogatásáról Gubernatisnál és Thánnál. Érdekes levél. L. a. s. 4 old. 8r. . . . . 60.—

1087. — Három sk. levél Rómából, 1885-ből. Emliti a „Tékozló“ eladását. „. . . . iszonyu munkában vagyok . . . „. . . . munkám halad . . .“ 3 l. a. s. 4 old. 8r. . . . . 80.—

1088. — Sk. levél. Róma, 1893 I. 14. L. a. s. 1 old. 8r. . . . . 30.—

1089. Sk. levél Telepyhez. Róma, 1893 XII. 11. „Ma végre egy becsületes pictor felvilágositott . . . a budapesti kiállitáson agyonütött és ringyrongy módra felfüggesztetett képeimről.“ Érdekes levél. L. a. s. 4 old. 8r. . . . . 60.—

1090. — Sk. levél Telepyhez. Berlin, 1900 IV. 8. A Dante-nyomatok érkezését tudatja s jótékony célra küld képeket. L. a. s. 1 old 8r. 40.—

1091. PARLAGHY VILMA, a kiváló festőnő (*1864). Két levél Telepyhez 1884 és 1885-ből. Önarczképe elhelyezése tárgyában. 2 l. a. s. 3 old. 8r. 50.—

1092. PAULER GYULA történetiró, országos főlevéltárnok (* 1841). Sk. levele. Budapest, 1895 I. 10. Kapott adatokat köszön meg. L. a. s. 1½ old. 8r. . . . . 30.—

1093. PAULER TIVADAR kiváló jogtudós, igazságügyminiszter (* 1816 † 1886). Sk. levelezőlap. Bécs, 1883 IX. 4. Értesités utjáról nejéhez. C. a. s. . . . . 50.—

1094. PÁLFFY LIPÓT GR. történeti festő sk. levele Telepy Károlyhoz. Stomfa, 1867 II. 13. Érdekesen ir művészetéről. L. a. s. 1 old. 8r. 30.—

1095. — Sk. levele Telepy Károlyhoz „*Petőfi ébredése*“ cz. képéről. Bécs, 1868 X. 11. L. a. s. 1 old. 4r. . . . . 20.—

Munkácsy Mihály

A Műbarát 1922. 182.

Egy Munkácsy-kép vízszintapásai.

Madonna

66. Andrea d'Agnolo del Sarto sz.
Firenzében 1486-ban, † u. o. 1531 ben.

Menrácsy István

A Mübarát 1922.

23

~~Brouzgüri VIII. 190~~

Munkácsy Mihály

A Műbarát 1922.

50

Lestyán Sándor
Kovácsné Erzsébet
Munkácsy Mihály
Emlékezete
Bp. 1921. Aurinus

Mózes a vörös tengernél.

926 Francia festő a XVII. sz.-ból.

Munkácsy Mihály

isod.
Munkácsy ej festmenje. Vas
Ujs 1884. 271.—272. l.

Munkácsy Mihály

ivad

Egy kies festmény jövedelme. Vas. Nyo 1884.
97 l.

Munkácsy Mihály

A konfoglal
Aradi Közlöny

Elő c. cím

Bestellte-Stückzahl	Zeichnungs No.

Bestell

Post-Nummer	Stück per 1 Wagen	Gegenstand

Munkácsy Mihály

vid

Münsamok, 1900. 97. l.
(Munkácsy Konfoglalása.)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. **sorsz.** Műhelyi minta

Munkácsy Mihály

Ltrid
2

Műcsarnok, 1900. 143. l
(Egy Munkácsy kép sorsa)

.....*mühely.*

yfőnökség!

év..... hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

Szép

Donatello. Munkácsy „Honfoglalása." Műcsarnok 1900. 116–117 l.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Menkácz Mihály

vrd

Munkanélk, 1901. 150

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a mühelyfőnök
al

8. sorsz. Mühelyi minta.

Munkácsy Mihály

Irod

Pöröly Munkácsy Mihály szobra. Magyar Géniusz 1901. 2. ~~4~~.

.....*műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu.....

n.

vi .....hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

Báró Munkácsy és az ő múltéve.
(A „Gil Blas" fuscsajai) Vas. Np
1882. 174 l.

Munkácsy Mihály

Lakos Alfréd. Munkácsy pl-girátor? Magyar Ho 1906. 89. 27.

144

Munkácsy Mihály
irodalmához.

Szinvaszein król. Arch. Szit. 1872. VI. 214.

Munkácsy Mihály Miltonja

VI. 101.

Munkácsy-ház, munkáci

VI. 193, 194

Munkácsy Mihály

ród

Mucsarek, 1900. 142 l.
(M. „Homoglalásá a
Képnyilvánéti Muzeumban).

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta.

Munkácsy Mihály, festő II. 210.

— — önarcképe II. 210.

Munkácsy Mihály

Bécsével, a császári kormány pedig már nyiltan támogatja a magyarság ellen fegyverkező horvát, szerb és román nemzetiségeket, és a tótok közt is készül pártütést szervezni. Már nem csak a magyar állam önállósága forog veszélyben; az oláh jobbágyság megujítja nagyobb mértékben a Hóravilág borzalmait, rabolva és gyilkolva a védtelen magyar helyekben, a szerbek felé is fajháború dühöng, melyben a magyar és a velök tartó német helységek magokra hagyatva is daczolnak a ráczok vad rabló vágyával. És miután a császári kormány magáénak vallja Jellachich ügyét, csak természetes, hogy a Móga alatt szintén az osztrák határ felé húzódó magyar sereg kisérletet tesz a Windischgrätz és a bán hadai által ostromlott császári város fölmentésére. Sikertelen: a schwechati csata okt. 30-án elveszett és másnap Bécs megnyitotta kapuit. Az imént győztes sereg rendje megbomlik: két alkotó része, a rendes sereg és a nemzeti elem még nem képez egy igazi egészet. A volt cs. kir. tisztekbe nem bíztak föltétlenül, nem hihetik róluk, hogy minden utógondolat nélkül harczoljanak régi társaik ellen. A kaszások és nemzetőrök pedig még nem szokták meg a háborút, özönével fogyasztják a puskaport és a többi hadi készletet, a csatában pedig ritkán állják meg helyöket.

Ausztria Bécs elfoglalása után erősségesebb mint valaha. Kormányát Schwarzenberg Felix herczeg vezeti erős kézzel, a hadvezérek, Windischgrätz és Jellachich és győztes seregök égnek a vágytól leverni a magyar „lázadást," és a deczember 2-án bekövetkezett trónváltozás az utolsó tartózkodást is megszüntette, mert az új uralkodó nem tett esküt a magyar alkotmányra.

Hét felől indult a császári sereg mint egy központ felé a főváros és az ország zöme, a magyarság lakta vidékek ellen. A Felső-Dunánál maga Windischgrätz herczeg táboroz a fősereggel. A Muránál Nugent a horvátokkal áll szembe Perczellel. Délen a szerbek portyáznak a magyarlakta területre, Theodorovics cs. vezér által is segítve. Erdélyt Puchner b. tartja megszállva, kinek seregét a fellázadt sok ezernyi oláhság támogatja. Galiczia felől Schlick tör be derék sereggel. A jablunkai szoroson át Götz tábornok törekszik a bányavárosok felé. Az éjszaknyugati megyékben tót lázadást provokálnak Hurban és Sztúr, mely Szimunics ezredeire támaszkodik. Nem csoda, ha általános a meggyőződés Ausztriában és a külföldön, hogy nem sokára vége lesz a magyar szabadság álmának. Olaszország-

Munkácsy: UJONCZOZÁS.

Munkácsy dolgái

írod

Somogyi Miklós: A mult
évi münchemi szezon
magyar sikere. Mű
vészet 1913. 28. l.

Munkácsy Mihály

Pécsett Munkácsy Mihály nak emléktáblája van a Zichy ház falán 1865 és 1867 -ben való otlakása emlékére.

Szö Pécs 32. l.

szetes, hogy a könyveknek jelzett lapjait a legnagyobb érdekkel rögtön átnéztem s találtam benne sok figyelemreméltó adatot, valamint az igen tisztelt mérnök úr által tett idézetek és a különböző munkákból való kivonatok igen érdekeltek, leginkább arra nézve igen megnyugtattak, hogy látom, miszerint teljesen megegyeznek azon forrásokkal, melyekben eddig én is kutattam és hogy denique, azonkívül nem léteznek.

Meg kell tehát maradni amellett, hogy ezekből a homályos és igen gyakran ellentétes adatokból kelle egy egészet összeállítani, még pedig oly módon, hogy az archeológiai kételyeket a művészet meggyőző ereje pótolja. Erre törekszem én is annyi kutatás és gondolkodás után; jutottam is immár annyi megállapodásra, hogy a hátralevőt a művészi koncepciótól és kivitelől várhatom. De nem tagadom, hogy kényszerülve lévén a roppant bizonytalanságban és homályban kételyek között csak tapogatózva előre haladni munkámmal, az igazságot annyira szomjazó lelkem vágyott és remélt mindig valamely pozitiv meggyőző forrásra akadni, melyből aztán megittasodva, megerősödve, merithettem volna inspirációimat, s ami aztán, amidőn kijelöli az inspiráció útját, egyszersmind meg is jelöli annak határát De ezen pozitiv és meggyőző forrás, úgy látszik csakis oly közös sírlelet lehetne, melyben, ha nem is egy nemzet, de legalább egy család lenne valamely csoda által fentartva! . . .

A küldeményeknek azonban — azonkívül, hogy egygyel többször meggyőztek arról, miszerint más hitelesebb és kimerítőbb adatok nem léteznek — azon nagy hasznát is vettem, hogy az Árpád korát ábrázoló metszetekben néhány jó kosztüm-motivumot találtam, melyeket eddig vonakodtam felhasználni, de amelyeket most mégis felhasználok. Az Árpádkori sisak azonban teljesen hiteles és igen használható adat.

Végtelenül örvendtem azon lehetőségnek, hogy igen tisztelt mérnök úrhoz, vagy Lanfranconi mérnök úrhoz Párisban személyesen lehet szerencsénk. Nem annyira azért, hogy az adatokat megbeszélnők, mert hiszen azokon — azon igazán lelkiismeretes és fáradságos magyarázatok után, melyekkel mérnök úr a metszeteket kisérte — magam is eligazodom: de örültem annak, hogy megismerhetem és személyesen megköszönhetem irántam és az ügy iránti igaz részvétöket. Annál inkább sajnálom szép tervünk meghiusulását, mert az ok, a kolera, csakugyan nem lett volna ok! Hiszen itten alig hallottunk koleráról csak beszélni is; legalább amióta én itt vagyok, szeptember 12-ike óta és kérem is: legyen szabad még reménylenem! Biztosítom róla, hogy nincs veszély a kolera részéről; a dinamittól jobban félünk mi itt; de bízunk a gondviselésben, hogy ettől is megőriz.

Én részemről boldog volnék, ha ily kellemes alkalmam volna megköszönni szivességeiket és az én szerény otthonomban egypár barátságos estét tölthetnénk. Azonkívül hiszem, hogy azon mű is, mely iránt oly áldozatkész érdeklődéssel viseltetnek, szintén érdekelné, mert már abban a stádiumban van, hogy körülbelül látni lehet, mi lesz belőle. Becses arcképének igen, igen megörültem és legyen meggyőződve, hogy becses lapja lesz fénykép-albumomnak.

A cigánykérdést teljesen osztom és magamévá teszem, de reménylem, hogy mégis lesz alkalmunk erről személyesen beszélni. Sokat szeretnék még mondani! de az írás! az az írás! . . . . Hisz Korbay Feri barátunk talán mondta, mily rossz viszonyban vagyok a kalamárissal!

Arcképemet is szíves viszonzással itt küldöm. Lanfranconi úrnak is küldtem volna, de készen csak ez az egy példány van; de ha megengedi, utánküldöm. Kérem, néki legmélyebb hálám és köszönetem kifejezni. A könyveket gonddal őrizem. Most pedig köszönetemet ismételve, maradok hazafiúi üdvözlettel és meleg kézszorítással, tisztelő híve:

MUNKÁCSY MIHÁLY"

*

Látnivaló, hogy e levelek híven tükrözik vissza, mily lelkiismeretesen munkálkodott Munkácsy Mihály. Becses adalékok ezek a magyar műtörténelemhez és a mester életrajzához.

DR. PRÉM JÓZSEF

nemes grófnak köszönhető, hogy a kérdést alaposan tisztázhattuk. Zichy következő levele egész tudományos tanulmány:

„Kedves Unghváry!

Tiszteltem és becsültem annak idejében, kétszeresen tisztelem és becsülöm ma Unghváry elvtársamat. Így volt helyesen cselekedve! Éljen! — De most ad rem! — Munkácsyval én 2½ évvel ezelőtt erről a tárgyról, a kosztüm kérdéséről Párisban értekeztem, később 1890 december havában, midőn a kép általa való megfestése már tényleg el volt határozva, írtam neki és elküldöttem neki egy, a „Magyar Szalon" decemberi számában 1890-ben megjelent cikkemet „Un essay historique", címe „Ezer év előtt". Azóta itt járt Munkácsy, lerándult Csabára, ahol csakis magyarrá vált tótfaj lakik és hallom, ezeket és a vasmegyei hienzeket (vend eredetű népek) vette képéhez mintául — félek, hogy a kosztümkérdés is majd így fog megfejtetni! Hogy Munkácsy kosztümtanulmányokat annakelőtte tett, az nem volna baj, csak most hallgatná meg a szakértőket! Na, de hátha még nem késő, annál jobb — és örömest járulok hozzá azon csekélységgel, amit kutatásaim eredményeként kisüthettem!

Honfoglalóink kosztümje nagyon is különböző lehetett és volt is, különböző néptörzsekből lévén a raj összetömörülve, különbözött az fegyverzetben és mezben is.

1. Fegyverzetök állt: nyíl-, tegze-, kobza-, paizs-, lándzsa-, kard-, buzogány- és csákányformájú, hegyes élű vértet és páncélt egyaránt rontó fegyverből. A kard, úgy lehetne mondani, a rövid, széles és egyenes római kard és a későbbi magyar kard közötti átmenetet képezte vagy csak egy araszszal volt hosszabb a római kardnál, nem olyan széles és csak keveset hajlott.

2. A lándzsa a nyereghez szíjjal foglalva, hátul állott hegygyel fölfelé, a kengyelnek támasztva. A kengyel a török és német közt álló, a lószerszámok, csatt és cifraság legtöbbnyire rézből.

3. Ruházatban volt csákó vagy fövegjök, elől érclemezzel, legtöbbnyire sastollal diszítve! Szűr vagy burka, fehér vagy fekete, gyakran medve, párduc, faskasbőr-kacagány. De volt más fövegjök is, amint azt a krónikában látni.

4. Voltak páncélosok is, ezek a vértes fegyveresek — „côte de maille", amint a francia ezt nevezi — olyanok, mint aminőknek a mostani rajzokban a cirkassziaikat látjuk ábrázolva; ilyeneket a kaukázusi emlékköveken, miket babak-nak neveznek, most is találnak; a páncélsisakból ered, a nyakat fedi és védi, a páncél-üngön elől rézlemezekkel és drótokkal sujtásfélék voltak; 3 vagy 5, soha párosan. Sisakon sastoll. Lándzsa valamivel hosszabb, kard és nyíl. Paizs (ezen ékítések) buzogány, nyergen lógva. Ilyen vezér buzogányát bírom, nálam lelték; egy ökölnagyságú darab kristály a legszebb „cristal de roche"; a félig kövült tölgynyelen fön vaskarika tartja a kristálygömböt — végén kettős rézkarika, amelylyel, úgy látszik, a nyeregkápán csüngött. Lovaikon, a fej előrészén hasonló pikkelyes vért (côte de maille), hasonló a szügyén is a lónak. Ha nem csalódom, ezen lovasnak is volt lándzsája.

Ezzel körülbelül válaszoltam levelére és abban foglalt kérdéseire. Őszinte hazafias üdvözlettel, vagyok igaz híve

Budapest, 1892 szeptember 18-án.

ZICHY JENŐ GRÓF"

*

E levelét a gróf sajátkezű érdekes rajzokkal kisérte, melyek a legjobb felvilágosításul szolgáltak.

Lanfranconi az összes könyveket Párisba küldte és Unghváry kimerítő memorandumot írt, mely a legbővebb magyarázatokat adta. Hogy milyen hatással volt Munkácsyra ez a küldemény, mutatja az itt következő levele, melyet 1892 november 6-án Párisból írt Unghvárynak:

„Mélyen tisztelt honfitárs!

Először is bocsánatot kérek, hogy ily megkésve felelek két becses levelére, de őszintén megvallom, hogy a jelzett küldeményre vártam, hogy egyszersmind annak megérkezéséről is jelenthessek. Tegnap vettem át a becses könyveket és először is leghálásabb köszönetemet fejezem ki — azaz fejezném ki, ha tudnám — azon nemeslelkű részvétért és fáradozásért, melylyel ügyemet felkarolták és annyi áldozatot hozni érte szivesek voltak. Termé-

sikhoz ragasztani hosszú sorokban, de bensőmben egész lelkemből áldalak titeket! — Nagy örömmel és roppant kiváncsian várom, mi lesz a kutatások eredménye, de bármi legyen is, hálám és köszönetem ugyanaz lesz, mert ez a nemes áldozat, különösen ismeretlenek részéről, valóban megindít. — Közöld is kérlek, köszönetemet előlegesen is az illető urakkal és mondd meg nekik az okát, ha nem írtam még nekik!

Én időközben Párisban jártam s a néhány heti távollét után, a képről vett új benyomás alapján, egy vázlatot csináltam itt, mely azt hiszem, igen szerencsésen egészíti ki a kompoziciót, azonkívül jó ló-tanulmányokat csináltam itt minden egyes lóhoz, egypár fejhez is. Tehát most már alig várom, hogy dologhoz foghassak! — Be is van már minden pakolva és ma megyek.

Már mostan képzelheted, mennyire kiváncsian várom, hogy mi lesz? Nem írhatnád meg, hogy körülbelül miben áll a dolog? és mikor kaphatok valamit? Mert a rajzok után, ha használhatók, még nekem meg is kell csináltatni a szükséges tárgyakat. Hogy Lanfranconi Enea és Unghváry Vilmos mérnök úr személyesen is kész Párisba fáradozni, ezt már csakugyan nagyra becsülöm.

Azt mondod, hogy egypár érdekes dolgot már felfedeztek a gyűjteményben. Nem lehetne annak a rajzait (lepauzirozva) elküldeni?

Bocsáss meg, kedves Ferkóm, hogy zaklatlak, de a kép iránti buzgalmatok egész önzővé tesz.

Reménylem, levelem még Pozsonyban talál és így kérlek, add át kedves jó anyádnak legbensőbb szeretetem s tiszteletem kifejezését.

Hát ti hogy vagytok? Iluskát csókolom, írj magatokról is és amit tudsz, kérlek, az ügy állásáról.

Add pedig át legmelegebb üdvözletem és hálaérzetem őszinte kifejezéseit Lanfranconi Enea és Unghváry Vilmos mérnök úrnak; téged pedig ölelve, csókolva vagyok igen szerető barátod

MUNKÁCSY MIHÁLY.

Indulunk Luxenbourgba, onnan holnap reggel Párisba! Servus!"

*

Unghvári Vilmos nagy szorgalommal lerajzolt számos fegyvert és föveget. És értesítette Munkácsyt, aki Colpachból 1892 augusztus 3-án (tehát még a Korbayhoz írt levél előtt) a következő sorokat intézte hozzá:

„Igen tisztelt uram!

Becses levelét hálásan vettem és igen köszönöm azon meleg részvétét és érdeklődését, melylyel munkában lévő képem iránt viselkedni sziveskedik. Igaz, hogy sok nehézséggel jár a kilencedik századbeli viseletekről hiteles adatokat szerezni s annyival hálásabb vagyok, ha valaki ez ügyben segélyemre van, de hála Istennek, ma már a kép azon stádiumban van, hogy a kosztüm-kérdésen alapjában véve túl vagyok. Ha azonban valami érdekes és különösen hiteles adatok birtokába juthatnék, annak természetesen igen örülnék és még fölhasználhatnám, azért tehát fölkértem Korbay Ferenc barátomat, ki pozsonyi és éppen hazautazik, hogy nézze meg a gyűjteményt és kérje ki Lanfranconi úr szives engedelmét arra, hogy az érdekesebb darabokat lepauziroztathassa, nekem elküldje. Egy részét ismerem az említett kiadásoknak, de azok vagy oly homályosak, hogy azokból alig lehet valamit megérteni, vagy egészen későbbiek, azok pedig nem használhatók. Legyen szabad igen tisztelt mérnök urat felkérni, sziveskedjék Korbay barátomat, — kit felkérek, hogy mérnök urat látogassa meg, — Lanfranconi úrnak bevezetni és engedelmét arra nézve kieszközölni, hogy az érdekesebb darabokat lepauziroztathassa. Ezek talán a vezéreket ábrázoló alakok és magyarok bejövetelét ábrázoló képek lehetnek; egyszóval, ami érdekes lehet a gyűjteményben. Különösen a fövegek és fegyverzet érdekelnének. Reménylem, nem követek el indiszkréciót, midőn igen tisztelt mérnök úr szíves közbenjárását kikérem, de arra azon érdeklődés bátorít föl, melyet az ügy iránt tanusít. Mély tisztelettel és hazafias üdvözlettel, lekötelezett honfitársa

MUNKÁCSY MIHÁLY."

*

Unghváry ekkor gróf Zichy Jenőhöz, régi ismerőséhez fordult, ki tudvalevőleg szakember az ősmagyar viseletek történetében. A

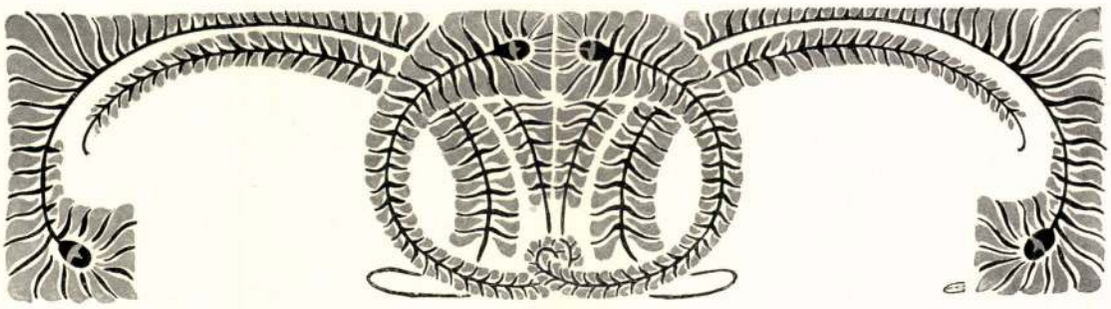

MUNKÁCSY DOLGOZÓTÁRSAI

Munkácsy Mihálynak tán egy alkotása sem került annyi küzdelmébe, fáradságába a mesternek, mint a Honfoglalás képe. Néhány levél, melyet a művész azokkal váltott, kik történelmi és archeologiai adatokkal támogatták, élénk világot vett arra a nehéz munkára, melyet Munkácsynak előtanulmányként végeznie kellett, míg azt a tömérdek részletet, mely most az óriási vásznon a bevégzettség szineivel és formáival hat — minden vonásában elő tudta varázsolni és megérzékíteni.

Több tudományos társulat volt hivatva akkor, hogy a mesternek ezeket a hiteles adatokat összeállítsa. De másfél év mult el és Munkácsy még folyvást panaszkodott, hogy nem ismeri a régi magyar viseletet, fegyverzetet s minduntalan megakad a kép komponálásában. Ezeket a panaszokat a Borsod vármegyében lakó Debreczeny Pál, lelkes és nagymiveltségű birtokos is olvasta. Azonnal eszébe jutott, hogy Pozsonyban időzése alkalmával Lanfranconi Enea híres kép- és metszet-gyűjteményében több igen régi könyvet látott, melyeknek képei mindmegannyi becses adatok Munkácsy számára.

Ötletét közölte Unghváry Vilmos, akkori pozsonyi mérnökkel, aki néhány nap mulva már fölkutatta az egész anyagot és mindenek-előtt engem, továbbá Korbay Ferencet, meg ennek nejét Ravasz Ilonát (kik Munkácsy legbizalmasabb hívei voltak és Amerikából látogatóban voltak Pozsonyban) azzal a célzattal avatta bele a dologba, hogy ajánljuk őt Munkácsynak. Az olasz származású, de egészen megmagyarosodott Lanfranconi Enea, ki mint mérnök a Duna-szabályozásnál nagybecsű szakmunkát adott ki s kinek műgyüjteménye 200,000 frtot ért: ez a rajongó magyarbarát boldog volt, hogy Munkácsynak szolgálatot tehet. Sietve megirtuk Párisba, mi mindennel fogjuk legközelebb meglepni a mestert. És a hiányzott történeti adatok elküldése igazi művészi megváltás volt reá nézve.

Íme, Munkácsy levele, melyet Colpachból 1892. szept. 9-én irt Korbay Ferenchez:

„Kedves, aranyos Ferkóm!

Felhasználom e, talán futó pillanatot, midőn lelkifurdalásaim győzedelmeskednek a tinta iránti ellenszenvem felett, hogy megköszönjem szives fáradozásaidat s hogy kifejezzem bámulatomat a te minden szépért rajongó lelked fölött, mely túlteszi magát az emberi gyarlóságokon s megbocsátja még az oly gyöngéket is, mint az én — közönyösségnek, sőt hálátlanságnak lásztható — hallgatásom! — Nem vagyok közönyös, sem hálátlan az iránt, a mit te és lelkes társaid (Lanfranconi Enea és Unghváry Vilmos mérnökök) érdekemben tesztek! Csak e betűket gyűlölöm egyiket a má-

Művészet 1904

leveles gyógyszerész, városi bizottsági tag, a Pozsonyi I. Takarékpénztár igazgatósági tagja, volt 48 as honvéd, 79 ik évében Pozsonyban. — Bernáthfalvi Földváry József 82 éves korában Tasson. Előkelő rokonság gyászolja. — Nyáry Pál, a «Csongrád» nevű vontatósgőzös kapitánya Budapesten. — Mária-ligeti Cseley János nyug. városi tiszti főorvos, 77 éves korában Komáromban. — Tollas Mihály volt 48-as honvéd, a menedékház tagja, 75 éves korában Budapesten. — Erdőbaksai Gottesmann Raoul, a pesti Fonçière biztosító-társulat főfelügyelője 57 éves korában Budapesten. — Csepela Károly nagyiparos 91 éves korában Szabadkán. Maga készítette el koporsóját. — Zsarnóczay László, joghallgató és miniszterelnökségi hivatalnok Váczon 20 éves korában. — Schäffer Lajos nyug. uradalmi kasznár 69 éves korában Kaposváron. — Aszalay Károly, asztalos mester, kinek aradi műhelyében Munkácsy Mihály az asztalos mesterséget tanulta, s ki agg napjait az aradi polgári menházban töltötte, 81 éves korában. — Klumák Rikárd orvostanhallgató husz éves korában Kolozsváron. — Majoros Endre m. kir. zálogházi tisztviselő 32 éves, Budapesten.

Lovassy Sándorné, szül. Zavadszky Gizella, a keszthelyi gazdasági tanintézet tanárának s a balatoni Muzeum-Egyesület elnökének neje, 45 éves korában, Keszthelyen. — Tótprónai és blatniczai Prónay Mihályné szül. mitriczki Jakobey Mária 63 éves korában, Balassagyarmaton. — Katona Zsigmondné, szül. Kun Mária 56 éves, Sárospatakon. — Özv. id. Szivák Irénné, szül. Szarvas Borbála Kiskunfélegyházán 81 éves korában. Az elhunytban Szivák Imre dr. országgyűlési képviselő édesanyját gyászolja. — Özv. Moldován Józsefné, szül. Korbuly Klára, 61 ik évében Zilahon. — Szalay Pálné szül. borsódi és katymázi Latinovics Malvin 65 éves korában. Győrszentiván községben. — Babos Gézáné szül. Kochanovszky Teréz, 30 éves, Felsőelefánt községben. — Özv. Bölöny Nándorné szül. Sturm Hermine, honvédszázados özvegye, Balatonfüreden, Budapesten temették el.

A BOLYGÓK HELYZETE SZEPTEMBER 1-ÉN.

Vénus az ikrek csillagképében van nem messze Castor és Polluxtól; reggel két óra tájban kel. *Mars* a scorpióban van, közel annak legfényesebb csillagához, az Antareshez; este 9½ óra tájban nyugszik. *Jupiter* a bikában van a fiastyuk alatt; este 10 óra tájban kel és a reggeli szürkületig jól látható. *Saturnus* a vizöntő csillagképében van; egész

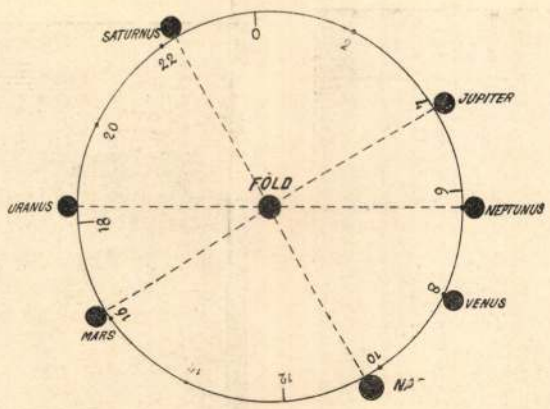

éjjel jól látható. Érdemes a megemlítésre, hogy szeptember elején Saturnus és a Nap, — Mars és a Jupiter, — továbbá Uranus és a Neptunus majdnem szemközt állnak az égen, a mint a vázlat is mutatja.

Szerkesztői üzenetek

Jövendőnk. Nagyon is szónokol; olyan a vers, mint egy versbe szedett ünnepnapi vezérczikk. Különösen az eleje lapos. Mindezekért, bár van benne erőteljesebb eszme is, nem közölhetjük.

Borúoszlás. Jobbfajta gimnáziumi önképzőkörben is elvernék a port az ilyen versen.

Mi vagy te. Kivánsága szerint tudtára adjuk, hogy verse nem közölhető.

Szülőföldem. A kis iskolai olvasókönyvek hangján van irva, de az olvasókönyvek verseiben néha olyasvalami is szokott lenni, a mi ebben nincs: t. i. költészet.

Dal a kicsinyekről. A hosszú hallgatás mintha nem vált volna előnyére: nehezen küzd gondolatainak kifejezésével s ez meglátszik verselésének feszességén is. Ha újabb felbuzdulása tartós lesz, talán ennél sokkal jobb dolgok forrása is lehet.

Éjfélkor. Az orosz győzelem. Gyerekes gimnazistadolgok, olvasókönyvi reminiszczenciákból irva.

Nyugalomra vágyom. Sokkal érzelgősebb, semhogy költői és sokkal pongyolább, semhogy művészi munka számba mehetne.

Dalok egy kis fehér házról. Készen a jövőre. Az utóbbi a jobbik, de ez sem elég eredeti és lendületes arra, hogy közöljük. A másik nagyon járt utakon halad.

Katicza kisasszony. Régi tárgyat igyekszik új formába öltöztetni, csakhogy erre nem elég a művészi ereje. Némi ügyesség van benne, ennél nem sokkal több.

SAKKJÁTÉK.

2448. számu feladvány. Ursič A.-tól.

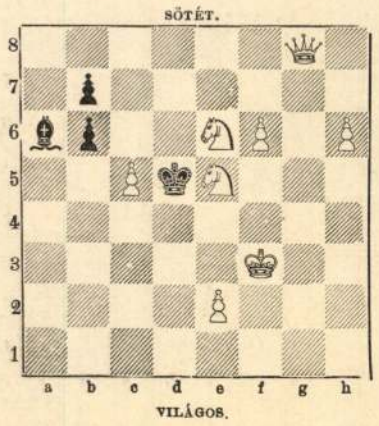

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2434. sz. feladv. megfejtése Van Heijcop ten Ham A.-tól.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Hc2—b4	Kc5—b4 : (a)	1. ...	...	h5—h4 (b)
2. Vd8—d4 †	Kb4—a5	2. Vd8—d4 †		Kc5—d4 :
3. b3—b4 mat.		3. Hc7—e6 mat.		

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. ...	...	Kc5—b6
2. Vd8—b8 † stb.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi Sándor. — Kovács József. — *Csongorban:* Németh Péter. — *Bakonyszentlászlón:* Szabó János. — *Fakerten:* Kintzig Róbert. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A 32-dik számban megjelent képtalány megfejtése: *Lassan határozz, gyorsan cselekedj.*

Felelős szerkesztő: **Hoitsy Pál.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

„Henneberg" selyem
csak közvetlenül! Fekete, fehér szines 60 krtól 11·35 frt mét.-ként blúzok és ruhákra. Bérmentve és **megvámolva** házhoz szállitva. Gazdag mintaválaszték postafordultával, — **Henneberg, selyem, Zürich.**

Salvator Természetes vasmentes Lithion-forrás kitünő hatású
vese-, hólyag-, rheuma- és köszvenybántalmaknál. vizeleti nehézségeknél, czukorbetegségeknél a légző- és emésztési szervek hurutainál.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

Rohitsi „Styria-forrás" gyógyitó-viz
gyomordaganat és görcs, Bright-féle vesegyuladás, torok- és gégehurut, gyomor- és bélhurut, húgysavas diatézis, czukorbetegség, dugulás és májbaj ellen.
A gyógyulás kiváló esetei!
Orvosilag ajánlva! 11215
Nagy raktár Magyarország részére:
HOFFMANN JÓZSEF, Budapest, Báthory-utcza 8.

A SZT.-LUKACSFÜRDŐBEN.
Természetes forró- meleg kénes források. Iszapfürdők, iszapborogatások, massage, vizgyógyintézetek, szénsavfürdők, kő- és kádfürdők, gyógyviz-uszodák. Olcsó és gondos ellátás. Csuz, köszvény, ideg- bőrbajok stb. felől kimeritő prospektust küld ingyen a
10875 *Szt.-Lukácsfürdő Igazgatósága Budapest-Budán.*

Pirszén (koksz)
a budapesti légszeszgyárakból
a legjobb, legbiztosabb és legtakarékosabb fütőanyag. 11232
Árak 1905 szeptember hó 1-től:

Dió-koksz 100 kg.-ként helyt légszeszgyárakban	3 kor.	40 f.
Darabos koksz « « «	3 «	28 «
II rendü koksz « « «	2 «	80 «

Házhoz szállitás- és berakásért:
a) a bal part belterületén ... 100 kg.-ként 24 fillér
b) a jobb part « ... 100 « 28 «
c) Vár, Gellérthegy, Naphegy, III. kerület, valamint a bal és jobb part külterületén 100 kg.-ként 38 fillér.
d) Zsákolásért 250—1000 kg.-ig terjedő rendelményeknél 12 fillér
Az igazgatóság.

Hogy karcsuvá lehessünk

a nélkül, hogy egészségünknek ártalmára volna, használjuk a **„PILULES APOLLO"** melyek tengeri növények alapján vannak előállitva és párisi orvostekintélyektől jóváhagyva. Ezen könnyen betartható gyógykezelés rövid idő alatt csalhatatlanul elhajt *túlságos embonpoint* és biztositja a *kövértestüség* gyógyitását mind a két nemnél. *Ez a titka minden elegáns hölgynek, ki nyulánk és fiatalos alakját meg akarja őrizni.* Egy flacon ára utasitással K 6·45 bérmentve, utánvéttel K 6·75 **J. Ratie,** gyógysz. **5 Passage Verdeau, Paris** (IX°). — Raktár Ausztria-Magyarország részére Budapesten Török József, gyógyszerész, Király-utcza 12. 11019

KODAK
fényképészet sötétkamra nélkül.
1905—1906. évi árjegyzék
ép most jelent meg!
Tessék az összes árusitóknál 1905. évi árjegyzéket kérni.
10851
Uj kamarák, napfényfejlesztő-gépek lemezek, papirok.
KODAK Ltd. WIEN, I., GRABEN 29. szám.

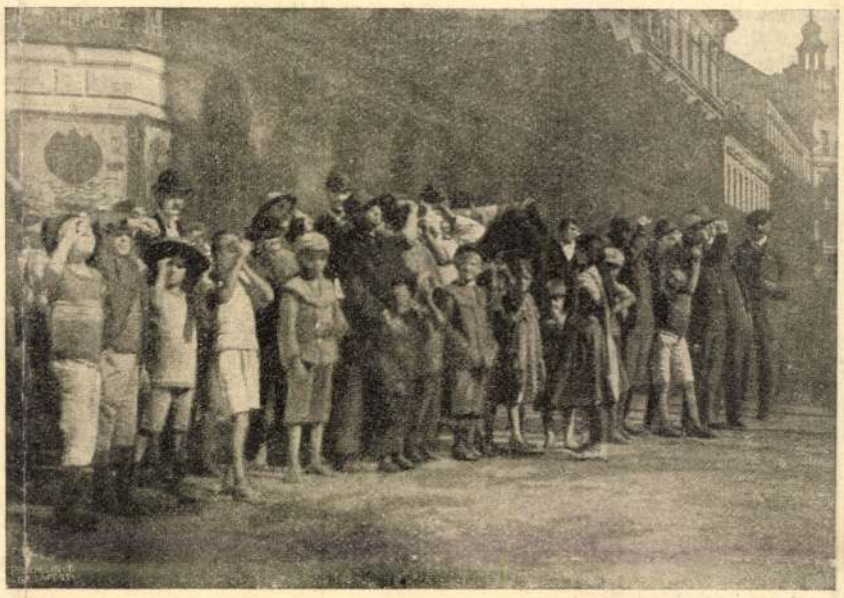

PILLANAT-KÉPEK AZ AUGUSZTUS 30-IKI NAPFOGYATKOZÁSKOR. — Napfogyatkozás-figyelők az utczákon.

ági emporiumnak; egy-kettőt Darányi miniszter nem régen csinált. Most is nevezetes bizony, hogy az ország szélén, Magyar-Óváron tart az állam gazdasági akadémiát és nem az Alföldön. Budapesten egyébiránt a legujabb iskolai reform az, hogy a főváros hatósága megrendszabályozza az *irkát*. Megtiltotta, hogy ezentúl széttépjék, megsemmisítsék iskolai erős kezek az olyan irkákat, melyeket a gyermek nem az iskolában terjesztett reklámokon megjelölt papirkereskedésben szerzett. Nagy haladás ez. A papirkereskedők küldöttséggel kérlelték a tanácsot, halaszsza el az irka-reformot a jövő iskolai évig. El is halasztják, a miben az irkák rejtélyes souverain hatalmát bámulhatjuk. Pedig az irkák árfolyamát a börzén nem jegyzik, holott nem minden értékpapir ilyen értékpapir.

Nemzetközi kongresszusok Budapesten. A nemzetközi utaknak egy kicsit felénk való meghosszabbodását jelenti, hogy Magyarországon most már minden esztendőben tartanak egy vagy két nemzetközi összejövetelt. Tudományt, eszméket hirdető gyűlések jönnek hozzánk. Három nemzetközi kongresszus tanácskozik rövid idő alatt Budapesten. Az egyik a *börtönügyi kongresszus*, mely csak ott jelenik meg, a hol az igazságszolgáltatásból hiányzik a deres és mogyoró pálcza. Igazságszolgáltatásunk tisztessége, hogy az előkelő nemzetközi szervezet szivesen választotta ez idei gyűlése helyéül Budapestet, mint Justitia szigorú, de emberbaráti szavának visszhangjához alkalmas helyet. *Nemzetközi állatorvosi kongresszus* lesz szeptember 3-ikától 9-ikéig. Ausztria és Németország állatkivitelünknek mindig azzal állítanak gátakat, hogy Magyarország állategészségügyének felvigyázatát hiányosnak tartják és e nagy gazdasági kellemetlenségeinket tetézi az is, hogy Románia és Szerbia állatkereskedése szintén Magyarországon keresztül jut külföldre. Érdekes, hogy a kongresszusra, melyre ezerkétszáznál több külföldi tagot jelentettek be, Németországból 274 állatorvos jön, már osztrákot, kik innen és csak jóval kisebb mértékben nyerik Galiczióból a legjobb hústáplálékot, mindössze százhuszonnégyet érdekel ez a kongresszus. A különböző kormányok képviselője (még Indiából is van) száztizenöt, s körülbelül ugyanannyi jön az egyetemek, főiskolák szakintézmények, hatóságok és testületek részéről. — Harmadik kongresszus tanácskozik szeptember 11—16-ika közt az *alkohol ellen való küzdelemről*. Csaknem valamennyi európai és számos tengerentúli állam képviselteti magát, továbbá a külföldi egyetemek és egyéb kulturintézmények, az alkoholellenes egyesületek, a munkásszervezetek. Hazánkból valamennyi törvényhatóság, továbbá számos város küld képviselőt.

A barmeni sakkverseny. *Barmenben* a legjobb sakkozó mesterek versenye augusztus utolsó napján dőlt el. *Maróczy* Géza, ki nem régiben Ostendében oly szépen nyerte meg az e'ső díjat, a barmeni játék kezdetén hátra maradt, de csakhamar előre küzdötte magát. Az eredmény az lett, hogy *Maróczy* és *Janovszky* egyenlő egységgel (10 ½) mind ketten elsők, s így az 1500 első és 1000 frankos második díjon együtt osztozkodnak. A barmeni *vegyes tornában* is az utolsóelőtti fordulónál, augusztus 31-ikén szintén egy magyar sakkozó, *Forgács* járt legelől Szviderszkyvel együtt.

A new-yorki magyarokról. Amerika egyik legismertebb képes hetilapja, a *Leslie's Weekly* legujabb számában czikket és képeket szentel a new-yorki magyaroknak. Már az végzet, hogy a magyarok Bécsben, Berlinben, Párisban ép úgy nem kerülhetik el sorukat, mint New-Yorkban és mindenütt rájok jár — a toll. New-Yorkban *Harriet Quimby* tollára jutottak magyar testvéreink, a kik a város egyik negyedét specziális jellegűvé tették. Harriet Quimby hölgy, s úgy tetszik, nagyon jó nevelésű hölgy, a ki nemének kiváncsiságát és beszédességét ha már nem fékezhette is, mégis úgy ir és beszél a magyarokról, hogy mulató helyeiktől távol tartotta magát, s nem ment el oda, a hol *shoddosh*-t járnak.

A new-yorki magyar negyedről, a hol mindenütt bécsi ének hangzik (s ebben igaza lehet Harriet Quimbynek) az ismertető czikk emlékezetbe idézi, hogy azt az amerikai néphumor *goulash avenue* nevén ismeri s vagy 50,000 magyar lakja. Mióta Roosevelt elnök a magyar republikánus klubban vacsorázott s ott *goulasht* és *kraut strudelt* evett, azóta előkelő urak is fölkeresik, s ott jól mulatnak. Harriet Quimby ezért leirja az ottani világot. A magyar nők — úgymond — általában nagyon szépek, különösen a bécsiek. Tüzesen járják a *shoddosh* tánczot (csárdás?) mely a magyarok nemzeti tánczа. Ezt ép úgy magától, ösztönszerűleg, tanulás nélkül tánczolják, mint a szerecsenek a *cake-walk* tánczot. A hol a mulatozásokat tartják a magyarok, azon helyeknek neve magyarul *Tingl-tangl*. Oda gyűlnek kis asztalokhoz és *Slivovitzot, Borovitzkát* isznak. A legnépszerűbb Tingl-tangl a Ligety-Orfeum. Van itt zene, ének, sok tánczosnő. A legfőbb vonzóerő Josef Salzar, a bécsi magyar. (Képét is közli a lap.) Ha elénekel egy nótát, a magyarok elragadtatva kiabálják: «Salzar — Salzar»! Rablókról énekel, azok életéről, szereiméről, fosztogatásairól. A magyar dal lassu, ünnepélyes, közbe harczias riadással, lassú pianókkal. A tánczos összeüti a bokáját, méltóságosan körbe forog, gyorsabban és gyorsabban, a mig ki nem merül. Ez a hires *shoddosh*. A magyarok szivesen látogatják az ilyen mulató helyeket, be-betérnek egy pohár borra. A bor neve: «Osztr. Magyar Bor Nagykereskedők Somlai Latzko Testvérek Budapesten.» (Könnyebb meginni, mint a nevét kimondani). Az étkezésnél első étel a *nazzoth klosse* — leves, kovászos kenyérrel és Harriet Quimby urhölgy szerint nagyon jó. Van «goulash» «Paprikas schnitzel» és «Kraut strudel.» A magyarok ép ugy megülik Szent-István napját, mint az irek Szent-Patrik ünnepét és Weinlesfesteket (szüret) is rendeznek, a mikor csodálni való, hogy mennyi bort birnak fogyasztani. E leiráshoz egy pár kép is van, frakkos alakokkal. A képekből azonban nem közlünk egyet sem, mert nem oly mulatságosak, mint a czikk.

A legujabb amerikai összetételü, divatos kellemes, vonzó illatot árasztó parfeum a «*Diana parfeum*». Urak, hölgyek egyaránt csodákat beszélnek a pikáns, elbüvölő illatáról, melyet a pesti uri hölgyek egyszerre felkaptak. Eredeti 5 koronás nagy üvegekben szállitja a magyarországi fóraktár Erényi Béla Diana-gyógyszertára, Budapest, Károly-körut 5.

Bob-hashajtó a legkellemesebb (10 fillér.)

Megszünt a léczkerités jogosultsága. A korral haladóknak be kell látnia, hogy a pusztuló deszkával való kerités ideje elmult. Mióta Budapesten, VIII., Üllői-ut 48. sz. a. Haidekker Sándor-féle keritésgyárban a kitünő és olcsó «Hungária» szab. sodronyfonatot gyártják, megcsappant azok száma, kik a léczkeritésnek adják az előnyt, mert nincs a szab. «Hungária» fonalnál czélszerübb és olcsóbb kerités.

HALÁLOZÁSOK.

Szaplonczai Szaplonczay Miklós kir. tanácsos, Máramarosmegye nyug. alispánja, a máramarosszigeti és az ökörmezői választókerületek volt országgyűlési képviselője, 64 éves korában meghalt Tiszaveresmart községben. A hatvanas évek elején, az alkotmányos élet kezdetekor lépett Máramarosmegye szolgálatába, a hol nemsokára szolgabirónak választották. 1872-ben a máramarosszigeti kerület balközéppárti programmal képviselővé választotta, s 1878 ig képviselte a kerületet, azután mint főszolgabiró ismét megyei szolgálatba lépett. Két év mulva főjegyző, 1886-ban pedig alispán lett. 1894-ben és 96-ban szabadelvűpárti programmal az ökörmezői kerület választotta képviselővé. Az utóbbi években visszavonultságban élt.

Martics György, ferenczrendi szerzetes, volt szerajevói plébános, horvát költő elhunyt a Kresevo-kolostorban, Boszniában. A politikával is foglalkozott s legkiválóbb műve «A boszúállók» czimű eposz is politikai czélzatu és az 1857—1870-ben a Balkánon a törökök ellen vivott harczokat dicsőíti. Horvátországban született, 1822-ben; tanulmányai egy részét Székesfehérváron végezte.

Kálnói és ádámföldi Bornemisza Boldizsár, a fővárosi csapatrendőrség feje, 1881-ben a rendőrség kiképzésében oktató felügyelő, erélyes és feladataiban sikerekkel működő tisztviselő, az állami rendőri őrség főparancsnoka, elhunyt Budapesten augusztus 25-ikén, 65 éves korában. Hosszu időkig, félszázadnál tovább szolgálta az állami rendőrséget és fejlesztette erélyével, belátásával és hozzá tartozó ismereteivel. Kemény természetű magyar ember volt, alantasai iránti jóindulattal. Fiatal korában katona, majd a szolferinói csatában nyert főhadnagyi ranggal Sárosmegyében a közigazgatásnál alkalmazták, majd Budapesten 1870-ben a rendőrséghez hivták. Itt tiszteletet vivott ki a rendőrség fejlesztésével, a mi uttörő munkák közé tartozik, mert a rendőrség nehezen emelkedik rendeltetéséhez a tömeg nyersesége közt. A rendőri tisztviselők testülete nagy tisztelettel vette körül érdemes főemberének temetőbe vitt koporsóját.

Ney Dávid, az Operaszinház művésze, ritka szép mélyhangú énekese meghalt augusztus 31-ikén reggel, hirtelen, 63 éves korában. Csak harmadnap előtt érkezett haza külföldi nyaralásából s jól érezte magát. Váratlan halála érzékeny vesztesége az Operaszinháznak, és a fővárosi zenészeti köröknek. Ney Dávid, mint gyermek, szabómesterséget tanult, később a pesti dohány-utczai templomban énekelt a karban s itt tünt fel hatalmas hangjával. 1877-ben a Nemzeti Szinház khórusába szerződtették, s előkelő művészi pálya nyilt előtte, az operák basszus szerepeiben. Hangjának, művészetének teljes erejében érte a halál.

Báró Messena Istvánné, a negyvennyolczas honvédezredesnek nagy tiszteletben élt özvegye, elhunyt 72 éves korában Török-Szentmiklóson, rokoni körben. Végső kivánsága szerint Nagy-Váradon temetik el férje mellé. Leánya volt Sántha György bihari főispánnak és 1848-ban lett felesége Messena bárónak, a kivel a szülei háztól egyenesen a háboruba ment. Férje oldalán tanuja volt az erdélyi hadjárat eseményeinek. Nagyszeben bevételénél férje megsebesült s a felesége mentette meg a csatatérről. A világosi fegyverletétel után Messena István bárót elfogták s a katonai biróság halálra itélte. Felesége közbejárására büntetését várfogságra változtatták át. Miután a fogságból kiszabadult, feleségével együtt Nagyváradon élt. A nagyváradi püspöki rezidencziában őrzik néhai Erzsébet királyné egy levélpapirosát, melyen az ötvenes években tett királyi körut alatt a püspöki palotában kezdett levelet irni Messenához. De csak a megszólítást irta meg és a levél kezdő sorát. Jótékonysági ügyre vonatkozhatott. Erzsébet királyné még akkor németül irt.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Puza Sándor zemplénmegyei főesperes, czímzetes prépost, aranymisés pap, sárospataki nyug. görög kath. lelkész, zemplénmegye törvényhatósági bizottságának, Sárospatak képviselőtestületének tagja, 84 éves korában Sárospatakon. — Klincsek József állami főreáliskolai tanár, 59 éves korában Egerben. — Wébel János főgimnáziumi tanár, 43 dik évében Szabadkán. — Tomásovits Gyula alezredes, a szegedi honvédgyalogezred nagybecskereki zászlóaljának parancsnoka Pécsett. — Sóltz Rezső ko-

Vas. Ujs. 1905. 215. l.

Munkácsy Mihály: Milton leánya.

A NEMZETI SZALON TAVASZI KIÁLLITÁSA.

A Nemzeti Szalon napokban megnyilt tavaszi kiállításán mintegy háromszáz műtárgy várja a látogatót. Olajfestmények, szines krétarajzok, szénrajzok, genre-szobrok töltik meg a Szalon öt termét, hol a régibb, ismert nevű művészek mellett sűrűn találkozunk új, fiatal tehetségek munkáival, kik közt nem egy máris meglepő készséget s komoly törekvést mutat. A kiállítás legszebb díszei *Munkácsy* Mihálynak az első teremben függő két képe. Az egyik «Kis leány kutyákkal», a másik egy «Milton leánya» vázlat, melyet a nagynevű mester «Milton» czímű hires festményéhez készített. Igen jellemző e két kép a mester stilusára. Abból a korszakból valók, mikor levetkőzte a düsseldorfi iskola hatását, s munkáin egészen új szinskálát figyelhetünk meg.

lyet általában a jó szemű emberekénél jobbnak, fejlettebbnek szokás tartani, valósággal gyöngébb. Általában minden érzék szenved a világosság hiánya miatt. A dohányzó emberek jól tudják, hogy sötétben nem esik jól a pipa, vagy a szivar, sokszor pusztán szaglásuk és izlésük révén meg sem tudják mondani, ég-e a pipájuk, vagy sem. Az a tény, hogy a sötétben az izlés gyöngébb lesz, megmagyaráz bizonyos akaratlan mérgezési eseteket, a mikor valaki sötétben egyéb ital helyett valami mérget, vagy legalább is ártalmas dolgot iszik, a nélkül, hogy észrevenné annak az ízét.

Megfogtalak!»

EGYVELEG.

* **Szent-Pétervárott** az utczán vagy nyilvános tereken csak katonai zenekarok játszhatnak.

* **Új japán sziget.** Közelébb Japán területe a véres háború nélkül is gyarapodott. A japáni szigetvilág legdélibb részén ugyanis vulkanikus, tengeralatti mozgalmak folytán sziget emelkedett ki a tengerből. *Tvojina* sziget lakói november közepén, délfelé heves robbanásokat hallottak, majd sokáig füst emelkedett a levegőbe. A lakosok azt hitték, hogy a két ellenséges hajóhad akadt ott egymásra. Mikor azonban február havában a Tvojina-szigetbeliek ellátogattak arra a helyre, a honnan a füstfelhőket felszállani látták, szigetet találtak ott. A sziget kerülete mintegy 2600 kilométer, köralaku és homokzátonyok látszanak partjai körül. Talaja sziklás, csak a déli partokon fekszik vastag földréteg. Az éjszaki félen forróvizű tó van, az északi parton pedig félgömb alaku domb emelkedik, a melyen már a fölkelő nap zászlaja lobog. A szigetet hivatalosan birtokába vette már a japáni kormány és elnevezte Nüsiniának.

* **Tizenkét teabokorról** egy font tealevél kerül szárításra. Miután ennek átlagos ára a termelési költségek levonása után helyben egy shilling (1 korona 40 fillér) egy hold földön pedig 900—1000 bokor van, ennek jövedelmét mintegy 112 koronára lehet tenni.

* **A khinai államadósság** 1871-től 1901-ig nem kevesebb, mint két milliárd koronával szaporodott meg. Vannak közte 8, 7, 6 és 5 százalék kamatot fizető tételek. Ezek legnagyobb része Angliában van elhelyezve, s így az angol tőke Khinából évenként átlag 120 millió korona kamatot húz. Az államadósság után fizetendő kamatok az összes bevételek egy harmadát veszik igénybe. Mandsuria elvesztésével hatodfél millió adófizetővel lett szegényebb Khina s így pénzügyei nem a legjobban állanak.

* **Egy elsőrendű amerikai vasút** menetrendje még 1834-ben ekkép szólt: «A mozdony minden nap délelőtt tiz órakor elindul, ha szép lesz az idő». Franklin idejében a postakocsi Philadelphiából

Munkácsy Mihály

U · 1769

Munkácsy Mihály

U. 331.

Munkácsy M.

U. 1263, 1267
1268, 1269
1270, 1271
1272, 1282
1289, 1291
1297, 1298

Munkácsy M.

U. 1242

Lost.

Menráczy M

U. 1308; 1309
1310, 1311, 1312
1313, 1314,

Munkácsy Mihály

U. 1366
1368

Menrácy András

U. 1422, 1438.
1440

190.

Munkácsy Mihály

Művészet 1902. 20, 31, 34, 223
230, 274, 285, 293, 294, 297
302, 304–307, 309–311,
312, 313–315, 319, 322–323,
331–333, 343, 346, 357,
406, 433
– 1903. 2, 7, 10, 11, 15, 18, 66–68,
72, 406.
– 1904. 80, 115, 140, 210, 211, 245–
248, 343, 350, 374, 410, 418
– 1905. 71, 270, 364, 365, 405,
418, 422
– 1906. 22, 51, 54, 83–92, 95,
143, 356, 362, 424
– 1907. 71, 179, 182, 339–341,
340, 341.
– 1908. 2, 274, 275, 278, 281–295
390–417, 422
– 1909. 54, 75, 88

3

7

20).

Munkácsy Mihály

U. 183

Munkácsy Mihály

Művészet 1910. 19, 83, 177, 216
220, 299, 391, 431
– 1911. 55, 96, 105, 113, 116, 120,
123, 124, 128, 137, 148, 152–154
195, 196, 243, 244, 246, 261–
271, 288, 313, 315, 316
397, 398
– 1912. 181, 207
– 1913. 28
– 1914. 102, 103, 145–157
285, 286, 333–334, 382, 383
– 1915. 278, 279–281, 278–282
286, 420–423, 421,
422

pirszámla.

Kelet			Mértékegység			
év	hó	nap				

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály képei:

Pest. e. n. 8° 159 l. 142 kép

Ez a könyv Munkácsy bihar
ama festményeinek másait
foglalja magába, amelyeket
egyszer Hazánk Zoltán
nap Ecce Homo c. művében

IÉNYEK CIMÉBEN
UTCÁT HÁZSZÁMOT
RJUK KI.

BUDAPEST
936 APR. 13.
741

KÜLDEMÉNYEK CIMÉBEN
UTCÁT HÁZSZÁMOT
IRJUK KI.

BUDAPEST
936 APR. 14.
741

BUDAPEST
936 APR. 13.

Munkácsy Mihály

Harsányi Zsolt: Ecce Homo.
Munkácsy Mihály életének regénye.
I. k. 276 l. II. k. 304 l., III. k.
344. l. Bpest 1935.

BUDAPES'
ZEUM-KÖ
GÓLYAVAR

TELEFON: *46-1-45

KÖNYVESBOLT
ÉS MAGYAR
KÖNYVBARÁTOK
BUDAPEST IV,
SSUTH LAJOS-U. 18
TELEFON: 89-5-40

VÉLCÍM:
APEST IV, 242. FIÓK

Tekintetes

dr. Szentiványi Gyula urnak,

a Müemlékek Országos Bizottsága titkára,

R Ajánlott | Budapest 4
Bp. 4 | 1985 /c

Ajánlva.

Budapest.IX.

Rákos u.lo.sz.

Munkácsy Mihály

U. 1120.

Építés.

Szenge

Márványajt

mu

Munkácsy Mihály

U. 869

Munkácsy Mihály

U. 665.

Munkácsy Mihály

U. 1779

Munkácsy Mihály

Magyar Művészet

1925. 3, 6, 27, 49, 53, 55, 59, 60, II 1–33, 34–45, II. 50. II. 54, II. 56, 204, 238, 281–2, 307, 434–5, 492, 526, 590,

– 1926. 5, 7, 25, 41–2, 48, 57, 60, 126–8, 175, 178–80, 299 301–2, 305, 307, 344, 349, 425–6. 430, 495–99, 508. 545, 548

– 1924. 7, 9–11, 56, 102 111, 117, 132, 165, 167, 208 213, 215, 302, 438, 442, 444 479, 490, 523, 539.

– 1928. 144, 368, 416, 464, 598, 599, 610, 615, 618–19, 659, 660.

Fődélcserép, római VI. 263

Munkácsy Mihály

irod
2

Szmrecsányi Miklós:
Munkácsyról.
ill. O.M. Képzőművészeti
Társulat Évkönyve.
1928. 11–19. l.

63

vegyes ábrázolások: Aesculáp
(816), 3557 (751). — Allegoricus a
44 (817), 3589 (765). — Anya orhon
44 (816), 3577 (760). — Apollo a Mus
körében 305 (628), 3488 (475). — Álom 3
44 (817)
(628), 3502 (480). — Amor és Psyche (3
(627), 2509 (366), 3611 (774). — Am
3608 (773),
ter 44 (817), 3609 (773). — Baccho
és Bacchansnő 44 (817), 3616 (776). — B
nő 305 (629), 3519 (485). — Bor 44 (
3558 (756), 3641 (788). — Botanica 4
3563 (753). — Bőség 44 (816), 44 (817), 3
(734), 3617 (777). — Családi öröm 44 (
3574 (758). — Cigánycsalád 305 (
3708 (502). — Diana és Actaeon 3
(627), 3478 (471). — Eső 44 (817), 35
(767). — Est és éj 44 (816), 3294 (736

Munkácsy Mihály

írod

M. Erdélyi 34. l.

Munkácsy Mihály

5 mint a Debreceni
Déri Múzeumban.

Déri. 205. l.

maz dramai erő, archegion
kitűnő lélekábrázolás, wellamb
tárgyi. Egész ~~hatalmas erő gyö-~~
~~völtő mű~~. Vele nem csak
műrészben, de feltűnőbben
is monumentálisak.

az endenichi szanatoriumba, hol három évig szenvedett. Nagy rokonai Budapesten temettek el.

Dorttól való félelem is gyötörte. 1891. a magyar állami ~~megbízta~~ Rayss megbízást a Koronázási megfestésére, melyet 1894. és 1896. el. Ennek bemutatása alkalmából 1896. itthon nagy ünnepeltetésben volt része. Utolsó műve, az Ecce homo már nehéz betegen festette, 1897. elbomlott elméjével állítottak az endenichi szanatoriumba, hol három évig szenvedett. Fejedelmi rokonai Budapesten temettek el. Szinnyei művel a híres képzőművészeti Nürenberg ~~van, hol~~ (Munkácsy. Szem) van. M./a legjavából magyar mű-
(a XIX. sz.
vére volt, ahi ~~[illegible]~~ ~~festette~~ naturalisztikus ~~kép~~ előadásu képeit más híres
~~[illegible]~~ festette s azonk élethűen

Egyszerűen (ad 3

I. ~~Sedel~~ Sedelmeyer párisunkban

lakott 10 éves szerződést kötött a mesterrel, s egész tevékenységét a maga rezsiére biztosította. A Milton, miután Amerikába bocsátottak, bemutattatott Európa fővárosaiban, s ezzel megalapozta M. világhírét 1880–81. festette Krisztus Pilátus előtt c. nagy ~~méretu~~ képét s 1887. a Golgotháit, melyeket Európa és Amerika számos városában kiállítottak s amelyek mindenütt nagy feltűnést keltettek. Sok ünneplésben és kitüntetésben volt része, ekkor kapta a magyar nemességet ~~s ekkor lett~~ ~~Munkács díszpolgára~~ és. Párizs valósága ~~ekkor vett~~ ebben az időben a francia főváros szellemi arisztokráciájának központja volt, hol a mester nagy hódolat szélére került. 1886. keletkezett a: Mozart halála, Liszt Ferenc és Hagyaldtajos bibliográfiája, ~~arckép~~ 1887. a Kalvária stb. 1890. a bécsi képtárban, mester nagyszerű képe (A renaissance apotheosisa). Pályája ekkor már lefelé hajlóban volt, megszakíthatatlan betegség tönkre tette, s minthogy Sedelmeyer nem vitte meg a lejtőt szerződést, az anyagi gon-

~~Antwerpen~~. 1877.-ben Milton-nal (New York, Lennox-Library) kerdő-
dik magyarabbá kompozicióinak sora.
~~A Miltonnal~~ 1878. ~~pa~~ Párisban medaille
d'honneurt, 1879. Münchenben arany-
~~[illegible] a magyarországi Szedel-~~
~~hurt~~ 1880-81 festette Krisztus
~~Pilátus előtt c. képét, mely bejárta~~
~~egész Európát és Amerikában talált~~
~~vevőre. Ebben kapta a magyar nemes-~~
~~séget, s Munkácsi diplomával, 1883.~~
~~Schulzenberger párisi műkereskedő meg-~~
~~rendelésére festette a Golgotát s a~~
~~bécsi udvar megbízásából a bécsi~~
~~Kunsthist. Museum menyezetfestmé-~~
~~nyét. 1885. készült a Mozart s Cse-~~
~~rikai útja után Párisban a Pilátus~~
~~mellett 1888-ban~~ a Pilátus-
~~nagyi fölháborítás, melyet itthon illa-~~
~~mu arany érmet nyert, díszt kreál~~
~~az elnyő stb. Ebben~~ 1890. birta
~~meg a magyar korona a Montoyatól~~
~~megrendelésével, melyet 1894 évben el-~~
~~A megrendelő~~ Ecce homo-ját
~~1896. más betűjen festette, 1897.~~
~~XXI. elbontott a munkáról, Milli tokat~~

melyek kincseit megalapította (2

~~Szemelvény~~

szerzett egy amerikai műbarát

~~fejedelem árán~~ vett meg. ~~Szerette~~ E tárgyat

~~műbe~~

az 1870 párisi világkiállításon

aranyérmet nyert, ~~1871. Dicsel-~~ 1872 Párizsba Eol-

~~dorban Münter amerikai megfen-~~

~~hölt s egy marmor festette legfiatalabb~~

~~leányát festette a Jegyesünnepet,~~

művét: a Jegyesünnepet, az ifjú és a

~~mellyel Londonban volt és~~

vőrgyűrűt a Bucentaloszlát, a Halottkiszállítást,

~~a weaman Gradean~~

~~Lüttermbeneit~~ a Fehér hőse (a művét

~~alkotta meg de~~

az Ujoncozás c. művét. Ezeket

~~Budapest Jegyesünnepét festette~~

~~ajándékul kegyeltjei 1871 őszén~~

~~Párizsban nyert bronzérmek mű-~~

~~tárgyat. 1873. Bécsben és Budapest, a~~

~~vanyok (Budapest, Szépmű Museum)~~

~~és a Falotthár (New York, Metrop.~~

~~Museum) Párizs~~ ~~illetve~~ ~~akkor~~

~~más a párizsi szellemi arisztokrá-~~

~~cia egyik központja volt ~~ ~~a~~

~~a mester kegyeltjei ~~ ~~tar-~~

~~tott a mester nagy hódolat-~~

~~vette körül. 1872-ben sok a fal~~

~~hőse, 1876-77-ben az Ujoncozás~~

~~(Budapest, Szépmű Museum) és a~~

di festő.

ól.

kép.

nó tengeren (három [illegible] lebegő tengerek. A rejtő levél-
csoportban áll és néz a felhők mögül elő-
e a virtól visszavert langyoros sugarait. A
g- és két-árbocos hajó kisiet [illegible] hajókat;
hajónak körvonalai [illegible] és fent
zdarab röpködnek.

eti 26:35 cm.
rzet Muzeumtól.

Ak. Kép. 260

1

Munkácsy Mihály

* jó?, felvette a Munkácsy nevet (családi neve Lieb volt) s Regel honvédtiszt vonta magára a figyelmet.

Művészeti lexikon II. 522. l.

festő, szül. 1844 II. 20 Munkácson, meh. 1900. V. 1. Endenichben.

Kezdetben az asztalosmesterséget tanulta. ~~Asztalos volt~~, 1867 Párisban Bellay Ádám festő, majd Munkácsy Mihály festő, ~~Párisba~~ 1867 Párisban

877. Matsys

~~Jézusnak a X~~

A mester a. Antwerpenben 1460

Két ajtatos kodó

507

A mellig lógó és lefelé néző (im
Keret Krisztusnak vé
szenvedést tart. A
Bejárat és folyóka

Fa, méretei
A Nemzeti M

Lyel ~~alatt~~ piros puha
kelepce ~~vesszőnd~~ épre,
~~szinű~~ magán

Lepjikök sem hord.

Menráczy Mihály

U. 199

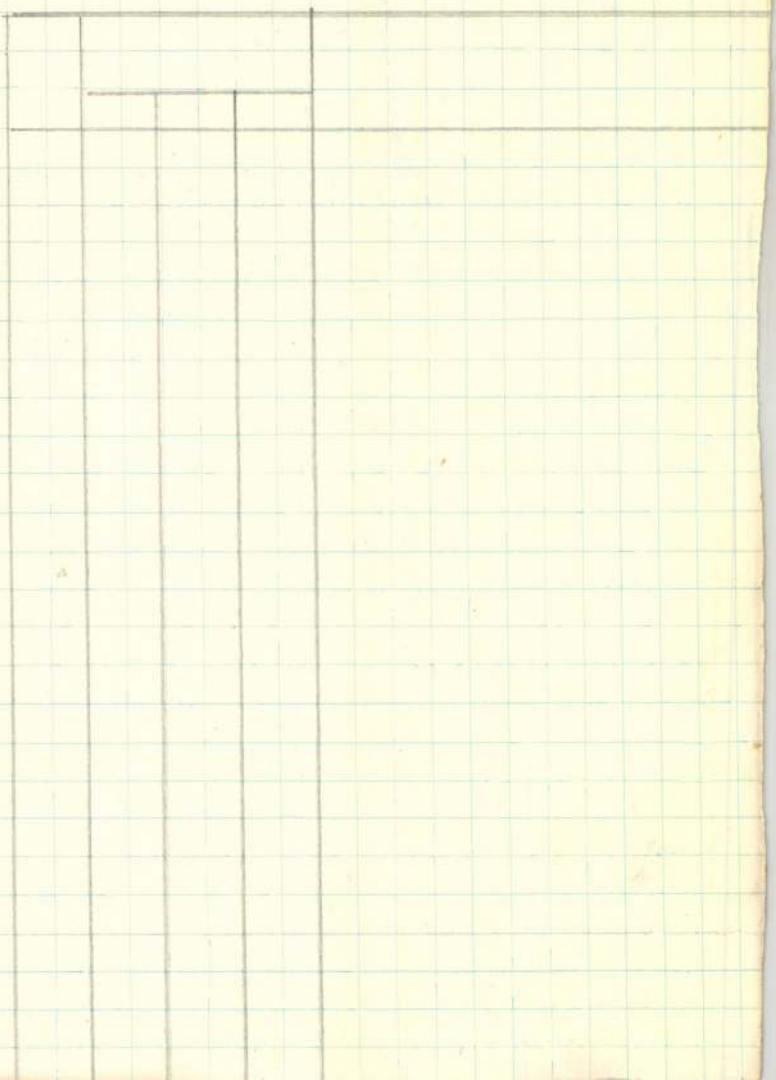

Munkácsy Mihály

U. 257.

Munkácsy Mihály

ind.

Knackfuss: Künstler-Monographien. — 40 k. M. v. Munkácsy. —

Bielefeld u. Leipzig, 1896 – 1903.

Munkácsy Mihály

Litzrumayer Sándor, mellképe fametszet.
Pusztai szivatar, czímű képe az 186 7 évi
képzőművészeti ~~kiállitás~~ társulat alkal-
mi kiállitásán „Alkalmiuak” nevezhetjük
e kiállitást, mivel a koronázás tabjeket ren-
derték harai művészek alkotásaiból”, volt
kiállitva. 2)

1.) Ezrünk s a Szülföld 1867. 513 l.
2.) " " " " 399.

Munkácsy Mihály

Uj Idők

1900 máj. 6.

máj. 13.

Zala Gy

1828. *Haldokló Harcz*

Sebesült ifjú, a ki bal ke
hoz, melyen e jelmondat van: »
és ki kaldokolva borul az őt á
Ez utóbbi fölfelé tekint, jobb
hanyatló jobbját tartja és ba
vállát karolja át. Közűlök a rö
honvéd oroszlánbőrön ül, mel
fedi, jobb lábát hátravetette és
pedig, kinek fejét kendő takarja, l

Eredeti gypszminta, magassá
Értéke 600 K. — Zala György a
(212–899). — Átvétetett az 189
sítás alapján (265–899) az 190
(289–900). — Az adományt elfog
49217 sz. leirat (440–900). — Ön
18-iki 69490 sz. utalványnyal enge
fizettetett 1901 november 7-én (5
(681–902) és 1904 május 17-én
1901 deczember 31-én (564–901),
és 1904 június 25-én (318–904).
az 1902 január 12-iki 355 (35–
19411 (776–902) és az 1904
határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi vértanuk

III 3

Pl.
Ad. 1899

Munkácsy Mihály (18)

Magyar Szó 1900 máj. 3

máj. 4.

máj. 6.

máj. 9.

máj. 10.

máj. 11.

Gyula és neje síremléke.

ét ábrázolja, a mint szüleinek
olyon térdel és kezeit össze-

nagyságban. — Lelt. sz. 1842. —
adománya 1899 márczius 19-én
99 április 27-iki 22742 sz. utasítás
ínius 2-iki jegyzék szerint (289—
az 1900 augusztus 2-iki 49217 sz.
költsége az 1901 október 18-iki
élyeztetett (564—901). — Kifizet-
1—901), 1902 október 3-án (681—
18—904). — Elszámoltatott 1901
902 október 3-án (681—902) és
). — Az elszámolást jóváhagyta
35—902), az 1902 október 27-iki
4 november 15-iki 18026 szvsz.

ı lévő bronz-emlék eredeti gypsz-

-65

Munkácsy Mihály 10

Magyarország 1900

máj. 3. máj. 4.

máj. 5.

Majus 7

máj. 9.

(144)

III
693 (1856)
809 (44)

1856.

~~Folyamodvány~~ Konrád császár seregeinek

ében, ~~látjuk~~ van a boldogságos Szüz
zent István térdel és imádkozik, mi alatt
sászári seregnek, mire az távozik.
Balkarján ~~vagy~~ Jézus ül, ki jobb-
k ékessége korona és dicsfény. Ist-
t glória veszi körül, arczélben
mintha beszélne, ~~és~~ balját pajzsán
ll az apostoli keresztet és ~~a~~ lo-
innen, ~~egy~~ apród ~~vagy~~ vagy ~~sisakot~~ és
zári hirnök kezében harsona van és
nczélba öltözött németek közül ~~egyik~~
~~rakja~~ bontakozik ki. A vezér nehéz
sziti, ~~baljában parancsnoki pálczát~~
ra támaszkodik.

cm.
scojának eredeti cartonja.
rjesztésre 1898: XII. 31-én kelt
ett (384/98). ~~elszámolás~~ elszámolta-
az elszámolást 1900: III. 4-én a 2075

0: XI. 5-én. (550/900.)
~~900~~

74

Munkácsy Mihály 26

Nemzeti Ujság

1900. máj. 3, máj. 4.

máj. 6. máj. 7.

máj. 9.

~~1846. Wellmann Robert.~~

1846. Leány képe.

A ábrázolása sembruini hegyekből szárma
lesüti fejét a reávetett fehérken
haja és szemöldöke fekete, szeme
meztelen. Sötétzöld ruhája/ ~~egyszá~~

Fa, méretei 28.8: 25.5 cm. —
Vétetett 1900: ~~[illegible]~~ 21-én
~~[illegible]~~ 1000 koro
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ elszámoltatott 190
számolást tudomásul vette 1900:
~~[illegible]~~ (456/900.).

IV.

904: IV. 30.

29428—900

Munkácsy Mihály 31

Neues Budapester Abend-
blatt 1900 máj. 4.

máj. 7

gy.

néz. Előre fésült hajat és ba-
leberetválta. Paszomántgallérú
a. Testét babérgalyak veszik
ÖRGY« és jelzése a jobb vállnál:

ormű, átmérője 63 cm. — Lelt. sz.
György adománya 1899 márczius
t az 1899 április 27-iki 22742 sz.
1900 június 2-iki jegyzék szerint
elfogadta az 1900 augusztus 2-iki
– Öntési költsége az 1901 október
engedélyeztetett (564–901). — Ki-
n (564–901), 1902 október 3-án
7-én (318–904). — Elszámoltatott
01), 1902 október 3-án (681–902)
04). — Az elszámolást jóváhagyta
35–902), az 1902 október 27-iki

november 15-iki 18026 szvsz.

g-szobor talapzata déli részének

62

Munkácsy Mihály 2

Neues Kleines Journal

(Budapest) 1900 máj. 6. és

máj. 7.

máj. 5.

máj. 10.

I. Az utóbbinak

lusi

uton, szakadó őszi esőben, egy két-
bakon ülő kocsis előre hajlik,
és szürjét magára húzta; a ko-
ét piros kendővel kötötte be,
kint, hol egy idősebb férfi közelé-
én kalappal. I. bajusza őszbe ve-
zinü. A Győrön kivüli, de a Rába
az eső vize pocsolyákat képez,
e meszelt házakat látunk deszka-
z égbolt borult. Jelzése alól

9428 sz. leirattal.

O: VII. 20-án (230/900) b. az el-
VIII. 25-én 11894 szvsz. alatt.

Munkácsy Mihály 16

Neues Pester Journal

1900. máj. 3

máj. 5.

máj. 6.

máj. 7

máj. 9.

kolostora.

Karthousiai kolostora és bekerített kertje
z épülethez vezető út mentén, kis örsornyok
tan a szűkebb falonál egy-egy
rkon (orhaz all. A klastrom kapuja előtt fe-
mosott
a kőből ciprusokat meg dús lombozatú más
negyes-sorozatu ciprusfa árnyéka a nap-
ivet sötét (zöldké) festi. A kőcép- és kőtér felett kő
Jelige alól jobbra: „Paczka Fer. 900."

·z: 115 cm.
ki 21-én a 29428 sz. leirattal. Sz. N. 420/900.

π: 21., a hol reprodukálva is van.
nzerpesiegi nyilatkozat az állítatott ki (230/90
ktatott 1900 VII. 20-án (230/900), az elszámo-
94/900 sz. leirás 1900. VIII. 25-ei (V56/90)

Munkácsy Mihály 27

Neues Politisches Volksblatt

1900. máj. 3. máj. 5.

máj. 7

máj. 9.

máj. 10

1844, Paczka Ferencz:

Karthausiak

(Róma) (erdő)
A (hegyes vidék) előtérét a
foglalja el. A kőfalakon, a
vannak; balra pedig a sár
és ázó
szürke és a fellegű kerítése
fákat veszünk észre. A kő
ra vetődik
tól megvilágított ~~[illegible]~~ (és fa
lebeg. ~~[illegible]~~ az égbolt felhőzet.

Vászon, méretei 92
Vétetett 1900. évi apr
Ára 1200 Kr,
1900. Tav. tárlat
1900 VII 5. én vá
A vételár elszámo
hiány kudrnics utalta a 11 é

230/1900.

Munkácsy Mihály 22

Pesti Hirlap 1900. máj. 3
máj. 4. máj. 5.
máj. 6 máj. 9.

Zala Gy

1838. *Nagy Sándor.*

Vállig látható, balraford
és bajusza hosszú, szakálla
galléros atilláját legfölül bego
rolja át. Körirata: »NAGY SÁN
váll alatt: »*Zala*«.

Eredeti kerek gypszdombor
1838. — Értéke 31 K. — Zala Gy
19-én (212–899). — Átvétetett a
utasítás alapján (265–899) az 1
(289–900). — Az adományt elfo
49217 sz. leirat (440–900). — C
18-iki 69490 sz. utalványnyal
Kifizettetett 1901 november 7-én
(681–902) és 1904 május 17-é
1901 deczember 31-én (564–901)
és 1904 június 25-én (318–904
az 1902 január 12-iki 355 (35-
1941/1 (776–902) és az 1904
határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi szabadság-
második domborműve.

III. 3

Pl. Ad 1899.

Munkácsy Mihály VIII. 215.

Munkácsy Mihály

1864-65. Magyar élethűen c. dagg.
80 ftért megvette a nitoglet.
PMEsh 1864 x. 8. l.

Vallás- és Közokt. minisztérium

VIII. 138.

Munkácsy Mihály

festő

Inod

Krück. II. 283. l.

Velencre III. 118.

Munkácsy Mihály

U. 4258

III.
694 (1859).
810 (44)

Koronás és diadémtól körülvett feje

ése után László seregét éhség és
uzgó imádságára, az erdőből szar-
viz fakad. Szemközt a szikla te-
fordulta ~~és még felé tekintve~~ ad
meghallgatásaért; ~~fejed~~ felett a
elenik meg áldást osztogatva, Jobbról
k látszanak, Balról (a hazatérő
ágát és a szikla tövében ~~egy~~ a szom-
el a vizet. A király ~~koronás fe~~
ete: vállon átvetett párduczbőr
n alól jobb; ~~k~~ellette ~~pedig~~ rövid
emünkbe.

238 cm.
rescojának eredetije.
jesztésre 1898: XII. 31-én kelt
tt (384/98). ~~szétosztva~~ Elszámol-
Az elszámolást 1900: III. 4-én a
.).
: XI. 5-én (550/900)

80

Munkácsy Mihály

Irod

Münchenben, 1900. 135 l.
(Zolnai Munkácsy „Honfoglalás"-ának.)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alá

8. **sorsz.** Műhelyi minta.

Munkácsy Mihály VIII. 117

Munkácsy Mihály †

Munkácsy

1909 graf. nemzetk. kiáll.
49, 100, 295

1909. tav. kiáll. 234

Asszonyfalvai ~~[illegible]~~ vár. II. 197.

Munkácsy levele

czím
1891 szept 30 dátum
zott Budapestre

~~xx~~ Vac. 27/9 1891.
657 l.

Munkácsy Mihály

vrád

Mincsnok, 1901. 239.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

délyezem:

.....

k vagy helyettesének
aláírása.

a. — Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

cród

The Studio, 1901. aug.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

cvid

Münchenben, 1901. 230. l.

.....nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áirása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

cíd

Lyka Károly Munkácsy.

Münchenben, 1901. 16. szám

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

Lnod

Keleti Gusztáv. Krisztus Pilatus előtt. Munkácsy Mihály festménye. Fővárosi Lapok 1882. febr. 28.

a. Felhajtott kalmajú kalpagját vörös
, nemöldöke, bajusza s szakála őszbeve-
ri egy gallérja lehajtott, sötétkék kontuje
jé felé fehér kendő vonul s piros bélési
entéjének gallérja álló.

ietei 63: 45. m.

ra 1863. aug. 22.

iallításra engedtetett és (39/96)
rendelt vissza (416/96).

Munkácsy Mihály

vod

Kelet. Jantov. Mineralti
dolgozatk. Budapest. 1910.
135 l. – 145 l.

Zrinyi Miklós:

chellig, hátnyolczad jobbra
Köves forgó diszíti; rövid hajá
gyűrt s szeme barna. Inge
felett jobb vállától bal cipő
s hasitott ujjú aranybrokát n
olajfestési vászonra, mely
Szilágyi Istvánt ajándé
M. Kept. 153.
1896. III. 3. az eredeti kö
Kornai 1896. IV. 27-én (151/98)-e

Munkácsy dédszülői

Munkácsy Mihály

szülő

Kollár Sándor Munkácsy Miltonja. Fovárosi Lapok 1879 febr. 9.

TK. 10.

II
359

10. Ismeretlen festő.

A XIX. századból.

Zrinyi Miklós.

Mellig, jobbra fordul. Rövid haja, szemöldöke, bajusza és szakálla őszbevegyült, szeme barna. Felhajtott karimájú kalpagját ékköves forgó díszíti; ingének gallérja lehajtott; sötétkék köntöse felett, jobb vállától bal csípője felé, fehér kendő vonul; piros bélésű, álló gallérú és hasított ujjú mentéje aranybrokát.

Vászon, méretei 63 : 45 cm. — Magy. Képt. 153. — Lelt. sz. 10. — Szilágyi István hagyatéka 1863. augusztus 22-én.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Tört. Képcsarnokban. 1884 : I. 9. — 1894 : II. 59.

Mnuráczy ukiński

wod

< 7 . vas zyp.
1891. 374-5 l.

12.

ioszanérzve. Prém kalpagja mellett ér-
, szemc, szemöldöke s bajusza barna
szőrét, melyben ~~a~~ két végén ékkövekkel ki-
rva, csipőjére csúnaszta s baljára az ap-
gyngratja. Aranybőrből kabátja, mely-
ének begombolt, derekán öv szorítja, mely-
vesz palástja prémes; kardhordó zsinórja
djának markolata drága kövekkel van
szére ugyanúgy kilatász s jobbra a kar-
lik szemünkbe.

méretei 146:105 cm.

. 1883. XI. 9. (79/84)
. Rossi F. jószolga. (321/98).

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

<Csárda belseje>
olaj (1891)
repr. fametszetben
Vas Ujs 1891.
372 l.

, állva. Fején ~~fehér~~ sötétkék bársony baretta
nemű sapka, bajusza s szakála szőke. Jobb
kezében, melyen rózsafűzér lóg, ~~fehér~~ sár-
hajtva gallérja s kezelője csipkeszegű,
~~[illegible]~~ láncon az arany-
lines. Fölül két sorban:
Genoden. Röm.
Vnd Behaimb König. Zc."

69:57 cm.

0.
állítására engedtetett át (39/96), hon-
vissza (416/96.)

Munkácsy Mihály

J. E. Lafon. L'Univers 1881.
máj. 14.

TK. 9.

II
359

9. Ismeretlen festő.

A XVII. századból.

I. Ferdinánd.

Derékig, kissé balra fordul, áll. Jobb kezét leereszte, balkezében pedig, melyre rózsafüzért akasztott, sárga keztyűket tart. Az aranygyapjas rend jelvényét nyaklánczon viseli. Szeme barna; haja, szemöldöke, bajusza és szakálla ősz. Bársony baretteje sötétkék, ingének lehajtott gallérja és kézelője csipkeszegésű, köntöse fekete, palástja hermelines. Felirata fölül két sorban: »FERDINANDVS VON GOTTES GENADEN RÖM. KAISER AVCH ZV HVNGERN VND BEHAIMB KÖNIG, ZC.«

Vászon, méretei 69 : 57 cm. — Magy. Képt. 379. — Lelt. sz. 9. — Báró Révay József ajándéka 1880.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Tört. Képcsarnokban. 1884: I. 10. — 1894: II. 71.

Munkácsy Mihály

Eugène London: Revue du Monde catholique 1881.

1876, 1878, 1879: T. 66. Pesty Győző:
I. Ferdinand. — 1881: 169. Nemesalföld, XII.
darab. I. Ferdinand király arcképe.

Megvétel a TK 8-at 2. Neue! M. 379.

Munkácsy Mihály

círód

var. 1874 492 l. 572 l

636. l 668. l.

len festő.

ızadból.

dultan van ábrázolva. Bal
ának kézfejére mutat. Az
zalagon viseli. Hosszú haja,
za barna, arcza leberetvált.
ıretljének karimája széles,
korczos ing látszik, felső
ézelői fodrosak. A háttér
LE ROY D'HONGRIE DO FER-

Lelt. sz. 8. — Értéke 500 K.
ıgisegtárától vétetett át.
datok. 1894 : II. 57. *Német-*
907 : II. 4. *Ismeretlen festő :*

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

Lod

Bencze Kata - A bártfai
Lieb-cnled. Vas. Ujs 1899.
3 27 -

1896. IX 3. a csaszteres
Annus 1896 XII 28 - 19. ebe

ál:

ícsives teremben, jobbra látul, a kérfejű
trónson kormával a fején s jogarral és
vari melosagoktol és lestrőktől) körbevéve ékkövekkel
az előterben a trónnak lépcsőin innen, a
aztal előtt a követségnek két tagja áll,
levelet tart kezében, míg a harmadik
alon innen négy s attól jobbra nyolcz
hát s sarga cipőt viselő férfi) vesznek étre ~~vagy~~ ~~alt~~ ajánl-
el. A terem közepén lévő pitlér s az ap-
tal vaporja tünik szemünkbe, de kerülő
eskókkal ékesített s drágaszőnyegekkel
vagna ~~két~~ n jobbra) s balra ~~harom~~ Két-Két (sorban a czár
. szemközt az egyházi főurak foglalnak
ki külön trónson teljes ornatusban
aranytálas tartó) Balra az udvarhoz
ható az uralnak, kik ejen ing öltöznek,
ér hásán: „Johan de Johani f. 1459 olvasható
13.5: 64 gm.
5.

Mumkacy Kiley

Crod

Kwiat 1898

249

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Mindrach M

und

Ant. Vil. 1897.

97 d. archej.

Munkácsy Mihály

IROD.

Szoby Aladár. Munkácsy Mihály. Budapest, Veltz, 1880. 53 l. arckepel

Munkácy M.

IROD.

Rois a Miklós, munká-
cy mikéfrói. Vas Gy
1826. 302 - 303 l.

Munkácsy

nőd

Vas Nyó 1891 2931

Munkácsy mod

Vas Zs. 1892. 621.

Homoglalai-

Munkácsy

Weed

Van Nys 1891. 3454

Mencáry Kálmán

ünnd

Miscarnok, 1900. 301. l.

.....*műhely.*

yfőnökség!

év..... hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

Lárd
2

Eötvös

.....*műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

n.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

cod

Miháznok 1900. 311. 1.

.....*műhely*.

yfőnökség!

év..... hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Murray Muley

red

Derry 1904

(archipel)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Munkácsy Mihály

lárd
=
Nemzeti Szalon téli
tárlata (katalógusa) 1903 – 1904.
bevezetésben: Munkácsy
12 fénye.

lárd Egyesületben

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191.....év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztai

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy könyv

Lot
Z

Kint-Tört. 83 l.
84 l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

..... vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Mendacz Mikołaj

zwod

Ent. Tow. 56 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Murray Mitchell

vod
A Krýže. 1912. 229 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191.....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mih.

A falu háse ajtó
Kaje mélatva.

Fr. W. Lauser. Die Kunst in Oes-
terreich Ungarn. Wien. II. 1886.
— 127.

fordul; de jobbra nószancz. Pemes Rus-
ia, szemöldöke, szeme s bajusza barna; sza-
mentéjé piros s atillája sötétzöld. A elő-
hés gombok van felvarrva. Feliratа alól:

at

yar Mathiae Corvini Regis
Anno 1454."

.4: 14·3
jándéka 1824.

Munkácsy M.

Műrejtőtérek s kitarottan
Krisztus Pilátus előtt és Haynald
arczképének méltatása.

Gothold Neuda, Die österreichisch-ungarischen Künstler in Paris, W. Lauser. Die Kunst in Oestert. Ungarn. Wien. 1885. I. 57. l.

A'.148(9).

Munkácsy Mihály

lásd
a
Művészeti Krónika

I. évf. (1912) 150
szám-

könyvtárban

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Munkácsy Mihály

Szegedi Hirlapó 1912. XI. 15

sárga

HUTTER-FERENCS

1912. évi november hó 30-án
Nyáry György Boldogasszony-
:: sugárúti vendéglőjében ::

ZÁRTKÖRŰ

rendeznek, melyre t. cimet és h

ARÁNYI VILMOS
pénztárnok.

Kiss Ilonka	Batki József	Csonka Istvá
Tóth Etelka	Csikós Mózes	Daczi József

KEZD

Belépti díj: Személy-jegy előre vál
Család jegy (három személyre) 2 ko

Felülfizetéseket köszönettel fogadunk és hirlapilag nyugtá

A ZENÉT TREFON JENŐ ZENEKARA SZOLGÁLTE

ngel Lajos, Szeged.

Munkácsy

cíd

Munkácsy vikon.
Művészet. Lapok. 1896.

4.2 13. l.

---

cíd

A kompfoglalás n. 51.
Ennek van látát
megvette Csepesd
varosa.

Munkácsy Mihály

irod

Kossuth Ferenc. Munkácsy harajvetelerol. (a munkáj. a szerzővel) Művészeti Lapok 1895.

14 sz.

irod

A mester álcsa. u. 54

1895. 14 sz 7 l.

Munkácsy.

Irod
Munkácsy Mihály nagy képe
vól. Vas. Ny. 1872. 321 l.

Munkácsy

ind

Kossuth Ferenc: Két

képrol. Művészeti Lap

1896. 9 sz. 6 l.

Mennkácsy dúhály

Budapesti Hírlap 1886 dec. 5-7
(Morál vége)

Vállaira omló hosszú,
jobbra. ~~Homár~~ hajas szőke, szeme sötétszürke
~~szép~~ szakáll nincs. Átlátszó szürke s köpe-

méretei 60 : 47 cm.

Moltera

épitész

a tüzoltók és Veszprém szegényei. Moltera épitész-mérnök, aki katonai épitkezéseknél tüntette ki magát, aranyórát kapott.

a veszprémi hadgyakorlatok alkalmával a Királytól 1908 őszén.

Pesti H. 1908. szept 19. 17.

Munkácsy Mihály

Munkácsy 1884 nyarán felesége és egy itthon volts. Alább idézett helyeken elég jól leírva a felvidéki kirándulás a Munkácsy házaspár.

Munkácsy és neje. Vas. Ujs 1884.
577.l 593.l 609.l 629.l 645.l

Munkácsy Mihály

Munkácsy

cnd

Vas Ujs 1884-43.l.

Hunyadi János:

Mellig, lerónyolcud
dóle, nemes bajusza sö
bos zöld dolmanya ara
jának köröjé ékkörös. Old
ül görében rubinto gyűr
olajfesteg, vászonra,
[illegible]
M. Kép. 157.
1896 III. 3. [illegible]
(39/96) Roman 1896 XI

Munkácsy Mihály

A Egyetemi könyvtár. Vas.
Ugo 1884. 384. l.

ul és arcélben látható. 18.

)balra L Fejét virágkoszorú díszíti, vállai-
nemölvire barna, szemei kék, III arcai és
piros, III palástjára fehér és barna prém-

méretei 57.5 : 46.8 cm.
irban T Agghází Gyula 1885. okt 21. (90/85) L
s Kiállítás céljaira engedtetett át,
28 – 29. évben vissza (96/96)

-ein jog

Munkácsy Mihály

Munkácsy

irod.

Consummatum est. Ország-vilag. 1884. 86. l.

JK. 17.

II
554

17. Ismeretlen festő.

A XVII. század végéről.

I. Mátyás.

Mellig látható, kissé jobbra fordult, de szembe néz. Fejét babérkoszorú övezi, szeme kék, haja göndör, ritka bajusza és szakálla szőke. Brokát-köntöse alól korczos inge kilátszik, palástjának gallérja piros. Felirata fölül két sorban: »MATHIAS GORVINVS REX HVNGARIE«.

Vászon, méretei 75 : 61 cm. — Át. Képt. 84. — A Jankovich-gyűjteményből 82.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Tört. Képcsarnokban. 1884 : I. 19. — 1894 : I. 33.

Munkácsy Mihály

Krisztus a Golgotán (Munkácsy
uj festménye.) Vas. Ujs. 1884. 574. l

T. Kátyás:

Kellig, kerényelvzad jobb
gördö kaja, itka bajusa s
cuo inge, melynek gallérja
piros. Fejé fölött ezeket olva

MATHIAS. COR
REX. HUNGA

olajfestés, vászonra, n
Mt. Kép. 84.

Munkácsy Mihály

vod
Krisztus a Golgotán. Vá-
lyi. 1884-79-80. l

rad jobbra. Fejét tatárlopóni öveki,
gyér ~~haja~~ bajusza s szakála szőke. Bro-
ge, melynek gallérja fodros, kilátszik s
fölött két sor írás van e szöveggel:

INVS
E."

rei 70:53 cm.

Munkácsy Mihály

Munkácsy festménye. Va. Nyó
1884. 593.1 629.l

ra. Fejér baberkozott öreg; szeme kék s
szakála szőke. Borbár kontúse alól kor-
fodrs, kilátszik a palástjának gallérja
ssak:
VINVS
RTE"
méretei 75 : 61 cm

Munkácsy Mihály

A Munkácsy laboma. Vas.
Ujs 1884. 629 l.

T. Mátyás:

Vállon alól, hosszú
szeme kék és gördü hajá
Kát köntöse alól korczos in
palástja piros galléri. Fej
„MATHIAS. CORV
REX HVNGARI
olajfestés vásznra, mére
M. Kép. 81.

Munkácsy Mihály

Vas. nyár. 1882. 29. l.

F 4.

[illegible] írat írsel, melyről nagy bajt
Olaffestés fűra, mérete
A regiszterben 303/88.
Ar. Lapja. 174.
1896. III. 3. a erede
Lorman 1896. XII. 28 – 29 er

Munkácsy Mihály

Alföld 1888. 1227. (Munkácsy Egyébb Egyé)

JK. 20.

II

360

20. Ismeretlen festő.

A XIX. századból.

I. Mátyás.

Vállon alól, balra fordul, arczélben látható. Fejét babérkoszorú övezi piros szalaggal; szeme kék; göndör haja, bajusza és szakálla barna. Kivágott sötétpiros brokátköntöse alól inge kilátszik, nyakába vetve aranylánczot hord, palástja hermelines.

Vászon, méretei 64 : 44 cm. — Magy. Képt. 152. — Lelt. sz. 20. — Szilágyi István hagyatéka 1863. augusztus 22-én.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Tört. Képcsarnokban. 1884 : I. 18. — 1894 : I. 21.

Munkácsy Mihály

Pester Lloyd 1911. jun. 18

Lyra cikke

III. András és Thomasina:

Balra a vörös bársonnyal
ragva csipkekormával a fején ül s
lyel a trónus karfájára nehezedi
játan, melyet a homára támaszt
áll, ki 5–6 éves lehet, s jobb kezet a
kardjának kosár nélküli mar
nél három leány trijut fennü
Ke királyné kivágott fehére selyem
hajtékosak; homlokára gyöngy lóg
alakú broche van. A gyermek k
a boglár mögött, haja szőke s sze
magyar nadrágjá sárga bőrét
ja. Fölül jobbra lat sorban:

Olajfestés vászonra, méretei
Gróf Banffy Dénesné ajánd
A régiségtartól 303/88 A. N.º
AS. Kép 292.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

ered

Gróf Keglevich István

Munkácsy. Árpád ünnepe.
Magyar Halom XX. 1893-4
938h. (Kappel)

Ez a Honfoglalás egy részlete

V. István (II. Endre fia).

Derékon alól, hétnyolcrad
Aranybrokát kusmája premes
hoja, szemöldöke, bajusza s körszá
beléső brokát palástjának balra
lajtó ifjinak levelet adát, a ki
bárdot fors. A király megszim
szerelát drága kövekkel kirakott
asztalon a keresztes korona s a jo
zok vörö márványoplon áll s j
badta nyerium kilátása. Fölü

olajfestés vászonra, méretes
Gróf Dánffi Dénesné ajá
A régiségtárban 303/88 A) N

Ismeretlen: Marco Vece

Alt. Kép. 291.

1896. IV. 20-án a. elsőrendűen K
1896. XII. 28-29. elsőrendű úton (

Munkácsy dekád

Dalnady Győző. Egy művészinek. (1882. febr. 27) Vas. Ujs 1882. 162. l. (vers)

6

? balra néz) áll. Kalpagja vörösbarna;
a ~~d~~ szakála fehér. Jobb kezében buzo-
dán lógó kardját ~~[illegible]~~ térjánál fogja.
ntöse sötétvörös, derekán barna csíkos

méretei 137:106 cm.

Kaszka Ferenc a 1885-ben October 14-en
arban van. (58/85).

IV. 8-án [illegible] ajánlat. értelmé-
[illegible] alapján

Kiállításra engedtetett az (39/96)
[illegible]ett vipra (416/96.).

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály
Ered.
Vas. Nyj. 1884. 661. l 676.
(02 N.

belső trónson, mely gazdagon van fa-
Thomasina királynő, ki jobb kezében, mely-
k, záró kormát keresztel a tetején s bal-
jogart tart. Jobbra III. András király
trónus bal karfájára teszi, míg baljával
kolatát fogja. Mögötte az ajtó pillérjé-
ebe, kik egymással beszélgetnek. A szö-
rnhát visel, melynek ujai kétszeresen
k, nyakéke ékköves lánca, s keblén kereszt-
király fején ~~fején~~ prémes kalpag van tollal
mc kék. Köpenyét, vállra vetett palástját s
körös virágokkal s derekát ékkövek ö nyi-
THOMASINA MAVROCONA
REGINA VNGARIÆ REGINA
EIVSQVE FILIVS
ANDREAS
ADHVC REGNO
IMMATVRVS

134: 161 cm.

Szemeretlen Marco Vecelli
után.

Kelta 1860. aug. 14.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

erő

Egyetértés. 1888. 129 sz.

(Munkácsy Mihály pénztéje)

T. Mátyás:

Vállon alól, négynyolc
futott babérkoszorú övezi, ve
tarna. Kivágott sötétpiros
nyakába vetve aranylánczo

Olajfestés vászonra, mé
Szilágyi István hag
M. Kept. 172.

Munkácsy Mihály

A Munkácsy élete ajándékozott albumban a Király saját belőle és fotografiájával ugyanő dedikálta Trefort úrnak a miniszternek
A Király Munkácsynak. Vás. np. 1884
756.l

Gyarapodás.

van ábrázolva

a fordul tan és arczélben ~~látható~~. Fejét vi-
sszú haja szőke, szemöldöke barna és szeme,
töse piros, palástjának fehér és ~~barna prém~~ sötét
szegje pedig

cm.
eredetiről 1885-ben másolta Aggházy Gyula
ministeri leirat alapján.

5

T. 70.
T. 37.

Munkácsy Mihály

Ilges, F. W. M. von Munkácsy. Mit 121 Abbildungen nach Gemälden und Zeichnungen. Bielefeld und Leipzig. 1899. 8v. 132 l.

8. Ismeret

A XVI. sz

I. Ferdinánd.

Mellig és kissé jobbrafo
kezének mutatóujjával jobbj
aranygyapjas-rend jelvényét s
szemöldöke, szeme és kis bajus
Aranynyal díszített fekete b
köntöse alatt fodros gallérú
kabátjának gallérja prém. K
zöld. Felirata alól a kereten:
DINANDE S. A.«

Fa, méretei 37 : 27·5 cm. —
— A Magyar Nemzeti Múzeum r

Kifüggesztésére vonatkozó a
alföldi festő: I. Ferdinánd. —
I. Ferdinánd király.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

Szöd

Pesti Napló 1898. dec. 25.

8. Ismeretlen festő.
A XVI. századbol.

I. Ferdinánd.

Mellig, jobbra fordul. A
gon viseli. Hosszú haja, személdöke
beretvált. Aranynyal diszitett feke
alatt fodros galléru korczos ing lá
Kézelői fodrosak. Felirata alól a ke

Fa, méretei 37: 27.5 cm.

Balkezének mutatóujjával jobbjának l

8(1)

904:V.2.

Munkácsy Mihály

T.E.O.

Munkácsy Mihály, f

A Londonban megjelenő „The Magazine of Art" c. művészeti naplap legjelesebb tanulmányt közöl Munkácsyról s a kiváló művét fe is mutatja. Külön mellékletet képez a The last day of a condemned prisoner (Siralomház) ezt Tournard metszé, The two families (a két család), s a Mitzsemben (The Studio) c. a nőnek Róze vannak nyomva.

Képzőmű. szemle 1881. 143.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

1. Petőfi bucsuja a szülei házától. 50 X 39 cm. Farkas Istvánné hagyománya. 1881. M. N. Múz. Cat. 48. l. e. u. o. K. l.

2. Az 1848-di ujoncok. „Munkácsy M. Paris 1877." Fa, 133 x 217 A képcsarnok egylet alap. kamatai ból vétetett 1878-ban. M. N. Múz. Cat. 116. l.

3. Zivatar a puszta. „Munkácsy M." Vászon. 91.5 X 133. A képcsarnok egylet ajándéka 1867. M. N. Múz. Cat. 128. l.

4. Azért is forog a föld. „Munkácsy". Fa, 41.3 X 34. vétetett 1897. M. N. Múz. Cat. 131. l.

5. Kukoricás. Fa. 67 X 102. A szépművészeti múzeum részére vétetett 1896. ban. M. N. Múz. Cat. 132.

6. A virdomkár. „M. de Munkácsy" Fa, 119 x 170. A szépművészeti Múzeum részére vétetett 1896 ban. M. N. Múz. Cat. 132.

7. Tanulmány a virdomkárhoz „Munkácsy", Mahoni fán, 32 X 42 A szépművészeti múzeum részére vétetett 1896. ban. M. N. Múz. Cat 133. l.

8. Liszt Ferenc arcképe. „Liszt Ferencnek — Munkácsy Mihály" Brodi Fülöp ajándéka 1899. Vászon, 130 x 99. M. N. Múz. Cat. 133.

9. Tanulmány az „Ecce Homo"hoz Munkácsy özvegyének ajándéka M. N. Múz.

10. Tót család a ház előtt. „Munkácsy" rajz, papír 68.2 X 52.3. vétetett 1892. ban. M. N. Múz. Cat. 167. l.

11. Tót leány kosárral. „M." rajz, papír, 67 X 43. vétetett 1892. M. N. Múz. Cat. 167. l.

Jaan von Eyk

Jesto"

1. Des Künstlers Gattin. Ex:
über Land und Meer 1904. 18. n. 410.

Munkácsy Mihály

Prém József. Munkácsy Mihály. Magyar Könyvtár 611. sz. Budapest. 1911. 16 r. 29 l.

7. Mátyás követsége Iván czárnál

A pilléreken nyugvó cs
sassal díszített menyezetes
országalmával kezében az ud
díszített palástban ül a czár, s
~~álló~~ piros takaróval letérített
Kik körül a bíborpalástos nős
a számlás szélben ül. Az apró
piros ~~palás~~ köpenyt, sötétkék ru
dékokkal s aranydipedényekk
tal körül kawonló öltöneti fér
Kettőnek köpenye sötétzöld. A f
boont terem, mely négy ablakon nyeri a világo
~~falakon~~ menet
udvarához tartozó világi, mig
helyes. Az egyház fején innen,
van ~~ilyen~~ egy zöld köntösű férfi áll
tartott előtt egy egész sora lá
mint a követség tagjai. A ke
olajfestés, fára, méretei
A régiségtárból 303/88 sz.
Arad. Kép. 117.

Munkácsy Mihály

Munkácsy

irod

Munkácsyról. Vas. Nyó
1874. 316. l

erlő szín.

Kékes zöld.

Jellemzés.

Aranygyapjas-rend jelvényét szalaszeme és kis bajusza barna, arcza le-
e ~~kalap~~ öltönyének karimája széles, köntöse
szik ~~ki~~, felső kabátjának gallérja prém.
reten: LE ROY D'HONGRIE DO FERDINENDE SA.

Kapitalchen

kezét fejére mutat.

3

Munkácsy Mihály

vnd

Műcsarnok, 1899. 3–4. l.
(Munkácsy Mihály-nál)

Л. 153.

Munkácsy Mihály

1001

Tajtányi Béla Venite adoremus! Egyházzenei vezeti lap 1882. III. 79–80 (vers).

Pálffy István:

Mellig van ábrázolva a ke
korsa-alla galamboszr; a
nak négy gombja látható
alól:

Cuor forte ro
Cativa sorte

a kép körül:

C. Steph: Palfij ab
Posn: Sup: Cap:
C. 1644."

Vászon, méretei 18·1 : 1
Gr. Csáky László ajánd

Munkácy Mihály

irod

Munkácsy Mihály: első munte-
~~[illegible]~~
vétel. Vas. Ujs 1879. 121. l

cikk

JK. 235.

II
587

235. *Pálffy István.* Mellig látható, kissé jobbra fordul, tojásdad medaillonban. Rövid haja, bajusza és körszakálla galambősz, szemöldöke fekete, szeme barna. Atillájának négy gombja látható, prémgallérú mentéje sötétkék. Felirata alól: »*Cuor forte rompe Cativa sorte*« és a kép körül: »*C. Steph: Palfÿ ab Erdőd pp â Veröskő. Comit: Arcq(ue) Poson: Sup: Cap: S. C. Rq(ue) M. C: C: et p: e: R. H: A. P. V. C. 1644*«.

Vászon, méretei 18·1 : 14·5 cm. — Át. Képt. 147 (15). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

Szöd

c

Om III. 4441.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

M. M. nagy műve Krisztus Pilátus előtt annyira előhaladt, hogy napjaig teljesen el is készülhet. A mester a párisi szalonban állítja ki. Megegyeztek egyébként, hogy a Király körelebb a magyar nemzetnek adományozta M. M-nak, kivel a kitüntetést Gróf Bernt nagyöcsi szemlésen tudatta.

Képzőművészeti Hírlap, 1881. 13 l. (január)

Krisztus Pilátus előtt. Munkácsy legújabb képe. Pester Lloyd. 60 sz. Bukovics E. tól.

Munkácsy Mihálynak fiatalkori festménye van gróf Andrássy Gyula birtokában. Egyik, mely nyársfacsdó, kőtéren lovarat s kutyát ásó parasztokat ábrázol, dolgozó szőtőjében függ. Ezt a gróf 250 ftért vette meg egykor, s múzeumi Ordeski képek elrakásra kiállított táblatán. Egy másikat kibontásban nyitva. A mint megtudá, hogy e képeket egy Munkácsy vivő ifjú festette, rögtön azt mondá báró Eötvösnek, ez az ifjat ki kell küldeni állami segélyjel Münchenbe. Ő ki is küldetett.

u. o. 1881. 62-63. l.

Munkácsy M. Krisztusát az 1881. párisi szalonból késedelem miatt visszautasították. „Igaz ugyan, hogy nemcsak a magyar műnek, de az egész táblát érzi a hatalmas alkotás hiányát, melyet ezer számra néznek naponként a rue de Rochefoucauld-ban"

u. o. 1881. 103. l.

A műcsarnok ideiglen Párisban Chenne a francia műtársulatok s kiállítások megbízottja működik Munkácsy Mihály felügyelete alatt, ki magára vállalta, hogy gondoskodik, hogy csakis jó képek kerüljenek hozzánk Párisból.

u. o. 1881. 126 l.

Budapesti Hírlap.

Munkácsy Mihály

Felvinczi Takács Zoltán: ~~A Hopp Ferenc Múzeumból.~~ A kínai plasztika két emléke. ~~(Német és olasz kivonat p. 54.)~~ *Szépművészet* ~~1. évf. p. 39—41. 1 t. [a kép.]~~

— Munkácsy Mihály. Budapest: Egyetemi ny. 8⁰, 48 [4] p. 12 t.

1940.

ban 1702-ben.

t részlete.

négyszögletes medenczével víztükrén
ttal, pázsitján két házikával, két asz-
lló zergével, melynek párja jobbról le-
vet egy előkelő vértes katona és egy
kik felé balról egy piros virágot tartó
tó leánykával, a kinek fehér virágokkal
előtérben itt-ott virágok diszlenek és a
ozó kupolás épület fülkéi előtt épen úgy,
férfiak és nők álldogálnak. A fehérre fes-
a kutya halad jobbra.

cm.-- Lelt.sz.4373.-- Értéke 2000 K.--
us 25-én (1142-912).-- Az adományt elfo-
9247 sz. leirat (1542-912). -- Bejelen-
53-913).

9-912.
2-2
.8930.

172

Munkácsy Mihály

Var. Nyj. 1882. 13. l. (Krisztus Pilátus előtt)

A Tört. Képcsarnokban. 1884: I. 8. — 1894. I. 38.

A'. 174.

Munkácsy Mihály

Munkácsy fogadtatása. Vaczkó.
1882. 46 l

JK. 12.

I
359

12. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

Báthori István.

Térdig, jobbra fordul, de szembenéz, áll. Jobbkezét, melyben ékkövekkel kirakott parancsnoki pálczát tart, csipőjére támasztotta, baliát pedig az asztalon levő országalmán nyugtatja. Rövid haja, szeme, szemöldöke és bajusza barna, arcza leberetvált. Prémkalpagját ékköves forgó díszíti, végig begombolt aranybrokát kabátjának ujjain a hajtóka kék, a derekát szorító övön aranykulcs lóg, vállra vetett palástja prémes, kardhordója zsinór és kardjának markolatát drágakövek ékesítik. Balról hegyes vidékre nyerünk kilátást és a háttérben jobbról félrevont függöny tűnik szemünkbe.

Vászon, méretei 146 : 105 cm. — Magy. Képt. 437. — Lelt. sz. 12. — Niedermann Pál ajándéka 1883. november 9-én (79/1884.).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Tört. Képcsarnokban. 1884: I. 11. — 1894: II. 73.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

Irod

Malonyay Dezső. Munkácsy utolsó munkái. Budapest Hornyánszky 1912. 156 l.

Л. 137

Munkácsy dukat

Munkácsy Mihály

Lisa

Fővárosi Lapok 1886.

115 sz. (Mozart végperczei)

JK. 13

II

553

13. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

Hunyadi László.

Mellig látható, kissé jobbra fordul, de szembe néz. Vállaira omló hosszú haja és szemöldöke szőke, szeme barna, bajusza és szakálla nincs. Atillája, a melyre a piros gombokat sűrűn varrták fel, szürke; prémmel bélelt köpenyege piros.

Vászon, méretei 60 : 47 cm. — Ál. Képt. 52. — A Jankovich-gyűjteményből 3.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemzeti Muzeumban. ~~1868 : II. 61. — 1870 : I. 13. — 1871 : I. 13. — 1873 : I. 20.~~ — 1876 : VIII. 88. — 1878 : VIII. 50. — 1880 : VIII. 50. — 1881 : VIII. 50. — 1883 : VIII. 377.

A Tört. Képcsarnokban. 1884 : I. 12. — 1894 : I. 19.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Budapesten. Vas. Nyó
1882. 139. l – 140 l. Ez a cikkelyek
felhasználandó

JK. 4.

II
557

b) A Történeti Képcsarnokba áttett festmények.

4. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

Balassa Ferencz.

Mellig van ábrázolva, kissé jobbra fordult. Haja, bajusza és körszakálla őszbevegyült; szemöldöke és szeme barna. Piros-béléssű prémes kalpagját ékköves boglár díszíti, köntösén a gombok nagyok, prémes mentéje pedig piros. Fölül sötétzöld függöny lóg aranyrojttal és koronás czímerrel. Jobbról félmagasságban e nyolcz soros felirat olvasható: »EXCELLENTISSUS DNUS FRANCISCUS BALASSA DE GYARMATH BALASSA CROATIAE SEVERINIAE REG: HUN: ABLEGAT: INTIMUS REGIUS CONS. OBYT CUM REGE IN CAMPO MOHACZ«.

Vászon, méretei 99 : 84 cm. — Át. Kép. 307.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Tört. Képcsarnokban 1884 : I. 4. — 1894 : I. 49.

Munkácsy Mihály

Vas. Nyj 1882. 800-l.

jobbra s piros függönyös trónuson állva.
~~melle~~ melyet elöl tollas forgó díszít, hosszú
kála szöke s szeme kékes. Jobb kezével piros
eső alját fogja s baljával a magát meg-
mögött három ő áll, a kik körül kettő ala-
ú atillája ékkövés nagy gombok vannak s
ő szoritja. Balra a piros terítővel letakart
gat tünik szemünkbe, középen csatorná-
obbra a boltkajtásos ajtón keresztül a ha-
l jobbra ezt olvassuk: STEPHANVS (VNG. V. REX)
XXI THOMASINE MAV
ROC: MARITVS.

í 135:160 fm
deka 1860. aug. 14.
2 6.

lli után

iállítóra engedtetett át (151/96) Roman
416/96.)

— majd ahogy rendkívüli készségével produkálta. A komplettség érzete nagyban hozzájárul élvezetünkhöz. S maga a zseniális művész nagy igénye magával s képességeivel szemben felébreszti azt bennünk, a nézőkben is, hiszen olyan sokat, sokfélét s komplikáltat *akart* s mindezt *teljesítette* is.

A kép elrendezése nagyon bölcs és logikus. Figyeljük csak meg, ahogy a baloldali egyedül álló nővel kezdődvén, a négy csavargóból álló csoporttal középen, a domináló főalakkal mint folytatódik, majd a kisgyerek-csoporttal alacsonyabb nívón tovább vezettetvén — a fal előtt álló, karját derekára támasztó kis parasztasszonyon egy újabb felemelkedést kap a kép vonala, majd egy kis levegő után az egymás mögé sorakoztatott négy női figura, mely egymást átvágva, fedve, kiegészítve, az egész jelenetet jobboldalt bekeretezi, s végül az ülő nő egész a jobb szélen — ez a remek figura — szinte pontot téve zárja be az egész jelenetet. Ezt — bármennyire naturalista módon van ábrázolva — mégsem lehet a természet hű lemásolásának, egy jelenet fotografiájának tekinteni. Ez egy elképzelés — történések, lelki élmények, formák, színek, tónusok, fények és árnyékok olyan összeállítása, esszenciája s mégis kiteljesülése, mely *együttesen egészet* ad, egy egyszerű megnyilvánulását az életnek, így és csak ezen a képen, melyből nem vehetők ki részek, mert összefüggésük elveszne, nem utánozható. Nem vonható le belőle szabály egy másik mesterműre nézve. E remek elrendezés csakis erre az *Éjjeli csavargókra* helyes és sikeres, mint ahogy a színeknek harmóniája, összecsengése, egymással való összefüggése, a tárgyak, alakok, foltok egymást-segítése, csakis így jó, ahogy itt ábrázolva van.

A kép technikáját is érintenünk kell. Ennek a méretnek megfelelően szélesen s pasztózusan festett. A milliméter felén alulmaradó magasság, amelynek változatai felett olajfestékkel ilyen deszkán festett képnél a művész általában rendelkezik: a bölcs ökonómia csodája. Hogy változik ez aszerint, hogy húst, ruhadarabot, bőrt, földet, tárgyakat vagy egyéb anyagot kell éreztetnie. Nem lehetne se hígabb, se vékonyabb, de nem is bírna el brutálisabb kezelést sem — ilyen naturalisztikus látás mellett. Vegyük csak e szempontból a jobb szélen ülő kofaasszony alakjának megfestését. Mint vannak beágyazva az arc, a kezek, a barnásvörös fejkendő s a szürke kabátujjat elválasztó barna kendő között a kékesszürke kötény (Munkácsy e korbeli képének fontos rekvizituma), a sötétkékes fekete szoknya közé. Mint válik ez alul el a föld remek szürkéjétől. Általában a mellékesnek gondolható alkatelemek, házfalak, föld, ég — háttér (mi kissé besötétedhetett, de így legalább még egységesebb, összevont hatást kapott) milyen kiváló érzékkel van ábrázolva. Hogy látni úgy ezeken, mint a gyöngédebb kezelést megkívánó arc-, kar-, kézrészleteken a temperamentumos ecsetvonásokat; itt hévvel, másutt leheletszerű gyöngédséggel odahúzott festékmasszákat, melyek mind átalakulnak festékből színné, sőt megfoghatatlan fénnyé és árnyékká.

A végére hagytuk azonban a legfontosabbat. Aminek mind e technikai csodák, az anyag remek és nagyszerű felhasználása, a színekkel, tónusokkal, rajzzal, kompozícióval, tömegelosztással, rendezéssel e mesterművön szolgálatába állnak: az *emberi kifejezést*, a mi érzésünk szerint e Munkácsy-festménynek legnagyobb s mások — kortársai által szinte utólérhetetlen — *kvalitása*. Itt e képen is az a bizonytalan, megfoghatatlan, de a valóságban a legfőbbet jelentő egység: a lélek szinte tapintható jelenléte az arcon, mozdulaton: van megfogva. Realizálva van a legnagyobb misztikum. Ez az, amit nem lehet csak úgy lekopírozni a természetből, lefotografálni a modelről — mert hiszen ott az nincsen meg —, ha nincs meg a művész lelkében. Kövesse bár a legnagyobb technikai készültséggel, a legnagyobb bravúrral egy ügyes mesterember az arc színét, a formák alakulását, arányait. Itt egy kis színárnyalatban, a szemek ráncainak észrevehetetlen türemléseiben, egy félárnyékban, egy elvesző kontúrban, egy odalehelt tónusban talán, — nem fogható meg, csak látható az egész jelenség összhatásában. Szerencse, hogy találtak egy kifejezést: az *érzést*, amivel ezt a kifejezhető lelki dolgot konstatálhatja a néző. A legnagyobb kvalitás, melynek a többi: a festői kifejezés, művészi előadás, egyéni látás, izgató faktura, legügyesebb s legmesteribb ecsetkezelés csak szolgálója. A *zseniális* alkotóképesség itt van minden időben, legyen az a görög, a renaissance művésze, Praxiteles vagy Rembrandt — vagy a mi Munkácsynk. E remekmű lényeges legfőbb alkotórésze: a *lélek éreztetése*.

HERMAN LIPÓT

PÁLOS SZOBRÁSZMUNKÁK AZ ESZTERGOMI PRIMÁSI PALOTÁBAN

A hazai alapítású pálos szerzetesrend életfája hazánkban kétszer borult virágzásba: a gotika idején és a török hódoltság megszüntével a barokkorban. A rend gotikus művészetéről a legnagyobbrészt elpusztult emlékek helyett a szűkszavú évkönyvek beszélnek, míg a barokkori alkotásaik előttünk állnak és meggyőzően tanuskodnak a rend ezen korbeli erőteljes művészi tevékenységéről.

Az itt bemutatásra szánt domborművek a pálosok barokművészetének alkotásai és hajdan a nagyjenő-tüskevári kolostor refektóriumát díszítették, míg ma az esztergomi prímási palota egyik elsőemeleti termének ékességei. A nagyjenő-tüskevári pálos kolostor faragásainak nagyobb részéről e lap hasábjain már több ízben volt szó: ez az ismertetés az előbbieknek kiegészítésére szolgálhat.[1]

Hogyan kerültek a fentnevezett fafaragások Nagyjenő-Tüskevárról Esztergomba? Erre a kérdésre megfelel Házy Alajos plébános a tüskevári plébánia történetében: „Az ebédlő műfaragványú asztalai lomtárban hevertek, miről Simor János győri püspök értesülvén, 1865-ben árverés útján 250 frt-ért megvette, díszszekrénnyé átalakíttatván, jelenleg a prímási palota termeit ékesítik." E sorok teljes megértéséhez tudnunk kell, hogy a győri püspök a tüskevári plébániának mindenkori kegyura és Simor is, mint kegyúr értesülhetett e fafaragásokról. Mikor pedig Simor hercegprímás lett, e faragásokat Esztergomba vitette.

Házy előbbidézett sorai arról is értesítenek, hogy a refektórium műfaragványú asztalait díszszekrénnyé alakították át. Hozzátehetjük: sajnos, mert ez az átalakítás több szempontból is káros következményekkel járt. Először is a dekorációban tett kárt. E fafaragásos domborművek — számszerint 13 darab — fektetett téglalapba komponált figurális ábrázolások, melyeket a szobrászmester bizonyára megfelelő rokokó-kerettel is ellátott: az átalakítás a keretüktől és vele együtt a környezetüktől is megfosztotta őket. Természetes, hogy ez az eljárás a domborművek dekoratív értékének érvényesülését nagymértékben lefokozta. Ezenkívül még egy másik hátrány is származott. Házy az ebédlő műfaragványú asztalairól, míg Romer feljegyzéseiben (1861 I. k. 56. old.) ugyanakkor íróasztalról beszél: „nagyszerű ebédlő; ülések és íróasztal 4 személyre (?), keményfából, csinos faragványokkal." Noha ezek a feljegyzések szemtanuktól erednek, a domborművek helyét nem jelölik meg határozottan; az átalakítás viszont eredeti helyükről emelte ki őket: így most nem tudjuk, hogy e faragványok az asztalok, vagy az ülések, vagy mindkettő betétjében nyertek-e elhelyezést?

Romer feljegyzéseinek további része szóbahozza a domborműves jelenetek témáinak kérdését is: azok „leginkább jelenetek Szt. Pál (remete) életéből." Ez azonban nem áll. A sekrestyeszekrényről szóló, idézett ismertetésünkben láttuk, hogy annak domborművei 11 jelenetet adnak Remete Szt. Pál életéből és ezeknek mindegyikében ott szerepel R. Szt. Pál ikonografikus jelvényeinek valamelyike: a pálmából font köpeny, vagy a holló, vagy a két oroszlán; ezzel szemben a refektórium domborműves jelenetein ezek sehol sem fordulnak elő. A refektórium domborműveiből egyesek pálos remeteéletből vett elbeszélő hangú ábrázolások; mások Özséb, első pálos rendfőnöknek, Szt. Egyed, Szt. Benedek stb. remeteszenteknek életéből vett jeleneteket ábrázolnak.

Fontos kérdés a domborművek elkészültének ideje. Itt először az ebédlő építésére vonatkozó adat bír jelentőséggel. Horhy Imre házfőnök 1755 aug. 5-én levelet írt a tartományi főnöknek, melyben az ebédlő építésére tereli a szót ilyeténkép: „A refektórium falait, ha pénzem let volna, eddigh is jóformán elvégeztem volna, de az üres erszén miát félbe köllöt hadnom; ha nem értvén a succursust, meginten hozzá fogtam és gondolom el is végzem csak az aminapi levélben jelentet Summa mennél előbb kezemhez jöhessen a kegyesen már réghenden megh

[1] Bárányné dr. Oberschall Magda: Az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum régi magyar bútorai. Magy. Műv. 1934. évf. 208—217. o.
Molnár Ernő: Egy régi magyar pálos emlék. Magy. Műv. 1935. évf. 50—57. old.

is) *művészinek* mondható kvalitást juttatta érvényre úgy a tárgyunkat képező képen, mint az ezt megelőző *Siralomházon, Tépéscsinálókon* s az ezeket követő számos remekművén.

Ezért e festmény, elkészülte után 68 esztendővel, még mindig nagy hatással van ma is a nézőre. Már régen elmúlott divatja a zsánerfestésnek, a novellának (már szinte újból divatba jő!), azóta váltakozott jó néhányszor a világos és sötét festési mód, a szigorú fotografikus naturalista a dekoratív festéssel, már absztrakt ábrázolásba lendült sokhelyütt a művészet — ez a kép 18—19 kifejező alakjával, megdöbbentő tárgyával, remek típusaival, de leginkább rendkívül művészi előadása folytán intenzív hatású marad. Amikor a *Vautiereket s Knaussokat* már mint művészettörténeti régiségeket vizsgálgatjuk, csodálkozva azon, hogy ezeket valamikor oly sokra tartották, — Munkácsy e remekműve éppen úgy meglepi az embert, mint 68 évvel ezelőtt. Meggyőzőnek s intenzívnek s jó értelemben hatásosnak találjuk. Ha vizsgáljuk úgy részleteiben, mint összhatásában, témailag, mint lélekábrázolás szempontjából, ha nézzük színharmóniáját, rendkívüli festőiségét, faktúráját, önálló stílusú ecsetkezelését, ha érezzük az emögött lévő nagy temperamentumot, a sugárzó izgalmat, mellyel alkotódott: a remekmű hatását kell örömmel s kielégültséggel konstatálni.

Kompozíciójára (azaz vonalainak, színeinek, a folttömegeknek elrendezésére) azt lehet mondani, hogy rejtetten újszerű. Semmi sablónszerűség, a régi szabályokból átvett, semmi iskolaszerűség. De valami, ami magából a témából fakad — a figurák, típusok alakjából, tömegéből s főleg lelki állapotából. A vonalak lendületes kiegyensúlyozó játéka — mint más ilyfajta képen — itt hiányzik; legalább is nem tűnik szembe. Magától értetődően sorakoznak itt egymásmellé a *nagy* formák — az emberek —, azokat kielégítő módon veszi körül a levegő, a kisváros képe s alul a talapzatot képező föld. Ha vonallal kísérjük az egyes alakok s azokon belül az arcok, kezek, ruhák formáit, a háttértől s földtől való elválásuk ritmusát figyeljük: egyszerű, komoly s mégis raffinált játékot kapunk. De a kompozíció főleg az egyes színfoltok árnyalataira vonatkoztatandó. Pl. figyeljük csak a csodálkozó nő karján az ingének, majd arcának s jobb-, a kosarat tartó meztelen karjának színeit, fekete mellénykéjét, kékes kötőjét — egymással összehasonlítva. A kosárka barna színét, belőle kibújó kendő sötétebb tónusát élénkítő piros és sárga sávokat — majd a kosárból kivilágló világos-meleg színfoltot. A sorban következő közönyös csavargó fejét félkörben befoglaló szürke kalapja s mellénye, barnás kabátja, világosabb ujjasa s hatalmas kezeinek sárgásbarna színének összeválogatottságát. A fejét szégyenlősen baloldala felé lehajtó fiatal ember sötétkékes szürke kalapja mily finom árnyékot vet az arcára. Ez az árnyék amellett, hogy festői folt — mégis milyen jelentős a *kifejezés* kiemelésére. Sötétkék kabátja magában véve (környezetétől különválasztva) milyen festői hatású — de ha együtt nézzük az alatta levő barnás kötény s a világosabb kékesszürke nadrágszárak s végül a föld szép tónusú szürke színével — milyen változatos s mégis harmónikus hatást érzünk.

Most példaképpen még csak a főalak ruhájának domináns színeit említjük. Milyen diszkréten vannak kiemelve a környezetükből s mégis hogy uralkodnak a képen! Hogyan vonják oda a néző figyelmét. Csak a jobboldali kofa zöldségesasztalán a fehér terítő vízszintes foltja konkurrálhatna vele, mert hiszen világosabb színű — az egész képen a legfehérebb folt. De mert vízszintes, bizonytalanul keskenyedő téglányalakú, sarkain a szinte kicsinyesnek tűnő lelógókkal, elveszti nagy fénye dacára jelentőségét. De mint „ellensúly" rendkívül fontos a képen. Nemcsak szellemes, hanem zseniálisnak mondható megoldás. (Mint térelosztó s mint a jobboldali egymásmögé sorakoztatott csoport talapzata.)

A főalakról, erről a komor rózsasándori figuráról oldalakat lehetne megtölteni. Eltekintve szinte félelmet gerjesztő kifejezésétől, hacsak a *festői* eszközökkel ábrázolt alkatrészeit figyeljük meg, már dús élvezetről számolhatunk be. Hogy ő a főalak a képen, azt nemcsak központi elhelyezésével, valamivel magasabb figurájával éri el a festő, hanem tartása, hatalmas mellkasát sejtető mellénye, komor, félelmes kifejezése, a briliánsan megfestett szűr (melynek durva, bizonytalan színű s árnyvetésű anyaga, lapidáris volta olyan nehéz feladatot ró a festőre) is felidézi. Hogyan *ül* ez a hatalmas fej a *masszán*, mit a folklorikus ruhadarabokba burkolt alak képvisel! A többi rész valószínűleg azért hat valamivel bizonytalanabbul, hogy ennek jelentőségét kiemelje. A kép jobboldali csoportja mind ide néz erre a főalakra. Nem is lehetne levágni a képről őket, mert mindenki azt érzi, hogy figyelmükkel odatartoznak valahova. A pszichológiai kompozíció egy érdekes formája. De a környezete is mind a főalak jelentőségét szolgálja. Jobb válla mögött kikukkan az orgazda gyáva és elvetemült arca, homlokába mélyen benőtt vörös hajával, balválla mögött pedig az egyik katona félarca és szuronyának vonala emeli monumentalitását. Szinte együttérzően kísérhetjük a kép megalkotását, a tömörítést, kiemelést, plaszticitását, ahogy azt a művész elképzelte, kiforrta magában

Munkácsy Mihály: Részlet az „Éjjeli csavargók"-ból — Fot.: Magyar Film Iroda

Munkácsy Mihály: Részlet az „Éjjeli csavargók"-ból — Fot.: Magyar Film Iroda

Munkácsy Mihály: Részlet az „Éjjeli csavargók"-ból Fot.: Magyar Film Iroda

nunk, általánosságokkal, éppencsak hogy megközelíthessük a feladatunkat — némi eredményt azonban csakis akkor érünk el, ha a mű elé állítottuk az olvasót s ott *annak hatása alá kerül.*

*

MUNKÁCSY MIHÁLY (1844—1900). *Éjjeli csavargók.* 1873. (162 × 219 cm).

Négy, kezén megkötözött csavargót kísér két katona a kisvárosi uccán. Zöldségáruló kofa s több asszony s lány kíséri a menetet (melyhez iskolásgyerekek is csatlakoztak) kíváncsi, sopánkodó, megvető, vagy megdöbbent kifejezéssel.

Hatásos képnek volt szánva — szinte élőképnek, mint ahogy az abban az időben általában divatban volt, különösen Németországban, a *Knaussok, Vautierek, Defreggerek* hazájában. Párisban ekkor más szelek kezdtek fujdogálni, a novellafestészet már bealkonyodóban volt, hiszen a nagy *Courbet forradalmi* módon zsánerszerű dolgain is nagyobb súlyt helyez a *hogyan-ra,* mint a *mire.* A barbizoni iskola, *Corot* és *Degas* után az impresszionisták: *Manet, Monet, Renoir* már új utakat jártak. *Munkácsy zsánerképei* mégis nagy hatással voltak, mert ő a *festőiséget* — szóval az akkor is (s ma

Munkácsy Mihály: Részlet az „Éjjeli csavargók"-ból Fot.: Magyar Film Iroda

Munkácsy Mihály: Éjjeli csavargók Fot.: Magyar Film Iroda

JEGYZETEK A KÉPÉLVEZÉS MÓDJÁHOZ

Mostanában olvasgattam néhány esztétikai művet; művészettörténeteket s ilyfajta értekezéseket s sajnálkozva láttam, hogy szerzőik abbeli buzgalmukban, hogy teóriáiknak — előre megfontolt szándékú művészet- és fejlődéstörténeti elméleteiknek szolgáljanak, — sokszor igazságtalanul bánnak művészekkel s művészi alkotásokkal. Hiába, utóbbiak nem férnek be mindig az elmélet Prokrustes ágyába! Ilyenkor ahelyett, hogy azt az ingadozó „elméletágyat" dobnák ki az ablakon — a beléje kerülő szegény művésznek vagy művének kezétlábát csonkítják meg. A művészettörténelem elméletei változók, — de a művészeti mesterművek értéke maradandó. Benne élve egy korszakban, nehéz dolog megállapítani a „fejlődés" örökérvényű útjait s hogy a művészek eleget tesznek-e abbeli kötelességüknek, hogy ezt a „haladást" vagy bizonyos cél felé való törekvést támogatják. Bizonyára helytelen rövidlátás megelőzni akarni utódainkat abban, hogy ők messzebbről nézve ítélhessék meg, milyen irányzatot vett fejlődésében a mai művészet: haladt-e, vagy hanyatlott. Számunkra szebb és élvezetesebb feladat *felismerni* a művészeti alkotást, annak kvalitásait élvezni. Szimpatikusabbnak tűnik keresni azokat a motívumokat, melyek alapján láthatjuk, hogy mesterművel állunk szemben, tekintet nélkül az „irányzatra", melybe besorozták a művet, sőt tekintet nélkül még arra is, hogy milyen „felfogású"-nak vallotta magát maga a mű alkotója — élvezni magát a művet. A *remekmű* sajátmagáért felel s majdnem elszabadul az alkotójától is. A korhoz, melyben készült, sok köze van — azt tekintetbe kell venni. De hangsúlyoznunk kell: a *művészi alkotás* egy *önálló organizmus*, saját törvényekkel, melyek belőle vonandók le.

*

Művészi alkotások élvezésénél általános elv — úgy megnézni őket, hogy mint valami leckét elmondhassuk olyan valakinek, ki nem láthatja —: hogy mit is láttunk rajtuk. A helyes eljárás, a kép előtt megfogalmazni magunkban, hogy mi az, amit ábrázol. Szavakba foglalni egymásután az összes részleteit, mi a témája, milyen színű, ezek a színek hogy viszonylanak egymáshoz. Milyen

u/
MAGYAR MUVESZET
1935.

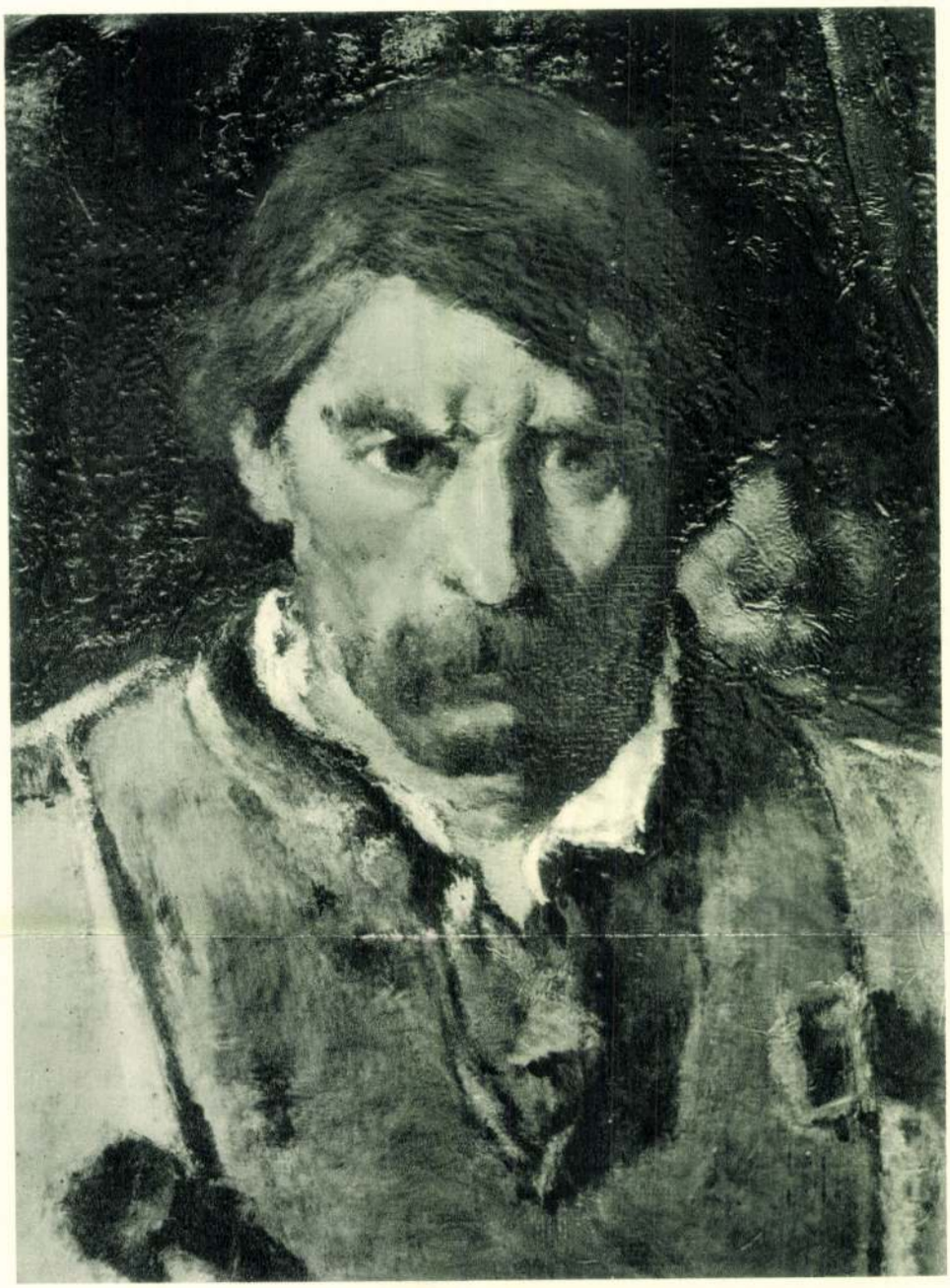

Munkácsy Mihály: Részlet az „Éjjeli csavargók"-ból Fot.: Magyar Film Iroda

az egész képnek az összhatása, mi a tendenciája, mit akart ábrázolni a művész, s vajjon, véleményünk szerint, elérte-e ezt a célját. Tévedés, hogy egy képre rápillantva, rögtön látjuk, hogy mi van rajta. Úgy kell leolvasni róla, mit tartalmaz, mint ahogy egy könyvet kell figyelemmel elolvasnunk. Ha így tisztában vagyunk a vizsgálandó képpel, akkor intenzívebb lehet az élvezetünk. Akkor gyönyörködhetünk benne s *akkor* hagyhatjuk magunkra hatni, mint ahogy gondolkozás nélkül élvezzük a tavaszi nap sugarait, melyek ránk sütnek. Az ok, hogy miért kell ezt csinálnunk, nem az, hogy el is mondhassuk, de hogy magunk tisztában jőjjünk vele. Még műtörténészeknél is tapasztaltuk, hogy nem látják helyesen a képeket s hamisan írják le azokat. Hát még egy puszta odapillantás a laikus részéről milyen felületes lehet?

Képeket leírni, szerencsés esetben egy jó műfordításnak felel meg. Csak kerülgethetjük *hatásaiban*, reprodukálva azt az *érzéki hatást*, amit a festő témája, színei, formái, rajza, kompozíciója, arányai, tömeg- és foltelosztása okoz — amit minden részlet, mélység, differenciáltság, együtt nézve, kifejez.

Ezért gyakran közhelyekkel kell dolgoz-

Munkácsy Mihály

wod
Munkácsy Mihály élete és festői munkássága. Budapest 1884. 797. l

19.

alon. Vállain omló hopni haja, szemöl-
zetben a arca leberetvált. Arany gom-
ugyborzat s vállra vetett lermelines menté-
alan lógó dizkardjának marolatán holló
ivel.

méretei 63: 45 cm.

~~Ft~~

ednek Kiállításra engedtetett át,
T. 28 + 29. évkönyv vsora (416/96).

Munkácsy Mihály

irod

Munkácsy és a kép-és művészeti kiadás. Ország-Világ 1884. 715 l.

nad balra. Fejét piros szalaggal körül
me kés s göndör haja, bajusza s szakála
barna. Kontúje alól ingének széle kilátszik,
a lova s palástja kemelines.

Méretei 64: 44 cm.
Festésének ideje 1863. aug hó 22.

Munkácsy Mihály

Egyetértés, 1886. 115 sz.
(Mozart ugyperczei.)

A. 52.

Lieb János Ferenc Antal fiának a kivételével, a ki, hogy a szokástól elterőleg festő lett, ennek rendkívül érdekes okáról szintén kódexünk nyujt fölvilágosítást.

A 40. lapon kezdődik a végrendelet másolata, a melyet kódexünk írójának anyai nagybátyja Ebenhecht Berlinben 1756. okt. 18-án tett s a melyet Lieb János berlini szobrász és Schilinszky potsdami udvari asztalos kérésére, 1757. febr. 25-én Berlinben publikáltak. Ebenhecht György Ferenc a bártfai Lieb anyai nagybátyja egész vagyonát unoka öcscseire, illetve ezek fiaira hagyta, úgy azonban, hogy a tőkét föl nem használhatják, hanem csak a kamatokat s ezeket is pusztán azoknak a Lieb fiúknak a neveltetésére fordíthatják, a kik művészi pályára lépnek vagy más magasabb rendű hivatásra rátermettek: „die Zinsen davon auf abgedachte seine Erben zu Erlernung nützlicher Künste und Professiones wozu sie fähig befinden würden, verwendet werden sollen".

Más természetű följegyzések után a kódex 60. lapján találjuk a berlini Lieb János szobrász 1757. márc. 5-én kelt levelét, a melyben ez a bártfai Liebet nagybátyjuk haláláról és az örökségről értesíti s arra kéri, hogy többi külföldre szakadt rokonának a címét is közölje és hogy őt a végrendelet végrehajtására fölhatalmazzák. A levél másolata után a 65. lapon a bártfai Lieb följegyezte, hogy kik tarthatnak igényt az örökségre:

1. A berlini Lieb János szobrász fiai András és József.

2. János öcscsének Lieb Ferenc bécsi ötvösnek fiai és utódai.

3. Az előbbi kettő unokatestvérének a bártfai Lieb János Ferenc Antalnak a gyermekei.

4. Az Oroszországban katonáskodó Lieb Miklós gyermekei.

A hagyaték kamatai évenkint 1016 porosz tallért vagyis 1524 frt 16 krt tesznek ki.

A bártfai Lieb sótárnok 1767-ben folyamodik Berlinbe a városi magistratushoz, hogy fiának a kamatokból megfelelő részt juttasson. E végből a bártfai főbiró és szenatorai terjedelmes bizonyságlevelet adnak neki, a mely 1767. január 23-án kelt s a mely szerint fia az akkoriban 20 éves nőtlen fiatalember alkalmasnak látszik arra, hogy festőnek képezzék ki: „als ein fähiges Subject zu der Mahler Kunst applicirt ist".

Hogy a folyamodványnak foganatja lett volna, annak kódexünkben nyoma sem maradt fönn, a minthogy Lieb festőről sem tudunk az eddig mondottaknál többet. Az élet sajátságos és kegyetlen játéka, hogy a midőn a Lieb-családban egy igazán Isten kegyelméből való művészi tehetség termett, ennek fogalma sem volt a tekintélyes alapítványról, a melyet egyik őse leszármazottjainak a művészi nevelése végett tett s a mely alapítvány, ha a XVIII. és XIX. századbeli politikai viharok folyamán meg nem semmisült, talán még most is megvan Berlin városában.

Befejezésül az alábbiakban közöljük Munkácsy Mihály őseinek nemzedék-rendjét, a mint ez a bártfai Lieb-kódex s az ennek adatai nyomán megtalált anyakönyvi följegyzések alapján meghatározható.

—45.

LIEB JÁNOS KÁROLY FERENC (FELESÉGE EBENHECHT-LÁNY)

a bajor választó alapítványi titkára † 1681.

- Lieb Ferenc József * ? † ?
  - Lieb János szobrász Potsdamban
    - Lieb András
    - Lieb József
  - Lieb Ferenc ötvös Bécsben
    - leszármozottjai ösmeretlenek
- Lieb János György Antal (Felesége Barbara Mészgang) bécsi udvari hivatalnok * 1679 Söfflingben, † 1737-ben utazás közben
  - Lieb János Ferenc Antal sótárnok * a pfalzi Launingenben 1708 † Bártfán 1784-ben Neje: Frank Mária Katalin
    - Lieb Benedek József Ferenc festő * 1744-ben Soóváron † ? Feleség: Bliha Mária Anna
      - Lieb György János József * 1770-ben Bártfán † ?
        - Lieb Leo Mihály kincstári sótiszt Munkácson, majd Miskolcon * Soóváron 1802-ben † 1852-ben Miskolcon Felesége: Reök Cecilia
          - Lieb Emil
          - Lieb Aurél
          - Lieb Mihály = Munkácsy Mihály * 1844-ben Munkácson † 1900-ban Endenichenben
          - Lieb Gyula
          - Lieb Gizella
    - Lieb János Dávid Márton * 1745 Palocsán † 1750 Bártfán
    - Lieb János Antal Ferenc * 1748 Bártfán † 1749 „
  - Lieb Miklós Farkas Dagobert orosz csász. huszárkapitány * 1736 † 1764
    - utódai ismeretlenek

kódex első lapjának a tartalma ez: „Laudetur Jesus Christus. Az egyetlen Lieb János Károly Ferenc 1639-ben a bajor választó ő fenségének alapítványi titkára (Legations Secretarius volt) s 1681-ben befejezvén földi pályáját, két fiút hagyott hátra. Az első Lieb Ferenc József, a második Lieb János György Antal. Ez utóbbi 1679-ben szeptember 3-án Söfflingben született, a mint ezt a következő keresztlevél másolat bizonyítja". A szószerint közölt keresztlevél után a kódex írója megjegyzi, hogy Lieb János György Antal befejezvén tanulmányait, katona lett s a Schwind gróf-féle ezredben hadnagyságig vitte. Leköszönvén rangjáról, 1706-ban Schwäbisch Gmünd-ben megnősül s a város főbirájának leányát, Möszgang Mária Barbarát veszi feleségül, a kitől hét gyermeke született. Ezek azonban két fiú és egy leány kivételével meghaltak; a két fiú pedig idővel külföldre szakadt.

Kódexünk írója most rövid följegyzésekkel megszakított okmánymásolatokban tárja elénk apja életét, a ki ezek szerint 1707-ben „Sindicus über 13 Reichstäudte zu Pfalz", „1715-ben Bécsbe költözik, hol Bancal-Hof-Gubernaments-Accessist 200 frt fizetéssel s egyéb pótlékkal, 1717-ben Hoff-Kriegs-Buchhalterei-Ingrossist 560 frt alapfizetéssel, 1723-ban Prágába helyezik át, 1733-ban visszakerül Bécsbe s 1737-ben a spanyolországi Compostellába való zarándok-útjában meghal.

Lieb János György Antal leánya Mária Klára a kódex hetedik lapján levő följegyzés szerint 1743-ban egy morva harmincados fiához, valami Mathesi nevűhöz megy férjhez. A kódex-író öcsese Lieb Miklós Farkas Dagobert 1736-ban a Koháry ezredbe véteti föl magát s mint a későbbi följegyzésekből a 34. és 59. lapokon nyilvánvaló 1756-ban Szent-Pétervárban Oroszországban huszárhadnagy (Leutnant de Ungarj Huszars Regiment du sel bien merité pour le Service de Sa Maj. Imp. Russe), 1764-ben pedig ugyanott mint huszárkapitány hal meg.

Kódexünk írója, a magyarországi Lieb-család alapítója Lieb János Ferenc Antal 1708-ban a pfalzi Launingenben született. 1731-ben a bécsi kamara a sáros-vármegyei Soóvárra, Eperjes mellé császári és királyi sóhivatali írnoknak nevezi ki 150 frt fizetéssel és megfelelő pótlékkal. 1735-ben 170 frt fizetéssel Holz-Schafter (?) lesz, 1741-ben feleségül veszi Frank Mária Katarinát, egy soóvári sótiszt leányát, 1745-ben a sárosmegyei Palocsára kerül sótárnoknak (Salz-Versilberer), 1748-ban ugyanily minőségben 300 frt fizetéssel Bártfára helyezik át, a hol felesége, a kitől három fia született, 1750-ben meghal, Lieb János Ferenc Antal még ugyanez év dec. 10-én feleségül veszi Bereczky Zsuzsannát, Bereczky János bártfai főbiró és neje Péchujfalusi Péchy Zsuzsánna leányát, a kitől öt leánya született. 1781-ben Lieb már mint jubilált sótiszt nyugdíjba kerül s 1784-ben följegyzéseinek vége szakadt. Miként azt a bártfai róm. kath. plébánia anyakönyveiből Harbabusz Imre káplán szives volt kikutatni, Lieb János Ferenc Antal 1785 december 12-én halt meg, második felesége, a kitől csak leánygyermekei születtek 90 éves korában 1810-ben halt meg. Első feleségétől származó fiai közül csak egy maradt életben, a második feleségétől való leányok közül három. Ez utóbbiak mind még apjuk életében mennek férjhez, még pedig a Bártfán állomásozó katonaság tisztjeihez, a kikkel aztán szülőföldüktől elszakadnak. Lieb János Ferenc Antal egyetlen életben maradt fia Lieb Benedek József Ferenc 1744-ben Soóváron született s Chyzer András városi iskolamesternek a kódexben közölt bizonyítvány másolata szerint 1755-ben végzi az alsó grammatikai osztályt, 1760-ban már Kis-Szebenben találjuk, a hol Szepessy Gábor iskolaigazgató bizonyítványa szerint a piaristák gimnáziumában a retorikai osztályt jól végezte és a logikaira bocsáttatik. A kódex 138. lapján levő följegyzés szerint Benedictus Josephus Franciscus Lieb Mahler 25 éves korában egy Mária Anna nevű leányt vesz feleségül, a kitől 1770-ben október 24-én Bártfán Georgius Joannes Josephus Lieb nevű fia születik.

Lieb Benedek József Ferenc 1774-ben elhunyt feleségének a 223. lapon levő halotti levele szerint Artis pictoriae studiosus, vagyis a festőművészetet üzi. Ugyanez a Lieb 1779-ben a bártfai plébánostól bizonyítványt kap, hogy felesége a sárosmegyei Fricska nevű faluban meghalt, a hol a görög katholikus pap temette el s így ismét szabadon nősülhet. Nyilván meg is nősült; de csak később, mert ennek az 1785-ben az öreg Lieb hagyatékából a bártfai városház levéltárába került kódexben már nyoma nincsen. Ha volt is több fia, minden való szinűség szerint György János József, a Bliha Mária Annától 1770-ben született fiú volt Lieb Leó Mihály apja, a ki mint dédapja s valószinűleg apja is kincstári sótiszt volt, s a kinek keresztlevele alapján, a melyet felkutatnunk nem sikerült Munkácsy Mihály családfáját még teljesebbé tehetnők. Tudjuk, hogy Lieb Leó Mihály lánglelkű fia Munkácson született, a hová a sótisztet alighanem Soóvárról helyezték át. Rétay Kálmán sziráki plébános kérésünkre a miskolci plébánia anyakönyvéből szives volt Munkácsy apjának halotti levelét kiírni. Ennek bizonysága szerint Lieb Leo Mihály 1802-ben Soóváron született s Miskolczon 1852. május 14-én apopleliában halt meg. Lieb Leo Mihály szüleinek a nevét az okmány nem tartalmazza, mindazonáltal a bártfai hagyományon kívül az a körülmény is valószinűvé teszi a bártfai kódexnek a Munkácsy családjával való kapcsolatát, hogy írója és Munkácsy apja valamint minden valószinűség szerint nagyapja is egyazon hivatalt viselte. Az egyazon foglalkozásnak egy családban nemzedékről-nemzedékre való átszállása régebben általános volt. A külföldről Magyarországra szakadt Lieb sótárnok utódai is sóhivatalnokok lettek, az öreg

Művészet 1903.

Lieb János Ferenc Antal fiának a kivételével, a ki, hogy a szokástól elterőleg festő lett, ennek rendkívül érdekes okáról szintén kódexünk nyujt fölvilágosítást.

A 40. lapon kezdődik a végrendelet másolata, a melyet kódexünk írójának anyai nagybátyja Ebenhecht Berlinben 1756. okt. 18-án tett s a melyet Lieb János berlini szobrász és Schilinszky potsdami udvari asztalos kérésére, 1757. febr. 25-én Berlinben publikáltak. Ebenhecht György Ferenc a bártfai Lieb anyai nagybátyja egész vagyonát unoka öcscseire, illetve ezek fiaira hagyta, úgy azonban, hogy a tőkét föl nem használhatják, hanem csak a kamatokat s ezeket is pusztán azoknak a Lieb fiúknak a neveltetésére fordíthatják, a kik művészi pályára lépnek vagy más magasabb rendű hivatásra rátermettek: „die Zinsen davon auf abgedachte seine Erben zu Erlernung nützlicher Künste und Professiones wozu sie fähig befinden würden, verwendet werden sollen".

Más természetű följegyzések után a kódex 60. lapján találjuk a berlini Lieb János szobrász 1757. márc. 5-én kelt levelét, a melyben ez a bártfai Liebet nagybátyjuk haláláról és az örökségről értesíti s arra kéri, hogy többi külföldre szakadt rokonának a címét is közölje és hogy őt a végrendelet végrehajtására fölhatalmazzák. A levél másolata után a 65. lapon a bártfai Lieb följegyezte, hogy kik tarthatnak igényt az örökségre:

1. A berlini Lieb János szobrász fiai András és József.

2. János öcscsének Lieb Ferenc bécsi ötvösnek fiai és utódai.

3. Az előbbi kettő unokatestvérének a bártfai Lieb János Ferenc Antalnak a gyermekei.

4. Az Oroszországban katonáskodó Lieb Miklós gyermekei.

A hagyaték kamatai évenkint 1016 porosz tallért vagyis 1524 frt 16 krt tesznek ki.

A bártfai Lieb sótárnok 1767-ben folyamodik Berlinbe a városi magistratushoz, hogy fiának a kamatokból megfelelő részt juttasson. E végből a bártfai főbiró és szenatorai terjedelmes bizonyságlevelet adnak neki, a mely 1767. január 23-án kelt s a mely szerint fia az akkoriban 20 éves nőtlen fiatalember alkalmasnak látszik arra, hogy festőnek képezzék ki: „als ein fähiges Subject zu der Mahler Kunst applicirt ist".

Hogy a folyamodványnak foganatja lett volna, annak kódexünkben nyoma sem maradt fönn, a minthogy Lieb festőről sem tudunk az eddig mondottaknál többet. Az élet sajátságos és kegyetlen játéka, hogy a midőn a Lieb-családban egy igazán Isten kegyelméből való művészi tehetség termett, ennek fogalma sem volt a tekintélyes alapítványról, a melyet egyik őse leszármazottjainak a művészi nevelése végett tett s a mely alapítvány, ha a XVIII. és XIX. századbeli politikai viharok folyamán meg nem semmisült, talán még most is megvan Berlin városában.

Befejezésül az alábbiakban közöljük Munkácsy Mihály őseinek nemzedék-rendjét, a mint ez a bártfai Lieb-kódex s az ennek adatai nyomán megtalált anyakönyvi följegyzések alapján meghatározható.

—45.

LIEB JÁNOS KÁROLY FERENC (FELESÉGE EBENHECHT-LÁNY)

a bajor választó alapítványi titkára † 1681.

- Lieb Ferenc József * ? † ?
  - Lieb János szobrász Potsdamban
    - Lieb András
    - Lieb József
  - Lieb Ferenc ötvös Bécsben
    - leszármozottjai ösmeretlenek
- Lieb János György Antal (Felesége Barbara Mészgang) bécsi udvari hivatalnok * 1679 Söfflingben, † 1737-ben utazás közben
  - Lieb János Ferenc Antal sótárnok * a pfalzi Launingenben 1708 † Bártfán 1784-ben Neje: Frank Mária Katalin
    - Lieb Benedek József Ferenc festő * 1744-ben Soóváron † ? Feleség: Bliha Mária Anna
      - Lieb György János József * 1770-ben Bártfán † ?
        - Lieb Leo Mihály kincstári sótiszt Munkácson, majd Miskolcon * Soóváron 1802-ben † 1852-ben Miskolcon Felesége: Reök Cecilia
          - Lieb Emil
          - Lieb Aurél
          - Lieb Mihály = Munkácsy Mihály * 1844-ben Munkácson † 1900-ban Endenjchenben
          - Lieb Gyula
          - Lieb Gizella
    - Lieb János Dávid Márton * 1745 Palocsán † 1750 Bártfán
    - Lieb János Antal Ferenc * 1748 Bártfán † 1749 „
  - Lieb Miklós Farkas Dagobert orosz csász. huszárkapitány * 1736 † 1764
    - utódai ismeretlenek

kódex első lapjának a tartalma ez: „Laudetur Jesus Christus. Az egyetlen Lieb János Károly Ferenc 1639-ben a bajor választó ő fenségének alapítványi titkára (Legations Secretarius volt) s 1681-ben befejezvén földi pályáját, két fiút hagyott hátra. Az első Lieb Ferenc József, a második Lieb János György Antal. Ez utóbbi 1679-ben szeptember 3-án Söfflingben született, a mint ezt a következő keresztlevél másolat bizonyítja". A szószerint közölt keresztlevél után a kódex írója megjegyzi, hogy Lieb János György Antal befejezvén tanulmányait, katona lett s a Schwind gróf-féle ezredben hadnagyságig vitte. Leköszönvén rangjáról, 1706-ban Schwäbisch Gmünd-ben megnősül s a város főbirájának leányát, Möszgang Mária Barbarát veszi feleségül, a kitől hét gyermeke született. Ezek azonban két fiú és egy leány kivételével meghaltak; a két fiú pedig idővel külföldre szakadt.

Kódexünk írója most rövid följegyzésekkel megszakított okmánymásolatokban tárja elénk apja életét, a ki ezek szerint 1707-ben „Sindicus über 13 Reichstäudte zu Pfalz", „1715-ben Bécsbe költözik, hol Bancal-Hof-Gubernaments-Accessist 200 frt fizetéssel s egyéb pótlékkal, 1717-ben Hoff-Kriegs-Buchhalterei-Ingrossist 560 frt alapfizetéssel, 1723-ban Prágába helyezik át, 1733-ban visszakerül Bécsbe s 1737-ben a spanyolországi Compostellába való zarándok-útjában meghal.

Lieb János György Antal leánya Mária Klára a kódex hetedik lapján levő följegyzés szerint 1743-ban egy morva harmincados fiához, valami Mathesi nevűhöz megy férjhez. A kódex-író öcsese Lieb Miklós Farkas Dagobert 1736-ban a Koháry ezredbe véteti föl magát s mint a későbbi följegyzésekből a 34. és 59. lapokon nyilvánvaló 1756-ban Szent-Pétervárban Oroszországban huszárhadnagy (Leutnant de Ungarj Huszars Regiment du sel bien merité pour le Service de Sa Maj. Imp. Russe), 1764-ben pedig ugyanott mint huszárkapitány hal meg.

Kódexünk írója, a magyarországi Lieb-család alapítója Lieb János Ferenc Antal 1708-ban a pfalzi Launingenben született. 1731-ben a bécsi kamara a sáros-vármegyei Soóvárra, Eperjes mellé császári és királyi sóhivatali írnoknak nevezi ki 150 frt fizetéssel és megfelelő pótlékkal. 1735-ben 170 frt fizetéssel Holz-Schafter (?) lesz, 1741-ben feleségül veszi Frank Mária Katarinát, egy soóvári sótiszt leányát, 1745-ben a sárosmegyei Palocsára kerül sótárnoknak (Salz-Versilberer), 1748-ban ugyanily minőségben 300 frt fizetéssel Bártfára helyezik át, a hol felesége, a kitől három fia született, 1750-ben meghal, Lieb János Ferenc Antal még ugyanez év dec. 10-én feleségül veszi Bereczky Zsuzsannát, Bereczky János bártfai főbiró és neje Péchujfalusi Péchy Zsuzsánna leányát, a kitől öt leánya született. 1781-ben Lieb már mint jubilált sótiszt nyugdíjba kerül s 1784-ben följegyzéseinek vége szakadt. Miként azt a bártfai róm. kath. plébánia anyakönyveiből Harbabusz Imre káplán szives volt kikutatni, Lieb János Ferenc Antal 1785 december 12-én halt meg, második felesége, a kitől csak leánygyermekei születtek 90 éves korában 1810-ben halt meg. Első feleségétől származó fiai közül csak egy maradt életben, a második feleségétől való leányok közül három. Ez utóbbiak mind még apjuk életében mennek férjhez, még pedig a Bártfán állomásozó katonaság tisztjeihez, a kikkel aztán szülőföldüktől elszakadnak. Lieb János Ferenc Antal egyetlen életben maradt fia Lieb Benedek József Ferenc 1744-ben Soóváron született s Chyzer András városi iskolamesternek a kódexben közölt bizonyítvány másolata szerint 1755-ben végzi az alsó grammatikai osztályt, 1760-ban már Kis-Szebenben találjuk, a hol Szepessy Gábor iskolaigazgató bizonyítványa szerint a piaristák gimnáziumában a retorikai osztályt jól végezte és a logikaira bocsáttatik. A kódex 138. lapján levő följegyzés szerint Benedictus Josephus Franciscus Lieb Mahler 25 éves korában egy Mária Anna nevű leányt vesz feleségül, a kitől 1770-ben október 24-én Bártfán Georgius Joannes Josephus Lieb nevű fia születik.

Lieb Benedek József Ferenc 1774-ben elhunyt feleségének a 223. lapon levő halotti levele szerint Artis pictoriae studiosus, vagyis a festőművészetet üzi. Ugyanez a Lieb 1779-ben a bártfai plébánostól bizonyítványt kap, hogy felesége a sárosmegyei Fricska nevű faluban meghalt, a hol a görög katholikus pap temette el s így ismét szabadon nősülhet. Nyilván meg is nősült; de csak később, mert ennek az 1785-ben az öreg Lieb hagyatékából a bártfai városház levéltárába került kódexben már nyoma nincsen. Ha volt is több fia, minden való szinűség szerint György János József, a Bliha Mária Annától 1770-ben született fiú volt Lieb Leó Mihály apja, a ki mint dédapja s valószinűleg apja is kincstári sótiszt volt, s a kinek keresztlevele alapján, a melyet felkutatnunk nem sikerült Munkácsy Mihály családfáját még teljesebbé tehetnők. Tudjuk, hogy Lieb Leó Mihály lánglelkű fia Munkácson született, a hová a sótisztet alighanem Soóvárról helyezték át. Rétay Kálmán sziráki plébános kérésünkre a miskolci plébánia anyakönyvéből szives volt Munkácsy apjának halotti levelét kiírni. Ennek bizonysága szerint Lieb Leo Mihály 1802-ben Soóváron született s Miskolczon 1852. május 14-én apopleliában halt meg. Lieb Leo Mihály szüleinek a nevét az okmány nem tartalmazza, mindazonáltal a bártfai hagyományon kívül az a körülmény is valószinűvé teszi a bártfai kódexnek a Munkácsy családjával való kapcsolatát, hogy írója és Munkácsy apja valamint minden valószinűség szerint nagyapja is egyazon hivatalt viselte. Az egyazon foglalkozásnak egy családban nemzedékről-nemzedékre való átszállása régebben általános volt. A külföldről Magyarországra szakadt Lieb sótárnok utódai is sóhivatalnokok lettek, az öreg

Művészet 1903

tervpályázatára beérkezett művek felett január 21-én döntött a zsüri. A bizottság az első díjjal egyhangulag a „Tágas" jeligéjű tervet tüntette ki, szerzői Málnai Béla és Román Miklós. A második díjat a „Mercur', jeligéjű terv kapta, szerzői Szőts Imre és Paller Ernő. Végül megvételre ajánlotta Hübner Jenő „A" jeligéjű művét.

A Millacher-féle kutpályázat másodizben is meddő maradt, a mennyiben a főváros tanácsa elfogadta a pályabiróság abbeli határozatát, hogy kivitelre a pályatervek egyike sem fogadható el. Ellenben 400—400 koronával jutalmazták Füredi Richárd és Markup Béla, Holló Barnabás, Jankovich Gyula, Ligeti Miklós és Jámbor és Bálint, végre Damkó József pályatervét. Ugyanezeket és Donáth Gyulát újabb, szükebb pályázatra szólították fel.

A mátyásföldi új r. kath. templom tervére kiírt pályázaton az első díjat Wenninger Ferenc, a második díjat Ungár Vilmos nyerte el.

A Vörösmarty-szobor pályázatának sorsa felett február 7-én döntött a pályabiróság. A szükebb pályázatra hivott Kallós Ede, Róna József, Tóth István, Ligeti Miklós és Telcs Ede műveinek egyikét sem vélelmezte a biráló bizottság két harmada kivitelre alkalmasnak. A díjakat azonban kiadta. A 3000 koronás első díj nyertese Kallós Ede és Márkus Géza, a 2000 koronás második díj nyertese Róna József és Leitersdorfer Béla, az ezerkoronás harmadik díj nyertese Tóth István és Pogány Móric, az ezer koronás negyedik díj nyertese Ligeti Miklós és Bálint Zoltán és Jámbor Lajos, az ezer koronás ötödik díj nyertese Telcs Ede és Márkus Géza.

KÜLFÖLDI KRÓNIKA

ELHALT MŰVÉSZEK. — Arons Philipp arckép- és életképfestő (szül. 1822-ben) Rintelnben meghalt.

Brummer Wilhelm festő Milanoban meghalt.

Bauqué Louis Amand műépítő (szül. 1852-ben) Bécsben meghalt.

Breuning Gustav festő (szül. 1827-ben) Graudenzben meghalt.

Besset Cyrille, francia festő (szül. 1862-ben) meghalt Nizzában.

Boeckmann Wilhelm műépítő Berlinben meghalt.

Bernhard Heinrich, a berlini üvegfestészeti intézet igazgatója (szül. 1847-ben), meghalt Berlinben.

MUNKÁCSY MIHÁLY ŐSEIRŐL. Rhody Alajos Bártfa szab. kir. város polgármestere a Művészet számára egy 278 oldalra terjedő XVIII. századbeli kódexet volt szives ösmertetés végett átengedni, a melynek címe ez: „Liebische Denckhmalen so seith Anno 1639 Geschehen". A kódex nagy nyolcadrét formájú, préselt bőrkötésének a diszítése gránátalma motivumokból összerótt, aranyozott ékítményekből áll; belső borítékját, mai kifejezéssel előzékpapirosát diszkrét hatású stilizált napraforgók diszítik, a melyek sárga szinükkel pompásan válnak el az irizáló szinű brokát mustra formájú alapról, a melyre domborúan nyomattak. A XVIII. század második felében irott, s csaknem kizárólag családi följegyzéseket tartalmazó kódex, a melynek papirosán a vízjegy stilizált liliommal kezében balra néző fantasztikus asszonyi alakot ábrázol, minden valószinűség szerint Munkácsy Mihály őseinek a családi krónikája s mint ilyen beható ösmertetést érdemel.

A művészet világában ugyan az ősök nem számítanak; az érdeklődésnek megfelelően azonban, a melylyel mindazok iránt viseltetünk, a kik a művészet egy-egy nagy alakjával kapcsolatban állottak, mindig kivánatos, ha a műtörténelem a kiválóbb művészek származására vonatkozó adatokat is egybegyűjti. A Munkácsy őseinek a családi följegyzéseit tartalmazó kódex, a mely a bártfai városház levéltárában maradt ránk, annyival is inkább érdekes, mert fölvilágosít arról, mint származott át a mester családja külföldről hazánkba, s olyan adatokat is tartalmaz, a melyek arra vetnek fényt, hogy a Lieb-családban nem Munkácsyban nyilvánult először a művészet iránt való hajlandóság. Külföldi írók Munkácsyról szólván, rövidesen azt jegyzik meg származásáról, hogy német szülők gyermeke volt, a ki pályája kezdetén német nevét a magyarral cserélte föl. Mint látni fogjuk, már az első Lieb, a ki hazánkba átszármazott házassága révén magyar nemesi családokkal került rokonságba, s ha családi följegyzéseit mindvégig német nyelven írta, ennek oka pusztán az, hogy Mária Terézia korában, a mikor élt, nálunk az államhatalom németesítő törekvéseinek megfelelően a hivatalos és családi életben egyaránt a német nyelv volt az uralkodó.

A bártfai Lieb-kódexet Lieb János Ferenc Antal írta, a kinek családi följegyzései és okmánymásolatai azonban a Lieb-családról föl- és lefelé harmadíziglen foglalnak magukban kimerítő adatokat. A

Művészet 1903.
66 — 68. l.

Munkácsy Mihály Párs

Miscamk

1893/94. téli kiáll.

1894. tavaszi kiáll.

1896. mill. kiáll.

1900-1. téli kiáll +

1901. tav. kiáll. +

1901-2. téli kiáll +

1902. tav. kiáll - 19 +

1902. Szepesi Orvosnövetőegy. kiáll.

117 - 134, 619, 631, 634, 642, 665, 667

arsk.

~~Albert~~, II-ik, római császár (II. 136.

Minkaisz 4od

Vas Záp 1891. 308. l

Minkaity

ciod

Vas. Ups 1891. 129c

Munkácsy Mihály.

Lárd

Műv. Kronika

1912. 27.

.....*műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

ítkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

László

Közlemények 1887. 54 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 .....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 .....

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

írod

Münchenben, 1899. 172. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnö

a

8. sorsz. Műhelyi minta

Munkácsy Mihály

cred

Münchenben, 1899. 209. l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

délyezem:

.....

ök vagy helyettesének
aláírása.

a. — Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

kod

Münchenben, 1898 Jul. 6.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

Lot 1

Münsandl, ~~1900~~ 1899. 103 l

.....*műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

szöv. csatl. lásd is

Sydney Carton. Münchner levelei. Műcsarnok, 1901. 143—146.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Munkácsy Mihály

levél

Műcsarnok, 1901. 181. l.

(Munkácsy ünnepélye Csabán.)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alái

8. sorsz. Műhelyi minta. -

Munkácsy Mihály

Szód

Sztlex 177 l

.....*műhely.*

'főnökség!

v..... hó____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

IROD.

Dr. Vári Béla. Munkácsy Mihály Shorfoglalása. Magyar Szemle 1893 I 282-283 l.

Munkácsy

Cód

Vas. Ujs 1891-14 l.

Munkácsi

Szana Tamás. Munkácsy kiket. Magyar Szalon
II. K. (1884-5) 122—127
kepekkel

Munkácsi

id.

Telepy Károly munkácsy a művészetben.
Magyar Salon. II. k.
(1884-I) 133-139 l.
lapjel.

furcsa cím

utána nézni

Munkácsy M.

środ

• Pataky László Munkácsy párisi otthona. Nagy Halom. II k. (1884-5) 130-132 l.

Munkácy

Szed

Zolai Mór. Munkácsy
Mihály a művészetben.
Magyar Halon.
II K (1884-5) 113-117 l
Munkácsy arckepének

Munkácsy ügyben

Teleki Sándor Czeczegés Munkácsy Mihályról

Magyar Halon II. k. (1884-5)

115–119 s. 275–277.

Eperkel.

Munkácsy

itj Abrahám Ernő.

Munkácsy Mihály.
Magyar Salon.
387 – 391 l. Repódkel

Metszetben
az ősben 1884-5.

utána nem!

Munkácsy Mihály

arck. (1882) repr. Vas Zig.

1898. 729 l.

Mundaing Kelly

Vrad

Vas Up. 1900. 739 l.

Munkácy M

IROD.

Y7a. 4271. arckép.

Munkácsy Mihály

IROD.

Magyar Remek

1893 I. 327 L

Munkácsy

IROD.

Szalai E. Munkácsy Mihály művészi otthona - Magyar Szemle 1893.

II. 98 l.

IRON

Lunkain

IROD.

Vaszy 1895.

714 l

Munkácsy

viod

Vas. Ny 1890. 161. 277. l.

(Milán Király Munkácsy ném.).

308. l. 365–366 l. (a müvek

fametszetű arckepével). 376. 393. l

601. 634. l. 674 (Munkácsy

Mihály). 689. l. (Munkácsy

Budapesten).

Munkacsy

IROD.

Va. 2p 1895 = 7532 l.

Munkácsy Mihály

Írói

Koszorú. 1882. VII.

268 – 274. l. (M. Lajos

kéje. Krisztus Pilátus

előtt.)

MAGYAR KÉPZŐM

HÁROM, EGYENKÉNT NEGYVEN ÍVES KÖTETBEN
SZOBRÁSZOK, FESTŐK, GRAFIKUSOK, ÖTVÖSÖK S

TIZENÖTEZER MAGYAROR

MEGJELENIK A NAGYMÉLTÓSÁGÚ VALLÁS- ÉS K

SZERKESZTIK: **SZENDREI JÁNOS DR.**, MINISZTERI TANÁCSOS, A M. TUDOMÁN
ÉS **SZENTIVÁNYI GYULA**, LAPSZERKESZTŐ (LAK

MÉLYEN TISZTELT

Még az idén okvetle

MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK L

Munkácsy Mihály

erő

Táborí tőrnök. Munkácsy
szvegje a magyarokhoz. Vas.
Vjó. 1911. 130. l. (Kéjeskedj)

249.

zve van ábrázolva. Hajá, szemöldöke,
álla lebeszetvált. Atillája álló galléru
lő prémmel diszített menteje violaszín-
e és az utolsói három nagy gomb van.

dium
Stephanus Esterhazy de Galantha
no Praesidy Papensis Sup: Capitan:

teri 18·3:14.8 cm.
Díszlő ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

vad

Csaiszi Károly. Egy külföldre Erülö magyar nőjtemény. Vas. ny. 1911. 11. sz. (Képpel)

Esterházy István:

Kellig s jobbra né
szeme barna, szak
s fekete pettyes fek
ke. Az elöbbi ka
Felirata alól:

„Veritas o
part

s a kép körül: „C.
Pp de Frak
Anno 1642."

Vásra, mér
Grf. Eszterházy

Munkácsy Mihály

Lásd

Bertha Sándor. Munkácsy Mihályról. Vas. Ny. 1911. 520. l. (Képekkel)

Szentkirályi Mihály festő

1.) Báforduttam a konyhára czimű képet.
Szentkirályi úr ~~keszére~~ olajba festé.
Ugyanezt a Kép
2.) 1868 ban Homichenben volt festészeti tanulmányai közben Fóra, maga rajzolta a Hazánk s a külföld czimű rajz.
3 Ugyanekkor a Homiel album czimű kézirat a Homiel tábornak czimű képet is. A Vegyiló huszár czimű kép 1863 ban volt a kép művészeti társulat tárlatán kiállítva. 4.) 1864 ben Bécsben időzésem alatt mint Rohl tanítványa festé a Kanonicus pallógatás czimű életképet. 5.

1 Hazánk s a Külföld - 1868. év. 169 l.
2 " " " " 174 l.
3 " " " 1868 - 657 lap
4.) " " " " 658
5.) "

Munkácsy Mihály.

Mozart operaszövegének egynemű kezje kiválóan a theatrumokban.

dr Szendrei János barátja. Párizs napló. 1886.

31. 7.

Munkácsy

und

Vas. Ujp 1900. 648 l.

Munkácsy

und

Vaszlyp 1901. 90 l.

Keppich.

Mundaiz

cped

Vas 2p 1900. 665–
666 l.

Munkácy M

und

Vas Lap 1201. 490

Munkácsy

Irod

Vas. Ny 1886. 144. l.
193. l. 240. l. 256. l
273 (arckép). 290–291 l.
309. l 340. l. 372 l.
377–378. l. (Eppel)
473. l. 629. l. 812 l.
(Munkácsy Munkája)

Munkácsy Mihály

iro 1

Vas. ny 1885. 33. l.

Ammaeis

uod

Vas-Up 1885. 80 l. 537. l

538. l. 633. l.

1

Munkacsy

vol Vas. Lp 1885. 63.f

Munkácy

ved

Nas Typ 1889.

441 l

Munkácsy Mihály

ad

Vasárnap 1889. 42. szám.

Munkácsy

1889 Párisi világkiállítás nagydíj

Vaczy 1889-
652l

Munkácsy.

IROD.

Díszmagyar öltözetek az ősrégi-
ős emlékeken. Vas
Ujs. 1896. 27 szám. arckép.

Munkácy

zvod

Vasárnap 1868. 480 l

Murray Prof

rod
Vas 2ys
1868. 02 l.

Munkácsy

crod

Vás. Ujs., 1868.
638. l. kezdve a 637
l.

Munkácsy

rod

Vas. Ujs. 1868.

420 l

Munkácy

und

Vas Gy. 1889.
322 l.

Munkácsy Mihály

Lrod

Omm III 432.l

.....*műhely.*

...főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu.....

am.

évi .....hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

vőd

Dömötör István. Erőfor-
dulós. Munkamód, 1901.
17 szám.

vőd

JK. 250

II
590

250. *Magyar Balázs.* Mellig, kissé balra fordult, de visszanéz, tojásdad medaillonban. Haja, szemöldöke, szeme és bajusza barna, szakálla leberetvált. Prémes kucsmájának bélése és mentéje piros, atillája sötétszürke. Az előbbin három és az utóbbin hét gomb van. Felirata alól: »*Cum pugnat vincit*« és a kép körül: »*Blasius Magyar Mathiae Corvini Regis Dux Exercitus Anno 1464*«.

Vászon, méretei 17·4 : 14·3 cm. — Az. Képt. 148 (10). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

Munkácsy, 1901. 244. l
(Munkácsy emlékezete)

478 (10).

Munkácsy Mihály

Az isaszegi csatatér. Szimbolikus festmény. Kiállítva a Műcsarnokban 1884. beg. 1) Krisztus a Keresztfán. Kiállítva 1884 ben a Műcsarnokban. 2)

1) Dr Szendrei János: A Műcsarnokkiál Pesti Napló 1884. 104. 7.

2) Dr Szendrei János: „Petőfi és Petőfi" Pesti Napló 1884. 239. 8.

Magyar Balázs:

Mellig látható, bal
májának bélése piros; ha
killa lebetsvalt. Preiner
bin három vas utóbbi

Cum pugn
vincis

s a kép körül:

Blasius Mag
Dux Exercitus

Vászon, méretei 17
Gr. Csáky László a

Munkácsy Mihály

irod.

Kepes Calcidi kapcs. 1884. 304 l

irod.

Munkácsy Mihály. u. o. 1884.

703. l

irod

A Krisztus a Golgotán u. o. 1884. 800 l. 815 l.

Menbrécz Miklós

Kéd

Nemzeti Szalon Almanach

12 r. 1.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191 ...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételé

nevü munkástársamat szóbelileg meg

Kelt ....., 191 ..

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

lárd

Kaldéhu 15 l.

.....*műhely.*

ő főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu .....

n.

vi .....hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

Lrod

BGom 617. l.

.....*műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu.....

n.

vi .....hó.....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Murácsy Miksa

lírd

Kaldolm, 4 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

erod

Figyelő 1872. 300 l.

.....*műhely.*

yfőnökség!

v ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

Lajd

Arch. Ét

1909. 92.

Mundaing Michał

wod

Kopsz 1898

226. 227 228.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

yezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

Kastál Pál. Munkácsy Mihály. Életrajzi vázlat. Pozsony. 1900. Hampel Károly, 8r. 40.l. (Kosárszám 9-10 fül)

Munkácsy Mihály

Csabay Béla Krisztus
Pilátus előtt:
Zsoltár 25 pl db
1882. Folio
36 l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Munkacsy Mihály

irod

Boyer d'Agen

Munkacsy. Souvenirs.
L'enfance. Préface
par Boyer d'Agen.
Deuxième édition
Paris. Calmann Lévy
1897. 8r. 272 l

74 U. dk. 1000.

Henkócsi Mihály nak a kőpró-művészeti tárculat 200 frt utalványozott hűtlenül tanulmányainak folytatásére.

Csalódi kőv. 1865 év. 44 szám. 1053.

Munkácsy Mihály

László

Ujlaki Antal. Tisza Lajos és Szeged. – Szeged, é. n. (Cart Mizsen 1910). 118. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnö

8. sorsz. Műhelyi mint

Munkácsy Mihály

lásd

See MisR V. 388.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

ezem:

.....

helyettesének

.

ndrényi Imre, Szeged.

Munkácsi Mihály

„Honvéd ujoncozás" czimü képe ~~meg~~
a honvéd album ~~[illegible]~~ megjelenő
„Fogbjokkal visszatérő honvédek" u. ott.

Hazárik a külföldet. 1868. — 410 lap
" " " " — 410.

Lehoczky Tivadar Munkács, br. Miske Kálmán Köszeg, Némethi Lajos Esztergom, Pintér Sándor Szécsény, Dr. Pósta Béla Kolozsvár, Dr. Récsey Victor Pannonhalma, Spitzer Mór Pozsony-Széleskut, Széll Farkas Debreczen, Téglás Gábor Déva, Wosinszky Mór Szegzárd, Mihalik József Kassa.

A helybeli választmányba ajánltattnak: Mahler Ede, Dr. Finály Gábor, Dr Láng Nándor, Dr. Nyári Albert báró.

TISZTIKAR.

(Most három évi tartamra ujra választandó.)

Elnök: Báró Nyáry Jenö.
Másodelnök: Dr Forster Gyula.
Titkár: Dr. Szendrei János.
Pénztárnok: Lipcsey József.
Ügyész: Dr. Fejérpataky Kálmán.

Munkácsy Mihály

Szöd
l

Odry Lehel. Munkácsy Mihály-
Vas. Ujs. 1908. 764. l.

Nummer 1.

Für Orgel solo. Partitur
Manuskript
Von Ivg. 1968 Jahre

Munkácsy Mihály

rád

Münsonné, 1901. 140 f.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Munkácsy Mihály

Szöd

Munkácsy és Ecce homoja.
Képekkel. Budapesten, a millénium évében.

(megvan könyvtár-
ban. Ohv.
felh.

dő-ív

tó írást kérünk!

Munkácsy Mihály

Cím

A Nemzeti szalon téli
tárlata 1903
dec. 20 – 1904.
jan. 22.

megvan Krajtó-
versben

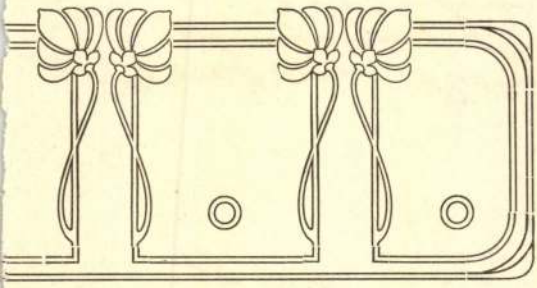

' MŰVÉSZ ÚR!

ıdomására hozni, hogy SZENDREI
Tudományos Akadémia tagja, a jeles
ÁNYI GYULA műtörténész jórészt
ıagyszabású magyar műtörténeti lexi-
ázadtól kezdve napjainkig élt összes
foglalja s melynek első kötete
ıtásügyi ministerium támogatásával

ZEK LEXIKONA

Demokracja Polska

ćwod

Hasz. 46 – 49. l.

i styczeń 1897. 54-55 l.

Murzący M.

Lód

Kozom. 1884-287. l.

.....*mühely.*

yfőnökség!

v..... hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Mnuchary

vsd

Prein Józef. Krzyżowa Kalwarium m. n. fot-nije. Kozom 1884. 571 l.

---

vsd

Kozom. 1884. 638 l.

.....*műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

vod

Egyházművészeti Lap 1885.
128. l. 255. l. 288. l.
352. l.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Munkácsi vródhoz

Kostár Pál, munkácsy ihny.
Porsz. 1900. 8-r. 40 l.
(Korbársaink 8-10 fürct)

Munkácsy Miklós

erős

Egyházi Kőrlány

1909. 50.4.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

Munkácsi Mihály levele - Szabadka
1898. 948.l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

vrol

Ney Béla: A Honfoglalás és Jókai. Epitő Ipar 1900. 10. szám.

.....*mühely.*

yfőnökség!

v.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu.....

am.

évi .....hó.....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

1865. ~~jan.–febr.~~ febr.–márc.
kiáll. Mücglet:
Magyar életkép, olaj., 100 ft.

Vörösmarty: Gózat cr. Költeménye

VIII. ii.

Munkácsy Mihály

U. 4272/142-143

Alligator II. 204.

Munkácsy Mihály

~~trod~~

Hock János

Munkácsy tragikuma.
Fővárosi Lapok

1900 máj. 6.

Zala Gy

1829. *Kiss Ernő.*

Vállig látható, kissé jobb
tott és előre fésült haja hossz
leberetvált. Zsinóros atillája ala
szik. Balvállát babérgaly karol
és jelzése a jobb váll alatt a

Eredéti kerek gypszdomborn
1829. — Értéke 30 K. — Zala Gy
19-én (212–899). — Átvétetett a
utasítás alapján (265–899) az 19
(289–900). — Az adományt elfo
49217 sz. leirat (440–900). — Ö
18-iki 69490 sz. utalványnyal eng
fizettetett 1901 november 7-én (
(681–902) és 1904 május 17-én
1901 deczember 31-én (564–901),
és 1904 június 25-én (318–904).
az 1902 január 12-iki 355 (35–
19411 (776–902) és az 1904
határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi szabadsá
keleti sarkán lévő dombormű.

III 3 –

Pl. Ad 1899.

Munkácsy Mihály

nőd

Kossuth Ferenc

Munkácsy.

Egyetértés. 1900

máj. 10.

1830. Zala György:

Lázár Vilmos.

Vállig, kissé balra
körszakálla rövid, bajo
ja felett köpenyt visel
Körirata:

„LÁZÁR VILMO

és jelzése a galy szár

Eredeti kerek gips

Az 1899. IV. 27-dik
ajándéka (265/99) ugyan
rattal (564/901) 30 K. kiönt
számolását tudomásul vette a

Munkácsy Mihály

ünnd

Bródy Sándor

Birsi Munkácsy
Mihálytól
Magyar Hírlap

1900 máj. 10.

Zala Gy.

1831. *Schweidel Józs*

Vállig látható, kissé job
hajat, hosszú bajuszt és áll
gallérú atilláját legfölül beg
látszik. Körirata: »SCHWEIDE
váll alatt: »*Zala György*«.

Eredeti kerek gypszdombo
1831. — Értéke 30 K. — Zala (
19-én (212-899). — Átvétetett
utasítás alapján (265-899) az 1
(289-900). — Az adományt el
49217 sz. leirat (440-900). —
18-iki 69490 sz. utalványnyal e
fizettetett 1901 november 7-én
(681-902) és 1904 május 17-
1901 deczember 31-én (564-90
és 1904 június 25-én (318-90
az 1902 január 12-iki 355 (35
19411 (776-902) és az 1904
határozat (856-904).

Jegyzet. Az aradi szab
nyugati sarkán lévő domborm

III 3 —

Gl.
Ad. 1899

Munkácsy Mihály 12

Szana Tamás: Munkácsy Mihály. Egyetértés 1900 máj. 3.

802(2)

III
Egi (848).
(5).

14-en.

lra fordult, ~~tenyére könyökét,~~
sztotta meg és búsul. Haját
és szoknyája bő. Alakja és ~~a~~ szomorúságának
érző szomorkodik. a háttér-
árnyék a néző felé esik. Balról
a gyári megjelölése látható. ~~az~~ Jobbra c
~~jelölése az:~~ BARTA ERNÖ
MUENCHEN 1900.

x 62.5: 47.5 cm.
428 sz. leirattal.
n.

: VII. 20-án (230/900). Az el-
III. 25-én 11894 szvsz. alatt

70

Munkácsy Mihály 5

Malonyay Dezső: Munkácsy Mihály. Budapest Hilap 1900 máj: 3.

III
692 (1855)
809 (44)

= és falra fordult

öltözött, ~~két~~ segédpap között,
sz főpap, és III. Callixtus pápá-
melyben a ~~keresztény egyháznak~~ a
, a déli háromszori harangozást
ben a nép foglalt helyet; a hát-
rony bontakozik ki, ~~ám~~ az egyháziak
kihirdetése közben ~~déj lesz~~ a
déli harangot, mire a jelenlévők
előkelő úr és fia ájtatosan megha~~ll~~k,
asszony térdre ereszkedik, a leány-

= és térépűn redig

O: 196 cm.
cojának eredeti cartonja.
jesztésre 1898: XII. 31-én kelt
tt (384/98). ~~[illegible]~~ Elszámolta-
z elszámolást 1900: III. 4-én a
0.).
: XI. 5-én. (550/900.).

Munkácsy Mihály (20

Keszler József: Munkácsy Mihály. Magyar Nemzet 1900 máj. 3.

fordult. Haját előre fésülte,
illa leberetvált. Paszománt-
olta. Testét babérgaly ka-
os« és jelzése a babérgaly

ű, átmérője 63 cm. — Lelt. sz.
rgy adománya 1899 márczius
1899 április 27-iki 22742 sz.
0 június 2-iki jegyzék szerint
adta az 1900 augusztus 2-iki
ítési költsége az 1901 október
gedélyeztetett (564–901). —
564–901), 1902 október 3-án
(318–904). — Elszámoltatott
1902 október 3-án (681–902)
— Az elszámolást jóváhagyta
902), az 1902 október 27-iki
ovember 15-iki 18026 szvsz.

g-szobor talapzata keleti részé-

Y

Munkácsy Mihály 19

Rózsa Miklós: Munkácsy – az ember.
Magyar Itó 1900
máj. 3

gróf.

ılrafordult. Előre fésült hajat
ig leberetválta. Nyakkendőjét
ája zsinóros. Testét a jobb
át. Körirata: »GRÓF VÉCSEY
la Gy.«

mű, átmérője 63 cm. — Lelt. sz.
yörgy adománya 1899 március
ız 1899 április 27-iki 22742 sz.
900 június 2-iki jegyzék szerint
ogadta az 1900 augusztus 2-iki
Öntési költsége az 1901 október
engedélyeztetett (564–901). —
(564–901), 1902 október 3-án
n (318–904). — Elszámoltatott
), 1902 október 3-án (681–902)

). — Az elszámolást jóváhagyta
5–902), az 1902 október 27-iki
november 15-iki 18026 szvsz.

g-szobor talapzata délkeleti sar-

54

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály. Nekrológok az 1900. április 2-á és a Szövetkezés napokban megjelent cikkeiben. — Vadnay Károly írása Munkácsy atyjáról és testvéreiről. Prof. Hlapp. máj. 22-
Szana Tamás cikke az Egyetértés máj. 3-ki számában —

Magyar királyi államvasutak.

Munkácsy Mihály 17

Dimer, Joseph: Michael Munkácsy. Neues Pester Journal. 1900 máj. 3.

isi József síremléke.

Genius, a ki, mint az özvegy fájdal-
rvadásnak induló rózsakoszorút helyez
nka oszlopnak támaszkodik és balra
l ömlik le és bő ruhája vállairól lecsú-

szalagtól körülfutott koszorú van. Lábai

nta, az alak magassága 200 cm. — Lelt.
00 K. — Zala György adománya 1899
899). — Átvétetett az 1899 április 27-iki
apján (265–899) az 1900 június 2-iki
900). — Az adományt elfogadta az 1900
' sz. leirat (440–900). — Öntési költsége
69490 sz. utalványnyal engedélyeztetett
tett 1901 november 7-én (564–901), 1902
2) és 1904 május 17-én (318–904). —
eczember 31-én (564–901), 1902 október
04 június 25-én (318–904). — Az elszá-
1902 január 12-iki 355 (35–902), az
19411 (776–902) és az 1904 november
atározat (856–904).
apesti kerepesi-úti temetőben látható mű.

-65

Munkácsy Mihály

Lad
2

Vértesy Gyula: A
nagy halott. Egyetértés
1900. máj. 4.

1848. Barta Ernő:

Sr. Szabó Jeremiás 1878 február

Elhagyatva.

(ezzel egy ~~elhagyatott és~~ ábrázolja, hasse

A kopadon ülő fiatal leány ba
előre hajlik, kezével fejét táma
kontyba tüzte, réklije szük ujjú
helyt ~~a hol a mögött elhagyatottnak~~
ből van megvilágitva ugy, hogy az
lefelé haladó nyomás ~~mögé~~ a papir
alól jobbra két sorban ~~a mester~~

Pastell, méretei
Vétetett 1900: IV. 21-én a 29
200 korona
elszámoltatott 1900
számolást tudomásul vette 1900: V
(456/900.).

904: N. 28.

1900

Munkácsy Mihály

vod

H-i, L.: Michael Munkácsy. (Nachruf.). Pester Lloyd 1900 máj. 4.

1847. Szinnyei Me

Őszszel.

(művész jernei lakásából felvett

A októberi reggeli na

~~parkajáról egy nőalakot~~

~~kalapban van fehérben~~

rózsás ciprusok, fehér

környéken a kertben

Szinnyei Merse Pál"

1900."

Vászon, méretei 75:

Vétetett 1900. ápri

Ára 1000 Kr.

1900. tav. tárlat

A vételár elsőrá

molost Budon asul vette

½ melyeket a festő" maga ültetett.

+ A ágakra derült.

230/900.

Munkácsy Mihály

Lőrd

Munkácsy Mihály:
Naplótöredék.
Pesti Napló 1900.
máj. 3.

Zala 93

1839. *Aulich Lajos.*

Vállig látható, kissé jobbra bajusza hegyesre pödrött, szaka gallérú atilláját legfölül begomb rolja át. Körirata: »AVLICH LAJ száránál: »*Zala Gy.*«

Eredeti kerek gypszdomborm 1839. — Értéke 31 K. — Zala Gyö 19-én (212–899). — Átvétetett az utasítás alapján (265–899) az 190 (289–900). — Az adományt elfog 49217 sz. leirat (440–900). — Ör 18-iki 69490 sz. utalványnyal en Kifizettetett 1901 november 7-én ((681–902) és 1904 május 17-én 1901 deczember 31-én (564–901), és 1904 június 25-én (318–904). az 1902 január 12-iki 355 (35– 19411 (776–902) és az 1904 r határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi szabadsá nek első domborműve.

III 3 – 6

Pl. Ad. 1899.

Munkácsy Mihály: Bresztó betyár

cr. Répe IX. 104.

Munkácsy Mihály 13

Pesti Napló 1900 máj. 3.
máj. 4. máj. 5. máj. 6.
máj. 7. máj. 8.
máj. 9. – máj. 10. –

Munkácsy Mihály
naplójegyzetei 1894-
ben v. 1895-ben jelentek
meg a Pesti Naplóban.

~~[illegible]~~

rse Pál:

pate-részletet jámes
[illegible] megvilágítva [illegible] szemben levő
[illegible] a jeszenévny, [illegible] [illegible]
A japáni piros bokor és a jobbra látható
levelü juharok és egyéb lombos fák vaziz
legyes [illegible] ki. Jelrse alsó balra:

60·5 cm.

is 21-én a 29428 sz. rendelettel. Sz. Sz. 423/900.

II: 162.

[illegible] 1900. VII. 20-án (230/900), az elszá-
900. VIII. 25-én a 11894 szám. levél (456/900)

Munkácsy Mihály (3)

Abendblatt des Pester Lloyd

1900 máj. 2. máj. 3.

máj. 4.

máj. 7

máj. 11.

, két magyar fajú ökör áll jobbra
dik. Első lábaiza térdnél foltosak.
látszanak. Az égbolt derült. ~~E-~~
~~ára festette.~~

29428 sz. leirattal. ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~
900: VII. 20-án (230/900). Az elszá-
: VIII. 25-diki 11894 szvsz. ~~[illegible]~~ alatt

Munkácsy Mihály 14

Pester Lloyd 1900
máj. 3
máj. 5.
máj. 6.
máj. 8.
máj. 9.
máj. 10.

cervárai parasztc
ző (leány vállig látható; ~~az~~ szemét
dő takarja. Homlokába lógó
barna, arcza piros, ~~az~~ nyaka
~~szü~~ disz nélküli.
Tanulmány az „Anya gyermekével" cz. képhez.
a 29428 sz. leirattal.
nap.

~~A kiállitás megtekintett az (230/900)~~
: VII. 20-án (230/900). Az el-
VIII 25-én ~~az~~ 11894 szvsz. ~~alatt~~ alatt.

Munkácsy Mihály 25.

Politisches Volksblatt

1900. máj. 3, máj. 4.

magyar 5. magyar 6.

magyar 7.

magyar 8.

máj. 10

Zala Gy.

1843. *Csuka*

Összeroskadó
mának kifejezője, he
a költő sírjára. Cso
tekint. Fejéről fátyo

szott. Jobb kezében e
látszanak.

Eredeti gypszmi
sz. 1843. — Értéke 3
márczius 19-én (212–
22742 sz. utasítás al
jegyzék szerint (289–
augusztus 2-iki 49217
az 1901 október 18-iki
(564–901). — Kifizette
október 3-án (681–90
Elszámoltatott 1901 d
3-án (681–902) és 19
molást jóváhagyta az
1902 október 27-iki
15-iki 18026 szvsz. h

Jegyzet. A bud

4/3

Pl.

Ad 1899

Munkácsy Mihály. 27

Reggeli Ujság 1900
máj. 3.

1845. Wellmann Rob

Anya gyer

A kérden alól ~~és ülve~~ a látható
és az ölében alvó gyerek
~~szépen~~ hogy azt jobbjá
kezét fogja. ~~Az asszony~~
csíkú sötétpiros kendőt tartja,
sötétbarna és nyakán
clóben végződik és szoro
mezelen és ~~alatta~~ alja fehér
gyek fogalmát el, jobb
derék. Térde alól jo

= Tett.

Fa, méretei 98: 5
Vétetett 1900. IV.
Ára 4000 K-
1900. tav. tárla
1900. VII. 5-én va
A vételár elvám
lést tudomásul vette 1900. V

230/900

Munkácsy Mihály

vod

Porzó. Munkácsy-
val. Visszaemlékezé-
sek. Budapesti Napló
1900. május 5. nagy.

Zala Gy

1832. *Dessewffy Aris*

Vállig látható, kissé balra
haját előre fésülte, bajusza ho
lája felett köpenyt hord és ba
Körirata: »DESSEWFFY ARISTID
»*Zala Gy.*«

Eredeti kerek gypszdombor
1832. — Értéke 31 K. — Zala G
19-én (212–899). — Átvétetett
utasítás alapján (265–899) az 1
(289–900). — Az adományt elfo
49217 sz. leirat (440–900). —
18-iki 69490 sz. utalványnyal en
fizettetett 1901 november 7-én
(681–902) és 1904 május 17-é
1901 deczember 31-én (564–901
és 1904 június 25-én (318–904
az 1902 január 12-iki 355 (35
19411 (776–902) és az 1904
határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi szabadsá
harmadik domborműve.

III 3 –

Pl.
Ad. 1899.

Munkácsy Mihály

rod

Palóczi Manhát

Munkácsy Mihály -

Magyar Szó. 1900

máj. 9 - és máj 10.

Szépe dolgozat-

kisai naturalizmus

nak mondja munkáje-

ket.

Zala Gy

1835. *Lahner Györ*

Vállig látható, szembe
juszt hord, szakállát pedig
atilláját legfölül begombolt
körül. Körirata: »LAHNER GY
»*Zala Gy. 1890. Jul. 15.*«

Eredeti kerek gypszdomb
1835. — Értéke 31 K. — Zala
19-én (212–899). — Átvétetet
utasítás alapján (265–899) az
(289–900). — Az adományt
49217 sz. leirat (440–900). —
18-iki 69490 sz. utalványnyal
fizettetett 1901 november 7-é
(681–902) és 1904 május 1
1901 deczember 31-én (564–9
és 1904 június 25-én (318–9
az 1902 január 12 iki 355 (
19411 (776–902) és az 1904
határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi szabadsá
középső domborműve.

III 3 – (

Pl

Ad 1899.

Munkácsy Mihály

Szikszay Ferenc:

Emlékezés Munkácsyról.

Magyarország

1900 máj. 9-ről

Zala Gy

1836. *Knezich Ká*

Vállig látható, balr
körszakállt hord. Paszomá
Testét tölgygaly karolja
és jelzése a bal váll alatt

Eredeti kerek gypszdo
1836. — Értéke 31 K. — Za
19-én (212–899). — Átvét
utasítás alapján (265–899)
(289–900). — Az adomány
49217 sz. leirat (440–900).
18-iki 69490 sz. utalványny
fizettetett 1901 november 7
(681–902) és 1904 május
1901 deczember 31-én (564-
és 1904 június 25-én (318–
az 1902 január 12-iki 355
19411 (776–902) és az
határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi szá
nek második domborműve.

III. 3

Pl.

Ad. 1899.

Munkácsy Mihály

Lord

Jókai Mór

Munkácsy ősvegyének
Magyar Hilda

1900. Augusztus 7-

Zala Gy

1834. *Török Ignác*

Vállig látható, kissé b
hordja, bajusza nyírott, sza
alatt ingének álló gallérja
hordja. Testét tölgygalyak
IGNÁCZ« és jelzése a bal v

Eredeti kerek gypszdom
1834. — Értéke 31 K. — Zala
19-én (212–899). — Átvétete
utasítás alapján (265–899) az
(289–900). — Az adományt
49217 sz. leirat (440–900). –
18-iki 69490 sz. utalványnyal
fizettetett 1901 november 7-é
(681–902) és 1904 május 1
1901 deczember 31-én (564–9
és 1904 június 25-én (318–9
az 1902 január 12-iki 355 (
19411 (776–902) és az 19
határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi sz
részének első domborműve.

III 3 - 6

Pl.

Ad. 1899.

Munkácsy Mihály

wed

B. J. Munkácsy

vadászszenvedése

Magyar Bálint

1900 márc. 6.

Zala Gy

1833. *Pöltenberg I*

Vállig látható, kissé
fésülte, bajuszának egyik s
Álló gallérú atillája zsinór
Körirata: »POELTENBERG EF
»*Zala György*«.

Eredeti kerek gypszdon
1833. — Értéke 31 K. — Za
19-én (212–899). — Átvétet

utasítás alapján (265–899) az
(289–900). — Az adományt
49217 sz. leirat (440–900). —
18-iki 69490 sz. utalványnyal
fizettetett 1901 november 7-
(681–902) és 1904 május 1
1901 deczember 31-én (564–9
és 1904 június 25-én (318–9
az 1902 január 12-iki 355 (
19411 (776–902) és az 19
határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi szaba
első domborműve.

III 3 –

Pl.

Ad. 1899.

Munkácsy Mihály

und

Groller Balduin =

Munkácsy.

Neues Pester Journal

1900 máj. 5.

Ernő.

jobbrafordult. Rövid haját előre
zárnya lelóg, szakálla leberetvált.
os. Testét babérgaly karolja át.
ıNő« és jelzése a jobb váll alatt:

ıbormű, átmérője 63 cm. — Lelt. sz.
la György adománya 1899 márczius
ett az 1899 április 27-iki 22742 sz.

1900 június 2-iki jegyzék szerint
elfogadta az 1900 augusztus 2-iki
– Öntési költsége az 1901 október
engedélyeztetett (564–901). — Ki-
en (564–901), 1902 október 3-án
-én (318–904). — Elszámoltatott
)1), 1902 október 3-án (681–902)
)4). — Az elszámolást jóváhagyta
35–902), az 1902 október 27-iki
)4 november 15-iki 18026 szvsz.

ıság-szobor talapzata déli részének

61

Munkácsy Mihály

Ivod

Vadnay Károly

Munkácsy nővére.

Budapesti Hírlap

1900 máj. 5.

z.

alrafordult. Haját előre fésülten
ákálla leberetvált. Nyakravalója
látszik és atilláját begomboltan
veszik körül. Körirata: »TÖRÖK
áll alatt: »*Zala Gy.*«

bormű, átmérője 63 cm. — Lelt. sz.
. György adománya 1899 márczius
t az 1899 április 27-iki 22742 sz.
. 1900 június 2-iki jegyzék szerint
elfogadta az 1900 augusztus 2-iki
— Öntési költsége az 1901 október
engedélyeztetett (564–901). — Ki-
n (564–901), 1902 október 3-án
7-én (318–904). — Elszámoltatott
01), 1902 október 3-án (681–902)
04). — Az elszámolást jóváhagyta
35–902), az 1902 október 27-iki
04 november 15-iki 18026 szvsz.

abadság-szobor talapzata nyugoti

52

Munkácsy Mihály

ünnd

Jókai Mór:

Munkácsy Mihály

Vinzaemlékezések.

Magyar Hirlap

1900 máj. 4.

roly.

brafordult. Füleinél előre fésült
a és körszakálla rövid. Zsinó-
szománt. Testét babérgalyak
LEININGEN WESTERBURG KÁROLY«.

ormű, átmérője 63 cm. — Lelt. sz.
György adománya 1899 márczius
az 1899 április 27-iki 22742 sz.
1900 június 2-iki jegyzék szerint
fogadta az 1900 augusztus 2-iki
Öntési költsége az 1901 október
ngedélyeztetett (564–901). — Ki-
(564–901), 1902 október 3-án
én (318–904). — Elszámoltatott
1), 1902 október 3-án (681–902)
4). — Az elszámolást jóváhagyta
5–902), az 1902 október 27-iki
4 november 15-iki 18026 szvsz.

badság-szobor talapzata nyugoti

–63

Munkácsy Mihály 7

Altbotmány 1900

máj. 3.

máj. 4.

I/a

öl feletti győzelem emlékére III. Calixtus
rendeli a déli harangozást a keresztény világban.
ünteret.

mint
elore
(Kapisztrán János) és a kezeiben lévő fesz-
draláta
vezet a már-már
arcélben ábrázolt szenvedés kopasz fejét dis-
ősz és szürke csuháját a dekorán co-
szenvedés jósa
és a keresztesek sora-
elére
A baljára haladó (épen lándzsájával
szúr)
szivelő
vérelkező, a mellette álló nagy kardjá-
turbános
ó elölelőségre. A előtérben katona
en a fáklyás lófarkat szorongatja s a háttér-
brogó lend. diadalmasan.
méretei 200: 194 cm.
yás templom freskójának eredeti cartonja.
elő ajándékozásra 1898. XII. 31-én Kelt 8197 8 sz.
(384/98), a vételár elszámolása 1899. XI.
ámolása 1900 III. 4-én a 2075 szám. fogadva
a Ornamentalgyár N. 1900. IV. 1. (176/900). Ennek
ra 1900: II. 24-én 6959 sz. levéllel ennek

Munkácsy Mihály

Budapest pol napkap

1900 máj 7.

Zala Gy

1837. *Leiningen Kár*

Vállig látható, kissé job
hajt balról választja, bajusz
ros atillájának gallérja pa
karolják át. Körirata: »GRÓF I

Eredeti kerek gypszdomb
1837. — Értéke 31 K. — Zala
19-én (212–899). — Átvétetett
utasítás alapján (265–899) az
(289–900). — Az adományt el
49217 sz. leirat (440–900). —
18-iki 69490 sz. utalványnyal e
fizettetett 1901 november 7-én
(681–902) és 1904 május 17-
1901 deczember 31-én (564–90
és 1904 június 25-én (318–90
az 1902 január 12-iki 355 (3
19411 (776–902) és az 190
határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi sza
részének második domborműve

III. 3

Pl.
Ad. 1899.

Munkácsy dokáz 9

Budapester Tagblatt

1900. máj. 3, máj. 4.

máj. 5. máj. 7.

máj. 9. máj. 10.

I/c.

a miso tiretumor vielő

zás.

ünt)

ap között áll az (főnök) és
nápainak azon rendeletet, (olvassa) a melyben a
, a nándor fehérvári diadal ünnepe, a déli
zást hagyja meg. Ettől (és) kezdve
alt helyet; a háttérben fellobogózott tem-
ozik ki és az egyházias mögött kápolna
ridetése közben dél lesz, a miniszrans
arangoz, (mire) a jelenlévők az
ha ajtatosan meghajolnak, az agg fő-
(erő) (elő)
dereszkedik a lépcsőre (helyére) és

, méretei 200 : 196 cm.

i- templom freskójának eredeti cartonja.

diki előterjesztésre 1898. XII. 31-én kelt 81978-4

Munkácsy Mihály 6

Budapesti Hirlap 1900

mágus. 2, 3,

mág. 4. mág. 5.

mágus 7.

mág. 9.

mag. 10.

+*)

is, é jobbra tekintő

III
~~692 (1855)~~
692 (1855)
809 (44)

a „Megváltó" vetrain (abrazolva.

a li

ül. ~~Az é jobbra tekint~~ jobb-
a, kétségtelen férfi innensőjének, a
zeivel olyan mozdulatot besz, mint-
ölt iratot nyujt át, a melyben a
e [redacted] a déli
A pápa fején tiara van, arcaés
sze pedig: palást, keresztbe tett
gyhatlan előkelőség áll, a kik épen
ralét és mucetumot viselnek.

157: 128 cm.
cőjának eredeti cartonja.
jesztésre 1898: XII. 31-én kelt
ett (384/98). elszámolta
elszámolást 1900: III. 4-én a
00.).
: XI. 5-én. (550/900.).

72

Munkácsy Mihály 15

Budapesti Napló

1900. máj. 3

máj. 4.

máj. 5.

máj. 7.

máj. 9.

máj 10.

ctr:

nekével.

ábrázolt fiatal asszony (kissé balta néz
hajú szőke fincskát oly szép tartja, ke-
al átkarolja, míg baljában annak tal
nak fejét fehér és e felett fehérre ~~eldolgozat~~ ~~dísz~~i-
, homlokára lógó haja és szemöldöke fekete,
mezteleu. Sötétzöld ruhadereka szűk kéz-
nyújá kék. A tejszínű anyja karjain nyugvó fri
ruha van. A háttér a szembűzni ke-
ül a lenyugvó nap látszik és az égbolt

obra: W 4
1897.

8·5 cm.

21-én a 29428 sz. leiratal. Sz. N. 421/900.

t VII: 154., a hol reproducalva is van.

umentességi nyilatkozat állítatott ki (230/900
olottot 1900. VII. 20-án (230/900), az elszámo-
m 25-én a 11894/900 szám alatt (456/900)

Munkácsy dokáz 11.

Egyetértés 1900 máj. 3.

máj. 5.

máj. 6

máj. 7

máj. 9.

máj. 10

9.

povlásu és látunk

ma-fedeles paraszt házat, melyet

[redacted] késő őszi hán-

rül. A házon innen, de a kerítés

födött állás tünik szemünkbe. Jobbról

ászre, melynek keritése az ereszig

iél látszik. Előtte három fa áll. A

vezet, dombos vidék. Az égbolt itt-

-én a 29428 sz. leirattal.

conan. [redacted]

1900: VII. 20-án (230/900); az el-

0: VIII. 25-én 11894 szvsz. alatt.

Menkácsy Mihály (4)

Eski Kijság 1900 máj. 2

máj. 3. máj. 4.

máj. 5, máj. 7

máj. 8. máj. 9.

Küldtem Munkácsi Ivi: 3
levelet 1900 jún. 10-én
Ma sok dolgom van. – Jó éj.

A elhunyonak nejei a világ [illegible] és háznépe sorjával be burkolózik, míg a férfiak a gyermekek és a gyönyörű apróságok tartó öltözetben vannak.

:

=

alála.

nest (a) következtében kirakat ház tetején (kezemére fejét ki) legredvesebb nejei gyermekei és szeretői [illegible] vegyenet. A [illegible] fejjel balta, egy díszes [illegible] (sejtik hajtakarója) nége zokog, kinek talján fia [illegible]roziti. A előbbi [illegible] (fejével) az ágyra dűl, [illegible] az n-hogötök még négyen vannak. A egyik szem Hajolva terdel és egy (a ki arcában látható szomorúan néz a meg-[illegible]eny (lépcső-folyón, [illegible] egy leány) [illegible] a arczczal a földre [illegible] (borulva meg) a [illegible] fül a házi szeretőtől ősz állnak. A ha-[illegible]repén [illegible] (más lobog. Attól a [illegible] vízes edényt [illegible]; a gyönyörűtől ajta-[illegible] kinyitó bonnal [illegible] a papucs fiúk szemükbe. A háttérz Te-[illegible] és (ai) egen esti pirkadás ölik el. Jelrése a-

TORNAI GYULA
1900."

Vidéki Ilmz.

Munkácsy Mihály 23

Friss Ujság 1900 máj. 3.

máj. 4. máj. 7

máj. 10.

Zala Gy

1840. *Vécsey Károly*

Vállig látható, kissé ba
és bajuszt hord, szakállát ped
kettős csokorra kötötte, atillá
váll alatt tölgygaly karolja
KÁROLY« és jelzése alól: »*Za*

Eredeti kerek gypszdombor
1840. — Értéke 31 K. — Zala G
19-én (212–899). — Átvétetett
utasítás alapján (265–899) az 1
(289–900). — Az adományt elf
49217 sz. leirat (440–900). —
18-iki 69490 sz. utalványnyal
Kifizettetett 1901 november 7-én
(681–902) és 1904 május 17-é
1901 deczember 31-én (564–901
és 1904 június 25-én (318–904)
az 1902 január 12-iki 355 (3
19411 (776–902) és az 1904
határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi szabdsá
kán lévő dombormű.

III 3 – 6

Pl. Ad 1899

Munkácsy dokáz 8

Hazánk 1900 máj. 3.

máj. 4. máj. 5.

máj. 9.

I/6

félig öregöngyölt iratot nyújt át, a melyben a nándorfehérvári győzelem örömére a keresztény egyházban a déli harmadik harangozást rendeli el.

pa intézkedése

ül és kissé jobbra tekint. Sötétbarna ~~[illegible]~~ sőjének, a ki tiszteletteel meghajlik és kezei-z, mintha beszélne. A papai egyházi díszben fején tiá-, arcra s bajusza leberetválva, ~~[illegible]~~ (piros pa-alba ~~[illegible]~~. Háta mögött két a ki épen most, mint az iratot átvevők ~~[illegible]~~ (chorister és mincsen-

méretei 157 : 128 cm.

templom freskójának eredeti cartonja.

iki előterjesztésére 1898. XII. 31-én kelt 81978 sz. le-(384/98), a vételár elhárítatott 1899. XI. molást 1900. III. 4-én a 2075 szsz. fogad-

eltatott 1900. XI. 5-én (550/900)

ra 681/900

Munkácsy Mihály 31

Kakas Márton 1900

máj 6. ny

tid.

fordult. Feje elől kopaszodik, sszú, körszakálla rövid. Atil- l válla alatt babérgaly van. « és jelzése jobbról a vállnál:

mű, átmérője 63 cm. — Lelt. sz. yörgy adománya 1899 márczius az 1899 április 27-iki 22742 sz. 900 június 2-iki jegyzék szerint gadta az 1900 augusztus 2-iki Öntési költsége az 1901 október gedélyeztetett (564–901). — Ki- (564–901), 1902 október 3-án n (318–904). — Elszámoltatott), 1902 október 3-án (681–902)). — Az elszámolást jóváhagyta -902), az 1902 október 27-iki november 15-iki 18026 szvsz.

g-szobor talapzata déli részének

-61

Munkácsy Mihály 24

Kleines Journal (Budapest)

1900 - máj. 3

Zala Gy.

1842. *Gr. Andrássy*

Gr. Batthyány Lajosn
koporsójára borul, imazsám
kulcsoltan imádkozik.

Eredeti gypszminta teljes
Értéke 300 K. — Zala György
(212–899). — Átvétetett az 18
alapján (265–899) az 1900 j
900). — Az adományt elfogadta
leirat (440–900). — Öntési
69490 sz. utalványnyal enged
tetett 1901 november 7-én (56
902) és 1904 május 17-én (3
deczember 31-én (564–901), 1
1904 június 25-én (318–904
az 1902 január 12-iki 355 (
19411 (776–902) és az 190
határozat (856–904).

Jegyzet. A Tőketerebeser
mintája.

III. 3-

Pl.
Ad. 1899

Munkácsy Mihály

4

Magyar Estilap 1900

máj. 2. máj. 3.

máj. 4. máj 5.

majus 7.

t budai Nagyboldog Asszonyról czímzett templom
fejestrpeiemnek cartonjai.
→ Adeli Karangsó.
er 13-án 1855. III
692 (1855).
809 (44)

~~emlékére III. Calixtus pápa elren-~~
~~ztény világban~~ ~~czímű történelmi~~
~~festmény fel-~~
zet.

fordulva front előre Kapisztrán
et magasra emelve diadalra vezető
et. Arczélben ábrázolt látható,
i, haja galambősz és csu-
Mögötte szerzetestársa és a ke-
ezve rohan a kivégeltekre. A balján hala-
le a visszanézve védekező rablós,
rdjával csap a lováról lebukó előke-
katona fekszik a földön, ki kezei-
gatja. A háttérben vörös keresztes

00: 194 cm.
scojának eredeti cartonja.
rjesztésre 1898: XII. 31-én kelt
ett (384/98). Elszámol-
Az elszámolást 1900: III. 4-én a
00.).
N. 1900: IV. 1. (176/900).
Jegyzékbe foglaltatott 1900:

71

1

Munkácsy Mihály

elhalálozásáról az összes
pesti lapok teljes vódalma

Magyar Géniusz. 1900 máj. 12
és máj. 20. sz.

ős ábrázolja, a hol

ülken (összesen hat külön álló, üde lom-
meg, a melyeknek árnyékában bokrok
zött a késő nyári hangulatban tartott
A háttérben lévő erdő-részletnek
képeznek. A kép a SZOMOLNOKI M. -
zivardoboz fedélre festette a művész

-én a 29428 sz. leirattal

1900: VII. 20-án (230/900). Az
900: VIII. 25-én 11894 szvsz. alak.

Munkácsy Mihály 29

Magyar Hírlap 1900.

máj. 3.

máj. 4

máj. 5.

máj. 7

máj. 8

máj. 9.

máj. 10

máj. 11.

-1853

1849. Pállya Clestin:
Sz. Genovaban 1864. marczius

1849. Hevesi falusi ház.

Balról egy apszszántói, nyárs szal
fehérre meszeltek és a mely
gulatot elárulo fák vesznek kö
mögött, ól és az épületen túl,
még egy házat van
és úgy, hogy csak a szalma-fe
háttér, hová a házak közti út
ott felhős.

Fa, méretei 9.5: 19.5 cm.
Vétetett 1900: 21-
240 ko
Elszámoltatott
számolást tudomásul vették 190
(456/900.).

Kopasz

IV.

904: IV. 30.

29428-900

Munkácsy Mihály 30

Magyar Ipar

1900 máj. 6.

roly.

ıfordult. Rövid hajat, bajuszt és
ıtgallérú atilláját felül begombolta.
át. Körirata: »KNEZICH KÁROLY«
: »*Zala Gy.*«

mbormű, átmérője 63 cm. — Lelt. sz.
la György adománya 1899 márczius
tett az 1899 április 27-iki 22742 sz.
az 1900 június 2-iki jegyzék szerint
t elfogadta az 1900 augusztus 2-iki
— Öntési költsége az 1901 október
ıl engedélyeztetett (564–901). — Ki-
-én (564–901), 1902 október 3-án
17-én (318–904). — Elszámoltatott
-901), 1902 október 3-án (681–902)
904). — Az elszámolást jóváhagyta
(35–902), az 1902 október 27-iki
1904 november 15-iki 18026 szvsz.

badság-szobor talapzata keleti részé-

-63

Munkácsy Mihály, 21

Magyar Nemzet

1900. máj. 3.

máj. 4.

máj. 5.

máj. 6

máj. 7

máj. 9.

ılt. Jobb felől elválasztott haja
›edig leberetvált. Paszománt-
mbolta. Testét tölgygaly ka-
DOR JÓZSEF« és jelzése a bal

nű, átmérője 63 cm. — Lelt. sz.
örgy adománya 1899 márczius
: 1899 április 27-iki 22742 sz.
00 június 2-iki jegyzék szerint
;adta az 1900 augusztus 2-iki
ntési költsége az 1901 október
ngedélyeztetett (594–901). —
564–901), 1902 október 3-án
ı (318–904). — Elszámoltatott
, 1902 október 3-án (681–902)
). — Az elszámolást jóváhagyta
-902), az 1902 október 27-iki
ıovember 15-iki 18026 szvsz.

szobor talapzata éjszaki részének

-63

Munkácsy Mihály

A Hét

1900 máj. 6.

Zala Gy.

1827. *A Harczkés*

Erőteljes és oroszlá
és egymásra tett kezeivel
gányra nehezedik, mintha
bormíves sisak védi, tetejé
kálla nincs. Az oroszlánb
másikát pedig vállára vet
a balt kinyújtotta. Sarúin

Eredeti gypszminta, ma
Értéke 300 K. — Zala Györ
(212–899). — Átvétetett a
sítás alapján (265–899) a
(289–900). — Az adomány
49217 sz. leirat (440–900).
18-iki 69490 sz. utalványnya
fizettetett 1901 november 7
(681–902) és 1904 május 1
1901 deczember 31-én (564–
és 1904 június 25-én (318–
az 1902 január 12-iki 355
19411 (776–902) és az 1
határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi vér

III 3

Pl.
Ad. 1899

Munkácsy Mihály

Bolond Istók

1900. máj. 6.

zség.

nbőrön ülő ifjú, ki balra tekint
a lefelé fordított csillagos buzo-
türtőztetné magát. Fejét dom-
n sárkánynyal, bajusza és sza-
r sarkainak egyikét bal térdére,
ette. Jobb lábát hátratette, míg
ak dísze oroszlánfej.

gassága 300 cm. — Lelt. sz. 1827. —
gy adománya 1899 március 19-én
1899 április 27-iki 22742 sz. uta-
1900 június 2-iki jegyzék szerint
t elfogadta az 1900 augusztus 2-iki
— Öntési költsége az 1901 október
l engedélyeztetett (564–901). — Ki-
-én (564–901), 1902 október 8-án
7-én (318–904). — Elszámoltatott
01), 1902 október 3-án (681–902)
04). — Az elszámolást jóváhagyta
(35–902), az 1902 október 27-iki
04 november 15-iki 18026 szvsz.

anuk szobrának mellékalakja.

-59

Munkácsy Mihály

nod

Ujvári Sándor dr.

Munkácsy Mihály
Magyar Kritika

1900 máj. 15.

ɔs.

ezével lobogót szorít magá-
Ha Isten velünk, ki ellenünk«
tkaroló Irgalmasság keblére.
kezével a harczosnak alá-
ljával az összeroskadónak
ɔvid hajú és beretvált arczú
ynek egyik sarka térdeit is
a bált kinyújtotta. A Genius
ecsúszott redős bő ruhát visel.
ga 300 cm. — Lélt. sz. 1828.—
dománya 1899 márczius 19-én
ɔ9 április 27-iki 22742 sz. uta-
ɔ0 június 2-iki jegyzék szerint

adta az 1900 augusztus 2-iki
tési költsége az 1901 október
délyeztetett (564–901). — Ki-
64–901), 1902 október 3-án
(318–904). — Elszámoltatott
1902 október 3-án (681–902)
— Az elszámolást jóváhagyta
902), az 1902 október 27-iki
ovember 15-iki 18026 szvsz.

szobrának mellékalakja.

-59

ezt a koszos cserebogarat az udvarom sövényéről vertem fel az este; már a kezemben volt, de sikerült sebesülten elmenekülnie. Bokorról-bokorra üldöztem idáig s itt végre összeesett. Lesz szives talán a jogos zsákmányt...

A Sárga gúnyosan rázta meg a vitorláját:

— Ugy? Én már egy félórája lapulok itt e szép madárka közelében, mert gyanús volt nekem valami a környéken, valami rossz sejtelem tartóztatott. S ön azt állítja, hogy ezt a madarat üldözte. Korábban keljen, ha ilyen mesékkel akar félrevezetni. Egyébként — tette hozzá hanyag farklegyintéssel — hordja el a kopott vörös gallérját a határomból. A Vörös flegmája alól is előretört az igazi természete:

— Na megállj, te holdpofájú, most már azért sem eszel a pecsenyéből.

Szemben álltak egymással, a hold fénye szikrát vert a fogaikon.

A Vörös nagy krakéler volt, már kétszer megvágta a Sárgát a balfülénél. Érezte, hogy fölényben van. Hirtelen támadott, egy csel-vágást csinált a vérző balfül felé s mikor a Sárga védőleg felkapta a fejét, torkonragadta, leszorította a hóra, s addig nyomta, rázogatta, a míg csak mocczant.

Munkácsy: Női arczkép.

Azután mohón felkapta a sármányt, egyet roppantott rajta s elbúsulva érezte, hogy a hitvány falat már le is csúszott a torkán.

Egy pillanatra lecsücsült, hogy kifújja magát, végignyalta néhányszor a bajuszát s megvetően méregette végig a legyőzött „hold-pofájút." — Fel akart kelni, hogy tovább menjen. A gyomra összerándult, úgy érezte, hogy ezer és ezer sármány-csőr esik neki a torkának, a belének. A szája görcsösen kinyilt néhányszor s az egész testét folyékony tűz öntötte el. Hirtelen eldűlt oldalt, a farkával kínosan végigcsapkodta a havat, s vége volt.

A strichnin nagyszerűen hatott.

Másnap a fatalpakon újra végigsiklott előző napi nyomán a piroskép ű ember. Mikor a jelhez ért, fékezett s örömében kurjantva kanyarodott a két róka felé. Felkapta mind a kettőt a farkánál fogva, lerázogatta róluk a havat s gyönyörködve mustrálta a tömött vörös s a finomabb aranysárga prémet.

Csak akkor nézett szét érdeklődve: mi is történt itt? Szeme figyelmesen járta végig az éjjeli párbaj nyomait s megértett mindent.

Derült arczán kurta, sötét mosoly rándult át, míg maga elé mondta:

— Akárcsak az emberek: egymást ölik, marják olyan dolgokért, a miknek elérése rájuk nézve a legnagyobb szerencsétlenség.

Elmosolyodott, a hátára csapta a zsákmányát s lesiklott a völgybe, mint a prédájával elsuhanó sas.

Munkácsy: Tájkép.

A MAGÁNGYŰJTEMÉNYEK SZOCZIALIZÁLÁSA ÁLTAL A PROLETÁR-ÁLLAM KÖZTULAJDONÁBA VETT MŰKINCSEKBŐL.

Munkácsy Mihály

HETTYEY ARANKA, A NEMZETI SZINHÁZ MŰVÉSZNŐJE SZAVAL A SZÉKELY CSAPATOK FRONTJA ELŐTT.

VILÁGOSSÁG.

Regény. (Folytatás.)

Irta **HENRY BARBUSSE.**

Fölállok, majd újra leülök, megkoczkáztatom a megszólalást:

— Ugyan kérlek, hagyd már! Legyen vége...

Ő nagyot kiált:

— Vége! Ah, soha sem lesz ennek vége!

A kendőjével, melyet az este piszkosnak tüntet fel, betömi a száját, befödi arczát, a fejét hevesen ingatja jobbra és balra, hogy a szemét kitörölje és nemet intsen.

— Soha! Az olyan szó, a mit te mondtál, örökre megszakasztja a szívet. De föl kell kelnem, hogy elkészítsem a vacsorádat. Mert enned kell. Én neveltelek, mikor kicsi voltál, (itt megcsuklik a hangja); én feláldoztam érted mindent, te pedig most úgy bánsz velem, mint valami kalandornővel.

Hallom sovány lábainak dobogását, a mint egymás után leteszi őket a kőpadlóra. Összekeresi az ágyon elszórt és a földre lecsúszott holmijait; elnyel egy zokogást. Feláll, formátlanul az árnyékban, de pillanatokra látom, a mint rendkívüli soványsága kirajzolódik. Magára vesz egy kabátkát, egy mellényket és szinte kísértetiesen látom a fehérneműket, a mint a karjain fodrosodnak a vállának foglalata alatt.

Öltözködés közben magában beszél és lassankint egész életrajzom, egész multam kialakul abból, a mit a szegény asszony beszél, egyedüli közeli rokonom a világon, a ki az anyám és a cselédem egyszerre.

Meggyújt egy gyufát. A lámpa kiemelkedik a sötétből és czik-czakkozik a szobában, mint valami lidérczláng. A néném be van borítva mintegy eleven fénynyel. Friss könynyek teszik súlyossá a szemét, csillognak rajta és benedvesítik az arczcsontjait. Jönmegy és folyton morog a sötétben. A redők sűrű rovátkákat vágnak arczába, a bőre pedig az álla és a nyaka körül olyan ránczos, mint a belek — és mindez mintha kissé vérzene a kemény világításban.

Most, hogy a lámpa meg van gyújtva, feltünnek egyes zugai a sötét kriptának, a melybe el vagyunk temetve: a párnázott takaró, a mely két szegre van kifeszítve az ablak alatt, védelmül a léghuzam ellen, a commode-szekrény poros vászonnal bevont márványlapja, a zár, betömve egy papirlappal, a mely kilóg belőle.

A lámpa füstöl és a néni, nem tudva hova tenni a zsúfoltságban, leteszi a földre és lekuporodik előtte, hogy megigazítsa a belét. Nagyot sóhajt. Nem tudja megállani, hogy ne beszéljen mindig.

— Te, fiacskám, a ki olyan urias tudsz lenni, ha akarsz és száznyolczvan frankot keresel havonkint... Tudsz előkelő lenni, de nincs jó modorod. Mindenki ezt veti a szemedre. Így például te a padlóra köptél, az bizonyos, le hagynám vágni a fejemet, hogy igaz. Pedig már huszonnegyedik évedben jársz. És hogy boszút állj, a miért én rájöttem, hogy a padlóra köptél, rámförmedtél, hogy ne bőgjek. Mert bizony ezt mondtad. Nohát, ilyen mákvirág vagy te. Az urak a gyárban bizony jók irántad. Szegény apád volt a legjobb munkásuk. Te úriasabb vagy a szegény apádnál, angolosabb és jobban szerettél a gyári irodába belépni, mint folytatni a latin-tanulást és mindenki úgy találta, hogy jól teszed, de a munkában nem érsz fel vele, nem bizony. Valld meg, hogy ráköptél az ablakra is.

— Mert hát az anyád, — folytatja a néni kísértete, a mint kezében egy fakanállal végigmegy a szobán, — ezt meg kell mondani, szeretett öltözködni. Ez nem is hiba, nem bizony, különösen annál, a kinek van miből. Ő mindig gyerek maradt. Meg kell mondani, hogy mindössze huszonhat éves volt, mikor a föld alá tettük. Bizony, szerette a kalapokat! De azért voltak jó tulajdonságai is, például mikor így szólt hozzám: „Jőjj hát velünk, Joséphine!" Aztán én neveltelek fel, én, feláldozva mindent...

A néni megáll beszéd és munka közben, annyira megindítja a múlt. Fulladozik és mozgatja a fejét és a ruhája ujjával törülgeti a szemét.

Szeliden megjegyzem.

— De hiszen jól tudom...

Egy sóhajtás felel nekem. Meggyújtja a tüzet. A parázsból füstfelhő tör elő, a mely megduzzad, a tűzhelyen hömpölyög, majd alászáll és befödi a földet. A néni a tűzzel vesződik, lábával a füstben és zilált fehér haja, a mely kikukucskál fekete főkötője alól, mintha szintén füst volna.

Aztán előkeresi a zsebkendőjét, tapogatózik zsebeiben, melyeket a korom befeketített. Most a lábasokat forgatja, háttal fordulva felém.

— Crillon úr apja — mondja — az öreg Domokos, Cherből jött ide s 1866-ban vagy 67-ben telepedett le. Okos ember, hiszen községi tanácsos. Bonéas úr nagyon gazdag és szépen beszél, daczára, hogy beteg a nyaka. Igyekezned kell, hogy ezek az urak tartsanak valamire. Urias vagy és máris száznyolczvan frankot kapsz egy hónapra és bosszantó, hogy nincs semmi jel, a mi megmutatná, mikor a gyárba bemégy, vagy onnan jössz, hogy az irodában dolgozol és nem vagy munkás.

— Ezt meglátni ugyis...

— Mégis jobb szeretném, ha volna valami jele.

Sóhajtozva susog mind erősebben és mindenféle zsebkendőt keres. Körüljár a lámpával. Szemem előtt, amint tekintetemmel követem őt, a szoba mind jobban megvilágosodik. Tekintetem a sötétben meglátja a kőpadlót, s a háttal a falnak támasztott székeket; az ablakot, a mely halványan homálylik a szoba végében, alatta a dagadó alacsony ágyat, a mindenféle ruhadarabokat, a melyek úgy vannak elszórva a földön, mint a vakondturások, az asztalokon és polczokon a lábosokat, üvegeket, a fazekakat, a falonfüggő szöveteket, és azt a vattával tömött fülű zárat.

— Annyira szeretem a rendet — mondja a néni a mindenféle holmiknak ebben a tömkelegében.

Szokásom szerint kinyujtóztatom a lábam szárát és ráteszem a lábamat egy zsámolyra, a melyet a hosszú használat kifényesített és megszépített, mintha új volna. Az arczom jön-megy a néném sovány fantómja után és elringatózom kiapadhatatlan mormogásában.

Egyszerre azonban hirtelen hozzámlépett. Rajta van a szürke és fehér szalagos köpeny-

SZÉKELY EZRED FOGADALOMTÉTELE UTÁN FIEDLER REZSŐ HADÜGYI NÉPBIZTOS MEGSZEMLÉLI A CSAPATOKAT AZ ORSZÁGHÁZ ELŐTTI TÉREN ÁPRILIS 20-ÁN.

A VÖRÖS SZÉKELY-EZRED FOGADALOM TÉTELE.

1821. Munkácsy Mihály: Sz. Munkácsy ~~1844 február 20-án~~. † Endenichben 1900 május 1-én

Az isaszeghi csatatér.

E képen a csatateret alkonyatkor ~~mutatja~~ tünteti fel, midőn a magyar csapatok már benyomultak az égő Isaszeghbe. Az előtérben, a hátramaradt sebesültek ~~[illegible]~~ részesülnek első segélyben, balról a podgyászát kötözgető és bal térdére ereszkedett katona mellett egy sulyosan sebesültet, társa igyekszik felsegiteni; középütt egy félig meztelen harczos támaszkodott jobb kezére, a rogyófélben láthatót ~~[illegible]~~ bajtársa tartja átkarolva, a doboson innen egy befelé fordult sebesült fekszik köpenyegén és a nyakán ~~[illegible]~~ sérült vitézt térdelő pajtása ápolja; jobbról pedig, a törött ágyún innen, egy teljesen felszerelt közlegény, puskájára támaszkodva őrzi a földön elterültet és hátul, az ülő helyzetben ábrázoltnak közelében, egy elesett katona tünik szemünkbe. A középtérben, a hegyek egyikén, feszület és kápolna bontakozik ki, mig a fákon túl Isaszegh házait pusztitják a lángok. A háttért a környékbeli hegyek foglalják el. Az égbolt felhős. ~~és a vidéket a lenyugvó nap sugarai világitják meg.~~ Jelzése alól jobbra: Munkácsy M.

~~Kettős~~ Vászon, méretei 41.5: 62.2 cm. - ~~[illegible]~~

Vétetett 1900: VI. 28-án Ruffini Romolotól Kis Martonban a Virágh Elek örököseinek hagyatékából (337/900.) ~~[illegible]~~ 1400 Kán

Elszámoltatott a Lepke actiora 1900: II. 12-én utalványozott 16000 Ka terhére 1900: IX. 3-án (433/900 és 457/900). Az elszámolást elfogadták 1900: XII 17-én ~~[illegible]~~ 14683 szvsz ~~[illegible]~~ (689/900.).

Lalatt

904: IV. 29.

I 68355 sz. a.

Vét.: Ruffini R.

—1787

1786. Munkácsy Mihály.

Sz. Munkácson 1844 február 20-án. † Endenichben 1900 máj. 1-jén.

1286. Nő képe.

Derékig látható, ül és kissé balra fordulva. Főkötőjét piros virágok és zöld levelek diszitik, göndör hajának fürtjei vállaira omlanak, szemöldöke fekete, szeme szürke, arany fülbevalói függőinek ékköve rubin, nyakéke gyöngyfüzér, ruhájának diszét piros szegélyek képezik és ingvállának patyolat-ujjai puffasztottak. A háttérben balra, a talapzatra helyezett diszedényben, folyondár van lelogó ágakkal.

† keresztel

Vászon, méretei 67.5:55.5 cm.

Vétetett 1900: III. 3-án Plainer Lajos közjegyzőtől 100 frton. (34/900) az 1900: I. 20-án 4924 sz. a. engedélyezett hitelből (29/900).

Elszámoltatott 1900: IX. 3-án (457/900).

Az elszámolást elfogadták 1900: XII. 17-án 14683 sz. alatt (689/900).

904:IV.29

Merkiny.

Helbig 6. Juli 1910

N° 143 Abschied eines Verurtheilten von der Seine.

Kerkerscene. Der zum Tode verurtheilte trostet seine verzweifelte Tochter. Das eine der Mädchen ist theilweise den Kerkerknechte in die Arme gesunken.

Lots oval bez. Lw. H. 39, 5; Br. 31 cm.

Ausst. Pariser Studie für das berühmte sensationelle Gemälde des Jahres 1869 (Philadelphia, Privatbesitz.)

R. Lepke – Berlin 1605. Auct. 11 Apr 1911 Burkisy.

Coll. Gal. Comm. Emil Becker u. Ks Frau Marianne Kleeberg.

N° 98. Weibl. Bildnis.

Junges Mädchen mit Federhut in Halbfigur, auf einem Stuhl sitzend.

Meisterl. gemaltes Porträt.

Leinw. – H. 58; Br. 43 cm.

Wien - Dorotheum 30 Okt 1911.
Coll. Heilscopf v. Stadion

— Markievicz. —

N° 52-74 Zeichnungen von Markievicz
(nur selten für nähere
Angaben)

Coll.
G. A. Sturm – München

Munkácsy.

H. Helbing 1910. 24 Okt. – Abgeb.

N° 120 Der Kunstfreund.

In einer holzgetäfelten Wirtsstube, auf dem Tische zahlreiche Flaschen stehen, sitzt ein Greis der mit kunstfreudiger Miene sein Haupt auf die Hand stützt. Lichtseite voll signiert: M. de Munkácsy

Auf Holz. H. 81; br. 100 cm.

(Verfehlerin)

R. Lepke, Berlin 11/12. X. 1910

Munkácsy.

Nr. 34 Kopf eines Knaben
mit dunklem Haar
u. Schnurrbart. Der
schwarze, talarartige Rock
ist am Halse geöffnet.
Lw. Mit dem vollen Namen des Künstlers.
H. 40; Br. 30 cm.

Abgeb.

(Versteigert.)

Munkácsy.

Ad. Herbst u. Triebes — Abgeb. —

H. Helbig München 1912

N° 83 Das Leihhaus

Öl auf Holz H. 120 cm; Br. 170 cm

Das Gemälde stammt aus der Galerie

Lorede-Ringwald (vgl. Katalog der Ausst.

L. Lorede-Ringwald. Basel. —

Wien, K.K.
Vorteigerungsamt Dorotheum
10–13 Dez. 1912.

Munkácsy.

92. Frl. Grevy, die Tochter des Präsidenten der franz. Republik, im Sitzungszimmer. Signiert: Munkácsy, Paris. Oelgem. auf Holz. 0 x 105 cm. –

— . Munkácsy. —

Gemälde, Aquarelle u. Zeichnungen erster Meister unserer Zeit.
Kat. Lepke - Berlin 18 u. 20 Nov. 1913.
Auct Kat. 1694

Michael Munkácsy

62. Deák Ferenc (1803–1876) ungarischer Patriot.
Halbfigur in schwarzem Rock, eine rote Binde
um den Leib.
Lw., rechts unten der Künstlernamen H. 114; Br. 92 cm.
G. R. Abbildung. (Schlechtes Bild!)

Coll. Géza v. Ernst.
Verst. von K. Lepke - Berlin 11. März 1913.

— Markóczy —

Michael von Markóczy

No. 50 Vor dem Balle.
Eine junge Dame hat sich für den Maskenball kostümiert und wirft vor der Abfahrt einen letzten Blick in den Spiegel.
Lw. Mit dem Namen des Künstlers bezeichnet.
H. 76; Br. 51 cm.
Literatur u. Abbildung: Vasárnapi Ujság.

— Munkácsy. —

Oelgemälde moderner Meister. Galerie Münchner
Künstler: Prof. Ludwig Willroider etc. München
Hugo Helbing. Auct. 2 Apr. 1914

M. de Munkácsy
1914. Toilette der Venus. In Lenbachs Stil vor einem
roten, von Putten gehaltenen Teppich nackte Venus
u. betrachtet sich in einem ebenfalls von Putten
getragenen Spiegel.
Links unten bez: M. de Munkácsy. Öl auf Holz.
74 × 58 cm.
Abb. Taf. 10. (Nach der Abb. kein Munkácsy!)

Berlin, Koll. Schmeil in Dresden. — Munkácsy. —

Auction bei Paul Cassirer.

Heuernte

21,000 Mk.

Coll. Dr. Wilh. Eichenwald – Kurkenschlag.

Munkácsy.

Bedeutendster Kunstartikelversandt Gebr. Heilbron
Berlin S.W. 68 Zimmerstrasse 13.

#
No. 102 Mihály Munkácsy
Toilette der Venus. Im Walde steht auf einem Teppich, die 2 schwebende Putten halten. Drei Grazien sind beschäftigt, ihr Haar zu ordnen, während sie in der silberne Spiegel blickt, den ihr 2 andere vorhalten. Ein Knäblein trocknet ihr die Füsse. Durch das frische Grün der grüne Laubstoff der blaue Frühlingshimmel
Höhe H. 44, Br. 59 cm. Gez. M. de Munkácsy
abgeb.

H.

N° 101. Trauernes junges Mädchen im Korsett u. Unterrock hängt ein junges Mädchen tot auf den Sofa liegen ihren Trauerschleier. Die herabhängende Linke hält den Faden, die Rechte ist unter den Kopf gelegt. Über dem Sofa hängt das Bild eines Offiziers darüber Gewehre, darüber eine Bronze, die Amor mit dem Pfeil darstellt. Vor einer Gruppe von Blattpflanzen rechts steht ein türkisches Tabouret.

Lw. H. 80; Br. 55. Ges. H. Muskiewicz 1875.

Ein Maler Szubits hat in Paris für Markicz die 2 grossen Silber, die sie gegenwärtig bei Sevelnczyk befinden, unterrichtet etc.

Muskiny

In Zeitke der Dra Henriette
Duxie Wien: Muskiny
vgl. Th. v. Frimmel: Lexikon
der Wiener Genälde sammlungen
Bd I. S. 296.

ferner bei Graf Moritz Esterhazy Bd. I
S. 326.

Coll. Alb. Jaffe-Hamburg u. Wilh. Feuer-Düsseldorf
Auct. Heberle-Köln 20 März 1900.

N° 96. Studienkopf.

Lebensgrosses Brustbild einer alten Frau im grauen Kopftuch, bunten Halstuch im Profil nach rechts den Kopf nach links gebeugt.

H. 35, Br. 27.

Munkácsy.

Wien. A. Kende. 4/5 Dez. 1905. Rubiny

N° 74. Studie. Innenraum einer Hütte.

Mit Staffage. Ueber. Oelb. auf

Lw. H. 58; Br. 42 cm.

E. Hübsler

Wien. (18–20. II. 1902.

Coll. Prof. Dr. H. Frh. v. Wettstorfer.

Nº 772 Stadtansicht eines Städtchens

Aus d. Hübsler Kunst 1899. Lex.

H. 5 S.; Gr. 12

Abgeb.

Menkiny

Berlin

Coll. J. Ritter v. Seiger - Wien.

Auct. Karl. Jugel - Frankfurt 22 März 1904.

109 - 115 Cartons

Seres ber. H. 20; br. 16 cm.

109 Xtus vor Pilatus

110 Geißelung

111 - 113 Ecce Homo.

114 Gewandergreifung Magdalens

115 Zwei Frauen.

Wien, G. Steiner 1 Dez. 1903. Punktierung.

N° 144 – 155 Originalzeichnungen

N° 144. Christus vor Pilatus: Christus (abgeb.)
N° 145. " " " : Pilatus (abgeb.)
N° 146. " " " : Kufer
N° 147 " " " : Kläger
N° 148 " " " : Hohepriester
N° 149 " " " : Gerichtsbeisitzer
N° 150 Golgatha: Xtus u. Maria.
N° 151 Ecce homo: Schreiendes Volk.
N° 152 " " : ~~Volk~~ Ankläger. Römischer Soldat
N° 153 Volk
N° 154 Gerichtsgeräthe Kaiphas. Ueberscene
N° 155 Zwei Familien

Sämtlich sign. Zeichenkarton 21×17 cm

Diese Blätter geben ein beredtes Zeugnis von der Art des Schaffens des grossen ung. Künstlers. Jeder unverwischt ist die Stellung jeder seiner Figuren in seine Hauptwerke übergegangen; in seiner Phantasie muss sich die ganze Darstellung bereits bei den ersten Anfängen gestaltet haben, wie wir sie heute bewundern u. nur kann sehen, dass der geistige Kontakt, der zwischen den einzelnen Figuren des ganzen lister. Schauspiels, Akts von Pilatus lebt, sicher schon zu Ende gedacht war, als zum Markieren der ersten Strich gethan. – Munkácsy signierte diese Blätter alle im Jahre 1885.

(Es handelt sich wahrscheinl. um Fälschungen!)

Markiewicz.

Coll. Graf M. E – Wien.

Wien I. Graben 21. 23 Apr. 1902.

N° 146 In der Kunstausstellung. Gleichzeitig vollendete Studie.

Abges.

Sig. Kr. Markiewicz Holz. H. 34; Br. 42.

(schwer verkäuflich)

N° 147 Studienkopf eines bärtigen Greises

Holz. H. 26,5; Br. 20.

Coll. Sedelmeyer – Paris.

Karkiewy.

Auct. Stöckle u. Hirsler, Habsburgerstr. 1. 20 Febr. 1904.

Abgelehnt. N° 74. Grossvaterschlüssel (~~Altertumsdeutung~~)

Gar. K. de Karkiewy Colpach.

Holz H. 92, Br. 140 Cm.

⊥ Die Hausfrau des Hauses schickt drei Knaben zur Thür hinaus, befürchtend, sie alle Herrn zu wecken. Dieser im Lehnstuhl beim Kamin mit Zeitung und Pfeife am Schoss eingeschlafen, hält sein Nachmittagsschläfchen.

In allen Theilen vollendetes Hauptbild des Meisters.

J. K. Heberle-Köln Acq. 6 Mai 1900 Maskiny.

N° 122 Sturmkopf.

Lebender. Männl. Zieh.

Ges. u. Kt. 67.

H. 53; Br. 44 cm.

Wien, Pisko. 1909. II. 10. Menkin.

No. 50. Duett.

Öl, Lw. sgn. H. Menkin

58 x 41,5.

Helbig 7 Apr. 1908.

Munkácsy.

Sammlung F. Kelisterfi Triest. (Abbildung)
No. 30. Vor der Schule.

In der rauchgeschwärzten Küche steht, an den vor dem Kamin rechts befindlichen weingerechten Tisch gelehnt, eine ärmlich gekleidete Bauernfrau; sie schneidet von einem großen Laibe für ihre drei vor ihr stehenden Kinder Brot herab, von welchen die beiden größeren eben im Begriffe sind, sich zur Schule zu begeben. Der Älteste, ein barfüßiger Junge, ist vertieft in sein Lehrbuch, das er mit beiden Händen aufgeschlagen vor sich hält. Zwischen ihm und der Mutter steht ein kleines Mädchen, welches aber wie der etwas mehr im Hintergrunde stehende zweitälteste Knabe, dessen Kopf eine dunkle Mütze deckt, bereits, mit größter Aufmerksamkeit der Mutter Tun verfolgt.

Links unten bezeichnet: Munkácsy M 1873.

(Reprod. in Künstler-Monographien, herausg. v. H. Knackfuss
Bd XV. E. W. Bredt: M. v. Marées. Leipzig 1899 S. 49)

Holz. H. 126; Br. 103 cm.

l 462/908 Sch. Mus. Minot.

Wien, Dorotheum 26 März – 1 Apr. 1908.

Menkiny

N° 851 Skizze zu den Dorfterrassen.
Öl. Lw. Ausruf. Pr. 300 Kr

N° 852 Zeichnung. Scene bei
Pferdeverleiher. Öl. Lw.
Ausrufe Pr. 160 K.

Wien, Art Stückl. 16. Dez. 1907. Munkácsy.

Coll. Ch. Sevelinges – Paris

N° 57. Dorfschule. (Abgeb.)

In einem hohen Raume, l. um einen Tisch gruppiert, sitzen die Honoratioren des Dorfes u. der Schulinspector, um die Prüfung der Dorfkinder vorzunehmen. Es ist die Zeit eines kleinen Mädchens, das verschüchtert vor ihre Stell. herab, unter Führung ihres Lehrers, Lesen ihre kleinen Kameraden ihres Schulbuchs, während das Mädchen der Eltern u. Zuschauer Platz genommen haben, um der Festlichkeit beizuwohnen. Sign. l. r. de Munkácsy Dev. H. 124, Br. 207.

(Studie dazu im Museum d. bild. Künste (Budapest)

verk. für 3750 fl. (Schätzungspreis 5000 fl.)

N° 52. Der Parc Monceau in Paris (Abgeb.)

In einer Allee im Schatten hoher Bäume sitzt eine junge Frau auf einer Bank, mit einer Handarbeit beschäftigt, d.

während ihre kleinen Knaben vor ihr spielen. Anna, ihre Pflegetochter im Arme, versteckt beim Spiel überwacht, ergeben sich in der Allee. Sign. M. de Munkácsy. Holz. H. 98; Br. 76 cm.

Verk. für 1700 fl. (Schätzungspreis 3500 fl.) Sehr schön, dasselbe gilt in der Verk. Seelmeyer – Paris.

No. 53. Plauderei im Walde Abgel.

Im Schatten großer Bäume tauschen zwei junge Frauen, die eine im weißen Kleide hingestreckt, die andere neben ihr sitzend, angenehme Erinnerungen aus.

Sign. M. de Munkácsy. Lw. H. 88; Br. 125 cm.

Verk. für 1400 fl. (Schätzungswert 2500 fl.)

(Dasselbe gilt auch von Verk. Seelmeyer – Paris.)

Kunkiny.

Arch. Karl Kegel-Fikft 644. 12 OKT 1905

N° 65. Weibl. Kk. (abgeb.)

~~Lenin. 27/21.~~

Sikerre junge Frau auf das Kriegsdes überschlagene linken Beins gelegte Hände

Kor. Kunkiny.

Lenin. H 27 Kr. 21. Cm.

Wien, Stichl 26u. 27. II. 1906.
Coll. Ch. Sevelinger - Paris.

Bunkiery.

N° 67. Die erzwungene Unterredung. In einem Interieur sitzt ein junges Mädchen am Mittelpfeiler neben dem offenen Fenster, es ist ein junger Mann gekommen, der die günstige Gelegenheit benützt, dem jungen Mädchen seine Liebe zu erklären.

Öl. Holz 98 x 78

(Dieselbe Gelegenheit bei der Ausst. Sevelinger in Paris.)

Helbig München 26. Juni 1907. Munkácsy.

N° 34 Mihály Munkácsy

Studienkopf eines bärtigen Mannes (Tolstoi)

Links unten monogr. H. M.

Holz. H. 26, Br. 20 cm.

Munkácsy.

Auct. Lepke-Berlin 150v. 4 Febr. 1908

No. 47. Studie zu dem Bilde, Christus vor Pilatus.

Die Figur des Pilatus.

Gleichfalls mit Kunstlerhaar

H. 20; br. 16 cm.

Wien V/E. Hörstler 28 Apr. 1910. Neukirch.

Nº 114. Lebensw. Brustb. eines Knaben mit elektrisiertem Gesicht.

Atelier. Durchaus vollendete, vorzügl. Naturstudie von ausserordentlich kräftiger Bildwirkung.

Rückseitig das Attest der Witwe des Künstlers.

Sign. Neukirch. Pap. auf Leinw.

H. 47; Br. 34,5 cm.

Wien, Wiener Künstler-Club 5. V. 1891 Burkicky

Sammlg. Frau Hofbauer u. Freiherr

N° 50 Landschaft mit Staffelei

Sign. Lw. H. 90; Br. 67 cm.

Burkicsy.

Arch. Lepke - Berlin 4 Juli 1891.

N° 23 Landschft.

In einem der Vordergrund des Bildes einnehmenden Hohlwege bemerkt man ein kleines Hirtenmädchen bei ihren Schafen.

H. 89, - br. 68 cm.

Wien C. J. Wasa 27 Febr 1897.

Merkiny

N° 68 Siesta

Zu einem mit hohen geschnitzten Gartenstühlen
sitzt ein rotblondes Mädchen, in einem Journal
lesend. Rechts der Ausblick in einen Park

Sign. Merkiny l. Paris. Holz. H 98; Gl. 79

„Les Bureaux de Paris." – Marpicy

„Heimkehr des Getrunkenen zu seiner Frau"

„Die Alte, welche Zwetschen mustert."

aus. 1873 auf der Wiener Weltausstellg.

s. C. v. Lützow, Kunst u. Kunstgewerbe

auf der Wiener Weltausst. 1873.

Leipzig 1875 E. A. Seemann.

Munkácsy (Neues Bild von Hatberger erworben)

ausgestellt auf der Weltausstellung in Wien 1873

~~Oester. Abth.~~ Ungr. Abth. No 63:

„Wankende Heimkehr."

ebenda No 46. Nachtschwärmer.

No 58. Waldpartie im Herbst.

No 60. Bunt. Studienkopf.

No 51 Die alte Butter machen.

No 46, 58, 51 u. 63:

besprochen von Fr. Pecht, Kunst u. Kunstindustrie auf der Wiener Weltausstellung 1873 Stuttg. J. G. Cotta 1873 S. 182 ff.

M. C. v. Lützow, Kunst u. Kunstgew. auf der Wiener Weltausst. 1873 Leipzig E. A. Seemann 1875.

Munkácsy.

R. Lepke - Berlin 10 Nov. 1911.

Coll.: Gustav v. Gerhardt - Antwerpen.

Im Besitze der Familie Gust. von Gerhardt in Saarpark.

N° 78. Der Ringkampf

In einer ungarischen Wirtsstube fordert ein professioneller Ringkämpfer einen jungen Bauern zum Kampfe heraus. Gäste und Wirtsleute erwarten gespannt den Ausgang des Kampfes.

Holz. Rechts unten der volle Name des Künstlers. 1887. H. 120 cm, B. 163 cm. Abbildung auf Taf. 28.

(Stammt aus Coll. Adolf von Liebermann. Auction Lempertz in Köln 1894 N° 50).

N° 79. Landschaft.

Hügelige Landschaft bei aufziehendem Gewitter. Im Vordergrunde Landmann bei seinem mit zwei Pferden bespannten Pfluge.

Leinwand. Mit Künstlersignatur. H. 58 cm, B. 98 cm.

Coll. Nic. de Szemere 9–17. Dez. 1910 Wien.

Dorotheum

Munkácsy.

#

N° 625 Studie. Xtus am Kreuz
Sign. Munkácsy, Paris
Bleistift auf getönten Papier 21 x 17 cm

N° 626 Studie zum Sem. Xtus vor Pilatus
Sign. Munkácsy, Paris.
Bleistift auf colorten Papier
21 x 17 cm

N° 627. Studie zu Gebet Christus vor Pilatus
Lyr. Zeichnung m. Pastell
Gleichfalls 21 x 16 cm

N° 414. Gefangenschaft. Soldaten in der Tracht des XVII. Jahrh. neben einem Soldaten gefangen.
Ganz. m. Zeichnung.
Ölskizze Lw, auf Holz aufgezogen
24 x 16 cm.

Munkácsy

A catalogue of Old & Modern Pictures.
Messrs Foster, Pall Mall. 4 June 1913.

Munkácsy
No. 236 Figures in a landscape.

Muskiny.

Coll. McCulloch of 184 Queen's Gate S.W.

Auct. by
Messrs Christie Manson & Woods, London.
May 23, 29 & 30, 1913.

M. Muskiny
38 After Dessert

The interior of a richly decorated apartment, with a table in the centre, around which are a company of ladies & gentlemen with their children; the latter are interested in some puppies which a maid holds in a basket
On panel 50 in by 78 in See Illustration.

Munkácsy.

Christie's 5. May. 1900
Coll. of Mrs Bloomfield Moore

No. 26. After dessert. A 17th-century interior with a family party, a maid servant bringing in a basket with young puppies. 27 in. by 39½ in. Sold to A. Wertheimer for £294. 0. 0.

No. 27. The wood cutters: A scene in a dense ~~forest~~, with wood cutters family. On panel – 23 in by 19 in, Sold to Duveen for £89. 5. 0.

— Muckley. —

Christie's, London, 3 April 1907.

136. A cart in a forest — on panel. Outline.

£3.

137. A forest scene — on panel

£3.

— Munkácsy. —

Christie's, London 3 June 1910.
Coll. E. Erskine Scott of Linburn, Midlothian
No 35 Evening: a river scene, with
buildings on barge; sunset.
23 ½ × 35 ½ in.
£173.5.0 (Schnell, Paris).

Wahrscheinlich Coll. M. de Nemes. — Sohn
Ladislaus Károlyi in Paris?

Christie 27 Mai 1910.. Munkácsy

~~Coll. Abel Buckley Esq. Ryecroft Hall, Audenshaw~~

No. 63. Head of a man

Picture. 14½ by 12 in.

Burkiesy.

Christie July 1. 1910.

Coll. Alex. Young (third & remaining portion)

No. 236. In the Forest. Three figures on a path among tall trees

On panel. 23 in by 19 in

(Ob Wojnarsky?)

Munkácsy

Christie 3 June 1910.

Coll. E. Erskine Scott of Leithen, Midlothian

Pictures

No. 35 Evening: A river scene, with buildings on barge; sunset

23 1/2 in by 35 1/2 in.

ob. Vörösi László ??

Coll J. J. Brown

Christie 3. Apr. 1909

Mulready

No. 40. Drink: an interior with a peasant family

On panel 41½ in by 59 in.

Coll. Sir W. Cuthbert Quilter Bart.

Christie 9 July 1909

Markiewicz

No. 46 The Two Families

A lady & her children in an apartment, feeding some puppies.

On panel 16½ x 23 in

The original study for the Academy picture

From the Coll. of W. H. Michael Esq, 1887

Murillo.

Christie's 19. May. 1894

Collection of Arthur Anderson

No. 40 A reverie. 34 in. by 27 in. Sold to Watkins

for £162.15.

Munkacsy.

Christie's. 22 May 1897.

No. 124. The two families. 34in. by 46in. Sold to Wallis for £997.10.0

No. 125. At the promenade 46in by 36in. Sold to Wallis for £199.10.0

No. 126. My old walking stick. Or parcel. Sold to Goldsmith for £493.10.0.

— Murillo. —

Christie's. Apr 8. 1905.

Picture

No. 118. Morning flowers. On panel. 21 in. by 16½ in.

From the coll of F. V. Moore Esq. Sold to

Moore for £ 59. 15. —

Munkácsy.

Christie, London 31 March 1894.
Coll. Kockrock
No. 162. The Hero of the Village.
Watson £525.

Christie's. 28 Apr. 1888. . Munkácsy.

Coll. of Charles Wertz Esq., late of Grosvenor Square

bought back

No. 22. Christ before Pilate 35 in by 51 in. The original study for the large picture £945. 0. 0

No. 22a. Christ before Pilate, after M. de Munkácsy by C. Koepping. Remarque proof. bought back £15. 10

No. 23. Portrait of a lady bought back £267. 15.
24½ in by 20½ in

No. 24. Flowers and stillife. 40 in by 54 in. bought back £210. 0. 0

No. 25. A landscape. 40 in by 54 in. bought back £273. 0. 0

- Munkácsy. -

Christie's Febr. 19. 1887
Coll. of W. H. Michael Esq. R.C.

No. 89. A Head, study for the principal figure in the picture "The Last days of a Condemned Man" Sold to Knackfuss for £56. 14.

No. 145. The two families. The original study for the Academy picture. Sold to Knackfuss for £556. 10. 0.

No. 144. The Pharisee, a study for the celebrated picture Christ before Pilate. Sold to Willis (?) or Wallis for £325. 10.

Burkino.

Christie's. May 14. 1875.
Coll. of Kaye Knowles Esq, late of Warrington Crescent &c

No. 151. The Hero of the Village. 62 in by 89 in.
Sold to Koekkoek for £ 966. 00. 00.

Muskiny

Christie's. Apr. 2. 1898

Coll of Mr F. W. Amoder

No 137. Woody lake scene with a lady by a boat

30½ in by 146½ in. Sold to Goode for £199. 10.

No 138. A lady arranging a vase of flowers. On panel.

20 in by 16½ in. Sold to Goode for £141. 15. 0.

Mackay.

Christie's. 5. May 1900.

No. 97. A stolen interview. R panel. 38 in by 31 in.
Sold to Morris for £273. 0. 0.

Murkjem.

Christie's 10 Jan. 1903

Picture

No. 150 "Art for His Vertue they cast Lots". 10 in by 17 in. Sold to Mullen for £2. 2.

Weir, Pisko. 4/5 Dez 1902.

Muskien

N° 155. Atelierstudie
Öl. Lw. monogr. 48 X 34

N° 156 Gefangenen-Transport
Öl. Holz. sign. 58,5 X 37,5

Abgeb.

Merkiery.

Coll. Dr. Martin ~~Soehle~~ Soehle & Hahn
München E. A. Fleischmann 29/30 XII 1907.

No. 110 Xtus

Hzgl.

Im vollen Gewand, mit lang lockigem wellenartigem Haar, den Blick nach oben gerichtet. Lw. H. 89; br. 65 cm
Sign. r. o. Merkiery 24 Février 1884

No. 111. Die erste Dissonanz

Hzgl.

In einem reichen Interieur ein junges Paar, sie sitzend

mit abgewendetem Gesicht in einem Lehnstuhl, während er – in der Rückenansicht – scheinbar angelegentlich seine Uhr betrachtet.

Holz H. 100; Br. 80 cm.

Sez. l. u. Kuhring Dr. Paris.

Mutking

ölgem. modernes Meister aus dem
Besitze des Herrn Rep. Hausmeisters Paul
Seb., München u. aus anderem Privatbesitz.
Amer. Gal. Helbing, München 26 Mai 1914.

Kopie nach Murillo

16g. Der Verurteilte

In kahlem Kerker sitzt der Verurteilte,
hinter ihm sein weinendes Weib, neben
ihm ein kleines Mädchen. Links im
Vordergrund drängen sich hinter den Pfarrer
stehende u. betende Leute.
Links unten undeutlich bez.
Öl auf Lw. H. 55; Br. 65 cm. In schweren Rahmen

Munkácsy.

Oesterr. Kunstverein Wien 5 März 1915.

Amtl. Kat. Verzeichnis der zur Versteigerung gelangenden Gemälde.

~~Nr. 88~~ Munkácsy, Mihály

Nr. 88 In der Pausta.

In einer unger. Zigeunerschenke sitzen einige Gäste trinkend am Tisch, ein alter Zigeuner schäkert mit der Wirtin. In virtuosen breiten Pinselstrichen flott hingesetzt u. in der für Munkácsy charakteristischen schwärzlich grauen Tönen. Brillante Skizze von packender Kraft.

Dieses Gemälde war 1914 in der Munkácsy-Ausstellung im Ernst-Museum in Budapest ausgestellt

Lw. H. 41, Br. 53 cm.

Ausrufpreis Kr. 2000.

Auktion.

Akt.-Lepke - Berlin 1510. 6 Apr 1908.

No 139. Die Lindenallee im Hofgarten zu Düsseldorf.

Xylogr. Holz. ½ H. 39; Br. 49.

Coll. Wiesner - Wien. Burkiey

Auct. Lepke 1343. 26 Mai 1903.

N° 57. Gartenscene. (abgeb.)
Holz. H. 44; Br. 56 cm.

Auct. Lepke – Berlin Nurkiewicz

20 Apr. 1902

№ 104 Landschaft

Im Vorvergrunde eine Frau, welche ein Holzbündel auf dem Rücken trägt. Trüber Himmel.

Sign. Lecinr. H. 63; Br. 100 cm.

Munkácsy.

Gem. altern. moderner Meister. Sammlungen: Heinr. Schuster in Wien, Generalmajor Polák v. Zdiradow in Wien u. andere.

Versteigerung Kunstsalon G. Pisko, Wien 1913. 20 Nov.

N° 71. Golgatha (Vorstudie zu dem bekannten Bilde). Öl. Lw., 131 x 191 (Verkauf Munkácsy. Paris 3 Juni 1898) Abgeb. 15,000 Kr. = (Coll. Fabrikant Joh. Zichy-Budapest).

N° 80. Zwei Frauen (Vorstudie zu dem bekannten Bilde). Öl. Lw. 61½ x 76 (Verkauf Munkácsy. Paris 3 Juni 1898). Abgeb. 3,400 Kr. =

Berlin, E. Schulte 29. Nov. 1910. Murkisch.

Coll. L. Lerche-Kiesgrube, Basel.

N° 62. Zigeunerlager im Walde (Abgeb.)

Am Rande eines Birkenwaldes ein primitives Zelt, vor dem am Feuer ein Zigeunerpaar sitzt, während ein dritter Zigeuner die Pferde am Wagen füttert.

Öl auf Holz. H. 65; Br. 103 cm.

bez: Murkisch. (Berlin, Nationalgallerie)

N° 63. Das Leihhaus (Abgeb)

Im dunklen Vorraum eines Leihhauses sind mehrere Personen aus den verschiedenen Schichten des Volkes anwesend. Am Schalter, durch den Licht in den Raum strömt, bewertet ein Taxator

Sie ihm von einer Frau mit einem Kind auf dem Arm vorgelegten
Stoff. 1874.

Bez. M. de Munkácsy.

Öl auf Holz. H 120; Br. 170 cm. —

Munkácsy.

Coll. Ingert Stein – Düsseldorf.
Versg. Köln b. Lempertz 1913. Apr. 2.

Michael de Munkacsy
No. 109 Bildnis mit Lastträgern.

Weite Ebene unter trüben Himmel, im Mittelgrunde durchquert von den Uferbäumen eines Wasserlaufes, im Hintergrunde in wolkige Ferne verlaufend. Auf breitem Feldweg, der durch die Mitte nach vorn führt, schreitet mit schweren Tritten ein junges Weib, gebeugt unter der Last eines großen Korbes, der querüber den Rücken gelegt trägt u. mit den in die Hüften gestemmten Armen stützt.

Bezeichnet: M. de Munkacsy
Inv. H. 65; Br. 80 cm.

Abgeb. (Lichtdruck) Taf. 31.

Mauthausen.

Gall. August Stein - Steinberg.
Verg. Nr. A. Gruppe III/3. Nr. 2.

Mitglied v. Mauthausen
Nr. von Januar nur Letztgenannte.

Wie ist diese ersten Reihen Pfeiner, die Nichtgenau
Verlegung an die Schweiz. Die Verschuldung, die Nichtgenau
ist einfach dem Verlauf. Auf diesen Fehlung ist man
die Reihe aus von Gestalt. Mitglied mit Mauthausen Reihen
Pfeiner Nicht, Gelang? weder der Auf aus dem Gestalt. Es
regen Tag, der Auch Gelang? Tag? . Auf es ist Nicht
Gestalt ohne Nicht.

General: M. v. Mauthausen
Nr. A. 65 Gr. Nr. 2.

Mitgl. Gestalt. Nr. 31.

Munkácsy.

R. Lepke 12. Dez. 1899.

(Aus schlesischem Privatbesitz)

Nr. 24 Winterlandschaft (abgeb.)

Flache Gegend, im Vordergrunde holpelnder Wagen von vier Ochsen gezogen, am Himmel die Rotte der untergehenden Sonne.

Inv. Ges. M. Munkácsy

H. 46; Br. 79 cm.

(unger. Leinw.)

Dasselbe Bild wurde bei Lepke versteigert am
10 Apr 1900 N° 84a Winter"

Munkácsy.

J. M. Heberle (H. Lempertz' Söhne) Köln a/Rh. 1894

Coll. Adolf von Liebermann - Berlin.

N° 49. Landschaft mit Wäscherinnen.

In einer hügeligen Landschaft eine bis zum Vordergrunde sich erstreckende grünende Thalniederung, die bereits mit hohen Bäumen bestanden ist, zwischen denen ein breites, niedriges Wasser. In diesem, auf der Erde kniend, zwei Mädchen, mit dem Waschen weißen Zeuges beschäftigt, während ein drittes einen gefüllten Korb beiseite trägt.

Interessantes Bild von freundlichem Gesammteindruck, das durch die lebensdeutliche Figurenart, breite, zielbewusste Pinselführung und wohlthuendes Colorit große Wirkung ausübt.

Bezeichnet: M. de Munkácsy.

Leinwand. Höhe 81; Breite 116 cm.

(Lichtdruckabbildung).

— 1898 Juni 3. —

Verte Markácsy in Paris

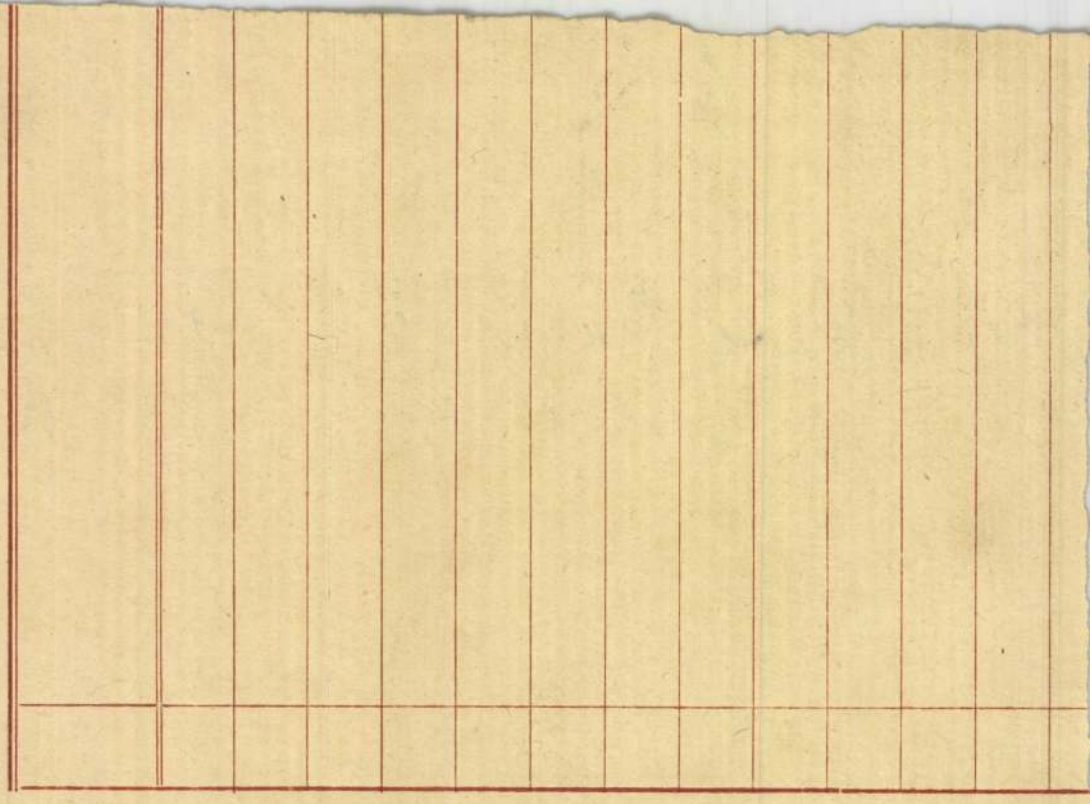

N°-54. Studie zu dem Bilde: Christus vor Pilatus
Bleistiftzeichnung 16×21 cm.
Signatur: Munkácsy.

N°-55. Studienköpfe. ~~Bleistift~~
Bleistiftzeichnung. 21×16 cm
Signatur: Munkácsy

N°-56. Studienköpfe.
Bleistiftskizze 21×16 cm
Signatur: Munkácsy.

N°-57. Studie eines Juden.
Bleistiftzeichnung 21×16 cm.
~~N°-58~~ Signatur: Munkácsy.

N°-58. Christus.
Bleistiftskizze 16×21 cm.
Signatur: Munkácsy.

N°-59. Studie zu dem Gemälde „Der Verurtheilte".
Bleistiftzeichnung 16×21 cm
Signatur: Munkácsy.

N°-60. Figurenstudien zu Christus vor Pilatus.
Bleistiftzeichnung. ~~Feder~~ 16×21 cm
Signatur: Munkácsy

N°-61. Studie zu dem Bilde „Der Verurtheilte"
Bleistift. 16×21 cm.
Signatur: Munkácsy.

N°-62. Studienköpfe.
Bleistift. 16×21 cm.
Signatur: Munkácsy

N°-63. Studie zu dem Gemälde Christus vor Pilatus.
Bleistiftzeichnung 21×16 cm.
Signatur: Munkácsy.

N°-64. Studie zu dem Gemälde Christus vor Pilatus.
Bleistiftzeichnung 21×16 cm.
Signatur: Munkácsy.

N°-65. Studie eines Kriegsknechtes.
Bleistiftskizze. 21×16 cm.
Signatur: Munkácsy

N°-66. Studie zu dem Gemälde Christus vor Pilatus.
Bleistiftskizze. 21×16 cm.
Signatur: Munkácsy

N°-67. Skizze zu dem Gemälde Christus vor Pilatus.
Bleistiftzeichnung. 16×21 cm.
Signatur: Munkácsy.

Am Schalter, durch den Licht in den ~~Raum~~ Raum strömt, bewertet ein Taxator der ihm von einer Frau mit einem Kind auf dem Arm vorgelegten Stoff. 1874.
Bez. M. de Munkácsy.
Ölbild auf Holz. H. 120; Br. 170 cm. Siehe Abbildung.

1910. XII. 9–17.

Wien, Dorotheum.
(Coll. Nicolas de Szepesre.)
N° 414. Gefangennehmung. Soldaten in der Tracht des XVII. Jahrhunderts nehmen einen Soldaten gefangen.
Bez. M. Munkácsy.
Ölskizze. Leinwand auf Holz aufgezogen 24 x 16 cm.
N° 625. Studie. Christus am Kreuz
Sign. Munkácsy, Paris.
Bleistift auf getönten Papier 21 x 17 cm
N° 626. Studie zum Gemälde: Christus vor Pilatus
Sign. Munkácsy, Paris.
1 Bleistift auf getönten Papier 21 x 17 cm
N° 627. Studie zum Bilde: Christus vor Pilatus.
Sign. Munkácsy M. Paris.
Bleistift. 21 x 16 cm

1911. IV. 11

Berlin, K. Lepke
(Coll. Fr. Sal. Comm. Emil Becker u. der Frau Marianna Kleeberg)
N° 98. Weibliches Bildnis.
Junges Mädchen mit Federhut in Halbfigur, auf einem Stuhl sitzend.
Meisterlich gehaltes Portrait.
Leinwand. H. 58; Br. 43 cm

1911. X. 30

Wien, Dorotheum. G.
(Coll. Reichsgrafen v. Stadion F.)
~~N° 52–74 Nach Angabe des bisherigen Besitzers waren die Skizzen~~
N° 52. Fräulein Grevy, die Tochter des Präsidenten der franz. Republik im Gartenzimmer.
Ölgem. Holz. 80 x 105 cm
Signatur: Munkácsy, Paris. Siehe Abbildung
N° 53. Portrait des Franz Deák. Kniestück, Kopf dreiviertel Profil.
Ölgem. Leinwand. H. 116 x 90 cm.
Signatur: Munkácsy (Siehe Abbildung
N° 54–74. Nach Angabe des bisherigen Besitzers waren die Skizzen bei des Hallas-Katter in Paris selbst erworben.

Herbert

— . 1910. VII. 6. —

München, H. Helbig.

N° 143. Abschied eines Verurteilten von den Seinen. Kerkerscene. Der zum Tode verurteilte tröstet seine verzweifelte Töchter. Das eine der Mädchen ist ohnmächtig dem Kerkerknechte in die Arme gesunken.

Links voll bezeichnet. Leinwand. H. 39,5; Br. 31 cm.

Interessante frühe Studie für das berühmte Repräsentationsbild des Jahres 1889, Philadelphia, Privatbesitz.

1910. X. 11–12.

Berlin, K. Lepke.

N° 34. Brustbild eines Knaben mit dunklem Haar und Schnurbart. Der schwarze, talarartige Rock ist am Halse geöffnet.

Mit vollem Namen des Künstlers.

Leinwand. H. 40; Br. 30 cm. (siehe Abbildung.)

1910. X. 24.

München, H. Helbig.
(Coll. G. A. Sturm – München)

N° 120. Der Unzufriedene.

In einer holzgetäfelten Wirtsstube, auf deren Tischen zahlreiche Flaschen stehen, sitzt ein Mann, der mit unzufriedenem Miene sein Haupt auf die Hand stützt.

Links unten voll signiert: H. de Marbitz. Auf Holz. H. 81; Br. 100 cm. Siehe Abbildung.

1910. XI. 29.

Berlin, Ed. Schulte
(Coll. L. Laroche-Riggenbach, Basel)

N° 62. Zigeunerlager im Walde.

Am Rande eines Birkenwäldchens ein primitives Zelt, vor dem am Feuer ein Zigeunerpaar sitzt, während ein dritter Zigeuner die Pferde am Wagen füttert.

Ölbild auf Holz. H. 65; Br. 103 cm. Siehe Abbildung.

1 Bez. Marbitz.

N° 63. Das Zeltlager.

Im dunklen Vordergrund eines Zeltlagers sind mehrere Personen aus der verschiedenen Mitte des Volkes anwesend.

N°-68. Christus. Studie zu dem Gemälde Christus vor Pilatus.
Bleistiftzeichnung. 21 x 16 cm.
Signatur: Munkácsy.

N°-69. Studie zu dem Gemälde Christus vor Pilatus.
Bleistiftzeichnung. 21 x 16 cm.
Signatur: Munkácsy.

N°-70. Studie zu dem Gemälde Christus vor Pilatus.
Bleistiftzeichnung. 21 x 16 cm.
Signatur: Munkácsy.

N°-71. Studie zu dem Gemälde Christus vor Pilatus.
Bleistiftzeichnung 21 x 17 cm.
Signatur: Munkácsy.

N°-72. Studienkopf zu dem Gemälde Christus vor Pilatus.
Bleistiftzeichnung. 21 x 17 cm.
Signatur: Munkácsy.

N°-73. Studie zu dem Gemälde Christus vor Pilatus.
Bleistiftzeichnung 21 x 17 cm.
Signatur: Munkácsy.

N°-74. Studie zu dem Gemälde Christus vor Pilatus.
Bleistiftzeichnung 21 x 17 cm.
Signatur: Munkácsy.

1910. XI. 10.

Berlin, K. Lepke
(Sammlung Gustav von Gerhardt, Budapest.)

N°-78. Der Kiepkampf.
In einem ungarischen Wirtshause fordert ein professioneller Kiepkämpfer einen jungen Bauern zum Kampfe heraus. Gäste am Wirtstische erwarten gespannt den Ausgang des Kampfes.
Holz. Rechts unten der volle Name des Künstlers. 1887. H. 120; Br. 163 cm. Siehe Abbildung.

N°-79. Landschaft.
Hügelige Gegend bei aufziehendem Wetter. Im Vordergrunde Landmann bei seinem mit zwei Pferden bespannten Pfluge.
Leinwand. Mit Künstlersignatur.
H. 58; Br. 93 cm.

1909. VII. 9

London, Christie.
(Coll. Sir W. Cuthbert Quilter Bart.)
No 46. The Two Families.
A lady and her children in an apartment, feeding some puppies.
On panel 16½ in. by 23 in.
The original study for the Heavens picture.
From the Coll. of W. H. Michael 1887.

1910. IV. 28.

Wien, E. Hirschler.
No 114. Lebensgrosses Brustbild eines Jungen mit glattrasiertem Gesicht.
Durchaus vollendete, vorzügliche Naturstudie von ausergewöhnlich kräftiger Gesamtwirkung.
Rückseitig das Attest der Witwe des Künstlers, Sign. Mischkiny M. & Papier auf Leinwand H. 47; Br. 34,5. Siehe Abbildung.

1910. V. 6.

Köln, J. M. Heberle.
No 122. Studienkopf.
Lebensgrosses männliches Bild.
Bezeichnet u. datiert 67
H. 53; Br. 44 cm.

1910. V. 27.

London, Christie.
No 63. Head of a man.
Picture. 14 in. by ~~12 in.~~ 12 in.

1910. VI. 3.

London, Christie.
(Coll. E. Erskine Scott of Linburn, Midlothian)
Pictures.
No 35. Evening. A river scene, with buildings and barge; sunset.
23½ in. by 35½ in.
Gróf Károlyi László (?) tulajdona.

1910. VII. 1.

London, Christie
(Coll. Alex Young – third and remaining portion)
No 236. In the Forest. three figures on a path among tall trees.
On panel. 23 in. by 19 in.

1908. III 26 – IV. 1

Wien, Dorotheum

No 851. Skizze zu dem Dorfteiche.
Ölgemälde. Leinwand.
Schätzungspreis 300 Kr.

No 852. Zeichnung. Scene beim Pferdeverleiher.
Schätzungspreis 160 Kr.

1908. IV. 6.

Berlin, R. Lepke.

No 139. Die Seufzerallee im Hofgarten zu Düsseldorf. Holz.
Monogrammirt (H. 39; Br. 49 cm.

1908. IV. 7.

München, H. Helbing.
(Sammlung F. Kalister zu Triest)

No 30. Vor der Schule.
In der rauchgeschwärzten Küche steht an der vor dem Kamin rechts befindlichen weissgedeckten Tisch gelehnt, eine ärmlich gekleidete Bauernfrau; sie schneidet von einem grossen Laibe für ihre drei vor ihr stehenden Kinder Brot herab, von welchen die beiden grösseren eben im Begriff sind, sich zur Schule zu begeben. Der älteste, ein barfüssiger Junge, ist vertieft in sein Lehrbuch, das er mit beiden Händen aufgeschlagen vor sich hält. Zwischen ihm und der Mutter steht ein kleines Mädchen, welches ebenso wie der etwas mehr im Hintergrunde stehende zweitälteste Knabe, dessen Kopf eine dunkle Mütze bedeckt, mit grösster Aufmerksamkeit der Mutter Tun verfolgt.
Links unten bezeichnet: Munkácsy M. 1873
(Reproducirt in Künstler-Monographien, herausg. v. H. Knackfuss hft. XI. E. W. Bredt, M. v. Munkácsy. Leipzig 1899. S. 49.)
Holz. H. 126; Br. 103 cm. Siehe Abbildung.

1909. II. 10

Wien, Pisko

No 51. Duett.
~~Ölbild. Leinwand~~. Sign. M. Munkácsy.
Ölbild. Leinwand. 58 × 41,5 cm.

1909. IV. 3

London, Christie
(Coll. J. J. Brown)

No 40. Brick: An interior with a peasant family.
On panel 41 ½ in. by 59 in.

1907. XII. 16

Wien, A. Stöckel
(Coll. Ch. Sevelnezer - Paris)

N° 51. Dorfschule.
In einem hohen Raume, links um einen Tisch gruppiert sitzen die Honoratioren des Dorfes und der Schulinspektor um die Prüfung der Dorfkinder vorzunehmen. Es ist die Reihe eines kleinen Mädchens, das verschüchtert vor ihnen steht. Rechts, unter Führung ihres Lehrers, harren ihre kleinen Kameraden ihres Schicksals, die während längs der Wände die Eltern und Zuschauer Platz genommen haben um der Festlichkeit beizuwohnen.
Signiert M. de Munkácsy
Leinwand. H. 124; Br. 207 cm. Siehe Abbildung.
(Schätzungspreis 5000 fl.)
(Képler tartozó tanulmány Henes Marcell kir. tanácsos a Szépművészeti Múzeumnak ajándékozta.

N° 52. Der Parc Monceau in Paris.
In einer Allee im Schatten hoher Bäume sitzt eine junge Frau auf einer Bank, mit einer Handarbeit beschäftigt, während ihre kleinen Mädchen vor ihr spielen. Ammen, ihre Pflegekinder im Arme oder sie beim Spiel überwachend, ergehen sich in der Allee.
Signiert. M. de Munkácsy.
Holz. H. 98; Br. 76 cm. (Siehe Abbildung)
(l. a Sevelnezer-féle árverést: Paris 1907 junius 12-14 N° 167: Le Parc Monceau)

1 (Schätzungswert 3500 fl.)

N° 53. Plauderei im Walde.
Im Schatten grosser Bäume tauschen zwei junge Frauen, die eine im weichen Grase hingestreckt, die andere neben ihr sitzend, angenehme Erinnerungen aus.
Signiert: M. de Munkácsy.
Leinwand. H. 88; Br. 125 cm. Siehe Abbildung
(l. a Sevelnezer-féle árverést: Paris 1907 junius 12-14. N° 164: Promenade au Bois.)

1908. II. 4.

Berlin, R. Lepke, Kstn
N° 47. Studie zu dem Bilde, Christus vor Pilatus. Die Figur des Pilatus.
Bleistiftzeichnung mit Künstlernamen.
H. 20; Br. 16 cm.

il indique la mesure ~~aux~~ aux chanteurs debout et au claveciniste qui exécute sa partition. Dans le fond, à droite, devant et derrière un paravent, des personnages assistent, douloureux, à cette tragique interprétation de l'œuvre immortelle.

Esquisse pour le grand tableau de la collection du convertisseur Seger, à Détroit, États-Unis.

Signé en bas, à gauche. M. de Munkácsy.

Toile. H. 52,5; lg. 72,5 cm (v. la reproduction)

(~~Le tableau est~~ (et Rép. jalenlag Eisler ír birtokában lécsben), ~~ára 15000 korona~~)

1907. VI. 26.

München, H. Helbig

No. 34. Studienkopf eines bärtigen Greises (Tolstoi)

Links unten monogrammirt H. M.

Holz. H. 26; lg. 20 cm.

1907. X. 29-30

München, E. A. Fleischmann

(Coll. Dr. Martin Noelle Fi Hamburg)

No. 110 Christus.

Im rothen Gewand, mit lang herabwallendem Haar, der Blick nach oben gerichtet.

Gezeichnet rechts oben: Munkácsy 24 Février 1884.

Leinwand. H. 81; lg. 65 cm. (Siehe Abbildung.)

No. 111. Die erste Dissonanz.

In einem reichen Interieur ein junges Paar. Sie sitzt mit abgewendetem Gesicht in einem Lehnstuhl, während er – ihr den Rücken zuwendend – scheinbar angelegentlich seine Uhr betrachtet.

Gezeichnet links unten Munkácsy M. Paris.

Holz. H. 100; lg. 80 cm. (Siehe Abbildung)

1907. XII. 4-5

Wien, Pisko

No. 155. Atelierstudie

Öltild auf Leinwand. Monogr. 48 x 34 cm

No. 156. Gefangenen-Transport

Öltild auf Leinwand. Monogr. 58,5 x 37,5 cm (Siehe Abbildung)

en riant l'enfant fêté. Deux chambrières s'arrêtent dans leur besogne pour prendre leur part de la joie familiale. Devant la jeune mère, un autre enfant, debout, regarde non sans regret, mais un regret tempéré d'un sourire, son frère qui lui dérobe une part des caresses maternelles. A droite, une fillette profite de l'inattention générale pour puiser d'une main tournande dans une coupe de friandises. La table est égayée par une gerbe de fleurs arrangées dans un cornet de cristal. A gauche, la fenêtre, fermée, laisse, à travers ses vitres, filtrer un clair rayon de soleil.

Signé en bas, à droite. M. de Munkácsy.

Panneau H. 54; L. 74,5 cm (v. la reproduction)

N° 166. Fleurs à la Fenêtre.

Près de la fenêtre elle était assise, en costume bleu et blanc, et, appuyée au dossier du fauteuil; son métier à broder devant elle, elle s'abandonnait à la rêverie. A quoi rêvent les jeunes filles, quand le printemps sourit dans les branches et dans les coeurs? Et voici qu'à la fenêtre, un jeune homme gentilhomme paraît, qui lui ~~conte~~ conte fleurette et qu'elle écoute avec un délicieux ~~regard~~ regard confiant et ingénu.

Signé en bas, à droite. M. de Munkácsy.

Panneau H. 98; L. 78,5 cm. (v. la reproduction)

Coll. Cuthbert Quilter, Londres.

N° 167. Le Parc Monceau.

Une des allées rondes du parc; les grands-arbres qui la bordent y verse une ombre transparente et parfois laisse filtrer, sur le sol et sur les passants voisins, des caresses de soleil.

A droite, une jeune ~~fille~~ femme est assise sur un banc et travaille, tandisque devant elle jouent ses fillettes. Au milieu de l'allée, des nourrices se promènent, portant leurs poupons en surveillant des bambins: l'un paraît fier du cerceau de bois qu'il tient à la main.

Signé en bas, à droite. M. de Munkácsy

Panneau. H. 98; L. 76 cm. (v. la reproduction.)

N° 168. Mozart ~~dictant~~ dirigeant son Requiem.

Le maître est assis dans un fauteuil, le dos soutenu par un oreiller. De la main,

1906. II. 27 26-27.

Wien, Stöckl.
(Coll. Ch. Sevelneyer-Paris)

N° 67. Die erzwungene Unterredung.
In einem Interieur sitzt ein junges Mädchen am Stickrahmen nahe dem offenen Fenster, an das sich ein junger Mann gestützt, der die zürnende Geliebte bittet, dem jungen Mädchen seine Liebe zu erklären.
Sign. Holz. 98×78 cm. (Siehe Abbildung)
(L. Vente de la Coll. Ch. Sevelneyer. Paris 12-14 Juin 1907 N° 166 „Flirt à la Fenêtre".)

1907. II. 27.

Wien, C. J. Wawra

N° 68. Siesta.
In einem mit Idolen geschmückten Gartensalon sitzt ein rotblondes Mädchen, in einem Journal lesend. Rechts der Ausblick in einen Park.
Sign. Munkácsy M. Paris
Holz. H. 98, Br. 79 cm.

1907. VI 12-14

~~Paris~~
Paris, Ch. Sevelneyer.
(Coll. Ch. Sevelneyer)

N° 164 Bavardage sur Bois.
et l'ombre des grands arbres, sur l'herbe moelleuse, deux jeunes femmes sont, l'une étendue appuyée sur le coude, l'autre assise. Elles bavardent. Et l'objet de leur conversation ne doit pas les inciter à la mélancolie, car toutes les deux, coquettes en leurs toilettes claires, ont le visage illuminé de sourires. A droite, un arbre au tronc robuste et noueux se dresse, étendant vers la gauche ses branches au feuillage rare. Et, plus loin, d'autres arbres de leurs frondaisons mollement balancées laissent papillonner sur le sol des pointes de lumière blonde.
Signé en bas, à droite M. de Munkácsy
Toile. H. 88; L. 125 cm (v. la reproduction)

N° 165. Le dernier-né.
Dans un intérieur somptueux, autour de la table couverte d'une nappe blanche, la famille est réunie. Au premier plan, la jeune mère fait sauter sur ses genoux son dernier-né. A gauche, le père en pourpoint et de l'autre côté de la table, l'aïeule en costume gris et noir regardent

1904. II. 20.

Wien, Stöckl u. Hirsler
(Coll. Ch. Sevelnayer - Paris)

N° 74. Grossvater ~~schläft~~ schläft.
Die junge Frau des Hauses schiebt drei Kinder zur Thür hinaus, befürchtet, der alte Herr zu wecken. Dieser im Lehnstuhl beim Kamin mit Zeitung und Pfeife am ~~Tischchen~~ Schoss eingenickt, hält sein Mittagsschläfchen.
In allen Theilen vollendetes Hauptbild des Meisters.
Bez. M. de Munkácsy, Colpach.
Holz. H. 92; br. 140 (siehe Abbildung)

1904. III. 22.

Frankfurt a. M., R. Hangel
(Coll. J. Ritter v. Nüger - Wien)

N° 109 – 115 Cartons
Jedes bezeichnet. H. 20; br. 16 cm.
N° 109. Christus vor Pilatus
N° 110. Golgatha
N° 111 – 113 Ecce Homo
N° 114 Besitzergreifung Mexicos
N° 115. Zwei Familien.

1905. IV. 8

London, Christie.
Pictures.
N° 118. Arranging flowers.
On panel 21 in. by 16½ in.
From the Coll. of F. W. Atmore
£ 57. 15 (Warren)
(l. Christie - fils inventé 1898. IV. 2. N° 138)

1905. XII. 4-5.

Wien, A. Kerne
N° 74 Studie. Interieur einer Halle. Mit Staffage.
Unbez. Bildchen auf Leinwand. H. 58; br. 42 cm.

1905. X. 12.

Frankfurt a. M., R. Hangel
N° 65. Weiblicher Akt.
Liegende junge Frau auf das Knie des überschlagenen linken Beines gelegte Hände.
Bez. Munkácsy
Leinwand. H. 27; br. 21 cm. (siehe Abbildung)

1903. VI. 10.

London, Christie
Pictures.
No 150 "And for this Vesture they cast Lots"
10 in by 17 in.
£ 2.2 (Mullen)

*1 1903. V. 26

Berlin, R. Lepke
(Coll. Wiesner-Wien)
No 57. Gartenscene
Holz. H. 44; Br. 56 cm (Siehe Abbildung)

1903. XII. 1

Wien, G. Steiner.
No 144–153 Originalzeichnungen.
No 144 Christus vor Pilatus: Christus.
No 145 Christus vor Pilatus: ~~Christus~~ Pilatus
No 146. Christus vor Pilatus: Rufer.
No 147. Christus vor Pilatus: Kläger.
No 148. Christus vor Pilatus: Hohepriester.
No 149 Christus vor Pilatus: Gerichtsbeisitzer.
No 150. Golgatha: Christus ~~u~~ und Maria
No 151. Ecce Homo: Schreiendes Volk.
No 152. Ecce Homo: Anklägen römischer Soldat.
No 153. Volk.
No 154. Besitzergreifung Ungarns. Huldigungsscene.
No 155. Zwei Familien.
Sämmtlich signirt. Zeichenkarton 21×17 cm.
Diese Blätter geben ein beredtes Zeugniss von der Art des Schaffens des grossen ungarischen Künstlers. Beinahe unverändert ist die Stellung jener seiner Novelle in seine Hauptwerke übergegangen; in seiner Phantasie muss sich die ganze Darstellung bereits bei den ersten ~~Zügen~~ Anfängen so gestaltet haben, wie wir sie heute bewundern und man kann sehen, dass der geistige Kontakt, der zwischen den einzelnen Figuren des grossen historischen Schauspiels „Christus vor Pilatus" lebt, sicher schon zu Ende gedacht war, ehe noch Munkácsy den ersten Strich gethan. Munkácsy signirte diese Blätter alle im Jahre 1885.
(Siehe Abbildungen No 144 und 145.)

1900. V. 5

London, Christie
(Coll. Mrs Bloomfield Moore)
No 26. After dessert. A 17th century interior with a family party, a maid servant bringing in a basket with young puppies.
27 in. by 39½ in.
£294 (A. Wertheimer)

No 27. The woodcutters: a scene in a dense forest, with wood cutters family.
On panel. 23 in. by 19 in.
£89.5 (Ducker)

1900. V. 5.

London, Christie.
No 97. A stolen interview.
On panel. 38 in. by 31 in.
£273 (Morris)

1902. II. 18–20.

Wien, E. Hirschler.
(Sammlung Prof. Dr H. Freiherr v. Widerhofer †)
No 772. Studienkopf eines Mädchens. (Auction Hirschler März 1897)
Leinwand. H. 53; Br. 42 cm. (Siehe Abbildung)

1902. IV. 20

Berlin, K. Lepke.
No 104. Landschaft.
Im Vordergrunde eine Frau, welche ein Holzbündel auf dem Rücken trägt. Trüber Abend.
Sign. Leinwand. H. 63; Br. 100 cm.

~~Wien, I. Graben~~ 1902. IV. 23

Wien, I. Graben.
(Sammlung Graf M. E., Wien)
No 146. In der Arnesianderzelle. Feistrein vollendete Studie.
Sign. M. Munkácsy.
Holz. H. 34; Br. 42 cm (Siehe Abbildung)
No 147. Studienkopf eines bärtigen Mannes
Holz. H. 26,5; Br. 20 cm.

No. 125. A la promenade
46 in. by 36 in
£ 199.10 (Wallis)

No. 126. My old mother's song
on panel.
£ 493.10 (Hirschfeld)

1898. IV. 2

London, Christie.
(Coll. F. W. Amoder †)
No. 137. Windy lake scene, with a lady by a boat
30 ½ in 46 ½ in.
£ 199.10 (Gordon)
No. 138. A lady arranging a vase of flowers.
on panel. 20 in by 16 ½ in.
£ 141.15 (Gordon)

1899. XII. 12

Berlin, H. Lepke.
(aus schlesischem Privatbesitz)
No. 24. Winterlandschaft (Ungarn)
Flache Gegend, im Vordergrunde kothbelasteter Wagen von vier Ochsen gezogen. Am Himmel die Röthe der untergehenden Sonne.
Bez. H. Heukiesy
Leinwand H. 46; Br. 79 cm (Siehe Abbildung)
Upphaven köp av H. Lepke-hål Berlinben 1900 április 10. (No. 84 „Winter"

1900. III. 10

Wien, S. Kende
No. 54. Grossvaters Liebling.
Interieur einer ungarischen Bauernstube, ein alter Bauer schaukelt die vor ihm stehende Wiege seines Enkelkindes, in der geöffneten Thüre der Leinstehende Cirkos. Sehr interessante Studie aus des Künstlers Münchner Periode.
Leinwand. H. 60; Br. 48 cm.
1900. III. 20.

Köln, J. M. Heberle
(Coll. Albert Jaffe – Hamburg und Wilh. Bauer – Düsseldorf)
No. 76. Studienkopf
Lebensgrosses Brustbild einer alten Frau mit grauem Kopftuche, buntem Halstuche im Profil nach rechts, den Kopf nach links gebeugt.
H. 35; Br. 27 cm.

22a. Christ before Pilate, after M. de Munkácsy by
C. Koepping. Remarque proof.
£15. 10 (Koekkoek)

23. Portrait of a lady
24 ½ in. by 20½ in.
£267. 15 (Koekkoek)

24. Flowers and stillife
40 in by 54 in.
£210 (Koekkoek)

25. A landscape.
40 in. by 54 in.
£273 (Koekkoek)

1891. V. 5.

Wien, Wiener-Künstler-Club
(Sammlung Franz Hofbauer und aus Privatbesitz)
No. 50. Landschaft mit Staffage
Sign: Leihnert. H. 90; Br. 67 cm.

1891. VII. 4.

Berlin, R. Lepke
No. 23 Landschaft.
In einem der Vordergrund des Bildes einnehmenden
Hollweg bemerkt man ein kleines Hirtenmädchen
bei ihren Schafen.
H. 89; Br. 68 cm.
1894. IV. 24

Wien, H. O. Miethke
(Sammlung Heinrich Gechnitz in Wien)
No. 29. "E par si muove"
Sign. Munkácsy
Holz. H. 40; Br. 32 cm.

1894. V. 19

London, Christie
(Coll. Arthur Anderson F.)
No. 40. A reverie.
34 in. by 27 in.
£162. 15 (Watkins)

1897. V. 22

London, Christie
No. 124. The two families
34 in. by 46 in.
~~£5~~ 34 in by 46 in
£997. 10 (Wallis)

– Munkácsy Mihály. –

1875. V. 14

London, Christie
(Coll. of Kaye Knowles, late of Warrington Crescent, deceased.)
No 151. The Hero of the Village
62 in. by 89 in.
£966 (Koekkoek)

~~1879. VI. 26~~

~~Köln, J. M. Heberle~~
~~(Coll. Dr Wolf Müller Fr.)~~
~~No 106. Die letzten Tage eines Verbrechers.~~
~~Skizze zu dem grossen nach Amerika verkauften Bilde.~~
~~Bereichert. Holz H. 51, br. 67 cm.~~

1879. VI. 26

Köln, J. M. Heberle
(Coll. Dr Wolf Müller Fr.)
No 106. Die letzten Tage eines Verbrechers
Skizze zu dem grossen nach Amerika verkauften Bilde.
Bereichert.
Holz H. 51, br. 69 cm.

1887. II. 19.

London, Christie
(Coll. W. H. Michael Q. C.)
No 89. A Head Study for the principal figure in the picture "The last days of a condemned man"
£56. 14 (Koekkoek)
No 145. The two families. The original study for the Academy Picture.
£556. 10 (Koekkoek)
No 146. The Pharisee. A study for the celebrated picture "Christ before Pilate."
£325. 10 (Wallis)

1888. IV. 28

London, Christie.
(Coll. Charles Waring Fr, late of Grosvenor Square)
No 22. Christ before Pilate.
The original study for the large picture.
35 in by 51 in.
£945 (Koekkoek)

⇓⇓⇓⇓⇓

et derrière un paravent, des personnages assistent, douloureux, à cette tragique interprétation de l'œuvre immortelle.

Esquisse pour le grand tableau de la collection du gouverneur Alger, à Détroit, États-Unis.

Signé en bas, à gauche : M. de Munkácsy.

Panneau. H. 52,5 ; lg. 72,5 cm.

(Des fils nouerten [1911] bei Eisler in Wien.)

↓↓↓↓

l'allée, des nourrices se promènent, portant leur poupons et surveillant des bambins: l'un paraît fier du cerceau de bois qu'il tient à la main.

Signé en bas, à droite: M. de Beaupérey.

Panneau. H. 98; L. 76 cm.

N° 168. Mozart nourrit dirigeant son Requiem (Abbildung)

Le maître est assis dans un fauteuil, le dos tourné par un oreiller. De la ~~main~~ main, il indique la mesure aux chanteurs debout et au claveciniste qui exécute sa partition. Dans le fond, à droite, devant

↓↓↓↓↓

qui lui conte fleurette et qu'elle écoute avec un délicieux regard confiant et ingénu.

Signé en bas, à droite: H. de Henriary

Pastem. H. 98; L. 78,5 cm. — Coll. Cuthbert Quilter, Londres.

N° 167. Le Parc Monceau. (Abbildung)

Une des allées rondes du parc; les grands arbres qui la bordent y versent une ombre transparente et parfois laisse filtrer, sur le sol et sur les gazons voisins, des caresses de soleil.

A droite, une jeune femme est assise sur un banc et travaille tandis que devant elle jouent ses fillettes. Au milieu de

↓↓

par une gerbe de fleurs arrangées dans un cornet de cristal. A gauche la fenêtre, fermée, laisse, à travers ses vitres, filtrer un clair rayon de soleil.

Signé en bas, à droite. H. de Maurécourt.

Toile. Haut 54; L. 74,5 cm.

N° 166. Fleurs à la Fenêtre. (Abbildung)

Près de la fenêtre elle était assise, en costume bleu et blanc et, appuyée au dossier du fauteuil, sa métier à broder devant elle, elle s'abandonnait à la rêverie. A quoi rêvent les jeunes filles, quand le printemps sourit dans les bruyères et dans les coeurs?

Et voici qu'à la fenêtre, un jeune homme gentilhomme parfait,

↓↓↓

N° 165. Le dernier-né. (Abbildung)

Dans un intérieur somptueux, autour de la table couverte d'une nappe blanche, la famille est réunie. Au premier plan la jeune mère fait sauter sur ses genoux son dernier-né. A gauche, le père en pourpoint et, de l'autre côté de la table, l'aïeule en costume gris et noir regardent en riant l'enfant fêté. Deux chambrières s'arrêtent dans leur besogne pour prendre leur part de la joie familiale. Devant la jeune mère, un autre enfant, debout, regarde non sans regret, mais un regret tempéré d'un sourire, son frère qui lui dérobe une part des caresses maternelles. A droite, une fillette profite de l'inattention générale pour puiser d'une main sournoise dans une coupe de friandises. La table est égayée

↓↓

Paris, Cl. Sedelmeyer — Meunier.

Coll. Cl. Sedelmeyer 12-14. VI. 1907. (Abbildung)

N° 164. Bavardage sous bois.

A l'ombre des grands arbres, sur l'herbe moelleuse, deux jeunes femmes sont, l'une étendue appuyée sur le coude, l'autre assise. Elles bavardent. Et l'objet de leur conversation ne doit pas les inciter à la mélancolie, car toutes les deux, coquettes en leurs toilettes claires, ont le visage illuminé de sourires. A droite, un arbre au tronc robuste et noueux se dresse, étendant vers le ciel ses branches en feuillage rose. Et, plus loin, d'autres arbres de leurs frondaisons mollement balancées laissent papillonner sur le sol des confettes de lumière blonde. Signé en bas, à droite. R. de Meunier

Toile. Haut 88; larg. 125 cm.

Wien J. Rende 10. III. 1900

Merkiny.

54. Grossvaters Liebling.

Inter. einer ungar. Bauernstube; ein alter Bauer schaukelt die vor ihm stehende Wiege seines Enkelkindes; in der geöffneten Thür der heimkehrende Vater.

Sehr inter. Studie aus des Künstlers münchner Period. Lex. H. 60; Gr 48.

Munkácsy.

J. M. Heberle (H. Lempertz' Söhne) Köln a/Rh 1894.
Coll. Wolf von Liebermann – Berlin.
No. 50. Der Held des Dorfes.
In der Wirthsstube einer ungarischen Ortschaft eine Menge Menschen, Männer und Weiber, die voller Spannung zusehen, wie einer der Ihrigen, der von einem im Vordrunde in herausfordernder Stellung befindlichen Akrobaten zum Ringkampfe aufgefordert worden ist, sich anschickt, die Ehre seines Dorfes zu retten.

Das die halb komische, halb dramatische Handlung in treffender Weise charakterisierende Bild bringt die Meisterschaft des Meisters auf diesem Gebiete des genialen Künstlers in hohem Maasse zur Geltung. Gekauftes Hauptwerk des Meisters.

Bezeichnet: M. de Munkácsy 1882. (sollte wohl heißen 1887)
Holz. Höhe 120, Breite 170 Cent.
(Lichtdruckabbildung).

Coll. Gustav Schenck in Surpaty. Kat. No. 78 Kat. R. Depke, Berlin 1911

Munkácsy.

J. M. Heberle (H. Lempertz' Söhne) Köln a/Rh. 1894.

Coll. Adolf von Liebermann – Berlin.

N° – 48 Der Gesang bei der Wöchnerin.

In einem vornehm ausgestatteten Zimmer zwei elegant gekleidete junge Damen, der von der Wärterin gehaltenen Säuglingsliebe betrachten, während die im Lehnstuhle sitzende glückstrahlende Mutter strahlenden Glückes auf die Scene und ihren Liebling sieht.

Packende realistische Wahrheit, Wiedergabe der Seelenstimmungen auf den Gesichtern der einzelnen Personen u. vollendete Ausführung, verbunden mit glänzender Farbentechnik, machen das im Jahre 1879 vollendete Bild zu einer der hervorragendsten Schöpfungen auf diesem Gebiete.

Jetzt N° 679 der Münchner Pinakothek.

Bezeichnet: M. Munkácsy

Höhe. Höhe 80, Breite 115 Cctr.

Erwähnt in: Müller, Künstlerlexikon, Seite 386.

(Lichtdruckabbildung).

Coll. Fr. Heinrich Redlich – Wien.

Auct. Lietke-Wien. 24 ~~th~~ Apr. 1894.

Mustrioy.

N° 29. "E par si muore"

"Sign. Mustrioy.

Holz-H. 40; Gr. 32 cm.

Burkitz.

Coll. + Dr. Wolf Müller.

Arzt. J. H. Heberle-Köln 26 Mai 1879.

No. 106. Die letzten Tage eines Verbrechers.

Skizze zu dem Gemälde zur Kneipe verkaufte Bilder.

Zeichnet.

Holz. H. 57; L. 69 cm.

Munkácsy Mihály

Urad

Farkas Zoltán: A magyar nyár pestről.
Nemzeti Könyv 1942
jun. 28.

Munkácsy Mihály

irodalmához.

Művészeti hírek. Arch. Ért. 1870.

III. K. 169. l.

Budapest VI. Váczi-körút 61

Munkácsy Mihály

Élet, 1912. 14 sz. (Munkácsy Mihály nehány ismeretlen képe.)

ke hajú s fején fehér rózsakozorút viselő
ellére teszi a balját az ablak párkányon nyug-
jobbra látható Annata ki mosolygva
mig jobbját, melynek egyik ujja jobbra látható, magasra fonva
a siegfrit. A király szeme sötétbarna s szem
piros virágú bokrát kintösének galléra prém
lár. Anna fején korona alakú fejdíszt
a szőke haját borító kalót fehér gyöngyök
arósbarna s prémes palástja, mely alól ru-
zik, világos kék s fölötte ékkövek nyaklán-
ár lóg le.

i 38: 54 cm.
A, № 4

Kiállításra engedve van (39/96)
szett vízre (416/96)

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

Wurzbach. Biogr. Lex. Wie
1869. XIX. K. 460. l. 4 1/2 sot.

Ippolito de Medici:

Derékon alul látható kissé
haja, szemöldöke, szeme, tapiszt
gány tart és talja oldal
Végig begombolt állógalléri ke
öv szorítja.

Vászon, sze
Vecelli 500 frt
Tizenötször másolta
ben. – Átvette az 1885. X. 21. [illegible] V. 590 sz.
Eredetije a firenzei Pitti szept

1896. III. 3. az eredetis
Lorman 1896. XII. 28-29. ér

Munkácsy Mihály

festő

Vasárnap: Krisztus Pilátus elől Munkácsy Egye. (vers.) Vas. Ujs. 1882. 131. l.

A. 307.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály (Életrajz ~~Morelli~~ a művészet Morelli G. által mint-ha arcképével) Vas. Ujs 1882. 9. szám. (és 4 művének reprodukciójával)

Balassa Ferenc:

Kellig, kivé jobbra. Fején
ékköves toglár díszit; haja bajz
dóke s szeme barna. Köntöse
prémes mentéje piros. Fölül
ta kormás czimer van. Jobbr
süveggel:

Excellentissimus
Franciscus Ba
De Gyarmath
Croatiae, Serv
Reg: Slim:
Intimus Reg
Obyt Cum Re
Campo Moh

Olajfestés vászonra, méret
A1. Rept. 307.
Vés. 1863. XI. 30. Sra 7.
1896. III. 3. a czredéves
nem 1896. XII. 28–29 évszak

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

rod.

Vas. Ujs. 1882. 61 l. 1882. 108 l.

JK. 5.

II

557

5. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

Balassa Ferencz.

Derékon alólig látható, kissé jobbrafordultan áll. Gyürüs jobbkezében ékkövekkel kirakott gombos buzogányt tart, baljával pedig oldalán lógó kardjának markolatát fogja. Rövid haja, szemöldöke és szeme barna, bajusza és szakálla vörösbarna. Zöld atillája aranyhimzésű, vállra vetett piros mentéjének gombjai és gombolói drágakövesek, jobb vállától bal csipője felé zsinór halad. Jobbról a piros terítővel letakart asztalon prémkalpag van ékköves boglárral. Felirata alól a párkányon, három sorban: »FRANCISCVS BALAS A GYARMATH CAPITANEVS TOKAIENSIS IN PRAELIO CONTRA TARTAROS SVB ARCIDVCE MATTHIA GLORIOSE PRO PATRIA OCCVBVIT ANNO 1594. AETATIS SVAE 29«.

Vászon, méretei 105·5 : 75 cm. — Át. Képt. 308.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemzeti Muzeumban. 1876 : VIII. 97. — 1878 : VIII. 59.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály. Vas. Ujs
1882. 125 l. (1882. febr. 17-é
elterjedt Pestre)

piros bélésű prémkalpag van, melyet
sza s körszakála őszbevegyült s szemöl-
sötétbarna ~~nagy~~ s gombjai nagyok s
sötétkék függöny lógott aranyrojttal s raj-
a nyolcas sors ~~szám~~ felirás olvasható e

Dnus
lassa
" Balassa
rinae
Ablegat.
ius Cons.
ge Zn
acz "

i 99: 84 gm.

50 ft.
kiállítást engedtessett át (39/96) hon-
A. ügyre (416/96.)

Munkácsy Mihály

irod

Krisztus Pilátus előtt. Munkácsy festménye. Szépel. Vas Ujó 1881. 36. szám

Balassa Ferenc:

Derékig alól, térnyolcadó
me, tapisa s paráda sötétbar
Rot gombos huzogányát tartja
markolatát fogja. Zöld atillájá
ravetett piros mentéjének gomb
kirakva. Jobb vállától bal csip
tövel leborított apatalon, ékkövek
pártónyok három sorban ered

Franciscus Balas a Gyap
~~Ta~~ Praelio Contra Tartaro
Patria Occubuit Anno 15

olajfestés vászonra, m

At Kiph 308
Vétetett 1863. XI. 30 A

Munkácsy Mihály

Az angol trónörökös pár és Munkácsy. Vas. Ny. 1881. 7 l.

— 1880 : VIII. 59. — 1881 : VIII. 59. L
A Tört. Képcsarnokban. 1884 : I. 3.

L — 1883 : VIII. 386.

Á' 308.

Munkácsy Mihály festő

Pistor. Munkácsi Hon-foglalása. Magyarhó 1899. 1 r.

M. 296

Munkácsy Mihály

festő

Munkácsra való utjáról és a Krisztus
lejöveteléről. Vas. Ujs. 1882. 156 l.

M. 294.

Munkácsy Mihály

1cp Munkácsy Mihály fogadtatása a műcsarnokban 1882 febr. 19 en. Agghárg Emile vőlevele után.
Repr. Vas. Ujs 1884. 636 l
(szöveggel a 642 ~~[illegible]~~ l.)

4. 81.

Erdőrészlet. Munkácsy Mihály festménye. A nagy mester e gyönyörü alkotása most van kiállítva a Szépművészeti Múzeumban, amely közadakozásból kívánja a mesterművet megvásárolni

A házasságok az égben köttetnek

Vigjáték 3 felvonásban 5. folytatás

Irta: **Csathó Kálmán**

II. JELENET.

VOLTAK, TAMÁSYNÉ.

TAMÁSYNÉ *(középen jön, kabátban).*

SZOBY: No tessék! Most már nem tudom elmondani!

MICSKEY: Soha jobbkor, méltóságos asszony! Gáspár éppen egy viccet akart elmesélni!

TAMÁSYNÉ: Halljuk!

MICSKEY: Csakhogy a vicc nem mondható el hölgyek jelenlétében. Méltóságos asszonyt, mint megmentőnket üdvözöljük.

TAMÁSYNÉ: Ilyen vicceket beszél maga? Nézze meg az ember!

SZOBY: Négyszemközt majd elmondom a méltóságos asszonynak. Meg tetszik látni, milyen ártatlan...

TAMÁSYNÉ: Képzelem! Férfiak, ha maguk maradnak, vagy politizálnak, vagy illetleneket beszélnek!

DOMOKOS: Van egy harmadik eset is. Ha a nőkről diskurálnak. Mi ezt cselekedtük.

TAMÁSYNÉ: Jókat mondtak rólunk, vagy roszszat? Ez a kérdés.

DOMOKOS: Ahogy vesszük! Bandi beszélt a házasságról.

TAMÁSYNÉ: Azt már ismerem. A szokott téma! Megjárja pedig, mert addig beszél ellene, amíg egyszer megházasodik.

MICSKEY: Nincs rá eset, méltóságos asszony! Nem bírok elképzelni olyan kényszerítő körülményt, hogy elmenjek az anyakönyvvezetőhöz. Se szerelmet, se gyöngédséget, se lelkifurdalást, se semmit. Még a botrányt se!

TAMÁSYNÉ: Hallottam én már effélét, aztán mégis megházasodott az illető!

MICSKEY: Na, én nem fogok! Engem csak Bernhard Shaw házasíthatna meg egy bohózatban, az életben azonban senki sem.

TAMÁSYNÉ: Kicsoda?

MICSKEY: Bernhard Shaw.

TAMÁSYNÉ: Ki az?

BALÁZS: Egy angol író, méltóságos asszonyom!

TAMÁSYNÉ: Nem írók házasítják meg a férfiakat, hanem a saját szívük. Úgy-e Szoby? Maga tudja!

SZOBY: Hogy én?... *(Egyszerre szörnyű gyanú villan át az agyán és ijedten néz Micskeyre.)* Én már... nem.. nem emlékszem, méltóságos asszony!

TAMÁSYNÉ *(tréfásan megfenyegeti):* Ej, ej! Hogy teszi magát! *(Indul jobbra le a lépcsőn.)* Akarok is beszélni magával. Jöjjön csak!

SZOBY: Velem? *(Tétovázik.)*

MICSKEY *(Szobyhoz, sugva):* Mondtam úgy-e! Meg fogja festetni a haját! Vörösre fogja festetni!

TAMÁSYNÉ *(közben leül a padra):* Jöjjön csak, jöjjön! Hát mi volt az a vicc! Hadd halljam! Aztán majd én is mondok valamit.

MICSKEY *(Domokoshoz):* Már hajlandó meghallgatni a viccét! Ezen kezdődik!

SZOBY *(Tamásyné előtt áll):* A viccet?... Hát... hát... Az úgy volt, hogy... *(Törli a verítéket a homlokáról.)*... Bocsánatot kérek méltóságos asszony, de nem tudok én most viccet mesélni...

TAMÁSYNÉ: Nem tud? Maga? Hát mi baja?

SZOBY: Én tudni illik... Ha nézem ezt a gyönyörű szép ősz haját a méltóságos asszonynak,... ha nézem, mindig arra gondolok, hogy, jaj be kár volna érte, ha egyszer eszébe jutna befestetni.

TAMÁSYNÉ: Befestetni?

SZOBY: Úgy-e nem tetszik befestetni?

TAMÁSYNÉ: De hát mi lelte magát, Szoby? Öreg asszony vagyok én már! Csak nem fogom magam csuffá tenni, holmi hajfestéssel...

SZOBY *(nagy megkönnyebbüléssel):* Jaj! Hála Istennek! *(Leül Tamásyné mellé.)* Köszönöm! Csókolom a kezét!

TAMÁSYNÉ: Nem értem! Nem csoda különben,

Uj Idők 1924. XXX. 48 sz.

hogy egy kicsit össze-vissza beszél a maga helyzetében!

SZOBY: Az én helyzetemben?

TAMÁSYNÉ: Jó, jó! Nem akarja elárulni. Pedig... lehet is azt titkolni?

SZOBY: De mit, kezét csókolom?

TAMÁSYNÉ: Ej! Mit tetteti magát én előttem? Tudok én úgyis mindent. Irmának nincs titka én előttem.

SZOBY: A nagyságos asszonynak?... Tessék már mondani!...

TAMÁSYNÉ: Hát tudja meg, hogy valami nagyon, nagyon szép meglepetés készül ám magának!

SZOBY: Meglepetés? Nekem? Micsoda?

TAMÁSYNÉ: Irma egy diványpárnát hímez magának... De el ne áruljon ám neki, hogy ezt megsugtam...

SZOBY: Diványpárnát?

TAMÁSYNÉ: Hogy róla álmodjék, ha a fejét ráhajtja! Ej, ej, Szoby! Csak szerencsés ember maga!

SZOBY *(kis szünet után, amely alatt a képe felderül és látszik rajta, hogy kezd neki a dolog tetszeni):* Hát hiszen... De ő maga mondta ezt!

TAMÁSYNÉ: Tegnapelőtt kezdett hozzá. Azóta mindig azt csinálja!... De, tudja! Hogy én nem vettem észre eddig semmit?! Na csak nagy huncut maga!...

SZOBY *(akinek ez hízeleg):* Én, kezét csókolom?

TAMÁSYNÉ: De hát igaza van! Jól teszi! Irma szép asszony, gazdag asszony... Ő is szabad, maga is... és ha tetszenek egymásnak...

SZOBY: Hehehe...

TAMÁSYNÉ: Hej, be sokan fogják magát irigyelni érte...

SZOBY: Mondja csak méltóságos asszony, ha... tetszik tudni, ha ebből lenne valami... Mennyivel lehetne megváltani azt a háromszáz holdat? Mert kár lenne a birtoktól kiszakítani!

TAMÁSYNÉ: Azt a háromszáz holdat! *(Mosolyog.)* Ó Istenem! Arra nem is gondoltam. De... majd megegyezünk mi azon! Nem fogunk összeveszni!...

III. JELENET.

VOLTAK, IRMA, KONRÁD.

IRMA *(középen jön):* Itt a kártya! *(Domokossal beszél.)*

KONRÁD *(Irma után jön.)*

TAMÁSYNÉ *(Szobyhoz):* Irma jön! *(Hangosan.)* Mondja! Mi történt Babosyval?

SZOBY: Azt mondtam neki, hogy a méltóságos asszonyék azt hiszik, nem ízlett neki az itteni kávé és azért ment a kertészékhez uzsonnázni.

IRMA *(odalép Tamásynéhoz):* Károlykáról beszél?

SZOBY: Igenis! Aztán abban egyeztünk meg, hogy eljön ma este ide, bocsánatot kér a félreértésért, de Veráról nem beszél egy szót se!

TAMÁSYNÉ: Ne is!

IRMA: De nem jött el még sem! Nem tudnak bánni ezzel a szegény fiúval. Maga se! Szinte kedvem volna elvenni magától a gyámfiát!

SZOBY: Hát 'iszen... meg lehetne azon a fiún egyezni másképpen is, kezét csókolom! Lehetne az a fiú kettőnké is!

IRMA: Micsoda? Nem értem...

TAMÁSYNÉ: Na ebből megint vicc lesz! Megyek is tovább idejében...

SZOBY: Nem vicc ez... egy kis üzleti ügy...

TAMÁSYNÉ: Jó, jó, üzleti! Hát csak beszéljék meg azt az ügyet... Én addig megkeverem a kártyát. *(Átveszi Irmától a kártyacsomagot és átmegy balra, leül és keverni kezd.)*

IRMA: Miféle üzleti ügy az?

SZOBY: Hát... beszakadt a híd a felső malomárkon...

IRMA: Jaj, hát ez bizony baj! De ez régi híd! A bérlőnek kell megcsináltatni.

SZOBY: Hehehe! Ez nem javítás, mert egészen új híd kell, de azért megcsináltatom én ezt szó nélkül. Csak azt szeretném, ha a nagyságos asszony meg segítene nekem egy másik hidat megépíteni!

IRMA: Nem értem. Miféle hidat?

SZOBY: Csak egy keskeny pallót, amelyik átvisz az árkon... Mert át lehetne talán ugrani is rajta, de mégis csak jobb lenne, ha egy hídja volna, amit együtt építenénk.

IRMA: Micsoda árokról beszél maga?

SZOBY: Erről ni *(kettőjük közt mutatja keze lóbálásával az árok irányát),* ami itt van köztünk. Erre szeretnék én egy hidat, hogy vagy én átmehessek, vagy a nagyságos asszony átjöhessen. Akkor aztán lehetne az a Babosy gyerek kettőnké is! Hehehe!

IRMA: Jézusom! Szoby! Szoby Gáspár! Maga most udvarol nekem!

SZOBY: Olyanformán van biz az! Hehehe! Ki tetszett találni!... Hát megépítjük? Mi?

IRMA *(dévajon):* Nem tudom. A hídépítés a bérlőre tartozik.

SZOBY: Ohó! Csak a karbantartás! De ez beruházás!

IRMA: Igen, de a bérlő érdekében.

SZOBY: Hát maga nem lépne rá erre a hídra? Mi? Nem akarna?

IRMA: Egyelőre nem mondok se igent, se nemet. Előbb tessék megépíteni azt a másikat, amelyik beszakadt.

SZOBY: Hiszen arra ráérünk azután is! Megépítjük együtt!

IRMA: Nem, nem! Tessék csak bebizonyítani, hogy van magában áldozatkészség.

SZOBY: Áldozatkészség? *(Elragadtatva.)* Micsoda remek üzletasszony maga! Hej csak én egy kicsit bátrabb volnék! Hogy mernék beszélni!...

KONRÁD *(aki ezalatt zöld posztót terített a b. o. asztalra és elhelyezte rajta a számoló lapokat és ceruzákat, Irmához):* Tessék parancsolni. Az asztal készen van. *(El.)*

IRMA *(Szobyhoz):* Na! Majd beszélünk erről máskor!

SZOBY: Csak anyit mondjon még: szeret engem egy kicsit?

IRMA: Nagyon szeretem magát Szoby! Nagyon!... Majd beszélünk még erről holnap, de most... Juci néni már ott ül a kártyaasztalnál... Maga is játszik, úgy-e? *(Feláll.)*

IV. JELENET.

VOLTAK, PEPI, MALVIN.

PEPI *és* MALVIN *kendővel jönnek középen.*

SZOBY: Hogyne! A nagyságos asszony nem? *(Átmegy a kártyaasztalhoz.)*

IRMA: Mindjárt! És maga Balázs?

BALÁZS: Ahogy parancsolni méltóztatik!

IRMA: Azonnal meglátjuk! Domokos, maga ugy-e nem játszik?

DOMOKOS: Szívesebben diskurálok!...

IRMA: Helyes!... Akkor

PEPI: Majd beszélget az én kis leányommal! Malvinkám! Domokos szeretne neked valamit mesélni... Gyere kis leányom! Domokos járt Indiában is, csak kérdezősködj tőle!...

MDK

Munkácsy Mihály festő.

„Ecce homo" festm. Of.

Ungerska Konstutställningen i Konstakademien

Stockholm, 1922 máj. – Jegyz. 26-l.

Munkácsy Mihály

KÉPZŐMŰVÉSZET.

* (**Megvásárolt 32 Munkácsy-kép.**) Egy nagyszabásu Munkácsy-kollekció vásárlásáról tesz jelentést a kultuszminiszter az 1904. évi költségvetés indokolásában. A Munkácsy Mihály özvegyének tulajdonában levő összes Munkácsy-képeket, melyeket szakértők *210 ezer koronára* becsültek, a kultuszminiszter megvásárolni hajlandó, még pedig az özvegy által tett következő formában: 110 ezer korona készpénzben fizettetik ki, a maradó 100 ezer korona, mint az özvegy által teendő alapitvány, a kincstárnak marad, de köteles az özvegy részére évi 4000 korona életjáradékot adni. A miniszter ez ajánlatot elfogadta és ilykép remélhetjük, hogy Munkácsy-szobánk olyan szinvonalon fog állani, amely a nagy művész emlékének megfelel.

E hivatalos értesitést saját információink szerint még a következőkkel bővitjük ki:

A jelzett vásárlás folytán most *harminckét Munkácsy-kép* jutott az állam tulajdonába. E 32 művet még Munkácsy halála előtt Kádár és Roheim urak vették meg a jelzett összegért Munkácsy Mihálytól a sokszorositási joggal együtt, — de az első részlet lefizetése után a vásárlástól visszaléptek. A 32 kép azóta per tárgya volt s Munkácsy özvegyének igényeit *Zsilinszky* Mihály kultuszminiszteri államtitkár, Munkácsy rokona, képviselte. Ez az államvásárlás tehát egyuttal e nagy pör megszünését jelenti. A képek éveken át ládákba csomagolva hevertek, de múlt év óta az iparművészeti muzeum raktártermében őrizték őket, nehogy megromoljanak. A 32 Munkácsy-kép között van a bécsi udvari muzeum számára festett mennyezet-kép remek nagy vázlata, melyet Munkácsy tulajdonképen a plafond-kép készitése előtt festett s teljesen be is fejezett; ez a mű a mester egyik legbecsesebb alkotása. Másik rendkivül értékes mű a „Krisztus a keresztfán" c. kép, egy remek studium a nagy Krisztus-képhez. Több szép genre-kép és tájkép, tanulmányfejek és nehány hamarosan nyélbeütött gyengébb genre-kép egészíti ki e kollekciót. A genre-képek közt sok a magyar tárgyu, ugyanazon témák három-négyféle méretben megfestve, de a „Krisztus Pilátus előtt" c. kép egyik nagyobb vázlata is köztük van. Munkácsy e gyakori ismétléseit főleg Sedlmayer szorgalmazta üzleti szempontból. — A megvásárolt hagyaték mindenesetre olyan becses, hogy Zsilinszky államtitkárt különös elismerés illeti meg azért, hogy a kollekció állami megvételét elősegitette. Szinte szerencse, hogy a hosszas pereskedés alatt ez a kollekció együtt maradhatott. A 32 műtárgynak 210 ezer koronás becsértékét különben a biróság által kiküldött művészi szakértők: *Kammerer* Ernő, *Szmrecsányi* Miklós, *Telepy* Károly, *Bruck* Lajos, *Jendrassik* Jenő és *Kézdi-Kovács* László állapi-

8

tották meg s igy ez a becsérték egészen reális. A kollekció két legszebb darabját különben az állam már ezidén ki is küldte a berlini nemzetközi kiállitásra.

Pesti Hirlap. 1904. máj. 11.

1904.

~~2565. Munkácsy Mihály:~~

2565 Jézus Pilátus előtt (Jan. 27. r. 22).

A jeruzsalemi tanácsház (bőrhajtásos udvarában, jobbról a lépcsőzetes emelvényen, papi fejedelmektől és írástudóktól körülvéve trónol a balra fordultan ülő és tanakodó Pilatus hallgatván Kajafás vádoló és szemrehányó szavait. Előtte összekötött kezekkel és földig érő fehér köntösben áll Jézus, kit a hátra fordult (sisakos) pöröszlő ~~vádlójával~~ véd és a ki mögött ~~egy~~ kezeit felemelő ifjú kiabálja tele torokkal: Feszítsd meg!" A tömegből a turbános alak válik ki, a vének tanácskoznak, egy fiatal ember egészen jobbra hajolva gunyolódik, a beszélgető farizeusok egyike pedig térdére támaszkodik, megvetően szemléli a Megváltot, mig a lépcsőn innen elhelyezkedett Annás nyugodtan néz, bár a mellette (látható) pap izgatottan hajlik előre. A háttérben, hol a szabadba nyerünk kilátást, egy előre mutató és bekötött fejű férfi beszél, egy (szomorú) asszony tartja karján gyermekét és egy szakállas férfi (a falnak) támaszkodik. Jelzése alól jobbra: M. de Munkácsy 1882.

L László

L sárga

L kivánni

Vászon, méretei 138:199.8 cm.

Vétetett az 1903: X. 7-én kelt 71102 sz. leirat folytán 1903: XII. 15-én tett felterjesztésre (673-903) 1904: V. 25-én 100626-903 sz.a. hozott határozat alapján 1904: XI. 26-án kötött és 1904: XII. 24-én 109926 sz.a. jóváhagyott szerződéssel özv. Munkácsy Mihálynétól 8000 K-án. (989-904).

100626-903
71102-903

1904.

~~2568. Munkácsy Mihály:~~

2568. Asszony gyermekével.

A „Krisztus Pilatus előtt" czimü festményhez készült czen tanulmányon, az a szánakozó és szembenéző asszony látható derékig, a ki az udvar boltháitásának pillére mellett áll és kezeiben szőke hajú gyermeket tart. Fejét fehér kendővel kötötte be, melyet ~~szélt~~ szalaggal szoritott le, szemöldöke és szeme barna, öltözete pedig gallér nélküli sötét ruha. Gyermekét ~~[illegible]~~ barna kendőbe burkolta. Jelzése alól balra bekarczolt betükkel: Munkácsy.

— fekete

Fa, méretei 64.5:52.3 cm.

Vétetett az 1903: X. 7-én kelt 71102 sz. leirat folytán 1903: XII. 15-én tett felterjesztésre (673-903) 1904: V. 25-én 100626-903 sz.a. hozott határozat alapján 1904: XI. 26-án kötött és 1904: XII. 24-én 109926 sz.a. jóváhagyott szerzodéssel özv. Munkácsy Mihálynétól 5000 K-án. (989-904).

100626-903
71102-903

1904.

~~2566. Munkácsy Mihály:~~

2566. Krisztus a keresztfán.

A „Kalvária" czimü festményhez készült ezen tanulmányon ~~[illegible] egy~~ balra forditott keresztfán látjuk a felfeszitett Krisztust, kinek szemei lecsukódtak és szája nyitva van. Haja, szemöldöke, szakálla és bajusza vörös-barna. Lágyékát kendővel kötötték körül, melynek végeit a bal csipőnél ~~vannak~~ egymáson átvetették. Bordái kilátszanak, lábai alá pedig deszkapolczot tettek.

Vászon, méretei 248:129.5 cm.

Vétetett az 1903: X. 7-én kelt 71102 sz. leirat folytán 1903: XII. 15-én tett felterjesztésre (673-903) 1904: V. 25-én 100626-903 sz.a. hozott határozat alapján 1904: XI. 26-án kötött és 1904: XII. 24-én 109926 sz.a. jóváhagyott szerződéssel özv. Munkácsy Mihálynétól 20000 K-án. (989-904)

100626-903
71102-903

Neumann y M

vrod

Fieber Henrik. Neumann-
csy nobre pápairut. Hepper
Henle 1906. 42 n

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Munkácsy Mihály

und

Ilges, F. Walther. M. von Munkácsy. Bielefeld u. Leipzig Velhagen u. Klasing. 1904. 8r 132 l. —

Ism. Művészet 1904

210 l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

vezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

Lod

Ruttkay Rothauer, Max. Die Munkácsy Denkmal Konkurrenz. P. Lloyd. 1906. 397.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Munkácsy Mihály

csod

Kisslajos. Munkácsy Mihály élete. Ellenőrző (miszolyi) 1904. 82-84 l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

ezem:

.....

helyettesének

ndrényi Imre, Szeged.

Munkácy Mihály

Lárd

Malonyay Dezsőnél
a Műveszeti Könyvtár-
ban megjelent
2 kötetes életrajza

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191.....é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

Grof

Divald Kornél.

~~Uhde~~ Uhde és Munkácsy. Budapesti Hírlap

146 K. 135 l.

.....

tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engec

.....

a műhelyfőnö

Munkácsy Mihály

wed

tj. Abrányi Kornél,

Munkácsy Mihályról -

M. Halon tv. 387 l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

ıgy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Minnkaisy

Úřad

Přírodovědní kl.

1887. 28-33 z.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy M.

Lőrd

Budapesti Hirlap

1885. 17 sz. (Munkácsy
Szécsben)

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... évi

.....

tanu.

.....

tanu.

detmény tartalmát és irányát még felülmulja Haynaunak az a kiáltványa, melyet négy nappal később intézett Budapest lakosaihoz. Akkor Haynau seregének nagy részével kivonult a fővárosból és a viszontlátásra a következő szavakkal búcsuzik Budapest lakosaitól:

«Csak alig érkezék falaitok közé, azt hadseregem legnagyobb részével ismét elhagyom, hogy a cs. kir. győzelmes fegyveres erőt a lázadó ellenség további üzése és megsemmisítésére előbbre vezethessem. Nem távozok azonban a nélkül, hogy azon várakozást ki ne jelentsem, melyet magatok alkalmazására nézve bizton reménylek és a melynek megcsalatkozása önmagatokra múlhatatlanul a legszomorúbb következményeket vonná maga után.

Elvárom, hogy a béke és törvényes rendnek eme itteni városokbani fentartására teljes buzgalommal, egyesített erővel közreműködendetek. Elvárom továbbá, hogy 19 és 20-iktól közzétett nyilvánításaim minden pontjait oly tiszteletben tartandjátok, mintha arra folytonosan szoríttatnátok. Elvárom végre, hogy helyben maradandó tisztjeim s katonáim, úgy nemkevésbé a velünk azon szent czélból, hogy a rend helyreállittassék, szövetkezett vitéz hadsereg egyéneinek egy hajszálnyi bántalmuk se leend. Ha ti ezen felszólításaimat figyelem nélkül hagyni, vagy azokat, ha csak egy részetek is vakmerő gúnynyal áthágni merészelné, sorsotok megsemmisítés leendene. Én akkor mindnyájatokat egyért és egyet mindnyájatokért kezeskedőknek, s éltetek s vagyontokat eme vakmerő merény megbosszúlása áldozatául esettnek tekintendem.

Pestiek! *Szépséggel díszlő városok*, mely igazságos büntetésteknek most még csak részletes nyomait viseli, akkoron csakhamar *mint hűtlenségtek* és ezt követő s megboszultatástok *emléke, rombadőlt halomként tünend elő.* Higyjétek el, hogy szavamat megtartom.

Brescia hűtlen lakosai, kik szintúgy mint ti, a lázadás főnökei által ismételve elámíttatván, új árulást követtek el, szolgáljanak tanúság gyanánt, valjon a lázadók irányában kiméletet ösmerek-e? Tekintsetek az ott végbement fenyítésekre és őrizkedjetek óvó figyelmeztetéseim vakmerő megszegése által, engem arra kényszeríteni, hogy irántatok is hasonlólag rendelkezni legyek kénytelen.»

Ilyen irányban szól a Kecskeméten 1849 julius 28-án «Magyarország földnépéhez!» intézett kiáltványa is, a melyben ezeket mondja: «Óvakodjatok a felkelés és lázadástól, hogy szigorú büntetésem ne sújtson benneteket, mert én nem egyeseket, kik ki nem puhatolhatók, fogok büntetni, hanem egész községeket. Az illető helynek azonnali büntetés lesz osztályrésze; felgyujtatik és leromboltatik, hogy más lakósoknak rettentő példa gyanánt szolgáljon.»

Ezekből a szószerint idézett kiáltványokból meg lehet ismerni, hogy milyen volt a kezdete azoknak a nehéz időknek, melyek az 1849-ik évi szabadságharczunk után következtek. Ez volt a katonai kormányzásnak az első korszaka, de nem kell azt hinni, hogy ebben az irányban csak a harczban álló katona működött és az a nyelvezet, a melyben a hadsereg parancsnoka beszélt az ország népéhez, csak a hadi állapot rendszeres következménye volt. A háború, a fegyveres erők működése már ugyanazon évben teljesen megszünt, a katonai kormányzat ennek daczára, tovább dühöngött. Működtek a katonai törvényszékek, következett a brutális katonai bosszú munkája: a halálos itéletek hozatala és azok végrehajtása, megteltek a várak börtönei és a legderekabb hazafiak hosszú várfogságra itélve szenvedtek a várak kaszamátáiban. A katonai kormányzáshoz hozzá csatlakozott a politikai kormányzás is. Azt az országos rablást, midőn Magyarország minden lakosától halálos büntetéssel való fenyegetés mellett elszedték és elégették összes készpénzét, tehát a munkával szerzett becsületes keresményét, azt már a bécsi kormány a politikai hatóság rendelkezésére hajtotta végre a katonai kormányzat. A magyar bankjegyeket az illetékes hatóságok a muszkavezető magyar nagyuraknak, tehát az osztrák politikai kormány megbizottainak nevében és rendelkezésére szedték be és égették el.

Dr. Oláh Gyula.

REÖK LAJOS.

Munkácsy ifjúkori festménye az Ernszt-múzeum kiállitásán.

Dr. Bartóky József földmivelésügyi államtitkár úr ez arczképre nézve a következőket közölte velünk:

Édesanyám arczképét Munkácsy 1861-ben rajzolta Békéscsabán. Munkácsy akkor még Lieb Miska, igen gyakran megfordult nagyapám házánál nagybátyjával Röck Istvánnal együtt, de talán még többször egyedül, nemcsak azért, mert a fiukkal, a kik kortársai voltak, jó barátságban élt, hanem talán azért is, mert a család fiatal tagjai sem gúnyolták művészi hajlamaiért. Egyszer megkérte édes anyámat, hogy az akkori divat szerint öltözve üljön neki, hogy az arczképét megrajzolhassa. Édes anyám szivesen vállalkozott erre s mialatt Munkácsy rajzolt, évődött vele, hogy a gyöngyöket a nyakán szépen megrajzolja ám! Munkácsy elkészült a rajzolással s volt nagy nevetés, hogy egy pár gyöngyszemet csak azért is négyszögletesre rajzolt. Az arczkép hasonlósága ellen nem volt kifogás és a képet szépen be is rámáztatták. A kép azóta megszakítás nélkül a mi tulajdonunkban van. Semmi kétség sem férhet ahhoz, hogy ezt a képet tényleg Munkácsy rajzolta, mert édes anyám maga is elbeszélte nekem ennek a rajznak a történetét, de meg a családban két élő tanu ma is van, (nagybátyám és nagynénám) a kik jelen voltak, a mikor Munkácsy ezt a képet rajzolta. Egyszer, a mikor Munkácsy Mihály már mint világhirü művész itthon járt, szó volt arról, hogy szignáltatni kellene vele ezt a rajzot. Az öregek azonban leszavazták ezt az indítványt, mondván, hogy először a familiában mindenki tudja és fogja tudni, hogy ezt a képet Munkácsy rajzolta, másodszor meg, ha szignálást kérnék, még azt gondolhatná a «Miska», hogy el akarják adni a képet, pedig az nem lesz eladó soha semmi áron.

BARTÓKY ISTVÁNNÉ ARCZKÉPE 1861-BŐL.

Munkácsy Mihály rajza.

LILJECRONA OTTHONA.

Regény. *(Folytatás.)*

Irta *Lagerlöf Selma.* — Svéd eredetiből fordította *L. B.*

A lövdalai manók.

Fylax a lépcsőn állott és az egész éjszaka ugatott. Csöppség még sohasem hallotta így. A szemét sem tudta lehunyni. Maja Liza kisasszony is bizonynyal ébren volt, pedig rászorult az alvásra, mert olyan gyenge volt. Végre is elhatározta Csöppség, hogy megpróbálja lecsöndesíteni a kutyát.

Hamarosan szoknyát és köpenykét vett föl magára és kisurrant a konyhán át az előszobába. Mialatt kinyitogatta az előszobaajtó minden zárját és reteszét, a kutya elhallgatott, de azért kiment a lépcsőre, hogy becsalogassa.

Csodálatos volt. Semerre sem látta. Pedig biztos volt benne, hogy egész éjszaka ott állt a lépcsőn és most persze, midőn végre valahára fölkelt, elszökött. De azért lement a lépcsőn és szólítgatta, hivogatta, de csak nem jött elő.

Gyönyörű éjszaka volt. Az ég tele volt apró fehér felhőkkel. Körbe, koszorúba rendezkedtek, mintha valami szép játékhoz készülődnének, mikor senki sem látja őket. A nap még nem jött föl a hegy mögül, de azért már világos volt. Hideg sem volt, hanem szelid és langyos, és csöppet sem fázott, pedig csak mezitláb jött ki.

A hat magos berkenyefa, melyek egy sorban álltak a tehénistálló előtt, annyira kiterjeszkedett, hogy lombozatuk összeért és zöld falat képezett, épen virágjukban voltak. Nagy, fehér virágfüzérek villantak meg a zöld lombok között. Épen olyan szép volt, mint mikor fényes csillagok ragyognak a sötét égbolton.

De a mi ellentétben állott a friss tavaszi zölddel — Csöppség szerint — ezek voltak az épületek, melyek a tanyán köröskörül álltak, olyan öregek, mintha össze akarnának dűlni. Ránézett a födött folyosóra az istálló fölött, a tehénistálló kerek ablakai, melyek előpislogtak a fekete szalmatető alól és a ferde üstházra. Mindezek olyan szomorúaknak látszottak a szép tavaszi éjszakában, mintha öregségük miatt sóhajtoznának. Rátekintett a béresházra, a melynek kőből volt a földszintje és a gerendás padlására. Ránézett a kertajtókra és a hosszúhosszú kerítésre. Minden régi volt, meghajlott és düledező. A tetőgerinczek behorpadva, a falak szürkék és zöld moha vert tanyát a gerendákon.

Most először vette észre Csöppség, hogy a tanya öregedni kezd és szüksége van az újjáépítésre. De ilyenre csak tavaszszal gondol az ember, midőn a bokrok, a fák és a mezők felöltik szép új ruházatukat.

Talán a tanyáknak is van telük és tavaszuk, de hosszabb időközökben, mint a fáknak és bokroknak? Akkor van tavasza egy tanyának, mikor fiatalok költöznek bele, a kik megujítják és lebontják, a mi elavult. Tele pedig akkor van, ha a fiatalok megöregedtek és mindaz, a mit fölépítettek romlásnak indult és friss erők után vágyódnak, a kik ismét megujítsák, fölépítsék.

Nagyon tetszett Csöppségnek, hogy ilyen gondolatai támadtak. De csodálatos éjszaka is volt, olyan meleg, tikkadt és rejtelmes. Félelem fogta el és be akart sietni, de ekkor eszébe jutott a kutya.

Midőn alaposan körülnézett minden irányban, hogy hova is lehetett, akkor úgy tetszett neki, mintha valami mozogna lent a füvön a berkenyék alatt.

Csöppség messze a sötét erdőben lakott és sokszor küldte el anyja üzenettel, korán és későn, de sohasem látott valami csodálatosat és nem is hitte, hogy fog valaha ilyesmit látni. Anyja mindig mondta, hogy ne féljen semmitől. Már ő nem úgy volt megteremtve, hogy valami boszorkánynyal vagy lidérczczel találkozhassék.

De most mégis valami csodálatosat látott. Nem igen tévedhetett. Egy kicsit meglepődött, de azért nem ijedt meg. Hiszen nem is volt oka a félelemre. Csak egy pár manó tánczolt ottan.

Ketten voltak: egy úr és egy hölgy és alig voltak nagyobbak egy hatéves gyereknél, de sokkal karcsúbbak. Mint a legelőkelőbb nemesek, úgy voltak felöltözve, csipkés, zsinóros,

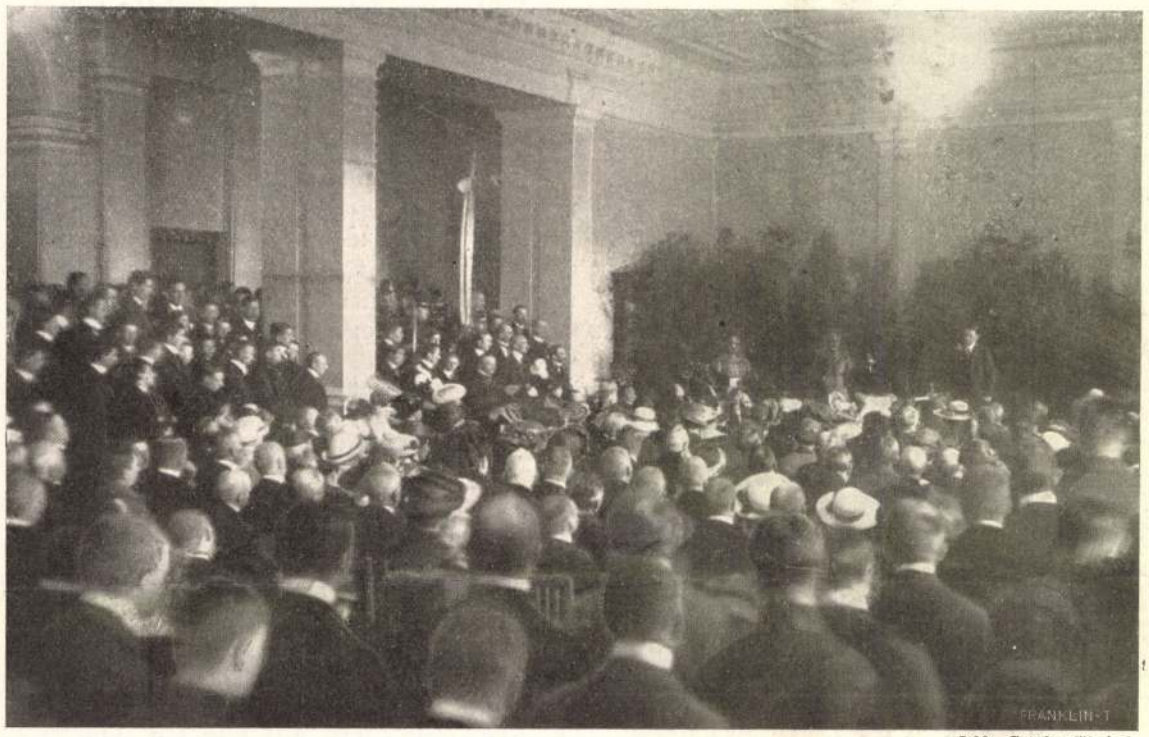

Jelfy Gyula fölvétele.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR BÁNYÁSZATI ÉS KOHÁSZATI EGYESÜLET SZOBORLELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE SELMECZBÁNYÁN.

fekete bársonyba. Az uraságnak háromszögletű kalapja volt és az oldalán kard, ezüst himzésű kabátja és csattos czipellője. A hölgynek kurta és szétálló szoknyája, piros harisnyája, nagy tollas kalapja és legyező volt a kezében. Csak tánczoltak. Az uracska megfogta kezét és fölemelt karral lépkedtek előre, majd megfordultak és visszalépkedtek. Aztán elváltak és ismét egymásfelé mentek, meghajoltak, végül átkarolták egymást és körbe forogtak.

Csöppség biztos volt benne, hogy soha azelőtt nem látott ilyen szépet. Oly gyönyörűség volt látni, mint mozogtak: valósággal röpültek a fű fölött. Az emberek nem tudnak így tánczolni. Ezek bizonyára levegőből voltak. Arczuk, mint a legfinomabb porczellán, és apró kezük-lábuk. Istenem, olyan szépek, olyan édesek voltak.

Nem tudta otthagyni őket, a meddig tánczoltak. Ott álldogált és csodálkozott, hogy olyan vidámak és épen ma éjjel tánczolnak. Na, ez ugyan nem volt olyan csodálatos. Ezek bizonynyal a lövdalai derék manók és most örülnek, hogy ismét helyreállt a régi rend, mióta Raklitza elment.

Mialatt Csöppség a tánczot nézte, mindjobban megerősödött benne az a hit, hogy igaz, a mit Lange-Bengt elbeszélt. Ő látta utoljára Raklitzát. Péntek este találkozott vele a svartsjői legelőn. Épen olyan zavart volt, mint mikor először látta és azt mondta, meg merne rá a törvény előtt esküdni, hogy látta őt alábukni a Svartsjő-patakba.

Talán azért örülnek a derék manók, hogy a hideg és hamis viziszellemnek megszünt már a hatalma Lövdalában?

Micsoda mesterek a tánczban! Miért is alszik az ember a világos éjszakákon és miért nem tánczol inkább a zöld fűvön? Miért nem olyan vidám és könnyed, mint ezek itten, miért van mindig annyi gondja, miért nem dobja el magától?

Csöppség egyszerre csak tompa zajt, mint valami nehéz zuhanást hallott a házból és beszaladt az előszobába.

Hallgatózott, de semmi nesz. Pedig biztos volt benne, hogy a nyugati szobából jött, a hol a lelkész lakott.

Hamarosan besietett a papkisasszonyhoz és kérte, hogy kelljen föl, mert a lelkésznek baja esett.

Maja Liza kisasszony gyorsan ruhát vett magára, azalatt megkérdezte Csöppséget, hogy mi történt. Csöppség sietve elbeszélte, hogy a mint kint állott és nézte, hogy az a kettő hogyan tánczol, akkor tompa zuhanást hallott.

A papkisasszony elhalványult.

— Azt a kettőt csak akkor látják, ha új urat kap Lövdala — mondotta — de azt hiszem, azelőtt senki sem látta még őket tánczolni.

Még ideje sem volt a czipőjét fölhúzni, hanem berohant a nyugati szobába.

Ott feküdt a lelkész elnyúlva a padlón és nem mozdult.

— Mi az édes apa, mi az? — szólt a papkisasszony és lehajolt hozzá.

Azután hirtelen ránézett Csöppségre, a ki utána jött.

— Édes apa meghalt — mondta. — Mondjunk köszönetet neki. Talán még nincsen olyan messze, hogy meg ne halljon minket.

Meleg bensőséggel csókolta meg a kezét és néhány szót suttogott a fülébe. Azután Csöppség is megcsókolta a kezét. Majd fölegyenesedett a papkisasszony, hogy megtudja, mit csinált utóljára. Iróasztalánál ült és irt. Még tinta volt a tollban. Bizonyára úgy volt, hogy irás közben rosszul lett és fölállott, hogy a csengővel segítséget hívjon és ekkor összeesett.

A prédikáczió félig megirva ott volt az asztalán. Az utolsó sorok, hegyes, egyenetlen betűkkel futottak a papir oldalán. A papkisasszony halkan fölolvasta: «A munkás, a ki munkáját elvégezte, pihenésre vágyik és örül, ha egy derekabb lép a helyébe.»

Könny tolult most a papkisasszony szemébe.

— Most már értem, hogy miért tánczoltak épen édes apáért — mondta. — Tudták, hogy el akar menni. Tudták, hogy pihenni akar.

Az otthon.

A papkisasszony a kis-szobában ült, előtte biblia és énekeskönyv, és Isten igéjét olvasgatta vigasztalásul nagy szerencsétlenségében.

Kora reggel volt, épen egy napja, hogy édes apát holtan találta szobájában. Egész nap annyi dolga akadt, hogy nem is volt ideje szomorúságára gondolni. De éjszaka nagy erővel fogta el a bánat és nem aludt egy szemernyit sem. Fölkelt hát valamennyiöknél korábban és leült olvasni.

De csakhamar becsukta a könyveket és összekulcsolt kézzel köszönte meg Istennek, hogy nincsen egyedül, egészen elhagyva, hanem van egy hű barátja, a ki majd megsegíti és megvédelmezi. Ha most a mostoha visszajönne és átvenné a tanyát és ha ő nem volna, akkor teljesen a mostoha hatalmába kerülne. És akkor nemcsak édes apát sirathatná meg, hanem önmagát is.

Alig hogy ezt átgondolta, csöndes, szép hegedűszó hangzott föl az ablak alatt, a melyik a kertre nyilott.

Tudta, hogy ki játszik. Hiszen tegnap küldött érte.

Bár azt gondolta, hogy még sem illő halottas ház előtt hegedülni, de azért nem figyelmeztette. Bizonyára nehéz szavakban kifejezni mindazt, a mit mondani akar, azért jött hegedűvel. Épen olyan illő ilyen módon kifejezni, hogy résztvesz bánatában, mint szavakkal.

Háttal ült az ablaknak, így nem láthatta, megmozdulni pedig nem mert. Most először hallotta hegedülni, mert a svanskogi hegedűjátszást nem számíthatta annak. Nem tehetett arról, hogy nagy szomorúságában, bensőséges öröm fogta el a fölött, hogy ismét kezébe vette a vonót. Be kellett vallania, hogy ezt csak az iránta való nagy szerelem okozta és az is vezeti most a vonót kezében.

Ah, hogyan is játszik a hegedűn! Valami szomorú szelidség hangzott elő vonója alól a húrokból.

Olyan bánatosan játszott, olyan bánatosan Nehéz könnycseppek futottak végig az arczán. De egyszerre csak megváltoztatta a játékát. Most már nem volt többé szelid és vigasztaló. Nem tudta, hogy mit jelentsen, de egyszerre, úgy érezte, vad és kétségbeejtő komorsággá változott.

Mindjobban elcsodálkozott. Ez a játszás már még sem illett édes apához! Hiszen ő mindig boldog volt és másokat is boldoggá akart tenni. Édes apa sohasem akart bánatról, vagy szomorúságról tudni. Midőn már úgy találta, hogy élete megnehezedett és súlyos lett, akkor elhagyta azt. Persze, hogy vágyódik az ember édes apa után és nagyon is hiányzik. De azért mégis édes apa fölött mindig derű lebegett.

Nem, most már igazán nem hitte, hogy az

KERPELY ANTAL.

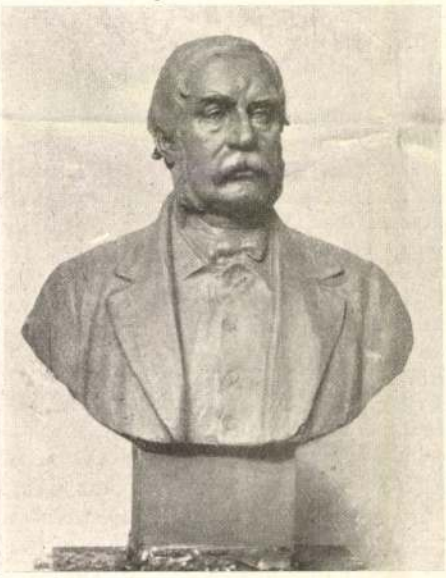

LITSCHAUER LAJOS.

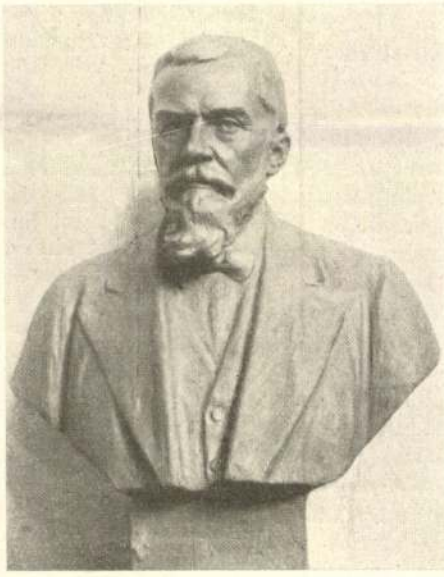

ZSIGMONDY VILMOS.

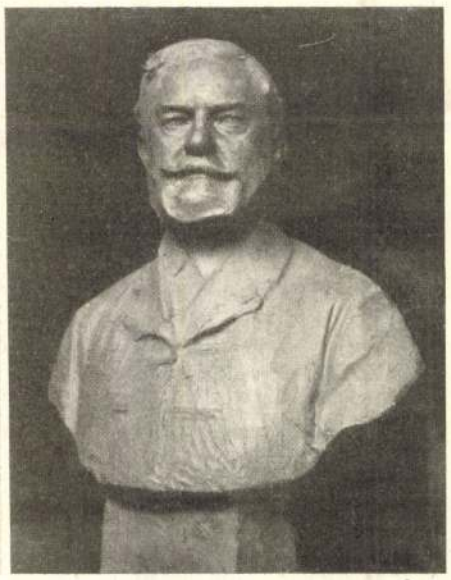

PÉCH ANTAL.

MARKUP BÉLA SZOBRAI, MELYEKET MOST LEPLEZTEK LE SELMECZBÁNYÁN.

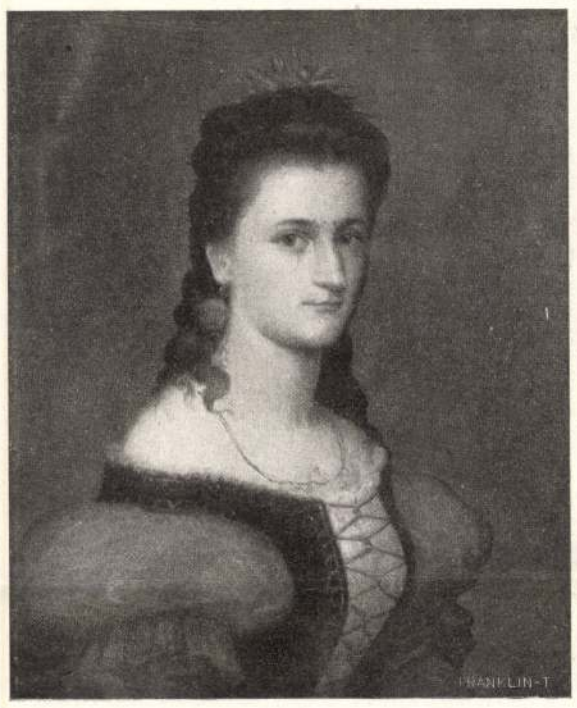

Reök Sarolta.

Reök Ilona.

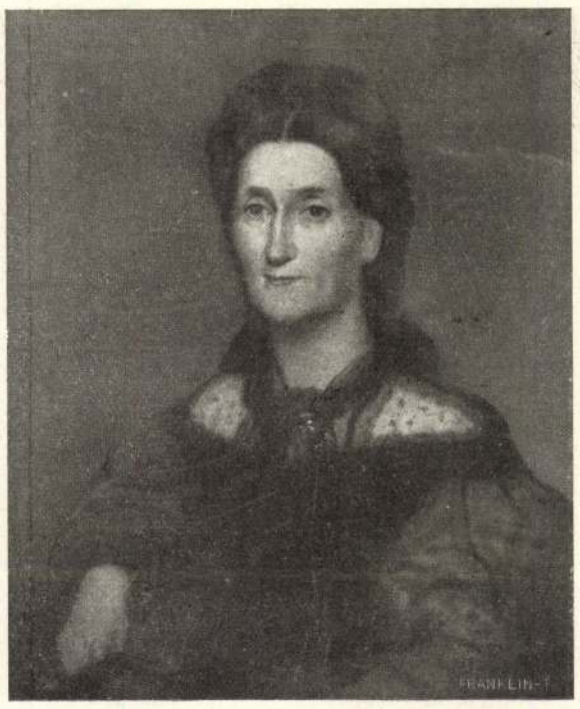

Reök Lajosné.

MUNKÁCSY ÚJONNAN FELFEDEZETT IFJÚKORI FESTMÉNYEI AZ ERNSZT-MÚZEUM KIÁLLÍTÁSÁN.

A NEHÉZ IDŐK KEZDETE.

Haynau osztrák táborszernagyot 1849 május 30-ikán nevezték ki a Magyarország területén működött összes osztrák seregek fővezérévé, egyszersmind ő kapott megbizást Magyarország polgári kormányzásának vezetésére is. Ezen megbizatás alapján Haynau a maga módja szerint kezdette meg az ország kormányzását. Junius 3-án vonult be Pozsonyba és ott már két nap mulva elkövette az első hozzá illő cselekedetét. A lipótvári erősséget még február hó 2-án feladta volt az osztrákoknak Ordódy honvéd őrnagy, a vár parancsnoka. A vár feladását az e tárgyban tartott hadi tanácsbanbáró Mednyánszky László őrnagy és Gruber Fülöp hadnagy ellenezték, de azt a várparancsnok mégis feladta és az egész várőrség az osztrákok hadi fogságába került. A vár feladását ellenző ezen két honvédtisztet az osztrákok Pozsonyban fogságra vetették s halálra itélték, de ezt a halálos itéletet nem hajtották végre; mikor azonban Haynau mint főparancsnok Pozsonyba bevonult, első dolgának tartotta a két halálos itélet végrehajtását és junius 5-én éjjeli két órakor Mednyánszky László őrnagyot és Gruber Fülöp hadnagyot felakasztatta. Igy mutatkozott be a hyéna mindjárt a főparancsnokságának első napjaiban.

Tovább vonulva az ország belsejébe, a győri csata után kiadta Győrben julius hó 1-én az első kiáltványát, melyben egészen megismertette magát és megismertette azon irányt, melyben működni szándékozik. E kiáltványában Haynau a magyar szabadságharcz hősei és a magyar hazafiak ellen két törvényszéket szervezett. Elnevezte az egyiket hadi törvényszéknek, a másikat rögtönitélő biróságnak s azok illetékességét és itélkezésének módját a következőkben részletezte:

«Ugy a hadi törvényszékek, valamint az úgynevezett rögtönitélő biróságok itélnek: *a)* Halálos büntetésre kötél, vagy lőpor és golyó által; *b)* deportáczióra (hazán-kivüli helyekre szállitással); *c)* fogházbüntetésre, t. i. sánczmunkára, nehéz vagy könnyű vasban, várfogház- és porkoláb-rabságra vasban, vagy vas nélkül; *d)* pénzbüntetésre. A felségsértés miatti elitéltetéssel az akárhol létező összes vagyon elkobzása együtt jár. A hadi törvényszék itélkezése alá tartoznak: *a)* az országgyülés tagjai; *b)* az úgynevezett honvédelmi bizottmány tagjai; *c)* a pártütő kormányok által kinevezett kormánybiztosok. A hadi törvényszék tagjai: egy törzstiszt mint elnök, egy vagy több hadbiró és a tollvivő.

«Rögtönitélő biróság itélkezik azok felett, a kik a debreczeni országgyűlés 1849 április 14-iki határozatában résztvettek; továbbá rögtönitélő biróság alá tartozik: *a)* a ki a népet lázadásra csábítja; *b)* a ki fegyverrel él, a nélkül, hogy a felkelő sereghez tartoznék; *c)* a ki a pártütő kormánytól parancsot elfogad, vagy annak engedelmeskedik; *d)* a ki nem hirdeti ki a császári királyi rendeleteket és proklamácziókat; *e)* a ki árulásban, vagy ellenséges megrohanásban résztvesz; *f)* a ki pártütő hadtestet fogad vagy vezérel; *g)* a ki a népfelkelést felhivja, rendezi, vagy vezérli; *h)* a ki osztrák vagy orosz katonát habár eredmény nélkül hitszegésre csábít; *i)* a ki futárokat, szállitmányokat, egyes csapatokat, osztrák vagy orosz sereg szolgálatában levő személyeket megtámadja, vagy akadályozza; *k)* a zsidók elitéltetése esetén azon zsidó hitközség, melyhez az elitélt tartozik, pénzbirságot fizet.» A rögtönitélő biróság úgy látszik, enyhébb akart lenni, mint az úgynevezett hadi törvényszék, de ez csak látszat, mert ugyanezen kiáltvány szerint az mindig a körülményektől függ, hogy a rögtönitélő biróság elé sorozott esetek is ezen birósághoz tartoznak-e, vagy a hadi törvényszékhez. Tehát még az illetékességi kérdésben is érintetlenül van hagyva a katonai önkény, — pedig ennek a kiáltványnak itt szószerint közölt szövegéből látható, hogy abban az időben Magyarországon minden becsületes embert oda lehetett állítani Haynau bármelyik törvényszéke elé.

Ezen irányban működött Haynau folytonosan. Budapestre történt bevonulása után julius 19-én a főváros lakosaihoz a következő kiáltványt intézte:

«Budapest lakosaihoz! Több győzelmek után, melyeket az igaz ügyért emelt cs. kir. fegyverek az árulók felett kivívtak, ismét körötökben vagyunk és Ausztria ős zászlóit tornyaitokra tűztük. Érzelmeink irántatok azonban most különbözők azoktól, melyeket rövid idő előtti távozásunkkor tápláltunk. Akkor iránt unki viseltetésektől indíttatva, előbbi tévedésteitek daczára, bizalmunkkal ajándékoztunk meg benneteket és lehetetlennek hittük, hogy ti ismét ellenségesen léphetnétek fel ellenünk. Bennetek, kevesek kivételével, keserűen csalatkoztunk, azért békés érzelmeitek nyilvánitásainak feltétlenül hitelt nem adhatunk.

«Ti nyelvre és szokásra nézve nagy részben németek, ismét részt vettetek azon törekvésben, melylyel egy istentelen szájhős egy magyar köztársaság ábrándos épületén munkált. A nemes Henczi és hős bajtársainak vére részben fejetekre hul, ti segítettétek a vakbuzgósági düh tüzét ápolni, mely őt császárja iránti hűségében felemészté. Ti üldöztétek közöttetek a hű gondolkozásuakat és a kezetekbe esett védtelen császári katonák közül többeket felmészároltatok. Magatok és városaitok végpusztulásával bosszulhatnám meg ezeket, de követem császárom és uram nagylelkűségét; halljátok azonban egy agg harczosnak intő szózatát, ki bebizonyitotta mikép szokta szavát beváltani.

«Életét veszti, és pedig bűne elkövetésének helyén, rang és nemkülönbség nélkül, legrövidebb idő alatt: Mindenki, ki szóval, tettel, vagy forradalmi jelek viselésével a pártütés ügyét elősegíteni merészeli. Az, ki bátorkodnék az én, vagy szövetségeseink derék katonáit szóval, vagy tettel megsérteni. Az, ki a korona ellenségeivel magát árulási szövetségbe teszi, vagy roszszándékú hiresztelések által a pártütés szikráját éleszteni próbálná. Ki merészelné, mint fájdalom, az előtt történt, fegyvereit eltitkolni, és azokat a hirdetményemben kijelölni szokott határidő alatt be nem adni. Kelt hadi-főszállásomon, Pesten Julius 19-én 1849. *Haynau* m. k. tábori főszertárnagy.»

Ezek voltak Haynau első szavai Budapest lakosaihoz, de ez csak a beköszöntő, az első üdvözlés volt, másnap már a következő hirdetményt bocsájtotta ki:

«Az általam Budapest lakosaihoz tegnap kibocsájtott hirdetményben az ostromállapot-követelte törvényeknek mindazon megszegései soroltatnak elő, melyeknek bűntörvényszéki tárgyalása a katonai hatóságok köréhez utasittatik. Most pedig azon rendeletek bocsáttatnak köztudomásra, melyek a rend és közbiztonság fentartására — ezen a pártütők fondorlatai által erkölcsi alapjaikban mélyen megrendült városokban szükségeltetnek.

1. A két város minden lakosának a legszigorúbban meghagyatik, miszerint a kezeik között levő mindennemű fegyvereket, úgymint puskát, pisztolyt, kardot, botgyilkot, tőrt stb. bárminemű lőszereket, haladék nélkül általadjon. A budai cs. kir. fegyvertárba történendő ezen általadásra 48 órányi időköz határoztatik, melynek folytán az általadók büntetlenül maradnak. A két város törvényhatóságai minden egyes városrész körében lakó tekintélyes férfiakból álló kezeskedő bizottmányt fognak kinevezni, kik a föntemlitett időköz lefolyása után következő napoktól fogva, hozzá járulandó katonai egyénekkel egyetemben a házkutatásokat eszközlendik, a felfedezett fegyvereket átveszik s átszállítják, az eltitkolókat pedig fogságba vetik, hogy ezek a valósult ténymiség alapján a rögtönitélőszék elébe állittatván, azonnal agyonlövettessenek.

2. Az utczákon és a piaczokon kivántató rend fentartása tekintetéből rendelkezik, miszerint minden 10-nél több személyekből álló összecsoportozás tilalmas. A katonák odautasittatnak, hogy oly összecsoportositásokra, melyek a hozzájuk intézendő első fölszólitásra el nem oszolnak, azonnal tüzeljenek.

3. Mindazok, kik a lázadásba résztvett személyeknek arczképeit, vagy mellszobrait nyilván kiállítják; továbbá a kik a pártütőkhöz vonzó nemzetőrség egyenruháját, vagy a mint már a tegnapi hirdetményben érintve volt, a magyar köztársaság jeleit, úgymint háromszinű szalagokat, veres tollakat stb. kalapokon, vagy másutt valahol viselni merészelnek, azonnal mint az által e lázadásra izgatók a rögtönitélő törvényszék elébe állittatni s főbe lövettetni fognak.»

Ezen a főbelövetést oly bőkezűen igérő hir-

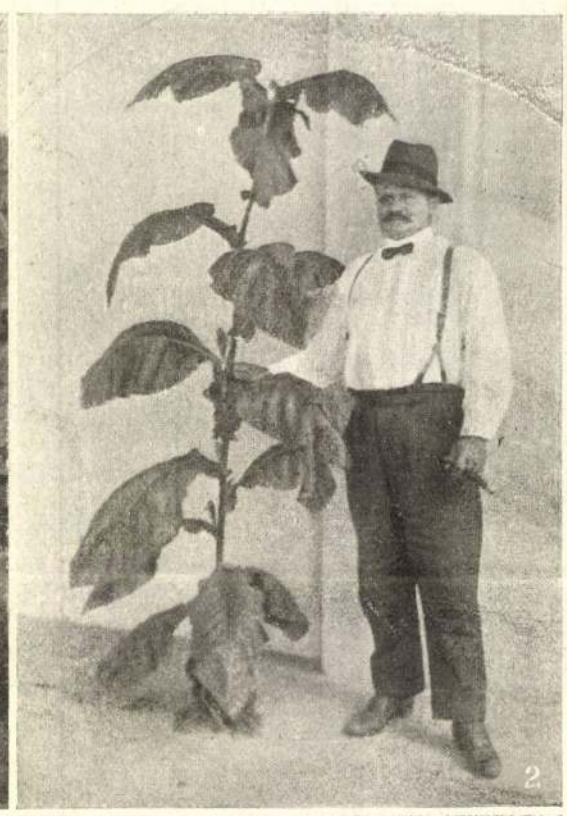

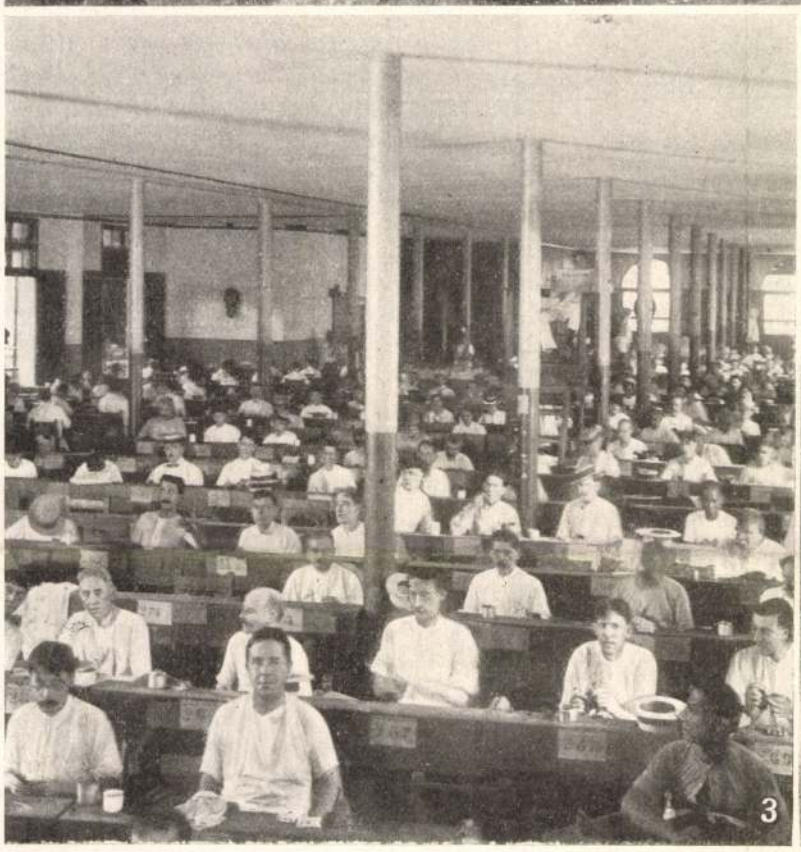

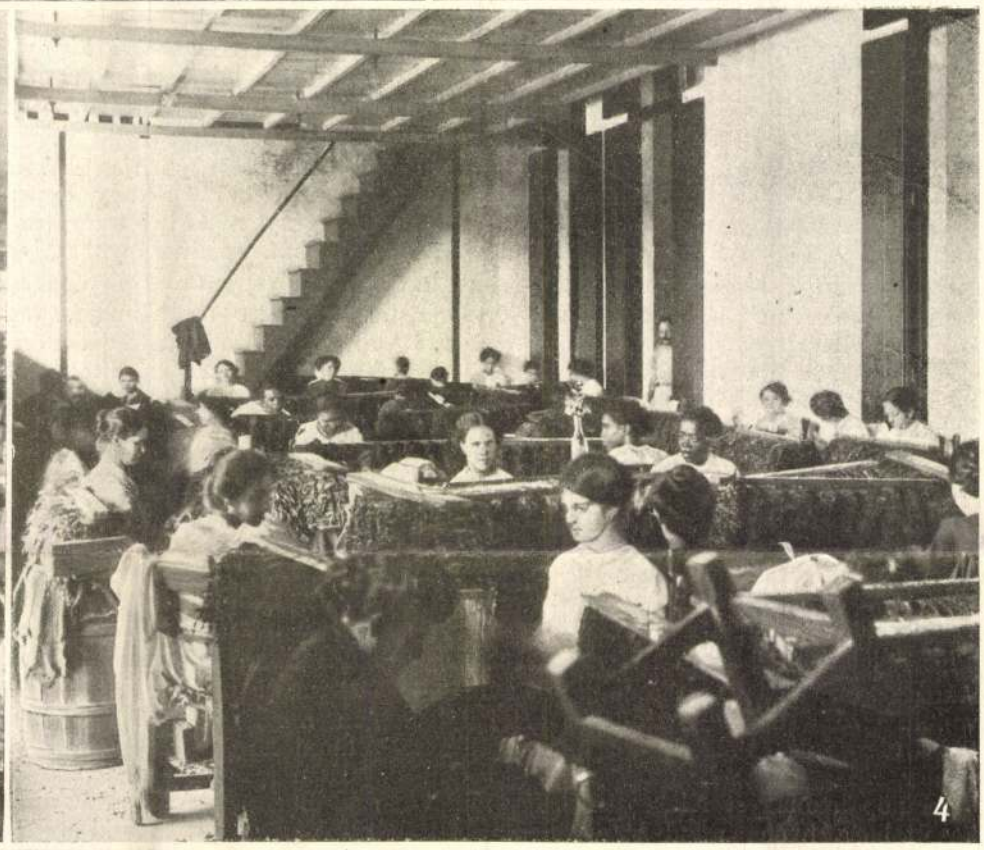

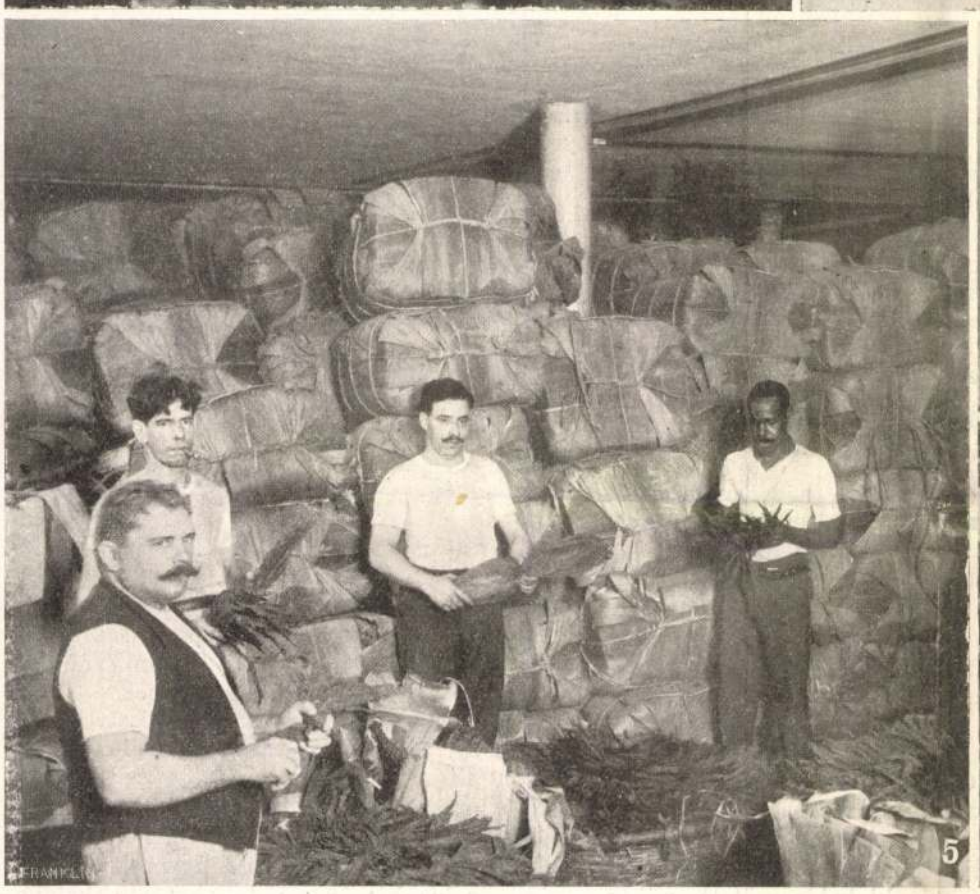

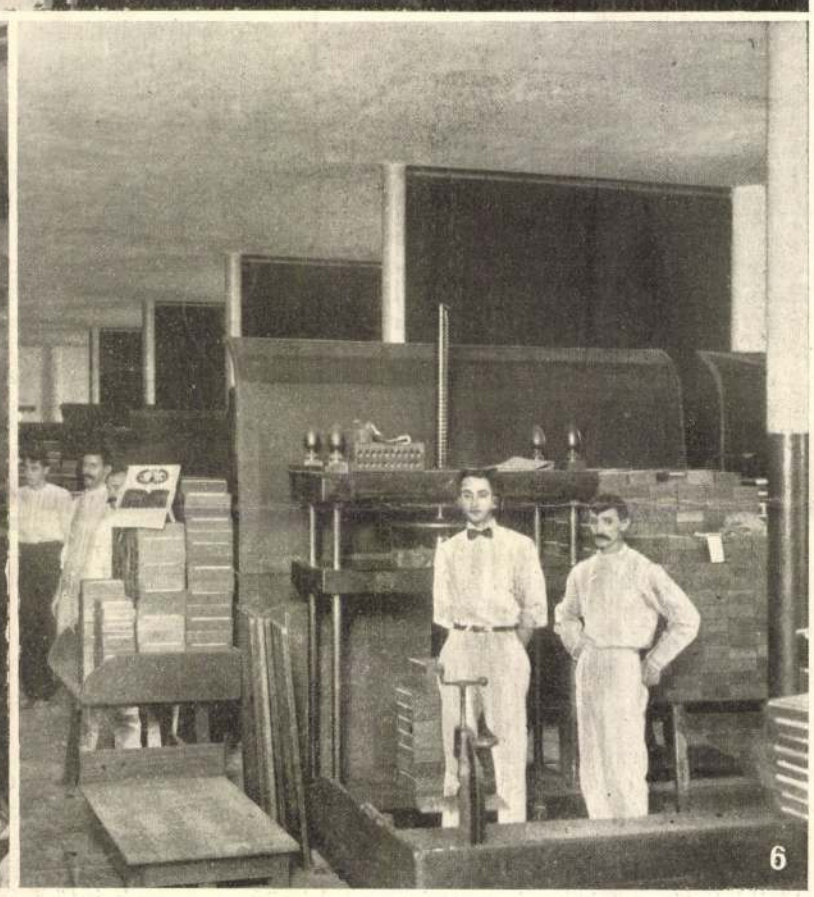

1. Dohánymező, melyet igen vékony fátyollal borítanak be, hogy az erős nap ellen védjék. — 2. A világhirü Henry Clay gyár artemisai ültetvényének felügyelője. — 3. Szivarsodró műhely. A hátul az emelvényen ülő ember ujságot vagy regényt olvas fel, hogy a munkásokat szórakoztassa. — 4. A Henry Clay gyárban leányok eltávolitják a dohánylevél vastag rostjait s kikészitik a leveleket, hogy szivarrá lehessen sodorni. — 5. A megszáradt dohányleveleket pálmahánccsal átkötött csomagokban beraktározzák, majd kosarakba osztályozzák. — 6. A kész szivarokat dobozokba raktározzák.

A KUBAI DOHÁNY. — Pásztor Árpád fölvételei amerikai utazásáról.

Munkácy Mihály

festő

Munkácsy Mihály

festő.

sz. Munkácson, 1844. megh. 1900. Endenichben Bonn mellett.

---

1. Vihar a puszta.
Budapest, Iparművészeti Múzeum.

} Lásd. néhány megjegy.: Téry Gábor: Modern festők 1904. Ugyanott szines képben a másolat.

Mierkacy dichal

Munkácsy Mihály

festő

Honfoglalás

Dr. Pékár Károly: A festészet esztétikája" -ában sok mindent mint példát említ belőle. Ugyanezt ő közli a Kép varlatának és a Kép lejnek hasonmásait.

Művészet 1903. I. 11. l.

Munkácsy Mihály festő

F 1866-ból

1879. őszén
A lapot több ifjúkori művel emlékezik. Így Styrkovszky Károly (a mostani honvédelmi minisztérium osztálytanácsos?) birtokában van családi arckép. Budapesten F. Kolozsvárt Vélis Károly arcképe, ki vele Pécsi tartózkodása alatt a művész barátságban állt és az ősz kamatja fejében festette.
Képzőművészeti szemle, 1879. 128 l.

Munkácsy Mihály

lárd okv

Egyetemes Philologiai

Közlöny - 1903. 548.

548 1 -

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

Lad

Ágner Lajos dr. Munkácsy és Raffael-kép a drezdai képtárban. Wojvári Lajos 1903. 17 n

.....*mühely.*

'főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu.....

m.

evi .....hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

Ecce Homo.

Dr. Schiller Károly: A festészet erkölcsi ajában, sok minden mint mintakepet ír le belőle. Ugyancsak ő köszöni a Kép. Első vázlatának és a Kép Keszt Kepnek összehasonlító két hasonmását.

Művészet, 1903. I. 10. l.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

Ujoncozás. Lisz. képei.

Hubay Jenő Petőfi Albumában (1880. Budapest) 9. „Kis furulyám szomorú füz ága az. dalt választotta M. M. illusztrálás végett Kár hogy a kis képnek nincs központja s ép czélt hatása e különben csinos képnek lemondatott

Képzőművészeti Lapok, 1881. 11. l.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

A falu hőse:

Dr. Pecsi Károly: „A festő-
net esztétikájában" sok
szidott mit mutatványt
emelt belőle. Ugyancsak
foglal e kép vonatunk
és a kési képek harmo-
máját.

Művészet, 1903. I. f. 15 l.

hadsereg főparancsnoka volt. Hindenburg és Ludendorff offenzivái során Foch manövrirozó serege lassanként felőrlődött: az ententehadvezér csak adagonként vetette harczba tartalékhadosztályait, nagy egységes akczió czéljaira nem tudta őket felhasználni. Nem volt meg benne az az elhatározó erő, hogy megkísérelje az ellenségtől való elszakadást és a mozgócsata provokálásával, nagy és érintetlen haderők birtokában megkísérelje az összes ententeseregek újracsoportosítását és egy új vonalról a támadás, a döntő-mérkőzés megkezdését. Minden igyekezete abban merült ki, hogy megakadályozza a németek áttörését; óriási áldozatok árán ezt el is tudta érni.

Úgylátszik, Foch inkább negativ hadvezéri talentum, a kinek a tudása az ellenség végczéljának meghiusítására irányul. Igazi nagy hadvezért vakmerőség nélkül nem lehet elképzelni. Józanság, hidegség, precziz számítás, teória, erély, tudás — mindez a térképpel és körzővel dolgozó vezérkari főnök erénye. Az ötletek rakétázása, a zsenialitás lendülete, a nagy egyéniség fűtőereje, a mely áthatja az egész hadsereget, le az utolsó közkatonáig, — a tudáson, erélyen és tapasztaltságon kívül ez avatja az igazi, nagystílű és fölényes lángeszű hadvezért, a Nagy Sándorokat, Nagy Frigyeseket, Napoleonokat, Hindenburgokat. A mostani napok fogják Foch igazi értékét megmutatni.

Jákó János.

ABBÁZIÁBAN NYARALÓ MAGYAR GYERMEKEK SZINHÁZAT JÁTSZANAK.

MUNKÁCSI IFJÚKORI SZERELME.

A napokban nagyapám irásai, régi lim-lom közt turkáltam. Régi könyvek, képek, írások vegyest akadtak kezembe, mind-mind egy elmúlt jobb idő emlékei. A képek között egy fiatalember arczképe ragadta meg figyelmemet. Művészkabát és magyar viselet, szűk nadrág, csizma volt rajta, olyan, a milyet fiatalkorunkban hordtak nagyapáink. Kezére támasztva fejét, gondolatokba merült. Nem közönséges embernek látszott. Érdeklődve kérdeztem meg, kit ábrázol a kép. Munkácsy Mihály volt.

Nagyatyám, a ki hosszú évtizedeken át volt tanító egy bácskai német faluban és ernyedetlen buzgósággal verte a sváb koponyákba a műveltség elemeit, meg a magyar haza szeretetét, hetvenhatéves életterhét jelenleg gazdálkodással könnyíti meg.* Még most is a német irodalom képezi szellemi folalkozását a falusi magány kulturális elhagyottságában: Zschokke, Auerbach, Fritz Reuter a kedvencz írói. Ezekből szokott olvasgatni, a mikor a mezei munkában szünet áll be.

Simonyi felvétele.

Munkácsy Mihály fiatalkori arczképe abból az időből, a mikor Petőfi bucsuja czímű képét festette.

Hogyan került Munkácsy képe ebbe az egyszerű kis falusi tanítólakba?

Nagyatyám mesélni kezdett.

Fiatal legénykorában, a hatvanas évek közepén nevelőséget vállalt. Két esztendőt töltött Budapest mellett, Török-Bálinton, egy Steiner Jakab nevű úriember házánál, a kinek két kis fiát tanítgatta. Ez a Steiner Jakab a békéscsabai Apponyi-uradalom jószágigazgatója volt, de bizony némileg romantikus körülmények miatt kénytelen volt állásától megválni. Még mint jószágigazgató egy béresét engedetlensége miatt elbocsátotta a szolgálatból. Az elbocsátott béres bosszút állott, alig néhány nap mulva fényes nappal álarczos rablók támadtak a szolgabirói hivatallal szemben fekvő igazgatói lakra, a gazdát egész háznépével együtt megkötözték és kirabolták. A szolgabirói házban a pandurok egész nap készenlétben állottak és semmit sem vettek észre. A bántalmazá folytán Steiner beteg lett és kénytelen volt nyugalomba menni.

Budapestre jött, másodszor megnősült, elvette egy fiatalkori barátjának elvált asszonyleányát és Török-Bálinton telepedett le. Ide, Török-Bálintra 1864-ben került nagyatyám.

A nevelő lakása egy paraszthaznak az utczára néző szobája volt. A második évben lakótársa akadt. A családnak egy rokona, a kiről már előre sok mindenféle hír keringett. Tudták, hogy apja elitta a vagyonát, hogy fiát asztalosinasnak adta, hogy abban felébredt a művésztehetség és most komoly munka helyett egész idejét festéssel és rajzolással tölti. Már itt-ott pénzt is keresett ecsetjével, már megrendelései is voltak. A családban mégsem vették komolyan. Hányszor fakadt ki az öreg Steiner: «Miska, Miska, mi lesz belőled?» Ő maga tudta.

Munkácsy Mihály anyja és Steiner fiatal felesége testvérek voltak. Így került a festő a nevelő szobájába. Életmódjával, természetével általános feltűnést keltett. Magába zárkózott, csendes fiatalember volt. Kedves szórakozása volt a séta: ha szerét ejthette, nekiindult keresztül-kasul az erdőnek, nem nézte, merre kerül, csak maga elé meredt és ezerféle gondolatot, ezerféle tervet forgatott agyában. Festmények terveit, érvényesülés reményeit, külföldi vágyakat hordott a lelkében, de kifelé csak nagyon ritkán nyilatkozott meg. És a mily feltűnő volt a viselkedése, épúgy az volt a dolgozásmódja is. Gyakran látott már korán reggel a munkához, a mikor lakótársa még javában aludt, de gyakran hirtelen mindent abbahagyott, napokhosszat nem vett ecsetet a kezébe, csak járta gondolatokba merülve a környéket.

A két fiatalember csakhamar közelebb jutott egymáshoz. Zavartalan szép boldog napok vol-

* Nagyatyám Ilg Frigyes 1842-ben született Bulkeszen (Bácska) és jelenleg Ókéren él mint nyugalmazott tanító.

TÁNCZÜNNEPÉLY. (A szólo tanczosnő fellépte.)

MAGYAR GYEREKEK NYARALÁSA ABBÁZIÁBAN

Vajda Manó felvételei.

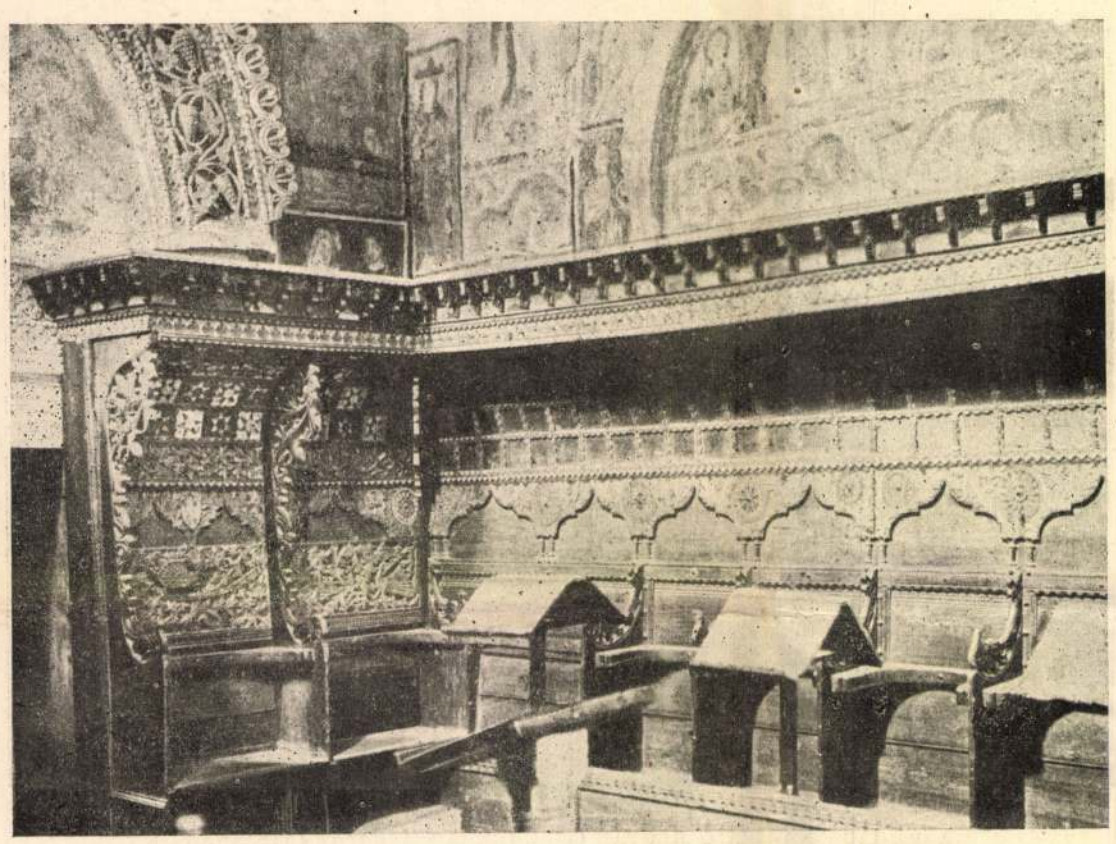

XIV. SZÁZADBELI KÓRUS NÉMET FAFARAGVÁNYOKKAL A «TEMPIETTO»-BAN.

tak, a miket Steinerék házában együtt töltöttek. És e barátság Munkácsy művészetében is hagyott némi kis nyomot.

Pesti megrendelők számára dolgozott ekkor. Az ő lelkében is fellobbant az a hazafiúi láng, mely a hatvanas évek közepén az ifjúságot hatalmába kerítette. Művészi érdeklődése a magyar történelem felé fordult és egy időre a szabadságharcz kora keltette fel figyelmét. Petőfi legendás alakja ragadta meg művészi képzeletét. A vézna költőt jól ismerte a képeiről és egyszerre csak lakótársában Petőfies termetet vélt felfedezni. Képzelete kiegészítette, a mi hiányzott és így került nagyatyám nyulánk vékony ifjúi termete a «Búcsúzó Petőfi»-be. Barátságuk legmaradandóbb, habár néma emléke ezen kép, melyhez nagyatyám állt modellt.

De félévi együttlétük szerelmi epizód nélkül sem szükölködött. A szép iránt annyira fogékony művész a női szépet is elsősorban értékelte. Eleinte fiatalos nagynénje szépsége ragadta meg, a ki maga is szívesen látszott venni a fiatal művész hódolatát. De nemsokára más, erősebb szenvedély ragadta meg.

Steineréknél mindennapos vendég volt a falu orvosa, dr. Rothmayer. Két serdülő leánya is gyakran vele jött és ilyenkor szellemes adomázgatás és beszélgetés közben a legkellemesebben teltek az esték. A két fiatal ember is szívesen résztvett ezeken a családi estéken. Munkácsy figyelmét különösen az idősebbik Rothmayer-leány, a gyönyörű Izabella ragadta meg. Bámulata arra ösztönözte, hogy megfesse a fiatal leány képét. A művészi összejövetelekből azonban szerelmi találkozások lettek. A festmény elkészült, de egyúttal heves szerelmi szenvedély vert gyökeret a két fiatal lény szívében. És volt aztán rémület, a mikor kitudódott, hogy egymáséi akarnak lenni. A Rothmayer-család a leghatározottabban ellenezte szándékukat; betiltották a további érintkezést, Steinerék pedig szinte nyugtalanul várták, mikor szabadulnak meg a kellemetlenné vált vendégtől.

Szerelmi fájdalma és művészi reménysége ekkor az ország elhagyására bírták a művészt. Tanulmányai folytatására Münchenbe ment. De szerelme még soká lángolt, fájdalma még soká sajgott. Sűrűn jöttek a szerelmes levelek a szobatárs czímére, a ki azokat baráti hűséggel mindig rendeltetési helyükre tudta juttatni. Közbe-közbe neki, a nevelőnek is írt: égretörő tervekről, örök dicsőség reményeiről.

Félévig volt a nevelő szerelmi posta. De aztán ő is elkerült. Távoztával valószinűleg megszünt a levélváltás. A szerelem lassanként elhamvadt lelkükben és nem maradt belőle más, mint egy-egy távoli emlék, mely egy-két öreg ember alkonyát pillanatokra ismét derűssé teszi.

Dr. Weber Arthurné.

LONGOBARD BAPTISTERIUM A DOMBAN.

GYULAI PÁL, HERMAN OTTÓ ÉS LÉVAY JÓZSEF VADGALAMB-PÖRE.

Kevesen emlékeznek rá, hogy *Gyulai Pál*nak, a modern magyar kritika apjának és *Herman Ottó*nak, sok tudományág magyar úttörőjének volt valamikor egy heves irodalmi pöre, azt meg éppenséggel alig tudják, hogy ebbe a vadgalamb-pörbe belevegyült a szelid *Lévay József* is.

Most, hogy e három jellegzetes magyar egyéniség utolsója, ősz *Lévay József* is megtért kortársaihoz, itt az ideje a pör reviziójának, nehogy végleg feledésbe menjen.

A pör avval kezdődik, hogy *Gyulai Pál* az önszerkesztette Budapesti Szemlében kiadta «Az erdei lak» czímű költeményét.

«Kies völgyben, a Bükk tövén
Egy kis lakban tanyázom én,
Mohos sziklák, erdők védik,
Bár lakhatnám itt mindétig.

Csendes hely, csak a patak zúg,
Erdőn csak a vadgalamb búg,
Reggel ébreszt, este ringat
Világ zaja ide nem hat.
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

Nem hiába írta a költeményt *Gyulai Pál* és nem hiába olvasta mindenkori ellenlábasa, *Herman Ottó*, mert a Budapesti Hirlapban rövidesen tárczaczikk jelent meg az ornithologus *Herman*tól, a melyben kimondja, hogy «*Gyulai* a Hámorban ott is megbúgatja a vadgalambot, a hol nincsen; mert nem is lehet». Okfejtése pedig a következő:

A költeményből kivehető, hogy a szóban forgó erdei lak a borsodmegyei Hámornak ú. n. alsó részében ama sziklászoros alatt áll, a melyből a Szinva patak kitör és sziklákon, eséseken át bukva, zúg, a védő erdők pedig arra a részre vonatkoznak, a mely a Fehérkőlápa lejtőjéhez és az ú. n. «Puskaporos torony» sziklagáthoz tartozik. A költő nem *szabatos*, a mikor a «Bükk tövéről» beszél, mert a *Bükk* az egész hegység földrajzi neve, a melynek ott a lába, a hol végződik, így tehát ott a *töve* is s így nem fedi az Alsó-Hámor helymeghatározását. Mert a Hámor lehet a Bükk ölén vagy méhében, de tövén soha. Itt, az Alsó-Hámorban pedig a vadgalamb elő nem fordul, tehát nem is búg s így reggel se ébreszthette, este se ringathatta *Gyulait*.

Ekkor azután megszólalt szelid *Lévay* József, Borsod vármegye akkori főjegyzője, *Gyulai*nak a sírig hűséges barátja és kiállította a következő «hivatalos iratot»:

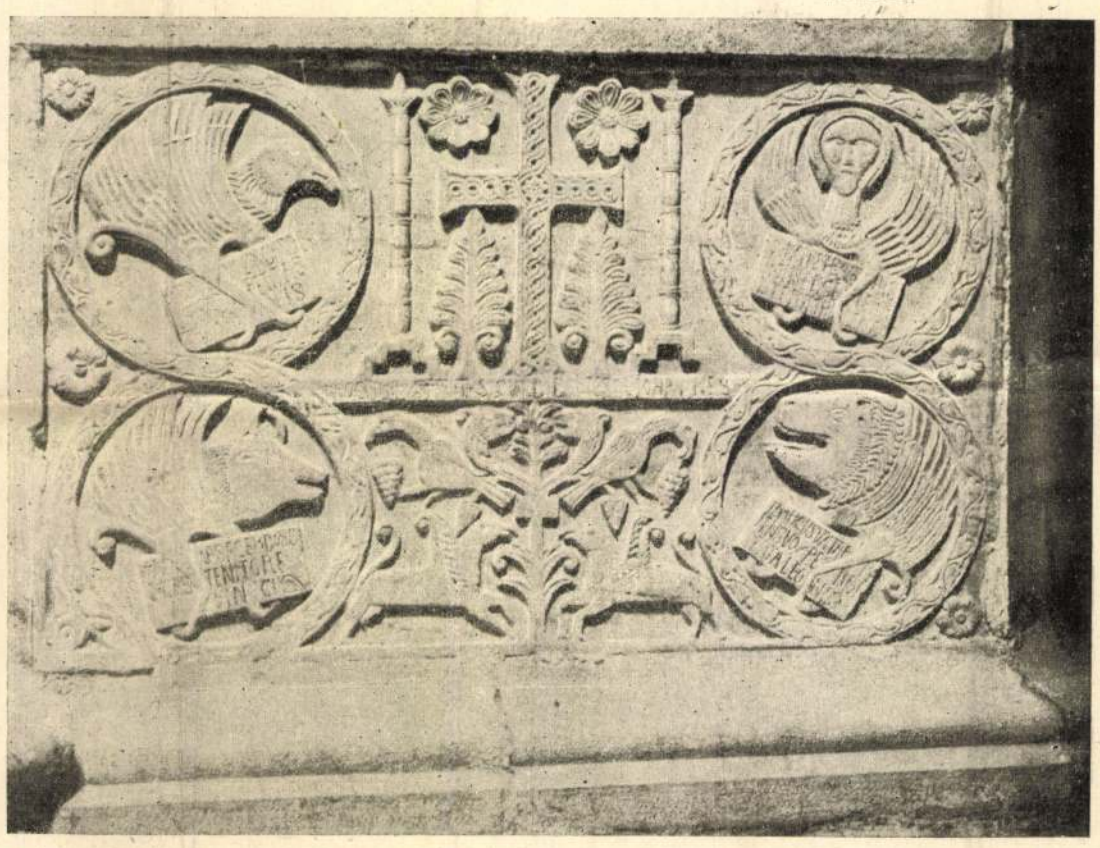

FARAGVÁNYOK A BAPTISTERIUMON.

A KATONÁINK ÁLTAL MEGSZÁLLOTT CIVIDALÉBÓL.

Munkácsy Mihály

Kultúra. 1931. évi fail.

XIII. 361

Munkácsy Mihály

MUNKÁCSY MIHÁLY: ZIVATAR

RMTársaság 1927. tavi-é
élőtt. kiáll -

TELEPY KÁROLY: TÁJKÉP

Munkácsy Mihály

Munkácsok

1932. febr. – márc. kiáll.
14, 15, 17 – 23, 29, 31.

Munkácsy dokáz

irod

KiP. 143. l. 144. l.

Munkácsy Mihály

ünnep

Ludvig Dénes: Kornis Gyulánál...

Képes Krónika

1941. szept. 25. (40. sz.)

Munkácsy Mihály

cíd

KiP XLV. tábla

Mosónő repr.

Menhárszky Miklós

Zivatar c. Szépe
repr.

Kultúra 1927. tavi és
élesk. kiáll. Eat.

YBL EMLÉKEZETE
1814—1891

Harmincöt évvel ezelőtt a mérnökök és építészek a közgyülésüket bankettel zárták, ezt pedig megtoldották egy dunai kirándulással, hogy Ercsi közelében megtekintsék a dunaszabályozási munkákat.

«Alig hogy a hajó megindult — írja az egykorú krónikás — (miután előbb a banketten sok tószt hangzott el, csak Ybl nem szólt), a budai várkerti építkezések irányába érve, fölkiáltott valaki:

— Ime, az Ybl tósztja!

S a sikerült ötletet lelkesedett sokszoros éljen követte, mely jelenet másodszor a Vámháznál, aztán a Ferencvárosi-templom irányában s végül Ercsi alatt, az Eötvös-emlékmű előtt ismétlődött . . .»

Valóban, még megtoldhatták volna Ybl kőbe épített tósztjainak számát egy szép sorral, mert kevés építészünk hintette el oly bő gesztussal alkotásait a főváros terein és utcáin, mint ő, s kevés mesterünk manuprópriáját viseli magán ez a város oly világosan, mint Yblét.

Már magának Budapestnek városképe, amenynyiben a rendezéstől függ, sok tekintetben Ybl eszméire vezethető vissza. Hisz ő volt az, aki a nagyízlésű, csupa-művészet Andrássy Gyula miniszterelnökkel összeszűrte a levet egy szebb Budapest érdekében. Midőn így a várostest formáit kovácsolta, nem mulasztotta el ragyogó ékkövekkel tüzdelni meg egyes pontjait. Így készült Operája, Vámháza, templomai, főúri palotái, takarékpénztári épületei. A nagy munka közepette még rá kellett érnie belsőségek berendezésére, egy szobortalapzat megrajzolására, egy diadalkapú tervelésére, végesvégül neki magának kellett az akkori Pest lakatosát, asztalosát kitanítania a nékik még akkor szokatlan formák hogy s miként való elkészítésére, ami temérdek időveszteséggel, bajjal, munkával, veszedelemmel is járt.

Mint Pollák mester kőműves-inasa kezdte karrierjét. S élte végéig az újabb magyar építészetnek nemcsak mestere, hanem legénye és inasa is volt.

MUNKÁCSY-KIÁLLITÁS
AZ ERNST-MUZEUMBAN

A VÉN BETYÁR
MUNKÁCSY MIHÁLY FESTMÉNYE
RAINER KÁROLY TULAJDONA

Művészet
1914.

KÖPÜLÉS
NEMES MARCELL
TULAJDONA

MUNKÁCSY-KIÁLLITÁS
AZ ERNST-MUZEUMBAN
MUNKÁCSY MIHÁLY FESTMÉNYEI

TANULMÁNY A FALU HŐSÉHEZ
DR. BAKONYI KÁROLY
TULAJDONA

Születése századik évfordulóján legalább egy futó pillantást vetünk munkálkodására.

Ennek jelentőségét egy szempontból már pedzettük. Hozzá kell még fűznünk, hogy nekünk szubjektive kiváló súlyt képvisel Ybl szereplése azzal, hogy ő az első mester Budapesten, aki az új korban az anyag szavának fontos szerepet juttat az építészetben. Előtte, még kollegájának, Pollák Mihálynak is habarcscsal kellett görög-római kőformákat utánoznia a Muzeumon (egészen tipikus vonása a klasszicizmusból a táblabiró-stilusba átmenő építészetnek.) Ybl az első, aki kőhomlokzatot épít a fővárosban. Vele egy új, egy más korszak kezdődik, amely épp úgy gyermeke ugyan az Európát végigjáró építészeti áramlatnak (amely fölé csak egy Feszl volt képes emelkedni), de ezen a kereten belül azután a legjobbat alkotta.

Ybl Miklós Bécsben tanult (1825) oly időben, amidőn ott a klasszicizmus élte világát. 1832-ben került Pollák Mihályhoz «inasnak». Az akkori céhrendszerben és ez esetben az inas szó természetesen csupán szimbolikus. Polláknál éveket töltött. 1835-ben Prágában találjuk, ahol művezetője a Kinsky-palota építésének. Ezt a palotát a bécsi Koch Henrik tervezte, Ybl 1839-ig foglalkozott vele, ekkor aztán rászánta magát egy müncheni és olaszországi tanulmányútra. A praktikus építésben elég okulást szerzett már. Nem akart azonban egyszerű vállalkozó maradni: művészetet is szeretett volna látni és csinálni. Ez vihette Délre.

1841-ben hazakerült Pestre. Nem is kellett sokáig várnia, hogy nagyobb, becsvágyához méltó feladatot kapjon. Károlyi István gróf, a dúsgazdag családnak az a tagja, aki szívesen áldozott kulturának, művészetnek, Fóthon templomot akart emelni. A terveléssel Yblt bízta meg, de hogy a grand art minden jegyét magán viselje a készítendő négymillió koronás mű, előbb még leutaztatta Olaszországba. A templom építéséhez 1845-ben fogott Ybl, Firenzéből a kellő okulással hazakerülvén. Ott is lakott 1851-ig, amikor is áttette székhelyét Pestre, hogy itt aztán mélyreható munkásságot kezdjen meg.

Csakhamar egy másik Károlyi is igénybe vette művészetét: Károlyi Edvárd, aki fényes kastélyt

MUNKÁCSY-KIÁLLITÁS
AZ ERNST-MUZEUMBAN

A FALU HÖSE. VÁZLAT
MUNKÁCSY MIHÁLY FESTMÉNYE
BR. HERZOG MÓR TULAJDONA

MUNKÁCSY-KIÁLLITÁS
AZ ERNST-MUZEUMBAN

MOSÓNŐK
MUNKÁCSY MIHÁLY FESTMÉNYE
NEMES MARCELL TULAJDONA

MUNKÁCSY-KIÁLLITÁS
AZ ERNST-MUZEUMBAN

KÉT CSALÁD. VÁZLAT
MUNKÁCSY MIHÁLY FESTMÉNYE
LEDERER ARTUR TULAJDONA

terveztetett vele Radványban (1857). Külön ipartelepet kellett ott előbb formálni, hogy mód legyen az asztalos, kovács, lakatos, ácsmunkáknak elkészítésére. (Az iparosokkal való ily vesződség körülbelül végigvonul Ybl egész munkásságán.) Erre az évre esett a királyi pár budapesti látogatása: Yblnek is munkát adott ez az ünnep, amennyiben az ő útmutatása mellett készült Petschnig budai reáliskolai tanár rajza szerint a Marsalkó pesti szobrász faragványaitól ékes fődiadalkapú.

Most kapta az első ötletet a szinház problémájával való foglalkozáshoz is. Ebben az évben megbízta őt Debrecen városa, hogy ily tervet készítsen neki. A dolognak bürokratikus akadályai támadtak «felsőbb helyen», s Ybl csak 1859-ben készítette el a tervet. Előbb, 1858-ban, elkészült a balatonfüredi megbízással, ahova szintén szinház, természetesen csak nyári szinház tervét kérték tőle.

Templom, szinház, diadalkapú, kastély — valóban eléggé változatos munkaprogramm ily kevés évre. Még 1858-ban kapott egy újabb objektumra megbízást: ekkor kezdte építeni Budapesten a Nemzeti Lovardát. S ezzel kezdetét vette a Nemzeti Muzeumnak körülépítése. Ybl Pollák mesternek korszerű remeke köré valóságos koszorút font — palotákból. Mert a Lovardán kívül ő építette ott a többi közt a Károlyi-palotát (1860—1866), a Festetics-palotát (1864), az Országházát (1865), a Pesti Hazai Első Takarékpénztár palotáját (1873) a régi Két Pisztoly helyén. Mintha elismerésének szép virágait rakosgatná annak a mesternek lábához, akinél egykoron «inaskodott». Sőt munkálkodása belenyúlik magába a Nemzeti Muzeum palotájába is, ahol a Széchenyi-terem berendezése az ő tervei nyomán készült (1864).

Mindez munkálkodásának még csak igen kis töredéke.

Mert már a hatvanas évek legelején építi Budán, a Lánchid-téren a Budai Takarékpénztár házát, s 1864-ben megterveli az új Kuria-épü-

MUNKÁCSY-KIÁLLITÁS
AZ ERNST-MUZEUMBAN

SÁTOROZÓ CIGÁNYOK
MUNKÁCSY MIHÁLY FESTMÉNYE

letet. Közben kifelé is igénybe veszik tehetségét. A kecskemétiek, akik mindig szoros kapcsolatot tartottak Pesttel, tőle, a már híres pesti művésztől kérik ev. templomuk tervét, amelyet aztán 1862-ben meg is építettek. Egy évvel utóbb kerül a nyilvánosság elé Yblnek egy kegyeletes műve, (amelyet azonban már 1862-ben készített): Széphalomnak, Kazinczy történeti nevezetességű kuriájának újjáépítési terve.

Ebbe az időbe esik egyik művének létrejötte, melyről akkor mint valami boszorkányság-alkotta csudaműről beszéltek: az Országháza.

1865 augusztus 5-én királyi rendelet jelent meg, amely egy ideiglenes országházának haladéktalan megépítését rendeli el. 14-ikén a pestiek felajánlják erre a célra az egyik Sándor-utcai telket. 15-ikén elfogadják Ybl tervét. Szeptember 11-ikén megindul a munka (Discher építővállalkozó kötelezte magát, hogy 90 nap alatt készen lesz a ház), szeptember közepén a régi laktanya nagyrészét már lebontották s 800 munkás dolgozik a helyszínén. Október 9-én beverik Ybl ablakait a dologtalan pesti asztalossegédek, mert ő a munka gyors elvégzése okából Bécsből hozatott asztalosokat. Ekkor tehát már az asztalosmunkába is belefogtak.

Valósággal csodájára jártak az «amerikai gyorsasággal» épülő háznak.

Épített tehát parlamentet is, amely jó sokáig volt «ideiglenes».

A kiegyezés évében két pesti templom gondja szakad rá. Az egyik a ferencvárosié, amelynek alapjait 1867 márc. 9-én kezdték ásni. A másik a lipótvárosi Szent István-templom, az ú. n. bazilika, amelyet pár nappal később, 20-ikán bíztak az ő gondjaira. E nagy épület sorsáról hosszabb tanulmány számolt be a «Művészet»-ben.

Még 1862-ben elkészült a budai Lánchid-téri takarékpénztári palota, amelynek egyik érdekessége és jelentősége, hogy homlokzatán a kőformákat valóban kőből formálták. Yblnek e kezdeményezése nem becsülhető eléggé meg: éppen napjainkban nem egy építtetőnknek kellene erre az epochális dátumra visszagondolni.

Nem kis feladat jutott ki neki a Vámház tervelésénél. Ez is egészen speciális épület, ezt is nemes anyagból formálta, ezt is hihetetlen gyorsasággal építette meg. A közel 7 millió koro-

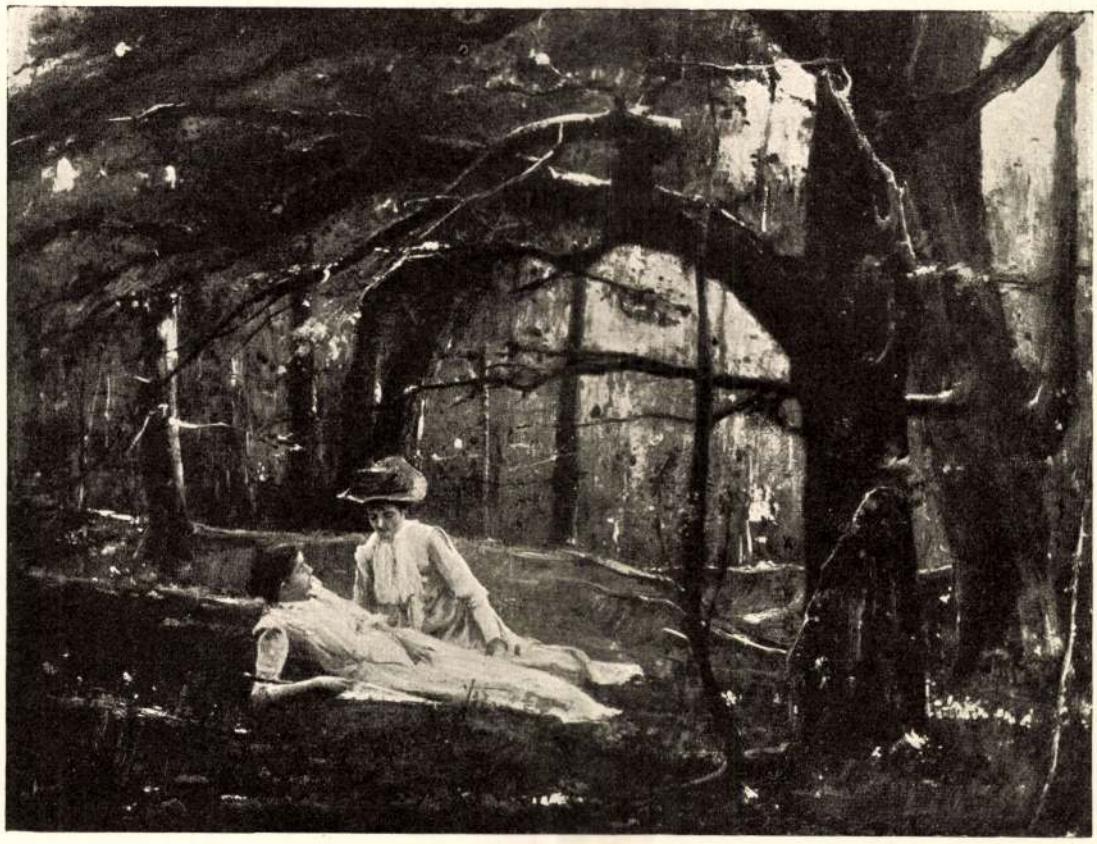

MUNKÁCSY-KIÁLLITÁS
AZ ERNST-MUZEUMBAN

PIHENÉS AZ ERDŐBEN
MUNKÁCSY MIHÁLY FESTMÉNYE

nás épületet 1871-ben kezdték építeni, 1873 nyarán már beköltözhettek a hivatalok. Ugyanazon a nyáron, amikor a nagytermékenységű mester egy újabb milliós palota tervrajzait terítette Andrássy Gyula szakértő szeme elé: az Operáét

Ez a terv voltaképpen pályázatnak eredménye. Yblnek versenytársa volt Skalniczky, Steindl, Linczbauer, a bécsi Fellner, a gothai Bohnstedt. 1874 január 15-én dőlt el a verseny sorsa: Yblé lett a kivitel. 1875-ben már meg is kezdődtek az Opera földásási munkái . . .

Közben — szinte hihetetlen — még egy sor terv készül el most már nagy és népes tervelőműhelyében.

Alig hogy 1873 telén befejezte a Pesti Első Hazai Takarékpénztárnak palotáját a régi Két Pisztoly helyén, a mai Kálvin-téren, még az évben fölékesítette a nem-egyesült görög egyházat két toronynyal s elkészítette a Várkert-bazár terveit. Ez is nagyszabású alakító-munka, szinte — legalább az akkori viszonyok közt — városrendezésnek illett be s nem csekély összegbe, kb. 3 millió koronába került. 1875 tavaszán már hozzáfogtak az építéséhez.

Egész pesti időzése folyamán folyton épített bérházakat is. Ezek is méltán belevalók «Ybl tósztjai»-nak sorába. Míg az Operán dolgoztak a munkások, Ybl megtervezte az ercsi-i Eötvös-emléket s befejezte (1879) a kigyósi Wenckheim-kastélyt, egyikét a legnagyobbszabású modern vidéki épületeknek, amelynél — az idők jele! — a berendezés belső munkái is már nagyrészt magyar iparosoktól valók. Yblnek is köszönhető, hogy az építő-iparosok ennyire haladtak aránylag rövid idő alatt.

Tulajdonképpen — ha a be nem fejezett kir. vártól és bazilikától, kisebb objektumoktól és bérházaktól eltekintünk — az Opera Yblnek hattyúdala. E nagy gonddal tervelt épület befejezését mintegy hét évvel élte túl.

Szinte építési lázt jelent Ybl működése. A régi Pestre mintha rá se ösmernénk. A nagy nem-

bánomságú, konokul konzervativ német Pest elmúlt. Emlékeit is bontják, csákánynyal, ásóval, szinte nyom se marad belőle. Merészen belenyilallik a városba a Sugár-út s új övezetet ír beléje a Körút. S ami még feltűnőbb: az új épületek, paloták, templomok, amelyek most a régi telkek helyét szinte erőszakkal elhódítják, más nyelven szólnak hozzánk, mint a régi jó Pollák Mihály klasszicizmusa, más nyelven, mint a táblabiró-világ biedermayereskedése. Megint egyszer: Zsigmond király óta először megszólal a gótika. Megint egyszer, Mátyás király óta először, feléled a renaissance. Azt mondhatjuk, Ybl plántálta át hozzánk a műtörténeti stilusok utánzását, legalább is a román, gótikus és renaissance stilusét. Igy hát belekapcsolta Budapest építkezését az általános európai építkezés akkori menetrendjébe. Ezzel nem azt mondjuk, hogy az Opera művészibb épület, mint a Muzeum s azt sem, hogy Ybl újító mester. Hanem egyike azoknak, akik elésürgették a földből az új Budapestet és képviselője egy újabb, az eddigitől eltérő felfogásnak és érzésvilágnak, amelyet nagyon szivesen elemeznénk bőven, ha erre itt terünk volna. Igy csak éppen végigsétáltuk az olvasóval az Ybl-homlokzatok nagy sorát, ezen a napon, amidőn születése századik évfordulóját ünnepli a magyar művészet.

LYKA KÁROLY

A NEMZETI SZALONBÓL

BR. BRAUNECKER STINA ARCKÉPE
LOTZ KÁROLY FESTMÉNYE

Az ablaknál.

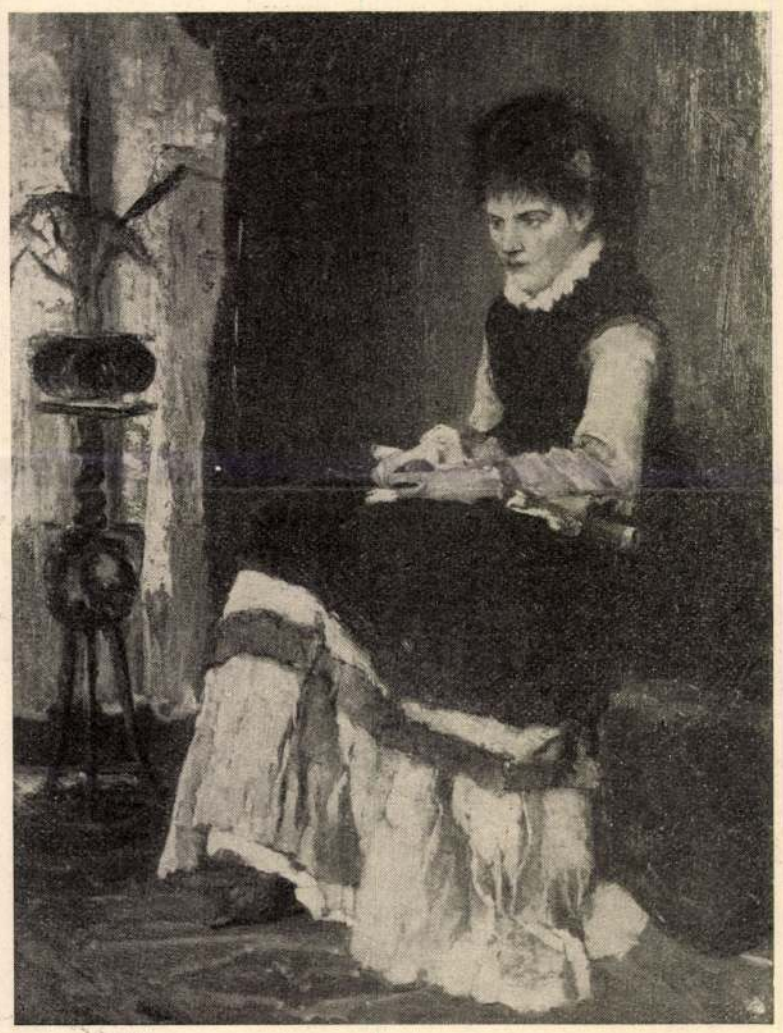

A várakozó leány.

A kis baba látogatása ebéd után.

MUNKÁCSY FESTMÉNYE A NEMZETI SZALON KIÁLLÍTÁSÁN.

A KARÁCSONY PÁRISBAN.

Párisi élményeimből.

Karácsony ünnepe vagy legalább ünnepi hangulata Párisban hosszabb ideig tart, mint nálunk. Nem azért, mivel az árúházak már hetekkel előbb hirdetik a karácsonyi vásárt, ez nálunk is megvan, ha kisebb szabásban is s talán észre se veszszük. Ott azonban van valami, a mit lehetetlen észre nem venni, mert szemünkbe ötlik és fülünkbe ordít: *a karácsonyi barakkok.* Attól kezdve, hogy ezek a kis faházikók megjelennek a gyalogút szélén, nagyobb számmal különösen a *boulevardokon,* bizonyos ünnepi hangulat ereszkedik le a városra, ünnepek közeledtét érezzük. Mert nem egy ünnepről van szó, nemcsak karácsonyi, hanem új-évi ajándékot is vásárolnak e szerény házikókban. Épen ezért karácsony előtt jelennek meg és csak új-év után tűnnek el 2—3—4 heti élet után. Rövid, de zajos élet, mert e rögtönzött kereskedők nemcsak a szemnek dolgoznak, hanem a fülnek is. A ki pl. szivarszipkát árul, be akarja bizonyítani, hogy igazi borostyánból van: kalapácscsal veri a szipkákat szünet nélkül. Egy fezes «arab», a ki valószínűleg annyit tud arabúl, mint én, nagy lármával magasztalja különös alakú czukorkáit. Szomszédja új ragasztószert talált fel, azzal akar boldogúlni. A mézeskalács, az elmaradhatlan képes levelezőlap, a levélpapír, a gyertyatartó, az inggomb, mind nem dicséri magát, ha gazdája nem dicséri. Orrunkról a virágárusok és parfumeurök gondoskodnak, szemünket pedig főkép a játékok vonják magukra. Mert ez a főczélja az utczai vásárnak. Itt mutatják be az év alkotásait, a melyeket a párisi izlés és fantázia létrehoz. Az év eseményei még ezekben is visszatükröződnek. Tavaly a *Humbert*-motivum volt az uralkodó (ép karácsony tájban tartóztatták le a híres familiát), az idén sok az automobil és a léghajó. Kell-e mondani, hogy a csúfolkodást kedvelő francziáknál a gúny, a tréfa ebből is bőven kiveszi a maga részét?

Ez a rögtönzött üzlet-világ mindenkinek nyújt valamit, főkép enyhe időjáráskor, a milyen Párisban rendesen szokott lenni. (Karácsonykor kint ülnek az emberek a kávéházak előtt.) Gyermekek órákig képesek elnézni a sok édességet meg játékot; szegény családapák, anyák itt tanulmányozzák, mit vegyenek gyermekeiknek az ünnepre; az elfásúlt gazdag megtanúlhatja, milyen örömet lehet szerezni néhány souval is; a jókedvű ifjuságnak, főkép a deákok negyedében, folytonos tréfa, mulatság kora ez a néhány hét, néha még tánczra is perdűlnek a híres *Boulevard Saint-Michel* mellékutczáiban.

Mindez szép, kedves dolog, hanem ha idegen és nem régóta vagy Párisban, szorongva gondolsz arra: Mi lesz velem az ünnepen? Engem nem vár családi tűzhely, nekem csak vendéglő marad az ünnep estéjére is. Volt idő, mikor magam is így gondolkoztam és kedvetlenűl indúltam a vendéglőbe, elkészülve arra, hogy egyedül leszek árvaságommal vagy legfölebb egy-két hozzám hasonló idegennel.

De mi ez? A vendéglő zsúfolásig tele, helyet se lehet benne kapni. Véletlen ez? Tegyünk próbát másutt. Ugyanaz az eredmény, minden vendéglő zsúfolva, legokosabb kivárni, míg megüresedik egy hely. És mennyi ember az utczán! Előbb azt hittem, hogy mindnyájan sietnek haza a családi tűzhelyhez, de most látom, hogy egyre szaporodnak. És milyen vigság, pajkosság, hanczúrozás mindenfelé! Egy-egy jókedvű leány végighúz rajtad a *karácsonyi vesszővel* (verge de noël), és kaczagva szalad el, egy másik az orrodat csiklandozza meg egy kis seprővel, — igazi farsangi hangulat.

Most már szó sincs az árvaság érzetéről, izgat a kiváncsiság, látni akarjuk a párisi karácsonyt, fel tehát a nagy boulevardokra, az élet központjába! Ember ember hátán, a tömeg visz magával s ha egy-egy mulatságosabb barakk előtt megállapodik, a szó szoros értelmében mozdulni se lehet bennne. Hát a vendéglők? Benyitok egybe: zsúfolva elegáns *parisienne*-ekkel és frakkos urakkal, ugyanígy a második, harmadik, néhány pedig — a legelőkelőbbek közűl — már az utczáról kielégíti kiváncsiságodat: «Minden hely előre lefoglalva» — olvasom a bejáratnál. Hát ez a karácsony Párisban?

Goró Lajos rajza.

KARÁCSONY ESTÉJE.

Jó gyermekek öröme,
Itt a szép karácsony.
Ajándékok özöne
Gyertya-fényes fákon.
Ágak erre-arra ring,
S mintha csengne-bongna mind,
Itt dió, ott alma ring . . .

Nemcsak alma meg dió,
Egyéb is van rajta,
A mi kedves, a mi jó,
Mindenféle fajta.
Itt könyvek, ott baba int.
Kis Jézuska hozta mind,
Ép most járt itt, csingiling . .

L. G.

Egy ismerősöm beszélte a napokban, hogy egy karácsony-estén Budapesten csak az ötödik vendéglőben tudott megvacsorálni, a többiben nem volt senki, de még csak tűz se a konyhában. Itt azért kell az ötödik vendéglőbe menni, mert mind zsúfolva vannak.

De már most lássuk a legvigabb Párist. El a *Montmartre*-ra! Szinházba vagy más ilyen helyre már késő, bemegyünk egy tánczterembe. Tele van ez is, a terem közepén egy óriási karácsonyfa, körülette nyüzsög, ugrándozik a jókedvű fiatalság.

Itt se maradunk sokáig, látni akarunk valami egészen más fajtát is, elindulunk a legközelebbi templomba. Az utczán nagy tömegben akadunk meg s mikor utat akarunk törni, egy rendőr feltartóztat.

— A templomba akarok menni.

— Van jegye?

— Miféle jegy?

— A mit nappal osztottak ki a jelentkezőknek. E nélkül nem lehet bemenni.

No, ha a templomokra is mindenütt ennyi ember jut, igazán szeretném tudni, ki maradt ma este otthon.

Éjfél felé kerülünk vissza a nagy boulevardokra; a tömeg még mindig nyüzsög, de a vendéglők kezdenek kiürülni, a vacsorázók egy része templomba megy, vége felé jár a *réveillon* (karácsonyi és szilveszteri vacsora). Lesznek még, a kik az éjféli mise után mennek vendéglőbe vagy kávéházba, a melyek ma hajnalig nyitva maradnak, hanem ezt már nem várjuk meg, haza felé tartunk mi is.

Lakásom előtt találkozom hotelier-m egész családjával. Ők is a boulevardokról jönnek. Nem tudom, van-e még más eset az esztendőben arra, hogy ez a mindig otthon ülő bourgeois-család éjfél után kerüljön haza. A karácsony megteszi ezt a csodát.

Kifejezem előttük csodálkozásomat a látottak felett. A karácsony nálunk, mondom nekik, családi ünnep, a melyet családban tölt még az is, a ki egyébként tűzhely nélkül él.

— Mi a karácsonyt, — felel a családfő, — társaságban szeretjük tölteni, erre pedig legalkalmasabb a vendéglő. Párisban csak az igen gazdagok lakásviszonyai engedik meg, hogy nagy társaságot fogadjanak maguknál.

— Nálunk az ünnep központja a karácsonyfa. Hát önöknél?

— Terjed nálunk is, különösen az Elszasz-Lotharingiából bevándorolt német családok által, de még nem általános, franczia szo-

Munkácsy Mihály

Szép Művészeti Múzeum ajándéka
38 db. Budapest 1928.

Munkácsy Mihály (Michael) (1844—1900).

393. KÉT TANULMÁNY „MOZART HALÁLÁ"-HOZ (Zwei Studien zu „Mozart's Tod").
Ceruzarajzok (Bleistiftzeichnungen). 26×22 és (und) 26×23 cm.

Munkácsy Mihály (Michael) (1844—1900).

394. KOMPOZICIÓVÁZLAT A „FALU ROSSZÁ"-HOZ (Kompositionszeichnung zu „A falu rossza").
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 24×32 cm.

Munkácsy Mihály (Michael) (1844—1900).

395. ÖREG SZERZETES. TANULMÁNYFEJ (Alter Mönch. Studienkopf). Jelezve (Bezeichnet): „Munkácsy." A mester tanulmányi idejéből (Aus der Studienzeit des Meisters).
Vászon (Leinwand). 47×40 cm.

Munkácsy Mihály (Michael) (1844—1900).

396. MENNYEZETVÁZLAT (Plafondskizze).
Vászon (Leinwand). 98×98 cm.

Munkácsy Mihály (Michael) (1844—1900).

397. RAJZTANULMÁNYOK. Kétoldalt (Zeichenstudien. Beiderseitig).
Ceruza (Bleistift). 32×24 cm.

Munkácsy Mihály (Michael) (1844—1900).

398. „KAPITÁNY UR ELBESZÉL" („Die Erzählungen des Herrn Kapitän"). Jelezve (Bezeichnet): „M. de Munkácsy."
Fa (Holz). 128×92 cm.

Illusztr. XXIV. tábl.

380. A TISZÁNÁL (An der Theiss).
Fa (Holz). 21×32 cm.

Meulen, Adam Frans van (1631—1690).

381. LOVASCSATA A HIDON (Reitergefecht auf der Brücke).
Fa (Holz). 43×50 cm.

Meytens, Maerten van (1695—1770).

382. BÉCSI ARISZTOKRATA HÖLGY KÉPMÁSA (Bildnis einer Wiener Aristokratin).
Vászon (Leinwand). 125×94 cm. Illusztr. XV. tábl.

Millais, Sir John Everett (1829—1896).

383. GYERMEKARCKÉP (Kinderbildnis). Jelezve (Bezeichnet): „Jh. Millais."
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung), ovális. 20×15 cm.

Miniatür, 19. század (Jahrhundert).

384. NŐ FEJKENDŐVEL (Frau mit Kopftuch). Jelezve (Bezeichnet): peint par Isabel.
6·5 cm. átm. (Durchm.).

Minnigerode, Ludwig, szül. (geb.) 1847.

385. A MERENGŐ (Die Träumende). Jelezve (Bezeichnet): „L. Minnigerode 878."
Vászon (Leinwand). 92×56 cm.

Moitte, François Auguste (1750—1790) M. T. Bourrit után (nach).

386. 2 darab. A CHAMOUNI-I GLECCSER ÉS FORRÁS (Gletscher und Quelle von Chamouni).

Munkácsy: Kapitány és alkoholt.

Ernst Múzeum catalog. 38.4.

Pest 1928.

Munkácsy Mihály

598. *Munkácsy Mihály:* Tanulmány a »Golgotá«-hoz

Munkácsy Mihály

Arverein Czanor autóció ?az.
1933. okt. 3-án.

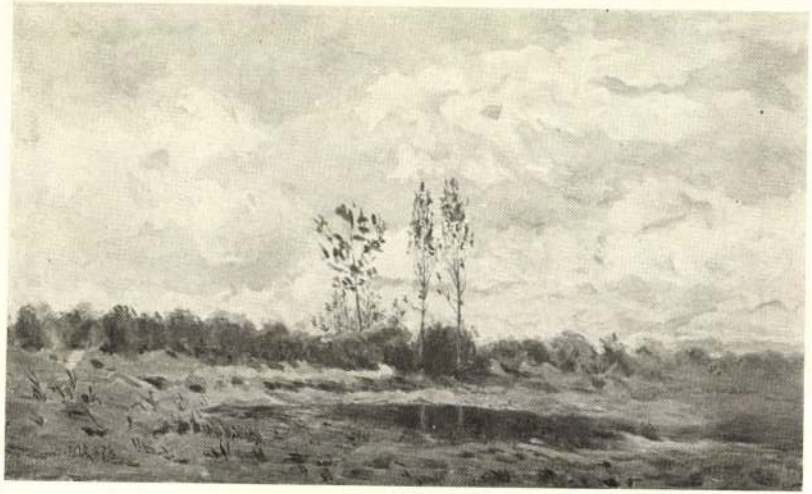

588. *Mészöly Géza:* Tájkép

Munkácsy Mihály

1925

Munkácsy Mihály feltámadása. Új Idők, máj. 3. Írta: Lyka Károly.

Munkácsy Mihály és Paál László. 8 órai Ujság, máj. 24. Írta: gy t.
Munkácsy—Paál emlékkiállítás az Ernst-Múzeumban. Pesti Napló, máj. 24. Írta: Kárpáti Aurél.
Paál- és Munkácsy-kiállítás. Szózat, máj. 24. Írta: Farkas Zoltán.
Munkácsy és Paál László. Világ, máj. 24. Írta: B. L.
Munkácsy- und Ladislaus-Paál-Ausstellung. Pester Lloyd (Abendblatt), máj. 25. Írta: Gerő Ödön.
Munkácsy és Paál László. Emlékkiállítás az Ernst-Múzeumban. Népszava, máj. 29. Írta: j. e.

A szezón legnagyobb művészi eseménye. Az Est, máj. 24. Írta: (ks.)
Munkácsy-kiállítás. Az Ujság, máj. 24. Írta: (e. a.)
Munkácsy Mihály és Paál László művei az Ernst-Múzeumban. Budapesti Hirlap, máj. 24. Írta: Y. E.
Emlékezés Munkácsy Mihályról. Élet, máj. 24. Írta: Décsey Géza
Munkácsy és Paál száz képe. Esti Kurir, máj. 24. Írta: Lyka Károly.
Munkácsy Mihály és Paál László képeinek kiállítása az Ernst-Múzeumban. Nemzeti Ujság, máj. 24. Írta: Kállay Miklós.

Erinnerungen an Michael Munkácsy. Pester Lloyd (Morgenblatt), máj. 5. Írta: Renée Felbermann. (Frankfurt a M.).

Munkácsy Mihály titkárjának visszaemlékezései a Mester halálának huszonötéves évfordulóján. Ma Este, máj. 21. Írta: Rózsa Miklós.

1925.

(Magyar Művészet 1926 180. l.)

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály-emlékünnep. Budapesti Hírlap 1926. máj. 3.

A Szinyei-Társaság Munkácsy-emlékünnepe. Nemzeti Újság 1926. máj. 3.

Munkácsy önéletrajza. Munkácsy Mihály halálának 25 éves évfordulója. Pesti Hirlap. 1926. máj. 3. Írta: Lárás Béla.

(Magyar Művészet 1926. 179.)

Munkácsy Mihály

1925. ~~1926~~

Munkácsy Mihály. Napkelet, jún. Írta: Farkas Zoltán.
Vittorio Pica Munkácsyról és a magyar művészetről. Az Est, jún. 5. Írta: Feiks Jenő.

Újvidéken megtalálták Munkácsy legrégibb festményét. Esti Kurir, máj. 8. Jeltelen cikk.

Munkácsy emléke. Magyar Grafika, 5-6. sz. Írta: r. m.

~~1926~~ 1925.

(Magyar Művészet
1926. 180. l.)

Munkácsy Mihály

LÁZÁR BÉLA: A FIATAL MUNKÁCSY. (A Kultúra Könyvkiadó és Nyomda R. T. kiadása, 192 oldal, 11 képpel.) Lázár Béla, a magyar művészet lelkes és eredményes munkásságot kifejtő propagálója, újabb könyvében, melyhez *Laczkó Géza* írt tartalmas előszót, Munkácsyról szóló három nagyobb tanulmányát tette közzé. Az elsőben, a Magyar Művészet mult évi 2. számában közölt „*Munkácsy lelke*" című fejezetben a nagy mester életének pszichikai történetét vázolja a szerző. A másik két fejezetben, melyek a fiatal Munkácsyról, illetve Munkácsyról és Leiblról szólnak, viszont a mester művészetét kizárólag festészeti szempontból tárgyalja. A fiatal Munkácsy fejlődését sok ér-

178 lap.

folytatása a 179. oldalon

kezdje a cikket

Y. E.

sorban [illegible] Demmi [illegible] [illegible] [illegible]

Munkácsy levele

rod.

Ádám Iván: A veszprémi püspökök – Veszprém 1912 II. r. 493. l.

1882. ben megzaloma a Krisztus Pilátus elött megnevezése

..
de-
nak
miniatura-
esen
bet
al,
agy
ek
d-
ó
k
otá-
tás
t
raj-
atura
élta-

Munkácsy Mihály

1925

Munkácsy Mihály. Budapesti Hirlap, máj. 1. Írta: Ybl Ervin.
Munkácsy. Halálának huszonötödik évfordulójára. Esti Kurir, máj. 1. Írta: Lyka Károly.
Das Gedächtnis Michael Munkácsys. Pester Lloyd (Morgenblatt), máj. 1. Írta: E. G.
Unbekannte Briefe Leibls an Munkácsy. Pester Lloyd (Morgenblatt), máj. 1. Közzétette dr. Lázár Béla.
A szórakozott Munkácsy. Halálának huszonötödik évfordulója alkalmából. Pesti Napló, máj. 1. Írta: Lázár Béla.

Új Munkácsy-kép a Szépművészeti Múzeumban. Nemzeti Ujság, ápr. 9. Írta: Dömötör István.

1925

Magyar Művészet

1926. 59-60. l.

ajánljuk előfizetőink s lapunk barát-
ınk

kiváló tisztelettel

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

kiadóhivatala.

LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnak,
Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

Kérem a *budapesti*
i

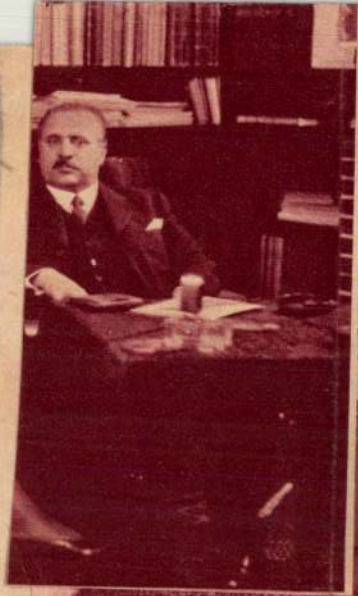

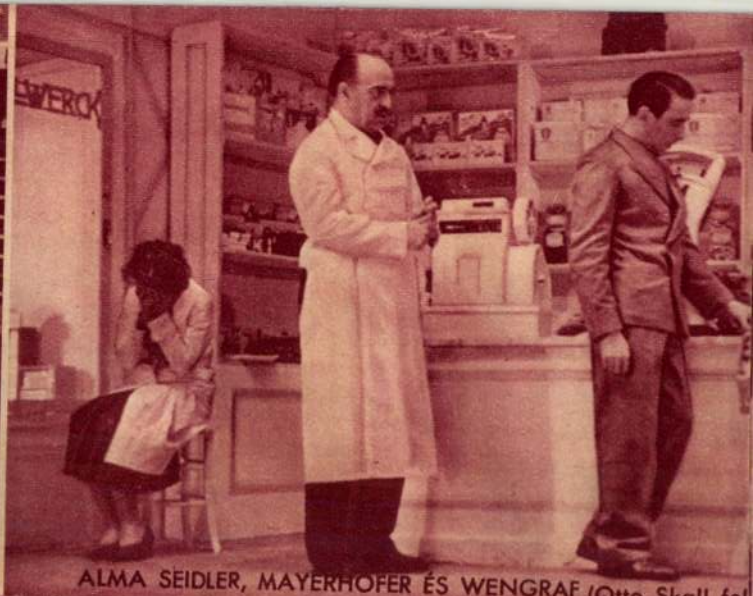

ALMA SEIDLER, MAYERHOFER ÉS WENGRAF (Otto Skall fel

Munkány Anikó

Pesti Napló kéri
megküldeni
1935 jan. 6.

HARTMANN ÉS WOLTERS

Munkácsy Mihály

irod.

Pór Antal: Ipolyi Arnold váradi püspök élete és munkái vázlata. Pozsony-Budapest, 1886. 95.l. 98.l.

Táblakép. Krisztus Pilátus elött.
Munkácsy

Pesti Hirlap. 1880. máj. 19. 3.
Munkácsy mütermét...

Táblaegy. Pontius Pilatus elite

Krisztus kalapát.

Budapesti theol. HP., XII. 9.

176. n. 3. o. (Gy. és k.)

Táblakép, Krisztus Pilátus előtt

Munkácsy hagyaték.

Budapest, Hiány, 1896, XII. 20

187.3-4.0 (4 db)

Müvészetellenes lap

Religio, 1872. I. 19. és I. 22. sz.
Sárka Mihály: Munkácsy M. és a vallási szemp. 149. o., 172.–173. o.

gróf Pálffy János, gyűjtő

Pesti Hirlap. 1885. II. é. okt. 26. 90.

Prém József: Megveszik-e Munkácsy Krisztus-képét?

46. SZ. 1910. (57. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | BUDAPEST, NOVEMBER 13.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek: Egész évre — — 16 korona. Félévre — — — 8 korona. Negyedévre — — 4 korona.

A *«Világkrónikás»*-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

MUNKÁCSY EGY HAZAKERÜLT KÉPE.

Részben a magyar viszonyokból származik, részben a Munkácsy iránt még életében úgyszólván az egész világ részéről nyilvánult rendkívüli érdeklődésből, hogy idehaza aránylag nagyon kevés képe maradt.

Van ugyan számos képünk a Szépművészeti Múzeumban a nagy mestertől, ezek azonban (leszámítva a Haynald érsek arczképét) korábbi idejéből valók, vagy még a düsszeldorfi behatások alatt állók, vagy pedig tanulmányok, vagy pedig a külállamokban lévő képek saját-kezű másolatai. Épen ilyen mostohán van a magángyűjteményekben is képviselve. Az impresszionista kiállításon lehetett látni pár szép kivitelű Munkácsy-képet, sajnos azonban, hogy ezek még inkább megerősítik azon nézetet, hogy nagy alkotásokat tőle magángyűjtőknél alig találhatunk és ezen nincs mit csodálkozniok azoknak, a kik csak némi hasonlatot tudnak tenni a hazai és külföldi viszonyok közt. Mig ugyanis nálunk 30—40,000 koronás megrendelést alig pár mágnásunk tehetett, addig külföldön egyes nagyobb szabású képeiért százezreket fizettek azok, a kiktől többé visszaszerezni semmi árért nem lehet. Az 1870—90. években alkotott legnagyobb szabású képei nagy részben Amerikában vannak és így érthető, hogy ezekről örök időre le kell mondanunk.

Annál örvendetesebb, hogy most ismét került Munkácsy-kép haza, egy pozsonyi magyar műgyűjtő, *Osmitz* Géza úr tulajdonába.

Osmitz Géza úr szivességéből alkalmunk nyílik e képet közölni mai számunkban. Készülése időpontjára nézve maga a kép nem nyújt semmi támasztópontot, de a festés módjából itélve tulajdonosa úgy hiszi, a nagy művész párisi időszakának, tehát művészete legvirágzóbb idejének egyik terméke.

A kép álarczos bálba készülő franczia nőt ábrázol zöld derékban, zöld szoknyában, harisnyában és czipőben, fekete hajfürtös fején sárga kendő és piros rózsa. Jobb karján világos színű báli belépő; ugyancsak jobb kezében fekete álarczot tart. Bal kezének mozdulata, egész testtartása elárulja, hogy a jobbról levő nagy állótükörben igazgatja ruháját, s még egy utolsó simítást tesz rá, mielőtt a bálba belép.

ÁLARCZOS BÁLBA KÉSZÜLŐ NŐ.

Munkácsy Mihály eddig ismeretlen képe, mely most Osmitz Géza gyűjteményébe, Pozsonyba került.

SZÜRET UTÁN.

Az ősz tündére halkan
Végiglebeg a dombon,
S a borág levéldísze
Sárgás-pirosra bágyad.
Nincs már gerezd a tőkén,
Csak itt-ott kandikál le
Az őszi venyigéről
Egy-egy fonnyadt biling, mit
A szedők rajt feledtek.

Bolyongok az elárvult
Hegyek közt egymagamban,
Mint hogyha életemnek
Tallóin bódorognék,
S magam is oly kietlen
Szomorú vagyok, mint a
Megszedett, puszta szőlő.
Termésemet, mit egykor
Hév nyár érlelt gyümölcsecsé,
Többé seholse látom:
Kit jég paskolt pocsékká,
Kit csalódás, keservek
Szüreteltek le régen —
Csak itt-ott töppedez még
Az őszi venyigéken
Egy-egy rideg biling: a
Fanyar — tapasztalások...

Endrődi Sándor.

VÁGY.

Szeretnék így élni örökre,
Ilyen nagy őszi csendességbe.
A szivemben az ifjuságnak
Búcsúzó pásztortüze égne.

A szoba aranyos homályán
Valaki álomba dalolna
S ázott verebek, elmult vágyak
Szállnának ködös ablakomra.

Az asztalomon mindig ily halk
Lobogással égne a lámpa
S az utczák csillogó tócsáin
Örökös eső muzsikálna.

Egy csúf, rosz asszonyt siratnék el.
Az örök őszi csendességbe.
A szivem későn, búsan verne
S a lámpa égne, mindig égne...

Kárpáti Aurél.

A GALAMB PAPNÉ.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **Móricz Zsigmond.**

XII.

A konyhában nagyszerűen sült-főtt az étel. Zsuzsi, a szolgáló, okulva a hatalmas leczkéken, csak épen felrakta, a mit rendeletben kapott, s felé sem nézett. Azért tűz a tűz, hogy égjen, s azért viz a viz, hogy forrjon. Ellenben annál több előadást tartott a konyhának.

— Én nem nyúlok hozzád, — mondta a fazéknak, — ha a lyukra teszlek: elég, ha lehúzlak: eláll . . . Csak az Isten tudna itt főzni . . . Na, te szemtelen, — kiált rá egyszerre a mosogatórongyra. — Már megint itt vagy láb alatt? Itt a helyed? Nézze meg az ember, kifújjam a tüdőmet? — Ezzel helyére teszi a mosogatót. Aztán az asszonya modorát utánozva folytatja a seprű előtt: — Hát te gyalázatos, eltűröd a szemetet? Nem szúrja ki a szemed? Nem ha olyan volna, mint a szőllősi hegy! Nem tudod, hogy egy tiszta lánynak százszor ki kell seperni a konyhát egy nap? Nem vagy már kisbaba, hogy mindent a szádba kelljen rágni, még ilyen semmiséget is. De én kifújhatom a tüdőmet . . .

Elhallgatott, mert meghallotta, hogy odabenn nyílik az ajtó.

— Jaj, ne csinálj olyan nagy port Zsuzsi, az Isten áldjon meg, ne csinálj olyan nagy port! — lép be a tiszteletes asszony. — Mert mindjárt kikergetlek a konyhából. Hányszor mondjam még, hogy főzéskor, mikor mindig tele van fedetlen edénynyel a konyha, nem szabad seperni. Van itt szemét, te! Fogd meg azt a seprűt, egy-két húzással seperd össze, oszt megvan. Én sose tanultam, mégis tudom, de te, a ki rászülettél, mindig abba voltál, nem tudod. Nem vagy talán kisbaba, hogy mindent a szádba kelljen rágni.

Megnézi az edényeket. Belenéz a tűzbe.

— No látod, a mi jó, arra nem szólok. Csakhogy egyszer mégis vigyáztál valamire. Hisz örül az ember, ha megdicsérheti a cselédet. A tűz is jó, a forrás is rendes. Ilyenkor nem szólok, nekem is jobb, neked is.

A tiszteletes asszony ekkor valami rejtelmes szakácsnői siker kedvéért át akarja tenni az egyik fazekat a hátulsó lyukról az elsőre s körülnéz.

— Hol van már az a rongy? Már ezerszer megmondtam, hogy ilyenkor kéznél legyen valami rongy mindig. Most tettem magam egyet kézügybe, már sehol sincs.

— A helyére tettem.

— Na, ez hallatlan; hát csakugyan meg akarsz bolondítani? Mindent eldugni, mindent, de mindent! Add már ide gyorsan, ne kelljen a tüdőmet kifujni!

A rendetlen Zsuzsi előadja a rongyot s a galamb papné mérsékeli magát, szó nélkül átcseréli az edényeket és méltóságosan kimegy.

Az ajtóban vissza sem fordul, úgy mondja:

— Aztán gondod legyen mindenre!

XIII.

A papné kiment az udvarra. Csak éppen kinézett.

Hideg volt nagyon, kész téli hideg. Az ég teljesen beborítva ólomszürke fellegekkel, mint már napok óta. Az asszonyka fázósan húzta össze magát, megfázott, de azért kinn maradt. Nézte, mereven, gyerekes csökönyösséggel nézte a szomorú kertet, a csupasz, elbarnult vesszőket, a kopasz fákat. Úgy meredt minden, mint a csontváz. S a váz rút, rút. Csak az a kis libegő dísz szép az életben.

Az asszonyka megállott a tornáczon, ez is megvénült. A szőlő indái földbe vannak ásva. Az eresztartó gerendákon a festék lepattogzott, lekopott. Látszik, hogy az építők idétlen görbe ágasokat állítottak be. A léczezés elvásott, elnyűtt. A szél czudarul járja a puszta, tágas, barátságtalan helyet. Olyan szegény, szintelen, minden olyan holtravált! Az utczára ráfagyott a kóró, a szalmaszemét, a trágya; a föld, a a felvágott sár úgy öröködött meg, a hogy az utolsó marhahajtás hagyta rajta a kettős csapásokat. A kis házak árvák, roppant szegények, a templom még kietlenebb, mint máskor, esőtől piszkosra mosott falaival, merev formájával, apró vakablakaival.

S ő most csak ilyeneket lát itt.

Az ura bent nem dolgozott, hanem magában dúlt-fúlt, s a mint az ablakon ki-kinézett, ijedten vette észre a feleségét. Megzörgette az ablakot. Icza asszony odanézett s meglátta, hogy az ablak is ócska, rom. Oly szegény. Minden oly szegény.

Milyen más volt ez a ház, mikor először látta!

Lomb, lomb mindenfelé. Sűrű, gazdag, üdeszinű zöld világ; a kis házak barátságosan nevettek rá hunyori szemükkel a rengeteg zöld lomb közül; az út szélén libák pipiskedtek a pázsiton s ezen az ablakon frissen festett zöld zsalu volt.

Ez a szerelem, a zsalut befestették a lakadalomra, de a téli ablakokat!... Hisz akkorra már ugyis vénasszony lesz a menyasszony!

Nagy léptekkel jött a férje. Sietve; finom, puha, óriási kendőt hozott. Ez az egyetlen úri dolog. Ez is hazulról való!... Pestről.

Milyen őszi alak maga az ember is! Vastag czipője, vékony, vásott ruhája... rövid az újja, diákkori, elviselt. Takarékosságból hordja. Kezelába lóg, s úgy süvölt róla a szürkeség, a szegénység... Borotválatlan, borzas bajszú, gallérja nincs. Úristen, hova jutottunk, még a mosolygása is olyan fáradt, őszies...

— Nem fagytál meg, lelkem?

— Eh.

De azért nem bánja, hogy ölbe kapja az ura s beviszi a szobába. A ringató karokon, a meleg szobában rögtön nagy bágyadtság fogja el, s a mint a férje leteszi a divánra, abban a perczben el is alszik.

Csak akkor ébred fel, mikor jön a cseléd s nagy csikordálással nyitja be az ajtót.

— Lehet már teríteni?

A pap dühösen néz rá s kikergeti a szemével, hogy ne zavarja az alvót; de mire visszafordul, akkorra az asszonyka úgy tápászkodik már felfelé, mint a lusta czicza.

A férfi mosolyosan nézi a bájos ügyetlenkedést, az asszonyka álmos közönyösséggel bámészkodik a szeme közé.

Nincs már tréfakedve.

Az ablakra néz s nyitva marad szeme-szája. Aztán megdörzsöli a szemét s újra bámul.

— Hó! — suttogja boldogan.

— Esik a hó! — kiáltja a férfi is. Mióta a felesége aludt, egy perczre sem fordult el tőle, folyton nézte szép kis arczát s rajta gondolkozott. Ezen a primitiven szövevényes jellemen, a melyen nem tud eligazodni, nem tud, mert nem akar soha roszat látni a mélyén, csak azokat a nemes jellemvonásokat, a melyeket olyan jól esik abba beleképzelni, a kiket szeretünk.

Együtt ugrottak fel és szaladtak az ablakhoz.

Ritka, nagy pelyhekben szállongva, néhol ökölnyi csomókban, másutt ritkára szitálva szállongott a hó. Lélek, virág ereszkedett a földre s egyszeriben megszépítette azt.

A hóesés mind sűrűbb lett, egész ködfátyolképpé vált. Az út gödrei szépen beteltek, hófehér szőnyeggel leborítva, angyalok útjává lett a marhacsapás.

Az asszonyka sóhajtva szólt:

— Vajjon micsoda mesebeli királyfinak terítenek szőnyeget az angyalok?...

A férje mögötte állott s átölelte a derekát. A mint így előre néztek, mind a kettőjükön valami várakozás vett erőt. Mintha valami nagyúr bevonulását lesnék az ablak páholyából.

Soká állottak némán és megnőtt, kinőtt előttük a mese:

Jön valaki. Jön a királyfi. De miért jön? Ki jön? Az mindegy. Jön! Jön!

— Ej, de várat magára! — szólt az asszonyka, s nevettek.

— Lovon jön? — kérdezte később.

— Lovon! — mondta a férje. — Vasderes paripán.

Újra hallgattak. Az utcza néptelen volt, semmi jele, hogy földi emberek profán tanyái vannak a közelben.

— Csak jönne már! — türelmetlenkedett az asszonyka.

Csendesen nevettek s áhítatosan nézték a hóesést.

És egyszerre csak, pedig épen nem is várták, megjelent a tündérherczeg.

Vasderes lovon ült, vadászruhában volt s a hó furcsa prémmel rakta meg sapkáját, vállát, térdét. Unott elegancziával ült a nyeregben. Tökéletesen elegáns volt, különb, mint ha a képeskönyvből, vagy a szinpadról lépett volna ki: az élet igazi finom előkelősége érzett róla Az asszonyka elkápráztatva nézte. Még a mesebeli tündérherczegeket is elfelejtette, a kikről az imént ábrándozott.

— Thorsa Ábris! — mondta megörülve a pap.

Az asszonynak a szeme egy vonallal még jobban megnyilt s belső, jövőbe látó érdeklődéssel vizsgálta a lovast.

Az pedig a papház felé fordította szép férfias arczát, gyöngén elmosolyodott, s az asszonyra nézett, míg köszönt. A pap nevetve rázta felé a kezét. A lovas viszonozta a kézmozdulatot s az asszony érezte, hogy megint ő rá néz.

A ló ficzánkolni kezdett, tánczolt, elhaladt. A fiatal házasok hamar átszaladtak a másik ablakhoz, a melyből végig lehetett látni az egész utczán s egy szót sem szóltak, míg csak el nem tűnt a lovas az út végén, a sűrű hó ködében.

Akkor az asszony felsóhajtott s eszébe jutott minden, minden, a mit elvesztett. A jourok, az elegáns férfiak, a parfümök, a flirtek...

Ránézett az urára.

— Mért nem vesz magára más ruhát? — mondta bágyadtan.

— Jó nekem így is, — nevetett parasztosan a férfi, — házasember vagyok én már.

— Épen azért.

A NAGY HARANG TORNYA PEKINGBEN.

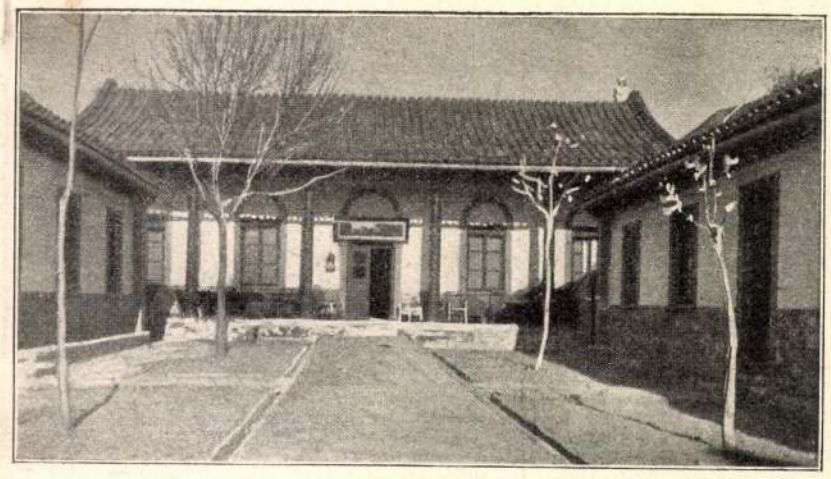

VENDÉGLŐ-UDVAR PEKINGBEN A KÖVETSÉGEK UTCZÁJÁBAN.
E vendéglőt, mely az európaiak találkozó helye volt, a lázadók elpusztították.

KHINAI KÉPEK

Mária Terézia főherczegnő, néhai Károly Lajos főherczeg özvegye, a trónörökös mostohaanyja leányaival, Mária Annunciata és Erzsébet Amália főherczegnővel junius 26-ikán érkeztek Reichstadtba, a hova igen sok kiváncsi érkezett. Az esküvőre azonban csupán a család legközelebbi tagjai mehetnek be a kastély szűk kápolnájába. A királyt herczeg Liechtenstein főudvarmester fogja képviselni. Julius elsejére várják Ottó és Ferdinánd főherczegeket, valamint a menyasszony rokonait, köztük fivérét, gróf Chotek Farkast. A vőlegény csak julius első napján délre, az esküvő órájára érkezik.

Az esketési rövid szertartást a reichstadti plebános végzi. Az esküvő után az ifjú pár *Konopistba*, a vőlegény csehországi birtokára utazik. Egy bécsi hír szerint meglehet, hogy dr. *Marschall* prépost adja össze a fejedelmi párt. Dr. Marschall nevelője volt a főherczegnek és még ma is meghitt embere. Mint tanuk szerepelnek az esküvőn: a trónörökös részéről az udvarmester, Chotek grófnő részéről pedig gróf *Chotek* Farkas. *Ferencz Ferdinánd* főherczeg külön kivánatára az esküvő alkalmából nem tartanak semmi ünnepet.

Chotek Zsófia grófnő, a ki jelenleg az Aussig melletti Gross-Priesenben időzik, junius 30-ikán délután érkezik Reichstadtba. Megérkezésekor, valamint elutazásakor nem a városon, hanem a kastély kertjén át fog a kastélyba menni, illetőleg onnan elmenni. Míg Chotek grófnő a kastélyban bemutatkozik a főherczegnőknek, addig Ferencz Ferdinánd főherczeg az első emeleten fogadni fogja a reichstadti polgármestert, a városi dékánt és a kapuczinus gvárdiánt. Este a legszűkebb családi körben vacsora lesz.

Az esküvői szertartást a reichstadti plebános, a kapuczinus-gvardián, valamint a Mária Terézia főherczegnő kiséretében levő *András* magyar kapuczinus páter segédletével fogja végezni. András kapuczinus páter az a pap, a ki mindig Károly Lajos főherczeg udvarában volt, mint a főherczeg magyar társalgója.

Az esküvő után a kastélyban családi reggeli lesz, a melyen az említett személyeken kívül még a reichstadti polgármester és a városi dékán is részt vesz.

A reggeli után az új pár azonnal elutazik Konopistba, a hol számukra húsz szobából álló lakosztályt rendeztek be.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

***A «Vasárnapi Ujság» regénytárának** közelebbi számaiban egy új, eredeti történeti regényt kezdünk meg *Vértesi* Arnold jeles írónk tollából. E regény Magyarország történetének egyik legérdekesebb korszakát, a kurucz-világot, a bujdosók fegyverfogásától Thököly bukásáig festi, azzal a korhűséggel, melyet a történeti regény írójának szem előtt kell tartania. A rendkívüli események oly halmaza követi egymást ebben az időszakban, hogy történetünknek más korszakai alig mutathatnak föl ahhoz hasonlót. A bujdosók kalandos élete, Thököly tüneményszerű csodás szerencséje s gyors bukása, Zrínyi Ilona szerelme a lázas küzdelem, melybe a legnemesebb s a legvadabb indulatok vegyűlnek össze, mindez bő anyagot nyújt, melyből a szerző az egykorú források alapos áttanúlmányozása után kiválogatta azt, a mi egy regény egységes keretébe illeszthető, s így alkotta meg művét, mely nemcsak tárgyánál, hanem zamatos magyar stílusánál fogva is ép oly érdekes, mint kellemes olvasmányúl szolgál.

Sz. Szigethy Vilmos. A trubadur a királykisasszonynak. *Nagy-Becskerek 1900.* — A romantikus czím jól talál a romantikus tartalomhoz. Szigethy Vilmos ha nem trubadur is, de oly költő, kiben semmi sincs a naturalista, vagy a dekadens irányból. Egész lelkével a romanticizmus világa felé fordul, képzeletét ez illeti, szívét ez ejti édes álmodásba. Az idegen költők közül úgy látszik Heine (a szentimentalis édes-bús dalok költője, nem az ironikus Heine), a hazaiak közül pedig Endrődi hatott legjobban reá; de azért nem utánzó, saját lelkének is van elég tartalma, s a kis kötetből egész sorát idézhetjük a költeményeknek, melyek csinos, kerekded, hangulatos lyrai apróságok. Ilyenek pl. a «Hiába sírom», «Nem jó lesz», «Szeretnélek elfeledni», «Őszi dalok», «Panasz», «Bocsáss meg», «Egyedül vagyok», «Budapesten», «Az első írók», «Áldjon meg az Isten», «Tavasz az őszben», «Fényes az álom», «Nem is tart már». Szigethy Vilmos dalai lágyak, olvadók, nyelve is elég színes, lendületes. De foltjai is vannak, ilyen például az *a* névelőnek újabban nagyon fölkapott fölösleges és magyartalan használata pl. «*A* karjaid közt édes nyugovás lesz» vagy «Azután elvonúl *a* közeledből» stb. A kis kötet kiállítása, kivéve túlságos hosszukás alakját, nagyon csinos, dicséretére válik a vidéki nyomdaiparnak. Az initiálék és szélrajzok többnyire kedvesek, de azt hiszszük, idegenek. A gyűjteményből mutatványúl álljon itt a következő kis költemény:

Hiába sirom . . .

Hiába sirom vissza immár
A régi gyermek-álmokat,
Mindenkinek szabad szeretni,
Egyedül nékem nem szabad.

Mi másnak boldogság, reménység,
Nekem gyötrelmes fájdalom,
S rajongó szivem szent szerelme
Panaszra válik ajkamon.

Hiába, nem szabad szeretnem,
Szívembe' bárhogy ég a láng.
Csak új csalódás érne ismét,
S üdvöt nem hozna úgyse ránk.

Szívem vérezhet bár utánad,
Nem látod omló könnyemet,
Csak mosolyogni fog az ajkam,
A míg a bánat eltemet.

Nem is marad más fönn utánam,
Mint néhány fájó, bús dalom
S úgy megyek át a másvilágra
A te neveddel ajkamon.

Khinai képeink, melyeket múlt héten és jelen számunkban közlünk, nagyrészt Cholnoky Jenőnek Khinában tartózkodása alatt ott fölvett s lapunk részére átengedett fényképei után készültek, néhányat pedig ugyancsak Cholnokynak «A sárkányok országából» czím alatt közelebb megjelent könyvéből vettünk át. E 365 oldalra terjedő, szép kiállítású és sok képpel illusztrált nagy kötet Köves és Boros könyvkiadó-hivatalában jelent meg Veszprémben, s ára fűzve 10, díszkötésben 13 korona.

Magyar írók élete és munkái. A Tudományos Akadémia megbízásából írta *Szinnyei* József, kir. tanácsos, a Nemzeti Múzeumi hírlapkönyvtár őre. Megjelent a 62. füzet (VII. kötet hetedik füzete), mely a *Légrády* és *Lészai* nevek közé eső 192 írónak életrajzát foglalja magában, köztük Leiningen-Westerburg Károly gróf, 1848—49. tábornok; Lenau Miklós, német költő; Lendvay Márton színész életrajzát. Az eddig megjelent 62 füzetben 13,146 írónak életrajza és munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka Hornyánszky Viktor könyvkiadó kiadásában jelenik meg és egyes füzet ára egy korona.

Az «Uj Magyar Szemle» juniusi kötete érdekes tartalommal jelent meg. *Halász* Imre ír benne tanúlmányt a magyar államháztartás jövőjéről, *Pauler* Gyula a magyar nemzet első szerepléséről, *Alexander* Bernát Diderotról, *Radó* Antal D'Annunzióról, *Ferenczy* Zoltán «Széchenyi és Kossuth írói harcza» czímű költeményét, *Gelléri* Mór a munkanélküliségről megkezdett czikksorozatát fejezi be. Ezenkívül *Rákosi* Viktor «Elnémúlt harangok» czímű eredeti regényének és Flaubert Gusztáv «Bovárynő» czímű regényének folytatását közli a füzet, melyet több kisebb közlemény fejez be. «Az «Uj Magyar Szemlét» Dr. Blaskovics Sándor és Ambrus Zoltán szerkesztik. Egy-egy kötet ára két korona.

Új Munkácsy-kép a Nemzeti Múzeumban. Munkácsy Mihály özvegye a Nemzeti Múzeumnak ajándékozta elhunyt férje legutolsó festményének, az «Ecce homo»-nak vázlatát, s ez már meg is érkezett Budapestre és ki van állítva a Nemzeti Múzeum képtárában. A vázlat négy négyszögméternyi, beosztása, színe csaknem ugyanazonos a nagyban elkészült festménynyel, s a részletekben is jól kidolgozott. Ezzel összesen tizenegy olajfestménye és két rajza van Munkácsynak a Nemzeti Múzeum képtárában. Ott vannak: «A honfoglalás,» a «Siralomház» másodpéldánya, az «Ujonczozás,» Liszt Ferencz arczképe, «Petőfi búcsúja szülőházától,» (Munkácsy első festménye). «Mégis mozog a föld,» egy női tanulmány a siralomházhoz, a «Közelgő vihar,» a «Kukoriczás» és az «Őszi táj napnyugtakor» czímű olajfestmények és oláh asszonyokat ábrázoló két rajz.

Munkácsy-kiállítás Londonban. Munkácsy Mihály műveiből Londonban kiállítást rendeztek a Continental Galleryben. A kiállítás a mesternek huszonhat munkáját mutatja be, köztük «A sztrájk» és «A javíthatatlan» életképeket. Munkácsy Mihály működését Londonban jól ismerik s ez magyarázza meg a szokatlan érdeklődést, a melyet a kiállítás iránt tanusítanak. Londonban különben is külföldi mesterek kiállítását nem igen látogatják. A tavalyi Verescsagin-kiállítást is közömbösen fogadták.

Fővárosi képzőművészeti dij. A koronázás 25 éves jubileumakor Budapest főváros alapítványt tett, melynek kétévenként 4000 koronára menő kamatait különböző művelődési czélok támogatására és jutalmazására fordítják. Az idén ez a jutalom a festőket illette. Hat festőművésztől érkezett kérvény a városi hatósághoz a jutalomért. A tanács *Hegedüs* László történelmi és egyházi festőt ajánlotta a közgyülésnek kitüntetésre. A közgyülés jun. 27-ikén a tanács javaslatát el is fogadta.

Aradmegye törvényhatósága megbizta *Innocent* Ferencz ismert festőművészt, hogy boldogult Erzsébet királynénk arczképét életnagyságban fesse meg.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia jun. 25-ikén tartotta a szünidők előtti utolsó ülését, *Than* Károly elnöklésével.

Szily Kálmán főtitkár meleg szavakban emlékezett meg Hollán Ernő elhunytáról, kit negyvenkét esztendő előtt választott az Akadémia tagjává. Jelentette továbbá, hogy a *Kóczán-féle* történelmi szin-

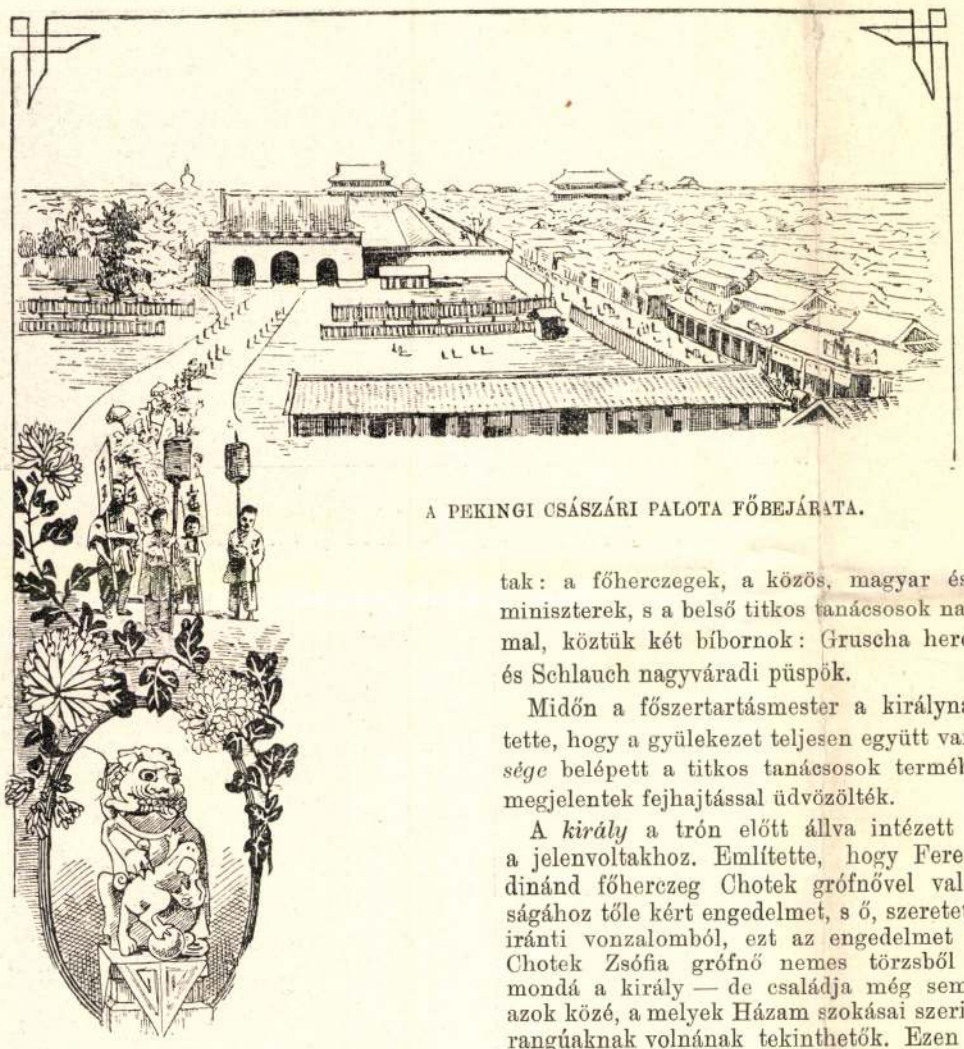

A PEKINGI CSÁSZÁRI PALOTA FŐBEJÁRATA.

állami és egyházi méltóságok s a hadsereg képviselői előtt, az uralkodó jelenlétében, hogy Chotek grófnővel kötendő házassága után hitvese királynéi és császárnéi méltóságra, ezek jogaira igényt tartani nem fog, valamint származható gyermekei sem a királyi és császári herczegek jogaira. Az uralkodó család házi törvényei követelték ezt a lemondást, melyet mihelyt a magyar képviselőház összeül, az országgyülésnek elé is terjesztenek, hogy törvénybe iktattassék.

A házasság útjában álló nehézségek ilyen formán elháríttatván, a vonzódó szivek egyesülését többé mi sem akadályozza.

Széll Kálmán miniszterelnök kellő időben értesítést kapott Ferencz Ferdinánd házassági szándékáról. A morganatikus házasság a trónöröklés jogát illetvén, szükség volt, hogy a törvények rendelkezései érintetlenül hagyassanak. A miniszterelnök még nehány nap előtt Bécsben járt, hogy az utolsó tanácskozásokon is résztvegyen. A trónöröklés eddigi rendje megmarad, vagyis Ferencz Ferdinándnak trónutódja öcscse *Ottó* főherczeg lesz, illetőleg az ő gyermekei születésök rendjében. A magyar országgyülés elé terjesztendő törvényben semmi egyéb nem lesz, mint Ferencz Ferdinándnak esküvel megerősített kijelentése, hogy Chotek Zsófia grófnő és a vele kötött házasságból származó gyermekek az uralkodói jogokról lemondtak. A pragmatika szankczió szerint Magyarország uralkodója csak osztrák főherczeg lehet, a ki Ausztria császárságára is jogosúlt. A trónörökös és esetleges uralkodó gyermekei főherczegi ranggal nem bírván, Magyarországra jogot nem tarthatnak. A magyar minisztertanács január 26-án tárgyalta azt a törvényjavaslatot, melyet e házasság kapcsolatában a magyar törvényhozásnak be kell nyújtani.

A Burgban junius 27-ikén délben családi tanács volt, melyen a királyon kívül Rajner, Frigyes, József, Ferdinánd Károly, Lajos Viktor, Lipót Ferdinánd és Lipót Szalvátor főherczegek vettek részt. A tanácskozás másfél óráig tartott.

A magyar miniszterek, valóságos belső titkos tanácsosok junius 27-ikén utaztak Bécsbe, hogy a trónörökös főherczeg lemondásának tanúi legyenek. Ugyanekkor ment Bécsbe a lemondás állami tényének tanúja gyanánt *Schlauch* Lőrincz nagyváradi bibornok-püspök is. Az ország primása, Vaszary Kolos herczegprimás gyöngélkedése miatt nem jelenhetett meg.

Az eskütétel. Junius 28-án déli 12 órakor ment végbe a bécsi Burgban *Ferencz Ferdinánd* főherczeg ünnepélyes eskütételének államjogi aktusa, küszöbön levő morganatikus házassága alkalmából. A Burg udvarán és környékén nagy közönség nézte a fényes fölvonulást. Egymásután érkeztek és gyülekeztek össze a Burg nagytermében a meghivottak: a főherczegek, a közös, magyar és osztrák miniszterek, s a belső titkos tanácsosok nagy számmal, köztük két bíbornok: Gruscha herczegérsek és Schlauch nagyváradi püspök.

Midőn a főszertartásmester a királynak jelentette, hogy a gyülekezet teljesen együtt van, *Ő Felsége* belépett a titkos tanácsosok termébe, hol a megjelentek fejhajtással üdvözölték.

A *király* a trón előtt állva intézett beszédet a jelenvoltakhoz. Említette, hogy Ferencz Ferdinánd főherczeg Chotek grófnővel való házasságához tőle kért engedelmet, s ő, szeretett rokona iránti vonzalomból, ezt az engedelmet megadta. Chotek Zsófia grófnő nemes törzsből ered, — mondá a király — de családja még sem tartozik azok közé, a melyek Házam szokásai szerint egyenrangúaknak volnának tekinthetők. Ezen házasság tehát morganatikusnak tekintendő és az ezen házasságból származók nem osztozhatnak azon jogokban, a melyekkel az uralkodóház tagjai bírnak. Ferencz Ferdinánd főherczeg esküt fog tenni, hogy ezt elismeri.

A király hangja különösen megindult volt ott, midőn a főherczeg szívvonzalmáról tett említést. *Ferencz Ferdinánd* főherczeg az egész beszéd alatt merev, katonai magatartásban állt; a kik azonban közel állottak hozzá, láthatták, hogy a főherczegen is mély megindultság vett erőt.

Most *Goluchowski* gróf külügyminiszter, mint a császári ház minisztere, felolvasta az okiratot, mely hasonló tartalmú, mint a király beszéde.

Ferencz Ferdinánd főherczeg ekkor a tróntól jobbra álló asztalhoz lépett, a melyen a feszület állott, ott keztyűtlen jobbjának két újját a szentírásra tette, balkezébe vette az esküminta, azt szóról-szóra hangosan fölolvasta és így az esküt is letette, melyben elismeri, hogy házasságát gróf Chotek Zsófiával morganatikus házasságnak tekinti, hogy a gyermekeket, kik Isten áldó kegyelméből majdan e házasságból származnak, nem egyenrangúaknak s a pragmatika szankczió értelmében is úgy *az Ausztriában, mint a Magyarországon való trónöröklésre nem jogositottaknak tekinti.*

Azután a főherczeg aláírta az okiratot, még pedig a németet németül: «Erzherzog Franz Ferdinand», a magyart magyarúl: «Ferencz Ferdinánd főherczeg.»

A rövid ideig tartó szertartás ezzel véget ért, a király visszavonúlt belső termeibe, és miután *Ferencz Ferdinánd* a főherczegekkel sorra kezet szorítva szintén távozott, a jelenlevők széjjeloszlottak.

Az *okirat*, melyet a főherczeg aláírt s melynek magyar példányát az országgyülés elé terjesztik, lényegben megfelel a király beszédének és az eskü szövegének. Befejezése így hangzik: «Soha sem fogjuk megkisérleni, hogy ezt a mostani nyilatkozatunkat visszavonjuk, vagy valamit tegyünk, a mi arra czélozna, hogy annak kötelező erejét gyengítse vagy megszüntesse.»

Az eskütétel után a magyar kormány tagjaival együtt számos magyar titkos tanácsos tisztelgett a két Ház elnökeinek vezetésével a főherczegnél.

Az esküvő előkészületei. Éjszaki Csehországban, Reichstadtban — melynek nevét I. Napoleon fia, a korán elhúnyt reichstadti herczeg tette emlékezetessé a történetben — julius elsején, vasárnap megy végbe az esküvő. A házasság nyilvánosan háromszor volna kihirdetendő, de fölmentéssel — dispenzáczió — egyszeri kihirdetés is elegendő. Ferencz Ferdinánd házasságának kihirdetésére a junius 29-iki Péter-Pál ünnepet tűzték ki, az augusztinusok bécsi templomában.

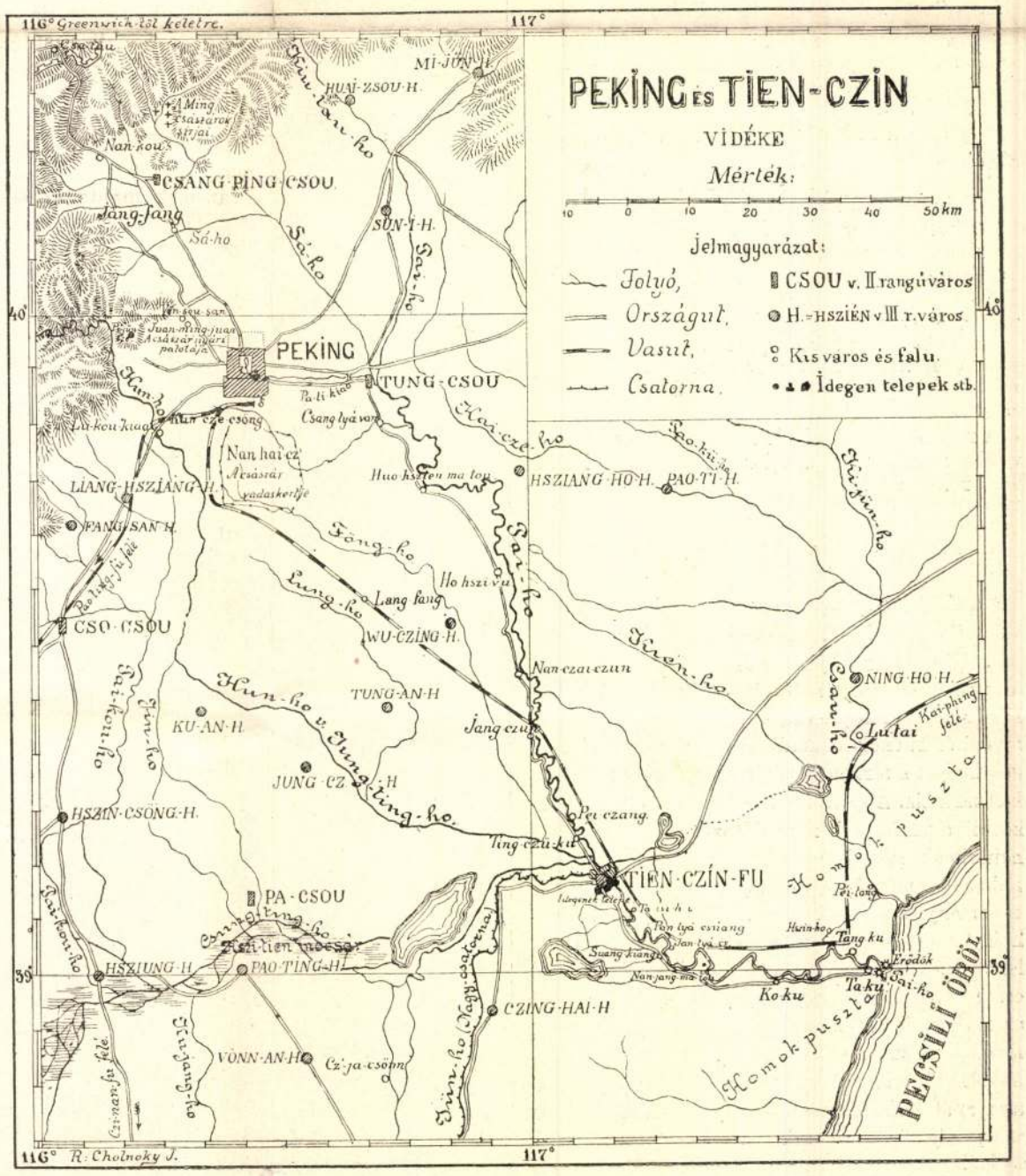

más módja is bevált volna. Az Opera a Népoperában rendezhette volna redukált előadásait, nagyobb nézőtéren, kevesebb anyagi kockázattal, de mindenesetre a művészeti szolidságnak oly hagyományos hűségével, mely elismerésre talált volna.

Így azonban a tiszta szépséget a legrútabb dilettantizmus mocsarába sülyesztették, mely felől a Princip golyója sem szolgálhat magyarázattal. A magyar zenedramaturgia sötét jövőjén a dantei felírás: *lasciate ogni speranza!*

ECCE HOMO!

Néhány héttel ezelőtt az újságok révén napvilágra került a székesfőváros szándéka, hogy az építendő fővárosi múzeum számára Munkácsy Mihály „Ecce homo"-ját meg akarta vásárolni. Össze is jött egy bizottság, hogy ez ügyben határozzon, azonban minden eredmény nélkül, s a kép nem lett a fővárosé. Hivatkoztak a magasan szabott árra, — másrészről művészi szempontból csorbát találtak az alkotáson és közbejátszott a kép vásárlására nem alkalmas válságos idő, úgy hogy az üzletet megkötni sehogy sem lehetett.

Eddig minden rendben volna. Mert helyes dolog, ha a főváros a jelen nehéz idők közepette áldásosabb helyre adja azon tetemes összeget, mit a képért fizetni kellett volna. Hisz akit az „Ecce homo" kép méltón ábrázol, a szegények pártfogója bizonyára szívesebben veszi, ha az ő szegényeit gyámolítják inkább...

Csak egy dolog maradhatott volna el, egyes újságoknak szinte csúfolódó megjegyzése, mely, mint Munkácsynak ezen szerintük gyenge alkotása, örökre kívánatos volna, hogy szóhoz ne jusson, hogy inkább henteregjen pincében, padláson, semhogy a főváros által történt esetleges megvásárlása esetén valami olyas helyre kerüljön, ahol emberek látják, s talán még gyönyörködnének is benne...

Dehogy! Szerintük, ezen elvétett műalkotást törölni kellene Munkácsy napfényes egéről. Én inkább azt hiszem, hogy az említett kritika saját különös indító okaitól vezéreltetve, még a napot is törülné a művész egéről!

Míly jó dolog, hogy van mibe kapaszkodni, hivatkozni a gyengeségre, az elhomályosult elmére, melynek hatása a szóbanforgó képen is már különösebben észlelhető.

És ha véletlenül nem elborult elmével hozta volna létre ez alkotását a mester, ugyan mire hivatkoznának? Ha fénykorabeli alkotása volna? Ha rendes körülmények között alkotja?...

A Cél 1915.

Így még a többi mellett befogadják, csak úgy átfutó vendégnek, mint akit nem szeret az ember, — fogadj Isten, de valahogy nálunk ne maradj!

Kérdem, hol volna helye e képnek?

Nem kellene-e koldulva is, összeszedni a garasokat, hogy birtokába jusson ez alkotásnak a nemzet?

De úgy jár e kép is, mint akit méltóan ábrázol — „a rókáknak barlangjok vagyon és az ember fiának nincs fejét hol lehajtania..."

Hol marad a magyar gavallérság és hol a készség, mely annyiszor lelkesedik semmiségért is?

Itt, mikor kincset, vagyont nyerne, miért nem áll sorompóba! Fél talán a nyereség értékétől, mely ránehezedne bizonyos szegényesen táplált nyomorgó pikturára...? Bizonyára! — Az okot ebben keresem.

Az irigységnek módszere az efajta lesajnálás, mely lenyomni igyekszik értékeket, hogy a maga semmisége valahogy előtérbe jöjjön.

Oh, a lélek nélkül vezetett semmis piktura egy-egy terméke bujva lapulna meg szégyenében e csodás mű ragyogó értéke előtt!

És kérdem, vajjon mit művelnének kritikát gyakorló embereink, — hogy birnák összehalmozni a dicséretet helyről-helyre, ha véletlenül mai kor embere veti el ezen szerintük gyatra műalkotást?

Dicséretük bizonyára az egekig érne!

— Furcsa, hogy túltömött kiállításainkon nem jut eszünkbe az „Ecce homo"-n annyira aláhúzott rajzhibákat amott is felróni és hogy bizonyos külső formaság is, ami itt elítélendő valami, éppen kiemelt érdem ottan...

De jól van ez így. Maradjon csak meg bizonyos embereknél ama hit, hogy tisztán mutogatásra készült ez a hatalmas arányú kép.

Azonban miért nem gondoltak ők ugyanakkor a nagy átlagban vett durva formájú vásáros képzőművészeti termékeinkre, melyekkel, mielőtt még megszáradt volna rajta a reárakott festék, már futnak is véle, hogy rút, bántó tülekedésben vásárosnál-vásárosabb módon túladjanak rajta?

Egy kis szín itt, egy kis szín ott, — némi elpalástolt rajz, az is telitve öklömnyi hibákkal, — ez érték? ez magasztalandó valami?

Amilyen a munka, olyan az embere, amilyen a korfelfogás, olyan a tápláléka. Finnyás gyomor ez a mai fenkölt ízlés, — Munkácsy „Ecce homo"-ját nem fogadhatja már be! — De három alma, szilva színnel odakenve, ez már érdekes is! és ami a fő, nem fárasztó és nem kíván sokat és nem is emlékeztet holmi jelenetekre.

Krisztusi téma! Ez ma már túlhaladott, ez tudományellenes!... Mert amióta polcra ültette magát bizonyos csak rendszerből táplálkozó

tudomány nélküli tudomány, azóta nem a tudomány vallásellenes többé, de az eset megfordítva áll fenn. Aztán meg az a sok gyülölködő alak, úgy, ahogy ott vászonra van vetve, sérti a nemzetközi érzést...

— Mindentől eltekintve, komoly, odaadó szemlélet után lehetetlen, hogy ne olvadjunk egybe a kép teremtőjének lelki világával, mely ha törött mécs lángja mellett is, de mégis bepillantást engedett nekünk egy darab életbe, egy anyagból font fénycsóvába, mely sokakat elvakít, hogy látván nem látnak, — de viszont sokakat ama fényforráshoz vezet el, ahonnan művészünk a nemes eszmét, a mindenek fölött álló magasztosult ihletét merítette!

És ha az ember előtt az alázatosság és a fönség annyi nemes motívumát tárhatja fel az a kép, hogy levett kalappal állva meg előtte, a legmélyebb tisztelet hangtalan imáját mondja el ottan, — akkor mondom, — mindennél több ez a kép, amely már nem is kép, de ami az ilyen igaz művészet szokott lenni: a művész Istennel való beszélgetésének visszaadott fénye.

— A kritikának, mely oly különös súlyt szokott helyezni bizonyos karakter-kiemelés, karakter-torzításokra, — miért tünik fel elrajzolásnak és nem szántszándékos aláhúzásnak a hangsúlyozás itten?!

Hogy nincs kész a kép? hogy hibái vannak? — Ki volna oly balga, hogy a Napról, mert foltjai vannak, azt állítaná, hogy szennyes?

Hogy nem fogta úgy át rendező ereje a tömeget, mint a „Krisztus Pilátus előtt" képen tette, — sőt, mondom, a forgatag, a nyüzsgő formák határozott előnyei a képnek; még a nyerseség, a darabosság, a túlkontrasztok is hathatós érték-emelői!

Csak meg kell keresni tudni a harmóniát, mely teremtő kézből kerülve ki, — minden vonal, minden szín, tömeg, hang és írás mögött rejtőzve búvik, hogy a megértés napsugara életre, fakadásra hívja...

... Na de elmulik majd a fergeteg, mely végig. száguld ez ország fölött és más idők jönnek, — új ég és új föld fog az országra nyílni s akkor hiszem, hogy a nagyszerű templomnak oltárkövét ha leteszi majd a leendő nagy Magyarország, a nemes magyar nemzet: fővárosával élén kegyelete és tisztelete jeléül a hazája mellett mindvégig kitartó hazafi örökbecsű alkotásaképen oda fogja állítani a nemzetek érzülete által immár szentté avatott „Hármas Krisztus-képet"!...

Mert senki azelőtt nem csinálta ezt így meg és a hanyatló érzelmekből nem fog fakadni többé ilyen alkotás!

Ezren és ezren festettek már Krisztus-képet, — de ki csinálta azt így és tömeget így ki realizált más még?!

Senki. Sem előtte, sem utána...

*

Mélységes alázat mellett, amit lelkemből a kép szemlélete kivált, ahogy a szenvedő Krisztus szeme reám tapad, mikor Pilátus szavát hallom: Íme az ember, — ugyanakkor a megdicsőülthöz tér gondolatom és a megváltás révén nyert erőből magasztalássá válik az, amikor mondom: Isten kegyelméből íme mire képes az ember!

Zajti Ferenc.

KÉPZŐMŰVÉSZEK NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁSA VELENCÉBEN.

A Palazzo dell' Exposizione artisticse tizenegyedszer nyitotta meg termeit a képzőművészek nemzetközi versenyének. Kilenc pavillonban halmozták fel a kétezret meghaladó műdarabot. A főcsarnokot maga a házigazda foglalta el nagy nemzetközi kíséretével; míg a többi egy-egy idegen nemzetnek jutott hajlékul. Mindjárt a főcsarnok közvetlen közelében, előkelő helyen, szerény kis épületben négy kasírozott szobácska foglalta magában a *magyar* kiállítást. 161 darabot állítottunk ki. Számra nézve csak Anglia és Belgium mult felül. Jelentőségre nézvést azonban a legtöbb. Mindössze két festőnk jelent meg. Ezek közül *Edvi Illés Aladár* volt az egyedüli, aki komoly, élvezetes gyűjteménnyel vett részt. *Kacziány* kollekcióját (bár kivételesen változatos volt), a művészt jellemző misztícizmusával, itt kint alígha értik meg. Mi már megszoktuk. *Ferenczy Károlytól* alig találtunk valamitérőt. *Fényes Adolf* tizenöt képén kellett átvergődnünk, hogy a tizenhatodikat élvezhessük. *Iványi Béla* ide is elhurcolta Primaveráját, pedig mennyire elég volt már abból otthon is. Többi képe, főműve méltó keretéül szolgált (a Nel parco felhői!). *Perlmutter* 24 képe közül 2 érdemelt figyelmet, ezeknek a hatását is lerontotta a „Litorale olandese — Dune". *Csók István* sem vált dicsőségünkre.

Így vettünk mi magyarok részt ezen a nemzetközi kiállításon. Joggal kérdhetjük, mi értelme volt ennek a részvételünknek. A kiállításoknak, különösen a nemzetközi keretben rendezetteknek talán az volna a hivatásuk, hogy az egyes nemzeteknek művészetét fejlettségük magaslatán mutassa be. Nem válik így inkább ártalmunkra, mint hasznunkra az efféle megjelenés? Hát a magyar művészetnek Perlmutter, Iványi, Fényes a reprezentálói? Hiszen a művészetükhöz is sok szó fér, de a magyarságuk semmiesetre sem magyarság. Amikor annyira kellene dolgoznunk, hogy a külföld előtt még ismeretlen értékeinket megismertessük, akkor a bemutatkozás ritka alkalmát arra használjuk fel, hogy magunkat középszerűségben, dekadenciában, tapogatódzó primitivizmusban illusztráljuk. Mínő vélemény alakulhat ki ennek nyomán művészetünkről? Megismerhette gyűjteményünkből az idegen magyar voltunkat, avagy fogalmat szerezhetett művészetünk színvonaláról? Elkedvetlenedve hagytuk el díszes magyar házikónkat és ki szerettük volna kiáltani: „idegen! nehogy azt hidd, hogy amit itt mutogatnak, az magyar művészet!"

Megbántott nemzeti önérzetünk csak akkor csillapodott, mikor azt láttuk, hogy ez az egész kiállítás egy megrepedezett velencei tükör, melyből a többi nemzetek művészete is csak oly kancsalul pislog felénk, mint a mienk. Az egyes nemzetek művészetét itt épp úgy nem ismerhettük meg, mint az egyes mesterekét (Mesdag, Israel, Sinding). Az olaszok kivételével a többi nemzet mind szerény számban és javarészt másodrendű munkákkal képviseltette magát.

Összegezve a kiállítás művészi eredményét, a legsikeresebb törekvéseket az arcképek terén tapasztaltuk. Különösen a németek s az angolok vezettek e tekintetben. A karakter vizsgálata, a léleknek felbontása és egyéniségbe olvasztása a legmegfelelőbb feladatnak mutatkozik a német kutató szellem számára. *Schulte im Hofe* (Münchhausen báróné arcképe), *Schuster Woldan*, *Kaulbach Fritz* arcképei ennek legeklatánsabb bizonyitékai. Az angoloknál *Beston* és *Glehn* munkái a németek méltó versenytársai. A német *Gebhardt* és *Defregger* jellemtanulmányai épp oly értékesek, mint az angol *Bell Róbert* törekvése, ki a figurális jellemzésben ér szép sikert. Történelmi materializmusa nyujtja a nyers erőt *Pfannschmidt* jellemzésének, mikor a Keresztvitelt festi. *Bühler* a Purgatórium alakjaiba mélyed pszichikai analizisével. *Kohtz* az emberi test felséges szépségét bontja elemeire finom ízléssel festett aktjain. Vele csak az orosz *Kusnetzow* mérközhetik.

A figurális festészetnek érdekes művelői a finn *Axel-Gallen-Kallela*, az olasz *Leonardo Bazzaro* s a spanyol *Hermen Anglada Camarasa*. Az elsőnek kiváló rajzművészetét csak a torzban talált gyönyörűsége zavarja károsan; a másik érdekessé válik tenyérnyi szinfoltokból kifejlesztett nagyméretű figuráiban; Camarasa keresett primitivizmusát pompás szinhatásokkal teszi mozgalmassá. Táncosnői, szikrázó fajtűzükben, mindmegannyi típus. Mélységes feketeségükben vakitóan hat bőrük meszes fehérsége, öltözetük káprázatos tarka-barkasága. Tárgykörének becéző egyoldalúsága, ellentétet kereső izzó szinezése, ritmikus lendülettel hullámzó vonalai, Camarasa spanyoltüzű tehetségének főjellemvonásai.

Számra nézve a tájképnek akad legtöbb művelője. Vagy a természet csalogató szépsége, vagy a képzelt, könnyű siker vonzza őket. Bármi legyen is az ok, kétségtelen, hogy sokan vannak, de kevés köztük a kiváló. A csillagos mennyboltól a kráter aljáig felkutatnak mindent és festenek derűre-borúra; de a természetnek hűséges képét sem ereje drámaiságában, sem a meglátásnak lirizmusában nem tudják megalkotni. A tükörképszerű egyhangú másolás az átlagos szinvonaluk. Kedélyükkel látnak és szivvel festenek az olaszok. *Discovolo Antonio* holdfényes tájképeiben meleg melancholia kering. *Carutti* már valósággal perzsel napfényben izzó tájaival. *Antonio Mancini* hatásos, de nem bensőséges. Gyapjas domborulatú festékrakása érdekes. *Martinit* már nem a meglátás hűsége, hanem merész szárnyalású fantáziája ragadja lendületes szinhatásokra. Az olasz közönség kedvence *Arístide Sartorio*. Bivalyokkal vagy juhokkal betelepitett tájképei még méretben is egyformák. Technikája is mindig ugyanaz, hűségesen követi Segantinit. *Carlo Fornara* is ezen a nyomon halad, de kevesebb sikerrel. Sejtelmes költői hangulatot lehel tájképeibe *Bortoluzzi*, de különösen

Grosso, míg *Belloni* a tenger ködfényes hangulatait lesi el nagy szerencsével. *Flandrin* inkább csak jó megfigyelő, mint kifejező.

A német *Best*, *Reusing Brandis* és *Maenchenn* nyugodt temperamentummal merít a természet hangulataiból.

Az oroszok kedélyére nem hat a természet. *Kulikow*, a két *Makovszki*, meg *Sureniantz* jól festenek, de képeik üresek.

Az angol *Atvood* és *Jamieson* is csak kézműves. Mesterségüket tudják, de intellektualitásuk minimális.

A fantáziának hajmeresztő szaltomortáléit produkálta *Casorati Felice*, aki lila rejtvényeivel és csillagos égboltjával be akarta bizonyítani, hogy ecsete nem ismer lehetetlent. Fantasztikus beállítású az angol *Cambert* „L'attrice"-ja is, de pompás rajza és harmonikus színezése mégis élvezetessé teszi.

Domináló magaslatra mégis az olasz festészet került *Ettore Tito*ban, aki csodálatosan magasfokú készültségével és ízlésével, párját rítkító sokoldalúsággal emelkedett festőtársai fölé. Széles tárgyköre egyformán találja meg színét, fényét, eszközét, ha akt, ha táj, arckép vagy mítosz kerül a vászonra; olaj vagy pasztell szintén nincs különbségben. Mitológiai képzeletén Böcklin hatása vibrál. Egyebekben a nagy velencei mesterek fény- és színpompája uralkodik képein. Nagy allegórikus képe „1912 április 25" és szürketónusú Campanileje gyűjteménye legértékesebb darabjai közé tartozott.

Sok szép munkával mutatkoztak be a szobrászok. Itt az anyag jobban köti a müvész kezét. Kevesebb alkalmat enged erőltetett újításokra, fantasztikus érthetetlenségekre, ízléstelen pongyolaságra. Legszebb sikert ért, selymes bájával, az olasz *Maccagnam* macskával játszó női aktja. *Graciosi* guggoló alakjával érdekes statikai feladatot oldott meg. Az orosz *Trubetzkoy* agaras Marchesája és *Gunsbourg* csintalan, fürdőző fiucskája, szintén elsőrangú alkotások.

Umberto Bellotto iparművészeti munkája (porcellánvirágos vasfaldísze) és a festett legyezők gyűjteménye tetszetősen hatott.

A rendezés ellen egyéb kifogás nem tehető, mint hogy ne rendezzenek minden évben nemzetközi kiállításokat: akkor talán nem sülyed oly mélyre e kiállítások nivója, mint ezt ez alkalommal sajnálkozással voltunk kénytelenek megállapítani. *Dr. Radnai Oszkár.*

Tisztelettel kérjük előfizetőinket, hogy előfizetési díj hátralékukat a mellékelt pénzesutalvány felhasználásával beküldeni szíveskedjenek, nehogy a lap szétküldése akadályokba ütközzék. *A CÉL KIADÓHIVATALA.*

Felelős szerkesztő és kiadó: DR. NYÁRY ALBERT BÁRÓ.

Szerkesztő: LENGYEL ISTVÁN.

Szerkesztőségi órák minden kedden és csütörtökön d. u. 4—5-ig.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII., Üllői-út 14. sz. II. e. 4.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája Budapesten. 61331

Munkácsy özvegyének halála

Meghalt egy asszony, akinek igen nagy szerepe volt a magyar művészet sorsa intézésében, sokkal nagyobb, semmint általján ismeretes. Egy nagy magyar művész életsorsának alakításában játszott elhatározó szerepet, s ez a nagy művész — Munkácsy volt.

Amikor a véletlen összehozta őket, Munkácsy sorsa fordulóhoz ért. Akkor nyerte volt el a párisi aranyérmet a „Siralomház"-zal, s ez az asszony volt az a párisi nő, aki — mivel németül is tudott — a Düsseldorfból Párisba költöző művésznek segítségére volt. Segített neki a berendezkedésben, megismertette a párisi szokásokkal, tanítgatta franciára és baráti körébe vonta. Férje, De Marches báró is igen kedvelte a fiatal művészt, s annak hipochondriáját segített eloszlatni. Colpachi kastélyukban érezte magát Munkácsy a legjobban, főleg mikor hozzájuk kapta Paál László pajtását is. Mikor az asszony özvegyen maradt, csakhamar Munkácsy felesége lett. E pillanattól kezdve föltétlen ura lett férjének. Ez nagy változást jelentett művészetében is. Igaz, — Munkácsy társadalmi állásának megteremtésében feleségének elvitázhatatlan nagy az érdeme; mihamar középpontjává tette szalonját mindannak, ami Párisban szellemi, társadalmi és vagyoni kiválóságot jelentett; már az 1878-iki párisi kiállítás idején, mikor Miltonjával Munkácsy végleges nagy sikerét aratta, a Munkácsy-szalon a legelsők egyike lőn. Később, a „Krisztus Pilátus előtt" zajos sikere után szalonjuk elvitathatatlanul homloktérbe került, s Munkácsy világsikere — melyet Sedelmeyer nagyszerüen organizált — tetőpontjára ért. Ennek megfelelően felesége minden gondja szalonjuk fényének emelése volt. Más kérdés: használt-e mindez Munkácsy művészetének? Ahogy most látjuk a művész fejlődését, s főleg a hetvenes években készült csodálatosan mély, egyszerü motivumokhoz kötött, de nagy szemmel látott világábrázolásait, azt kell mondanunk, Munkácsy művészetének nem használt olyan témákhoz való fordulása, melyek alkalmasak voltak a külső szenzáció felkorbácsolására, de nem arra, hogy a művész lemerülhessen lénye legmélyébe, érzése minden erővel való kibontakozását segítvén elő. Azonban a nyolcvanas években, e lázas és izgalmakkal teli élet-

Munkácsy Mihály felesége: a nagy mester festménye

mód mellett is, nem egyszer sikerült a mesternek nem egy nagyszerü alkotás, olyan, mely méltó zsenijéhez és örök dicsősége a magyar művészetnek. Azokra a mellékesen, lopva, Colpachon pihenés közben készült táj- és genreművészre gondolunk, melyekben önmagát adta, képkiállítási sikerekre nem gondolva, lelke öntudatlan erejét, spontán gazdagságát fejezve ki.

Ezekhez is a felesége juttatta, aki szerető gonddal őrködött azon, hogy a mester lázas munkakedvét és örökös tépelődését, önkritikáját és magakínzásait elfojtsa vagy legalább is enyhítse, megnyugtassa. Mikor én, a kilencvenes évek elején, megismertem, a mester a Honfoglaláson dolgozott, de fáradtan, s a felesége már csakis azon mesterkedett, hogy a mester túl ne erőltesse magát. Érezte ő is, hogy beállott a hanyatlás, a fényes szalonéletet sem folytatta a régi megszokott módon, minduntalan azon volt, hogy a művészt — anélkül, hogy az észrevenné — pihenésre csábítsa. Ez titáni küzdelem volt. Munkácsy nem akart beteg lenni, nem akarta észrevenni, hogy fáradt és féltékeny gonddal őrködött a hírnevén. Éppen azért sokszorosan fájt minden kritika, különben nem is tudta tűrni a kritikát. A kritika pedig már megszólalt, betolakodott a dolgozó-szobájába. Felesége most újra életre-halálra szóló küzdelmet folytatott az impresszionista kritika eltitkolása érdekében, a mester megnyugtatását tartva szem előtt egyre.

Ismeretes e küzdelem vége. A mestert a lappangó kór végre is legyűrte. Felesége mindvégig ott állott oldala mellett. Halála után is féltékeny gonddal őrködött hírnevén. Sajnos, — a korán és mohón rendezett árverés nagy értékcsappanást idézett elő a mester műveinek áraiban, de ez egy hosszas mesterséges aknamunka eredménye volt, melyet a hűséges feleség nem tudott egyensúlyozni. Igy azután nem maradt oly fényes anyagi viszonyok között, semmint gondolnók. A magyar államnak évi díj fejében átengedte egy jelentékeny sorát férje műveinek, megtartva magának mindazt, ami nemcsak művészi, de életrajzi jelentőséggel is bír. Ezeket azután — mint hozzám írt levelében írta — végrendeletileg a magyar államra hagyta. Ezek között a legérdekesebb az az arckép, melyet a mester fiatal

Március idusa Budapesten. Gyerekek eléneklik a himnuszt Petőfi szobra előtt. Az Uj Idők fényképe

Uj Idők 1915. XXI. 26 sz.

Szeretet-adományokat gyüjtő kocsik az Országház előtt. Müllner János fényképe az Uj Idők számára

feleségéről festett, miközben Makart meglátogatta. Makart kifogásolta, hogy kalap nélkül festi, mire Munkácsy odavágta:

— Kalap, porosz tollas kalap... ez a te dolgod barátom, fesd hozzá.

Makart ecsethez nyúlt és csakugyan megfestette a kalapot.

Később Munkácsynak nem tetszett és befestette. Idővel azonban a kalap kiütköződött, — s a fotografikus lemez egyenesen kihozta. Képünkön így látható.

Ezt a képet kértem tavaly télen az Ernst-múzeumban rendezett Munkácsy-kiállításra, mire ezt a választ kaptam:

„A mester által festett arcképem oly szent előttem, hogy házamból csak halálom után kerül ki, de a Múzeumba, mert ha baja esnék, igen szerencsétlennek érezném magam. Ez a kis kép az egyetlen arcképe a mesternek, melyet festett, s nem igen hízelgett vele, mert egy óra alatt festette". Később ezt írja: „Tulajdonképp csak az Ecce Homo egy tanulmányát bírom, egy colpachi tájképét, s a mester első festményét". Még előbb, egy 1907 február 25-én kelt levelében írta, hogy a mester első festményét végrendeletileg a Képzőművészeti Múzeumnak hagyta.

Ilykép az özvegy halálával egy egész sorát a jelentős Munkácsy-festményeknek örökli a magyar állam. Nem lehetetlen, hogy ezek közé tartoznak azok a tájképek is, melyek a colpachi kastély ebédlőtermének falába vannak beeresztve, — de nem freskók, mert vászonra van festve mind és így ideszállításuknak nincs semmi akadálya. Igy gondoskodik az özvegy halála után is férje hírnevének megörökítéséről. Aminthogy egyetlen vágya az lett volna, hogy lássa Munkácsy szobrát. „Hallom — írta egyik levelében — hogy a szoborpályázat legközelebb lejár. Remélhetőleg most jobban választanak, mint a síremléknél, melyet oly száraznak találok". Nyugodj meg, jó asszony, — csak küzdjük végig ezt a mi élet-halálharcunkat, a magyarság nem fogja soha elfelejteni, mit kapott Munkácsytól és emlékét híven megőrzi időtlen-időkig.

Lázár Béla dr.

Háborus bélyegek

A háború mindenre rányomja bélyegét, még — a bélyegekre is. A háborúban mindenkinek csak veszteni valója van, egyedül a bélyeggyüjtő gyarapszik. Gyüjteménye újabb bélyegekkel gazdagodik, amelyeket a legnagyobb pusztító szellem, maga a háború szült.

A háború kitörésekor akadtak még emberek, akik azt tartották, hogy e nagy kataklizma el fogja sodorni a bélyeggyüjtés sportját. Ilyen komoly időkben ki fog efféle apró-cseprő, pepecselő dolgokkal törődni? És ime: az ellenkezője következett be. A bélyeggyüjtés talán még nagyobb lendületet vett. Mint ahogy a rendes társadalmi életünkben semmi sem korlátozódott, a bélyeggyüjtés szenvedélye sem aludt ki és erről maguk az államok gondoskodtak: új, háborús bélyegeket bocsájtottak ki.

Ezek az apró, színes papirosdarabok érdekes dokumentumai maradnak a nagy világháborúnak. Aki érti a nyelvüket, annak sok, sok mindent tudnak elmondani. A belga bélyegekben például a tragikus sors színes emléke marad fönn az utókorra. Alig jelentek meg Belgium szép levélbélyegjei, alattuk azzal a kis perforált cédulával, amelyen az olvasható, hogy vasárnap a leveleket nem kézbesítik, jóformán rögtön a megjelenésük után nem akadt már posta, amely továbbította volna: megszünt Belgium és bélyegjeit már csak a bélyegkereskedők, nem pedig a postahivatalok árulják. A belga bélyegek helyét elfoglalták a gót-betűs „Belgien" átnyomású német bélyegek, Germánia büszke alakjával és ma millió meg millió német bélyeget továbbit Belgium földjén a posta.

Belga hadi jótékonysági bélyegek

Tulajdonképpen egyedül ezek a bélyegek az igazi háborús bélyegek, amelyek do-

Három remekmű

A karácsony a szeretet és ezzel kapcsolatosan az ajándékozás ünnepe. A karácsonyhoz csak szép és kedves ajándékok illenek. Nálunk, magyaroknál, ahol az irodalmat mindig megbecsülték és szerették, az egyik legkedvesebb ajándék a könyv. A magyar könyvkiadók hagyományos szokása, hogy a legszebb, legértékesebb műveket karácsonykor jelentetik meg. A szeretet fája, az illatos sötétzöld fenyő alá, csak szeretetre és megbecsülésre méltó könyveket lehet tenni. Örömmel jelentjük, hogy a magyar irodalmi élet karácsonyfáját az idén három új remekmű díszíti. Mind a három könyvnek más a műfaja, de méreteiben, értékében mindhárom egyformán hatalmas és kiváló.

Harsányi Zsolt *Ecce homo* című könyve Munkácsy Mihály életének regénye. A külföldön oly rendkívül méltányolt és oly hamar népszerűvé vált *életrajzregény* kitűnő magyar művelője Harsányi Zsolt. Ezt a műformát ő magyar életek, magyar sorsok, magyar események, magyar tájak valóságával, erejével, érdekességével, levegőjével töltötte meg.

A képzőművészet legmaibb kérdéseivel foglalkozik a nagy magyar esztétikus, Lyka Károly új könyve. Korunkban, a legkülönbözőbb művészi áramlatok és irányok idején, újra meg újra felmerül a kérdés: mi az igazi művészet? Melyek azok az értékek, amelyeket kétségtelenül el kell ismerni? Lyka Károly könyve, a: *Képek — szobrok* erre tanít meg bennünket.

Külföldön megjelentek nagy regénykolosszusok, amelyek egy család történetének keretébe egy nemzet történetét foglalják bele. Hugh Walpole hatalmas tetralógiájában: a Herries-család történetében Anglia életének kétszáz esztendeje elevenedik meg. Walpole regénye az első ilyen, nagy, külföldi regény, amely magyar nyelven jelenik meg. Ritka ajándék és ritka meglepetés a magyar olvasóközönség számára.

Kötelességünknek tartottuk, hogy ezt a három különböző műfajú, de egyformán értékes könyvet mi ismertessük meg a magyar olvasóközönséggel.

I.
Ecce Homo

— Harsányi Zsolt új regénye —

Harsányi Zsolt igazi nagyúr az irodalomban: saját külön műfaja van. A regényes életrajzot, ezt a külföldön fölkapott irodalmi fajt, az angol Strachey, a francia Maurois és a német Zweig nyomán átültette irodalmunkba s korlátlanul birtokába vette. (Jegyezzük föl büszkén, hogy mint annyi más találmány, ez is valójában magyar eredetű: Mikszáth, Jókai-életrajzával, már 1906-ban megteremtette, mikor külföldi „megteremtő"-jének még híre sem volt!) Gyors egymásutánban három nagy írónk emberi pályáját rajzolta meg: Petőfiét, Madáchét, Zrinyi Miklósét, a valóságot és költészetet, históriai tényeket és költött eseményeket olyan művészettel vegyítve, hogy könyveivel népszerűvé tette az új műfajt és népszerűvé tette — önmagát.

Irígylem Harsányi Zsoltot.

Irígylem, mert én is írtam írói életrajzot. De nem a sikeréért irígylem, azért a sok-sok ezer példányért, amelyben könyvei az olvasó közönség körében forognak. A tudomány munkása nem ábrándozik könyvsikerről. De irígylem, mert rábízhatja magát képzeletére. A tudomány embere, életrajzot írván, kénytelen hozzátapadni a tényekhez, képzelete csak a rejtett lelkirugók föltárásában érvényesülhet — eseményeket nem költhet, hézagokat nem tölthet be, zavaró mozzanatokat nem hallgathat el s ha szinez és árnyal, akkor is kicsinyes gonddal kell ügyelnie arra, hogy a szín ne legyen egy árnyalattal élénkebb, az árnyék egy fokkal sötétebb, mint a históriában. Eléje mered, Arannyal szólva, a való szkeletonja, s az megbénítja erejét.

Milyen másként áll anyagával szemben Harsányi Zsolt! A történeti valóságot neki sem szabad meghamisítania, amit mond, az belesímuljon a reális környezetképbe és legyen összhangban hőse lelki valójával — de azután más nehezék nem húzza le képzelete szárnyát. Teremthet szabadon, költhet alakokat és helyzeteket, hősét olyan bonyodalmakba juttathatja, amelyekről a történet nem tud, olyan érzelmi viharokat kelthet lelkében, amelyekről hallgat az írás. Mennyivel mozgalmasabb, színesebb az a kép, mennyivel érdekesebb az az életsors, amely így a költő tollán megelevenedik! De azért, ha a költőben van történeti érzék, nem hazug.

Harsányi Zsoltban van. Előttem van legújabb életrajza: Munkácsy Mihályé. Megvallom, vártam ezt az életrajzot Harsányi Zsolttól. Erősen hiszem, hogy nem ő kereste, hanem az tört feléje, ellenállhatatlan erővel kényszerítve, hogy ragadja meg. Munkácsy élete valóságos tündérmese modern környezetben, a közelmult emberei között. Csodálatos történet, szinte hihetetlen, mégis igaz: egészen Harsányi Zsolt tollára való. Szegényes asztalosműhelyben indul meg és Párizs egyik legfényesebb szalonjában ér véget, durvalelkű mester és szurtos legények köréből a világ fővárosának előkelő társaságába, írók, művészek, arisztokraták közé vezet, egy félszeg, tudatlan asztalosinasból, akit cselédleányok ostromolnak szerelmükkel, világhírű művész lesz: saját palotájában szinte fejedelmi udvart tart, oldalán felesége, született grófnő, s képeiből meggazdagszik egy műkereskedő. Végigkísérni ezt a pályát igazi költői föladat, tele művészi lehetőségekkel.

Nem azért író Harsányi Zsolt, hogy elejtse őket. Nem beszélek most azokról a művészien cizellált képeiről, amelyekben bemutatja hőse tanulóéveit, küzdelmeit és sikereit Pesten, majd diadalait Párizsban, csak a két legnagyobbszerű mozzanatot ragadom ki. Mindegyik egy-egy folyamat rajza. Az egyikben bemutatja az író, mint lesz ebből a rajzolgató fiúból a magyar képírás büszkesége. Lépésről-lépésre, száz meg száz apró jeleneten keresztül kísérjük tehetsége kibontakozását — míg egyszerre, mint a világ legtermészetesebb dolga, ott áll előttünk ereje teljében a nagy festő. Egyszerű, de művészi eszközökkel dolgozik az író: a belső fejlődést képekben mutatja meg. Épp ily észrevétlenül s épp ily művészettel fejleszti ki Harsányi Zsolt a jó családból származott, de lelkileg lerongyolt, tanulatlan fiúból a művelt embert: mint a mesemondó ajkán, az ő tollán is ragyogó köntösű királyfivá lesz a foltozott gúnyájú parasztfiú — de több belső igazsággal.

Tudományos feléről nézve ezt a két színt játszó könyvet — találó címe a szimbolikus jelentőségű *Ecce Homo* — egészen más jellemű, mint Harsányi Zsolt eddigi regényes életrajzai. Azelőtt voltak könnyen megnyíló forrásai: a Petőfijéhez Ferenczi Zoltán nagyszabású életrajza, a Madáchához Voinovich Géza kitűnő könyve, a Zrinyijéhez Széchy Károly

Uj Idők 1934. XL. 46. sz.

Tizenöt éve... Horthy Miklós, a nemzeti hadsereg fővezére 1919 november 16.-án, miután bevonult a fővárosba, tábori misét hallgat a Vérmezőn

tudott a leány arcába nézni. Lehajtotta a fejét és jókora szünet után, alig hallhatóan szólalt meg:

— Hát... ez az... Az a csudálatos véletlen, amit el kell mondanom, de nem szabad érte megharagudnia. Hiszen csak véletlen és semmi bántó nincs benne. Hogy én még soha, soha az életemben nem láttam olyan csudálatos hasonlóságot, ahogy az a kis nevelőnő, az a Kósa Mariska — magához hasonlított. Az arca, a szeme, a haja, a tartása, az alakja, a járása — minden! Ez már nem is hasonlóság volt, hanem, nem is tudom, hogy mondjam: varázslat! Aki nem látta, el se hiheti!

A primadonna még mindig mozdulatlanul ült a helyén. Se egy arcizma nem rándult meg, se el nem mosolyodott. Csak a hangjában volt egy kis csodálkozás, mikor megszólalt:

— No és miért nem akarta, vagy merte ezt nekem elmondani?

A férfi a vállát vonogatta és valami kétségbeesett mozdulatot tett a karjával. A hang alig tudott kijönni a torkán.

— Látja, most olyat kérdez, amit én is sokszor kérdeztem már magamtól. Nem tudom! Nem tudom! Csak úgy éreztem, hogy nem lehet... Nem szabad... Az a mese jutott az eszembe... A csudaszép, keleti királynő mind a két szemét kiszuratta a vándornak, mert a vándor azt mondta, hogy látott egyszer egy asszonyt, aki szakasztott olyan volt, mint ő...

A primadonna nem felelt. Csak fölkelt, odament a hatalmas szoba egyik sarkába, ahol, az ablak mellett, egy rózsafa szekreter állt, kulccsal kinyitotta az egyik fiókot, egy köteg rózsaszín cédulát vett ki belőle és átnyujtotta Szoboszlaynak.

— Nézze meg.

Pénzesutalványok szelvényei voltak, mindenik nyolcvan pengőről, amit Kósa Mária adott föl Midler Antónia címére abba a faluba, amelynek a nevét a gyáros fölöslegesnek tartotta megmondani, mert a primadonna úgy se hallhatta soha. És mialatt a gyáros égő szeme rámeredt a papírdarabokra, Méta így szólt:

— Kenyérkereső ember vagyok és megszoktam, hogy eltegyek minden ilyen papirost, hátha egyszer szükség lehet rája. Látja, most is igen jó hasznát vesszük mind a ketten, mert szó nélkül megold egy helyzetet. És hogy azt se kelljen kérdeznie, mindjárt megmondom azt is, miért van ez így. Egyszerűen és minden romantika nélkül azért, mert így gondoltam a legsimábbnak és a legmegnyugtatóbbnak. Az én szegény, kis, öreg nénikém a maga kis falusi életét éli, amióta él és vannak sorsok, amelyeknek az elgondolása és elfogadása nem igen férhet el ennek az életnek a kereteiben. Ő engem keserves, de milyen keserves áldozatokkal, tanítónőnek képeztetett ki és az ő lelke csak bukásnak és csalódásnak tudná érezni, hogy nem az lett belőlem, amiről álmodott és amiért áldozott. Hasztalan mesélném, magyaráznám és igazolnám neki azt, ami azóta a kis, műkedvelő előadás óta történt, amelyen véletlenül a nagy kritikus is megjelent a nézők sorában, — nem tehetném ezt anélkül, hogy egy keserű érzést ne szabadítsak a lelkére. Azt az érzést, hogy nincs része abban, ami lettem. Hogy a sorsomat semmivel se érintette az a temérdek szeretet, lemondás, áldozat, amivel, a jövőm érdekében, a garaskákat bizony a szájától is elkuporgatta és a pókhálóvá vedlett kárászkendőjében didergett, hogy nekem ne kelljen kopott kabátban járnom az intézetbe... Hát ezt nem tehettem. Megérti, ugy-e?

A férfi szájára nem jött szó. Csak a fejével intett, hogy — igen.

A primadonna arcát meleg mosoly fénye öntötte el.

— Biztos voltam benne, hogy megérti. Ezért mondtam el. Most már tudja, hogy olyan szerepemben látott, amelyben még soha egy tapsot se kaptam és amelyről most már azt is el kell mondanom magának, hogy valamennyi között a legnagyobb örömem. Csak arra kérem a jó Istent, hogy minél tovább játszhassam...

Elhallgatott. A hosszú csönd, mint oltártűz, fehéren lángolt a két mozdulatlan ember körül a szobában. Azután a férfi fölkelt, lassan odament a leányhoz, kezére tette a kezét és igen halkan, de ujjongva szállt ki belőle a szó:

— Tudtam...

Megakadt és csak egy nagy lélekzetvétel után tette hozzá:

— Tudtam, hogy még egy nem lehet a világon.

ötkötetes adatgyüjteménye: Munkácsyjához magának kellett összehordani a nyers anyagot. Kutatnia kellett, s nemcsak nyomtatott és írott forrásokban, hanem mint Herodotos, történeti munkája kedvéért, ő is bejárta azokat a helyeket, ahol Munkácsy élt és működött — meghallgatta Horatius szavát, dolgozott és fáradt, igazi tudományos munkát végzett.

Hogy ez a sok tanulmány csak megérzik, de nem látszik meg az *Ecce Homon*, az Harsányi Zsolt íróművészetének bizonysága.

CSÁSZÁR ELEMÉR

II.

Képek — szobrok

— Lyka Károly új könyve —

A közönség legszélesebb, viszont legalacsonyabb rétegéhez azok tartoznak, akik azt hiszik, hogy megértik a költők szavát, minthogy a tankötelezettségnek eleget tettek és megtanultak olvasni, megértik Beethovent, minthogy nem siketek és Michelangelot, minthogy nem vakok. (Azt viszont egyikük sem meri állítani, hogy megérti, például, a forgalmiadó-rendeletet is.) Ők azok, akik lesújtóan nyilatkoznak Wagner Richárdról s egyetlen, könnyed és helytelenítő mozdulattal intézik el az új zenét. Legkedvesebb műfajuk: a sláger, legkedvesebb festőjük: a fotografus, legkedvesebb drámaírójuk: Hepi End. Velük nem lehet mit kezdeni. A tudatlanságadta fölény erősebb mindennél.

A közönség következő rétege már tudja, hogy minden élvezetet tanulni kell, a legalacsonyabbrendűeket is — kinek ízlett az első pohár sör? vagy az első cigaretta? — hát még azokat, amelyek a lelket egy szebb, tökéletesebb világba vezetik, abba, amelyet művészek teremtettek, a földi siralomvölgyben tévelygők boldogítására. A közönségnek ez a rétege tudja, hogy nézni nem jelent annyit, mint látni. Azt is tudja, hogy a tárgyak beszélni tudnak. A geologus egy táj alkatáról le tudja olvasni a Föld történetét százezer évre visszamenően is; a detektív a színhely szemrevételezése után gyakran teljes pontossággal meg tudja állapítani: mi történt, hogyan történt; az orvos a néma páciensnek is meg tudja mondani a baját. És tudnak beszélni a képek és szobrok is, tudnak beszélni, hiszen a művész közlési vágyából születtek, kisugárzásai a művész titokzatos lelki életének, tudnak beszélni, de a szavukat csak az érti, aki megtanulja a nyelvüket. Mert nemcsak a jogi, kereskedelmi, orvosi világnak van külön nyelve. Van a művészet világának is.

Ezt a nyelvet azonban nem könnyű megtanulni. Olyan mester kell hozzá, aki megérti a szobrok és képek beszédét, aki kongenialis az alkotókkal, aki tehát maga is művész, de szavakra is le tudja fordítani azt, amit a vonalak, színek, formák mondanak. Ez pedig nagyon nehéz, mert a kép és a szobor rendszerint az értelem határán túl kezdődő világból hoz számunkra izenetet.

Azok számára, akik meg szeretnék érteni a vonalak, színek, formák, a festészet és szobrászat nagy költőinek szavát, azok számára készült Lyka Károly új könyve, Képek — szobrok címmel.

Nem elméleti könyv. Szinte azt mondhatnók, hogy Berlitz-módszerrel tanít meg a művészetek nyelvének lehetőségeire, helyesírására, szerkesztési, hatáskelfési eszközeire és módjaira. Minden szava képekhez, szobrokhoz kapcsolódik, olyan képekhez és szobrokhoz, amelyeket a könyv közöl. *Látni tanít.* Arra tanít, hogy mit lehet leolvasni egy képről, mit lehet kiolvasni belőle, hogyan lehet megközelíteni a mű alkotóját.

Lyka Károly neve elé azt kellene írni, hogy Prof., a neve után pedig azt, hogy művész, ha ugyan nem tudná mindenki, hogy párját ritkító túdós, vérbeli művész ez a mély gondolkodó, aki mondanivalóit csodálatos egyszerűséggel, közvetetlenséggel, elegánciával és maradéktalanul tudja közölni. De mindenki tudja, hogy szeme a legfényesebb, a legtisztább szem, napsugaras tekintete a legmélyebbre hatoló tekintet a magyar globuson: megszépíti azt, amire ránéz. Mindenki tudja, hogy nála megértőbb, tisztább és napfényesebb lélek ebben a nyomorúságos században itt nem élt és nem él, hogy egyenrangú lelkitársa ő a művészet nagymestereinek és csodálatos művésze nyelvünknek. Azt is tudja mindenki, elsősorban az *Uj Idők* olvasói, hogy nála vonzóbban, élvezetesebben művészetről beszélni senki sem tud. Azt tehát szinte felesleges mondani, hogy könyve *világviszonylatban* a legkülönb azok között, melyek hidat vernek a művész és a közönség közé.

De érdemes ezt a könyvet elolvasni azért is, mert mélyen megindító az a dallam, amely belőle — egy nagy, nemes és tiszta élet leszűrődött bölcseségeként — kicsendül. Lyka Károly új könyve szinte szakemberré neveli a laikust. A szakismereteknek valóságos tárháza. De ő nem a szakismereteket tartja a legfontosabbaknak ahhoz, hogy meg tudjuk közelíteni a nagy mesterek nagy alkotásait. Egy élet tapasztalatai alapján azzal a tanítással bocsát utunkra bennünket: olvasóit, érdemetlen tanítványait, hogy a művész megértéséhez elsősorban nem szakismeret kell. Nem szakismeret, hanem: elfogulatlanság, türelem, alázatosság, elmélyedés. Szeretet.

Miként azt ő életével, minden betűjével és minden cselekedetével példázza.

FODOR GYULA

III.

A Herries-család

— Walpole regénye —

— Különös, — mondja Margaret Herries a halálos ágyán, — különös, hogy a szeretet nem jár együtt a megértéssel. Én kimondhatatlanul szerettem Francist és sohase tudtam bánni vele.

Szegény Margaret Herriest sohase szerette az ő szép, furcsa, vad ura. Margaretnek pedig az egész élete egyetlen, remegő, soha el nem fáradó szerelem volt, halálos és mindent megbocsátó, félénk és alázatos szerelem. De ez a szerelem nemhogy meghatotta volna Francist, hanem éppen ellenkezően: vérig ingerelte.

Nem, a szeretet nem mindig jár együtt a megértéssel.

David ott ül az édesanyja halálos ágya mellett, bűnbánóan, megtörten hajtja le a fejét. Ő sem értette meg az édesanyját, mert ő is mindig az apja szemével nézte őt. Ő is sokszor bosszankodott Margaret kövérségén, félszeg, riadt mozdulatain, halk, alázatos szavain.

David imádja az apját és Francis Herries imádja a fiát és még sem értik egymást. Deborah imádja a bátyját, Davidot és nem érti őt. Deborah szereti az

apját és nem érti őt. Pomfret szereti az öccsét, Francist, és nem érti őt.

— Ahol te meg én megszűnünk, — mondja egyszer Deborah a bátyjának, — ott kezdődik apánk. Olyan vidék ő, amelyről még nem készítettek térképet.

Az ember örök tragédiáját, az örök magányosságot írta meg Hugh Walpole, minden idők egyik legnagyobb írója, a skóciai Herriesek történetében.

Ez az örök magányosság, viaskodás közönnyel, meg nem értéssel, ez a vezérszólama Francis Herries életének. De nemcsak a külső világgal áll szakadatlan harcban, hanem önmagával is. A lelkében is két ellentétes világ viaskodik egymással: az undor a sóvárgással, féktelen érzékiség a jeges tisztasággal, tovatünő álom a piszkos valósággal. Ifjú korában álmodott egyszer a hófehér paripáról, amely átússza a fekete tavat és hófehéren lép ki a jeges partra és felkapaszkodik a jeges hegycsúcsra és eltűnik a felhők között.

A fekete tóból felmerülő fehér paripa: szimbóluma a lélek örök sóvárgásának a tisztaság után.

— Ha majd egyszer megtalálom az oltárt, hű szolgája leszek, — mondja Francis Herries.

Ő a völgy réme. A környékbeli anyák vele ijesztgetik a gyermekeiket. A férfiak nem köszönnek neki, az asszonyok messze elkerülik, a gyermekek sírva menekülnek előle. A babonás skót parasztok azt hiszik róla, hogy ő az ördög, aki boszorkányokkal cimborál, pedig Francis maga is irtózik a boszorkánytól, aki épp oly kevéssé boszorkány, mint amily kevéssé ördög Francis. Emberek mind a ketten, szegény, esendő, magányos, megnemértett emberek.

A boszorkány, ez a szomorú, elhagyott, öregöreg asszony, gyűlöli Francist és Francis gyűlöli a boszorkányt. Mégis, mikor a nekivadult tömeg vizbefojtja a szerencsétlen öregasszonyt, Francis kimenti holttestét a rohanó patakból, ölében viszi haza és a saját kertjében temeti el.

Mikor aztán megtalálja az oltárt, Francis szolgájává, koldusává szegődik egy szilaj, fenséges, halálos és tiszta szerelemnek, egy szerelemnek, amely három évtizeden keresztül csak kínt, gyötrelmet hoz az életébe. Francis embertelenül szenved és mégis boldog. Boldog, mert ez a szerelem célt és tartalmat ad az életének és boldog, mert törhetetlen hittel hisz benne, hogy az, akit szeret, egyszer mégis szeretni fogja őt: a fehér paripa a fekete tóból ki fog úszni a fehér partra.

A történet hátterében ott állnak a szürke és rozsdaszínű, kopár és sziklás skóciai dombok. Őket is életre kelti az író bűvös tolla. Mirabell, — Francis szerelmese, — gyűlöli a dombokat, mert Francis szereti őket. Mirabell úgy beszél a dombokról, mint élő, kegyetlen ellenségeiről, mert Francis személyes jóbarátait látja bennük.

És szereplői a történetnek a dombokon kívül: az eső, a köd, a vonuló felhők, mert ők is, mind segítőtársai az embereknek, részesei örömüknek, fájdalmuknak, mindennapi életük száz apró eseményének.

Nemcsak az emberek élnek Walpole regényében, hanem élnek a dombok, a felhők, él az eső, a köd, életre kél ez az egész távoli, idegen világ, amelyet az író olyan közel tud hozni hozzánk, olyan közel, hogy az olvasó, mikor ablakán kitekint, a Glaramarát, Francis kedves dombját véli látni.

RUZITSKA MÁRIA

Egy leány a sok közül

— Regény —

Irta: **Kosáryné Réz Lola**

Copyright by Singer & Wolfner.

13. folytatás

Ott álltak mind a ketten az előszobában. Edit felakasztotta a kalapját a fogasra, aztán mást gondolt és levette. Lehet, hogy mindjárt indulni fog innen.

— Tudja, kérem, Kropatáné, — kezdte vontatottan, — én...

— Tudom, kérem, — vágott a szavába buzgón Kropatáné. — Hogyne tudnám! Itt kellett volna lennem még aznap este, hogy a kétpengőst levigyem a házmesternek és beszéljek a póstással, meg a tejessel... meg hogy megöntözzem a virágokat. De, tetszik tudni, ikrei születtek a kisebbik leányomnak és szegényke olyan gyenge szervezetű... És a professzor úr azt mondta...

Most tört csak ki rajta az izgalom és az aggódás. Remegni kezdett a szájaszéle, kikapcsolta a kistáskáját és kotorászni kezdett benne a zsebkendője után. Edit megsímogatta a vállát.

— Ne busuljon, kérem, nem lesz Zsuzsikának semmi baja sem. Az a fő, hogy szerencsésen megérkeztek a kicsikék.

— Most már látom, hogy a kisasszony csak a méltóságos asszony rokona lehet, — höppögte Kropatáné. — Ha a méltóságos úr rokona lenne, akkor most azt morogná, hogy „mi közöm nekem azokhoz a békákhoz?" Bár, nem mondom, neki sincs rossz szíve. De a méltóságos asszonyé sokkal puhább... és éppen azért, mert látom, hogy a kisasszony is olyan jólelkű, megmondom, hogyan áll a dolog. Nekem, kérem szépen, ki kell mennem Zsuzsikához, Rákosszentmihályra, legalább egy hónapra. Szeretnék addig kint maradni, amíg a méltóságos asszonyék haza nem jönnek. Csak attól félek, hogy addig elfoglalja a helyemet valaki más. Ezért nagyon szépen kérem a kisasszonyt, ha tetszik is fogadni mást, majd ha visszajövök, tessék egy jó szót szólni értem, mert én... én szeretném... én már annyi esztendeje dolgozom itt a méltóságos asszonyéknál...

Edit összehúzta a szemét.

— Valaki mást fogadni? Minek? Mikor?

— Hát amíg a kisasszony itt van, egyedül.

Edit kimeresztette a szemét. Nehezen tudott felelni.

— Nekem ugyan senki sem kell... én magam is... szívesen...

— Drága jó kisasszonykám! — mondta hálatelt szívvel Kropatáné és kezet akart csókolni. — Látszik, hogy a méltóságos asszony rokona...

Fogta a kistáskáját, az előszobai tükör előtt megigazgatta a kalapját és indult.

— Kezét csókolom, sietek, mert ma még alig voltam otthon. Ha majd megjönnek a méltóságos asszonyék, meg tetszik előre írni, úgyebár?

— Ha tudom, hogy mikor jönnek, megírom, — igérte Edit.

Kropatáné elment. Edit egy darabig csak állt, állt és mereven nézte a földet. Aztán kitekintett az ajtón, mert lépteket hallott. A postás ment el az ajtó előtt.

Legkésőbb holnap vagy holnapután úgyis válasz érkezik a levelemre. Vagy pedig megérkeznek maguk az öregek. Szegény Kropatáné! Aligha lesz valami a rákosszentmihályi kirándulásból...

*

Amikor az ellenzék a kormányzót kérte meg a fenyegető alkotmányválság elháritására.

Az utolsó nagy választójogi harc. — Házelnökök nevezetes szerepe.

Az utolsó hires választójogi harc izgalmas részletei elevenednek meg előttünk, amikor az összeomlást követő nemzetgyülések egyik-másik elnökének nevezetesebb szerepére. valamilyen érdekesebb megnyilatkozására emlékezünk vissza.

Az első nemzetgyülés életének utolsó napjaiban páratlanul kiélesedett harcba került egymással a kormány és ellenzék. *Bethlen István* benyujtotta az akkori kormány választójogi törvényjavaslatát, amelyet elfogadhatatlannak tartott az egész ellenzék. Eleinte nagy erőfeszitéseket is tettek mind a két oldalról, hogy valami kompromisszum jöhessen létre, de a megegyezés reménye napnap után egyre jobban halványodott. A helyzetet a végletekig elmérgesitette, hogy sulyos alkotmányjogi probléma merült fel. *Mi történjék, ha a végnapjait élő nemzetgyülést feloszlatnák anélkül, hogy a választójogi törvényt megalkotná?*

Bethlen nem volt hajlandó a kormány taktikájat elárulni. Hiába szorongatták a Házban, a választójogi bizottságban, hasztalan érték személyében is a leghevesebb támadások: a tomboló viharban nyugodtan, hangtalanul ült. És ha megszólalt, ilyeneket mondott.

— *Még nem jött meg az ideje annak, hogy a kormány elvi nyilatkozatot tegyen.*

Pedig már csak *öt nap választott el a nemzetgyülés berekesztésétől.* És a Ház még hozzá sem kezdett a választójogi törvényjavaslat tárgyalásához. *Rassay Károly*, amikor Bethlen kijelentése elhangzott, felszólalásában (amely a miniszterelnök személyét sem kimélő, rendkivül erős hangja miatt emlékezetes maradt), oda is kiáltotta:

— Ennél szörnyüségesebb szavakat felelős helyről, a miniszterelnök szájából elképzelni sem lehet. . *Miniszterelnök ur, ön a forradalom utjára lépett!*

Bethlen az ellenzékre, az ellenzék a kormányra háritotta a felelősséget a következményekért. A reménytelen helyzetben *Apponyi* is erőteljesebben hallatta szavát. Nyiltan szegezte oda a kérdést Bethlen felé:

— Igaz-e az a hir, hogy a kormány az 1920. évi I. tc. 10. paragrafusa alapján *rendeleti uton akarja életbeléptetni a választójogi törvényjavaslatot?* Ha ez a terve a kormánynak, óva intem, hogy erre az utra lépjen, mert *ez ellenkezik az alkotmányossággal* s ez ellen a legélesebb harcra és tiltakozásra kényszeritené az ellenzéket, amely *erre az alkotmánysértésre a nemzetgyülés utján a kormányzót is figyelmeztetni kivánja.*

Bethlen még az ilyen sulyos helyről hozzá intézett kérdésre sem válaszolt. Az ellenzék a sötétségben egyre izgatottabban szőtte tovább gyanuját: vagy *oktroj utján* léptetik életbe a választójogi törvényjavaslatot, amelynek parlamenti tárgyalása már nem biztositható, vagy *a Friedrich-féle választási rendeletet módositja a kormány ugy, ahogy jónak látja.* Nyilván a benyujtott törvényjavaslat szellemében. A kormánynak ezt a jogát Bethlen az 1920. évi I. tc. egyik paragrafusára alapitotta. Ezzel a jogi felfogással azonban nagyon komoly jogi vélemények álltak szemben.

A válságos helyzetből — ugy látszott — nincs kivezető ut... Négy nap mulva szétmegy a nemzetgyülés választási törvény nélkül, az ország pedig példátlanul izgalmas választási kampánynak néz elébe...

Gaal Gaszton.

És akkor, a legválságosabb pillanatban, közbelépett egy férfiu, aki kivételes egyéniségével, pártokon felül álló tekintélyével, egy magas közjogi állás sulyával odaállt a szembenálló felek közé. *Gaal Gaszton*, a nemzetgyülés elnöke, a kormány és az ellenzék felé komoly figyelmeztetést intézett:

— Az utolsó percben kötelességemnek tartottam kisérletet tenni arra, hogy az ellentétes felfogások között kompromisszum jöjjön létre. *Az ország érdeke követeli, hogy a további harcok elkerülhetők legyenek.*

Biztató előjelek mellett indult meg a népszerü házelnök békekisérlete. Tegnap még csodának látszott, ma remélni kezdték, hogy a nemzetgyülés mégsem csukja be kapuit anélkül, hogy választójogi törvényt ne alkosson. Nagy bizalommal várta is *Gaal Gaszton* a fejleményeket:

— Bizom benne — mondta —, hogy a megegyezés meglesz, mert meg kell lennie. *Hiszen akkora felelősséget, amellyel a helyzet felboritása jár, egyik fél sem vehet magára.*

Közben a közvélemény is erélyesen sürgette, hogy az ellenfelek Treuga Deit kössenek, *Huszár Károly* a Ház ülésén szólitotta fel az ellenfeleket, hogy alkotmányos uton találják meg a megoldást. A békeakció pedig tovább folyt, most már itt-ott léket is kapott, de *Gaal Gaszton* nem adta fel a reményt. A felelősségét mélyen átérző politikus az elnöki székből intő szóval fordult a pártok felé:

— Én a legnagyobb lelkiismeretességgel, szinte *lelkemet rátéve az ügyre, igyekszem a kormányt és az ellenzéket összehozni.* Ezt a törekvésemet nem is fogom abbahagyni az utolsó pillanatig, mert minden jó magyar embernek kötelessége megtenni mindent a válság elkerülésére. Ha van valami befolyásom, ezt csak ebben az irányban akarom érvényesiteni és kizárólag a haza javát akarom szolgálni.

Az intelemnek meg is volt a hatása — huszonnégy óráig.

Február tizennegyedikén, negyvennyolc órával a nemzetgyülés mandátumának lejárta előtt, nyilvánvalóvá vált, hogy *a megegyezési tárgyalások meghiusultak.* A kormány az ellenzék követeléseit visszautasitotta.

Apponyi közbelép a kormányzónál.

A helyzet véglegesen felborult és most már megindult a készülődés az utolsó aktus lebonyolitására. *Apponyi elkészitette a kormányzóhoz intézett deklarációját.* Tiltakozás volt ez az ellen, hogy a kormány oktroj-rendelet utján léptesse életbe választójogi javaslatát.

„*Főméltóságodat letett esküjére hivatkozva kérjük* — igy végződött a felirat —, *hogy a törvényességhez való szigoru ragaszkodással az alkotmányválság veszélyét háritsa el.*"

Apponyit viharosan ünnepelték a Házban, amikor a deklarációt felolvasta. *Bethlen* már előző napon figyelmeztette a kisgazdapártot, hogy a deklarációra válaszolnia kell, ki is jelölte a pártértekezleten erre a szerepre *Hencz Károlyt*, a kisgazdapárt közjogi szakértőjét. Érdekes, hogy Hencz, amikor a megtisztelő megbizatást megköszönte, feladatának eredményesebb elvégzése érdekében felvilágositást kért arról, hogy mit tesz a kormány, ha a választójogi javaslat valóban nem kerül tető alá. *A kérdést a miniszterelnök a saját pártjában is válaszolatlanul hagyta. Andrássynak*, aki Gaal Gaszton utján szintén érdeklődött eziránt, valamivel több szerencséje volt. Neki üzenetet küldött Bethlen. Igaz, hogy az üzenet rövid volt: „*A kormány tudni fogja kötelességét*".

Közben *Apponyi* vezetésével küldöttség járult a kormányzó elé és átadta azt a deklarációt, amelyet a nagy államférfiu a Házban felolvasott. Az államfő ezt a kijelentést tette:

— Átérzem a helyzet komolyságát. A kormány, amely iránt teljes bizalommal vagyok, azt az előterjesztést tette, hogy mielőtt a kérdésben végleges döntés történik, hallgassam meg az ország legfőbb tekintélyeit.

— *Arról meg lehetnek győződve, hogy amig én ezen a helyen vagyok, addig törvénytelenséget sem elkövetni, sem megengedni nem fogok.*

Leirhatatlanul izgalmas hangulatban ült össze február 15-ikén a nemzetgyülés. Huszonnégy órával a berekesztés előtt, az utolsó ülésen még meg volt rá a *lehetőség*, hogy a Ház elfogadja a törvényjavaslatot. De ehhez csodának kellett történnie, amiben már csak *Gaal Gaszton* bizott. Még az utolsó másodpercet sem mulasztotta el és kérő szóval fordult minden oldal felé:

— Meg kell kérdenem mindkét féltől, magukra vállalják-e a felelősséget azért, hogy felboritják a helyzetet. Az utolsó pillanatban kérve-kérem mind a két oldalt: *gondolják meg, mit cselekesznek, mert cselekedetükért nemcsak a lelkiismeretükneb, hanem az egész nemzetnek is felelősek.*

Az ülés külsőségei is rendkivüliek voltak. Tizórás ülést tartott a Ház — reggel kilenctől este kilencig —, ami akkor egészen szokatlan volt. Hogy egy-két órán ne muljék, ha az a bizonyos csoda mégis bekövetkeznék!

... És egyszerre, mint a futótüz, hihetetlen hir szalad végig a zsibongó folyosón. „Ujabb békeajánlat!" *Huszár Károly*, aki már napok óta fáradozott a megegyezésen, izgatottan rohan a miniszteri szobák felé. Bethlent keresi, de sehol sem találja. A döntő pillanatban, amikor talán még elejét lehetne venni beláthatatlan bonyodalmaknak, a kormányelnök nincs a Házban.

Csakhamar kiderül, hogy *Bethlen a kritikus órában a kormányzónál van.* Egy-két perc mulva már *telefonbeszélgetés folyik a Várpalota és a házelnök dolgozószobája között.*

Ezalatt benn az ülésteremben kinos unalmassággal folyik a választójogi vita. Mindenki tudja, hogy a nagy kérdés nem ott dől el. Kivülről várjak az utolsó szót.

Megállt a Ház órája.

— Mi az? — dörög bele egy hang a terem unalmába. — *Megállt az óra!*

Mindenki felkapja a fejét. Hét óra ötvenöt perc ... Pedig már negyedkilenc. Husz perc óta mozdulatlan az óra.

Gaal Gaszton utolsó békekisérlete. Megállittatta a Ház óráját.

Pont háromnegyed kilenc. Minden szem a miniszteri folyosó felé fordul. Most érkezett a parlamentbe *Bethlen István.* Gaal Gaszton egy pillantás alatt már ott is van a miniszterelnök szobájában. De három perc sem mulik el és ujra feltárul a miniszterelnöki dolgozó szoba ajtaja. A házelnök jön ki, komoran szalad végig a folyosón, egy-két szót vált az izgatottan várakozó képviselőkkel és már fenn is van az elnöki emelvényen.

A képviselők betódulnak az ülésterembe. Az elnök feje fölött éppen akkor *ugrik egy órát az imént megmerevedett óramutató.* Jelzi, hogy: *elvégeztetett...*

Másnap szétszéledt a nemzetgyülés *választójogi törvény nélkül.* A záróülésen gondterhes bizonytalanság ült az arcokon. Vajjon mit hoznak az elkövetkező napok? Ebben a hangulatban pártkülönbség nélkül mindenkit sziven talált *Apponyi*, amikor a bucsuülésen az utolsó szavakat affelé a *Gaal Gaszton* felé irányitotta, aki olyan emberfeletti önfeláldozással harcolt a megegyezésért — hiába:

— Az elnök ur azt mondta, — igy szólt *Apponyi* — hogy mindent önzetlen, tiszta szándékból tett. Amikor ezt mondta, olyat mondott, amit mindenki el szokott mondani magáról. De ő abban a kiváltságos helyzetben van, hogy *neki ezt mindenki el is hiszi.*

Revolveres merénylet az ülésteremben.

1921 szeptember 24-én *revolverlövés dördült el a képviselőház üléstermében.* Akkoriban, a felfordulást követő első esztendőkben nyugtalansággal, izgató anyaggal volt tele a levegő. Természetes, hogy a nemzetgyülés is nap-nap mellett izgalmak szinhelye volt. A nyári szünet után egy-két napja volt együtt a Ház, amikor az emlékezetes ülésen az emeleti karzatról revolvercső villant elő. Mielőtt bárki észrevehette volna, a lövés eldördült és *a golyó egyik miniszteri bársonyszék mögé furódott be.* A merénylő — egy *Kövér Ibrahim* nevü ember — *Rakovszky Istvánnak* irányitotta a revolvergolyót.

Óriási izgalom támadt. A képviselők felugrottak helyükről, többen a kijárat felé tartottak. „Szünetet kérünk" — kiáltották sokan az elnök felé. De az elnök, *Kenéz Béla*, egy másodpercre sem vesztette el hidegvérét. Szüntelenül rázta a csengőt, a képviselőket csendre intette és helyükre utasitotta. Majd, amikor az izgalom elült, igy folytatta méltóságteljes nyugalommal:

— Képviselő urak, az ülés tovább folyik. Ez a zavaró incidens lehetett a nemzetgyülés szuverénitása elleni merénylet, áldozatot is követelhetett volna, de a nemzetgyülés szuverénitása és a nemzet örökké élni fog.

Az elnök nagyszerü és emelkedett megnyilatkozását zugó tapssal fogadta az egész Ház.

A merényletről a képviselőház egykori naplója szerényen igy emlékezik meg: „*Elnöki nyilatkozat egy karzati incidens tárgyában*".

Amikor Apponyi „szembehelyezte magát a törvénnyel".

Ez az elképzelhetetlen eset is megtörtént. *Gaal Gaszton* állapitotta meg az elnöki emelvényről a nevezetes trónfosztó nemzetgyülésen, 1921 november 4-ikén. A törvényjavaslattal szemben, amelynek előzményei ismeretesek, a legitimisták óvást emeltek. Megbizásukból *Apponyi* deklarációt terjesztett a nemzetgyülés elé. Lényege ez volt: az 1920. évi I. t.-c.-nek olyan értelmezése, hogy azt a jogfolytonosság és a jogfolytonosságot képviselő törvényes királyság fölé helyezik, a jog területének elhagyását és a forradalmi térre lépést jelenti; amit ezen a területen alkotnak — ha a törvény alakját is nyeri — *jogilag hatálytalan.*

A tiltakozó deklaráció felolvasása után a legitimisták a király éltetése mellett Apponyi vezetésével kivonultak a Ház ülésterméből. Már a következő szónok beszélt, amikor Bethlen felsietett az elnöki emelvényre és valamit magyarázott az elnöknek. Nyomban ezután az elnöki csengő hangja szakitotta meg a szónokot és *Gaal Gaszton* az elnöki székből nyilatkozatot tett:

— A nagy zajban nem hallottam azt a kijelentést, hogy az a törvény, amelyet a nemzetgyülés most hoz, hatálytalan. Erre vonatkozólag meg kell tennem észrevételeimet. Jelenleg a nemzetnek egyetlen alkotmányos és törvényes hivatott képviselete van és ez a nemzetgyülés. Ennek a törvénynek megalkotásában részt vett a képviselő ur is, aki előbb a nemzetgyülés kompetenciáját kétségbe vonta. Sőt egyenesen megállapithatom, hogy ha a nemzetgyülés nem lett volna, az illető képviselő nyilatkozatát arról a helyről meg sem tehette volna. Mindezeknél fogva innen, az elnöki székből megállapitom, hogy *Apponyi Albert képviselő ur ezzel a kijelentésével szembehelyezte magát a törvénnyel.*

A humorista Rakovszky.

Rakovszky István az első nemzetgyülés idején erélyes, pártatlan és népszerü elnök volt. A szólásszabadságot, a házszabályokat példásan tiszteletben tartotta. Az sem volt jelentőség hijján, hogy a *csengőt* nála energikusabban aligha tudta valaki kezelni. Vele nem igen történhetett meg az, ami *Péchy Tamással*, a régi idők házelnökével, amikor egyik viharos ülésen az egészen fiatal *Tisza István* felrohant hozzá az elnöki emelvényre és azt mondta neki:

— Öregem, szaporábban rázza azt a kolompot, mert kiütik a kezéből.

Rakovszkynak szokása volt, hogy elnöki figyelmeztetéseit olykor humoros formában tette meg. Egy alkalommal *Friedrich István* beszédében ezt mondta: „Megjósolom, hogy ennek az intézkedésnek sulyos következményei lesznek." Mire Rakovszky élesen rácsengetett és a Ház viharos derültsége között szólt rá Friedrichre:

— Képviselő ur, figyelmeztetem, hogy *az utolsó jós Habakukkal kimult.*

Dr. Vidor Gyula.

Ma reggel nyitunk! Spolarich KÁVÉHÁZ

A régi Párizs régi nagyjai.

Munkácsy alkonya: az „Ecce Homo“.

IRTA: PEKÁR GYULA.

Ha valaki, ugy magyar létére ö, a „Grand Mishka“, a mi halhatatlan Munkácsynk, igazi párizsi, igazi *„parisien de Paris“* és méltó nagyja volt a régi Párizsnak. Immár három és fél évtizede, hogy a Mester elborult elmével halt bele utolsó remekébe, az *„Ecce homo“*-ba, de én a nagy müvésztragédia örök gyásza ellenére ma se tudom feledni azt az derüs dicsöségét, mely a magyar név örök becsületére oly csodás káprázattal áradt ki a legendás Munkácsy-szalon fényforrásából öt világrész felé. Külön díszes könyvet irtak akkor Párizs legelsö *hét* szalonjáról s a Munkácsy-szalon egyike volt ennek a hét legelsönek . . . s én ama meleg barátság révén, mely a házhoz füzött, négy évi párizsi tartózkodásom heti vizitjei, lakomái, estélyei alatt ámuló tanuja lehettem annak, az erélyes Munkácsyné egy társadalmi generális hadászati fölényével hogy harcolta ki s tartotta fenn szalonjában napról-napra az ö „nagy Mishkája“ világdiadalát. Mert az ö alkotása, az ö érdeme volt az a hires szalon, — a mélázó és müvészetén kivül semmivel se törödö Munkácsyt ö szinte gyermekeként örizte, óvta, ápolta, s életkeretet teremtve a zseninek, ö volt az, aki megszervezte a Mester egész pályáját, világhirét, *gloire*-ját: halhatatlanságát . . .

Kezembe veszem erélyes irással ajánlott fényképét: rubensien testes belga-flamand dáma, kinek szépsége fiatal korában parancsoló lehetett... *Cécile Papier* a kis Luxembourg állam föközjegyzöjének, vagyis igazságügyminiszterének volt a leánya, ki mérsékelten boldog elsö házassága után a düsseldorfi uj csillagba, a költöien érdekes és nagyon elegáns magyar festöbe, Munkácsy Mihályba szeretett bele. Oly ügyefogyottnak látta öt az élet viharaival szemben . . . hát ellentmondást nem türö erélyével férjül vette maga mellé s hogy legyen végre célja életének, minden szerelmes nagyravágyását és szervezö képességét a Munkácsy-ház szolgálatába állitotta. Nem az ö érdeme, hogy Munkácsy lángész volt, de igenis vallom és állitom, hogy a „Grand Mishka“ e nélkül a hadvezéri akaratu s gyakran annyira félreismert jó feleség nélkül soha se lehetett volna azzá a világhirességgé, akivé lett.

Avenue de Villiers . . . hatalmas palota volt a Munkácsyék otthona Párizs legelegánsabb részében, a regényesen bájos Parc Monceaux közelében. Péntek volt az ö hires fogadó-napjuk, mikor is 5-töl 7-ig rendesen háromszázan fordultak meg náluk *„tout Paris“* legelökelöbb világából. Egy két emelet magasságu, muzeummá képzett óriási lovagterem volt ez a szalon, mely teleaggatott kincses és fantasztikus mivoltában valami ezeregyéjszakai csodabarlangra emlékeztetett. A gigászi kandalló párkányán kitömött paripán talpig páncélos lovag ugratott . . . itt trónolt Munkácsyné, kinálta a teát, vezényelte gránátosi hangjával a vendégek forgatagának jour-szinjátékát. Minden tiz percben huszával a müterem lépcsöje felé parancsolta a látogatókat (én voltam egyik adjutánsa!), hamar, fel az atelierbe, hadd lássa Párizs a „Grand Mishka“ készülö uj alkotásait! A Mester maga ritkán jött le a jourra, ö fenn dolgozott s a tömjénezö francia dámák bókjaira diákosan mérgelödve hortobágyi magyar káromkodással felelgetett . . . hányszor integettem neki, vigyázzon, de ö csak annál vigabban hunyorgatott vissza rám: „bánom is én, öcsém, ugy se értik . . . eh, menjenek a f—ébe s hagyjanak dolgozni!“ Ilyenkor a család legbensöbb barátnöje, *Földváry Emma* csititotta ös s mi, az akkori Párizs aranyifjusága: *Malonyai, gróf Somssich József, Scitovszky Tibor, Lovrich Jóska* s koloniánk két legszebb ifja: *Nagy Emil* meg *Ivády Béla* (nem árulom el, melyiköjüket tartották a párizsi dámák szebbnek!), ilyenkor, mondom, mi alig tudtuk kacagásunkat visszatartani. Ragyogó emlékek . . . hát még az elkészült remekek szinpadi zsenialitással rendezett „bemutatói“! Mindezt az asszony szervezte! A *Mozart* bemutatásakor legelsö müvészek énekkara zengte azt az opust, melynek hangjainál a nagy zeneköltö kilehellte lelkét . . . hát a *Honfoglalás* „vernissage“-ja! Hetekig beszélt erröl Párizs, — én jól ismertem azt a francia marquist, akit Munkácsy Árpád modelljéül magának kiszemelt . . .

Hetekig fecseghetnék én e szalonról, de most másról kell szólnom. Arról, hogy a világdicsöség zenithjén álló Mester napja mint kezdett homályosodni s e nap szaporodó foltjai lassan-lassan mint boritották el a gyermeteg zseni lelkét növekvö szörnyü árnyaikkal.

*

Nem egyszerre jött az a Nagy Baj, lassan kerülgette, alattomosan környékezte, orvul ejtette hatalmába a derüsen széplelkü, szelid halhatatlant. A jelek, a prodromálisnak tünetei szaporodtak s a küzködö rémület torzulatai egyre gyakrabban visszatértek a szegény Mester arcára. Szokatlan dührohamok tápászkodtak benne, — emlékszem, egy bizalmas ebédjükön a tányért akarta a felesége fejéhez csapni, pár nap mulva meg ugy összeveszett egy szerkesztövel, hogy mint párbajsegédek az öreg Türr Istvánnal alig tudtuk az ügyet elsimitani. Jöttek aztán képtelen szerelmi kalandok . . . sirt szegény jó Munkácsyné, de már az ö könnyes zsebkendöje se tudta többé ezeket a tüneteket lep-

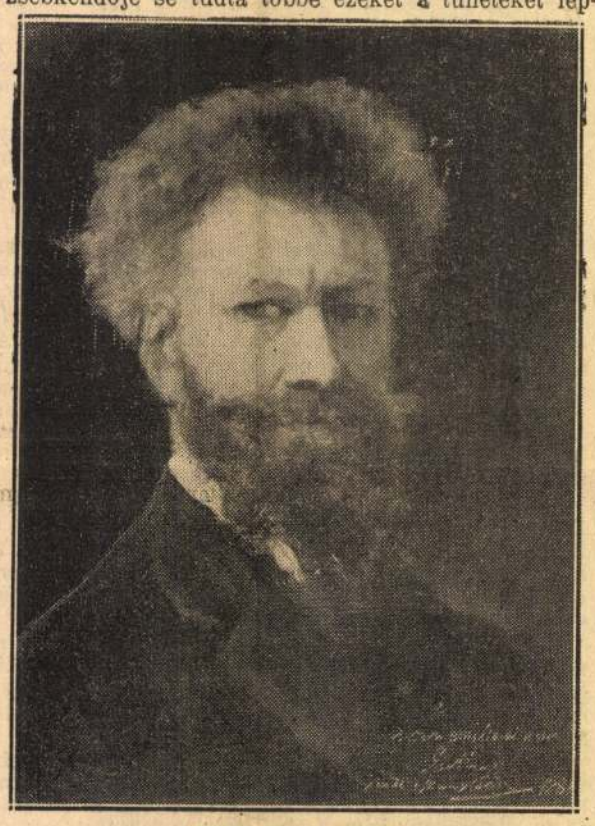

MUNKÁCSY MIHÁLY.

lezni. Mi, a barátok szorongva figyeltük, óvtuk, öriztük a Mestert és sokat tárgyaltunk a Fausztszerü tudós öreg *Gruby* doktorral, ki az angyali lelkü *De Gerando Antonius* révén maradt ránk a magyar kolónia fizikusaként. Ö felsóhajtott: tabes, paralizis . . . Óh, beh siralmas is egy ily derüs lángelme fényeresztését végignézni! Mert Munkácsy volt tán a legtisztább *öntudatlan* zseni, akit valaha láttam. Festett, alkotott, könnyen és természetesen, mint ahogy a nemes fa termi gyümlöcseit: isteni öntudatlansággal. Se magáról, se másról, se esztétikáról, se müvészettörténetröl fogalma se volt neki! . . . Hányszor faggattam, mit tart az olasz renaissanceról, kik a kedvencei a cinquecento mesterei közül? Ö csak humorosan vonogatta a vállát:

— Tudom is én, öcsém! Sohse törödtem én azokkal az öreg piktorokkal. Nem vagyok én professzor, a fejem se káptalan, olvasni se szeretek... Itália? *Sohse voltam én talián földön! De nem is bánom.* Nem kell a festéshez tudomány. Én festek a magam módja szerint. Ugy, ahogy gyün . . . A többit a fene bánja!

Én egyre gyakrabban járogattam el ekkor hozzá. Szivem szorult össze: szegény Miska bátyám már egyre tétlenebbül üldögélt az árvuló müteremben s egyre reszketöbb kézzel simogatta a homlokát. Motyogva mesélt nekem inaskoráról, Düsseldorfról, élete küzdelmeiröl s fuldokló halkan emlegette a szép szöke *Madame Chaplin*-t, ki éltének tán egyetlen igazi nagy szerelme volt . . . A következö héten azonban már félelmesen fogad kettönket, *Malonyayt* meg engem, — hadonázva tombol, káromkodik, félrebeszél, majd kimerülten kap észbe s zokogó megadással kezd bucsuzni tölünk. A bucsu jeléül tucatszám ajándékozza oda Malonyaynak legszebb nagy Milton-vázlatait s egyéb kincsetérö hatalmas tanulmányait, képeit. „Vigye, öcsém . . . ezt is . . . ez is tetszik? . . . Vigye, vigye mindet . . .“ Én hiába bököm *Malonyayt:* fogadjon el emlékül *egy* vázlatot, de ne többet, nem való az, negyven képet elvinni a beteg Mestertöl, bármennyire kinálja is . . . Felemlitem ezt, mert utóbb sok rosszat mondtak *Malonyayról*, az ö nagyértékü, hires Munkácsy-gyüjteményének az eredetéröl: ez a valóság. Ha hibázott, Malonyay abban volt hibás, hogy a *beteg* Munkácsy ajándékozó kedvével s a kinált csábitó remekmüvekkel szemben nem volt elég lelkiereje ahhoz, hogy birvágyát fékezze . . .

*

És most jönnek a tragédia legszivbemarkolóbb percei, melyeket mint tán egyetlen tanu vele éltem át s amelyeknek jelenetei, szavai kinos pontossággal örökre lelkembe vésödtek. Borul a zseni, de a Mester hösiesen védekezik a lelkére ereszkedö sötétség ellen. Tizenegy hónappal a szanatórium elött egy reggel felmegyek hozzá s nagy örömömre egy másfélméteres pompás uj vázlatot látok a müteremben. Krisztus-téma, hogy mi is ez? Persze, az *„Ecce homo“*-jelenet. A Mester remegö ajakkal, mohón lesi arcomat:

— Csak ugy odamázoltam, öcsém . . . Hogy lássam, tudok-e még? Jó?

— Nagyszerü, Miska bátyám! Az a Krisztus fölséges. De mért áll ott azon az erkélyforma micsodán?

— Tudom is én. Ugy gyütt . . .

Szeme a régi tüzzel lobog. Én melegen szorongatom a kezét:

— Hát aztán mi lesz most ezzel a csodaszép vázlattal?

— Tudja a fene. Marad a sutban, a magazinban.

Nekem egy ötletem támad:

— Hohó, de ne maradjon ám, kedves bátyám! Ennek nem szabad vázlatnak maradnia!

— Hát mi legyen vele?

— Megmondom, drága Mester: ezt meg kell festenie nagyban . . . !

— Nagyban? — ijed ö a fejéhez kapva, — egy ily nagy képnek vágjak neki?!

Magam is megdöbbenek: rábeszéljem ezt a beteg embert? De a vázlat szépsége elragad:

— Igen, igen . . . legyen ez az *„Ecce homo“* a harmadik képe a Krisztus-triptichonnak!

Rám néz. Festékes ujjával a szegény homlokát gyurja:

— Triptichon? Mi a fene az, öcsém?

— Nézze, kedves bátyám, maga már megfestette Pilátust, a Golgothát, legyen ez az *„Ecce homo“* a harmadik a hármas képben . . .

— Hm, nem rosz. Meglássuk.

Tiz nap mulva már ott feszül az óriási vászon a müteremben. Munkácsy reszketö kézzel huzogatja bele a jelenet nagy vonalait:

— Maga beszélt rá, öcsém. Meg van elégedve?

Hát sikerült, rávettem öt az *„Ecce homo“* óriási feladatára. De hazamenet a Szajnahidon, bevallom, nagy lelkiismeretfurdalás fogott el: Jól tettem-e, hogy ezt a nagybeteg embert erre az emberfeletti eröfeszitésre rávettem? Azontul persze csak annál gyakrabban eljárogattam hozzá reggelenként s hányszor találtam ott szegényt görnyedö roskadtságban a vászon elött! Nyögve, gyötrödve gyurta szegény izzó homlokát:

— Jaj, öcsém . . . most tiz óra . . . én reggel hat óra óta fenn vagyok . . . hat óra óta töröm a fejemet . . . érzem, *valamit* kell csinálnom, *de... de nem tudom, mit...* Nem tudom gondolataimat összpontositani . . . hiába erölködöm, sehogy se jut eszembe, voltakép mit is . . . *mit is kellene csinálnom . . .?*

— Festenie kell, édes bátyám, — sugom s lopva könnyemet törlöm.

— Ahá, festenem? Persze! Igen . . . igen —

— Ezt a képet itt ni . . .

— Ezt?

Rám néz küzködö gyermekszemével. Sohase felejtem el a tekintetét:

— Köszönöm. Megvan. Tudom már. Ezt a képet kell festenem . . .

Ujra kigyul a szeme, — rajta, neki a munkának! Dolgozik és lelke sötétségével harcolva, emberfeletti eröfeszitéssel mégis megalkotja tizenegy hosszu hónap alatt az *„Ecce homo“*-t. Még egy utolsó nagy bemutató a Munkácsy-palotában, még egyszer felvonult *Tout Paris* gratulálni, de jaj, döbbentö volt már ekkor a szegény Nagy Miska dult arca! A gratulációkra fogvicsoritva káromkodott magyarul . . . s a következö reggelek egyikén kitört a dühöngö örület rajta. Tarkónragadta, meg akarta fojtani a palota *butler*-jét, a derék *Eugène*-t. A fényes szellemre örökéj borult. Mi ketten, Somssich-al mentünk ki a vasutra, mikor a szegény jó Munkácsyné elszállitotta . . .

Örök éj . . . s ebben a Munkácsy-szalón káprázata nem gyul ki többé soha. Ez a fény már csak hálás néhányunk kegyeletes emlékében él. Miska bátyám fenségesen szép és szelid oroszlánfejét a halhatatlanság örökzöldje boritja, én a jó Munkácsyné sirjára gondolatban és magyar hálából ezuttal is ismét egy csokor pármai ibolyát teszek le. Azt szerette legjobban.

A Kisiparért

A polgármester megsemmisítette a cipészipartestület elnökválasztását

A budapesti cipészipartestület még a tavasszal tisztújítást tartott, amelynek során *Német* Jánost választották elnökké. Német János, aki a főváros közgyűlésének tagja, foglalkozása szerint szintén cipészmester, de mesterségét nem gyakorolja. Ezt a körülményt használták fel az ipartestület ellenzéki tagjai az elnökválasztás megpeticionálására. Az ellenzék megfelelő számú aláírással a polgármestertől kérte az elnökválasztásra vonatkozó közgyűlési határozat megsemmisítését, arra hivatkozva, hogy a törvény szerint ipartestületi elnök csak az illető ipart tényleg folytató személyiség lehet, már pedig miután Német János a cipészmesterséget nem gyakorolja, eszerint ő nem lett volna elnökké választható. A fellebbezés ügyében szombaton hozta meg döntését *Szendy* Károly polgármester és helyt adva az ellenzék fellebbezésének, az abban felsorolt indokokra való hivatkozással az elnökválasztást megsemmisítette. A budapesti cipészipartestület ilyenformán rövidesen új elnökválasztó közgyűlést lesz kénytelen egybehívni.

Tisztességtelen versenyper a „Magus" korcsolya körül

Éles harcok a korcsolyakészítő iparban

A magyar korcsolyakészítő kisipar az utóbbi időkben örvendetesen fellendült és az ipar kiváló készítményei *a piac keresett cikkeivé váltak.* Az enyhe tél miatt az idén a korcsolyakészítők között a készítmények eladása körül *oly éles verseny keletkezett,* amelynek eszközei sok esetben ütköztek bele az üzleti tisztesség fogalmába. Egy ilyen ügy *foglalkoztatja most a budapesti törvényszéket és az ügyészséget* is annak a feljelentésnek, illetve keresetnek folyományaként, amelyet az egyik budapesti korcsolyagyáros indított a *„Magus"*-gyártmányú korcsolyák kizárólagos eladója, *Verő* Miksa vaskereskedő ellen. A bűnvádi feljelentés szerint, *Verő* Miksa a *Telefongyár* által gyártott *„Magus"* védjegyű korcsolyáit akként hirdeti, hogy azok *tűzben edzett prima acélból* készültek, holott a feljelentéshez becsatolt és *Misángyi* Vilmos dr. tanár, a Műegyetem Mehanikai Tehnológiai Intézete vezetőjének *szakvéleménye szerint a „Magus" korcsolyák lágyvasból készültek,* egyszerű edzést kaptak csupán *és acélnak nem minősíthetők.* Éppen ezért, a feljelentő cég szédelgő feldícsérés és tisztességtelen verseny vétségének elkövetése miatt *a „Magus" korcsolyákra a bűnügyi zárlat elrendelését* és a gyártmányt dícsérő összes nyomtatványok *elkobzását* kéri. A „Magus" korcsolyák árusítója, Verő Miksa ellen egyidejűleg a tisztességtelen verseny abbahagyása és *18.000 pengő okozott kártérítés megfizetése végett* a budapesti törvényszékhez keresetet is adtak be. A korcsolyakészítő iparosok és kereskedők nagy érdeklődéssel várják, hogy ebben a bűnvádi feljelentésig fajult üzleti versenyben az ügyészség és a törvényszék milyen álláspontra fog helyezkedni.

Dömpingárakkal pusztítja a tőkeerős sodronykartel a kisipart

A sodronykészítő iparban áldatlan harc dúl, amely hova-tovább a szakma *kisiparos képviselőinek teljes pusztulásához fog vezetni.* Az az öt gyár, amely az úgynevezett *„sodronykartelt"* alkotja, nem elégszik meg azokkal az előnyökkel, amelyeket az anyagbeszerzés alkalmával *a kisipar rovására a Rimamurányitól élvez,* hanem a munkavállalásoknál a *kisipar letörése céljából* olyan mérvű árrombolást végez, amely már-már a saját egzisztenciáját is veszélyezteti. Néhány évvel ezelőtt a kormány megszüntette a sodronykartelt, de újabban ismét életrekelt, s *folytatja a magyar sodrony-kisipar teljes tönkretételét célzó működését.* Azok a kis- és középiparosok, akik a kartel nyomása alatt legjobban szenvednek, több ízben kezdtek már tárgyalásokat a kartellel, *de ezek a tárgyalások eredményre nem vezettek,* mert egyrészt a kölcsönös bizalmatlanság, másrészt *a nagyok profitéhsége* minden egészséges megoldást meghiúsított. Uj mozgalom indult meg a napokban, melynek az a célja, hogy *feltartóztassa a kisipar pusztulását,* s egy olyan megegyezést hozzon létre az egymással szembenálló felek között, amely végre nyugalmat teremtsen a szakmában, s az árrombolásnak is egyszersmindenkorra véget vessen. Szó van a nagyüzemek racionálizálásáról, s egyes üzemeknek leállításáról, másrészt a kisipari üzemek számának csökkentéséről oly módon, hogy az iparukat nem folytató kisiparosok *a megmaradó üzemekben* egzisztenciájukat biztosító megbizatásokat kapnának, s valamennyi megmaradó üzem az anyagbeszerzésnél is *egységes kedvezményben* részesülne. A tárgyalások megindultak, s az érdekeltek kíváncsian várják, sikerül-e a megállapodásokat *a kisipar sérelme nélkül létrehozni,* s a szépen elgondolt megegyezés nem fog-e ismét a nagyok féltékenysége és kapzsisága miatt zátonyra kerülni.

A gyógyszertárak adás-vételi gyakorlatának megszüntetése megoldhatná a gyógyszerész-droguista harcot

A hivatalos lap december 28-i számában megjelent miniszteri rendelet a droguisták és gyógyszertártulajdonosok között már évek óta duló áldatlan küzdelem *egyik fejezetét zárja le:* Az *Uj Magyarság* kisipari rovatában több izben foglalkozott ezzel a harccal s mint a miniszteri rendelet igazolja, *cikkeink nagy mértékben hozzájárultak a most megindult tisztulási folyamathoz.* A rendelet előzménye az, hogy gyógyszertártulajdonosok *tisztességtelen verseny címén* pereltek droguistákat (kiknek 60 százaléka maga is okleveles gyógyszerész). Ezek a droguisták 1200—2000 pengős perköltségeket voltak kénytelenek fizetni *azért, mert ricinusolajat, formalint s hasonló „gyógyszerek"-nek nevezett háziszereket árusítottak.* Viszonzásul droguisták pereltek gyógyszertártulajdonosokat, mert este hat óra után olyan cikkeket árusítottak, *melyek gyógyszereknek egyáltalán nem nevezhetők.* A miniszteri rendelet most meghatározza azokat a cikkeket, amelyeket gyógyszertártulajdonosok egyáltalán nem s azokat, amelyeket csak 6 óráig árusíthatnak. A két foglalkozási ág közötti harcot *ez a rendelet végleg nem szüntetheti meg,* mert a droguisták és gyógyszertártulajdonosok közötti ellentétek *mélyebben gyökereznek.*

A legsulyosabb anomáliákat a már rég elavult 1876-i törvény *be nem tartása, illetve végre nem hajtása idézi elő.* A törvény értelmében u. i. a *„személyes jogú"* gyógyszertárak *el nem adhatók.* A tulajdonos elhalálozása esetén az özvegy, ennek elhalálozása, vagy újra férjhezmenetele esetére a kiskorú gyermekek a személyes jogú gygyszertár *haszonélvezői.* Ha azonban az özvegy és a gyermekek haszonélvezete megszünik, *a jog az államra száll vissza,* s a megüresedett jogra a hatóság első tisztviselője *pályázatot ír ki,* melyet végső fokon *a belügyminiszter az arra legérdemesebbnek adományozza.* A törvény ezen rendelkezése azt célozza, hogy *minden okleveles gyógyszerész bizonyos idő eltelével gyógyszertári joghoz juthasson.* Van azonban a törvénynek egy pontja, mely ezt a helyes elgondolást *felborítja,* mert alkalmat ad a törvény kijátszására. Ezen pont értelmében a belügyminiszter a gyógyszertár személyjogát *átruházhatja,* minek következtében a személyjogú gyógyszertárak a gyakorlatban *adás-vétel tárgyát képezhetik* annak dacára, hogy ez a törvény értelmében *tilos.* Az érdekeltek u. i. a belügyminiszterhez kérvényt nyujtanak be, amelyben *a már előzetesen megkötött adásvételi szerződés elhallgatásával a jog átruházását kérik.* Patikajog tehát csak a legritkább esetben üresedik meg, s így gyógyszertárhoz csak az a gyógyszerész juthat, *aki a szükséges nem is csekély összegü pénz felett rendelkezik.*

Az évtizedes gyakorlat kialakította a patikák árait is, melyek az évi forgalomnak pontosan *két és félszeresében* vannak megállapítva, tekintet nélkül a felszerelésre — és anyagkészletre. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy a vételár 20 százaléka csik anyagi- és 80 százaléka jogi értékre. Egy budapesti gyógyszertar értéke 100.000—400.000 pengő között váltakozik, mely árakat elérni, ha azok nem jövedelmeznének, *bizonyára nem volna lehetséges.*

Kétségtelen, hogy a korábbi évekhez képest a gyógyszertárak forgalma is csökkent, de ennek *távolról sem a sokszor a megélhetésükért is küzdő droguisták konkurrenciája,* hanem elsősorban *a betegsegélyző pénztáraknak* a gyógyszertárakkal szemben *túlmagasra srófolt igényei* az okozója. (Ezzel a kérdéssel behatóan külön cikkben fogunk foglalkozni.)

A kisebbforgalmú vidéki gyógyszertárak tulajdonosaik részére nyugodt létalapot biztosítanának, ha az évtizedek folyamán kiadott, feleslegessé vált, elavult rendelkezések létüket nem veszélyeztetnék. Egyik ilyen rendelkezés *a gyógyszerek vegyvizsgálatának kötelezettsége,* mely eltekintve attól, hogy a vizsgálathoz 2—3000 pengő értékű vegyszer, mikroszkop-, platinaeszközöknek raktáron tartása szükséges, egyszerűen kómikus, mert hiszen a gyógyszereket általában világhírű vegyigyárak állítják elő, amelyeknek felülvizsgálata vidéki gyógyszerészek által valóban felesleges. Az ily rendelkezések, továbbá egyes, a tisztifőorvosokra ruházott jogok sokszor a gyógyszerész egzisztenciáját alapjában rendítik meg, mint azt egy legutóbb előfordult eset igazolja. A tisztifőorvos u. i. egy kis falusi patika pincéjének betónozását rendelte el. Ez a patika haszonélvezőjére, egy szegény özvegyasszonyra olyan súlyos kiadásokat jelent, amelyeket csak éveken át tartó koplalással fog behozhatni. Ezek azok az anomáliák, amelyek ellen a gyógyszerészeknek elsősorban kell küzdeniök. A drogériák gyógyszerárusítása már csak néhány háziszerre vonatkozik s ezt a kérdést kölcsönös jóindulattal végleg meg lehetne oldani.

Közel 300 magyar vállalat jelentkezett eddig a nemzetközi vásárra

Lengyelország is résztvesz a tavaszi árumintavásáron

Az idén az ismert külpolitikai események folytán beállott gazdasági depresszió miatt, a legnagyobb csendben indultak meg a budapesti nemzetközi vásár előkészületei. Ennek ellenére — mint értesültünk — *a május 3—13. között megtartandó nemzetközi vásárra* már eddig közel 300 magyar vállalat jelentkezett, ami az 1934. évi vásár teljes kiállítói létszámának közel egynegyede. A vásárra a jelentkezések szakadatlanul tartanak, annál is inkább, *mert a január 15-ig jelentkező kiállítók 10 százalék helydíjkedvezményben részesülnek.* Értesülésünk szerint, különben több külföldi állam is részt fog venni a budapesti nemzetközi vásáron. Ezek közül *Lengyelország hivatalos külön pavillonban fog kiállítani.*

Itt említjük meg, hogy a vásárral kapcsolatban kiírt tervpályázatra közel 150 tervező vette ki a pályázati feltételeket. A pályázati határidő január 10-én jár le, amely után a zsüri haladéktalanul megkezdi működését.

A felügyelőhatóság az ipartestület jóváhagyott alapszabályait nem változtathatja meg. Budapest székesfőváros polgármestere az egyik fővárosi ipartestület jóváhagyott alapszabályainak egyes pontjait, arra való hivatkozással, hogy a kereskedelemügyi miniszter azokat a fennálló érvényes rendelet elveibe ütközőnek minősítette, határozattal törölte. Az érdekelt ipartestület fellebbezésére a kereskedelemügyi miniszter november hó 5-én 68.915—1934. XVIII. sz. a. a polgármester határozatát megsemmisítette azzal az indokolással, hogy „a felügyelő hatóság a jóváhagyott alapszabályokat határozatilag meg nem változtathatja, mert ez a közgyűlés hatáskörébe tartozik". A felügyelőhatóságnak tehát gondoskodnia kell a közgyűlésnek az 1932. évi VIII. t.-c. 34. §-ának második bekezdése, vagy esetleg a törvény 32. §-ának ötödik bekezdése alapján való összehívásáról.

Február végéig kell az ipartestületeknek közgyűléseiket megtartani. Az ipartestületeknél a rendes évi közgyűlésnek megtartásának ideje tekintetében a multban nem volt meg a megkívánt egyöntetűség. Némelyik ipartestület rendes évi közgyűlését csak a késő tavaszi hónapokban tartotta meg. A közgyűlési határozatok késedelmes jóváhagyása, illetve a felterjesztések késedelmes elintézése gyakran az ipartestületi közgyűlések késői megtartásának volt a következménye. Igaz, hogy sok esetben a felügyelőhatóság részéről az alapszabályoknak jóváhagyása nem ment mindig akadály, vagy késedelem nélkül és így ez nagymértékben járult hozzá, hogy az ipartestületek nem tudták a törvényben megkívánt időben közgyűléseiket megtartani. Miután azonban az ipartestületek túlnyomó többségénél az új alapszabályokat a felügyelőhatóságok már jóváhagyták, nincsen akadálya annak, hogy a jövő évi közgyűléseiket az ipartestületek a törvény kívánalmainak megfelelően február hó végéig megtartsák.

Aranyat ér a Kisipar munkája

Olvasóinknak ajánljuk NAGY FERENC kalaposmestert Muzeum-körút 4 Erzsébet-körút 7.

Jancsurák Gusztáv réz- és bronzművesmester IX., Ferenc-u. 39

Vály József rézműves VII. NAGYDIÓFA-U 9

ZIMMERMANN NÁNDOR SZIJGYÁRTÓ-MESTER V. kerület, Vilmos császár-út 74.

Molnár János villanyszerelő VII., KERTÉSZ-U. 50

Feisthammel Károly úriszabó IV., Kossuth Lajos-utca 18.

Jancsik István úriszabó IV., Irányi-utca 2. sz.

Róth műköszörűs VI., Podmaniczky-u. 31.

KISS KÁROLY úri és nőicipész IV., Kaplony-u. 3

Blazsek Adolfné műköszörűs IV., Kecskeméti-u. 1

Sárándy Lajos köt.-szövő VIII., Lósy Imre-u. 1

Nagai Béla női szabó IV., Városház-utca 10.

A népszerű természettudományi könyvtár ujdonságai

Nemzetközi viszonylatban is egyedülálló az a munka, amelyet a Természettudományi Társulat, különösen a társulati folyóirat és könyvek kiadásával végez. A tudományok népszerűsítése olyan színvonalon, amely nem megy a tudományosság rovására, de kielégíti az intelligens olvasót és még sem haladja meg a kevésbbé művelt osztályok értelmi nívóját, olyan szerencsés megoldás, amelyre példát hiába keresnénk másutt, bármely más nemzet irodalmában. Ez az „élvezhetővé tett tudomány" kultúrális szempontból eléggé meg nem becsülhető hivatást tölt be és annyi pusztuló érték mellett szinte páratlanul munkálja a jobb magyar jövőt. Most jelent meg a könyvpiacon a népszerű Természettudományi Könyvtár 16., 17. és 18. kötete, az alábbiakban ismertetjük őket.

Rapaics Raymund: A kenyér és táplálékot szolgáltató növényeink története. Csodálatos, hogy mily keveset tud az ember a legközönségesebb dolgokról, amilyen a mindennapi kenyér. Az emberi táplálék története érdekes kultúrhistóriai megállapításokra vezet. A hiedelemmel szemben, hogy az ember ősfoglalkozása a halászat és vadászat volt, a szerző megállapítja, hogy a gyüjtögetéssel kezdődött a gazdálkodás. A gyüjtögetésre már a természet megtanította az embert, amit számos példával lehet igazolni. A gyüjtögetőgazdálkodást nem szabad paradicsomi állapotnak képzelni, az csak a legnyomorúságosabb tengést biztosítja és nem volt „a multban olyan kor, amikor munka nélkül meg lehetett volna élni". Ha megállapítjuk, hogy milyen növényeket gyüjtögethettek őseink, akkor a régi magyar kultúrára vonatkozólag számos érdekes adathoz juthatunk. A gyüjtögetett növények elkészítése különféle módja alakult ki az idők folyamán. Az első volt a leves, az elmaradottabb szláv népek *borscs*-a, amelyből származik egyik régi levesnövényünk „bojtorján" neve. A bojtorjánon kívül az ősmagyarságnak a kása-féle étel lehetett fő növényi eledele. A kása már koncentráltabb étel, mint a leves, de kétségkívül primitívebb, mint a kenyér, amely később jelentőségben felülmulta. A leves és a kása-kort a kenyér-kor váltja fel, melyet ismét az élelmezés új iránya szorít háttérbe napjainkban. A kenyérrel egyidőben indult hódító útra a búza, amely kenyérkészítésre legalkalmasabb növényünk. A búza őshazájára és elterjedésére vonatkozólag nagyon érdekes adatokat kapunk Rapaics dr. könyvében. Külföldi kutatásokra alapított megállapítása szerint a búzának éppen úgy, mint egyéb termesztett növényeinknek őshazája nem a sikság, hanem a hegyvidékek. Az az érzésünk, hogy a tudós szerző ismét igen értékes könyvvel gyarapította népszerű tudományos irodalmunkat.

Éhik Gyula dr.: Prémes állatok tenyésztése. Új gazdasági üzemágak keresése valamint kevés tőkével rendelkező kisemberek belekapcsolódása a mezőgazdasági termelésbe, különösen a külföld érdeklődését felkelteték a prémes állatok tenyésztése iránt. A házinyúl tenyésztésétől eltekintve, Magyarországon eddig csak szórványosan foglalkoztak prémes állatokkal. Éhik dr. könyve hasznos útbaigazítást ad a prémes állatok természetrajzára, tenyésztésére vonatkozólag és térképekkel világosítja fel az olvasót, hogy a klimatikus viszonyok tekintetbevételével az ország melyik részén, milyen prémes állat tenyésztésével érdemes foglalkozni. A tenyésztés kérdése arra indítja a szerzőt, hogy hosszabban foglalkozzon az átöröklődés problémájának ismertetésével. A pompásan megírt könyvecske hézagpótló irodalmunkban.

Moesz Gusztáv dr.: A házigomba és az épületek elgombásodása. Különösen régi házakban, amilyen nagyon sok van mindenütt, kellemetlen vendég a falgomba és kiirtása sok fejtörést okoz a lakonak. Bizonyos körülmények között hasonló nehézségek merülnek fel a modern építész előtt is. A házigombák különböző fajtáinak ismertetése után az ellenük való védekezést kimerítően tárgyalja a tudos szerző és könyve végén érdekes tanácsokat ad „A házigombásodás jogi vonatkozásai"-ra vonatkozólag. Kevés hasznosabb könyvecske jelent meg az utóbbi időben a magyar könyvpiacon.

Mai irók

Harsányi Zsolt: Ecce homo

Munkácsy Mihály életregénye

Asztalosinasból világhíres festő, kinek Párisban saját palotája volt... Siralomház, Krisztus Pilátus előtt, Honfoglalás... körülbelül ennyi, vagy alig valamivel több, amennyit egy átlagos magyar Munkácsyról tud. Élete, kínlódásai, álmai, emberi és művészi mivolta, egyénisége mind, mind egy bezárt könyv lapjai. A magyar közműveltségnek tett tehát nagy szolgálatot Harsányi Zsolt, hogy kinyitotta ezt a könyvet s a regény vonzó formájában föltárta Munkácsy gazdag világát. Rengeteg anyagot dolgozott föl, szinte belekábul az ember az adatok tömegébe. Egy kis takarékosság talán még használt volna is. A munkát mindenesetre nagyvonalúbbá tette volna s a művészi egység tömörebb lett volna. Az a benyomásunk, hogy ez a Petőfiről és Madáchról szóló regényeiben jobban megvan, mint itt. S ami ennél talán még fontosabb: Harsányi Zsoltnak jobban sikerült Petőfi és Madách egyénységét, jellemét megmutatnia, mint Munkácsyét. A sok korbeli adat, környezetrajz és életadalék valahogy eltereli a figyelmet önmagáról. Ez az érzésünk. De lehet, hogy csalódunk s másnak más lesz a benyomása a háromkötetes, hatalmas regényről, melyhez a kiadó: Singer és Wolfner egy negyediket is csatolt, közreadván benne Munkácsy képeit.

Legimponálóbb a regényben Harsányi nagyszerű beleérzése Munkácsy művészetébe. Mennyi tanulmány, mennyi gond, mennyi művészi elmélyedés kellett ehhez. Kezdve ott, mikor leírja a gyereket, akiben apja tajtékpipáinak színe és alakja gyönyörűséges izgalmat kelt. Az egyik pipának a nyaka még sárga volt, de lefelé pirosodni kezdett, mígnem egészen a kiszívott feketébe ment át az árnyalat. Ilyen bámulatos szép szín nem volt sehol a világon. A pipa alakjában is volt valami megmagyarázhatatlanul gyönyörű: az a gömbölyded, édesen rajzolt kövérkés formája valósággal elragadta. Úgy szerette a gyermek ezt a pipát, hogy napközben gyakran behúnyta a szemét és leírhatatlan színével és idomával maga elé képzelte. Ezt a finom megfigyelést, a gyerek festői szemlélete ébredésének rajzát nyomon követi száz és száz, hemzseg tőlük minden kötet. Az író mintegy rákényszeríti a laikus olvasót, hogy a festő szemével lássa, nézze a világot. — Mikor Munkácsy nagyobb képeinek keletkezését leírja, hogy lesz az ötletből vázlat, a vázlatok tömegéből befejezett kép, leginkább elemében van Harsányi. Szinte látjuk a kezén, hogy maga is alkot, mint a festő őmaga is küszködik, vívódik. Stílusa ilyenkor egészen lázas lesz. Egyik ecsetet a másik után ragadja meg, dobálja el. Mikor pedig az Ecce Homo megszületését adja elő, valósággal remekel. Ez a rész ér a legtöbbet a regényben.

Sedelmeyer, a műkereskedő beszélte rá Munkácsyt, hogy fessen már egyszer egy nagyobb vásznat, valami lelkesítő tárgyról, olyan valakiről, akit az egész világ ismer és megért Moszkvától New-Yorkig. Például Krisztusról. — Munkácsy nagyot nézett. Fejét csóválta. — Szent kép. Egyházi művészet. Ezerszer megfestették. Mit mondhatna ő erről újat? Sedelmeyer eleinte biztatta. Ha megcsinálná, világsikere volna. De ha nincs kedve hozzá, vagy ha túlnehéznek találja, ne is gondoljon vele. És másról kezdett beszélni. Mikor Munkácsy elbúcsúzott, hazafelé menet érezte, hogy valami bosszantotta, de nem tudta, hogy mi. Végiggondolta az egész estét, hogy bosszúsága okát megkeresse. Rá is jött. Sedelmeyer azt mondta: „Ha túlnehéznek találja..." Ebadta németje! Csak azért is meg kellene csinálni azt a Krisztusképet. Aztán az jutott eszébe, hogy amilyen agyafúrt ember Sedelmeyer, talán célzatosan ejtette ki ezt a mondatot. Piszkálni akarta benne a virtust. Akkor pedig mégse kellene a képet megcsinálni. Nagy kép azonban kell. De milyen legyen az?

Másnap megint hozzáfogott, mint rendesen a festéshez. Mert egy Zsánerkompozíción dolgozott. Piszkált rajta egy darabig, de nem ment. Az a Krisztus-gondolat nem hagyott neki békét. A műteremben volt egy kerevet, azon hanyatt dőlt tűnődni. Behúnyta a szemét. Töprengett egy negyedórát. Akkor becsengette az inast, hogy szaladjon el valami könyvkereskedésbe és hozzon egy bibliát. Egy félóra mulva megjött a biblia. Azonnal elkezdte olvasni. Ráakadt Máté evangéliumára és elkezdte böngészni a huszonhatodik részt. Végigolvasta a keresztrefeszítés borzalmas történetét. Meglepetve látta, hogy a történet milyen érdekes és megrendítő. Modernnek látta, mainak, emberi szörnyűségű törvényszéki tárgyalásnak, melynek vádlottja az emberiség legnagyobb alakja. Ha ebből meg tud fogni egy alkalmas epizódot, az nem lesz glóriólás szentkép, az nagy festmény lesz, megkapó, tragikus és igaz.

Este koncert volt Munkácsyéknál. A fiatal Hubay Jenő hegedűlt, Munkácsy felesége zongorán kísérte. Elkezdtek játszani s ő karosszékében hátradőlve tovább szőtte gondolatait. Kialakult fejében a véres tragédia. Ütemesen lüktető dráma volt ez, mely pillanatonkint festménnyé merevedve megállt, majd megint tovább mozdult. — Egyszerre felpattant karosszékéből. Olyan hirtelen, hogy felesége és Hubay meglepetteen néztek rá, abbahagyva a zenét. — Állt, állt, mereven nézett a levegő egy nem létező pontjára s ökölbe fogott jobbkeze hüvelykujjával bökni kezdte a semmit. — Mikor magához tért, bocsánatot kért vendégétől és sietett a műtermébe. Ott hanyattfeküdt a kereveten. Építette magában a csarnokot, kereste rajta az ablakokat, vagy az ajtónyílást, hogy a fényt honnan és hogyan hozza be. És próbálta a főalakok elhelyezését, ami nem ment, mert Krisztusnak állnia kellett, Pilátusnak pedig ülnie, így pedig Krisztus lefelé tekintett volna bírájára, ez pedig nem volt jó mert így nem lehetett volna érzékeltetni a vádlott kiszolgáltatottságát. Pedig éppen ezt akarta: az erőszak egész hatalmát föléje, köréje, melléje rakni, mindenünnen szorítsa, nyomja a túlerő ezt az egyetlen embert, a kép minden irányából ellene dolgozzanak a gyűlölet, a vérszomjúság, a fenyegető kínhalál láthatatlan erővonalai, ő pedig álljon ott fehéren, tündökölve és nőjjön túl valamennyin, az egész világon, a lényéből kiáradó nagysággal...

Az ecsetet négy napig nem vette kezébe, a portásnak leizent, hogy a modellek most ne jöjjenek. Négy nap mulva elkezdett rajzolni. Idegesen, lázasan húzgálta a szénszárat, minden fizikai élete ott volt az agyában, a szemében, csoda volt, hogy a szíve dobogására még maradt erő. — A nyolcadik napon betoppant hozzá Sedelmeyer. — „Hogy van? Mi ujság?" — „Idenézzen. Kész a Krisztus-kép szénvázlata."

Harsányi Zsolt gyönyörűen írja le, amint Munkácsy lázas hevülettel magyarázza el Sedelmeyernek a Krisztus tragédiájáról megálmodott álmát. Persze a műkereskedő áradozott. — „A kép a mai festészet legnagyobb alkotása lesz, ha győzi erővel. Mekkora vásznat csinál belőle?" — „Nagyon nagyot. Mondjuk, úgy hatszor négy méter, vagy ilyesmi. El fog tudni adni ekkora képet?" — „Az nem az ön dolga, az az én dolgom. Én mindenesetre átveszem. Mikor akar hozzákezdeni?" — „Mindjárt holnap. Mire várjak?" — És még ki sem lépett az ajtón Sedelmeyer, Munkácsy már dolgozott. Az élő világ megszünt körülötte...

S mikor az Ecce Homo elkészült, jött a diadalút, az ünnepetletés ki nem apadó, mámoros itala, melyet a Mester szomjas ajkkal szürcsölt, mert közben érezte, hogy ereje hanyatlik s talán ő is szegény Paál László szomorú sorsára jut. — És jött, jött föltartóztathatatlanul a tragédia, a vég, majd minden magyar zseni szomorú végzete.

Harsányi Zsolt lankadatlan energiával győzi a nehéz és hosszú iramot s munkakedve nemhogy lohadna, hanem éppen a regény harmadik részében lángol fel. Az az ötven-hatvan oldal, mely az Ecce Homó-ról szól, mégegyszer mondom, legjobb része a regénynek. S egyáltalában Munkácsy pársi éveinek leírása a legjobban sikerült, aminthogy Munkácsy életében ez a korszak a legérdekesebb is, nem azért, mert befejezés, hanem mert kibontakozás.

Dóczy Jenő

Elefántország

Széchenyi Zsigmond könyve, Vajna kiadás

Akik olvasták *Csui* című nagyszerű vadásznaplóját, azok bizonyára örömmel fogják kezükbe venni *Széchenyi* Zsigmond gróf legújabb könyvét. Mert Széchenyi gróf azoknak a vadászoknak a sorába tartozik, akik nemcsak a szokásos vadászeseményekre helyezik a fősúlyt, hanem kibontják, megmutatják olvasóik előtt a *természetet* is, annak minden varázsát és csodálatos szépségét. Ahol ő járt, az Afrikának feltétlenül vadban legbővelkedőbb vidéke és természetileg is ott vannak a legérdekesebb tájrészletek: Ugandában, Kenyában és Tanganyikában. Szerencsés vadász, akinek fegyvere csak a legritkább esetben dördült el feleslegesen és szerencsés ember, egy kicsit költő is, aki boldogan, elragadtatással tudott gyönyörködni a napfényben izzó steppékben, a bambuszsűrűségek áthatolhatatlan rengetegében és az egyenlítőn emelkedő Kilimandzsáró és Kenya hófödte csúcsaiban.

Elefántország című könyve nem annyira napló, mint inkább jegyzeteinek novellisztikus feldolgozása. Jelenetek, történetek a távoli Afrikából, ahol a kitünő magyar vadász hosszú hónapokat töltött el. Járta Afrika vadonát, a síkságokat, a szavannákat, betekintett a *dongákba,* ahol oroszlánok pihennek és hűsülnek a nappali melegben, átküzdötte magát a leglehetetlenebb utakon, uttalanságokon csak azért, hogy megszerezze valamelyik értékes vad trófeáját, vagy kitünő fényképezőgépével megörökítse a vadállatok életét. És az *Elefántország* színpompás írás is, kitűnően gördülő sorokban, kitűnő magyarsággal és jóízű humorral mondja el benne Széchenyi Zsigmond gróf afrikai élményeit. Őszinte ember, akinek nem kenyere a dicsekvés és ha valami hiba történt, hát azt bevallja úgy, ahogyan volt.

Nagyszerű perspektívát tár olvasói elé Afrikáról. Nemcsak vadásztörténeteivel szórakoztatja azokat, akik végigtanulmányozzák ezt a könyvet, hanem könnyedén és elevenen meséli el azt is, ami Afrika vadonaiban érdekes. Elmondja a *termeszeknek,* ezeknek a kollektív államban élő, hangyaszerű rovaroknak életét. Hogyan töltik napjaikat, hogyan dolgoznak és milyen rendszerrel rakják egységes keretbe azt a nagy földkupacot, amely valójában az országuk, a teremiták vára. Nagyszerű megfigyelő, aki napokat és heteket töltött el azzal, hogy behatoljon az állatok életébe, megfigyelje őket akkor, amikor azt hiszik, hogy magukba vannak. Nem kímélte magát az izzó napsütésben, hogy fényképezőgépével megörökítse az oroszláncsaládokat. Alig pár méternyire lapul tőlük valamelyik bozótban s egyik fényképezőgépet a másik után vette elő, hogy könyvében azután megmutassa, mit hozott magával Afrikából. Remek felvételeket, amelyek közül több ritkaságszámba megy!

És ha arról volt szó, hogy a bennszülött nyomkeresők jelentették valamelyik fontos vad közeledését akkor a magyar vadász elindult kutatóútjára. Fegyvere sohase hibázott és ennek köszönheti azután azt, hogy Magyarországon neki van a legnagyobb bivalytrófea-gyüjteménye, egyedül ő dicsekedhet azzal, hogy lelőtt két példányt a legritkább hegyiantilopból, a bongóból és a mocsári antilopból, a Nyassza-tó elrejtett szigetein élő szitutongából. És vadásztudását dicséri az is, hogy az „elefántországból" olyan agyarakat hozott magával, amilyenek csak kevés vadász otthonában vannak.

D. A.

Munkácsy Mihály

Vas. Nyó 1895.

752. l

Munkácsy hazatérése. A jeles művész hazatérése és letelepedése valószinüleg megtörténik a közelebbi időben. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszternek az a terve, hogy «a szépművészetek felügyelője» czimmel új állást szervez, melylyel Munkácsyt kinálják meg.

Tanulmány a „Falú hőséhez". Munkácsy Mihály festménye az Ernst-Múzeum aukcióján

Ennek a kicsi országnak földjén építették az óriások Bálványosvárát, ahová menekült a pogány Apor az új hit harcosai elől. Ennek a földjén épült a gőgös Venturné vára, amelynek aljában ágyuöntő Gábor Áron született. Itt, e vár tövéből kelt szárnyra az örökéletü mese Benet úrról, a szegény székely nemesről, aki a diáknak öltözött Mátyás királyt zsirral *trágyázott* lencsével vendégelte meg. Ez a föld szülte Apor Pétert, az ősi erkölcsök romlásán, „Erdély felfordult állapotán" kesergő *gyökeres* székelyt. Ez a föld szülte Kőrösi Csoma Sándort, aki egy pálcával s száz forinttal indult gyalogosan, megkeresni az őshazát. Ez a föld szülte Bod Pétert, az irodalom, történetirás, Benkő Józsefet, az erdélyi honismertetés, Baróti Szabó Dávidot, a magyar ó-klasszikai költészet úttörőjét... Ez a föld szülte Nagyajtai Cserei Mihályt, a kuruc-labanc világ e kedvesen csevegő, csipős nyelvü krónikását, s átalellenben Nagyajtával, az Olt tulsó partján, Apácai Csere Jánost, a magyarnyelvü oktatás martir apostolát. Ez a föld szülte Mikó Imrét, Erdély Széchenyijét; ez szülte Szász Károlyt, idegen nagy szellemek alkotásainak magyar földbe ültetőjét. És ez a föld szülte Kriza Jánost, a költő-püspököt, aki az elnyomatás idejében magyar testvéreinek két kézzel hajigálta át a Királyhágón a székely néplélek *vadrózsáit*. Kerek e földön van-e még ennél Isten áldotta termékenyebb föld? Ime, ennek a földnek szülöttje Mikes Kelemen! Ezt a földet hagyta el búcsuszó, búcsupillantás nélkül, merthogy igen szerette az öreg fejedelmet!

Tudjátok-e, mi a hontalanság?
Nem, nem tudjátok, ne is tudjátok meg soha.

Mikes Kelemen hontalansága véresen komoly hontalanság vala. Hontalanság a hazatérés, az édes anyaföld keblére borulás minden reménye nélkül. Egyszerü lélek volt ő, aki abban a pillanatban, amelyben idegen földre lépett, megérezte, hogy többé nem látja az édes anyaföldet; sohasem borulhat a kebelére; s ha majd leszáll érette a halál angyala, az

Uj Idők 1926. l.

Munkácsy Mihály

ő pora nem vegyül az édes anyaföld porával, — s ime, megy mégis, megy habozás nélkül, mert így diktálja a szive; mert így diktálja ezt, saját szavai szerint, „az erdélyi becsület, amely nem az *adomért* szolgál." Mikes Kelemen nem zavarható össze az ujabbkori bujdosók ama fajtájával, melynek az eget-földet rengető nagy összeomlás kedvező alkalom volt hütlenül elhagyni a csendes falut, az unalmas kis várost; amely lázas sietséggel igyekezett megelőzni a bujdosásra igazán kényszerülteket, s a kiéhezett emberek mohóságával dobta bele magát a nagy város léha gyönyörüséggel kecsegtető forgatagába, nem, nem, bizony mondom, ujra mondom, Mikes Kelemen bujdosása, az ő hontalansága véresen komoly bujdosás, véresen komoly hontalanság vala.

Kétségtelenül keserves sors szolgának lenni a földön, ahol egykor gazda valál, de ha szemedből kiserked a könny, az édes anyaföld kebelére hull; bármerre tekintesz, ismerős hegyek, völgyek, erdőzúgásos, vadgalamb-szólásos tájak mosolyognak feléd; bárhová lépsz, lelkedben gyermekkori édes emlékek rajzanak föl — mérhető-e a te szenvedésed a Mikes Kelemenéhez, aki mellől sorban dőlnek ki a nagy fejedelem és bujdosó hívei, mígnem egyes-egyedül marad; egyes-egyedül bolyong a tenger partján; nem hall magyar szót, csak a maga sóhajtotta szavakat, amelyek mindig és mindig Zágon felé szállanak! Oh, a szegény fehérhaju hontalan.

Egyszer, a nagy fejedelem halála után, Moldovába küldi a porta, ott halad el az erdélyi hegyek mellett, oly közel Zágonhoz és nem mehet haza!

— Az Úr befödözte előttem az odavivő utakat — sóhajt bús megadással.

Mária Terézia hidegen elutasítja az öreg ember kegyelemkérő levelét.

— Ne is említsék előttünk!

És a vallásos lelkü ember megnyugszik sorsában, több próbát nem tesz a szabadulásra, éli tovább az egyforma életet.

— A ma olyan, mint a holnap, a holnap is csak olyan lesz, mint a ma volt — írja halhatatlan leveleinek egyikében.

Ebben az egy mondatban benne van az ő élete folyása. Már gyérülnek a képzelt nénihez intézett levelek is, s a bölcs öreg embernek sorsában való megnyugvása szól hozzánk, mondván:

— Tudom, hogy a pornak porrá kell lennie. És boldog az, aki nem az Úrnak, hanem az Úrban hal meg. Annyi hosszas bújdosásom után kell-e mást kívánnom annál a boldogságnál? Az első levelemet amidőn a nénémnek írtam, huszonhét éves voltam, ezeket pedig hatvankilencedikben írom. Ebből kiveszek tizenhét esztendőt, a többit a haszontalan bújdosásban töltöttem. A haszontalant nem kellett volna mondanom, mert az Isten rendelésében nincs haszontalanság. Mert ő mindent a maga dicsőségére rendel. Arra kell tehát vigyáznunk, hogy mi is arra fordítsuk és úgy minden irántunk való rendelése üdvösségünkre válik. Ne kívánjunk hát többet az Isten akaratánál. Kérjük az üdvösséges életet, a jó halált és az üdvösséget. És aztán megszününk a kéréstől, mind a bűntől, mind a telhetetlen kívánságtól. Amen.

Amen... A vallásos lelkű hontalan elkészült a halálra. Nyugodt lélekkel várja az órát, amelyben leszáll érette a halál angyala. Erre az órára, a megváltás órájára, még három évig kell várnia. Nem láthatta meg a hazáját, nem borulhatott az édes anyaföld kebelére, de egy nagy öröm mégis érte élete alkonyán: engedelmet kapott az atyafiaival való levelezésre. Most már szüntelen otthon jár a lelke. Szüntelen utazik haza képzeletben s kedves enyelgéssel írja:

— Ezt az utazást gyakorta véghez viszem, kevés költséggel és fáradsággal.

Azt a levelet, amelyet édesanyjától 1723-ban kapott, elküldi öccsének, nehogy az ő halála után méltatlan kézbe kerüljön. Lelke visszakalandozik a múltba, az édes gyermekkorba. Felelevenednek a gyermekkori emlékek. Haj, ha haza mehetne, ha köztük lehetne!

Ha haza mehetne! Hiszen, haza jár minden éjjel. Az álom szárnyán átrepül a havasok fölött; tolvaj módjára surran be az ősi ház kertjébe; bolondként szaladgál a kertben, öleli, csókolja a fákat. Aztán be a házba, az édesanya kebelére roskad, közben félve tekintget ki az ablakon, vajjon nem vették-e észre hazajöttét az osztrák katonák? Nem, nem! Oh, de boldog! Aztán jön az ébredés, a keserű ébredés. Álom volt, álom. És most már minden éjjel hazalopódzik s mindig bizonyítgatja, mindig ámítgatja magát: Nem, nem, ez már nem álom. Ez már igaz valóság: itthon vagyok, itthon! Halálig itthon maradok. És jön és jön mindig és mindig az édes álom után a keserü ébredés.

Ezek az álmok sorvasztják az öreg embert, s jegyezzétek meg: ezek az álmok sorvasztanak minden hontalant. Oh, te szegény öreg ember, mit szenvedhettél! Oh, te szegény öreg ember, mely kegyelmes volt hozzád Isten, amikor megelégelte sok s nagy szenvedéseidet és leküldé érted a halál angyalát! Porod nem vegyülhetett az édes anyaföld porával, emléket néked csak szívünkben emelhetünk, de jobb helyen emelhetünk-e? Meghatódottan száll lelkünk Rodostó felé, amelynek porával vegyült porod, és száll Rodostótól Zágon felé, ahonnan lelkedben minden idők nemzedékének példát adó hűséget, ajkadon a romlatlan székely-magyar nyelvet vitted a messze idegenbe, beleöntvén ennek a nyelvnek nemes egyszerűségét, gyönyörködtető bájosságát, mesterkéletlen székelyességét, fajodnak kedves vonásait örökéletü leveleidbe!

Mely szép, mely kerek élet volt a te életed! Mely tiszta, ragyogó tiszta a te lelked! Festő, ha volnék s meg akarnám örökíteni a hűséget emberi formában, a te arcképedet festeném meg. Festő, ha volnék s megörökíteni akarnám a testet-lelket emésztő honvágyat, téged, a fehér haju hontalant festenélek meg, aki ott ült a tenger partján s elhomályosuló szemmel néz a ködbe vesző havasok felé, amelyeken túl mi lehet más? Zágon, Zágon és Zágon! Ifjú, ha volnék, szívem választottjának hűségemről vallást e szavakkal tennék: Leány! Én a te Mikes Kelemened vagyok és maradok örökkön örökké, — Amen!

Nagy vigasz rejlik abban, hogy mindennek megvan a maga szükségképpeni oka: minden bajért, ami bennünket ér, magunk helyett az okokat tehetjük felelőssé.

*

Az emberek sohasem bocsátják meg saját hibáikat másoknak.

*

A legtöbben későn veszik észre, milyen veszélyt jelent reájuk nézve, hogy mások túlbecsülték őket.

*

A tehetetlenség gyakran kérkedik a restséggel, az igazi tehetség azonban sohasem tagadja a szorgalmat.

*

A művészetben, akárcsak a diplomáciában, ne beszéljünk soha arról, mit akarunk? Itt is, ott is ritkán szoktak sikerülni a legszebb szándékok is, ha előre bejelentjük őket.

Bakonyi László

Munkácsy Mihály: Virág-csendélet. Az Ernst-Muzeumból

ről varrni a zsebet valami bélésanyagból, mint ahogy a minta-mellényen láthatja. Ha kész a mellény, körül kell horgolni, két-három sor rövid pálcikával, hogy a széle ki ne nyúljon s aztán lehetőleg rajzszöggel, deszkára feszítve, hogy a formáját el ne veszítse, nedves ruhán keresztül vasalni. Leggyakrabban közönséges rövid pálcikával, ráhajtás nélkül, horgolnak férfimellényt, vagy úgynevezett patent horgolással. Aszerint, hogy milyen célra akarja, készíthet ujjatlant vagy ujjasat is. Az utóbbi években nagyon divatos férfiaknak sporthoz, fürdőre, nyaralóhelyre a színes ujjas mellény, kétféle élénk színből, amelyet aztán otthon házikabátnak is szívesen használnak. 2. Netzcsipkét langyos vízben, jól habzó szappannal, vagy szappanforgáccsal, esetleg shampooval mosson s tegyen bele a vízbe egy-két citromszeletet, hogy szép fehér legyen a csipke. Dörzsölni persze nem szabad, mert a vékony cérnaszál könnyen elszakad. Törülközőbe csavarva nyomja ki belőle a vizet s aztán vigyázva lepedőn vagy törülközőn tüzögesse ki gombostűvel, úgy szárítsa, mint ahogy a kötött terítőket szokták szárítani. Ha szépen ki tudja feszíteni, vasalni nem is kell.

Br. T. Ferencné. Bár úgy tudjuk, hogy előre való megrendelésnél nagyobb élelmiszerüzletek vállalkoznak aszpik készítésre, mégis közöljük itt az aszpik készítési módját: 3 db. borjuláb és 1 kg. bürkét 10 liter vizben főzünk addig, amig 5 literre beforr. Főzés közben, amikor felforr, 1 db. sárgarépát, $^1/_2$ fej vöröshagymát, petrezselymet teszünk bele s kellőleg megsózzuk. Amikor 5 literre befőtt, annyi ecetet töltünk hozzá, hogy kellemes savanyu ízü legyen s ujra felforraljuk. Azután levesszük a tűzről, egy fél óráig állni hagyjuk, levesszűrőn átszűrjük, s hideg helyre tesszük. Másnap a tetején képződött zsirt nagyon tisztán leszedjük, s ujra felolvasztjuk az aszpikot. Most 6 tojás fehérjét habbá verünk s belekeverjük a felolvasztott aszpikba s tűzre állítva habverővel keverjük, mig felforr. Ha látjuk, hogy a hab elválik az aszpiktól, félretesszük s egy óráig jó meleg helyen hagyjuk állni. Azután kifeszített vászonruhán át lassan átszivárogtatjuk. Üvegbe öntjük s ha hosszab időre akarjuk eltenni, akkor tiz percig gőzöljük, de a fazékból, amelyben kigőzöljük, csak másnap szedjük ki, mikor már kihült.

Szőnyegszövő. Forduljon a Manus intézethez, Budapest, Rákóczi-tér 11. Az anyagokat szőnyegekhez összeválogatva abszolute harmonikus szinekben, az egyes szinekből megfelelő mennyiségben szállítják postán és utánvétellel is Ha egy bizonyos szinből nem volna elég, mindig pontosan utána kaphatják ugyanazt a szint, máskülönben is perzsaszőnyegnél minimális szineltérések nemhogy nem ártanak, hanem még ügyesen alkalmazva, előnyére vannak a szőnyegeknek, nyers mivoltát enyhítik. Tessék csak a keleti szőnyegeket megnézni.

Uj könyvek

Nádai Pál: Könyv a gyermekről.
Taine: A görög művészet bölcselete.
Weber M.: A protestáns ethika és a kapitalizmus szelleme.

Budapest, VI., Andrássy-út 16. szám
Felelős kiadó: *Wolfner József*
Kéziratokat nem adunk vissza. — Az Uj Idők képeinek és szövegének utánnyomása tilos

MANUS Szövőműipari rt. Rákóczi-tér 11. (A csarnok mögött)
Az ország első szakintézete.
Szőnyegfonalak. Minták. Szövőszékek
(Az egyedüli bevált eredeti tipusban.)
Szövőtanfolyamok

Uj Idők 1924. XXX. 21 sz.

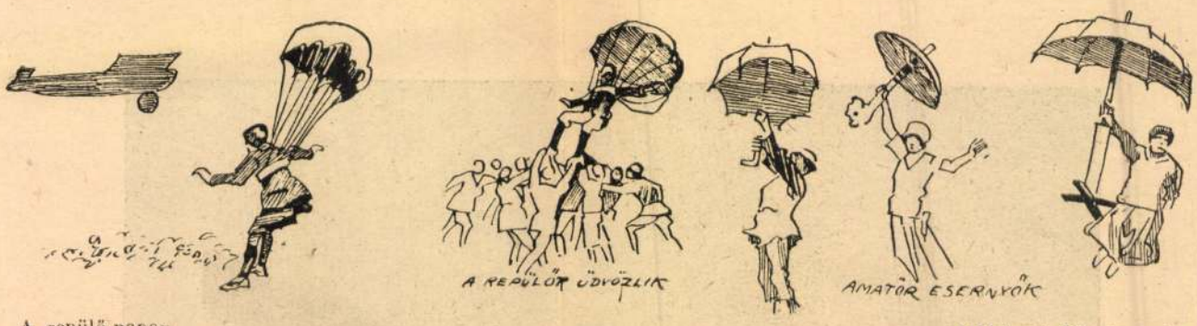

A repülő-napon

Mühlbeck Károly rajza

Az oroszlán egérkéje

— Regény — 20. folytatás

Irta: **C. N. és A. M. Williamson**

Angolból fordította: **Kéméndyné Novelly Riza**

— Ekkor látta először John Heront, azt az embert, akit ellenségei még mindég Olaj-trust királynak neveznek, — ámbár hála Roger Sandsnak, nem merik ezt hangosan mondani. Második alkalommal az ő szobájában kellett véle találkoznia. De itéljen maga. Heron lent volt a hallban a feleségével, de később valamiért feljött ismét a lakásába s ekkor a saját ajtaja előtt, amelyet éppen akkor nyitott ki, — ájultan összeesett. Nos mikor maga elmondta kalandját az ablak párkányán, a hallottakat összegezve, arra a meggyőződésre jutottam, hogy ez lehetett oka Heron ájulási rohamának. Nem hittem volna, hogy ő az az ember, aki még ilyen okból is összeesik, de azért mégis ennek számlájára lehetne irni ezt a rosszullétet, ha...

— Értem, — mondta Clo. — Láttam akkor, hogy borzasztóan megdöbbent, de mikor először találkoztam véle és feleségével az ajtónál, nem is úgy nézett reám, mintha idegen lennék, hanem mintha ismerne s majdnem orra bukott, mikor menés közben visszanézett reám. Ez volt akkor az érzésem, de igaz, hogy kissé izgatott voltam.

— Más leány olyan lett volna, mint a hulla! — Bennem lángolt minden. Hanem nem szabad megengednünk, hogy Mrs. Heront meggyilkolják azok a gázok. Figyelmeztetnünk kell őt. De hol is vagyunk csak?

— Ugyanabban a házban. Az orvos azt mondta, hogy nem lenne tanácsos magát elvinni innét. Azért hát nagy sietve s a lehető legjobban dezinficiáltuk ezt a szobát s ő kioperálta a golyót a maga szegény kis vállából. Most minden rendben van, vagy rendben lesz rövid pihenés után s majd ismét egy szanatóriumba visszük. Ami Heront és feleségét illeti, ők Maragansettbe mentek. Ez egészen közel van Newporthoz, ahol most Mrs. Sands lakik.

— Angyal már Newportban van! Akkor hát a gyöngyök, — de én megmondtam Ellen Blackburnenek, hogy ha kell, vigye el oda is. Mit gondol elviszi?

— Bizonyára elviszi. Majd felül a legelső odamenő vonatra.

— Nem, azt nem teszi. Ő mindenekelőtt az anyjára gondol. De hiszen a bál csak holnap lesz. Addig az én Angyalomnak nincs szüksége a gyöngyeire. Oh, csak biztosan tudnám, hogy megkapja. Nem lesz nyugtom, amig erről meg nem győződöm. El kell mennem Newportba.

— Ha majd eléggé erős lesz.

— Már most is elég erős vagyok. Késő van?

— Estefelé jár az idő. Soká nem tért magához. Az orvos rögtön megmondja, hogy elvihetjük-e még ez este abba a szanatóriumba.

— Ha szanatóriumba mehetek, akkor elmehetek Newportba is. Mondja meg az orvosnak, hogy megpukkadok, ha nem mehetek el!

— Mondja ezt meg néki maga.

— Mennem kell. Tudnom kell, hogy minden rendben van-e a gyöngyökkel. Tudnom kell, hogy jobb, vagy rosszabb-e ő reá nézve, hogy Stephen meghalt.

— Stephen meghalt!

— Igen meghalt. Ösmerte őt?

— Tudtam róla. Ő volt...

— Ne mondjon róla semmit. Angyal talán nem akarná, hogy tudjak erről. Én semmit sem tudok, csak azt, hogy Kit és Churn beszéltek a haláláról s azt mondták, hogy Angyalt megcsalták.

— Istenemre, kezdem világosan látni a dolgot.

— Akkor hát látja azt is, hogy miért kell hozzá mennem? S lehetséges, hogy ön elfelejtette, mit mondtam Mr. Heronról. Ha ő Newport közelében van, én...

— Ide hallgasson drágám; ha az orvos azt mondja, hogy odavihetjük magát holnap — oh legyen nyugodt — úgy, hogy még a nagyszerü bál kezdete előtt odaérjen, — kényelmes motorkocsiban, párnák közé ágyazva, óvatosan, lassú tempóban hajtva; akar eljönni velem, mint a feleségem?

Clo úgy bámult O'Reillyre, mintha az valami idegen nyelven szólna hozzá. — A maga felesége?

— Nos, hát nem akar a feleségem lenni? Mert ez szokott történni, ha egy leány meg egy férfi szeretik egymást.

— Oh, — majd egyszer egy napon — ha maga biztosan tudja, hogy tényleg szeretni birna ilyen tudatlan kis csitrit, mint én, akit árvaházban neveltek fel, aki egy boltban dolgozott s akinek egy pennyje sincs a világon azon az egy, vagy két dolláron kívül, amely Mrs. Sands pénzéből maradt nála. Jó idő múlva, amikor alaposan meggondolta...

— Egyébre sem gondoltam, amióta találkoztunk és elváltunk s én rájöttem, hogy maga az én életem és boldogságom. Ha el tudja képzelni, hogy „egy napon" az enyém lehet, akkor az épp oly jól megtörténhet holnap is. Nem vigasztalna meg annak az egyetlen dolognak elvesztéseért, amit az én drága kis angyalomon kívül ez életben valaha óhajtottam? Ha szeret, akkor megteszi. Drága kis szivével kárpótol az apám kedves öreg házáért! Tudja, mikor felüzente nevét a Dietzben, mint Miss O'Reilly, azt hittem az én beteges, öreg unokanővérem jön megmondani, hogy mégis eladja nékem a házat. Higyje el, megérdemlem magától, hogy kárpótoljon ezért a csalódásért. A maga Angyalának férje rábírta Theresát, hogy adja el

Batisztok
Cérnacsipkék
Selymek
Szalagok
Bársonyok

Klein Antal divatáruházában
Király ucca 53.

— **Éles beszéd a diktatúrás törekvések ellen.** *Bajáról* jelentik: Bácsbodrog vármegye törvényhatósági bizottsága az üresedésben lévő örökös tagsági helyre egyhangú közfelkiáltással *Alföldy* Bélát, a bácsalmási kerület országgyűlési képviselőjét választotta meg. *Alföldy* Béla érdekes beszédben köszönte meg megválasztását. Igéretet tett arra, hogy soha sem fogja becsempészni a pártpolitikát a közgyűlésbe, *igyekszik eloszlatni a gyűlölség és veszekedés átkát.* A vármegyék önállóságáról szólva azt fejtegette: Őrködni kell, hogy ne rombolhassák le a vármegyék önkormányzatát se felülről, se alulról. Beszélt a diktatúra, a totalitás ellen, azt kívánván, *tiporja el a kormány azokat a társadalmi egyesületeket, amelyek az alkotmány ellen vannak és a diktatúrát készítik elő.*

Alföldy Béla

— *Semmi szükségünk arra,* — mondta — *hogy holmi budapesti kávéházakban nevelkedett és kitenyésztett diktátorok irányítsák az országot és a népet.* Nem diktatúrára, hanem arra van szükség, hogy az osztó igazság elve érvényesüljön gazdasági és szociális téren. Az egyik oldalon 100.000 pengős erkölcstelen mammut fizetések, dorbézolások vannak, a másik oldalon a kiszipolyozott mezőgazdasági és ipari munkások tömege. Amíg ez az állapot fennáll, addig ne fecsegjenek diktatúráról, hanem mutassák meg ezek az urak befolyásukat abban az irányban, hogy szüntessék meg ezeket az állapotokat — mondotta.

Azután kifejtette, hogy amíg *Darányi* Kálmán lesz a miniszterelnök, nem kell diktatúrától tartani.

— **Elfogtak egy sikkasztó hírlapbizományost.** *Dombóvárról* jelentik: *Duska* Sándor dombóvári hírlapbizományos egy évvel ezelőtt nagyobb összeget sikkasztott el az általa árusított budapesti lapok árából. *Duska* megszökött és egy évig bujkált Budapesten, míg most elfogták. Rövidesen a bíróság elé kerül.

— **Póruljárt vámmentességi kérelmével a NEP sátoraljaujhelyi elnöke.** *Sátoraljaujhelyről* jelenti tudósítónk: *Tarnói-Molnár* Béla, a *NEP* sátoraljaujhelyi kerületi elnöke alsóberecki birtokáról gyakran jár be a városba. Természetesen neki is vámot kell fizetni a Bodrog hídján. Most *beadománnyal* fordult a városhoz, hogy mint a hegyközségi tanács elnöke, hivatalosan jár be a városba, tehát *vámmentességet* kér. A sátoraljaujhelyi képviselőtestület felszólalói *ellenezték a kérés teljesítését.* Nem feledték ugyanis el, hogy *Tarnói-Molnár* Zemplén megye kisgyűlésén a közelmultban mint purifikátor lépett fel éppen a vámügyekkel kapcsolatban. Azt mondotta: »A város több bevételt akar elérni a vámokból, mégsem járulok hozzá ahhoz, hogy magánkézbe bérbeadja vámszedési jogát. Ha magánkéz többet tudna elérni, nézzen utána a város is jobban a vámügyeknek«. A megyei kisgyűlés akkor tényleg visszautasította a város vámbérbeadási határozatát. A városi képviselőtestületben most *senki sem szavazott kérése teljesítése mellett* a nyiltszavazás ellenére sem. Mindenki nemmel szavazott, még a tisztviselők egyrésze is.

— **Elég fogast fognak.** *(Levél a szerkesztőhöz.)* A balatoni halászatra vonatkozó tegnapi híradás úgy a fogás eredményére, mint az árra nézve téves. Nemcsak hogy *eleget fogunk,* hanem módunkban volt nagyobb mennyiséget tárolni is. Az ára pedig a fogasnak nem 5—7 pengő kilónkint, hanem sokkal kisebb. Prompt átvételre bárkinek szállítunk *20.000 kiló mennyiségig 3.50 pengőért.* Az ára emelkedni nem fog. *Zimmer Ferenc* Halkereskedelmi Rt., a Balatoni Halászati Rt. kizárólagos képviselője.

— **Adomány.** *Reiner* Mihály kormányfőtanácsos elhúnyta alkalmából koszorúmegváltás címén *Janovitz* József és *Kun* Károly igazgatók 30 pengőt küldtek hozzánk Horthy Miklósné nyomorenyhítő akciója javára.

x **Ki szépet s jót akar,** tanácsra ne várjon. Kizárólag csak Márfia kalapban járjon.

Svábhegyi Nagyszállóban karácsonyra szobák penzióval P 8.—tól
Telefon 1-650-97 és 1-654-09.

— **Kitünő francia festőt fedezett fel a mécénás szélhámossága.** *Párizsból* jelentik: A francia rendőrség *letartóztatott egy rendkívül tehetséges fiatal francia festőt,* mert a keze alól kikerült festményeket fantasztikus árakon *mint Corot, Renoir, Degas és Pissaro képeit* adták el. A szegény fiatal festő a rendőrségen értesült csak arról, hogy milyen *csalásokat* követtek el másolataival. Elmondta, hogy a nagy párizsi képtárakban dolgozott éveken át és *egy-egy másolatért 50—100 frankot kapott.* Sejtelme sem volt arról, hogy jóhiszeműen festett képeit *egy szélhámos* csalásokra fogja felhasználni. *Összesen 77 kópiát készített,* mind annak a mécénási allürökkel fellépő fogorvosnak adta el, akinél albérletben lakott. A rendőrség kikérdezte arra vonatkozólag is a festőt, hogy ha jóhiszeműen készítette a másolatait, akkor *miért szigánálta az illető festők nevével.* Erről a fiatal művész semmit sem tudott és a továbbnyomozás kiderítette, hogy a *fogorvos* nagyszerűen megtanulta a nagy francia festőművészek aláírásának hamisítását. *A szélhámos megbízó többszázezer frankot keresett a 77 másolat értékesítésével.* A fiatal festőművészt *elbocsátották* a rendőrségről és alkalmasint nemcsak nem válik kárára a kellemetlen kaland, hanem egész jövője is biztosítva lesz, mert Franciaország legelső műértőinek figyelmét is felhívta tehetségére.

— **A skótok használt villamoskocsikat keresnek.** *Londonból* jelentik: A skótok takarékosságáról köteteket írtak már összse, de még közöttük is az aberdeeniek nézik meg legjobban a garast. Hosszú évtizedek után most ki kellene cserélni az aberdeeni villamosokat, mert az utasoknak minden pillanatban attól kell tartani, hogy szétesik alattuk a kocsi. Az aberdeeni városi tanács fájdalmas lemondással elhatározta, hogy kicseréli az egész villamosparkot, de igazi skótokhoz illően nyomban kimondták, hogy *csak »uraságoktól levetett« villamoskocsikat* szereznek be. Az aberdeeni városi tanács most körlevélben értesítette Anglia minden nagyvárosát, hogy hajlandó megvásárolni a kimustrált villamoskocsikat, mert azok Aberdeenben még mindig nagyon jól be fognak válni.

— **Szénsavmérgezés a pincében.** Az egyik budafoki pincében munkások cementhordót tisztítottak. Ötpercenkint váltották egymást. *Wincheim* Pál munkás a letelt öt perc után nem jelentkezett, egyik társa keresésére indult, *a hordó alján eszméletlen állapotban találta.* A mentők megállapították, hogy *súlyos szénsavmérgezést* szenvedett. Életveszélyes állapotban szállították kórházba.

— **Munkácsy Mihálynak szobrot állítanak Békéscsabán.** *Békéscsabáról* írják: Régi terve a békéscsabaiaknak, hogy *Munkácsy* Mihálynak, a nagy magyar festőművésznek, aki asztalosinas korában több esztendőt töltött a város falai között, méltó emléket állítsanak. A terv felvetői értekezletre hívták össze azokat a műbarátokat, akik már korábban mozgalmat indítottak a társadalom körében a szobormű felállítása érdekében. Ez az értekezlet megalakította a *Munkácsy-szoborbizottságot* és a közeljövőben megindítják a *társadalmi akciót,* hogy előadások, hangversenyek rendezésével és gyűjtés útján teremtsék elő azt az összeget, amely szükséges ahhoz, hogy *Békéscsaba városában méltó emlék hirdesse Munkácsy Mihály világhírességét.*

Dreher

tejcsokoládé karácsonyfadíszek a következő Dreher cukorkaüzletekben:

I., Krisztina körút és Karácsonyi u. sarok
II., Zsigmond ucca 15., Margit körút sarok
IV., Kecskeméti ucca 14
IV., Múzeum körút 27
VII., Erzsébet körút 22
VIII., Rákóczi út 41
és minden jobb szakmabeli üzletben.

Karácsonyra jó Könyvet

Molnár Ferenc
A ZÖLD HUSZÁR
KÖTVE 3·60

Zilahy Lajos
A FEGYVEREK VISSZANÉZNEK
KÖTVE 4·80

Móricz Zsigmond
BETYÁR
KÖTVE 4.80

Földi Mihály
A SZÁZAD ASSZONYA
KÖTVE 4·80

Mécs László
FEHÉREN ÉS KÉKEN
KÖTVE 4.40

Bródy Lili
ELSŐ ÜTEM
KÖTVE 2 P

François Mauriac
JÉZUS ÉLETE
KÖTVE 5·—

Bainville
NAPOLEON
KÖTVE 5·40

Thomas Mann
JÓZSEF EGYIPTOMBAN
KÖTVE 7·20

Alexej Tolsztoj
KÁLVÁRIA
KÖTVE 4·80

Szemjonov
A FÖLD KINCSEI
KÖTVE 4·80

Bertrand
SPANYOLORSZÁG TÖRTÉNETE
KÖTVE 4·80

ATHENAEUM

FIATALOK KARÁCSONYA

Egy *Lagerlöf*-kötet fekszik előttünk, égszínkék köntösben, pókháló finomságú miniatürökkel ékesítve. Az Athenaeum helyezte — gyöngéd és gondos kézzel — a tizennégyévesek karácsonyi asztalára. *»Amikor én kislány voltam ...«* vall benne gyermekmagáról, érzékeny és finoman rezdülő sejtéséről az elhivatottságnak, korunk egyik legmélyebben emberi, legösztönösebben asszonyi írója. A boldog, szép gyermekkor, a tiszta családi otthon himnusza ez a könyv, egy letűnt szép és erős világé, amit újra fel kell építeni.

Derűsen harmonikus az a világkép is, amit Arthur *Ransome* lát meg az erőtől duzzadó, tettrevágyó kamaszkor mélyén. Ez a finomtollú, üdehumorú írót a mindkétnembeli angol ifjúság néhány év alatt élő klasszikusai sorába emelte. Megértjük; a *Fecskék és Fruskák,* ez a modern Robinzonád, az ifjúsági irodalom legjava termésből való.

Ugyancsak élő klasszikusa ma már az angol gyermekirodalomnak *Milne* mester is. *Micimackója,* a kongenialis *Karinthy* játékos ötleteivel gazdagodva, mint a tavalyi karácsonyi könyvpiac szenzációja, egy csapásra hódította meg a kicsinyek és nagyok szívét. *»Micimackó kuckóját«*-ban tovább szövődik a történésnélküli mese, a tevékeny semmittevés, a Gyermek és bábjainak lenge játéka.

Mert céltalan és mégis egyedül fontos a *játék* a gyermek életében és igaz barátja az, aki megtermékenyíti játszva-alkotó képzeletét. *Fur-Fa-Rag-Ta,* az agyafúrt kínai ezermester alakja mögé rejtőzve új magyar gyermekíró, *Szegedi Boris* vonul be a gyermekszobába. Tele zsákkal jön, mókás kedvvel, fúró-faragó szerszámokkal, fejtörő ötletekkel a kicsiny gyerekkezek számára.

Csürös Zoltán könyve a *Számok csodavilágá*-ba vezet. Ennek a világnak kapuján sokszor ellenkezve, de mégis kíváncsian lép be a tudásra szomjas ifjú olvasó. S nem bánja meg. A fiatal író-tanár a tiszta tudomány italát nyujtja neki, az írói eszközök aranyserlegében.

Uj May-kötetet is találunk a könyvek között: »A Miztékák kincse« most elsőízben jelenik meg magyarul, a Mayrajongók nagy örömére.

Az Athenaeum jól sáfárkodott a szülők s az ifjú olvasók bizalmával, amikor, a tartalomhoz méltó művészi külsővel, ezeket az időálló könyveket nyujtja nekik karácsonyi meglepetésül.

Ha túlsok gyomorsavától okvetlen meg akar szabadulni, úgy ne mulasszsza el reggelenként egynegyed, esetleg fél pohár természetes Ferenc József keserűvizet éhgyomorra inni. Az orvosok ajánlják.

MAGYAR DOHÁNYTŐVEDÉK
jó szivar
jó cigaretta
jó ünnep

SZÍNHÁZ

„Pénz, pénz, pénz!"

A Nemzeti Színház mai bemutatója

Fiatal szerző, magyar szerző, tehetséges szerző, s ha a sokat jelentő három jelzőből egy-kettő kiesik is, a jóindulat számára marad mégis valami. Kissé gyanús az a fiatalság, amely a legelmúltabb multban kutat mondanivaló után, és vitatható a magyarság, amely légüres térben keresi a darab levegőjét. Érjük be a tehetséggel, amely ugyan nem óvja meg *Barabás* Pált a folytonos kisiklástól, de néhány finom jelenet és hangulatos fordulat meggyőzően számol be a szerző kétségtelen rátermettségéről.

A cím úgy hangzik, mint egy sóhaj, vagy átok, vagy segélykiáltás. Pedig csak egy behavazott kis tündérmesének ártatlan vágyálma az egész. Szinte percenként esedékes, hogy a megöregedett kis irodakukac mikor ébred föl hirtelen kerekedett vezérigazgatói éber álmából. A pénz, az életnek ez az elnyűhetetlen témája a színpadon már nagyon is elkopott. A szerző irigylésreméltó gavallérsággal siklik át a pénz kézzelfoghatóságai felett. Fedezetlen csekkjei csak úgy ontják a százezreket. Neki semmi se drága. Ez a színpadi infláció a legnagyobb értékeket is egyszerre lerombolja. Zörög a papírpénz színpadi kelléke és üresen szól a sok pénzutánzat. Igazi csengése csak ott van, ahol a szerző felszabadul a nála erősebb témája alól, kishivatalnok marad és nem az álmok bankvezére. Itt sok igazi kedvesség akad s érthető, hogy a Nemzeti Színház vállalta a darab értékeit.

A darabnak minden erénye a szerző, a darabnak minden hibája az előadás érdeme. Mert egyszerűen elbájoló, hogy *Dayka* Margit testetlenül imbolygó szerepéből milyen friss, céda kis szüzet teremt a színpadra. És *Csortos* Gyula rendkívüli színészi erejére van itt szükség, hogy valaki még az ilyen súlytalan játékot is ilyen magasra emelje. *Makláry* Zoltán néhol egészen közel kerül hozzájuk, csak ott marad le, ahol ez a kitűnű színész jobban hisz a szerző szavában, mint a saját meggyőződésében. **(H—ó)**

Egyik magyar darab a másik után

Alig van nap, hogy valamelyik *bécsi* színházigazgató be ne jelentse, hogy *magyar darabot* tűzött ki bemutatóra vagy szerzett meg előadásra. Most a legközelebbi hetekre *négy* magyar darab premierjét hirdetik, de alighanem *öt lesz belőle.*

Ezeken kívül ma a *Deutsches Volkstheater* hozza nyilvánosságra, hogy lekötötte *László* Miklós »Illatszertár« című új vígjátékának előadási jogát. A darabot, amely nálunk vagy a Vígszínházban vagy a Pesti Színházban kerül színre, »Parfümerie« címmel fogják Bécsben előadni.

Sorel útban Reinhardthoz

Newyork, december 18
(Az Est tudósítójától)

Cecile *Sorel*, a *Comédie Française* nagy tragikája, aki az utóbbi években tudvalevően párizsi revüszínházakban lépett fel, a mult hét végén *Newyorkba érkezett* és tegnap folytatta útját *Hollywoodba Reinhardt Miksához.* Sorel fogja játszani a nagy *Sarah Bernhardt-filmben* a címszerepet és a filmet Reinhardt rendezésében most már nemsokára elkezdik.

Ha jól akar étkezni **MILANO**-BAN tudnia kell, hogy **KRON** híres magyar étterme most **kizárólag** a **Piazza Giovinezzán 17.** van. (Piazza Mercanti.) A dómmal határos.

„A Scala királynője"

Kétmillió lírás költséggel elkészült a hivatalos olasz operafilm

Az olasz állam, a propagandaminisztérium kezdeményezésére, hatalmas arányú filmet készíttetett, amellyel célja *az olasz opera propagandáját szolgálni. Kétmillió lírás* költségvetése volt a nagy filmnek, amely *a mult héten* készült el. Az utolsó felvételi napon hivatalos ünnepséget rendeztek a *tirreniai* studióban.

»A Scala királynője« a címe a filmnek, amely két részből áll. Hősnője egy fiatal lány, akiből híres operaénekesnő lesz. Az ő karrierjét adja a film, de a modern mesét egy *történelmi revű* szövi át: a milánói Scala és az olasz operairodalom története.

Mastrocinque és *Salvini* rendezték a filmet, a címszerepét Margherita *Cadossio*, a Scala tagja játssza és énekli. Nives *Poli*, a Scala primabalerinája, Olivia *Fried*, egy magyar származású énekesnő, *Salvini, Arobati* és Mario *Ferrari* (három ismert operaénekes) a többi főszereplője.

A felvételek nemcsak a műteremben és a szabadban folytak, de huszonöt napig *a milánói Scala színpadán és nézőterén is.* E jelenetekben Pietro *Mascagni is játszik:* »Nerone« című operájából vezényel részleteket. Még négy-öt híres operarészlet van egyébként a filmben a Scala művészeinek előadásában. Így az »Othello« egyik jelenete is.

A film történelmi részében jelentős, de néma szerepe van *Verdinek és Rossininak is*, akiket egy-egy neves drámai színész alakít.

Liszt-ünnep Tokióban

Tokió, december 18
(Az Est külön tudósítójától)

A japán *Liszt Ferenc-Társaság december 7-én Liszt-ünnepséget* rendezett *Tokióban.* A nagysikerű ünnepségen közreműködött *Sirota* Leo zongoraművész, a tokiói császári akadémia tanára, *Lorántt* Ferenc hegedűművész, a japán Liszt Ferenc-Társaság főtitkára, Viscount *Nabishima*, a Liszt Ferenc-Társaság elnöke. Az előadást a *Nihonseinen-Kan-Hall*-ban rendezték, ahol előkelő közönség tapsolt a közreműködőknek.

Földes Imre új darabjáról

Földes Imre

A karácsonyi bemutató-sorozat befejezéseül a jövő hét közepén *Földes* Imre, a népszerű színpadi író büszkén kijelenti új darabja címében: »*Nem adok hozományt!*« Hogy mit ad új vígjátékában, amely a *Vígszínházban* kerül a közönség elé, arról kérésünkre a következőt mondotta:

— Uj darabom egyszerű, mosolygós pesti történet két mai fiatalemberről, két kedves pesti lányról és egy apáról, aki nem akar hozományt adni, pedig könnyen megtehetné. De nem ad. Egész egyszerűen nem ad. Elvből nem ad. A vidám játék mögött az a szülők komoly problémája: *hogy és mint lehet ma egy lányt nyugodt szívvel férjhez adni?* Sok tréfa, mosoly, néhány komoly szó és valami kis mondanivaló is...

— A Vígszínház pazar szereposztással jött a segítségemre. Én magam — mi tagadás — ünnepi hangulatban várom legújabb darabom premierjét, amellyel *tizenötesztendős bolyongás után* térek vissza a Vígszínház színpadára.

* **Ma van Weber születésének 150-ik évfordulója.** A zenei világ ma ünnepli Karl Maria Freiherr von *Weber*, a nagy német zeneszerző születésének *150.* évfordulóját. 1786 december 18-án született *Cutinban* (Oldenburg). Az Operaház az évforduló alkalmából ma este »A bűvös vadász«-t játssza. A dalmű *1838 július 28-án* került először színre a budapesti Nemzeti Színházban.

BÁRÓ HATVANY VALÉRIA
német színművésznő, aki hétfőn este Bécsben visszatér a színpadra: a Theater an der Wien operettjében játssza a női főszerepet

A negyedik vonatdíszlet

Valamikor a *szállodai hall* volt a leggyakoribb díszlet. Az idén a szerzők szakítottak ezzel a régi hagyománnyal és most hotelhall helyett nyakra-főre *vasúti kocsit* szerepeltetnek a színpadon. Ebben a szezónban már *a negyedik darabban* látunk vonatot.

Az első *Tamás* István »Aranyhal« című darabjában szerepelt a *Művész Színházban*, a második *Zágon* István »Feltételes megállóhely« című vígjátékában a *Nemzeti Színház* színpadán, a harmadik és talán legsikerültebb vonat *Csathó* Kálmán »Szakítani nehéz dolog« című vígjátékában robog a *Magyar Színház* színpadán. Ma este pedig befut a közönség elé a negyedik vonat is: a *Royal Színház* operettjében, a »3:1 a szerelem javára« című *Ábrahám*-darabban. Az egyik kép a hálókocsi folyosóján játszódik.

A budapesti színpadokon lassanként nagyobb lesz a vasúti forgalom, mint a nyugati pályaudvaron.

Karácsonykor premier a Komédiában „Az ember nincsen fából"

„3:1 a szerelem javára"

Ábrahám-operett a Royal Színházban

A sokszor elparentált magyar operett feltámadt és gazdag karácsonyi iszákjában átnyujtotta első ajándékát: a Vígszínház vezetése alatt a *Royal Színház* ma este mutatja be *Ábrahám* Pál új művét. *Szilágyi, Kellér* és *Harmath* változatos és mulatságos librettójához sikeres multjához méltó, nyugateurópai viszonylatban is pompás muzsikát komponált a kiváló zeneszerző.

Vízipólójátékosokról szól az operett és ne haragudjanak az olimpiász hősei, amiért ebben a rovatban legalább olyan büszkén tekintünk fel erre a teljesítményre, a színpadi kultúra diadalára, mint egy nemzetközi sportgyőzelemre. És hadd dicsérjük meg szívből a lelkes válogatott csapatot, amely *Szabolcs* Ernő avatott tréningzása mellett a magyar operett lekókadt zászlóját emeli fel újra a legmagasabb árbócra.

Hódolat és sok »huj, huj, hajrá!« *Bársony* Rózsinak, számos bécsi, berlini és londoni mérkőzés veretlen szőke bajnoknőjének, aki kedvességben, bájban és finomságban ismét rekordot javít. A tegnapi főpróba közönsége, a legszigorúbb pontozó bíró ezen a szép estén is az ő táncos lábai elé rakta az elismerés kék szalagját. Bravó *Dénes* Oszkár, Isten hozta itthon, rangban és tehetségben gyarapodva! Maradjon közöttünk sokáig, vidítsa fel a várost, *Gárdonyi* Lajossal együtt, aki legjobb formáját futotta ki.

Fájdalom, nem futja a helyből: *Dénes* Györgyöt, a vizipólócsapat elegáns, kitűnő kapitányát kérjük, adja át a ragyogó teamnek forró üdvözletünket. Gondoljanak arra, hogy a legszebb eredménynél sem jut minden játékosnak külön-külön győzelmi serleg.

Milyen kár, hogy a tokióiói olimpiászon nem rendeznek operettversenyt. Ezzel a produkcióval aranyérmet nyernénk. **(s. a.)**

* **»Az én leányom nem olyan« mint filmvígjáték.** Az egyik budapesti filmgyártócég megvásárolta *Csathó* Kálmán »Az én leányom nem olyan« című vígjátékának filmjogát. A Vígszínházban *Muráti* Lilivel színrekerült darabból még ebben az évadban el akarják készíteni a filmet, ugyancsak Muráti Lili fellépésével.

RENDKÍVÜLI SZÍNHÁZI KEDVEZMÉNY

Az Est-lapok olvasói és előfizetői részére

Az alábbi színházi előadásokra olvasóink és előfizetőink **KÜLÖNBÖZŐ RANGU JEGYET RENDKIVÜL LESZALLITOTT ÁRON** válthatnak Az Est kiadóhivatalában, VII ker., Erzsébet körút 18-20. sz (Telefon 1-438-88) Reggel 9 órától délután 5 óráig, vasárnap délelőtt 9—2 óráig.

A kedvezményes áru előadások műsora:

PÉNTEKEN, DECEMBER 18-ÁN

VIG: **Társasjáték** (8). MAGYAR: **Bikfic tanár úr** (8). BELVÁROSI: **Megvédtem egy asszonyt** (8). PESTI: **A virágzó asszony** (8). TERÉZKÖRÚTI: **Dr. Kerekes Mária** (9). BETHLEN TÉRI: **Doktor úr** (8). KOMÉDIA: **Névtelen ucca 69.** (8½). ERZSÉBETVÁROSI: **Tisztelt ház** (8¾).

SZOMBATON, DECEMBER 19-ÉN

VIG: **Társasjáték** (8). BETHLEN TÉRI: **Doktor úr** (8). ZENEMŰVÉSZETI FŐISKOLA: **Jugoszláv irodalmi est** (8½). ERZSÉBETVÁROSI: **Tisztelt ház** (8¾).

VASÁRNAP, DECEMBER 20-ÁN

VIG: **Társasjáték** (8). MAGYAR: **Bikfic tanár úr** (3½ d. u.) BELVÁROSI: **Megvédtem egy asszonyt** (4 d. u. és 8 este). PESTI: **A virágzó asszony** (4 d. u.) MŰVÉSZ (azelőtt Fővárosi Operett): **Az ördög cimborája** (4 d. u.) BETHLEN TÉRI: **Doktor úr** (8). KOMÉDIA: **Névtelen ucca 69.** (8½). ERZSÉBETVÁROSI: **Tisztelt ház** (3½ d. u. és 8¾ este).

MINDEN JEGYVÁSÁRLÓ INGYEN KAPJA A TELJES SZINLAPU »MAGYAR SZINPAD«-OT

A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei. Munkácsy Mihály: Virág-csendélet

a falusi hold szemtelenül éles fénye elől, futó és izgató búcsúcsókot adhatott Tóth Eszter jóillatú szájára. Tóth Eszter minden egyes esetben nyomatékosan hangoztatta, hogy ezek a csókok csak annak a kedvező körülménynek köszönhetik megszületésüket, mivelhát a kiskapu az ácsmester ihletett ötletéből az éjszakai árnyék mélységes és titoktartó homályába állíttatott.

— Meglátjuk, ki birja tovább türelemmel — dörmögte ilyenkor magában Terebesy, amint ment visszafelé a Nagy Kakasba, hogy méltóságteljes férfiúi haragjában leitassa pezsgővel a cigánybanda cimbalmosát és aztán összeeressze őt a zenekar hires verekedőjével, a klarinétossal.

Egy este azután, előadás közben, egy fiatalember kopogtatott be Tóth Eszter öltözőjének ajtaján. A színésznő nem volt egyedül az öltözőjében, két kolleganője ugyanabban a szobában festegette magát a harmadik felvonásra. A kőhegyi szinháznak mindössze három öltözője volt, egy a férfiaknak, egy a nőknek és egy a kiválóbb női tagoknak. A kőhegyiek éppoly büszkék voltak a három öltözőre, mint arra, hogy a szini szezon idejében nem engedtek harangozni a szinházzal szomszédos református templomban, mert a harangozás zavarja az előadást. A kőhegyiek ezekután méltán mondhatták magukat kultúremberekneк.

Tehát egy szép estén egy fiatalember kért bebocsátást a kiváló nők öltözőjének ajtaján. Minthogy ennyi bátorság egy fiatalembertől vidéken legalább is szokatlan volt, a három hölgy csudálkozva és habozva nézett össze. Szerencsére, hármójukon volt annyi ruhanemű, amennyi rendes körülmények között egy nő testét van hivatva diszíteni, így hát nyugodtan mondhatták a szokatlan és vakmerő idegennek, hogy : szabad.

A megnyerő kinézésű fiatalember belépett az öltözőbe és széles, meghitt, de igen kedves mosolygással arcán egyenesen Tóth Eszter felé közeledett.

— Keziccsókolom. Nem ismer meg, Esztike?

Tóth Eszter csodálkozott és a fejét rázta. Nem, nem ismeri meg.

— Ugyan, ugyan — mondta a fiatalember nagy és őszinte csódálkozással. — Emlékezzék csak vissza... Pesten...

Tóth Eszter felhúzta a szemöldökét. Pesten? Hiszen ő soha életében nem volt még Pesten.

— Bizony, Pesten! — folytatta zavartalanul és diadalmasan a fiatalember. — Pesten ám, amikor maga a Király Szinháznál vendégszerepelt. Három estén keresztül. Hű, a kutyafáját, micsoda szép három este volt!

Tóth Eszter szinte kővé vált ámulatában. Soha életében nem vendégszerepelt Budapesten. Nemhogy a Király Szinházban, de még Feld papánál sem. Mit akar ez az elszánt fiatalember, akit sose látott és aki egyszerűen betámít ide egy ilyen rettenetes hazugsággal. Tóth Eszter meglepetésében nem tudott szóhoz jutni.

De a fiatalember nem is nagyon engedte volna. Mert szaporán és vidáman folytatta tovább meglepő leleplezéseit Tóth Eszter nemlétező multjából:

— Na várjon, majd eszébe juttatok mindent. Első este véletlenül betévedtem a szinházba, mikor maga ott vendégszerepelt és annyira meghódított, hogy mind a három este megnéztem ugyanabban a szerepben. Nem csak én jártam így magával, hanem nagyon sokan, akik első este látták. Mit mondjak? Egyszerűen megbolondította a legöregebb pesti rókákat is. Olyan sikere volt, amilyenre kevésre emlékeznek Pesten. No gondoljon csak vissza? Miben is lépett fel?

Tóth Eszter nagyot lélekzett és magához tért. Hirtelen, egyetlen pillantással meglátta két kolleganőjét, akik letették a fésűt meg a sminket kezükből és úgy hallgatták megdöbbenve és máris kissé elfakulva az irígységtől, hogy miket beszél itt ez az idegen fiatalember. Tóth Eszter villámgyorsan számot vetett magában, hogy két perc mulva már esetleg az egész társulat tudni fogja, hogy ő vendégszerepelt egyszer Pesten és falrengető sikere volt. Két perc mulva tudni fogja az egész szintársulat és holnap reggelre tudni fogja az egész város. Tóth Eszter tehát a helyzet magaslatára emelkedett és mosolyogva, habozás nélkül azt felelte az idegen fiatalembernek:

— Istenem... A Szép Helénában!

Pillanatnyi kétség fogta el, hogy vajjon bevallott korába beillő határidőn belül játszották-e a Király Szinházban Pesten a Szép Helénát, de a nagy tettek embereit jellemző hősiességgel átsiklott ezen az esetleges tévedésen.

— No látja! — örvendezett a fiatalember. — Persze, hogy a Szép Helénában! És akkor én másnap este felmentem a maga öltözőjébe, ott Pesten és maga volt olyan kedves, hogy fogadott. Aztán együtt vacsoráztunk a Kéményseprőben. Szegény kis Esztike, olyan egyedül volt abban a nagy, csunya városban. Hát látja, én vagyok az Ádám Gyuszi.

És azzal mind a két kezét feléje nyujtva, ellenállhatatlan mosolygással közeledett a szinésznő felé.

— Maga az, Gyuszi?! — álmélkodott a szinésznő, most már nyakig benne a játékban, mely a kolleganők arcáról ítélve, feltétlenül megéri a fáradságot. — Nahát... Ezt se hittem volna, hogy magával itt találkozunk!

Sajnos, az ügyelő beszólt az ajtón és ez alaposan megrövidítette ennek az igazán váratlan viszontlátásnak az örömeit.

— Sietni, sietni! Már elsőt csöngettünk!

Uj Idők 1924. XXX. 43 sz.

Jómadár

— Regény — 3. folytatás

Irta: **Bónyi Adorján**

III. FEJEZET.

— Gusztusos kis bestia — gondolta Terebesy, mikor egy este ott ült a szinház zenekari ülésének jobboldali első székében és nézte az előadást.

A zenekari ülés közönséges fából való kerti szék volt ugyan, a zenekar pedig mindössze egy kopott és néhol megbicsakló hangú zongora, a díszletekről is csak huzamosabb fejtörés után lehetett kisütni, hogy mit is akarnak ábrázolni, a dobogón a felvonuló színművészetben is jóval több volt a becsületes szándék, mint a tehetség és tudomány, a színművész urakról és hölgyekről legfeljebb annyit lehetett kétségtelenül megállapítani, hogy túltengően iparkodóak, mert egyik a másik elől mindig ellopta a dörgedelmesen suttogó sugó által feladott szavakat — mindamellett az egész színházasdiban volt valami tavaszi makulátlanság, valami gyermekes báj és szivárványló frisseség és ez, nem lehetetlen, mind abból a romlatlan kedvű, csengő kacagású és fiúsan dacos temperamentumú lányból áradt, aki nyilvánvalóan, mint főszinésznő működött a szinpadon és akiről Terebesy bizonyos hanyag elismeréssel állapította meg, hogy gusztusos és hogy bestia.

Megnézte a szinlapot. Tóth Eszternek hívják. Meglepően egyszerű név a vidéki szinművészet annáleszeiben, ahol tudvalevőleg néha zengőbb nevek gyűlnek össze egy szintársulatnál, mint amennyi az egész magyar arisztokrácia névsorában előfordul.

Ha pedig Terebesy azt mondta magában Tóth Eszterre, hogy gusztosos kis bestia, akkor ez jóval többet jelentett, mint azt, amit a szavak maguk kifejeznek: ez bizony annyit jelentett, hogy Terebesy bejelentette önmagának Tóth Eszter iránt való érdeklődését.

Ez pedig ezidőszerint a legnagyobb dolog volt, amit halandó ember Kőhegyen csak megérhetett.

Terebesy érdeklődése sikert, jövőt, hírnevet, karriert jelentett — legalább is kőhegyi vonatkozásban.

— Okosan tettem, hogy nem dobtam ki — tünődött tovább magában Terebesy és arra a nyápic és rettentően bőbeszédű kis emberre gondolt, aki tegnap vagy tegnapelőtt ott járt nála, mint szinházi titkár mutatkozott be, sör- és hagymaszagú volt és rásózott egy zenekari ülésre szóló bérletet. Két felvonás közt Terebesy valóban ráért most tünődni, mert megközelíthetetlen gőgösségében oly egyedül volt a zsúfolt nézőtéren, hogy még azt sem vette szokása szerint észre, hogy az összes kőhegyi hölgyek sokkal nagyobb mértékben tüntetik ki epekedő szemük érdeklődésével, mint a szinpadon ágáló hősszerelmest és az összes kőhegyi urak majd leejtik a földre fejüket a köszöntgetésnek abban a nagy igyekezetében, melynek más célja nincs, mint hogy Terebesy István észrevegye és esetleg megszólításával tüntesse ki őket.

Mint ahogyan ez előreláthető volt, Terebesy ezen az estén együtt vacsorázott Tóth Eszterrel, ott a szinház mellett a Nagy Kakas vendéglő kertjében. Tóth Eszter nem sokat kérette magát, nem nagyon szemérmeskedett, természetes ösztönnel rendjén valónak találta, hogy a nemzet napszámosainak életében van egy ősi törvény: a szinház legelső nőtagjának együtt kell elkölteni a vacsoráját a város első gavallérjával, már tudniillik, ha a város első gavallérja hajlandóságot mutat erre.

Tóth Eszter a vacsora mellett éppoly üde, természetes, egyszerű és megnyerő volt, mint a szinpadon, kedélyes cimborának, jóétvágyú embernek és becsületes ivónak bizonyult, azonban sem abba nem ment bele, hogy a mulatságot esetleg Terebesy kastélyában cigány mellett folytassák, sem ahhoz nem járult hozzá, hogy Terebesy, miután hazakisérte őt falubeli kis szállásáig, segítsen neki a kapuajtót bezárni... belülről.

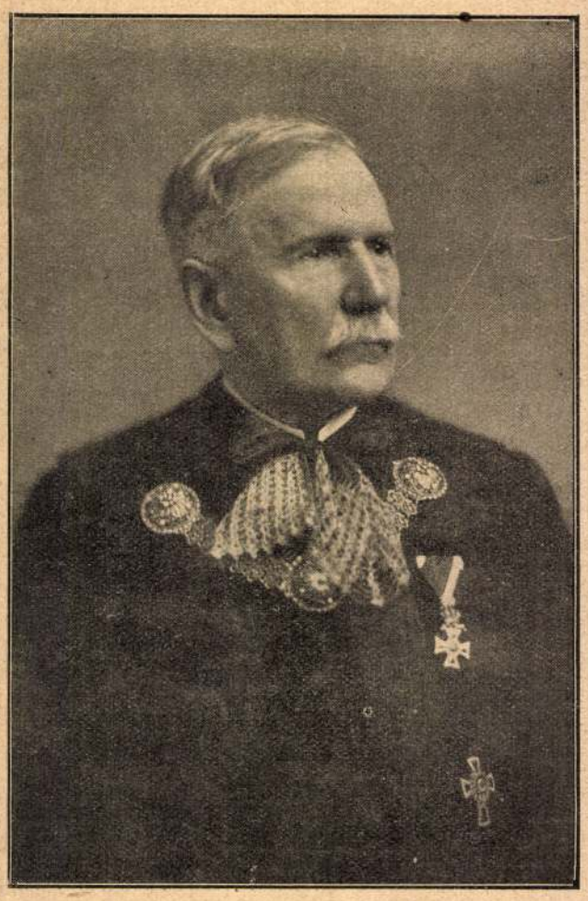

Moravcsik Ernő
egyetemi tanár, az elhunyt kiváló elmegyógyász

Ez a szokatlan puritánság Terebesyt határozottan bosszantotta. S miután az ilyen magafajta keménykötésű embernél a bosszúság nem valami könnyen tovasuhanó dolog, ennélfogva Terebesy merő bosszuságból másnap és harmadnap is szorgalmasan együtt vacsorázott Tóth Eszterrel a Nagy Kakas udvarán... holott ha akkor első este együtt csukják be a kaput belülről, Terebesy harmadnap este már egész bizonyosan nyugodtan vadrucára vadászott volna a Berettyó ingoványai közt.

Terebesy pár napig türelmesen és kedvesen foglalkozott Tóth Eszterrel. Tóth Eszter kedves, finom, naiv és derűs volt hozzá. Aztán Terebesyben megnövekedett a türelmetlenség és a bosszúság és fölényes férfimódon komisz kezdett lenni Tóth Eszterhez. Tóth Eszter erre dacos lett, becsukódott, összehúzódott, mint egy óvatosan érzékeny virág. De Tóth Eszter ebben is méltó partner volt: sokkal ravaszabbnak mutatkozott, mint Terebesy.

Terebesynek most már tetszett a játék. Minden nagyhire és gazdagsága és gavallériája és életművészete mellett is férfi volt, egyszerűen és közönségesen férfi, tehát az általános férfiúi szabályok szigorúan és hibátlanul illettek rá.

Így történt, hogy Terebesy már hatodik, vagy hetedik este vacsorázott együtt a Nagy Kakas kertjében Tóth Eszterrel és még mindig nem vitte többre, mint hogy a kapuajtóban, amely szerencsés helyzeténél fogva a háztető árnyékával takarhatta el magát

ben törmelék művek úgy hatnak — hogy kiadójuk egy képét ismételjük — mint egy-egy nagyszerű régi épület romjai, itt-ott le van töredezve róluk egy darab, kidőlt egy-egy fal, beomlott a tető, de azért a nagyszerű művek áhítatát keltik a szemlélőben s legalább a két első regény-töredék úgyszólván teljesen, minden főbb vonásában adja Kemény nagyszerű irói egyéniségét és világnézetének irodalmunkban máig is páratlanul álló nagyszabású voltát. Sajnáljuk, hogy annak idején a kéziratok nem jutottak gondosabb kezekbe s nem maradtak fenn teljesebben, de nagyobb az örömünk azon, hogy így is napvilágra kerültek. Legnagyobb becsüket az adja meg, hogy nagy mennyiségű és igen nyomós anyaggal járulnak hozzá Kemény gondolatvilágának ismeretéhez még gazdagabbnak mutatják a magyar irodalom egyik leggazdagabb elméjét, mint a milyennek eddig ismertük. A töredékek kiadója, *Papp* Ferencz elismerésre méltó gondossággal és szeretettel végezte munkáját, melyet kutatói szerencséje elébe szabott. A töredék irások összeállítása is nagy gondosságot és sok ismeretet kivánt, sajtó alá rendezésük nem különben. Papp Ferencz részletes tájékoztató bevezetéseket irt az egyes művekről, melyek valóságos tanulmányokká szélesednek ki s sok tekintetben máris hasznosítják az újonnan felfedezett anyagot. Az iró Kemény kiváló ismerőjének és jó tollú stilisztának bizonyítja magát a tanulmányokban; a filológus gondosságát — a mi ritka eset — egyesíteni tudja a világos és nem egyszer szines tollú iró élénk előadásával. Olyan könyvet adott kezünkbe, melyben minden tekintetben örömünk telhetik.

Munkácsy. Nagy művészünkről, kinek az impresszionizmus támadásai után, most egyre nő a becsülete művészek és műértők előtt. érdekes kis könyvet irt *Feleky* Géza. Ügyes, gondolatokban és megfigyelésekben gazdag könyvecske, megvannak benne mindazok a jó tulajdonságok és fogyatkozások, melyeket Feleky egyéb munkáiból ismerünk. Művészeti tájékozottsága széleskörű és sokoldalú, a műtörténeti analogiák és megvilágosító példák mindig a kezeügyében vannak s ezen a módon sok új szempontból világítja meg Munkácsy fejlődését és művészetét. Határozottan érdekes például, a hogy rámutat Munkácsy antodidakta-szerű tanulmányainak, a magyar művészt jellemző hagyománytanuságnak szerepére Munkácsy művészetében; a művész az egyik nemzedék technikai és egyéb eredményeit a másik nemzedékre átörökítő hagyomány híján igen sokszor újonnan kell, hogy felfedezzen bizonyos olyan dolgokat, melyeket a régi nagy művészek már rég felfedeztek s ez, ha bizonyos tekintetben korlátozza is munkáját, más tekintetben erejévé válik, új, eredeti szinbe vonja a régi, ismert dolgot. Érdekes az is, a mit Munkácsy szineiről mond s a művész egyes képeinek leirásaiban is sok találó megfigyelést olvasunk, bár itt már jobban feltünik egy irói hiba: a túlsok szóval való jellemzés és az emlékezetbe toluló műtörténeti asszocziácziók túlságosan készséges felhasználása. A kis könyv hibái nagyobbára ilyen szerkezeti hibák s a mit mond, az legtöbbnyire találó, sokszor érdekes és eredeti módon megfigyelt dolog, de nem mindig lett volna okvetlenül szükséges épen itt és épen ebben a kapcsolatban elmondani. A tömörség és a mondanivaló logikailag következetes felépítése épen az ilyen essay-szerű tárgyalásban a legfontosabb dolog. Ezt azonban talán még megtanulja a fiatal iró, a hogy igen sok más dolgot megtanult már. Munkácsy-könyvecskéje a javához tartozik annak, a mit nagy művészünkről irtak, minden érdeklődő sok tanulsággal olvashatja.

Helyes magyarság. *Simonyi* Zsigmond ily czimű munkája most már harmadik kiadásban jelenik meg. Az ily módon ma már közhasználatban levő könyv tulajdonképen a mai korrekt, vagy legalább általánosan annak tartott magyar beszéd és irás elveinek és szabályainak összefoglalása, sorraveszi a mondatszerkesztés, a szó és szólás-használat, a kiejtés és a helyesirás szabályait a helyes magyarság szempontjából s az általános szabályok után bő szótárba foglalja össze azokat a magyar szavakat, melyeket helytelenül szoktak használni és irni vagy a melyek helytelenül vannak képezve s a hiba feltüntetése mellett megadja a helyes formát vagy használatot. Benne van a szótárban a közkeletű idegen szavak helyes irásmódja is. Orthologus könyv, az orthologus nyelvi mozgalom elvi alapjain áll, de elég mértéktartó s tartózkodik azoktól a túlzásoktól, melyek annak idején alkalmasok voltak az egész Orthologus-mozgalom kompromittálására. Ebben is, mint a nyelv minden kérdésében a nyelvet használó társadalom találta meg a helyes középutat a neologusok és orthologusok küzdelmei között, megtartotta, a mi a neologiában helyes vagy szükségszerű volt, de egyben-másban hasznát vette az orthológia figyelmeztetéseinek is. Ma már hála Istennek kiment a divatból az a paczkázó hang, a melyen egykor túlheves orthológusok legnagyobb költőinket és iróinkat is leczkéztették egy-egy szabálytalan forma, vagy szó miatt s megszünt a béka-egér-harcz azok ellen a hibás képzésű neológus szavak ellen is, a melyekre szükségünk van, melyek belegyökeresedtek nyelvünkbe, törzset, ágakat, virágot hajtottak s a melyek helyett a neologusok sem tudtak használható helyes képzésű szókat ajánlani és elfogadtatni. Az orthologusok diadalmaskodtak a nyelvtudományban s nyelvünk pontos és beható tanulmányozásában szép eredményeket értek el, a gyakorlati nyelv használatban azonban a Gyulai Pál mérsékelt neologiája győzött; legfeljebb ha itt-ott még látunk egy-egy irónknál némi orthologus sallangokat a tulajdonképen neologus szerszámon. Simonyi könyve is ezt az állapotát mutatja nyelvünknek; helyes, hasznos és használható útbaigazító annak számára, a kinek nyelvérzéke néha nem találja meg magától a helyes magyarság útját.

Mindszenty Gedeon költeményei. Vallásos költőkben szegény irodalmunkban számot tesz Mindszenty Gedeon, a katholikusoknak Tárkányi Béla mellett legkiválóbb és legismertebb egyházi költője, kinek műveit sokfelé olvassák és czitálják most is. Költészete szoros értelemben vett egyházi költészet, nem afféle szabad elmerülés a vallás misztikus rejtelmeibe, hanem az egyházi eszme és érzéskör motivumainak megszólaltatása, igazi papi költészet, egy hitéhez és ennek intézményeihez híven ragaszkodó lélek megnyilatkozása erősen papi szinezettel. Zsoltárok, vallásos elmélkedések, a vallásos érzésnek irodalmunkban hagyományos összeszövődése a hazafiassal, ezek adják Mindszenty verseinek tárgykörét. Formai tekintetben körülbelül úgy viszonylik Aranyhoz, mint Tárkányi Vörösmartyhoz. Észrevehető nála a nagyobb kortárs hatása, bár erősen érzik még a Vörösmarty-féle hagyomány is. Emléke mindenesetre méltó a katholikus hivek emlékezetére s az egri egyházmegyei irodalmi egyesület jó dolgot művelt azzal, hogy most két gondosan összeállított kötetben kiadta költeményeit, rövid életrajzi előszóval s ezzel is felhívja a figyelmet érdekes és érdemes személyiségére.

A «Jó Pajtás» *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapja legújabb, február 22-iki számába *Ábrányi* Emil és *Váradi* Antal irtak verset, elbeszélés *Mikszáth* Kálmán *Az ebeczki délutánok* czimű műve, *Sebők* Zsigmond folytatja *Az arany czipő*, *Benedek* Elek *Oh, szép ifjúságom* czímű regényét, *Elek nagyapó* mesét mond farkas komáról, *Barta* Ernő kedves képet rajzolt, *Zsiga bácsi* két vak és süketnéma gyermekről mond el

SALVATOR a kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás, vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, czukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitünő hatásu.
SCHULTES ÁGOST Szinye-Lipóczi Salvatorforrás-vállalat Budapest. V. Rudolf-rakpart 8.

Vegyen Schweizer's Selymet

Kérjenek mintát a mi ujdonságainkból fekete, fehér, vagy szinesben: crêpon, façonnés, chinés, ottoman, messalin stb. mousseline 120-cm. széles, méterje K. 1.20-tól kezdve, bársony ruháknak, és bluzoknak, plüs, kabátoknak és köpenyeknek, valamint bluzok varratlan és ruhák valódi svájczi himzéssel batist, -gyapju, és selyemben.
Mi csakis kezeskedett szolid selyemszövetet árulunk, közvetlenül magánvevőknek, póstaköltség, és vámmentesen a házhoz. (Dupla levélbélyeg.)
Schweizer és Társa, Luzern U 23 (Svájcz)

CZIMBALOM

Legujabb szab. aczélszerkezettel részletre is. Csodaerős, tiszta hangu gramofon beszélőgép 25 K s feljebb. — Hozzá: Fedák Sári, Király, Rózsa, Berczei, Bonci, Caruso-tól legszebb lemezek 2 korona 50 fillér.
Hegedük világhirü mesterek hü utánzatai
Fuvolák, Tárogatók, cziterák, harmonikák, stb. — Hurok.
MOGYOROSSY GYULA kir. szab. hangszergyár, Bpest, VII., Rákóczi-ut 71.
Javitási műterem stb. Számos kitüntetés a jó munkáért. — Árjegyzék ingyen.

Gulliver

rendkivül olcsó, mert kaucsukból készült.

NAJÁD KRÉM
Szépséget, üde fiatalságot varázsol arcára a BRÁZAY Najád Krém.
Ára 1 Korona.
Kapható mindenütt és BRÁZAY KÁLMÁN czégnél, Budapest, VIII. ker., Baross-utcza 43. sz.

Aranyérem, Wien 1912.
IDEGGYÖNGE FÉRFIAK
elgyöngült erejüknek visszatérését elősegitik az
EVATON-TABLETTÁK
által. Kérje az orvosi véleménygyüjteményt. Minta K 4.20, 1/2 karton K 10., egész karton K 18. utánvéttel vagy az összeg előzetes beküldése ellenében:
St. Markus-Apotheke, Wien, Hauptstrasse 130
Főlerakat: Hunnia-gyógyszertár Budapest, VII. ker. Erzsébet-körút 56. — Török József Budapest, Királyutcza 12. sz. — Kapható minden gyógyszertárban.

A társaság egy része a lomniczi palota-szálló előtt.

Semsey Andor Pulszky Garibaldival, a kassa-oderbergi vasút vezérigazgatójával Széplakon.

A MAGYAR ÉS OSZTRÁK VASÚTIGAZGATÓK KIRÁNDULÁSA A TÁTRÁBA BUDAPESTI GYŰLÉSÜK UTÁN. — Jelfy Gyula fölvételei.

Nem tudta visszatartani. Pedig megpróbálta, mert még sem szép dolog, hogy a cselédség azt gondolja, hogy csak azért ül itt és sír, mert itthon kellett maradnia, míg édes apa és anya elmentek és mulatnak.

Pedig nem is ez volt, a mi elszomorította, nem, nem ez volt, hanem az keserítette el, hogy nem tarthatta meg Brittának adott szavát. Hej, mennyit beszéltek ők ketten erről a nagy lakodalomról! Brittának ugyan nem nagy öröme tellett a vőlegényben és csak az bátorította, midőn a papkisasszony azt mondta, hogy úgy örül, hogy megláthatja majd a menyasszonyruhában.

Így hát volt oka a sirásra. Annyira rosszul esett neki, hogy megcsalta Brittát.

De csodálatos. Úgy tetszett, mintha szánkócsengést és lódobogást hallana. És hegedűszót, most már csak nem tévedhet.

Mindig világosabb és világosabb lett. Biztos, hogy hallott valamit. Ugyan honnan jöhet?

Midőn egy órával ezelőtt meggyujtotta a tüzet, sötét éjszaka volt kint. Most a tűz elégett és sötét volt a kamrában. Azalatt kint megvilágosodott. Kiderült és kigyultak a csillagok. Csillogni kezdett a hó a mezőn és a dér a fákon. Midőn az ablakhoz lépett, úgy tetszett mintha egy kivilágitott terembe tekintene.

Egész világosan látta, hogy egy násznép közeledik a fasorban a hátsó udvaron a régi házak között. Az első szánkón a zenészek ültek álluk alatt a hegedűvel és teljes erőből húzták a vonókat. A másodikon a menyasszony és a vőlegény és a menyasszony nem engedett kendőt teriteni a fejére, hanem ragyogtatta koronáját a hófényben. Azután szánkó, szánkó után jött a násznéppel. Megismerte még Moreus sekrestyés fehér lovát, a gondnok vörös szánkóját és . . .

Egyszerre káprázni kezdett a szeme. Le kellett ülnie az ablak melletti székre. Nem tudta megérteni, hogy mi lehet. Miért jön a násznép Lobyból ide, az üres paptanyára?

Talán csak úgy képzelte, mert gondolatai egész nap ott jártak a lakodalmon.

Hallotta, a mint megálltak a lépcsőnél, a pitvarajtó kinyillott és a násznép betódúlt a házba. De már ő csak el nem mozdul innen.

Nem mintha félne. Hanem az olyan boszszantó, ha most kimenne, hogy fogadja őket és nem találna senkit sem!

Most már a nagyszobában voltak és kinyitották a kamara felé az ajtót.

A zenészek jöttek legelőször. Azután Moreus sekrestyés Ullával a karján. Azután a menyasszony és a vőlegény, két vőfély világitott háromágú gyertyatartóval és azután jött az egész csapat fiatalság, lányok és legények.

Midőn mindnyájan már bejöttek, Öster Jan és társai felhagytak a játszással és Moreus sekrestyés a papkisasszony elé lépett és egy kis beszédet mondott. Hát úgy történt a dolog, hogy Britta mindenáron azt akarta, hogy a papkisasszony megláthassa, milyen szép mint menyasszony és férjével együtt ide akartak jönni, de erre ő meg a többiek azt gondolták, hogy az nem lesz nagy öröm, ha csak a menyasszonyt láthatja, nem pedig az egész násznépet, így hát eljöttek ide valamennyien, a kik nem voltak álmosak a nászlakoma után.

A papkisasszony, mióta mostohája volt, mindig rosz ruhában járt. De most elfelejtette, mert az öröm, hogy ide jöttek, egészen fölvidámitotta.

Igaz volt, a mit beszéltek a lövdalai papkisasszonyokról, hogy megbabonázzák az embereket. Az ember igazán el sem tudja képzelni, hogyan történt, hanem mikor megölelte a menyasszonyt és kezet fogott a vőlegénynyel és a többiekkel, úgy érezték, hogy csak most jött meg az igazi lakodalmi-kedv.

Lám, a papkisasszony elűzte szivéből a gondot és vidám lett, úgy érzett, mint a többiek: «Nincs szebb dolog az életnél. Nem igaz, hogy nehéz és gondterhes. Egyedül csak szép.»

Nem kellett más, mint hogy a papkisasszony ránézett a menyasszonyra, megdicsérte a koronát és az egész menyasszonyi ruhát, ime egyszerre fölnyilt a szemük. Eddig nem is vették észre, hogy milyen szép.

Midőn pedig odafordult a vőlegényhez és megköszönte, hogy eljött ide Brittával és szerencsét kivánt neki a feleségéhez, egyszerre előtte is megvilágosodott valami. Megértette, hogy nemcsak a legnagyobb udvart kapta Lobyban, hanem a legjobb leányzót is.

Hogy mit mondott Brittának, azt nem hallhatták, de észrevehették később Brittán, hogy olyasmi volt, a mire szüksége volt, hogy egész nap vidám maradjon.

Az ételt, a mit magukkal hoztak, fölterítették, mert azt akarták, hogy ő is kóstolja meg a lakodalmi fogásokat. Mindent nagyon izletesnek talált, de addig nem akart enni, míg vissza nem mennek. Jól tudta, hogy nem sokáig maradhatnak. Csodálatos volt, hogy ez egyáltalán igy történt.

Ulla elbeszélte, hogy felhasználták a jó alkalmat és a lakoma után rögtön megszöktek. Az öregek elfáradva leültek és egy kis szunyókálás után vágytak. Senki sem tudott róla, csak mikor már a fiatalok messze voltak. De most haza kell menniök, csak még a menyasszony tánczoljon egy kört a szobában Maja Lizával.

Bementek hát a nagyszobába és a násznép a fal mellé sorakozott nézni a tánczot. Öster Jan, a muzsikus, ráhúzott egy polkára és a menyasszony, meg a papkisasszony tova keringtek.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kemény Zsigmond hátrahagyott munkái. Irodalmunk kincsének jelentékeny gazdagodása az a könyv, a melyben báró Kemény Zsigmond eddig ismeretlen, illetőleg végleg elveszettnek hitt munkái kerülnek napvilágra. A könyvet *Papp* Ferencz adta ki, a kinek szerencsés véletlen juttatta kezébe a nagy iró eddig lappangott kéziratait: életrajzi adatok kutatása közben járt a Maros mentén és a Mezőségen s Pusztakamarásra érve, a hol Kemény tudvalevőleg élete szomorú végnapjait töltötte s a hol meg is halt, Kemény Anna bárónő mutatta meg neki a családi levéltárban azt a terjedelmes irat-csomagot, a mely az iró hátrahagyott munkáit tartalmazza. Az iratok alighanem sokáig heverhettek padláson vagy más nem nekik való helyen, mert sok nyoma van rajtuk az időjárás viszontagságainak és az egerek pusztító munkájának. Nyilván sokáig nem volt, a ki figyelmes szemmel megvizsgálta volna őket s észrevette volna becsüket. Ennek tulajdonítható, hogy az iratok nagy össze-visszaságban voltak, csak ügygyel-bajjal lehetett az összetartozó íveket és lapokat összeállítani s a munka végén kiderült, hogy csupa töredék darabokat tartalmaznak, — töredékben vannak meg olyanok is, melyekről egykorú följegyzések mint teljesen kész művekről emlékeznek meg. Kemény hat művének maradtak fenn kisebb-nagyobb részletei. Az első az *Izabella királyné és a remete* czimű regény, a melynek háttere Erdély Izabella királyné korában való története, tragikai főalakja Martinuzzi s tárgya tulajdonképen a geniális paulinus barát küzdelme a királynéval nagy perspektivájú politikai tervei érdekében. Ez a regény csak egyes részeiben maradt fenn, de a szövegből s a hozzá irt s szintén fenmaradt függelékekből rekonstruálni lehet kompozicziójának fővonásait, tragikai történetének kifejtése módját. A másik az *Élet és ábránd* czimű regény, Kemény egyetlen nem magyar tárgyú munkája, mely Camoëns, a portugál költő életét foglalja cselekvénybe. Ez maradt fenn a legteljesebben, úgy hogy csaknem hézag nélküli fogalmat alkothatunk róla; már megjelent a *Budapesti Szemle* tavalyi évfolyamában s már akkor is nagy figyelmet keltett. A harmadik mű egy kisebb töredék a *Hirlapszerkesztő naplója* czimű regényből, alig néhány lapra terjedő darab, a melyből alig tudni meg többet, mint hogy Kemény Erdélynek a negyvenes években való politikai mozgalmait és állapotait akarta rajzolni. Bizonyos rokonságban áll az iró *Férj és nő* czimű ismert regényével, a melybe az egykor teljesen elkészült fiatalabbkori munka egyes részeit valószinűleg bele is dolgozta s talán ezért is maradt fenn oly kevés belőle. A negyedik mű *Históriai töredék* czimű történeti tanulmányból való, mely Erdély történetének különösen Mátyás király halálától Martinuzzi haláláig terjedő szakát rajzolja meg, — valószinűleg mellékterméke Kemény *Izabella királyné és a remete* és *Zord idő* czimű regényében folytatott történelmi tanulmányainak. Politikai irodalmunk szempontjából nagyon érdekes az ötödik mű, a mely Kemény legnagyobb politikai tanulmányának, a *Korteskedés és ellenszerei* cziműnek első tervrajza. A hatodik mű végül egy *Anna* nevű drámai költeménynek, Kemény egyetlen ismert verses munkájának egy kisebb darabja. Ezek a csonka, rész-

Ismeretlen Munkácsy-képek Aradon

Az aradi Waitzer János-utcában, vagy a hogy régebben nevezték: a Templom-utcában van egy sárgára meszelt, nagy kőkerítéses ház. Szinte elüt attól a sok modern épülettől, ami körötte emelkedik. Ebben az épületben lakott valamikor, negyvenhárom évvel ezelőtt a volt asztalosinas, a későbbi nagy mester: Munkácsy Mihály. Ott lakott ugyanis az akkori aradi rajztanár: Szamosy Elek, aki első mestere volt a világhirü művésznek.

Itt vetette papirra első rajzait a kezdő és itt ébredt fel lelkében az ifjukori múló szerelem. Ez a szerelem verőfény volt, amely bearanyozta ifjusága napjait. Érdekessége csak abban áll, hogy Munkácsy meg is örökítette ideálját: Kristyory Jolánt, amely kép nagy érdekessége a Kölcsey-Egyesület gyűjteményének.

Amikor ez a kép felszínre került, nyilvánvaló volt, hogy még más egykoru rajzok is lappangnak ott egyes családok birtokában.

Mert akadt Aradon mecenása is Munkácsy Mihálynak. Volt ugyanis ott egy könyvkereskedés — ma már csak az emlékezetben él ez is — a Bettelheim testvéreké. Ennek a tulajdonosa: Bettelheim Vilmos maga köré gyűjtötte az időben azokat, akik minden szépért, nemesért lelkesedtek. Ő volt az, aki kenyeret adott Szamosynak, ő támogatta a nemrég elhunyt Böhm Pált, és ő nyújtott segédkezet Munkácsynak is. Amikor arról volt szó, hogy Munkácsy fölkerüljön a fővárosba, rajzoltatott vele egyetmást, kiállította a kirakatba és vevőt szerzett, hogy összeteremtse azt a pár forintot, ami Munkácsynak utiköltségre kellett.

Az a két kép, amit ezúttal bemutatunk, ma a liptószentiványi Szentiványi nővérek tulajdona. Az egyik egy fiatal leány képe, aki ott térdel imazsámolyán, kezében szentelt barkával és imádkozik. A másik szintén egy fiatal leány, aki cseresznyével diszíti haját. A képek kétségkivül becsesek, hisz első szárnypróbálgatásai voltak Munkácsynak, aki akkor, mint mestere, Szamosy Elek, az úgynevezett Rahl-iskola hatása alatt állott.

Szent-Iványi Sándor vette meg a két képet Bettelheimtől. Eleinte Felbaári Sántha Lajos, aradmegyei főszolgabíró őrizte galsai villájában és itt látta ezeket később egyszer Munkácsy Mihály is, amikor fölkereste azt a családot, amely valamikor jólélekkel támogatta őt. Akkor a hitelesség kedvéért rá is írta: „Munkácsy Mihály 1862".

1862-ben még csak tizenkilenc éves volt Munkácsy Mihály. Vézna, sápadtarcu, nyulánk fiatalember. Ekkor megrajzolta a saját képét is. Ez annál becsesebb, mert megismerjük belőle akkori külsejét. Hogy kinek rajzolta ezt a képet, azt nem tudjuk. Csak annyi bizonyos, hogy egy aradi piktor, Somogyi Gusztáv, vette meg néhány hatosért egy suszterinastól. Hogyan került oda, az ma szinte rejtély. Ezt aztán lefotografálta egy aradi fényképész, Weisz Hugó, hogy többé el ne kallódjék. Most kisebbítve bemutatjuk mi is.

De ne higyjük, hogy ezzel ki van merítve az aradi eddig ismeretlen Munkácsy-képek

Munkácsy Mihály ifjúkori arcképe: aradi tartózkodása idejéből

száma. Még két képről van címleg tudomásunk, amelyek még mindig fölfedezetlenül lappanganak. Kiírjuk, talán akad valaki, aki nyomra vezet.

Az egyikről onnan van tudomásunk, hogy Kristyory Jolán, az egykori ideál említette egy e sorok írójához intézett levelében. Egy cigány asszonyt ábrázol e kép, aki kendőjébe burkolja fázó kis leányát. A másik már ki is volt állítva valamikor Aradon, amikor mintegy húsz évvel ezelőtt a magánosok tulajdonában levő képekből kiállítást rendezett egy aradi volt tanár: Dömötör László. Ennek a képnek a címe: Reggeli előtt. Ezt akkor Atzél Péter, a volt főispán, bocsátotta a kiállítás rendelkezésére. De amikor Atzél Péter meghalt, a tömeggondnoka, Sztojka úr, már nem találta ott a hagyatékban. Elajándékozta, vagy eladta-e Atzél Péter, azt ma nehéz megmondani. De kétségkívül lappang még. Kivánatos volna, ha fölszínre kerülne, mert ez már nem krétarajz, hanem olajfestmény.

. . . Május elseje van. A festő-mester halálozási évfordulója. Alig néhány éve, hogy ott pihen a kerepesi-úti temetőben. De csak teste porlad, alkotásai fönntartják örök időkre nevét, azt a nevet, mely annyi dicsőséget szerzett a magyarságnak is.

Naményi Lajos

Attila borai

Horn Gusztáv, a világhírü arkeológus, nem tartozott a mogorva s kedélytelen szobatudósok közé, aminek legvilágosabb bizonyítója: a mellékneve. Mindenütt, ahol érdemeit fölfogni és becsülni tudták, úgy emlékeztek meg róla, mint a boros régészről, néhol régi borosnak mondották. A furcsa jelzőnek érdekes története volt: Egyiptomban végzett ásatásai alkalmával XVII. Ramzesz gulasírjában kőedényeket talált, amelyek tízezeréves bort rejtettek magukban. Annak híre, hogy a szőlő nedve évezredek viharával dacol, óriási föltünést keltett. Horn a kőedényekkel és tartalmával beutazta a világvárosokat, fölolvasásokat tartott s bőven aratta a babért. Régi borászati érdemeit pedig megkoronázta azzal, hogy Athén mellett megtalálta Leonidas borospincéjét. Ez időtől kezdve sohasem mulasztotta el megtenni a legkörültekintőbb intézkedéseket, hogy a föld mélyéből előszedett csontváz gazdájának bortára az agyagban maradjon.

Horn egyedüli keserve az volt, hogy fiával nem áldotta meg az ég. Mindössze egy leánya volt, akit XVII. Ramzesz király tiszteletére Izisnek keresztelteteett meg. Felesége hónapokon át sírt a pogány név miatt s mennyre-földre esküdözött, hogy például Erzsébet, Klára, no meg még Julcsa is jobban festene a Horn név mellett. De ez még a kisebbik baj volt! Sokkal keservesebben esett Izis kisasszonynak, hogy az édesatyja minden áron feleségül szánta az ő titkárának, aki szintén híres egiptologus volt, de cseppet sem mutatós külsejü férfiu, holott a szőke, furcsanevü kisleány sokkal örömestebb lett volna a deli Gerés Hugó neje.

Az elegáns fiatalember híres budai szőllős létére az országos bortermelő egyesület kormánybiztosa volt s a tisztelt Ház egyik legrokonszenvesebb képviselője, de nem értett a régiségekhez, ami megbocsáthatlan bűn volt annak szemében, akit ipaul szemelt ki magának.

Egy délutánon, amikor a tanár úr hazajött sétájából, az izgalomtól kipirulva sietett be hozzá segédje és címzetes veje, hogy a reá bízott pergamenttekercsek megfestéséről jelentést tegyen. Horn csodálkozva nézte a szokatlan izgatottságot.

— Hihetetlen! Meglepő! — hajtogatta Fáth és szétbontván az egyik tekercset, nagyító lencsét helyezett a tanár szeme elé.

Horn rákönyökölt a kecskelábakon nyugvó hosszu asztalra. Eleinte lassan olvasgatott, majd mind mohóbban nyelte a hieroglifás sorokat.

— Szenzációs felfedezés! — mondogatta s együtt maradtak éjfélig, hogy megírják az akadémiáknak s a külföldi régiségtani társulatoknak a tudósítást.

Néhány hét múlva egyébről sem beszélt az emberiség, mint Horn tanár legujabb nagyszabásu fölfedezéséről. A világsajtó, különösen a budapesti lapok, hasábszámra zengték a professzor dicséretét, aki régi írások alapján kijelentette, hogy Attila, hun király

Horovitz Pál, a gyermek hegedűművész, Berkovits Lajos tanár tanítványa, aki nagy sikerrel hangversenyezett Budapesten

Uj Idők 1904-5. XI. 31. 7.

palotája valahol Budán fekszik a föld alá temetve. Az ujságok hevesen és lelkesülten követelték az ásatások megkezdését. Végre is a kormány kelletlenül megüzente a tanárnak, hogy kap pénzt a munkálatokra, de előteremtse ám Attila palotáját!

A tavasz beköszöntésekor száz munkás csákánya alatt nyögött a föld a budai határban. Az ásatások a szöllős kertek és a pincék mögött folytak, véletlenségből Géres képviselő minta-szőlőtelepe mellett. Egyik oldalon Horn vezette a munkálatokat. Széles szalmakalapban, vászonkamásliban amerikai ültetvényesre emlékeztetett. A másik végén a segédtanár osztogatta a parancsokat. S egy szép napon előtermett a föld méhéből Attila egyszerü kőépítménye, az azt környező kunyhókkal egyetemben. A nézők tömegszámra özönlöttek a kiásott hún város felé. Horn majd belebetegedett a végnélküli ünnepeltésbe.

Hanem diadala nem volt teljes. Félrevonta Fáthot:

— Kedves barátom, én azt igértem magának, hogy mihelyt elkészülünk az Attila-ásatásokkal, megtartjuk az eljegyzést. Igen ám, csakhogy még nem vagyunk készen vele.

— Mit méltóztatik még akarni? — kérdezte a segédtanár.

— Attila borait! — vágta ki büszkén Horn. — Ha megvan a palota, valahol a közelében kell lennie Attila borosházának is. Meg fogjuk keresni.

Fáth ellenkezni próbált. Keletre szőlőspincék, nyugaton dolomit-hegyek, északon kavicsbánya és délen csatorna határolják a napvilágra hozott ősvároszrészt. Mit és hol akar még találni? A tanár úr letorkolta s ráparancsolt, hogy másnap legyen kint a határban s vigyázzon a napszámosokra.

Hornt csodálatos szerencse üldözte. Még az élclapszerkesztők arca is hosszura nyult, amikor a nagyközönségnek bemutatták a pókhálós kőkorsókat, számszerint hetet. A kőhalmazok alól kihalászott edények bódító illatu bort tartalmaztak, bizonyságául annak, hogy Attila elsőrangu asztali borral rendelkezett.

Amikor a kedélyek lecsillapodtak és Horn egy érdemrenddel gazdagabban tért vissza íróasztalához, épp abban a pillanatban jelentette be a szolga Géres látogatását.

— Parancsol? — kinálta meg székkel Horn a vendéget.

— Kérni jöttem, tanár úr. Kérni, kedves leánya kezét. Szeretjük egymást és . . .

A tanár úr idegesen szakította félbe:

— Jól tudja, hogy másként határoztam Izis jövőjére nézve. Nem értem tehát . . .

— Mindent meg fog érteni, ha végighallgat, — folytatta nyugodtan a képviselő és kiszólt az előszobába, a honnan két inas egy hatalmas kosarat cipelt be és szótlanul távozott.

Horn értelmetlenül vonogatta a vállait.

— Ismerem tanár úr gyöngéjét a régi borok iránt. Önnek hét korsó Attila-bora van, ime hozzá még négy — szólt Géres és előszedte a kosárból a kiásottakhoz hasonló edényeket.

A tanár úrnak felvidult az arca.

— Hogyan! Ön folytatta az ásatásokat?

— Nem kellett azokat folytatni. Tudniillik ezek nem Attila borai, hanem az én boraim, 1817-es termésüek, boldogult nagyapám hagyta reánk kőkorsóban, hogy tovább elálljanak.

Horn elsápadt s a karosszékbe rogyott. A váratlan felvilágosítás mint a villámcsapás hatott reá. Iszonyu sebesen kergették egymást a riasztó gondolatok az agyában. Hatalmas baklövést követett el, ha megtudják, hát vége a hírnevének, kiszolgáltatják a világ gúnyjának. Tehát nem az Attila borai?! S mi lesz az érdemrenddel, ha kiderül a kacagtató eset?

Harag fogta el Fáth iránt. Mindennek ez a szemüveges kígyó az oka! Ő hozta a pergamentet, ő adta kezébe az Attila palotájához vezető fonalat. Ilyen szégyent hoz reá s még ez az ember akar az ő veje lenni?

Amikor Géres észrevette, hogy kezd magához térni kábultságából, még csak ennyit mondott:

— Úgy történt, hogy önök földszaggatás közben betörtek az én rejtett s mélyenfekvő borospincém oldalát, ahol a kincseket érő borokat tartom. Kár, hogy nem keresgéltek tovább. A homok között még sokféle ritka ital van eldugva . . . Legyen nyugodt tanár úr, ismerheti jellememet. Nem élek leleplezésekből. Szivesen megosztom önnel boraimat, ha megengedi, hogy a leánya ön és én közöttem ossza meg szívét. Meg aztán csak jobb is, ha Attila borainak a titka a családban marad.

Horn magához tért, fölállott és mosolyogva veregette Géres vállait.

— Jobb így! Különben is Izis boldogsága az első. Szeretitek egymást, hát áldásom rátok.

Géres boldogan szorongatta a tanár úr kezét.

— S mi történjék Attila boraival?

— Azt kikötöm, ne essék többet szó róluk, — mondta s karonfogva vejét, vitte haza ebédelni.

Falk Richárd

Az »Alku« harmadik és negyedik része

Tóth Márton honvéd tüzérhadnagy emlékezéseit gyönyörrel olvastam én is. Mi errefelé keleten költeményeiből is ismerjük az öreg urat, aki „Emlékeim" cím alatt a múlt évben az Athenaeum kiadásában, versekben is egy kötetre való hangulatos dolgot produkált.

Feltünt nekem, hogy az Uj Idők múlt számában Petőfi „Alku" címü örökszép dalának harmadik és negyedik versét is fölelevenítette. Erre vonatkozó elbeszélését nem megcáfolni, de kiegészíteni óhajtanám.

Volt Nagybányának egy költői lelkü ügyésze, fiatalon halt el, talán sokan el is feledték már a lelkes magyar írót, pedig negyedszázad előtt az ő nevét is felkapta a szellő s az ő színdarabjában is énekelt a Nemzet csalogánya: Blaháné.

Ez a férfiu Nyirő Sándor volt, a „Fütty" szerzője. Ő tőle hallottam én is az „Alku" harmadik és negyedik verséről. Előadása szerint, amikor Arany János olvasta Petőfi zamatos dalát, tréfálkozó kedvében odaírta széljegyzetben:

„Hátha aztán kit szerettél: rózsád
Elhagyna és hűtlen lenne hozzád?
Elhagyna és hűtelenné lenne:
Sem szeretőd, sem pénzed nem lenne?"

Petőfi sem hagyta magát s viszonválaszul írta meg a negyedik verset, amely Tóth Márton közlésétől némileg eltérve így hangzik:

Akkor lennék, ami voltam szegény,
Juhászlegény, szegény juhászlegény.
A juhásznak, ha babája nincsen,
Nem kapdos az holmi dib-dáb kincsen.

A mindent megfontoló, logikus és az élet esélyeivel számotvető Arany János szelleme kiérezhető a harmadik versből s a szenvedélyes, törhetlen Petőfi a negyedikből: neki a juhászlegény mindenképpen szegényjuhász legény marad, történjék bármi is.

Petőfi sokszor megfordult nálunk, mézesheteit is itt töltötte Nagybánya mellett. Koltón, a költőnek nem egy emlékezetes mondását, tettét, őrizték meg ily kegyelettel.

Nyirő valószinüleg Teleki útján jutott az adathoz, aki Petőfinek benső barátja volt.

Révész János

Az igazi nagyleány

Sokan, de igazán sokan el nem tudják képzelni, hogy mivel tölti el idejét egy modern nagyleány reggeltől estig? Édes Istenem, hát az csak természetes, hogy merő férfias munkát végez. Például korán reggel már harcolva kezdi a napot. De nem pöröl! Ugyan ki hallotta volna már a nagyleányt pörölni? Mondom, hogy harcol, még csak nem is tréfából játszik katonásdit, hanem harcol a porszemekkel. Bátor, leleményes, ügyes, kitartó a háboruban, ellenfelét kivétel nélkül mindig ő fözi le, de azért gavalléros az eljárása. Gyakorlott hadvezér, aki kis, de lelkes csapatát mindig példás rendben tartja, ellenfele megátalkodott hadicseleitől sohsem retten vissza és harci riadókkal: valami divatos operette melódia, vagy egészen új magyar nóta hangjaival ő maga végzi a trombitás lelkesítő, buzdító szerepét.

A hadsereg kitünően van fölszerelve úgy védelem, mint támadás szempontjából. Sisakja, páncélja hamiskásan izléses, amilyen csak egy kackiásan fölkötött csinos piros kendő, meg egy modernül reform nagy kötény lehet. Fegyvernemei mindannyian biztos, kipróbált eszközök, amelyek ellenállást nem tűrve pusztítják az ellenséget. Úgyszólván csalhatatlanok, amilyenek csak a legjobb minőségü kis és nagy kefe, söprü, törlő, porló lehetnek.

Úgy a támadás, mint a védelem minden rendszeresítés mellett igen ötletes, eredeti, sőt szellemes. És nemcsak a harc lelkesítő heve festi pirosra megannyi győzelemnél a nagyleány arcát, hanem a gyakori változatosság fölötti öröm mosolyog rajta: mert az már csak igazán nagy öröm, amikor a rendes, mindennapi portyázások után nagy takarítások hosszu hadjáratára indulhat az ember. Akkor aztán igazán jaj minden porszemnek, meg nem menti azt a kidobatástól

Munkácsy humora

Irta: **Petrovics Elek**

E sokatigérő cím mögött nem rejlik esztetikai fejtegetés. Nem fogjuk keresni a humor nyomait Munkácsy Mihály művészetében, ezeket a gyér nyomokat a tragikum sötét erdejében. Amit bemutatunk, az mindössze egy levele a mesternek. Hogy mégis ilyen sokatmarkoló címet mertünk adni ennek a kis közleménynek, ez onnan van, mert a közlendő levélből igazán felénk melegít Munkácsynak egész magyaros humora.

A levél eredetije ma a Szépművészeti Múzeum magyar művészeti adattárában van. Érdemes elmondani, hogy miképen került oda.

Munkácsy Mihályt hosszú évek barátsága kötötte össze Korbay Ferenccel és feleségével, szül. Ravasz Ilonával. Korbay a maga idejében híres énektanár, zongoraművész és zeneszerző volt, felesége pedig zongoraművésznő. A Korbay-házaspár többnyire külföldön tartózkodott, legtovább New-Yorkban, ahol virágzó zeneiskolájuk volt. 1894-ben a londoni kir. zeneakadémiára hívták meg Korbay Ferencet tanárnak. Ettől kezdve Londonban élt és ott is halt meg a háború alatt.

A mult esztendőben Rozsnyay K. úr Szeghalomról szíves volt felhívni a Szépművészeti Múzeum figyelmét arra, hogy Korbay hagyatékában Munkácsynak több levele maradt, melyek Korbay halála után az ő kedvenc tanítványának és egyúttal örökösének, Susanne Strong híres londoni operaénekesnőnek birtokába jutottak. Egyszersmind azt ajánlotta, hogy forduljunk ebben az ügyben Miss Strong-hoz.

A tanácsot megfogadtam és írtam Strong kisasszonynak. Levelezés indult meg köztünk, de mielőtt még ezt lezártuk volna, váratlan fordulat történt. Levelet kaptam Londonból Silbermann Ábris budapesti műkereskedőtől, aki elmondta abban, hogy üzleti ügyben Londonban időzvén, a véletlen szerencse összehozta őt Strong kisasszonnyal. Csakhamar Magyarországra fordult a beszélgetés, amely iránt Strong kisasszony lelkes érdeklődést mutatott, majd szóbajöttek Munkácsy levelei is. A magyar kereskedő legott szép összeget ajánlott fel értük, azzal a szándékkal, hogy megvásárolja őket a mi múzeumunk számára, azonban a nemes hölgy azzal a kijelentéssel lepte meg őt, hogy a levelekért nem fogad el pénzt, hanem Magyarország iránt érzett rokonszenve jeléül ezennel a budapesti Szépművészeti Múzeumnak ajándékozza őket, s kéri Silbermannt, hogy juttassa el a leveleket hozzám. Így került a Szépművészeti Múzeum levéltárába Munkácsynak 8 levele, több névjegye és Munkácsynénak 4 levele, s mi örömmel használjuk fel ezt az alkalmat, hogy a kitűnő művésznőnek, hazánk lelkes barátjának hálásan megköszönjük nagylelkű ajándékát, nem feledkezvén meg az érdemes közvetítőről, Silbermann úrról sem.

Munkácsy levelei közül különösen kettő tarthat általánosabb érdeklődésre számot. Az egyiket, mely a „Honfoglalás" előkészületeire vet érdekes világot, dr. Prém József már közölte a „Művészet" 1904-iki évfolyamában. (Munkácsy dolgozótársai c. cikkében. Id. évf. 245. l.) A másik, rendkívül kedves és Munkácsy lelkületére nagyon jellemző levél a következőképen szól:

„Colpach, 1890. sep. 9.

Kedves Ferim,

Nohát megjött a vásárfia. Volt is öröm, meglepetés, felkiáltások. Először is az a háromszegű láda csiklandozta a kiváncsiságot. Mi lehet a? Ouvrez vite... Az áldóját. Ezt már magam is megbámultam. No ha az a rózsás szív az Ilus-káéra* van formálva, azzal nagyon megelégedhetsz és elviczkándozhatol benne jó kedvvel, mert abba ugyan belekeseregheted minden bánatodat, ha még annyi volna is, elfér benne. De nincs bánatod és ne is legyen. Csak ma reggel fedeztük fel a hátsó feliratot „j' y pense". Tehát köszönöm. Elég nagy, lesz nekem is benne egy kis hely... És most jön a többi, mindannyi ösmert, kedves tárgy, mely oly melegen emlékeztet a szép hazára. De különösen a ráadás, mert ezt bár óhajtottam, de miután nem volt róla szó, nem vártam. De te kitaláltad. A korsó — annak láttára akkorát kottyant a szívem, hogy azt hittem, hogy kiugrott és olyanra dagadt, mint az a j' y pense. — Megölelgettem, megcirogattam, megszopogattam azt a száraz kis csecsit, mire ő olyan intimen csörgött. Megeredt a szíve. El kezdett beszélni a tiszamentéről, az árnyas fűzfákról, délibábos tájakról... és a többi. Olyan jó egy pár pillanatot töltöttünk együtt, mint aminőt csak két gyermekkori pajtás véletlen találkozása adhat.

No köszönöm, kedves Ferkóm. Hanem neked ugyan volt dolgod ezeket összeszedni. De annyira örülök, hogy minden lelkifurdalás nélkül fogadom el. De kedves jó anyádnak add át különös köszönetemet a szép guzsalyért. Reménylem, lesz szerencsém személyesen megköszönni, mert tervünk mindig e hó végén, október elején hazamenni...

Azért is most sokat nem írok, mert majd személyesen többet beszélünk. Tehát Iluskát kegyes engedelmeddel összevissza csókolom a szép j' y pense-ért. S téged is hasonlóképen. Szerető barátod Miska.

Épen ma holnap végzem be a képet".

Eddig a levél. A magyaros holmikat, amelyekért Munkácsy olyan kedves módon mond köszönetet, nyilván azért küldték az ebben az időben Pozsonyban lakó Korbayék, mert a mesternek szüksége volt azokra valamely magyar tárgyu képének megfestésénél. Erre mutat a levél utóirata is. („Épen ma-holnap végzem be a képet".) Sajnos, nem tudtuk bizonyosan megállapítani, hogy melyik képről volt szó. Lehet, hogy ugyanarról, amelyről Munkácsy egy hat hónappal később (1891. márc.) kelt levelében azt írja Korbaynak, hogy „A javíthatatlan" csakugyan javíthatatlan akar maradni és nem akar úgy sikerülni, mint én akartam". Az, hogy előbbi levelében úgy beszél a képről, mint amelyet maholnap be fog végezni, még nem dönti meg feltevésünket, mert ebben az időben ő már nehezen fejezte be képeit.

Régi operett

A zenekarban bujkál, mint az erdőn
A kis madár, egy pajzán, buja dallam,
A hegedűk is fölsírnak merengőn
S egy szőke tündér mosolyog a karban.

A félhomályos nézőtér zúgában
Elálmodozva nézek föl a fénybe,
A gyönyörű és talmi ragyogásra
S eszembe jut multam szép szőkesége.

Mig gyöngyöznek a trillák és a lallák,
Föltámad bennem a tűnt fiatalság,
Mikor még szín volt és fény volt az élet.

S hogy tapsviharba hal a boldog ének,
Szemem lehunyva én Őt újra látom,
Ki életem volt egykor és halálom.

Juhász Gyula

---

* Korbay felesége, Ravasz Ilona.

Uj Idők 1924. XXX. 30. sz.

Lord Burlington arcképe

Regény. Irta: **Pekár Gyula** 4. folytatás

V.

Beléptek a sárga kabinetbe. Derüs, világos kis Louis XV. szalon, melyben a falak s a bútorok selymének aranya bájosan ölelkezett a park felől beáradó fény dús zöld reflexeivel. A festőállvány a palettával, az ecsetekkel már ott terpeszkedett az ablakban, előtte szőnyeges emelvény, de hol van maga a festő? Ahá, ott ágaskodik a kandalló előtt; hosszú, bársonykabátos igénytelen, szinte félszeg alak, bal hóna alatt a süketek hallókürtője, de jobbjával a kandalló felett lógó Tizián-arckép vásznán babrál. Igen, körmével a festéket kaparássza; persze, ez már a Reynolds bűne, szenvedélye: ahol csak teheti, a nagy renaissance arcképmesterek festék-titkát keresi, ezt az ő titkukat igyekszik előkaparni a századok patinája alól. Ep nézi a körmén maradt *siena*-t, a világosság felé fordul, midőn egyszerre észreveszi a társaságot. Mint akit rajtakapnak, tulzó udvariassággal hajlong s közben a füléhez kapja az otromba nagy hallókürtőt.

— Hódolatom, *my lord*, itt vagyok a felséges királyné parancsára... *Oh yes*, már volt szerencsém... Hódolatom, *my lady* és... hogyan? ah igen, értem: Coventry grófné, ugy-e? Persze, persze... Tehát a nemes lordot kell a pózolással fárasztanom? *Very glad*... Hm, pompás modell, — a nemes lord remekül néz ki, lám, lám, egészen megfiatalodott...

Reynolds kutató szemmel mustrálta az ál-Lionel jelenését és oly ijesztően éles és bontó volt e pillantás analizise, akár a választóvíz. Elaine szorongva mosolygott, Harriet is jelentősen pislantott Garrickra.

— *Really*, ez ritka jelenség, ismételte az ámuló Sir Joshua, — egészen megfiatalodott...

Garrick elértette. Egy pillantást váltott a fali tükörrel s mire az állványát igazgató festő megfordult s újra ránézett, már megtörtént az átalakulás. Reynolds kiejtette az ecsetet a kezéből.

— De mily csalóka itt a világítás! Szabad kérnem, kissé előbbre, *my lord*... úgy... igen, hát ez érdekes: az ember azt hihetné, öt évet öregedett pár másodperc alatt! Persze a világítás...

— Igen, a világítás, ásított az ál-Lionel s az előkelő unalom szenvedő mártírjaként hűvös fölénnyel hordozta körül a szemét.

— Így... így maradjon! — sietett Sir Joshua, — ez ön, ez az a Lord Burlington, akit Epsomban láttam, mikor a lova nyert... Miért lőtte agyon mégis a díj átvétele után?

Ujabb ásítás:

— Oh semmi, puszta udvariassági tény a királylyal szemben: restelltem, hogy kiadott parancsom ellenére mégis én nyertem a felség lovával szemben... Tehát hova helyezkedjem?

Sir Joshua ép Elaineben gyönyörködött, és egyre jobban belemerült ebbe a gyönyörüségbe.

— Bájos... Bocsánat, ha váratom kissé *your lordship*, de komponálok —

— Helyes, komponáljon, kedves Reynolds. Csak azt nem értem: ha engem kell festenie, mit vesződik, mit tölti az időt a feleségemmel?

— Megmondom, *my lord*. Önök oly szépek együtt, hogy kedvem volna —

— Mi?!... Mellém festeni őt is? Ugyan már hova gondol? Ez hivatalos fővadászmester arckép, ott fog lógni tiszteletbelyen a viziló és a jegesmedve közt...

— Rendben! — védekezett Sir Joshua, — én csak olyas allegóriára gondoltam: a Lady, mint erdei nimfa, vagy pláne Diana a tölgyfához támaszkodó kir. fővadászmester mögött — ez igen dekorativ jelenet...

Az ál-Lionel bosszusan fordult el s az ablaktáblán dobolt. „Remekül játszik!" — sugta Harriet; — Elaine megszorította a barátnője kezét s aztán sírankozóan motyogta:

— Hagyja, kedves Sir Joshua, — a férjem nem szereti az efféle érzelgősségeket.

Reynolds tudóan, rokonszenves részvéttel intett Elainenek, majd a modelljéhez fordult:

— *All right, my lord,* ahogy Ön óhajtja. — Én csupán csak a rajzkönyvem, a magam számára szeretném ezt a jelenetet megörökíteni. „A vadász és Diana"... szabad kérnem csak egy rövid pillanatra —

— Nos, kedves Lionel cousin? — szólt közbe Harriet, — ugyan ne legyen már oly igen kellemetlen... Rajta, csak gyorsan, Sir Joshua!

Az ál-Lionel bosszusan hagyta abba a dobolást az ablaktáblán s Elaine mellé lépett a dobogóra.

— Hát most mit csináljak? Hamar, kedves... izé úr, *by Joe*, én nem vagyok se clown, se komédiás, hogy itt színészkedjem, ha ilyesmit akar, inkább forduljon a csepürágókhoz, ahoz a... ej, hogy is hívják? no, igen: Garrickhoz...

Reynolds, ki már épp pózba állította kettejüket, fejcsóválva állt meg.

— *My lord*, tévedni méltóztatik, én ösmerem Garrickot, jól ösmerem, és Garrick nagy művész... Tehát így gondolom: a háttér az erdő mélye; Diana a jobbjában tartott nyíllal előre a futó vad felé mutat, a megtorpanó, féltérden álló vadász azonban nem követi pillantását, hanem édes ámulattal tekint fel a hozzá símuló istennőre s szerelmes félénkséggel fogta át a derekát...

— Komédia! — ásított az ál-Lionel.

— Nagyszerü! — rajongott a festő, — csak kissé több meggyőződést a gesztusban, *my lord*, — és könyörgök, így maradjanak, meg ne mozduljanak, én... hol is a rajzkönyvem? ja, igen, az előszobában hagytam azt a táskát, mindjárt jövök —

Reynolds a nagy kürtővel hóna alatt komikus sietséggel rohant ki. Ők hárman egy percre magukra maradtak. A Harriet vásott fius hangtalan hahotája egészen zavarba hozta a másik kettőt: „csitt, meg ne mozduljatok, különben újra kezdi s még tovább tart!"

— Pardon, *my ladies*, — mosolygott Garrick, — én csak pihentetem kissé az arcomat...

— Akkor én is... — oldódzott a pózból Elaine.

— Az istenért, ne mozduljatok, pisszegett Harriet.

— De drágám, ez oly furcsa... Most már nem Lionel, most már Garrick ölel —

— Pardon, kénytelen vagyok, *my lady*, nem tehetek róla —

Egy pillanatig nevetve néztek egymásra.

— Dehogy is nem tehet róla, — kezdte ismét Elaine, — kérem, Reynolds azt mondta: a vadász félénken fogja át az istennő derekát, és ön —

— Én... — évődött Garrick, — én a Sir Joshua második utasításához tartom magam: „több meggyőződést a gesztusban" — *voilá!*

A grófné intette le őket:

— Más a fontos most: így, ilyen allegorikusan, Elaine-el fesse Burlington arcképét, Reynolds?

— Semmi esetre se, — tiltakozott Garrick szinte nyersen.

Szépségápolás! Használjon GÁOG-féle kozmetikai cikkeket. Hajszálak véglegesen eltávolítása villannya Arcmassage intányos bérletben Szeplőeltávolítás EMAIL-borogatóviz (ráncok elleni) egyedüli elárusítója **Gáog-kozmetika,** Muzeum-körut 1? Telefon 1 102 8?

összes lakosság háromötödére becsülték. Valószinűen nem egészen pontos számításuk, de fogalmat nyújt a romlás nagyságáról.

A tudósítások szerint ez volt a fekete halál legdúsabb aratása. A XVIII. század derekáig azután is gyakori vendég volt Európában a pestis. Nem volt olyan évtized, hogy szórványosan, imitt-amott, rövidebb-hosszabb időre valahol föl ne ütötte volna a fejét. A mi népünket nagyon is gyakran tizedelte meg. A török hódoltság alatt, a szakadatlan csetepaté idején, a mikor az ember is segitett, hogy sűrű legyen a rosz termés, a török untalanul behurczolta hozzánk Ázsiában fekvő birtokaiból. Itt aztán meghúzódhatott háborítatlanul, elvegetálhatott huzamosan. Az Alföldön sok volt a mocsár. A házak az örökös háborúban szennyes, bűzös kunyhókká zsugorodtak. Orvos alig volt. A kik gyógyitással foglalkoztak, hogy Szamosközit idézzük, a kórnál is biztosabban és sikeresebben gyilkolták az embereket. Meg-

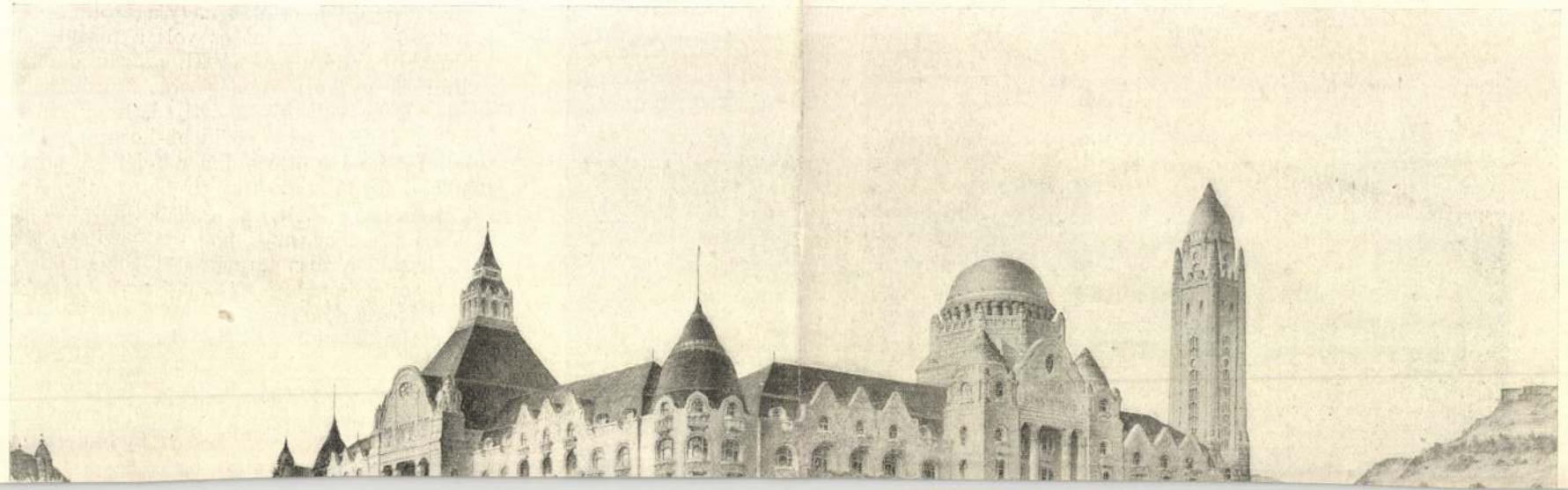

Alunkácsy Unikó

Munkácsy Mihály

A Nemzeti Szalon téli tárlata. December 28-án nyilt meg a Nemzeti Szalon téli tárlata. *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter jelent meg a megnyitásra és előkelő műszerető közönség. A kiállítás nagy részét az ifjabb festőnemzedék szolgáltatta, de az idősebb művésznemzedék is képviselve van.

Munkácsy-nak két művét szerezte meg a Szalon. Az egyik egy majdnem egészen kidolgozott vázlat a «*Golgotha*» című híres festményéhez. A nagy kép jelességét szinekben, a kifejezés erejében csaknem teljességében mutatja. A nagy mesternek másik kiállított művén, az «*Alvó hölgy*»-ön a rajzolás és szinezés biztossága, az előadás festőisége gyönyörködtet. *Paál* Lászlónak is egy szép tájképét látjuk, mely a korán elhunyt művész festményeiből rendezett kiállítás után érkezett külföldről és Paál tehetségének erős bizonysága.

Vas. Ujs 1903. 13. l.

ÖTVENEDIK

1901

Kimnach László rajza

KLOTILD FŐHERCZEGNŐ TEMETÉSE. — A RAVATAL A SZENT ISTVÁN KÁPOLNÁBAN.

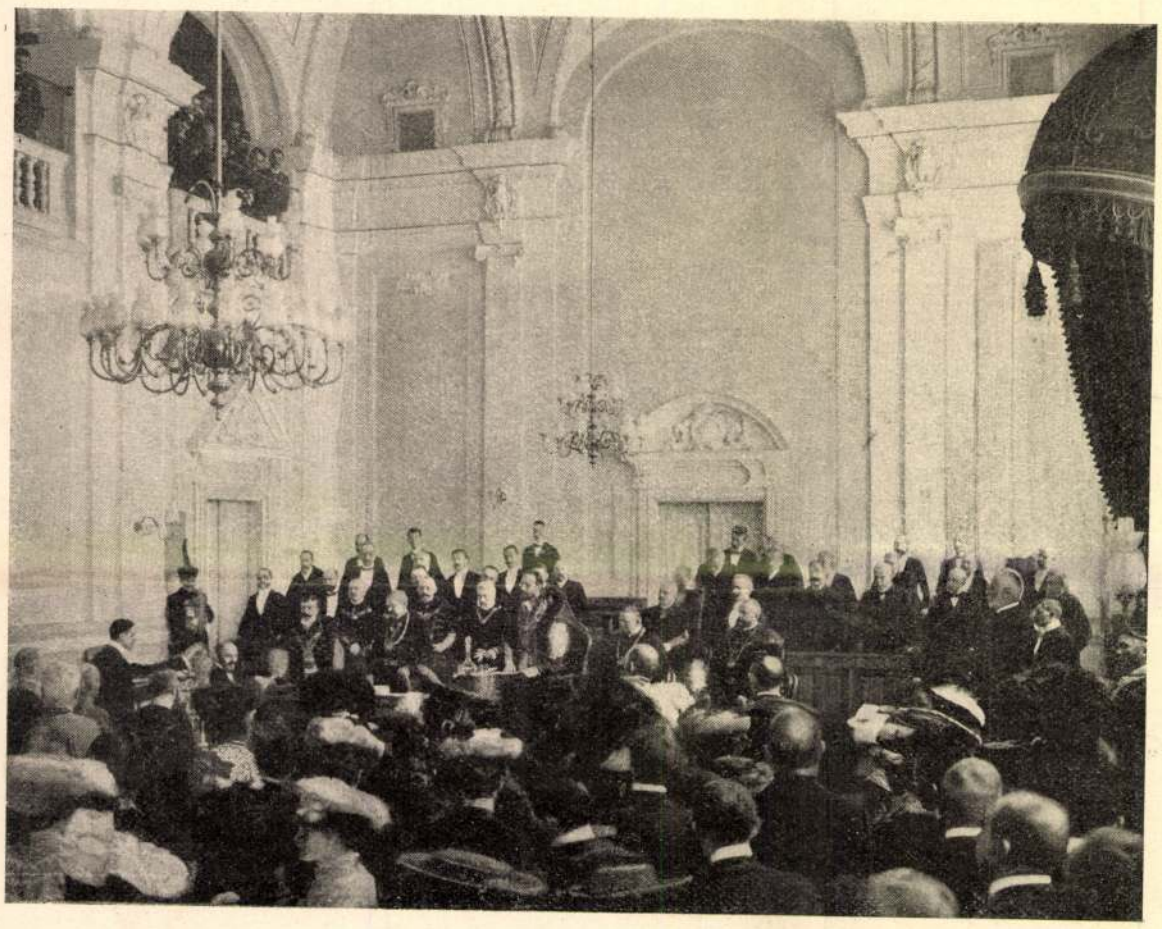

Dunky fivérek fényképe.

DOKTORRÁ AVATÁS KIRÁLYI KITÜNTETÉS MELLETT A KOLOZSVÁRI EGYETEMEN.

A fölavatandó jelölt a doktori esküt teszi.

kás. A franczia gyerek a kandallóba teszi czipőjét, úgy várja a karácsonyi ajándékot. Az igazi családi ünnep náluk nem a karácsony, hanem az új-év. *Szigetvári Iván.*

A KERTI MADONNA.

Firle Walter festménye.

A vallásos festészetnek is le kell ráznia a hagyományok nyügeit, ha azt akarja, hogy mélyebb és igazabb érzelmeket ébreszszen a lelkünkben. Az a művészet, mely hagyományos frázisokkal helyettesítette a benső meghatottságot, ma már túlélte magát s a modern képiró arra törekszik, hogy gondolkozásmódunkhoz s érzelem-világunkhoz minél közelebb hozza a bibliai történetek nagy alakjait és eseményeit. Azok közt a képirók közt, kik ezen a téren legtöbb sikerrel tették meg az első lépéseket, a német *Firle Walter* tagadhatatlanúl az első sorban áll. Valamint a régi nagy mestereknél, mint Raffael, Murillo, nem az objektiv tartalom hat reánk, hanem az érzelmek bensősége, ereje és lángolása, úgy Firle Walter is azzal hódít, hogy a saját meghatottságát, elmélyedését és áhítatát tudja éreztetni velünk festményeiben. Úgy «Szent éj»-e, mint a «Hit» czímet viselő hármas képe azzal keltett föltűnést, hogy a művész számukra olyan formát talált, mely mindjárt a szivünkhöz szólt s teljes közvetlenséggel hatott ránk. Legújabb alkotásainak egyike a «*Kerti Madonna*», melyet sikerült fametszetben mutatunk be olvasóinknak, szintén modern vallásos festmény a szónak teljes értelmében. Nem az a rendes Máriatipus, mely a klasszikus iskola képeiről hideg nyugalommal tekint reánk, hanem a szerető anya mintaképe, ki csöndes elmélyedéssel tartja ölében kisdedét s arczán a boldogság és aggódás vegyes érzelmeivel tekint maga elé. Máriája tőrűlmetszett bajor asszony s a Krisztus-gyerek is minden bizonynyal élő minta után készűlt; de a kép festői kompozicziója olyan művészre vall, ki az anyai szeretetet valóságos kultuszszá tudja emelni s így annak magasabb jelentőséget kölcsönöz.

MUNKÁCSY KÉPEI A NEMZETI SZALONBAN.

A nagy képiróknak megvan az a tulajdonságuk, hogy monumentálisabb műveik alkotása közben gyakran tépelődésnek adják magukat; az eredetileg megállapított kompoziczió egyes részleteit többé nem találják a keretbe illőnek, azok helyett újabbakat, kifejezőbbeket és összhangzatosabbakat keresnek. Ez a töprengő válogatás sokszor napokig, hetekig tart s a művész, ha komolyan veszi föladatát, ez alatt az idő alatt teljesen képtelen arra, hogy művének kidolgozásában előre haladhasson. Rendesen pihenésre szánja magát, hogy a nyugalom óráiban új erőt, kedvet és ihletet meríthessen. Vannak azonban képirók, kik a pihenést egyáltalában nem ismerik. Ilyen volt a mi Munkácsynk is, míg a végzetes kór életerejét meg nem őrölte. Ez a nagy festő még a töprengés óráiban is újabb munkában vagy tervezgetésben keresett pihenést. Ha nagyobb alkotásai közben itt-ott a megoldást illetőleg kételyei támadtak, vagy nem érzett magában elég lendületet, ott hagyta a megkezdett nagy művet, kiment a szabad természetbe s az első pillanatok hatása alatt vásznára vetette egy-egy hangulatos tájnak vázlatát, egy-egy kisebb zsáner-képnek első gondolatát. Az eképen született kompozicziókat aztán vagy készre dolgozta műtermében, vagy megőrizte egyszerű jegyzetek gyanánt, melyeket későbbi művein értékesített. Nem elsőrangú alkotásai ezek a mesternek; részletes ismertetésükre nem is terjeszkedik ki az életrajzíró; de mindenesetre nagyon érdekes dokumentumok az előtt, a ki Munkácsy művészetének lélektanát kutatja, s be akar annak rejtélyébe hatolni. Érdekesek pedig azért, mert ezek mutatják a mestert teljesen őszinteségében.

A Nemzeti Szalon most megnyitott téli kiállítása Munkácsy tizenkét ilyen, részben befejezett, részben vázlatnak hagyott munkájával kedveskedik. Megannyi Sedelmayer kiállításából került hozzánk s a magyar közönség előtt teljesen ismeretlen. Legfölebb azok birtak tudomással létezésükről, kik a mester párisi műtermét gyakrabban fölkeresték vagy Sedelmayer kiállításainak rendes látogatói. A most kiállított művek részben genre-, részben tájképek.

A «*Falusi iskola*», luxembourgi parasztokat ábrázol, kik vizsgálatot tevő gyermekeik meghallgatására gyűltek össze. Mennyi különböző karakter sorakozik egymás mellé ezen a képen! S mily beszédesek azok a paraszt asszonyok, kik büszkeséggel vegyes kiváncsisággal csüggenek szepegő gyermekeiken! A kik mesterünkben az előadás virtuózát keresik, álljanak meg ez előtt a festmény előtt s vegyék beható szemle alá a közelében függő tanulmányt is, mely Krisztus félalakját ábrázolja a széles ecsetkezelés olyan művészetével, a minőre a legnagyobb mestereknél is csak ritkán találunk.

Munkácsy párisi tartózkodásának első idejéből való: «*A kis baba látogatása ebéd után*». Derűs családi jelenet, melynek központja a dada által behozott babát ölében tartó fiatal anya. Mennyi boldogság sugárzik felénk a nő arczáról és az asztal mellett ülő társaság mily érdeklődéssel merül el a boldogságnak szemlélésébe! Meleg kedély és érező sziv volt szükséges ahoz, hogy a művész az igazság ennyi erejével tudja elénk varázsolni ezt a köznapi jelenetet! Hasonlóan bájos festmény az «*Elaludt modell*»: egy kis baba, a mint a piros bársony pamlagon végigterűl és lábacskáit lelógatja. Kedves festmény «*Az ablaknál*» czímű is. Himző rámája előtt fiatal nő ül s az ablakon át lovagja beszél be hozzá, bizonyára szerelemről és boldogságról, mikhez olyan jól illik a kívülről beáramló erős napsütés s az asztalon teljes pompájában díszlő rózsató. «*A várakozó leány*» tanulmány a «*Zálogházban*» czimű nagyobb festményhez. Főleg azoknak érdekes, kik ezt a kompozicziót a maga teljességében is jól ismerik.

A tájképtanulmányok túlnyomó része Luxembourg vidékén készült; de van köztük egy: a «*Kocsizás a pusztán*», mely szürkés egével és porfelhőjével a mi alföldünkre emlékeztet. Ezek a tájképek távolról sem befejezett művek: egyik-másik közűlük alig egyéb egyszerű művészi följegyzésnél, melynek értelmét igazában csak maga Munkácsy ismerte: de érdemes megállani előttük, mert mindenik visszatükröztet valamely hangulatot, a kedélynek azt az állapotát, melynek hatása alatt a vázlat megszületett.

A Szalon igazgatóságát elismerés illeti, hogy ezen képek által újra alkalmat szolgáltatott nekünk Munkácsy művészi erejének és sokoldalúságának megcsudálására. *Sz.*

HERBERT SPENCER TEMETÉSÉN.

London, 1903 nov. 14.

Most jövök Herbert Spencer temetéséről. Valami különös érzelem nyomása alatt állok. Mintha más légkör venne körül, s más világban volnék. Mintha a nagy gondolkodónak valamely szellemi áramlata fogna körül, nem tudok kibontakozni a megismerhető és a megismerhetetlen közt tátongó ürből, s alig látom varázsát a Highgate bársonyos rétjének, a Golders Grean zöld pázsitjának, még magának a krematoriumnak piros téglafala is belefolyik a nagy synthesisbe, a melynek állaga és nyilvánulási módja, az átmenet a határozatlan egyformából a határozatlan különösre, körülveszi lelkem világát. Maga az az egyszerű szertartás, a minden cziczoma nélkül való temetkezés is beleillik e hangulatba. Herbert Spencer magához méltóan hagyta meg, hogy ünnepélyes szertartás ne legyen temetésénél, még virág sem, koszorú sem, fekete ruha sem, és Leonard Courtney, a ki Spencer belső barátja, a Sziczíliában levő Morley helyett a gyászbeszédet tartotta, úgy állott a koporsó felett, ismerve Spencer életét, Spencer értékét, és nem ismerve azt az útat, a melynek a halott előtte áll. Mikor az egyszerű koporsóról levették a kék posztót, s a krematorium ajtaján leeresztették a hamvasztás alá, a mikor a koporsó nyikorogva haladt le a menedékes lejtőn, vagy a mikor felcsapott a kémény füstje, hirdetve, hogy a mi megmaradt az élő Spencerből: az immár fönt is hamu — aligha volt azon alig pár száz emberből, a ki jelen volt a világ minden részéből, egy is, a ki ne érezte volna, hogy csak aránytalanul kis része az Herbert Spencernek, a mi elhamvadt s az aránytalanul nagy rész örökre megmarad.

«Micsoda az ember helye a fejlődés törvénye alatt? — így szólt beszéde végén Courtney. — Az oly telt és oly hatalmas agy megszűnt működni. Nincs semmi jele többé az öntudatnak. Túlélheti-e az öntudat azt a szervet, a melytől eredt? Lehet-e feltételezni, hogy az a személyiség, mely ezen hitvány földi keretben élt, maga magától elpusztíthatatlan? Vagy meg kell nyugodnunk abban, hogy visszatér a végtelen, az örök és kimagyarázhatlan erő keblébe, a melynek csak futó szikrája volt?

másnak, a mennyiben Cseh Ervin édesanyja, született Sauska Mária, nagynénje volt ifjabb Sauska Jenőnek.

Jótékonyság. Az elhunyt *Wechselmann* Ignácz budapesti építész végrendeletében nemcsak negyedfél millió koronát hagyott a tanítók és vakok segélyezésére, hanem még közel egy millió koronát különböző jótékony intézetekre. Özvegye pedig a magyarországi *hirlapirók nyugdij-intézetének* küldött *ezer koronát*, mint hálájának kifejezését az elismerésért, melylyel a hírlapok az elhunytról megemlékeztek. Az özvegy *ezer koronát* küldött a polgármesterhez Budapest keresztény szegényei számára. Szegény hitsorsosairól a zsidó hitközség útján gondoskodott ugyancsak ezer koronával.

Farsang. A jó hosszú farsangot Budapesten febr. 23-ikán a nagy bálok közűl a *jurista bál* fejezte be az Operaszinházban. Fényes, népes tánczmulatság, melyre már régen készűltek a legelőkelőbb társaságok. A bál védnöknője *Auguszta* főherczegasszony nem jelenhetett meg a családi gyász miatt, mely Erzsébet főherczegnő halálával őt és még inkább fenséges férjét, József Ágost főherczeget oly közelről érte. A főrangú családok és a fővárosi társadalom azonban nagy számmal gyűltek össze az Operaszinház páholyaiban és a nézőtér fölött emelt tánczpadon. Tíz óra tájban kürtjel jelezte a bál kezdetét. Az emelet helyiségeiben sorakozott párok, a díszmagyarba öltözött urak, pártás leányok bevonúltak a nagy terembe, Radics Béla rázendítette a Rákóczit és csakhamar megkezdődött a *palotás*. Ezután *körmagyar* s *levente-táncz* következett. A közönség tömött gyűrűben vette körűl a tánczoló párokat, nézve a daliás tánczot. Az éjféli szünetig tartottak a magyar tánczok. Ezután kezdődtek a modern tánczok. A czigányzene és a honvédzenekar muzsikája mellett reggelig mulatott a fényes társaság. — A *Vigadó* termei január 23-án vasárnap este a régi hagyományokhoz híven vidám bohókás álarczos néppel teltek meg. A pesti izr. nőegylet tartotta e nap álarczos báljáit, mely jótékonyczélra szépen jövedelmezett.

Lucca. Végre Magyarországon is meghóditotta az előkelő közönséget a *Lucca-likőr*. Ma már kevés előkellő családnál hiányzik ezen kiváló étvágygerjesztő és gyomorerősitő likőr. Kapható csakis első rangu üzletekben és kávéházakban.

A jó kávé! Melyik háziasszonynak nem képezi büszkeségét, ha jó kávét tálalhat asztalára? Sajnos, gyakran a legjobb kávéfaj kétes értékü pótkávéval elrontatik, a miért azután a kávéfajt okozzák. A Kathreiner-féle Kneipp-maláta kávé mint legkiválóbb ízü és egyuttal olcsó pótkávé a babkávéhoz, nemkülönben ennek helyébe mint legjobb pótlék ajánlható. A Kathreiner-féle különleges eljárás utján a babkávé kedvelt zamatát nyeri, miáltal a kávéitalt enyhébbé és kellemesebbé teszi és az egészségre nézve előnyössé válik. A ki tehát a Kathreiner előnyeit magának biztositani óhajtja, ügyeljen saját érdekében a bevásárlásnál az eredeti csomagokra, a melyek a «Kathreiner» nevet és és a «Kneipp páter» védjegyet viselik. Azt, a melyet nyitva mérlegelve és hamisan mint Kneipp-kávét árusitanak, rendszerint nem más, mint közönségesen pörkölt árpa vagy rossz maláta, de sohasem Kathreiner.

HALÁLOZÁSOK.

Miklós württembergi herczeg, a württembergi királyság trónörököse meghalt február 23-ikán Karlsruheban, 70 esztendős korában. A most uralkodó II. Vilmos württembergi királynak fiai nem lévén, mint legközelebbi rokonra jutott a trónöröklés az elhunytra, és halálával most még tovább az uralkodó család másik ágára, mely már nem protestáns, hanem katholikus. Az elhunyt Miklós herczeg táborszernagy volt az osztrák-magyar hadseregben.

Gaádi Pálffy Elemér, belügyminiszteri osztálytanácsos meghalt február 26-ikán, Budapesten. Egy ideig országgyűlési képviselő, majd Versecz város főispánja volt s ez állásából nevezték ki a belügyminiszteriumba. Halálát özvegye Erdély Magda Erdely Sándor volt igazságügyi miniszter leánya gyászolja. Holttestét a temesmegyei Altringenbe szállitották.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Láday Kázmér Károly, jászópremontrei kanonok, nyug. főgimnáziumi rendes tanár, életének 57-ik évében, Budapesten. — Kristóf Béla, nyug. m. kir. honvédhuszár ezredes, 57-ik évében, Eszéken, s holttestét Pécsre szállitották. — Udvardi Imhof Péter, 48-as honvédtiszt, később Nógrádmegye főmérnöke, majd a honvédség újjászervezésénél m. kir. honvédőrnagy, Balassagyarmaton. — Wolf Ágoston, 48-as honvédhadnagy, nyug. telekkönyvvezető, 75 éves korában, Rózsahegyen. — Monyorósi Urbán Gyula, Urbán Iván aradi főispán atyja, 89 éves korában, Brassóban s holttestét Aradra szállitották; sógora volt gróf Leiningen tábornoknak, a ki vértanuhalált halt. Urbán Gyula megvette Leiningen holttestét a pribékektől és gyalulatlan deszkából összerótt koporsóba téve, éjnek idején kocsin vitte Monyoróra s ott temette el. — Trauschenfels Jenő, Trauschenfels Emil képviselő testvérbátyja, történetiró, a ki a szászok körében tekintélyben állott, Brassóban, 70 éves korában. — Hegedüs Gyula, kir. főmérnök, a soproni államépítészeti hivatal főnöke, 51 éves, Sopronban. — Förster János, a főváros egyik öreg polgára, Förster Nándor miniszteri tanácsos atyja, Hegedüs Károly képviselő és Bassarabits Sándor nyug. honvédezredes apósa, 87 éves korában. — Lukács Sándor, hirlapiró, a «Pesti Napló»-nak sok éven át buzgó dolgozótársa, 34 éves korában, Budapesten, s özvegyet és két kis árvát hagyott maga után. — De Bainville János, nyug. tengerészkapitány, 91 éves, Budapesten. — Felső-topai Zsény Ferencz, 68-ik évében, Kiskun-Halason. — Melocco Lénárd, fővárosi czementgyáros, San-Remóban, élete 60-dik évében. — Dr. Szekrényessy Ferencz, ügyvéd, 45-ik évében, Pécsett. — Schwarz Alfréd, a Kereskedelmi bank főtisztviselője, San Remóban, honnan a bank, melynek az elhunyt buzgó tisztviselője volt, saját költségén hozatta haza a halottat. — Deutsch Lázár, Gyulafehérvár egyik legrégibb kereskedője, 67 éves korában. — Foltin Antal, a budapesti kerepesi-úti Orient fogadó bérlője, 47 éves. — Válya Antal, kir. törvényszéki segédtelekkönyvvezető, 47-ik évében, Gyulafehérváron. — Kovács Mihály, gyógyszerész, 82 éves korában, Nagyszöllősön. — Buzsai Béla, bellyei körjegyző, 38 éves. — Babits János, újszentiváni körjegyző, 55 éves. — Kovács Béla, ref. negyedéves theologus és volt kocséri h.-lelkész, 24-ik évében, Budapesten. — Gyémánt Domonkos, könyvnyomdász, 56-ik évében, Budapesten. — Számmer Imre, könyvnyomdász, 34-ik évében, Budapesten. — Kiss Ferencz, Győr város főjegyzője és helyettes polgármestere ki idegbajban szenvedvén, saját kezűleg vetett véget életének.

Özv. Sebők Istvánné, szül. Szontagh Petronella, 84 éves korában, Csetneken. — Özv. Horony Györgyné, néhai Horony György 48-as honvédkapitány és pestvidéki törvényszéki telekkönyvvezető özvegye, Budapesten. Az elhunytban Pálfy György, a Nemzeti Szinház művésze, édesanyját gyászolja. — Fedák Endréné, szül. Rutter Hedvig, 49 éves, Abauj-Szinán. — Dr. Neumann Rafaelné, a német birodalmi főkonzulátus jogtanácsosának neje, Budapesten. — Schlesinger Ignáczné, szül. Wohlaner Teréz, a budapesti Zion jótékonysági egylet elnökének felesége.

Munkácsy Mihály: Kolpachi részlet.

A NEMZETI SZALON TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Szerkesztői üzenetek.

Debreczen, B. F. Dr. Shiratori japáni tudós szerint, — ki nemrég hazánkban huzamosabban időzött s nyelvünket is megtanulta — a magyar és japán nyelv rokonok. Ez a rokonság azonban nagyon is távoli, inkább úgy mondhatjuk, hogy a japán is egyik ága ama nagy nyelvcsaládnak, az ural-altajinak, a melyhez a magyar tartozik.

N. N. A rózsának tömérdek válfaja van s ez évenként folyton ujabbakkal szaporodik. A szak-kertészek szerint az egymástól világosan megkülönböztethető válfajok számát 800-ban lehet megállapitani. Olyan virágkiállítás azonban még sehol sem volt, a hol ezt a sok válfajt mind egyszerre virágzásban sikerült volna bemutatni.

S. I. Legnagyobb udvartartási költség a németeket terheli, mert Németország 56 milliónyi lakosa a császárnak és a többi uralkodó fejedelmeknek évenként 42 millió koronát fizet, a miből magára Poroszországra 20 millión felül esik. Aránylag legtöbbet fizetnek a Schwarzburg-Sondershausen herczegség polgárai, hol a czivillistából minden lélekre hat korona 40 fillér esik, tehát 146-szor annyi, mint a gazdag Anglia egy polgárára.

Gránátosok. Fenyőfa és pálma. Nagyon gyönge fordítások ezek. Heinét fordítani a legnehezebb feladatok egyike, több erő kell hozzá, mint a mennyit ez a két próba mutat. Ez a két vers különben többféle és sokkal jobb fordításokból ismeretes.

Harmat reszket a virágon. Egy rövid versből nem igen lehet megitélni, van-e valakiben költői tehetség. Ez a verse nem mutat sem formájában, sem tartalmában semmi olyan tulajdonságot, a melynél fogva a közlést megérdemelné.

Lehull a lomb. Ha . . . A mulandóság gondolata, az élet végczéljáról való töprengés a költészetnek ősrégi, de soha el nem avuló tárgyai, ámde nem ilyen fogyatékos erővel kell hozzájuk nyúlni. A mit leir róluk, csupa közhely. A szerelmi vers sem sokkal jobb. Versben mindenesetre a legfőbb dolgok egyike, hogy legyen valamelyes rhythmusa, olykor talán ríme is, — ez értelemben e versek nem is versek, mert rhythmusnak a nyomát nem igen birtuk fölfedezni rím meg egyáltalán nincs bennük.

Régi nyomon. A kis Margit. Kisebb igényű lapban helyet találhatnának.

SAKKJÁTÉK.

2316. számu feladvány. Collinson R.-tól.

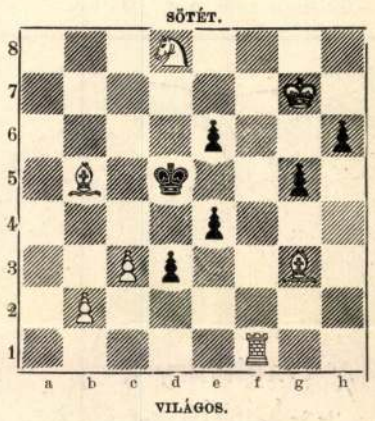

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2300. számu feladvány megfejtése Crüseman R.-től.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a. Sötét.*
1. Fg3—h4	... Kc5—d6 (a)	1.	... Kc5—b4 (b)
2. Be2—e5	... t. sz.	2. Fh4—e1	... t. sz.
3. H v. F mat.		3. H mat.	

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1.	... ...	b5—b4
2. Fh4—f6 :	...	t. sz.
3. B v. H mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvártt:* Hoffbauer Antal. — *Bakony-Szentlászlón:* Szabó János. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *Fakerten:* Kintzig Róbert. — *B.-Kulán:* Lobozsánszky Sz. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

Az 6-ik számban megjelent képtalány megfejtése: *Jobb egy sötét jövőt, mint egy sötét múltat bírni.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

9804

Kérje ingyen és bérmentve! *a legujabb 1903. évi, körülbelül* **3000 díszes ábrát tartalmazó árjegyzéket**

KELETI J. *orvos-sebészi mű- és kötszer-gyárostól*

BUDAPEST, IV., Koronaherczeg-u. 17.

Tartalmazza *az összes ujdonságokat, melyek a* **betegápolás és betegkényelemhez** *szükségesek, minden eszközt rendszeresen a megfelelő betegséghez osztályozva, u.m cs. és kir. szabad. legujabb rendszerü* **sérvkötők, testegyenészeti gépek, (műfüzők, járó- és támgépek), művégtagok (műkezek és műlábak), gyermekágyasok és csecsemők** *részére teljes betegfelszerelések tejsterilizálók stb. Továbbá:* **Hygienikus gummiáruk** *minden czélra,* **kozmetikus szerek, valódi angol és sollingeni acéláruk** *különböző czélokra,* **borotváló eszközök**

SZŐLŐOLTVÁNYOK

szokvány minőségben és európai nemes, gyökeres és sima vesszők mélyen leszállított árakon. Oltványok ezere 90—100 frt. *Mindenik a legkiválóbb bor- és csemegefajokból, fajtisztán, teljes jótállással. Ha a szállitmány a megrendelésnek meg nem felelne, ugy az oda- és visszaszállitási költséget, valamint a megrendelő által kifizetett összeget hiány nélkül azonnal visszafizetem. Igy mindenki ebbeli szükségletét az én költségemen házához szállitva tekintheti meg.*

ÉLŐKERITÉS.

Gleditschia csemeték és magvak.

Óriás tövisü, igen gyorsan fejlődő sövénynövény. Ez az egyedüli, melyből oly örökös kerités nevelhető pár év alatt, rendkivül csekély kiadással, melyen nemhogy ember, de semmiféle állat, még az apró nyulak sem hatolhatnak át, ugy hogy a bekeritett részek teljesen kulcscsal zárhatók. **Minden rendeléshez rajzokkal ellátott ültetési és kezelési utasitás mellékeltetik.** *Bővebb tájékozás végett szines fénynyomatu diszes árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek, rendelési kötelezettség nélkül. Az árjegyzésen kivül egy oly könyvet kap ezzel, ki czimét egy levelezőlapon tudatja, mely nincsen az a ház vagy család, a hol annak tartalmát haszonra ne forditanák, városon, falun, pusztán, gazdag vagy szegény családnál egyaránt. Igy még azoknak is érdekében áll, kik rendelni semmit sem akarnak, mert benne számos oly közlemények foglaltatnak, melyek mindenkinek nagy szolgálatot tesznek.*

Diócsemeték. *Kétséges, óriási jövedelmet biztositó volt ánál fogva ennek tenyésztése majd minden gazdaságban az utóbbi időben rendkivül elterjedt.*

Czim: **«Érmelléki Első Szőlőoltvány-Telep» Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid.** 9727

Magyar királyi szabadalmazott és védjegyezett

PURGO

legenyhébb jóizü laxáns még csecsemőknek is adható, Rendelve angol, franczia, magyar és német egyetemi tanárok altal. — Kapható minden gyógytárban. 9777

9714

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten (IV., egyetem-utcza 4. sz.) megjelent és kapható:

IMAKÖNYVEK.

A † jellel ellátottak katholikus imakönyvek.

† **Tárkányi Béla Vezércsillag az üdv elnyerésére.** Imakönyv a kath. nőnem használatára. *Zsebkiadás*, két finom képpel.
Bőrbe kötve ... K 4.—
Franczia bőrbe kötve, kapocscsal ... K 6.—
Fehér elefántcsont v. teknősbéka utánzat, csont v. aranykereszttel és kapocscsal ... K 8.—
Finom borjubőrkötésben, kapocscsal ... K 10.—
Kék vagy vörös bársonyba kötve, kapocscsal K 12.—
Finom peluchekötésben, gazdag domborművű diszitéssel és kapocscsal ... K 16.—
Kapható azonkivül különféle finom modern bőrkötésben 8 koronától 20 koronáig.

† — **Uj rózsáskert.** Imádságos és énekeskönyv kath. keresztény hivek használatára.
Zsebkiadás, egy czimképpel. Bőrbe kötve K 3.—
Franczia bőrbe kötve, kapocscsal ... K 6.—
Fehér csontutánzat kötésben ... K 7.—
Dombornyomásu csontutánzat kötésben ... K 8.—
Kék v. vörös bársonyba kötve, kapocscsal K 12.—

† — **A hajadonok őrangyala,** kath. imakönyv.
Zsebkiadás velinpapiroson, öt képpel.
Bőrbe kötve aranyvágással ... K 2.40
Franczia bőrbe, díszkötésben, kapocscsal K 6.—
Kék vagy vörös bársonyba, kapocscsal ... K 16.—
Kis 8-rét alakban franczia bőrbe, díszköt. K 10.—

† **Albach J. S. Heilige Anklänge.** Gebete für kath. Christen. Octav-Ausgabe. Mit 6 Stahlstichen. Gebunden in Leder mit Goldschnitt ... K 6.—
Octav. Ausgabe. Gebunden in Chagrinleder, mit Schliessen ... K 10.—

† **Albach J. S. Heilige Anklänge.** Gebunden in Sammt blau oder roth, mit Schliessen ... K 16.—

— **Taschenformat.** Gebunden in Chagrinleder, mit Schliessen 6 Kron. Geb. in Sammt blau oder roth, mit Schliessen ... K 10.—
Zu haben ferner in verschiedenen modernen, feinen Ledereinbänden von ... K 8.— bis K 20.—

Szász Károly. Buzgóság könyve. Elmélkedések és imák protest. nők számára. Hetedik jav. kiadás.
Bőrbe kötve aranyvágással ... K 5.—
Franczia bőrkötésben, kapocscsal ... K 8.—
Fehér elefáncsont v. teknősbéka utánzat kötésben, kapocscsal ... K 8.—
Finom borjubőrkötésben, kapocscsal ... K 10.—
Vörös vagy kék bársonyba kötve, kapocscsal K 12.—
Kapható azonkivül különféle finom, modern bőrkötésben 8 koronától 20 koronáig.

Tompa Mihály. Olajág. Elmélkedések, fohászok és imák. Protestáns hölgyek számára olvasó- és imakönyvül.
Vászonba kötve aranyvágással ... K 6.80
Franczia bőrbe kötve, kapocscsal ... K 10.—
Ugyanaz. **Zsebkiadás** vászonba kötve ... K 4.—
Franczia bőrbe kötve, kapocscsal ... K 7.—
Fehér elefántcsont vagy teknősbéka utánzat kötésben, kapocscsal ... K 7.—
Finom borjubőrkötésben, kapocscsal ... K 9.—
Kék vagy vörös bársonykötésben, kapocscsal K 12.—
Kapható azonkivül különféle finom, modern bőrkötésben 8 koronától 20 koronáig.

Császárfürdő

BUDAPESTEN 9843

téli és nyári gyógyhely.

Elsőrangu. E kénesvizü gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdőkkel pompás ásványviz uszodákkal, hő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

FÖLDES-féle MARGIT-CRÊME

9353

gyorsan és biztosan ható szer szeplő, máj- és bőrfoltok, kiütések, pattanások és mindennemü bőrbaj ellen. **Rögtön hat.**

Zsirtalan. Artalmatlan. Kapható mindenütt.

Ára 1 korona.

Készíti: Gutori FÖLDES KELEMEN

gyógyszerész **Aradon.**

Főraktár: **Török József** gyógytárában **Budapesten.**
A közönség megtévesztését czélzó utánzatoktól óvakodjunk.

Dr. Lengiel Frigyes

nyirfabalzsama

fölülmulhatlan jó hatással bir az arczbőr szépitésére. Ezen balzsam éjjelen át majdnem észrevétlenül választja le a pikkelyeket, miáltal a bőr megszabadul a legtöbb tisztátlanságtól, mint mindennemü **foltoktól, bőratkáktól, szeplőtől, orrvörösségtől** stb. A bőr simává, puhává válik és fehér lesz. Csodahatásunak mondható ezen balzsam hatása a bőrfelület gyors helyreállitására nézve, különösen pedig himlők után.

Egy korsó ára 3 korona. 9814

Dr. Lengiel benzoë-szappana

a legenyhébb és leghasznosabb bőrápoló szer. **Egy darab ára 1 korona 20 fillér.**

Raktáron az összes nagyobb gyógyszertárakban.

Főraktár Magyarország részére

Török József gyógyszertára,

Budapest, Király-u. 12 és Andrássy-ut 29.

Ha őszül a haja,

használja a „Stella"-vizet

(Hair Regenerator),

mely nem fest de a haj eredeti szinét adja vissza

Üvegje 2 korona.

Zoltán Béla gyógyszertárában

ő cs. és k. fensége József főherczeg udv. szállitója,

Budapest, V., Sétatér-utcza, Szabadság-tér sarkán. 9484

11314/II. 2. a. sz. 9856

Hirdetmény.

A bukinpalánkai csikótelepen a folyó évben foganatositandó gazdasági épitkezések körül felmerülő munkálatok biztositása czéljából a csikótelep intézőségének hivatalos helyiségében folyó évi márczius hó 19-én d. e. 11 órakor nyilvános ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

Vállalati uton biztosittatnak a költség-előirányzat szerint a következő munkák: u. m. 1. föld-, kőmives- és cserepezőmunkák 40,708 kor., 2. ács- és kovácsmunkák 48,953 kor., 3. asztalos-, lakatos-, mázoló- és üvegesmunkák 6563 kor., 4. vas- és bádogmunkák 4888 kor. összesen 101,112 korona erejéig.

Ajánlatok nem csak az összes munkálatokra, hanem csoportonként, az egyes munkanemekre is tehetők.

Pályázni szándékozókat felhivom, hogy 1 koronás bélyeggel és a vállalati összeg 5%-át tevő bánatpénzzel felszerelt zárt irásbeli ajanlataikat jelzett időpontig a csikótelepi intézőségnél nyujtsák be. Az ajánlatban kitüntetendő, hogy pályázó az épitési munkákat a költségvetésileg előirányzott árakkal szemben hány százalék engedménynyel, illetve felülfizetés mellett hajlandó elvállalni; továbbá, hogy az összes vállalati feltételeket ismeri és magát azoknak aláveti. Fentartom magamnak a jogot, hogy a benyujtandó ajánlatok közül — tekintet nélkül a megajánlott összegre — szabadon választhassak. Az épitkezések tervei, költségvetései és feltételei, ugy a csikótelepi, mint a mezőhegyesi ménesbirtok épitészeti intézőségénél megtekinthetők.

Budapesten, 1903 február 21.

M. kir. földmivelésügyi minister.

Szépség!

Az összes szépitőszereket fölülmulja a

Sirène-Crême.

9656

Artalmatlan szer **szeplő, májfolt, bőrhámlás, pörsenés, pattanás, bőratkák,** az **arczbőr vörössége, rovarok csipése** és általában a bőr minden fájdalmas bántalma ellen; a **ránczokat** elsimitja. Tégely 3 korona. Hozzá a

Sirène-Poudre fehér, rózsa és créme szinben 3 korona és a

Sirène-Crême-szappan 1 drb 1 korona 20 fillér, egy doboz à 3 drb 3 korona.

Főraktár Budapesten: **Török József** gyógyszertára Király-utcza 12 és

Lueff Sándor illatszerésznél, IV., Váczi-utcza 9.

Egészség!

POLGÁR SÁNDOR

orvosi mű- és kötszerésznél

Budapest, VII., Erzsébet-körut 50

legjutányosabban beszerezhetők saját gyártmányu m. kir. szab. **sérvkötők, betegápolási czikkek, kötszerek,** összes **gummiáruk,** valódi franczia **különlegességek (óvszerek)** stb. 9123

Képes árjegyzék ingyen

Munkácsy Mihály

Mozart végperczei-
nek várlata,
repr.-
Vas. Nyó

1903. 141. l.

A KOLPACHI PARK.

ÜLŐ NŐ.

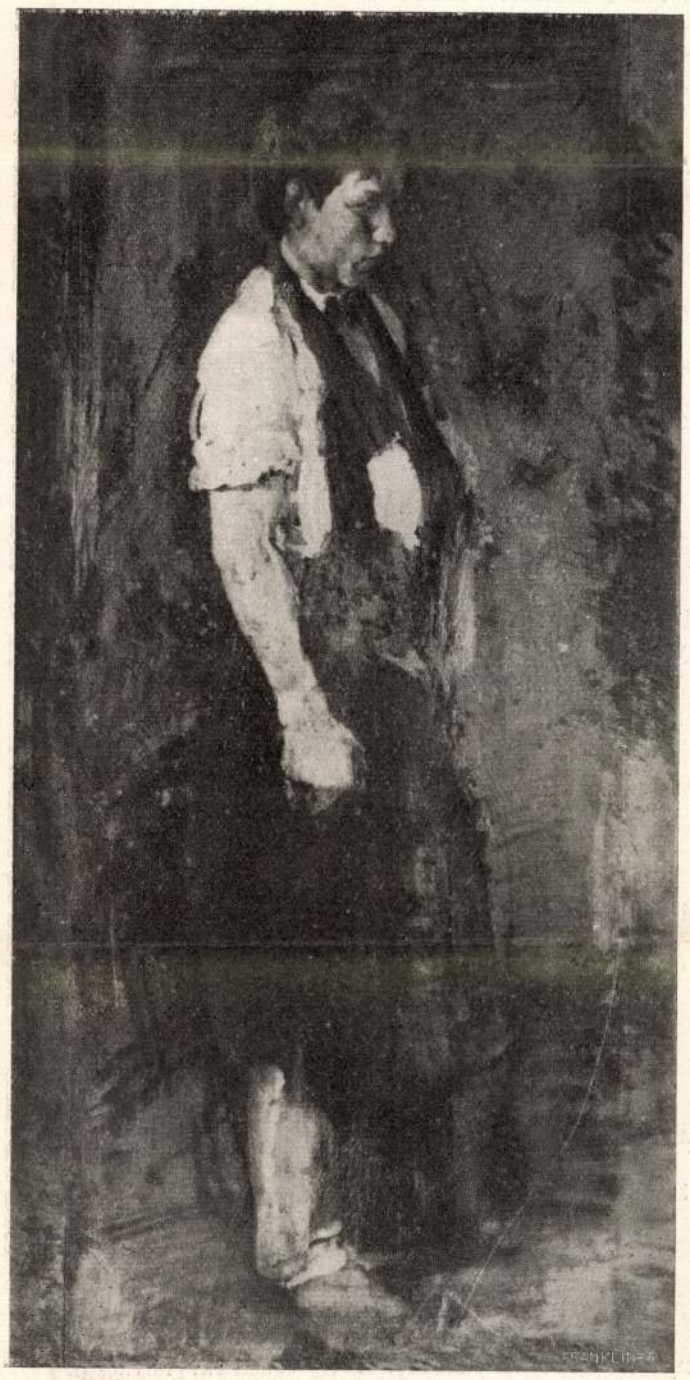

KOVÁCSLEGÉNY.

MADAME CHAPLIN.

MUNKÁCSY FESTMÉNYEI SONNENFELD ZSIGMOND GYŰJTEMÉNYÉBEN.

A DUM-DUM LÖVEGEK.

A Dum-Dum lövegek az angol-búr háború alatt (1899-1901) jöttek használatba és, pedig a következőképen: A mint az tudvalévő, az angolok a háború kezdetének első hónapjaiban vereséget vereség után szenvedtek a búr lövészek bámulatosan biztos tüzelései folytán. Nyolcz-tíz éves gyermekek és nők, mind kitünő lövészek harczoltak az angolok ellen s a gőgös Albion fiai megtizedelve voltak kénytelenek hátrálni a búr golyók elől, a melyeknek mindegyike talált.

Az angolok ennek következtében új lövegek előállításán fáradoztak. Czéljuk az volt, hogy a búrokat teljesen kiirtsák. Ne legyenek sebesültek, hanem halottak. Oly lövegek kellettek nekik, a melyek ha találnak, feltétlenül halált okozzanak, mert a búrok még sebesülten is tovább harczoltak. Feltalálták tehát a Dum-Dum lövegeket. Ezek a lövegek Dum-Dumban, Calcutta mellett gyártattak, onnan származik a nevük.

Ezen lövegeknek hatása irtózatos. A hágai békekonferenczia (1899 május-június) is foglalkozott velük és 18 szónyi többséggel elfogadta azon indítványt, hogy a Dum-Dum elnevezésű angol lövegeknek használata a háborúkban tiltassék el. «Anglia és az osztrák-magyar monarchia képviselője azonban a mellett szavaztak, hogy az *európai czivilizáczionak ez a nemes eszköze* továbbra is használatban maradjon.» (Paris-Nouvelles 1899 julius 6. szám.) Sajnos, a hágai békekonferenczia határozatai nem birtak törvényerővel s így az angolok tovább is használták e lövegeket.

Ezek a lövegek oly borzasztó hatásuak, hogy csak a legritkább esetben lehet a sebesült végtagnak *rögtöni* műtéte által a sebesült életét megmenteni, de ha a löveg a lágyrészekbe hatol, úgy a sebesült menthetetlenül elpusztul a Dum-Dum löveg irtózatos roncsolásai folytán.

Az angol alsóházban 1899 május 26-án egy irországi képviselő fölszólalt ezen lövegek használata ellen. A hadügyi államtitkár elismerte válaszában, hogy az angol csapatok tényleg fel vannak szerelve a Dum-Dum lövegekkel, arra nézve azonban, hogy mily borzasztó hatásuk van e lövegeknek, igen kitérően válaszolt és a hágai békekonferenczíával hozakodott elő, a melyen szintén akadt védője (az osztrák delegátus!) e lövegek alkalmazásának.

Most, hogy Tripoliszban *az olaszok is használják* e lövegeket a török-arab csapatok ellen, nem lesz talán érdektelen e lövegek közelebbi ismertetése.

Az angol csapatok a «Lee-Metford»-féle kiskaliberű fegyverrel vannak felszerelve, a mely fegyvert először az Afghán határon kitört lázadások alkalmával próbálták ki, de a hatással az angolok nem voltak megelégedve.

Az európai hadseregek is mind kiskaliberű és messzehordó fegyverekkel vannak fölszerelve, a melyek ugyan elég pusztítást visznek végbe, de mégsem embertelenek. Így például 100 méter távolságról az emberi testbe szabályos lyukat ütnek s a sebesült, noha fájdalmakkal, de mégis képes folytatni az útját és a sebek gyógyulása aránylag gyorsan megy végbe.

Az angolok tehát, hogy e *hátrányokat* megszüntessék, a lövegeken többféle változtatást vittek végbe.

Így az ólom-lövegek külsejét nickel borítékkal vették körül s a lövegek hegyét levágták, hogy az tompa orrú (soft-nosed) legyen. Ezáltal a lövegnek az a sajátossága lesz, hogy midőn az emberi testbe behatol, a nickel boríték az ólom lövegtől elválik. Az ólom, a mely puhább fém, szétterped és rendkívül széles, gyógyíthatatlan sebeket szakít, míg a nickel boríték a húst teljesen szétroncsolja.

De e lövegeknek további *tökéletesítése* még csak ezután következett s az még fokozottabb mérvben sikerült.

A tigriseknek sikeresebb pusztítása czéljából, a mely állatok igen szívós életűek és veszedelmesek, alakitották át a Lee Metford fegyverek lövegeit.

Miután a kisérletek a tigriseken kitünően sikerültek, az angolok most embertársaik ellen alkalmazták azokat.

E lövegek többféle változáson mentek keresztül, de mindig visszatértek az eredeti alakhoz, vagyis a hosszúkás ólomlöveghez kemény burkolatban, de a lövegbe *bizonyos mélységig metszést alkalmaztak*, minek folytán a löveg, midőn «talál», *szétnyílik, mint egy nyitott ernyő és a rotáczió folytán a talált egyént oly borzasztóan összeroncsolja, hogy az nem csupán harczképtelenné válik, de sebe feltétlenül halálos. A csontok teljesen összezúzatnak, a húsrészek széttépetnek és a sebesült harczos a fájdalomtól mint a villámsújtott rogy le.*

A Dum-Dum löveg átmérője 6 miliméter, hossza pedig 3 czentiméter, tehát ép oly nagyságú, mint a franczia Lebel-fegyver lövege, mégis azon átalakítás folytán, a melyet fent leirtam, 8—10 czentiméter széles sebeket szaggat az emberi testbe.

Az angolok először az afrikai vadtörzseken própálták ki, azután folytatták vele a harczot Szudánban és Karthum körül, végre Délafrikában a búrokon.

A franczia kamarában Hubert képviselő felhivta a külügyminiszter figyelmét arra, hogy a Dum-Dum lövegek használata a nemzetközi egyezménybe ütközik.

Az angol kormány azonban azzal védekezett, hogy az 1868. évi deczember hó 11-én Szentpétervárott létrejött nemzetközi egyezmény csupán a robbanó lövegeknek a használatát tiltja meg, már pedig a Dum-Dum löveg nem robbanó (explosiv), hanem egyszerűen szétnyuló (expansiv) löveg és így annak használatát semmiféle nemzetközi egyezmény nem tilthatja meg.

Ez a védekezés azonban nem kielégitő. A szentpétervári egyezmény ugyanis nem azért tiltja meg a robbanó lövegek használatát, mert azok «robbanóak», hanem mert hatásuk borzasztó és embertelen. A «szétnyuló» Dum-Dum lövegek hatása pedig még irtózatosabb és még embertelenebb.

Midőn a búrok Spion-Kopp-nál megverték az angolokat, óriási mennyiségű Dum-Dum löveget vettek el az angoloktól. Megkérték ekkor az ősz Krügert, Transzval elnökét, engedné meg, hogy ezen elfoglalt lövegeket, a melyekkel oly embertelenül pusztítják őket az angolok, most ők is használhassák az angolok ellen, de Krüger apó halálbüntetés terhe alatt megtiltotta azt.

Ez a külömbség az angol és a búr humanizmus között.

A mit az angolok 1901-ben Délafrikában a búrok ellen cselekedtek, ugyanazt cselekszik most 10 év mulva az olaszok Északafrikában a török-arab csapatokkal szemben. És nem akad most egy Hubert képviselő, hogy felszólalva, reá mutasson az olaszok embertelen cselekményére, a mely a nemzetközi egyezménybe ütközik . . .

Szeless Adorján.

FATME.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **Jansen Börge.** — Fordította **Bittó Auguszta.**

Az öreg térdeire hullott és sirni kezdett, mialatt Fatme kezeit csókolta.

— Nem, nem, ez halálom volna. Te meg akarod ölni az öreg Mirát, a ki néked az anyatejet adta? Fatme, Fatme, rózsám.

— Ugyan hallgass! — kiáltott Fatme s lábával a földre toppintott. De azután rögtön fájdalmasan könyörögni kezdett:

— Mira, kedves jó Mirám, hiszen te is fiatal voltál egyszer. Te segíteni fogsz nekem, neked *kell!* Néked ajándékozom arany nyakékemet és...

Az öreg felkelt, összeránczolta szemeit és suttogott:

— Szerezz az apádnak egy ifjú feleséget s én neked egy fiatal férjet szerzek.

Fatme tágranyilt szemekkel bámult reá, az öreg folytatta:

— Ha ez meglesz, akkor apád elfelejt téged. Mira! Milyen okos vagy te!

Az öreg büszkén egyenesedett fel.

Fatme magához vonta, megsimogatta arczát s mondá:

— Mira, mikor lesz teli hold?

— Teli hold? Négy nap mulva.

— Négy nap, ily soká! Mira, ha teli holdkor ők eljönnek hozzám, hogy nekem énekeljenek, akkor jőjjön el ő is,* te ezt meg fogod neki mondani. Te ismered őt. Neked ezt meg kell tenned, érted? — És ugyebár megteszed, kedves jó Mirám?

— Oh, én szegény, öreg asszony. De az öltözet? Az apád meg fogja őt ismerni s akkor mi el vagyunk veszve.

Fatme bátortalanul merengett maga elé. Egyszerre felvidult tekintete.

— Mira, kedves, jó Mira, a karpereczet is neked adom.

Az öreg fejét rázta.

— És hozzá a nagy fülbevalókat is.

Mira hunyorgatott szemeivel.

— Rózsám, hát ha úgy öltözködne fel, mint a mi férfiaink.

— Igen, ezt fogja tenni. Te meg fogod neki mondani! Négy nap mulva, mondod, négy nap mulva holdtölte lesz!

Az öreg ravasz képet csinált s mondá:

— A rózsa harmatot akar s a fiatal leány csókra vágyik.

De hirtelen félve tekintett körül:

— Őrizkedj Fatme, ő a te ellenséged. Gondolj Ali és Szolimánra.

— Ali és Szolimán. Ki beszél róluk?

Mélyen, komolyan hangzott a szó. Az ajtó felpattant. Fatme apja jelent meg a küszöbön.

Az öreg Mira felkiáltott s lábaihoz veté magát. Fatme mozdulatlanul állt, mint egy márványszobor.

— Beszélj!

Halotti csend uralkodott.

— Beszélj, parancsolom!

Fatme hozzá akart sietni, de ő visszautasította:

— Maradj, a hol vagy és felelj: ki volt az, a ki Alit és Szolimant meg nem ölte?

— Az volt, a ki — magad is láttad őt — a katonák előtt lovagolt.

— És mit akarsz vele?

Fatme szemeit földre szegzé.

— Ő a *te* ellenséged, úgy mint az enyém. Neked őt gyűlölnöd kell, *kell!*

Fatme lehajtotta fejét és hallgatott.

— Felelj nekem!

Suttogva, lassan jött a hang:

— A hogy parancsolod, uram, parancsolóm!

— És te Mira, — folytatta, miközben ellökte őt magától — te rögtön a bazárba mégy és fátyolnak való szövetet veszel. Itt az ideje. De egyedül mégy. *Ő* itt marad!

Az öreg a földön csúszott egész az ajtóig.

Fatme apja lassan követte.

Az ajtónál megállott, visszafordult, leányára tekintett komolyan, majd szelidebben s bánatos hangon szólt:

— Fatme, ne feledd. Te vagy az én utolsóm.

Az ajtó bezáródott. Egy rövid pillanatig Fatme ugyanazon a helyen állva maradt s utána bámult, azután visszaesett a divánra s könnyekbe tört.

IV. FEJEZET.

Serajevo bazárjában vagyunk.

A keskeny utczák tömkelege keresztezi egymást. Az utczákon az egyik elárusító bódéja a másikat követi s bennök a világ minden részéről vannak árúk és kereskedők.

Itt egy kalapos készíti piros nemezből a fezeket, ott a szabó varrja a szines mellényt és kaftánokat, amott az aranyműves készíti a fényes turbánékszereket, a rézműves keveri művészi kivitelü mintáit a fényes érczpoharak és kannák diszitésére, ott pedig gyönyörü aranyhimzésü ruhák készülnek.

Itt a kolompár kalapálja különös formájú étel- és italtartóit. Itt lobog a kovács kohója; művészi kivitelü ajtókilincsek és kulcsok készülnek, melyek talán egyszer a szép Fatme háremjét fogják zárni s tüzesednek az üllők.

Ott a raktárban magas, aranynyal himzett szattyánnyerget készítenek, a következő bódéban hegyesorrú czipőket varrnak, a mellette lévőben ékszereket és csattokat kovácsolnak, tovább meg czukrot, teát, kávét, fűszert, dohányt árulnak, meg szőnyeget a távol perzsa földről, egész hátul meg ámbrát és myrrhát kínálnak.

* Régi boszniai szokás szerint a fiatal férfiaknak szabad holdtöltekor a hárem előtt énekelni. (Ezt a szokást Aschyliknak nevezik). Épen így a fiatal nőknek szabad néha a környéken kirándulást tenni, úgynevezett Teferikre.

GRÓF SZÉCHENYI MIKLÓS GYŐRI PÜSPÖK BEIKTATÁSA.

Alig lehetne találóbban megjelölni dr. Széchenyi Miklós grófnak, székhelyére, Győrre való bevonulása és püspöki széke elfoglalása ünnepi fényét, ragyogó pompáját, mint azzal, hogy: fejedelmi volt. Csupa szín, fény, ragyogás és egyúttal a szíves örömnek, előlegezett bizodalomnak, s a már is kiérdemelt szeretetnek kifejezésre jutása.

Szombaton, április 12-ikén délelőtt érkezett meg a püspök, a vasvármegyei küldöttség kiséretében. Győrmegye első vasuti állomásán, Szemerén, *Goda* Béla alispán vezérlete alatt a vármegye közönségének képviselete üdvözölte őt s szintén kiséretéhez csatlakozott. A győri állomáson *Zechmeister* K. győri polgármester üdvözölte.

Közel száz pompás négyes és kettős fogatból állt a díszmenet. Elől a káptalan, különböző testületek, egyesületek képviseletei és Győr város impozáns küldöttsége.

A mi ez után következett: Mátyás király udvari pompájára emlékeztetett. A nagy király korabeli ruházatban lovas-herold vitte a püspök czímeres zászlóját. Utána az egyházmegye területén levő törvényhatóságok: Sopron-, Komárom-, Győrmegye és város, Mosonmegye, Kismarton és Ruszt sz. kir. város czímereit vitték az illető törvényhatóság színeivel ékes apródok, s mögöttük az ez alkalomra érkezett két-két törvényhatósági hajdú haladt.

Különösen érdekes és szép volt a 12 kis gyalog herold által alkotott *eleven czimer*. Mindegyik herold egy-egy részt jelzett és mutatott be a püspöki jelvényekkel felszerelt Széchenyi-czimerből. A kis csoportot symbolikusan fejezte be a Széchenyi-család jelmondata: *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* (Ha Isten velünk, ki ellenünk?)

A püspöknek egykor Schwarzenberg herczeg püspök által használt s ez alkalomra restaurált kétfogatú remek díszhintaját hat bársonyos és aranybrokátba öltözött apród kisérte.

A püspök fogata mögött édes atyjának fogata, azután Esterházy herczeg, gróf Cziráky Béla, az Erdődyek, a Széchenyiek s más méltóságok, a főispánok és törvényhatóságok fogatai haladtak.

Raab L. fényképe.

GRÓF SZÉCHENYI MIKLÓS GYŐRI PÜSPÖK.

A vasuttól a székestemplomig terjedő másfél kilométeres úton több ezernyi tanuló, hatszáz fehérbe öltözött leányka és az egyesületek zászlós küldöttei képezték a sorfalat, valamennyi a püspök arczképes jelvényével. A tanulók nemzeti, püspöki, városi, megyei és pápai kis zászlócskákat tartottak, a kis leányok pedig magas pálczákon szalagos czímereket.

A templomi rövid, úgynevezett receptio után, mely alatt dr. Angyal Armand lendületes Ecce Sacerdosát adták elő, — az egész társaság gyalog vonúlt a püspökvárba, hol az új püspök a tisztelgő küldöttségeket — számra mintegy 80-at — fogadott. A püspök az üdvözlő beszédekre adott válaszaival általános lelkesedésre hangolta a papságot, a törvényhatóságokat, a különböző vallásfelekezeteket.

Este szerenád volt, mely alkalommal az összes győri énekkarokat dr. Vajda Emil tanár dirigálta, a város közönsége nevében pedig *Kiss* Ferencz főjegyző üdvözölte a püspököt.

Vasárnap reggel nyolcz órakor a karmeliták templomában hallgatott a püspök kis misét, mely alatt Kontor Elek énekelte Miatyánkját és egyéb dalait, a tanítóképző kórusa pedig régi magyar énekeket zengett.

Mig a papság a karmeliták templomában hallgatta a misét, a meghivott vendégek elfoglalták helyeiket a székes templomban, melyben különösen a szentély, hol az arisztokráczia, köztük 14 grófnő foglalt helyet, fényes látványt nyújtott.

A székestemplomába lépő püspököt Kontor Elek fővárosi tanár és zeneszerző megható *Ecce Sacerdosa* fogadta, melyet a szerző személyesen vezetett. A misét Franek Gábor győri székesegyházi karnagy irta és dirigálta.

A bullák felolvasása után elfoglalta trónját a püspök, kit a papság nevében Bertha nagyprépost üdvözölt, kinek szavai után a püspök a papsághoz latin, a néphez pedig szivreható magyar beszédet intézett.

Fél kettőkor volt a városház dísztermében a 320 terítékű díszebéd, melyen a püspök nyitotta meg a felköszöntők sorát: a pápára, a királyra, a herczegprimásra és a kormányra ürítve poharát. A püspökre többen mondtak felköszöntőt: Mohl püspöki helynök a papság, Esterházy herczeg a kegyuraságok nevében, Fehér Ipoly főapát mint legújabb püspököt és főrendiházi tagot üdvözölte, Ruschek Antal esperes, az ünnep főrendezője, a gróf Széchenyi családra mondott köszöntőt. E beszédnek lett szép visszhangja gróf Széchenyi Emil soproni főispán nagy lelkesedéssel fogadott beszéde. Gróf Lamberg főispán az összes törvényhatóságok, dr. Kautz Gusztáv jogakadémiai igazgató Győr közönsége s az összes vallásfelekezetek, Kuncz prépost a premontrei rend, Schwarz soproni ügyész a katholikus közönség nevében köszöntötték a püspököt, ki a felköszöntőkre találó szép, haza-

Sorger S. fényképe.

A GYŐRI PÜSPÖK BEIKTATÁSA. — GRÓF SZÉCHENYI MIKLÓS PÜSPÖK A SZÉKESEGYHÁZBÓL A VÁRBA VONÚL.

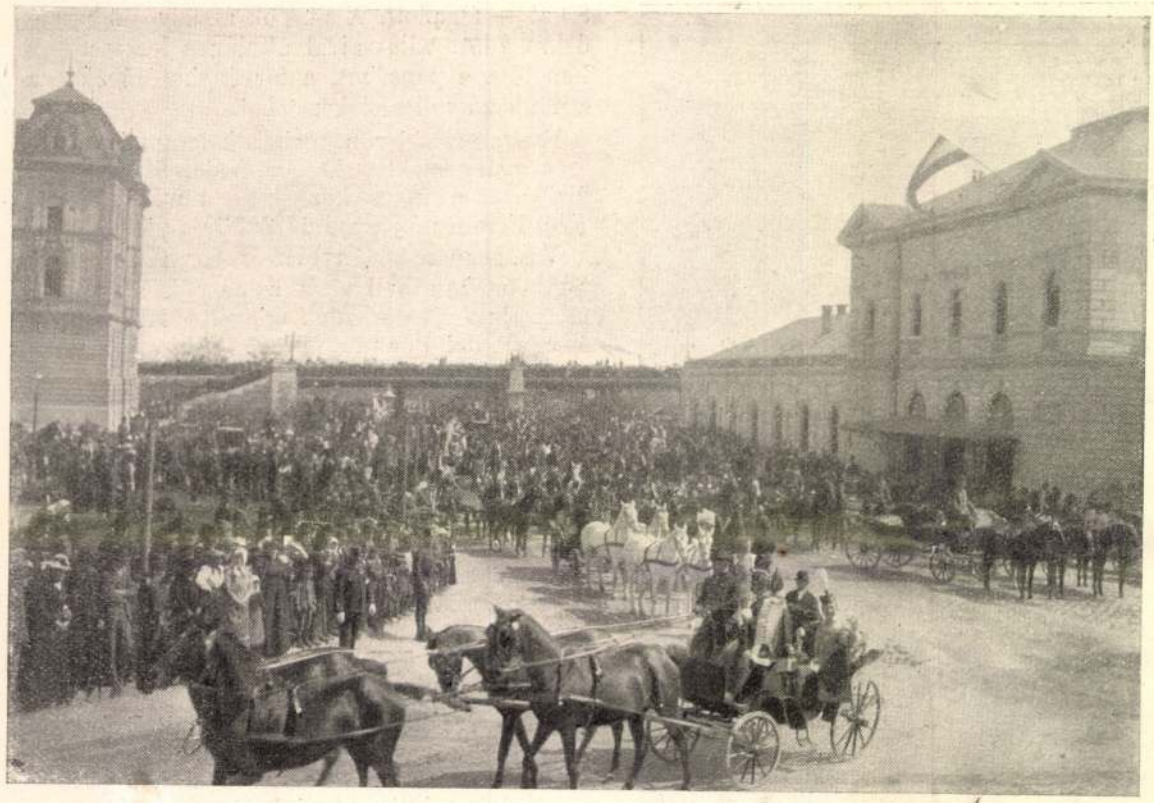

Gróf Erdődy Gyuláné amateur fölvétele.

A vendégek érkezése.

fias érzéstől áthatott, keresztényi szeretettel teljes válaszokat adott.

Győr valóban fényesen fogadta új püspökét, de minden lépten-nyomon ki is tűnt: mennyire tudja a város közönsége, miért vette körűl ennyi bizodalommal a püspök személyét, ki legelső beléptekor is békét, egyetértést, összetartást, szeretetet kinált Győr egész közönségének.

A MŰCSARNOK NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁSA.

Sokan nézik a Műcsarnok nemzetközi kiállítását, kivált ha tavaszi verőfény is csalogat a ligetbe. A fölzászlózott oszlopos épületben ilyenkor különben is pihenőt tart a kirándulók egy része; ott látogatást tenni, találkozót adni már bevett szokás. Csütörtökön este pedig a honvédzenekar harsogó zenéje gyűjti össze mindazokat, kiknek a művészet mellé kell még valami. De legyen bármikép, annyi bizonyos, hogy a Műcsarnok nagy közönséghez jutott s a vásárlási hajlam is fejlődik.

A mostani kiállításon, melyen előkelő külföldi művészeket is találunk, egy magyar művész képe előtt állnak meg legtöbben. A belépő mindjárt szemben látja *Munkácsy* «Éjjeli csavargóit». Uralkodik ez a kép a tárlaton, s mindenki érzi hatását. Harmincz évvel ezelőtt, hatalmasan előtörő tehetségével alkotta a művész. Némán nézik s a távozáskor is még egyszer megállnak a szemlélők előtte, azzal a meggyőződéssel, hogy ez a tárlat ékessége, és mindenkire nézve olyan megnyugtató, hogy idegen földről haza kerűlt, s immár műkincseinket gazdagítja.

Ugyanabban a teremben sok hires névvel találkozunk. Munkácsy közelében van a modern spanyol festők egyik kitűnősége, *Zuloaga* Ignacio több képpel. Erős tehetség jellemzésben, rajzban, tekhnikában és gondolatának kifejezésében. Egyik képe a «*Kisértés*», kecsességével is kiválik. Szép ifjú leány, fejére borított puha csipkekendőben, félig fekve töprenkedik és emésztődik a kereveten. A háttérben az öreg duenna élesen körvonalozott feje és egy gavallér alakja látszik. Együtt beszélgetnek. A leány arcza és kifejezése mutatja, hogy tudja, miről tanakodnak. Közöljük a szép képet, valamint az angol művészek érdekes csoportjából a skót *Cameron* P. Y. képét, a *menyasszonyt*. A tárlat egyik érdekessége a szép leány, felöltözve fehérbe, kezében tartva a menyasszonyi bokrétát, s vágyva, hévvel nézve a függönynyel takart ajtóra, melynek mindjárt föl kell nyilni, hogy a nászvendégek közé léphessen, mint menyasszony. Már hallja a neszt, valakinek lépteit és türelmetlen, izgatott a boldogság pillanatában.

A magyar művészek közűl *Háry* Gyula egész gyűjteményt állitott ki a benyomások frisseségével, művészi ecsettel festett hangulatos, tartalmas vázlataiból, melyeket részint az ország különböző részeiből, hegyek közt, sikságon, az Adria mellékén, részint Olaszországban készített. A jeles illusztrátor a XII-ik terem nagy részét betölti több mint hatvan kis festményével. Derült levegő, napfény mosolyog mindeniken, a természet üde, az épületek falai a világosságban fürödnek. Rajz és szín, meg a hangulat ezeket a kis képeket, a művészi kedély megszólalásait, merengéseit, kedves művészi apróságokká teszik. Az ódon romok, épületek is megelevenednek. Az építészet remekeinek átérzése jellemzi a velenczei szent Márk-templom kapuzatát feltüntető képét, mely részleteiben finom, szineiben megkapó.

Paczka Ferencz, ki előbb bibliai és történeti tárgyakat dolgozott fel, az utóbbi években életképeivel tünik föl. Tolnamegye egyik vagy másik vidékéről fest alakokat gondos élethűséggel. Ilyen a «Vasárnapon» czimű képe is, a templomba siető, ünneplőbe öltözött fiatal lányokkal, a háttérben egy pár fiatal legénynyel, kik soha sem hiányzanak onnan, a hol lányok vannak. A párosan siető lányok nemcsak néprajzi alakok, hanem személyenként is életet mutatók.

A szobrok közűl bemutatjuk ez alkalommal *Telcs* Ede fiatal művésznek a Nemzeti Szinház kitünő művésznőjéről, Prielle Kornéliáról készített jó mellszobrát, e hűséggel, jellemző biztossággal és választékos stillel készitett szoborművet.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Bán Aladár: *Kanteletar; a finn népköltés gyöngyei, Budapest 1902.* A finnek rendkívül gazdag népköltészetéből gyűjtött össze szép és friss virágokat e kötetben a fordító. Nem szólva a nyelvrokonság szülte rokonszenvről, a gyűjteményt költői becse is érdekessé és értékessé teszi a közönség számára. Egy derék, mély érzésű és tiszta erkölcsű nép lelke szól e dalokból, balladaszerű kis elbeszélésekből, többnyire szomorú hangon, éreztetve azt a folytonos nehéz harczot, melyet a finn nép a természet mostohaságával vívni kénytelen. Ezért játszik oly nagy szerepet a költeményekben a gond, a nyomorral küzdés, a megélhetés iránti aggodalom. A szegény árva meghatón panaszolja szenvedéseit, az anya aggódva gondol gyermeke jövőjére, fájó érzéssel s féltő szeretettel bocsátja férje házába menyasszony leányát. A szerelem nem nyilvánúl a szenvedély oly kitöréseivel, mint a magyar népköltészetben, inkább a szelid epedés, a méla bánkódás s a beczéző gyöngédség hangjait hallatja. Néha költői reflexiót is hallunk az élet nehézségéről, melyet a vallásos hit enyhít; a hazafias érzés a honvágy alakjában szólal meg igen szépen a «Névtelen betegség» czímű darabban, mely, mint a gyűjtemény több más költeménye is, lapunkban jelent meg először. Bán Aladár szép magyarsággal, a forma s s naiv hang iránti kiváló érzékkel fordította a költeményeket; irodalmunk nem jelentéktelen nyeresége e könyv, mely a Kisfaludy-Társaság támogatásával jelent meg. Ára két korona 40 fillér. Mutatványúl álljon itt a következő költemény:

Édes otthon.

A kis ing is meleg, hogyha
Édes anyám keze fonta,
És hideg a szőrtakaró,
Ha más keze közűl való.

Anyámnál a fürdőházban
Gőz nélkűl is jó meleg van,
De fagyos a más fürdője,
Hogyha forró is a gőze.

Otthon minden falat kenyér
Édes, habár nem is fehér,

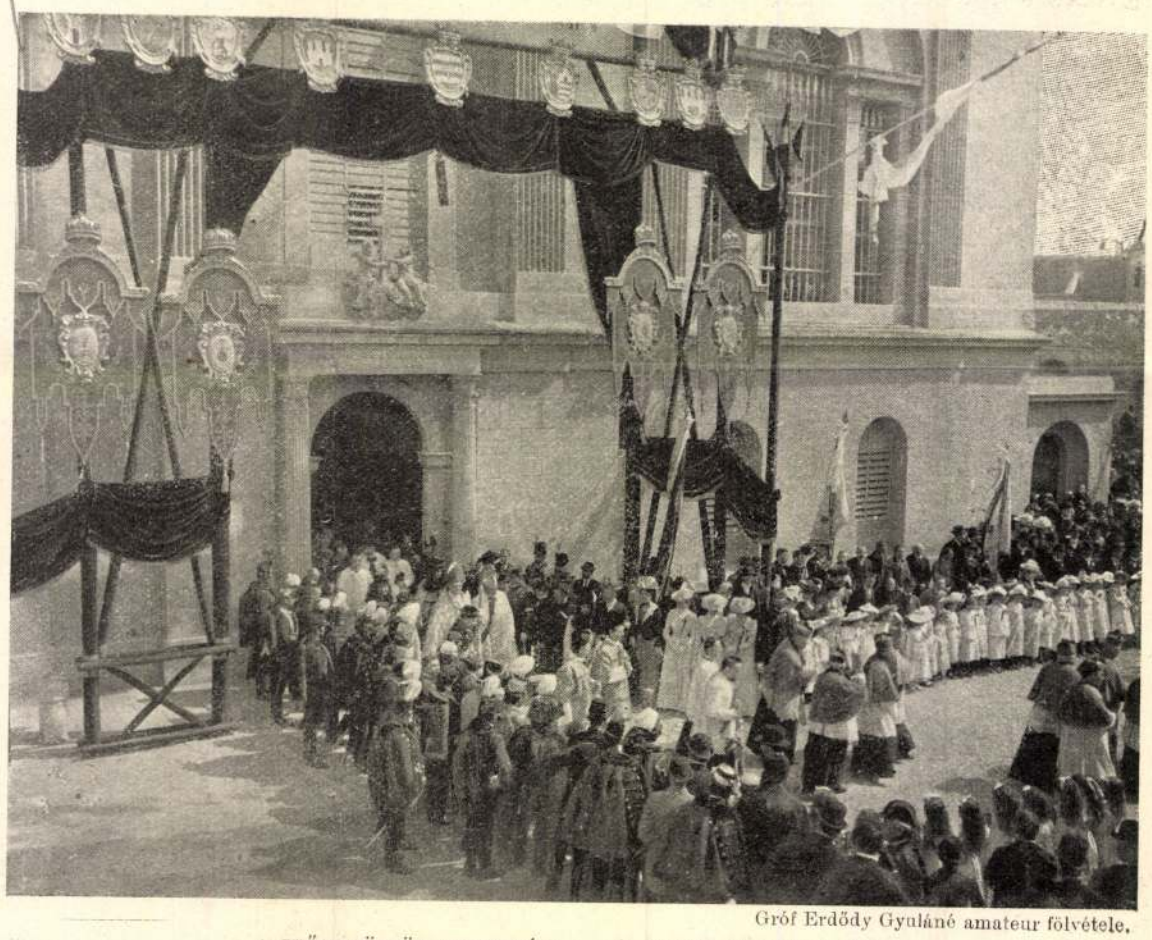

Gróf Erdődy Gyuláné amateur fölvétele.

A GYŐRI PÜSPÖK BEIKTATÁSA. — A püspök átvonúl a várba.

FERENCZ SALVATOR FŐHERCZEG ÉS NEJE, MÁRIA VALÉRIA FŐHERCZEGNŐ, GYERMEKEIK KÖRÉBEN.

Mária Valéria főherczegnő, ölében Mária Erzsébet főherczegnő, mellette Gertrud főherczegnő, Tivadar Salvator és Hubert Salvator főherczegek, Hedvig és Erzsébet Francziska főherczegnők, Ferencz Salvator főherczeg, Ferencz Károly Salvator főherczeg.

MÁRIA VALÉRIA FŐHERCZEGNŐ ÉS CSALÁDJA.

A családi örömnek ritka gazdagságát mutatja az a képünk, mely legújabb fölvétel után királyunk leányát, *Mária Valéria* főherczegnőt ábrázolja férje, *Ferencz Salvator* főherczeg és hét gyermeke körében. A gyermekek közt a legidősebb, *Erzsébet Francziska* főherczegnő, most tizenegy éves, a legfiatalabbik pedig, a kis *Mária Erzsébet* főherczegnő, a ki anyja ölében ül a képen, egy éves és három hónapos. Mária Valéria főherczegnő, a ki tudvalevőleg Budán született 1868-ban, 1890-ben lett neje Ferencz Salvator főherczegnek.

A boldog családi életet élő főherczegi pár eddig állandóan az alsó-ausztriai Wallseeben levő szép kastélyában lakott; a főherczegnő, a ki mindenek fölött gondos, szerető anya, különösen gyermekei érdekében ragaszkodott e szép fekvésű, egészséges helyhez. Különösen kedves napokat töltöttek itt olyankor, a mikor a király meglátogatta őket, hogy sulyos gondjaitól menten, a nagyapai örömöknek szentelhessen néhány napot. A karácsonyi ünnepeket évek óta itt töltötte Ő Felsége, a ki igaz szeretettel ragaszkodik leányához.

Ez érzelemből folyt az a kivánsága, hogy Bécsbe jöjjenek lakni, a hol bármikor a közelében lehetnek. Ferencz Salvator főherczeget, a ki a hadseregben vezérőrnagyi rangot visel, kinevezték a bécsi 10-ik számú lovas-brigád parancsnokává. Lakóhelyük most Bécsben a lainzi u. n. Hermes-villa.

Ez az egyszerű, csinos épület, melyet 1885-ben építettek, negyven lakóhelyiséget foglal magában. Nevét egy előtte álló Hermes-szobortól nyerte. Belseje jeles bécsi művészek képeivel, szobormüveivel van diszitve. Az egyik szalonban azelőtt egy fülke volt házi oltárral, a mely előtt a boldogúlt Erzsébet királyné, a ki nagyon szeretett itt lakni, minden reggel misét mondatott. Ha nem volt istentisztelet, az egész fülkét elfödték egy rúgóra járó nagy tükörrel. E házi oltár helyett most külön házi kápolnát rendeztek be a kastélyban. A királynéra emlékeztet a pompás kert is, melyet ő ültettetett be szebbnél-szebb rózsákkal.

A kastély Erzsébet királyné halála óta, a mikor aztán Mária Valéria főherczegnő örökölte, — lakatlanúl állott. Most azonban ismét felélénkül s eltelik vidám gyermekzajjal s a családi élet kedves derűjével.

A NEMZETI SZALON TAVASZI KIÁLLÍTÁSA.

Február 22-ikén megint új tárlat nyílt meg a Nemzeti Szalon helyiségeiben. E mozgékony művész-egyesület alig hogy Paál László képeit összehordta messze földről, megint új érdekességet vitt termeibe, Munkácsy három képét. Egyik a «Mozart végperczei» czimű képének vázlata. Gyönyörű kép ez a kis vázlat is; csupa fájdalom, lelkesedés és szinhatás. A haldokló mester hátrahanyatlik párnás székében, lankadó jobbjával fáradtan dirigál, balja csüggedten lehullott, ujjai közt szinte remegnek a partitura lapjai. Széke hátához aggódva, félénken simúl neje; szemben az énekesek a szőnyeggel letakart kis zongora mellett egész lélekkel éneklik a Requiemet, szinte megfeledkezve a pillanat halálos tragikumáról, a haldokló mesterről. Az éles, meleg szinek között mély ború ömlik el a képen.

Munkácsy másik két festménye két nagy tájkép. Mindegyiken borúlt ég alatt legelésző teheneket látni. E képeken az áttetsző levegőben mutatkozik a mester megfigyelése legfeltűnőbben. Tulajdonképen mindegyik egy-egy felhőtanulmány nagy képéhez, a «Golgotha»-hoz, később kiegészítette az alsó részét a réttel és a legelésző jószággal. Munkácsy nem kedvelte a tájképeket, nem is igen festett ilyeneket. Azt tartotta, hogy a hangulatot művészibb és nagyobb feladat egy emberi arczon kifejezni, mint valami tájrészleten. Tájképei mégis mesteriek, tele hangulattal, érzéssel.

A holt mester hátramaradt munkáin kívül is sok érdekes kép van a Szalonban. Néhányat már látni lehetett a téli tárlaton, de jó, ha a képvásárló közönség itt megint ráakad az ott el nem kelt képekre. Ez a Szalon egyik hivatása, mely egyaránt hasznos a közönségre és a művészekre nézve. Sokan itt látják először ezeket a képeket, mások, újra látva, jobban megkedvelik, mint a nagy tárlat tömérdek gazdagságában, hol egyik kép elnyomja a másikat. Több új kép is látható a Szalon izlésesen diszitett falain.

Benczúr Gyula erőteljes férfi-fejének díszhely jutott, egy külön állványon. Tanulmány ez egy nagyobb képéhez; az arcz finom kidolgozása, a szemek életteljes, mély tekintete azonnal elárúlja a kitünő mestert s reá vonja a képre a közönség figyelmét.

A szobrok közül szembetünik *Istók* Jánosnak, a Múzeum-kertbeli Széchenyi Ferencz szobor alkotójának művészi terve a budai Lajos-kúthoz. Az első terv készítőjének, a fiatalon elhúnyt Nagy Kálmán szobrásznak, ki a szökőkút tervét már meg nem valósíthatta, gyöngéd és művészi dicsérete ez a szobormű s azt a jelenetet ábrázolja, mikor a művész bágyadtan hanyatlik pihenőre, mert már átjárta testét a méreg, melyet kedvencze, a mintául szolgált bárány oltott belé. A pásztor, a bárányok Nagy Kálmán vázlatát hozzák emlékezetbe. Elmés, művészi gondolat az elhúnyt szobrász alakja előtt a bárány, mely beleharap a szobor építtetőjének arczképe fölé boruló pálmaágba. Ez csak egy részlete a kútnak, melynek másik csoportja a bárányait terelő «bucsúzó pásztor»-t ábrázolja.

A kiállításon összesen 187 műtárgy: festmény és szobor van, melyek teljesen betöltik a termeket. A megnyitásra oly nagy közönség jelent meg, hogy mozogni is alig lehetett. Gróf Andrássy Gyula elnök üdvözölte *Wlassics* minisztert, a ki érdeklődéssel nézte végig a tárlatot s elismerését fejezte ki annak sikerült volta fölött.

HUBAY JENŐ ÉS ÚJ DALMŰVE.

Hubay Jenő azon művészeink közé tartozik, a kiknek neve külföldön is mindenfelé ismert. Első sorban a legszivrehatóbb hangszernek, a hegedűnek mesteri kezelője gyanánt ismeri a világ; művészetét Európa elsőrangú hangversenytermeiben megtapsolták, Londontól Szent-Pétervárig; zeneművei még Japánban s az ausztráliai gyarmatokon is ismeretesek. Ha dalait vagy operáit inkább csak a kontinensen méltatják is, de hegedűre irt műveit mindenütt játszszák; zeneiskolákban paedagogiai czélból, az otthon meghitt fészkében gyönyörűségből, a hangversenyek sokadalmában pedig az illető előadó készültségének próbájául.

Legszebb férfikorát élő művészünk tehát nem egyoldalú tehetség. A ma 45 éves Hubay — a kitünő magyar hegedűtanárnak: Huber Károly operai karnagynak és zeneakadémiai tanárnak fia — mikor mint 20 éves ifjú elindúlt első nagy hangverseny-körútjára, még csak a virtuóz erejét érezte magában, csak a «Plevna-nótát» és egy pár hasonló apróságot röpitett világgá; a Joachim mellett Berlinben töltött négy év s a Vieuxtemps oldalán töltött esztendők fejlesztették ki tehetségét. Kebelbarátjával, Agghházy Károlylyal Párisban időzése alatt alakúlt ki a művészibb magyar zenéről alkotott eszménye; a franczia fővárosból hozta haza a «Petőfi-album»-ot: 25 költemény zenéjét, mely tele van a magyar melódika és a magyar rhythmika változatos, szép alakzataival, de elütő a mindennapi termelésű nóták közönséges menetétől. Hubayt a brüsszeli konzervatórium az elhunyt Wieniawsky tanszékére hivta meg, de nem sokáig kellett a külföldön maradnia; Huber Károly 1885-ben elhunyt s az ország első tanintézetei (az Országos Zeneakadémia és Nemzeti Zenede) méltó fiát ültették a nagyérdemű apa tanszékébe. Az akkori közoktatási miniszter, Trefort Ágoston, annyira szivén hordta a máris legszebb reményeket beváltó művésztanár további fejlődését, hogy minden év hangversenyidőszakára szabadságolást biztositott a fiatal hegedűsnek, a ki klasszikus hangszerét szorgalmasan utaztatja is olyankor egyik zenei góczpontból a másikba.

Hubay nagy tekhnikai készültségét, lágy és kifejező játékát természetesen itthon is jól ismerik. A filharmoniai társulat hangversenyeiben is, önállóan még többször gyönyörködtet előadó művészetével s már 1886 óta csaknem állandóan a legnemesebb zenei műfajt is ápolja: a kamarazenét. Vonósnégyest is szervezett Popper Dávid gordonkaművészszel, a ki hangszerének legnagyobb élő mestere.

Hubaynak mint zeneszerzőnek becsvágyát és alkotóerejét nem meritették ki a «Csárdajelenetek», s más ilyen kisméretű, tisztán hegedűre (zongorakisérettel) irt művek és dalok, a melyek közül nem egyet nejének, *Czebrián* Róza grófnőnek költeményeire irt; szerzett ő hangversenydarabokat teljes zenekar-kisérettel, dalokon kívül karénekeket, majd ezeknek nagyszabású egyesítését: operát. Első dalműve, «Alienor» inkább csak iránykeresésnek tekinthető; a második, «A cremonai hegedűs», melynek szövege Coppée ismert kis szinműve után készült, szelidebb hangulatával és kis keretével elnyerte a legtöbb operaszinpadon a polgárjogot (hatásos hegedű-solójával sok helyütt ő maga döntötte el a darab sikerét). Sokkal nevezetesebb azonban harmadik, millen-

niumi dalműve: «A falu roszsza»; Tóth Ede népszinműVét Várady Antal dolgozta át alkalmas operaszöveggé s az egész estére szóló mű zenéje teljesen magyar stilű.

A magyar királyi Opera február 21-ikén hozta szinre legújabb és eddigelé legsikerültebb dalművét: a «*Moharózsa*» czímüt. Kitünően választotta meg tárgyát. Általánosan ismeretes a kis Bébé ártatlan, szomorú szerelmének története a kedves angol irónő, Ouida «Egy pár kis faczipő» czímű regényéből, melyből Rothauser Miksa irt Hubay számára sikerült szöveget (négy képre osztva).

A bevezető zene közben a felszálló függöny egy tavat tár fel, melynek partján egy vén kertész egy kitett csecsemőt vesz őrizetébe; az I. képben ez a kis gyermek viruló leánynyá lett: épen 16-odik születésenapját ülik meg Brüsszel nagypiaczán a virágárús Bébével együtt kereskedő szomszédok; meglátja egy párisi festő, Flamen, beleszeret s ráveszi Bébét, hogy magát lefestesse. A II. képben az árván élő Bébét kis kertjében látjuk, a mint a szomszédok gyermekeivel játszik; a szomszédasszonyok hiába akarják rábeszélni, bízza magát az ő gondjaikra: nem akar terhükre lenni. Jön Flamen, heves ostroma a tapasztalatlan lányka szívét vallomásra bírja, de a tüzes ölelésből Bébé egyszerre kibontakozik, hogy Mária képe előtt mécset gyujtson; az angyali ártatlanság megindítja Flament, a kisértésnek még alkalma elől is megfut. A III. kép a festő fényűző párisi műterme; Flamen épen fellábadt valami sulyos betegségből, s barátja, Róbert, fényes és kicsapongó mulatságot rendez ennek örömére. A mulatók közt van a romlott Lisette is, a ki valaha Bébével együtt, ártatlanúl árulta virágait... Egyszer csak nyílik az ajtó: a szegény, holtra fáradt Bébé áll ott, a ki Flamen betegségének hírére gyalog, tüskén-bokron át vánszorgott ide a másik országból. Kétségbeesve látja festője hűtlenségét; nyomon követi egy földije, Jeannot, kést emelve a csábító Flamenra, kit Bébé a maga testével védelmez. A legény elvonszolja a megtört leányt. — IV. kép: Szegény Bébé lázas álmában úgy hallja, hogy angyalok szólítják a tó mélyére; engedelmesen a habokba temetkezik. Látjuk, hogy fogadja az angyalok nyájas serege.

Ezt az érzelmes, gyöngéd, méla történetet Hubay épen ilyen érzelmes, gyöngéd zenébe öltöztette; ez az ő eleme. Érzékeny művészlelke első sorban a finomat, kedveset tudja és akarja kifejezni, a megható flamand idyllnél nekivalóbb tárgyat aligha talált volna. Ezért sikerültek új dalművében legszebben: a szerelmi vallomás dallamából s a tündérek karából álló bevezető zene; Bébé meghatottsága a váratlan születésnapi jókivánságokra; a déli harangszóra felzendülő ima; Bébé ábrándozása virágai közt, a gyermekek kedves körtáncza, a szerelmi kettős szenvedélyes, majd lágyabb hangjai; Lisette derűlt coupletja, a franciás, kecses keringő, Flamen rajongó esengése a lesujtott Bébéhez, végre a csalódott leány édes-bús visszaemlékezése. Nem hibáztathatjuk nehány bonyolúlt, wagneri összhang-fordulatát: a maguk helyén vannak ezek, mikor súlyos, komor lelki mozzanatokat tolmácsolnak; ép úgy nem kárhoztatható az operettszerű zene ott, ahol az egyszerű falusi asszonyok kissé tolakodó nyiltszivűséggel, versenyt pergő nyelvvel ajánlják fel Bébének szeretetüket. Az már erősebb kritikára méltó, hogy az édeskés dallamok lüktetése, rhythmusa kevés változatosságot nyújt. De annyiféle jelenet, helyzet követi egymást a látványosságnak is érdekes darabban, hogy fárasztó egyhangúság vádja a zenét sem érheti.

A bemutató előadáson előkelő közönség töltötte meg az Operaházat és halmozta el sűrű tapsaival a szerzőket s az előadókat is, a kik nemkülönben rászolgáltak a tetszésre és dicséretre. Az Operaház új soubrette-je, Szoyer Ilonka, ezúttal először próbálkozott komoly szerepben, s a mélyen érző, szűzies hősnőt nagyon elfogadhatóan ábrázolta; csengő szopránja is uralkodott a mellékszereplők felett, a kik közűl említsük fel Payer Margitot (Lisette) és Valent Vilmát (Voisin anyó). Bohnicsek, az új tenor, a festő nem épen hálás szerepében szépen helytállott, valamint Beck (Jeannot, falusi legény) és egy új baritonista: Dalnoki (ősz tenorénekesünk fia) Róbert festő szerepében. A zenekar mesterét, Kerner karnagyot külön dicséret illeti meg, úgyszintén a meglepő szép szinpadi képek szerzőjét, Kéméndy festőművészt is. Vidor, az Opera új rendezője, szintén meg lehet elégedve sikerével.

K. I.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Amerikai elbeszélések. A «Vasárnapi Ujság» az utóbbi időben gyakrabban mutatta be fordításban az újabban nagyon fellendűlt amerikai elbeszélő-irodalom jelesebb termékeit. Ezekből most a Franklin-Társulat egyszerre két kötetet adott ki,

Strelisky fényképe után.

HUBAY JENŐ.

mindegyikben egy hosszabb és két rövidebb elbeszélés található. Az egyik kötet a «*Rezeda kisasszony*» czímet viseli, a benne első helyen álló hosszabb elbeszélés után, mely Julien *Gordon* műve. Ez az elbeszélés, melynek szerzője maga is nő, különösen női alakjainak jellemrajzával s az előadás élénk, elmés könnyedségével nyújt érdekes olvasmányt. E kötet többi két rövidebb elbeszélése a mult évben elhúnyt *Bret Harte* két kitünő kaliforniai elbeszélése; a világhírű iró utolsó művei közűl valók, de méltók azon régebbi munkáihoz, melyekkel Európaszerte oly nagy olvasóközönségre tett szert. A másik kötet czíme «*Elfrida és egyéb amerikai elbeszélések*». *Boyesen*, az amerikai kritikusok és elbeszélők egyik legjelesbike az «Elfrida» czímű hosszabb elbeszélés szerzője, ez egyik legsikerűltebb munkájában a müncheni művész-élet rajzának keretében megható történetet mond el egy spiritiszta angol festő leányáról, egyaránt lekötve az érdeklődést a lélektani rajz mélységével s a cselekvény drámaiságával. A lapunkban közölt több munkájáról olvasóink előtt ismert Frank R. *Stockton* és egy nő-iró, Mary S. *Andrews* egy-egy humoros elbeszélése egészítik ki e kötetet. Mind a két könyvet *Schöpflin* Aladár fordította magyarra. Az elbeszélések érdekességét emelik a csinos illusztrácziók, melyek az eredeti kiadások után készültek. A Franklin-Társulat a két kötetet szép kiállításban bocsátotta közre; a «Rezeda kisasszony» czíműnek ára 2 korona 40 fillér, a másiké 3 korona.

Az «Ember tragédiája» orosz nyelven. Az oroszok egyik legnagyobb irója, *Gorkij* Maxim német fordításból ismerte meg Madách Imre «Ember tragédiáját». A mű meghatotta mélységével, költői szépségével. Tudván, hogy a Péterváron élő kitünő magyar festőművész, *Zichy* Mihály a műhöz illusztrácziókat készített, hozzá fordúlt felvilágosításokért. Gorkij orosz nyelvre akarja lefordítani a nagy művet s hozzá kezdett a magyar nyelv tanulásához. Támogatja ebben *Zichy* Mihály és az orosz fővárosban élő hazánkfia, *Pintér* Ákos, kik a magyar költőt is tolmácsolják neki. Az «Ember tragédiája»-nak orosz fordításán Gorkij már dolgozik. Az év végén Zichy Mihály klasszikus illusztrációjával akarják kiadni orosz nyelven.

«Viki kadét története és más egyebek» czím alatt kilencz novellát s egy dramolettet foglalt össze egy kötetbe Wettsteinné *Szluha* Margit, sógorának, Csajthay Ferencznek ajánlva. A történetkék mesére nézve nem valami gazdagok, de előadásuk könnyed s itt-ott elég szines és változatos. Legterjedelmesebb a «Viki kadét története», egy fiatal gentry-fiú huszárkodási vágya, a mi végre a család akadékoskodása ellenére is betelik. Egyik-másik kis elbeszélés meglepőn formás és eleven, legjobb talán az egész kötetben a «Fekete kő» czímű rajz. A könyv Singer és Wolfner kiadásában jelent meg, ára 3 korona.

Zombori Andor: Ifjúságom; *költemények.* Szerelmi versek, külföldi utazások visszhangjai, a boldog családi élet egy-két képe, mely utóbb csalódásra vezet, két-három rövid elbeszélés, genre-kép s néhány hazafias vers adja e kötet tartalmát. Leggyakrabbi tárgya az az ellentét, mely a szerző magasra törő vágyai s a kedvükért elhagyott egyszerű kör, a csendes otthon között van; az előbbieket gyakran korlátozza a kétely: elérheti-e magasra kitűzött czéljait, az utóbbiba visszavonja szíve. Határozott, erős egyéniség nem szól a kötetből, verseiben váltakozva találunk csinos képeket, élénkebb fordúlatokat banális vagy zavaros részletekkel. A versek legtöbbje szerkezetében is szétfoszlik, ritkán tudnak egységes hangulatot kelteni. Forrongó, önmagát kereső lélek kitörései ezek. Sokszor annyira körűl van aggatva bennük képekkel a gondolat, hogy egészen elvész bennük, sokszor meg egészen színtelenek, laposak. A verselés elég ügyes bennük, de a nyelvben ráférne a szerzőre kissé több művészi gond. A 126 lapos kis kötet Kolozsvártt jelent meg, ára két korona.

Az «Olcsó könyvtár» legújabban megjelent füzeteinek tartalma: *Nusics* Braniszláv szerb iró «*Egy káplár emlékei*» czím alatt összefoglalt tíz rövid rajza, a bolgár-szerb háború idejéből. *Hall Caine*, mostanában nagyon kedvelt angol regényiró «*Az utolsó gyónás*» czímű elbeszélése. A harmadik füzet *Földes* Béla tanúlmánya, «*A szocziálizmus fejlődése napjainkig*», melyben a jeles tudós vonzó előadásban, hű képet nyújt a szocziálizmus eddigi irányairól, tanairól, törekvéseiről. Mind a három kettős füzet, egynek-egynek ára 40 fillér. Az «Olcsó Könyvtár» *Gyulai* Pál szerkesztésében s a Franklin-Társulat kiadásában jelenik meg, egy-egy számának ára 20 fillér.

A «Büntetőjogi Döntvénytár» II. kötete. A «Jogtudományi Közlöny» szerkesztősége az új bűnvádi perrendtartás életbe lépte alkalmából a régi, immár közel 90 kötetre menő Döntvénytár anyagát kétfelé választotta és a régi Döntvénytár a polgári anyag, míg a Büntetőjogi Döntvénytár kizárólag bünügyi esetek részére lesz fentartva. A Büntetőjogi Döntvénytárnak eddig megjelent két kötete tartalmazza az új bűnvádi perrendtartás életbelépte óta hozott összes fontosabb elvi jelentőségű határozatokat az anyagi büntetőjogi és különösen a bűnvádi perrendtartás köréből. Az I. kötet 240, a II. kötet 247 esetet tartalmaz. Mind a két kötet rendszeres és betűrendes tartalommutatóval van felszerelve. Egy-egy kötet ára fűzve 4 korona.

Az «Irodalomtörténeti Közlemények»-nek, az Akadémia *Szilády* Áron szerkesztésében megjelenő folyóiratának 12-ik évfolyamából a negyedik füzet hagyta el a sajtót. *Bayer* József, *Kőrösi* Sándor, *Császár* Ernő és dr. *Szinnyei* Ferencz nagyobb irodalomtörténeti dolgozatain kívül gazdag adattár és irodalomtörténeti repertorium teszik a füzet tartalmát. A negyedévenkint megjelenő folyóirat előfizetési ára egész évre 10 korona; egy füzet ára 3 korona.

A Csokonai vita. Irta *Bodnár* Zsigmond. A szerző a füzetben több a Csokonai költészetének és hatásának megitélése körűl felmerűlt nézetet vizsgál, majd azután különböző politikai és bölcseleti kérdéseket fejteget a maga sajátos bölcsészeti felfogása szellemében. A füzet az Eggenberger-féle könyvkereskedésben jelent meg, ára 1 korona 20 fillér.

Hazai városaink egészségügye a városcsatornázás és vízellátás tárgyában. Irta *Pirovits* Aladár. Hogy mily rendkívüli fontosságú a közegészségügyre nézve a városok csatornázása és tiszta ivóvízzel való ellátása, meggyőzőleg bizonyítja a halálozási arány nagy különbözete; így pl. Budapesten a közegészségi intézmények tökéletesítése következtében ma mintegy 16,000-rel kevesebb évenkint a halálozások száma, mintha a 70-es években. *Pirovits* Aladár munkájának czélja, hogy kitüntesse azokat a rendkívüli közegészségi előnyöket, a melyeket a városok csatornázása és vízellátása hoz magával. Ismerteti a szerző mindazon tudnivalókat, számítási módozatokat, a melyek valamely város csatornázásánál felmerülhetnek s utasításokat ád a vízellátásra vonatkozólag is. A munka számos ábrát tartalmaz s ára 5 korona.

«Az állatok világa» újabban megjelent füzete a fajd-féle madarakról mond el sok érdekes dolgot. Szerkeszti *Chernel* István, kiadják a Légrády-Testvérek. Egyes füzet ára 80 fillér.

A «Bélyeggyűjtő» czím alatt szaklap indúlt meg, melyet a levélbélyeggyűjtők első hazai egyesülete ad ki. Előfizetés egy évre 3 korona, mely a lap kiadóhivatalához, Budapest, Sándor-utcza 30. sz. alá küldendő.

«Kéz kezet mos.» *Herczeg* Ferencznek «Kéz kezet mos» czímű új darabját adták elő február 21-ikén a Vígszinházban. Társadalmi vígjáték, mely a protekciót ostorozza.

Meséje nem sok e vigjátéknak, de egymást érik benne a mulatságos helyzetek s számos érdekes, derűltséget keltő alak kerül a szinpadra. Három ember is pályázik a csillagászati biztosi állásra: egy katona, egy jogász s egy vívómester. — csak az igazán tudós csillagász nem kerül szóba

MINISZTERTANÁCS

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A kormány tagjai *Kállay* Miklós miniszterelnök elnöklésével kedden délelőtt 11 órakor minisztertanácsra ültek össze. A minisztertanács folyó kormányzati ügyekkel foglalkozott és két órakor ért véget.

Erba török város minden házát rombadöntötte a földrengés

Hatszáz halott, többszáz sebesült

Istanbul, december 22. *(Német Távirati Iroda.)* Észak-Anatóliában Erba-Tokat, Nikdar vidékén súlyos földrengés volt. *Erba városban valamennyi ház összeomlott.* Az eddigi jelentések szerint *hatszáz ember meghalt, többszáz megsebesült.* A városban nagy tüzek keletkeztek, amelyeket hétfőestig nem sikerült eloltani; bár *Samsunból, Tokatból* és *Turhalból* is odasiettek a tűzoltóságok.

Erba fontos dohánytermő terület központja s attól tartanak, hogy a beraktározott termésből többmillió kilogramm a tűzvész következtében elpusztult. *Az Erba-Tokat-Nikdar* terület nagy károkat szenvedett három évvel ezelőtt csaknem ugyanebben az időszakban az ersindzsani nagy földrengés alkalmával, amelyben *annakidején 40.000 ember vesztette életét.*

VAKOK TÁJKÉPET VESZNEK, MUNKÁCSY NÉGYZETCENTIMÉTERE 1.5 PENGŐ ÉS AZ ÉKSZER A SZTÁR A KARÁCSONYI AUKCIÓN

...Két fehérbotos, vak ember halad felfelé a díszes lépcsőházban. Nagyon járatosak lehetnek itt, hamar megtalálják a ruhatárt és biztos lépésekkel indulnak a lila neonfényekkel világított terem felé, amelyben a *Postatakarékpénztár karácsonyi aukciója* folyik.

Zsúfolt széksorok, izgatott közönség, hevenyészve odavetett szőrmék, macskabundától tűzrókáig és össze-vissza jegyzett katalógusok a licitáló kezekben. Elől, az emelvényen, mikrofon előtt kopasz úr ül, fejénél csak cvikkere csillog tevékenyebben, amint nyomon követi a szeszélyes összevisszaságban licitálásra emelkedő karokat. Kezében olyan kicsi kalapács, hogy az már majdnem jelképes. Ez a kalapács dönt ékszerek, festmények, régiségek, ritkaságok és bútorok új gazdáinak megválasztásában.

A kalapács nem ismer részrehajlást, vagyonosztálykülönbséget. Egy briliáns ékszer, amelyről a beavatottak azt suttogják, hogy egy havas szentpétervári éjszakán volamelyik orosz nagyhercegi kézből puha primadonnai kacsóba csúszott, most a kalapács döntése folytán kétségtelenül *libáskofához kerül.* Amit fizet érte, az még a fekete libaárak mellett is, enyhén szólva, hajmeresztő összeg. *Egy távolkeleti füstölő* (szakértő: minden pénzt megér) csontkeretes pápaszemű úrnak jut, aki láthatólag nem szokott otthon mindennap távolkeleti füstölőt használni. *Csodálatos szekreter* mely most sorra nyitogat titkos fiókjaiban, párszáz évvel ezelőtt bizonyára szenvelgő hangú szerelmesleveleket őrzött, mézszínhajú fiatal hölgyé lesz, akinél a szerelmeslevelek minden valószínűség szerint rózsaszín postautalványok formájában szoktok jelentkezni.

Mit tud minden úriember?

...Folyik a licitálás. A hangulat határozottan izgatott, csak azt nem tudni, *miért.* A széksorok közti folyosón három tájékozatlan úr áll meg, mire hátulról rájukripakodnak: *üljenek le!* Békésen megindulnak a terem széle felé, mire egy izgága valaki még utánuk pörkölt:

— *Minden úriember tudja,* hogy középen állni nem lehet.

A hármak egyike megfordul, az illem tanárhoz lép, előbb suttogó, majd hangoskodó szóváltás, *a végén kiabálás.* Az emelvényen mindezt észre sem veszik, *az árverezők tovább folytatják mesterségüket,* az affér így a nyilvánosság kimaradásával és névjegycserével fejeződik be. A lovagias eljárás során mód lesz majd tisztázni, *vajjon tudnia kell-e minden úriembernek,* hogy középen állni nem szabad...

Ha mama 800 pengőt ad...

Két szép cseresznyeszekrény kerül kalapács alá. Fiatal pár licitál rá leglelkesebben. Előzőleg suttogva megbeszélték, hogy az asztalos 200-ért biztosan rendbehozza és ha 400-ért megveszik, még mindig 600-ért két új szekrényt kaptak. *Mama viszont 800-at ígért a szekrényekre.* A 200-zal kitűnően osztható fészekrakási gondok tökéletesen megoldódnak, mert a kalapács döntése szerint az ifjú pár *pontosan annyiért jut a szekrényekhez, amennyit rájuk szánt.*

Egy puszta tájat ábrázoló festményre két vak licitál leglelkesebben. Nagy küzdelem után *övék lesz.* A teremben úgyszólván senki sem vette észre, hogy *vakok vettek képet.*

Az aukció primadonnája az *ékszer.* A vásárlók kedvence, alig vándorol vissza ékszertárgy eladatlanul. Briliáns, amely a legutóbbi aukción nem kelt el és amelynek mind a 2¼ karátja gazdátlanul porosodott hónapok óta, most a multkori kikiáltási ár háromszorosáért cserél gazdát. A fehéraranygyűrű lázbahozza az embereket, a rubinkövekre szinte vezényszóra emelkednek a karok és a tájékozatlan szemlélőnek az az érzése, hogy a vevőket alig érdekli, mi az értéke annak, amiért megadnak minden árat.

A vevők legnagyobbrésze elvesztette érzékét az *érdekességek* iránt. Egy *Munkácsy-festmény,* amelynek »*A sztrájk*« a címe, 10.000 pengős kikiáltási ár után csak nagyon vontatottan »fogy el« *12.500-ért.* Mérete 71×116, négyzetcentimétere másfél pengő.

Hölgyek és magánautók

Árverési lélekbúvároknak persze a *hölgyek stílusa* ígéri a legmulatságosabb tanulmányt. Látni női kart, amely 46 pengőtől 58-ig *rendületlenül áll a levegőben,* aztán lehanyatlik. Avatatlanok azt hinnék, 58 pengőt szánt a tárgyra. Igen ám, *de amint 70 fölé ér a licitálás, ugyanez a kar ismét felemelkedik* és csak akkor nyúl ceruzáért a skótszoknyás ölbe, amikor *96-ért* megvette a 200 éves csecsebecsét.

A karácsonyi aukció idei érdeklődése körülbelül duplája a tavalyinak. Forgalma magánbecslések szerint viszont a *háromszorosa.* Igaz ezzel szemben, hogy a kalapács alá kerülő tárgyak színvonala erősen hanyatlott. Összefüggést, ki mit akar, találjon ezekben a szürke tényekben. Az altisztek, akik a raktártól a vásárlókig és vissza közlekednek, mindenesetre jópár dekát leadnak az idei aukción.

A kalapács délután 4-től 8-ig szüntelenül villog. Az érdeklődés nem lanyhul. Már hét felé jár az idő, amikor az utcáról újabb és újabb érdeklődők érkeznek a csarnokba.

Az utcán egyébként *tizenkét magánautó* sorakozik. Több, mint amennyi érdekes képviselőházi ülésekkor a *parlament előtt* állni szokott. A honatyák ugyanis, mint erről annakidején egy mellékmondat beszámolt, benzinhiány miatt kénytelenek leállítani kocsijaikat. *Az árverezők, úgy látszik, jobban győzik benzinnel.*

A pocsolyás járdán, az autósor és a vöröstéglás fal között, boldogan kalimpál fehér botjával a két vak ember. Hogyne, hiszen mégis övék lett a festmény. Fehér botjuk még akkor is villog a karácsonyi ködben, amikor alakjukat már elnyelte a sötétség.

Konkoly Kálmán

A MANSz vasutas szakosztály karácsonyfaünnepélyei

A vitéz nagybányai *Horthy* Istvánné fővédnöksége alatt álló MANSz vasutas szakosztály dr. ómoraviczai *Imrédy* Kálmánné elnöklése mellett ez idén is sokszáz vasutas gyermeket ajándékozott meg kabáttal, cipővel, ruhával karácsonyfaünnepélyek keretében. A Budapesten kiosztott csomagok száma *1208.* A vidéken dolgozó csoportok 1856 ajándékcsomagot osztottak ki. Tehát a MANSz vasutas szakosztály ez idén is *3064* vasutas gyermeknek tette szebbé a karácsonyát.

Onni Talas felesége Budapesten értesült öccsének hősi haláláról

A Budapestről *Rómába* távozó volt magyarországi finn követ, *Onni Talas* felesége a napokban budapesti régi barátainak meghívására a fővárosba érkezett. Onni Talas feleségét Budapesten érte a szomorú hír, hogy *legfiatalabb öccse,* aki a finn hadseregben mint repülőtiszt teljesített szolgálatot, *az északi fronton hősi halált halt.* Onni Talasné a gyászhír vétele után visszautazott Rómába. A nemes-szívű finn asszony fájdalmában az egész magyarság osztozik.

Irodalmi és politikai világesemény

UPTON

SINCLAIR

Letűnt világ

regény

800 oldal Kötve 19.80

1912—1920
Tíz évig dolgozott Sinclair a tegnapi Európa társadalmának grandiózus korrajzán

RENAISSANCE

Esterházy János a nemzeti öntudat fejlesztéséről

Pozsony, december 22. *(Bud. Tud.)* A *Magyar Néplap* cikket ír *Esterházy* János 10 éves magyarpárti elnökségéről. *Esterházy* János maga is nyilatkozik a szlovákiai *Magyar Párt* hivatalos hetilapjában s többek közt ezeket mondja:

— Egy nép jövőjéért dolgozni tulajdonképpen akkor legérdekesebb, amikor ez a nép a legnagyobb elesettségben van. Minél tovább tart a kisebbségi sors, *annál fontosabb a magyar önérzet és a nemzeti öntudat fejlesztése,* mert hiszen enélkül nem lehet megnyerni azt a harcot, amelyet meg kell és Isten segítségével meg fogunk nyerni.

A lap »Karácsony tanítása kötelez« című cikkét a szlovákiai *magyar ifjúságnak* szenteli, cselekvő szeretetet sürget és elmélkedését így fejezi be: E szeretet ifja csak az lehet, *aki a keresztény, nemzeti és népies elemekkel telített világnézetet vallja és éli.*

A MÉP karácsonyfaünnepélyei a kerületekben

A *Magyar Élet Partja* budapesti kerületi szervezeteinek multheti munkássága a karácsony jegyében zajlott le. A legtöbb kerületben ezen a héten rendezték meg a karácsonyfa-ünnepélyt. A III. kerületi szervezet női csoportja *a hadbavonultak sokgyermekes családtagjainak megajándékozására* a Korona Vigadóban rendezett ünnepélyt, amelyen *Kuncze* Géza országgyűlési képviselő üdvözölte a megjelenteket. A kerület legutóbbi vezetőségi értekezletén *Kontra* Aladár volt nemzetgyűlés képviselőt ünnepelték negyvenesztendős lelkészi jubileuma alkalmából.

A X. kerületi szervezet női csoportja ugyancsak karácsonyfaünnepséget rendezett, a XI. kerületi szervezetben pedig a hadbavonultak hozzátartozóinak megajándékozása során *Dutkay* Béla kerületi elnök mondott beszédet. A XII. kerületi szervezet a Mátyás-királyvárosi Keresztény Társas Körrel karöltve rendezte meg karácsonyfaünnepségét, amelyen *140 darab szeretetcsomagot osztottak szét* a kerület szegényei között.

A gépjárművezetők szakcsoportjának vezetőségi ülésén beszámoltak a hadbavonultak itthonmaradottainak támogatásáról, amely szerint ez évben a tagok itthonmaradottai között *1800 pengőt osztottak szét,* karácsonykor pedig *645 pengőt* juttattak részükre. *(MOT)*

A Szent István-körúton egy autobusz a villamoshoz lapította a kalaúzt

Ma délután a Szent István-körúton a Margithíd felé haladó zsúfolt 6-os villamos lépcsőjén állt *Bácsi* László 21 éves Beszkár kalauz. Amikor a villamos a Szent István-körút 12. számú ház elé ért, egy gépkocsit előző autobusz annyira a villamos mellé hajtott, hogy Bácsi Lászlót *teljesen a kocsihoz lapította.* A mentők súlyos állapotban bordatöréssel vitték a Magdolna baleseti kórházba.

Pestszentlőrincen az Általános Fonóban ma délelőtt *Wippel* János 50 éves gyárimunkás kezét az egyik gép elkapta és *letépte ujjait.* A szerencsétlen embert a mentők a Magdolna baleseti kórházba vitték.

Minden drágaság ritka. Így pl. 1,000.000 liter levegőt kell feldolgozni, hogy 1 liter krypton nemesgázt kaphassunk. Ezzel a különösen nehéz és kis hővezetőképességű gázzal vannak az OSRAM-krypton-lámpák töltve, amelyek még kis méreteiknél is nagy fénykinyerést biztosítanak. Ezüstfehér fényük igen kedvelt. Világítástechnikusok is bizonyíthatják, hogy az

OSRAM
KRYPTON-LÁMPA
sok fényt ad kevés áramért

DUNSZT-RÓZSADOMB
ÉTTEREM: elsőrangú ebédek, vacsorák
KÁVÉHÁZ: fehérkávé mandulatejjel, espresso fekete, tiszta babkávéból
Zalaegerszegi HORVÁT REZSŐ cigányzenekara muzsikál
II., Keleti Károly-utca 9 Telefon: 154-570

Üzemi kinevezések a fővárosnál

Szendy Károly polgármester a főváros üzemi tisztviselőinek létszámában több kinevezést és előléptetést eszközölt.

Az Elektromos Művek létszámában műszaki tanácsosok lettek: Nedbál Ignác, Borvendég János, Hajdu Elemér és dr. Szendy Károly. I. osztályú főmérnökök lettek: Ferenczy Nándor és Fügi Béla. II. osztályú főmérnökök: vitéz Kassai Gyula, Papanek Ernő, Schmidhofer István, Nagy Dezső, Reiner József Csordás László, Haas Andor Tivadar és Papp Géza. I. osztályú mérnökök: Rudnay Imre, Bekes József, Ronkay Ferenc, Boronkay József, Stróbl Mihály, Jancsó Ferenc, Herald László, Ruther Oszkár és Csekeme Endre. II. osztályú mérnökök: Várady Oláh Tibor, Bäcker Z. Tamás, Lissák Tivadar, ifj. Verebély Géza, Vági Antal János, Szedlák Elemér és Kovács István Lajos lettek.

I. osztályú főtitkárokká dr. vitéz Karsa Tibort és dr. Vargyas Károlyt, II. osztályú főtitkárokká dr. Dózsa Istvánt, dr. Bátfay Pétert és dr. Albrecht Kálmánt, I. osztályú titkárokká dr. Szabó Sándort és dr. Gaál Zoltánt, II. osztályú titkárokká dr. Kovács Ákost, dr. Vincze Sándort és dr. Petheő Kornélt, segédtitkárokká dr. Ábrányi Emilt és dr. Domby Lászlót, II. osztályú műszaki főfelügyelőkké Guoth Árpádot, I. osztályú műszaki felügyelővé Dangai Róbertet és Nagy Imrét, II. osztályú műszaki felügyelővé Bellony Zoltánt, Berty Imrét, Magyar Eleket és Lenhardt Vilmost, I. osztályú műszaki főtisztekké Lenhardt Ágoston Edét, Hegybányai Józsefet és Lamos Józsefet, II. osztályú műszaki főtisztekké Ács Mihályt, Füzér Istvánt és Misik Sámuelt, I. osztályú műszaki tisztekké Pélyi Bélát, Gerencsér Istvánt és Szilágyi Istvánt, II. osztályú műszaki tisztekké Uhlir Jánost, Szalontay Ferencet, Ösz Szabó Gézát, Balogh Lászlót, Szabó Németi Vincét és Mátrai Zoltánt,

I. osztályú felügyelővé Honti Jánost, Bánsági Ferencet és vitéz Mártonfi Gézát, II. osztályú felügyelővé Szentirmai Bolfissárt, I. osztályú főtisztekké Jenei Istvánt, dr. Remete Györgyöt, Hruby Jenőt és Gabrovitz Emilt, II. osztályú főtisztekké Raáb Józsefet, Georgi Andrást, Geőcze Jánost, Tornóczi Istvánt és Holló Ferencet, I. osztályú tisztekké Hübel Tibor Oszkárt, dr. Morandini Gézát, Fehér Károlyt, Sperker Pált, Katona Imrét, Filemile Jánost, Andrényi Nándort és Rainer Tibort, II. osztályú tisztekké dr. Király Ferencet, dr. Kékesi Tibort, dr. Szokol Károlyt, Kiss Sándort, Korondi Ferencet, Varju Kálmánt, Hargitai Vilmost, Kury Attilát, Sipos Ottót, Rengl Jenőt és Kovács Józsefet nevezte ki a polgármester.

A Gázműveknél I. osztályú mérnökök: Bárdossy Dezső és Tomaschek Endre, II. osztályú mérnökök: Hunyor János, Tábor Ferenc, Padányi I. Pál és Ballagi Bömjén Zoltán, tanácsosok: dr. Salló Antal és Kadnár Sándor, I. osztályú titkárok: dr. Vermes Zoltán és dr. Antal Gyula, I. osztályú műszaki főfelügyelő: Kiss Károly, II. osztályú műszaki főfelügyelő: Peterka Lajos, I. osztályú műszaki felügyelő: Bárczy Tibor, II. osztályú műszaki felügyelők: Perger Ferenc, Krakker Lajos és Szentirmay Miklós, I. osztályú műszaki főtisztek: Kovács Sándor, Magyar Sándor, Böhm Péter, Meseki Lajos, Kelényi József és Tury János, II. osztályú műszaki főtisztek: Simódi Lajos és Felföldy Károly, II. osztályú műszaki tiszt: Végvári Kálmán, II. osztályú főtelügyelők: Palkovich Gyula és Fehér Dezső, I. osztályú felügyelő: Schmitt Győző, II. osztályú felügyelők: Bárdos Kálmán és ifj. Müller Antal, I. osztályú főtisztek: Benárd Aladár, Soós Béla, Zádor István, Kirnek Viktor, Alberowszky Ede és Farnady Gyula, II. osztályú főtisztek: lovag Kleeberg Zoltán és Patoházi János, I. osztályú tisztek: dr. Berkes Gábor, Pakányi László, Kalmár Antal, Kludák József, Szendei Antal és Ábrahám Károly.

II. osztályú tisztek dr. Gluth Ferenc, dr. Szokolay Ferenc Krause Gusztáv, Pogány József és Madarász Gyula, a jogügyi szakon alügyész dr. Bánáthy Péter, az üzemorvosi szakon üzemi főorvos dr. vitéz Kolta Ervin lettek.

A **Vízműveknél** igazgatók Vedres (Vojcsik) Lipót és Molnár Dénes, aligazgató Gosztonyi András, műszaki főtanácsos vitéz Bárány Károly, műszaki tanácsos Takács Ferenc, I. osztályú főmérnökök Vigon Frigyes és Váraljay Sándor, II. osztályú főmérnök Csukás Károly, I. osztályú mérnökök Lindenmayer Kálmán, Császy Pál és Nagy Béla, II. osztályú mérnökök Weiss Valér, ifj. Molnár Aladár, Török Béla, Szőcsik Dezső, Abos Brunó, Arlai Miklós, Herein Károly és Varga János, II. osztályú főtitkár dr. Horányi István, I. osztályú titkárok dr. Sipos Dezső és dr. Nagy Ernő, II. osztályú titkár dr. Horváth Pál, segédtitkár dr. Vizvári Gábor, II. osztályú műszaki felügyelő Szepes János, II. osztályú műszaki főtiszt Garay Andor, I. osztályú műszaki tisztek Fehér János és Malanhovszky Imre, II. osztályú műszaki tisztek ifj. Óhegyi Albin, vitéz Somló József és Visi János, II. osztályú főfelügyelők vitéz Pálfalvay Károly, Kalocsai József és Háberern György, I. osztályú felügyelő Jankovich Pál, II. osztályú felügyelők Dénes Konstantin és Koronthály László, I. osztályú főtisztek Honfi Pál és Sashegyi István, II. osztályú főtisztek Bajzár Sándor, Vándor Imre, Németh István és D'Ouvenau Lóránd, I. osztályú tisztek ifj. Durucz László, Ernődi Ferenc és Dömötör Ádám, II. osztályú tisztek Wojtass Béla, Puskás Vidor, Miklós Endre, Fáy István, Dobák György és Dávid Károly, a jogügyi szakon jogügyi titkár ifj. dr. Hedry Aladár lettek.

A gyógyfürdők és gyógyforrások tisztviselői létszámában tisztviselő Kertész Kálmán, Dahmer Gyula, Havranek Károly, dr. Háros Béla, Laczkó Károly, dr. Pogonyi Tibor, Prohászka Oszkár és Szomolányi László lettek a VIII., a IX. és a X. fizetési osztályban. A fürdőorvosi szakon dr. Tölgyes István orvos a VIII. fizetési osztályba lépett.

A Községi Élelmiszerárusító Üzem létszámában vitéz Csernáth Ernő a VIII. fizetési osztályba, dr. Nonn János és Javerek József a IX. fizetési osztályba, Kun Mihály és Bárdos József a X. fizetési osztályba és dr. Komlódy Gyula a XI. fizetési osztályba lépett elő. Az irodatiszti és irodakezelői szakon Kunszt Gyula a VIII. fizetési osztályba, Tóth Lajos iordakezelő a XI. fizetési osztályba lépett.

A Községi Kenyérgyár létszámában Gyalay Mihály tisztviselő a VIII. fizetési osztályba, Peresztegi Ferenc irodatiszt a X. fizetési osztályba és Csillag Kamilla kezelőtiszt a IX. fizetési osztályba lépett.

A Községi Lóhúsüzem létszámában Lőrinczy Tibor és Radványi András, a IX. fizetési osztályba, Béry László és Konrád Sándor a X. fizetési osztályba, Zoltán Béla a XI. fizetési osztályba lépett.

A Székesfőváros Hirdető Vállalatánál Füzesi József és Németh Béla tisztviselőgyakornokok lettek.

A Községi Temetkezési Intézetnél Fröhlich Sándor a IX. fizetési osztályba, Ragányi János és Feliczides Sándor a X. fizetési osztályba, dr. Kablay István és Jámbor András a XI. fizetési osztályba léptek.

A Székesfőváros Anyaggazdasági Intézeténél Vasadi Herman a VIII. fizetési osztályba, Dobozy Gyula a XI. fizetési osztályba lépett.

A polgármester ezenkívül több kezelőt, tisztviselőgyakornokot, kezelőnőt és kezelőgyakornokot nevezett ki. *(MOT)*

GYÖNYÖRŰ
karácsonyi virágajándékokkal felkészülve várja vevőtáborát
HUNGÁRIA VIRÁGHÁZ ÉS KERTÉSZET
Múzeum-körút 11.
Telefonrendelések: 183-130, 183-299

— **SÚLYOS BÁNYASZERENCSÉTLENSÉG** történt Svájcban, a Luzern kantonban levő Ufhusen mellett: 25 méter magasságból hatalmas földtömeg zuhant 7 bányászra. A szerencsétlenül jártak 10—15 méteres földtömeg alatt fekszenek.

Másfél év mulva derült fény egy szabadkai nő apagyilkosságának titkára

Szabadka, december 22. *(A Magyarország tud. tel. jel)* A felszabadulás előtti napokban Szabadkán a Kertvárosban meggyilkolták *Csete* István nyugalmazott mozdonyvezetőt. Az öregembert baltával verték agyon. A rendőrség a meggyilkolt lányától: özvegy *Szirmainé* született *Csete* Máriától értesült a gyilkosságról. A nő elmondta, hogy édesapja délután két ismeretlen férfi társaságában nagyobb mennyiségű bort fogyasztott el; annak a gyanujának adott kifejezést, hogy apját, aki szeretett politizálni és ezért a szerbek körében sok haragosa volt, *csetnikek* ölték meg. A nyomozás során gyanuba került *Csete* Mária is, akit őrizetbe vette, de később bizonyítékok hiányában szabadlábra került.

Néhány héttel később a csetnikharcokban agyonlőttek egy *orosz emigráns*, aki éveken keresztül rendőr volt Szabadkán. A holttestet megtekintette *Csete* Mária és kijelentette, hogy *hasonlít a férfihoz, akivel apja az utolsó órákat töltötte.* Egy zsebnaptár és *egy levél* is előkerült, állítólag az orosz kabátjából és a levélben beismerte, hogy *ő gyilkolta meg* a mozdonyvezetőt. Aláírásként »*Ruszki*« név szerepelt.

Most, majdnem két évvel később kiderült, hogy fondorlatos félrevezetésről volt szó, *a gyilkosságot Csete Mária követte el.* A levelet és feljegyzéseket *ő hamisította.* Ma délelőtt *Csete* Máriát előállították a rendőrségre, ahol elébetárták a most szerzett újabb adatokat. Ezután helyszíni szemlére vitték a nőt, aki *töredelmes beismerő vallomást tett.* A rendőrségen tovább folytatják kihallgatását, hogy megállapítsák, miért ölte meg édesapját.

Elfogták a tisztviselőcsaládok tolvajnőjét

Néhány nappal ezelőtt a Tisza Kálmán-tér 14. számú házban lakó *Gál* Józsefné társadalombiztosító tisztviselő lakására ismeretlen nő állított be, hogy takarítást vállal. Amikor az ismeretlen nő eltávozott, Gálné észrevette, hogy retikülje és aranyórája hiányzik, feljelentést tett.

Az Aggteleki-utcában *Gál* Józsefné *ma felismerte a tolvajnőt és rendőrnek adta át.* Bekísérték a főkapitányságra s megállapították, hogy *Wippel* Mária 22 éves büntetett előéletű háztartási alkalmazott a tolvaj s hasonló módon már *négy ilyen lopást követett el.* Többek között a Peterdy-utca 36. számú házban *Blasovics* Edéné MÁV-főintéző feleségénél is járt, *kézitáskáját és 80 pengőt érő fülbevalóját lopta el.* A táskában talált MÁV fényképes igazolványba a tolvajnő *saját képét ragasztotta be.* Az igazolvánnyal *Párkánynánára* utazott ismerőseihez.

Hazajövet, amikor jegyet akart váltani, a pénztáros észrevette, hogy az igazolvány hamis, elvette tőle, de mire el akarta fogni, *meneszkött.* Blasovicsnét a MÁV-nál felelősségre vonták, de a rendőrség útján igazolta, hogy lopás áldozata lett. Wippel Máriát letartóztatták.

Ibolya és hóvirág decemberben

A december tavaszi enyhesége furcsa játékot üzött a természettel Szombathelyen. *Domonkos* Géza dr. szombathelyi százados, orvos kertjében a december napsütés előcsalogatta az ibolyavirágokat. Olyan illatosan pompáznak, akárcsak tavasszal. Míg a kert egyik sarkában az ibolya virágzik, másik sarkában a hóvirág nyílt ki nagyobb tömegben. A furcsa decemberi jelenségnek sok csodálója akad.

ÚJ KÖNYVEK

Upton Sinclair: Letűnt világ. Upton Sinclairnek, az amerikai korai naturalizmus jellegzetes képviselőjének a sikert és népszerűséget erőshangú, szociális témájú regényei biztosították, amelyekben fentartás nélkül ostorozta a gazdagság túlkapásait. Ez a regénye sem nélkülözi ezt az alaphangot, de más, mint minden eddigi írása. A »Letűnt világ« nem egy társadalmi réteg, hanem *emberek, társadalmak, népek, világrészek, a férfi és a nő regénye.* Feszült érdeklődéssel kísérjük nyomon hősét a dollármilliomos luxusjachtján, az igazi békebeli Párisban tobzódó forgatagában, végigkalauzol bennünket a német és az angolszász vezetőrétegek életén, az első világháború csatamezőin és fellibbenti előttünk a párisi környéki »békeszerzés« titokzatos függönyeit, amelyek mögül előbukkannak a végzetes bábjáték marionettjei Wilsontól Sir Bazil Zacharoffig. A terjedelemre is hatalmas, 800 oldalas regény a könyveknek abból a fajtájából való, amelyre azt szokták mondani: *nem lehet letenni a kézből.* (Renaissance kiadás.)

A Vitézi Rend Zrinyi-Csoportjának új könyvei. Három értékes ujdonsággal gyarapította a magyar irodalmat a Vitézi Rend Zrinyi-Csoportja. A hősi életszemléletet plántálja át az ifjúság lelkébe vitéz *Náray* Antal »*Kerlészek*« című, hosszabblélekzetű magyar jelképes meséje. A könyvet *Szűr-Szabó* rajzai illusztrálják. Vitéz nemes ditrói *Orosz* Béla repülőezredes »*A magyar légierők teljesítményei a Kárpátoktól a Dnyeperig*« címmel ismerteti színes és közvetlenhangú leírásában a magyar légierők kimagasló teljesítményeit. *Zentay* István »*Egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók*« címmel feltárja előttünk egyik gépkocsizódandárunk életét.

Iskolásgyermekek ajándéka a váciúti hadikórházban

A Váci-út 57. és 89. számú népiskolák gyermekei karácsonyi szeretetcsomaggal ajándékozták meg az épületükben elhelyezett honvéd sebesülteket. A gyermekek a *364 főnyi honvéd között összesen 4400 sütemény, 550 cigarettát osztottak szét.* Az adományt jórészt a reggeli kávéjukból félretett cukorból és uzsonnapénzeikből rakták össze.

MAGYARORSZÁG KISKIRAKATA
Bevonulóknak
Viharkabát Hátizsák Hálózsák
MOLNÁR GYULA
VII., Károly-krt 3/c. Saroküzlet. T: 427-575.

LUXUS LAKÁSBA STYL BUTORT Ebnertől
BP VIII. KARPFENSTEIN-U. 2/A

Philips villamos önborotva
kétszeri lefizetésre is.
UNIFON, VII., Madách Imre-út 10, félemelet

Modern olajfestmények
legolcsóbban. IV., Kossuth Lajos-u. 6. II. 4. Lift.

Lakásában aludhat
közvetlen a féregmentesítés után
Ujrendszerű gázzal tökéletesen irtunk (Nem cián.)
Tóta Pál Révay-utca 25. Tel: (az Opera mellett) **120-829**
Takarítást is vállalunk!

Csiszológépek
raktárról
Dr. Cseh Ferenc, műszaki árú- és gépkeresk. vállalat, VIII., József-u. 51. T: 145-312, 137-982

Telefonáljon a leggyorsabb taxigépirónőnek! Telefon: 226-136

Ajándéka legyen maradandó
KISVELENCEI
villatelep parcellázása. Balatoni múút, vasúti állomás és tó mellett, téli-nyári sportlehetőség.
Telkek
már csak 6—13 pengőig □ölenként. Fizetési feltételek nagyon
kedvezők
Iroda: Budapest, Baross-tér 17
Telefon: 424-378. Díjtalan kiszállítás!

Munkácsy Kinkó

PÁSZTOR JÁNOS: VARRÓ NŐ

MUNKÁCSY MIHÁLY: ÉJFÉL

Dr. Gaál Endre gyűjteményéből

Képzőművészet

1929. 25. 7.

Munkácsi Mihály

írod

A debreceni Déri-Múzeum Kiloty. a Téri és Formá-ból. 14. l.

NYOMDA
NYOMDÁ

Munkácsy Mihály

1933 febr-márc

Két legény. (Tanulmány a Falu hőséhez.) A Szelemji-alap örök letétje a Szépm. Múzeumban.

Klebelsberg emlékkiáll Műcsarnok

Munkácsy Mihály

„KRISZTUS PILÁTUS ELŐTT“ a címe annak a világhírű Munkácsy képnek, amelyet a Székesfőváros a mult év végén megvásárolt. A Székesfőváros hozzáférhetővé kívánta tenni ezt a műremeket a nagyközönségnek, még mielőtt a Székesfővárosi Képtár újra megnyílna s ezért már most megnyitotta a Képtár dísztermeit, ahol a válogatott képanyag között a „Krisztus Pilátus előtt“ is megtekinthető.

Munkácsy Mihálynak ezt a világraszóló remekművét a Kormányzó Úr Ő Főméltósága és a Főméltóságú Asszony is megtekintették s hosszasan elgyönyörködtek a magyar művészet eme csodálatosan szép termékében.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1940. 10. l.

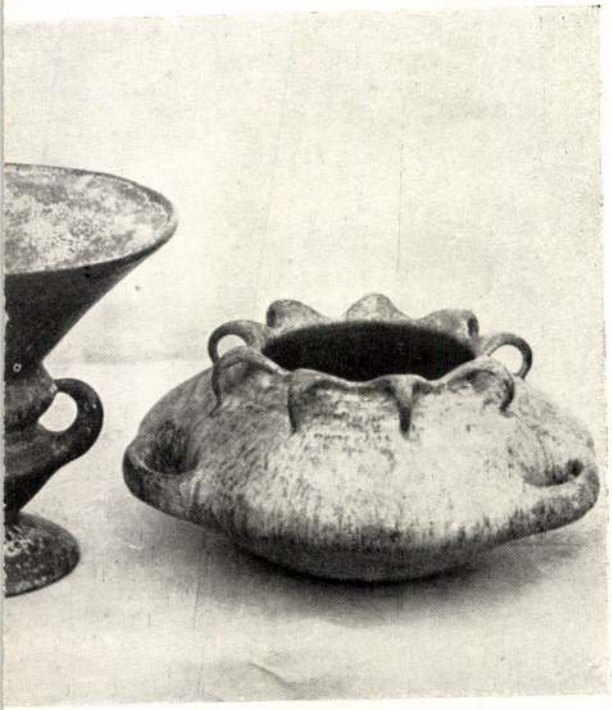

Munkácsy Mihály

Elek Artur:
Munkácsi Krisztus-
kép
Nyugat
1926. máj. 1.
9. szám.

SÁRNAP
27
Misericord
t. Arisztid
14. Ariszt.

N. k. 4 ó. 51 p. N. ny. 19 ó. 6 p. Izr. 30. R. Kh.

ÉTFŐ
28
Ker. Pál
Valéria
5. Kresze.

Izr. 1. Ijar

EDD
29
Péter vt.
Albertina
16. Irén

ERDA
30
. Józs. ol.
Katalin
7. Agapit

ÖRTÖK
1
ül. és Jak.
. Fülöp
. Ján. sz.

V. HÓ MÁJUS

NTEK
2
Atanáz
Zsigmond
). Pafnuc

MBAT
3
Sz. † felt.
. Irma
). Teodor

Izr. 6. S. Thaszria 2. Per.

Munkácsy Mihály

vrd

Pap Domokos:

Figyelő.

Magyar Nemzeti Múzeum

1938. 5. sz. 98–99. l.

Mannheim, Friedrich

Zur Pflege geeignete Erfahrungen

Heidelberg, Winter Semester 1898/99

Munkácsy Mihály

Női arckép, repr.

KMTársaság Arcképkiállítás
1941 nov.

tae.

Budapest.

XI. ~~Budaörsi-u. 10/c.~~

Fogyn u 16

1/21

Munkácsy Mihály

Farkas Zoltán: Munkácsy Mihály

K. M. EGYETEMI NYOMDA kiadása. Ára félvászonkötésben **12.—**

Festőművészetünk világhírű és halhatatlan alakját, eddig ismeretlen levelei alapján új megvilágításba helyezi ez a remek összefoglaló tanulmány. Hatvanöt képes tábla mutatja be Munkácsi művészetének java termését. Csánky Dénes előszavával.

1941 Karácsony

Munkácsy Mihály

UJ MUNKÁCSY-TANULMÁNY A »ZÁLOGHÁZ«-HOZ

A Szépművészeti Múzeumnak egy nemrég lezajlott bécsi aukción sikerült megszereznie a nagy magyar mester »Zálogház« című festményének 1873-ban készült egyik részlettanulmányát. Ez egy álló alakot ábrázol, homlokára csapott kalappal s az az érdekessége, hogy az alakot teljes egészében mutatja be, míg a végleges festményen az alsó része el van takarva. Ez már a nagyszerű képnek harmadik olyan tanulmány-részlete, mely a Szépművészeti Múzeum birtokába került. A múzeumnak ez a legújabb szerzeménye is rövidesen közszemlére kerül.

A Magyarország
1928. 25. l.

Munkácsy Mihály

Rózsaffy Dezső:
A halál ábrázolása
a festőművészetben.
A Műgyűjtő. 1929.
216. l.

Reggeli órák c.
párizsi szalonképeinek
repr.-val

32. CSENDÉLET (STELLAMARE)

29. HID BRUGGEBAN

Munkácsy Mihály

WILLIAM RANDOLPH HEARST, az amerikai hírlapkirály, 67 esztendős élete során kevés érintkezésbe jutott a magyarsággal; de amikor, akkor bizony nem éppen barátunkul jelentkezett. Lehetséges, hogy ebben a beállítottságában nagy szerepe volt a makói Pulitzerrel, a World tulajdonosával, az érvényesülésért vívott évtizedes harcának. De tény az, hogy Amerikába a világháború alatt Hearst »sárga sajtója« — 38 napilap, 11 magazin, 2 hírszerzőiroda, 1 film-iroda s 1 feature-service — ültette el a »húnok« fogalmát; a háború után pedig az ő lapjai küzdöttek elsősorban a »keleteurópai nemkívánatos elemek«, közöttük a magyarok bevándorlásának megakadályozásáért. Ilyen körülmények között most annál nagyobb súllyal esik latba, hogy egész lapkonszernje szédítő orkesztrumát beállította egy hajdan világhírű, de utóbb kissé elhanyagolt magyar lángész, Munkácsy Mihály újrafelfedezésének szolgálatába. Művészi kritikusa, Malcolm Vaughan, aki nemrég Budapesten járt, hogy Munkácsy oeuvrejét itt tanulmányozza, Kiss Emil bankár halála és a Szépművészeti Múzeumra hagyományozott Munkácsy-gyüjteménye alkalmából finom tollú cikkben méltányolja a magyar zsenének újratámadó jelentőségét és szerepét a modern művészetek kialakulásában. Hearst különben maga is neves műgyüjtő, igaz, kissé bizarr formák között, mert hiszen ő volt az, aki pár év előtt Veronában megvásárolt egy rinascimento-kápolnát s azt

A Magyarság, 1930. 336 p.

új idők szele, mintha a művészt, éppen most, a festői és plasztikus módszerek újra átgondolásának szándéka foglalkoztatná. Mintha a formautánzás helyett most a formateremtés problémáját szeretné megoldani. Mintha — mit kerülgessük a szót! — mondanivalói számára egy absztraktabb formai nyelvet keresne. Ezt az új vágyat a korszellem hatása eléggé megmagyarázza. De ahogy *Simon* képei ma mutatják, művészi világnézete gyökeresen aligha fog megváltozni. A természet, az érzés, az ábrázolás mindig fontosabb lesz előtte, mint a hideg értelem, mely tudományosan kieszelt rendszerekbe szeretné szorítani a művészetet. Szabadságra született egyénisége, a költészet bája iránt oly fogékony érzelmessége, arisztokratikus ízlését mindenekfelett érvényesíteni akaró kultúrája s a festés szenvedélyes öröme alkotás közben szinte elsöpör benne minden elemzést és elvont spekulációt. De arra mindenesetre jó lesz a művésznek ez az öntudatos stíluskeresése, hogy elmélyítse *Simon* művészetét, mely csak nyerhet vele, ha eddigi kvalitásait még új értékekkel is fogja gyarapítani.

Rózsa Miklós.

partján lévő birtokára, ahol újra felépíttette.

Munkácsy Mihály

cród

Kőszegi László:
Mi mindenről feledkeznek meg a modern művészet magyarázói?
Budapest, 1930.

folyó hó 7-én, 74 éves korában, rövid szenv
erősítve az Úrban csendesen elhunyt.

Drága halottunk földi maradványai
fognak a **farkasréti temető halottasházában**
szerint beszenteltetni és ugyanabban a temet

Az engesztelő szentmiseáldozat a meg
gel 9 órakor lesz a Szent Imre herceg-úti
mutatva.

Budapest, 1943. március hó 8-án.

Áldott legyen emléke

Lakás: XI., Horthy Miklós-út 72.

Községi temetkezési intézet központi irodája: IV., Kígy

Munkácsy Mihály

Krisztus Pilátus előtt
c. kép repr.

Kopp Ernő: Magyar
mesterművek Buda-
pest székesfővárosi
gyűjteményében.
Budapest, 1942.

Mihalik József: Helyzetünk

VII. 237 — 240.

Munkácsy Mihály

A Krisztus elfogatás egyik
első vázlata (250 x 50 cm)
az alábbi múzeumban
van.

Jászberényi Jász-
múzeum Évkönyve.
1937. 9. l.

Munkácsy Mihály

szerd

Jaschik Almos:

A könyvillusztrálás

művészete.

Könyvbarátok Lapja

1927-28. 37-38. l.

statuti sunt. Quos alloquens. cur inq̃t legē
p̃ceptor di ins̃gdientes non intellexistis mā!
Furiosi innocentie condpnastis? Non enī
auditores legis. sed ins̃gssores fer iendi s̃. Sic
fecistis. ita faciet dns hodie uob coram me. Accep
ta sententia educti s̃ ac pōnē regionē mi
gres su uiax. duo ac duo suspendio pi
Iste est lib er beatus gunis inqm
er: phoc denique uolens intelligi. utq
cūq non acqescat iudicio iustitie. qd adno p

Munkácsy Mihály

l.

Lykanomzromantika

12, 19, 23, 25, 39, 40, 81, 83, 114, 143, 194, 195, 205, 212, 260. l.

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Munkácsy Mihály

cród

Farkas Zoltán:

Az alföld festői.

Nemzeti Újság

1943 márc. 7.

BUDAPEST

Munkácsy Mihály

Most jelent meg! (1925)

A Kultura könyvtár uj sorozatának első kötete:

Lázár Béla

Munkácsy-tanulmányok

Három értekezés.

1. Munkácsy lelke.
2. A fiatal Munkácsy művészete.
3. Munkácsy és Leibl.

Számos képpel.

Laczkó Géza előszavával.

MAGYAR MŰVÉSZET

Öt évvel ezelőtt, pár nappal Szinyei Merse Pál halála után, alakult meg a Szinyei-Társaság, hogy ápolja a magyar művészi kultúrát. Ezt a célt akarja szolgálni azzal is, mikor a magyar művészet híveihez fordul azzal a kéréssel: tömörüljenek köréje, hogy lehetővé tegyük egy magas színvonalon álló ***művészeti folyóirat*** megalapítását, mely közvetítőül szolgáljon a művészek törekvései és a művészetet szerető nagyközönség azonos céljai között. A Szinyei-Társaság kéri a közönséget, lépjen vele eszmei közösségbe és csatlakozzék a

SZINYEI-TÁRSASÁG BARÁTAINAK

díszes köréhez, melynek tagjai évi 30 aranykorona tagsági díj fejében az Athenaeum által kiadott

MAGYAR MŰVÉSZET

című díszesen és gazdagon illusztrált havi folyóiratot kapják, évente tízszer megjelenő 60 oldal terjedelmes füzetekben.

Az első szám megjelent. Írtak bele: ***Petrovics*** Elek, ***Lyka*** Károly, ***Elek*** Artúr, ***Ybl*** Ervin. A második szám Munkácsy emlékének van szentelve. Írtak bele: ***Csók*** István, ***Lázár*** Béla, ***Rippl-Rónai*** József. Színes műmelléklettel. A 3. szám Iványi-Grünwald Bélát, a 4. szám a főváros gyűjteményeit, az 5. szám Vaszary művészetét, a 6. szám a Wolfner-gyűjteményt ismerteti.

A 7. szám az aktkiállítást mutatja be.

Kapható az Ernst - Múzeum pénztáránál.

1925. 4485. Légrády nyomda és könyvkiadó r.-t., Budapest

31. Dr. BÁRDOS ARTHUR: A portré hanyatlása.
(Megj. A Művészetben, 1914.)

32. VITÉZ MIKLÓS: Munkácsy Mihályról.

Munkácsy Bírói

* Az Ernst Múzeum
kiállításán

menthet a köznek egyes kitünő müveket, de nem biztosíthatja egy jól kiépitett gyüjtemény létrejöttét. Másik baj, hogy a kornak éppen az iránt volt kevés fogékonysága, ami igazán müvészi eleme a képzőmüvészetnek. A nagy történeti

1. ábra. Munkácsy Mihály: Tanulmány a Zálogház-hoz.

kompoziciók ideje volt ez, amely nálunk még egyoldalúbb irányt vett, mint másutt, mert az elnyomatás idejének és a közvetlenül reá következő kornak tüzes hazafias érzése éppenséggel a nemzeti mult dicsőitésében látta a müvészi alkotás eszményét. A tárgyi elemnek ez a túlbecsülése igen meglátszik a Nemzeti Múzeum gyüjteményén, amely idővel még kevésbé tudott megfelelni egy

Évkönyvei, Az O. M. Szépmüvészeti Múzeum —. I. k. Budapest 1918.

igazi nemzeti képtár hivatásának, mert saját eszközei egyre messzebb maradtak el a növekvő feladatok mögött s a társadalom segítsége sem volt már elég erős a fejlődő viszonyokhoz képest. Így történt, hogy pl. Munkácsynak igen kitünő művei maradtak külföldön s hozzánk csak kevés került közülök.

A Nemzeti Múzeum anyaga mellett második főforrása intézetünk modern képtárának azok a művek, amelyeket az állam 1896-tól kezdve már a Szépművészeti Múzeum részére szerzett. Rendszeres vásárlás indult meg ekkor, első sorban a kiállításokon, de egyébként is. Később nemcsak múzeumunk számára, hanem általában állami elhelyezés céljára vásárolnak, s a javaslatot az Országos Képzőművészeti Tanácsnak egy bizottsága teszi. Sok anyag kerül igy idővel össze, jobbára friss produkció, de a régibb művészeknek is több jeles műve, amelyek nem egy hiányát szüntetik meg a Nemzeti Múzeum egykori gyüjteményének. Elég Munkácsy, Paál, Mészöly, Lotz neveit említenünk; mindegyiküktől fontos sorozattal gazdagodik ebben az időben a múzeum.

Ami nem történt meg, s amit el kell végeznünk, az az eddigi gyüjtésnek muzeális szempontból való tudatos és tervszerű reviziója. Kell, hogy képtárunk minél jobb gyüjteménye legyen művészetünknek, tükre fejlődésének, méltó kifejezője színvonalának. Egyetlen összefoglaló gyüjteménye a magyar művészetnek a miénk; olyan tökéletessé kell tehát fejlesztenünk, amilyenné csak birjuk. Ez nemcsak önmagunkkal szemben kötelességünk, hanem az egyetemes kulturával szemben is, amelynek munkafelosztása ennek a feladatnak elvégzését kivánja tőlünk első sorban. Ennek az elemi igazságnak érvényt csak úgy lehet szerezni, ha gyüjteményünk anyagát gondosan átvizsgáljuk, számbavesszük azt, amink van, megállapitjuk azt, ami hiányzik és pótlandó, s aztán rendszeres gyüjtést végzünk, még pedig úgy, hogy nemcsak azt ragadjuk meg, ami kinálkozik, hanem keressük és nyomozzuk is azt, amire szükség van. Ez a munka azonban, amelynek feltétele a szempontok állandósága és a működés folytonossága, igazán muzeális feladat, melyet bármily tiszteletreméltó bizottság sem oldhat meg; csak maga a múzeum végezheti azt el, s kell is, hogy elvégezze.

A szerzemények nagyobb sorozata tanusítja azt a szándékot, hogy teljesitsük ezt a nagy és hálás kötelességet, amelynek elvégzése egyúttal előmunkálata művészetünk irodalmi feldolgozásának. Szerzéseinknek néhánya nem mond elvileg újat, de jeles műve elsőrendű művészeinknek. Legkiválóbb művészeink œuvre-jének java darabjait igyekeznünk kell megszerezni még akkor is, ha olyan tipushoz tartoznak vagy a művész munkásságának olyan idejét jellemzik, amely gyüjteményünkben «már kielégitően képviselve van». Ezeknél a művészeknél nem lehet csak a szükségesre szorítkoznunk, arra, ami fejlődésük áttekintéséhez és jelentőségük megértéséhez szigorúan kivántatik. Egy Munkácsyt, Paált vagy Székelyt — hogy csak halottakat említsünk — műveiknek nemcsak jellemző példányaiban kell bemutatnunk, hanem fel kell ölelnünk egész munkásságuk javát, éreztetnünk kell tehetségüknek egész fényét és gazdagságát. Jeles műveiknek sorozata lehet legtermészetesebb központja és egyúttal fő vonzóereje

Munkácsy Mihály

rod.

Petrovics Elek: A képpuszta. Vörösi Museum ujabb szerzeménye. Képm. dar. Evk. I. 181. l.

Munkácsy Mihály

l.

Sírverseto. 310. l.
311. l.

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZET-TÖRTÉNETI TÁRSULAT

1941. ÉVI FEBRUÁR HÓ 15-ÉN, SZOMBATON DÉLUTÁN 6 ÓRAKOR

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ELŐADÓTERMÉBEN

(VIII, BAROSS-UTCA 13. FÖLDSZINT) TARTANDÓ

FELOLVASÓ ÜLÉSÉRE

SORREND:

1. *Dr. PATAY PÁL: Temetkezési szokások a rézkori bodrogkeresztúri kultúrában.*
2. *FARKAS ZOLTÁN: Munkácsy a portréfestő.*

VENDÉGEKET A TÁRSULAT SZÍVESEN LÁT

Budapest, 1941. évi február hó 1-én.

GEREVICH TIBOR
elnök.

Munkácsy Mihály

36252. — K. M. E. Ny.

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula

titkár *úrnak*
úrnőnek

Bpest.
XI., Lágymányosi-u. 16.

Munkácsy Mihály

rőd

Évk Déri 1937. 10. l

(Estéli Ecce Homo-vaj-
tárok levereteše.)

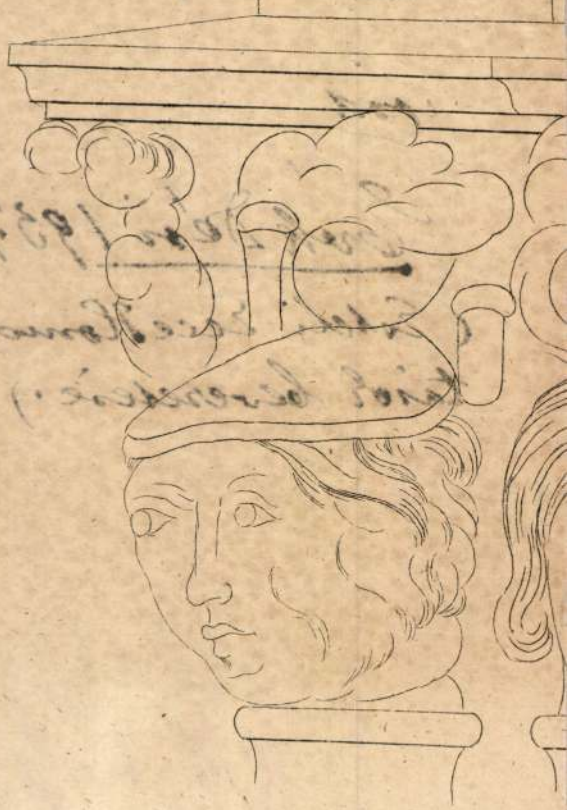

Munkácsy Mihály

Uj Magyarság

1941. febr. 19.

* **Pipics Zoltán rádióelőadása.** Szerdán este fél 8 órakor Pipics Zoltán dr., a képzőművészeti társulat titkára, az ismert képzőművészeti kritikus érdekes előadást tart a rádióban „Munkácsy Mihály diadalnapjai" címen.

állami titkár.

momentum, hogy a *Budapest* és a függetlenségi-párt közt ez idő
szövődött a benső kapcsolat, amelyet Irányi Dániel ápolt szeret
és buzgalommal. A benső kapcsolat abban nyert kifejezést, hog
Budapest elismertetett a függetlenségi párt organumának. Minden vér
reménykedésünk mellett sem álmodtuk, hogy husz év multán a füg
lenségi eszme bevonul a hivatalos kormányzati politikába és h
a 48 meg a 67 békés szövetségre fog egymással lépni. Sok minden
kellett történni, hogy ez a történelmi fordulat elkövetkezzék. Negy
esztendeig gyilkolta egymást a 48 és a 67 a hazáért és most szövet
niök kellett, hogy megmentsék a hazát. A hatvanhetes és a negy
nyolcas hazafi egyaránt levonhatja belőle a tanulságot.

Munkácsy Mihály

szül.

Erk Dési 1938. 12. 8.

36. SZ. KÖNYVÁRJEGYZÉK.

LANGER ANTIKVÁRIUM

BUDAPEST, IV., MUZEUM KÖRUT 29. SZ.

TELEFON : 383—004.

—.24
—.20
—.40
—.08
—.20
—.20
1.32

TARTALOMJEGYZÉK:

Munkácsy Mihály: Mosónők.

(Ernst Vilmos ur tulajdona.)

Munkácsy Mihály

Liezen-Mayer Sándor: Szent Erzsébet.
(Dános Géza ur tulajdona.)

Munkácsy Mihály

MUNKÁCSY MIHÁLY: ÜLŐ NŐ

KMTársv. 1932. febr – márc. kiáll

MADARÁSZ VIKTOR: NŐI ARCKÉP

Munkácsy Mihály

Ivad

~~Dúcs I. dáll, tól~~
Pipics 33 l.

Munkácsy Mihály

MAGYAR MÚVÉ

FARKAS ZOLTÁN

MUNKÁCSY MIHÁLY

Összefoglaló esszé a magyar festészet nagy alakjáról. Csánky Dénes előszavával. 65 képes táblával.

Ára félvászonkötésben 12 P

Dárium

1941. 10. 27.

Mirdetés

198.

Schwarczy Mária
régésznő.
Budapest
VI. Bajcsy-Zsilinszky u. 4.

Munkácsy Mihály

írod

Abóth János:

Jellemrajzok és tanulmányok korunk történetéhez.

Bpest, 1892.

MUNKÁCSY MIHÁLY ERDŐRÉSZLETE. VÍZFESTMÉNY.
Szépművészeti Múzeum.

Szépművészet
1940. 1. szám.

Munkácsy Mihály

MIHÁLY VON MUNKÁCSY

Munkácsy Mihály

MIHÁLY VON MUNKÁCSY

Munkácsy Mihály

csod-

Csanky Ungvlal

16, 17. l-

Munkácsy Mihály: Agár.
(Dános Géza ur tulajdona.)

Ernst Museum kiállítása.
C VIII. (1930)

Liezen-Mayer Sándor: Tanhäuser.
(Dános Géza ur tulajdona.)

Munkácsy Mihály

Munkás. 1931. évi tél.

XIII. 361

Munkácsy Mihály

MUNKÁCSY MIHÁLY: ZIVATAR

RMTársz 1927. tavi-é
élett. kiáll -

TELEPY KÁROLY: TÁJKÉP

Munkácsy Mihály

München

1932. febr. – márc. kiáll.
14, 15, 17 – 23, 29, 31.

Munkácsy dokáz

irod

Kiß. 143. l. 144. l.

Munkácsy Mihály

levél

Ludvig Dénes: Kor-
nis Gyulánál...
Kepes Krónika

1941. szept. 25. (40. sz.)

Munkácsy Mihály

cód

KiP XLV. table

Mosónő repr.

Menkácsy Miklós

Zivatar c. Szépe
repr.

Kultúra 1927. tavi és
elektr. kiáll. Szat.

K I Á L L Í T Á S O K

A SZÉKESFŐVÁROSI KÉPTÁR ÚJ SZERZEMÉNYEI

A Székesfővárosi Képtár alig néhány éves multra tekinthet vissza. 1933. őszén nyilt meg a fővárosi múzeumok akkori központi igazgatója, *Csánki Dénes* vezetésével. Az ekkor beléolvadt *Ráth György Múzeum* ma is értékes részét alkotja a képtárnak, de azóta sokat fejlődött ez a fiatal intézmény. Amikor Csánki Dénes az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum főigazgatója lett, hogy ott folytassa szakavatott gyüjtő munkáját, a fővárosi múzeumok központi irányítása *Horváth Henrik* egyetemi rk. tanár kezébe került, aki már régebben a Fővárosi Történeti Múzeum élén állott. A képtár közvetlen irányításával pedig *Kopp Jenőt* bízta meg a főváros vezetősége. A fővárosi múzeumok és a képtár igazgatósága elsőrendű feladatának tekintette, hogy meghatározza a képtár gyüjtőterületét, oly módon, hogy a történeti anyag gyüjtése ne zavarja az „állam, nevezetesen a Szépművészeti Múzeum elgondolásait". Erre nagy szükség is volt, mert a magyar múzeális politikára nehéz feladatok megoldása várt a magyar művészet régi és közeli multja emlékeinek rendszeres összegyüjtését illetően. A feladatok egy részét, mégpedig igen fontos részét, vállalta magára a fővárosi képtár, miáltal az állam terheit is csökkentette.

Az új szerzemények katalógusának előszavában így határozza meg Kopp Jenő a képtár megfontolt és rendszeres gyüjtőmunkáját:

„A Székesfővárosi Képtár történeti anyaggyüjtését a fentiek alapján kettős cél felé irányítjuk. Az első: kiemelni a homályból, a majdnem teljes ismeretlenségből a XVIII. és a XIX. század elejének azokat a magyar művészeit, akiket az akkori különleges és mondhatjuk mostoha körülmények teljes ismeretlenségre és korai feledésre ítéltek. A második feladat, amelyre törekednünk kell, hogy az alkotóművész műhelytitkaiba, az alkotás különböző izgalmas fázisaiba adjunk betekintést az eziránt érdeklődőknek. Az első feladat a magyar művészet ismeretlen korszakának és elfelejtett művészeinek feltárása, a második pedig az egyes embernek, az alkotóművésznek a nagyközönség előtt ismeretlen küzdelmeit, vívódásait szeretné ugyancsak közkinccsé tenni."

Nem ez az első kiállítása a képtárnak, amelyen értékes gyarapodását mutatja be, de egyik sem mutatott fel ilyen kiváló eredményeket, mint a jelenlegi, noha mindössze alig másfélév gyüjtéséről van szó. Ennek is csak történeti részéről.

A kiállított anyag három csoportra osztható: A XVIII. század végének és a XIX. század első felének emlékei alkotják az elsőt, a mult század nagy mestereinek a vázlatai a másodikat. A harmadik csupán egy képből áll, amely azonban az egész anyag legértékesebb szerzeménye, s ez Munkácsy „Krisztus Pilátus előtt"-jének hatalmas, az amerikai példány előtt készült, tehát eredeti példánya.

Az első csoport főleg a XIX. század első felének elfelejtett és eddig alig ismert alakjait viszi most a nyilvánosság elé. Jól mondja róluk a katalógus, hogy „sokszor bizony a dilettantizmus határán jár tudásuk és azok is, akiknél már az iskolázottság jeleit látjuk, erősen magukon hordják a különböző hatások, sokszor az utánzások ürességét, szárazságát és csak ritkán csillan fel alkotásaikon az egyéniség ereje, alig egy-kettő emelkedik az átlag fölé. Bizonyos azonban, hogy ezek a művek az új magyar művészet legelső, a homályban csetlő-botló lépéseit világítják meg. Ezek nélkül, a küzdelmes életüket a mostoha művészetnek szentelt festők nélkül nem indulhatott volna olyan rohamos fejlődésnek az 1850-es évek magyar művészete és ezekben a sokszor szürke, igen gyakran naív alkotókban rejlik ennek a nagy magyar fellendülésnek igazi és eddig alig ismert magyarázata."

Ez valóban így is van. De le kell szögezni mégis, hogy e művek értéke nem egy esetben túllépi a történeti, művelődés- és fejlődéstörténeti jelentőség kereteit, mert nem egy olyan akad közöttük, amely már nemcsak tudományos érdeklődést kelt bennünk, hanem érzékenyen hat esztétikai érzékeinkre is. Fejlődéstörténeti és tudományos vonatkozásban pedig egyenesen sok tanulsággal szolgálnak. Mindenekelőtt rávilágít arra, hogy a többnyire idegen festők mellett már a XVIII. század végétől kezdve szép számmal működtek magyar származású festők és szobrászok is. Olyan magyar művészek műveit látjuk immár a Székesfővárosi Képtárban, akiknek neveit is alig jegyezte fel a kortárs-krónikás, s akik közül csak néhányról tudott eddig Lyka Károlynak „A Táblabíró-világ művészeté"-ről szóló pompás munkája is. Ajtay Abód Mihály, Berki Ferenc, Nagy Károly, Nákó Berta grófnő, Palinay György, Sikó Miklós, Melegh Gábor, olyan nevek, akikről legjobb esetben egy-két litográfia, egy-két kisebb kép emlékezett. Most pedig egyesek már több művel is szerepelnek.

Szépművészet
1940.

A hajdani Grabowszky-kuria fenntartása is csak helyeselhető, de végre-valahára rendet kellene teremteni abban a káoszban, ami az Eskü-téren kétségbeejti a jobbízlésű embereket. Hogy Zitterbarth Mátyás szép alkotása, a Vármegyeháza megőrzendő, az nem is kétséges. Ugyanilyen természetes az egykori Invalidusok palotájának fenntartása is, de hőn óhajtandó, hogy a Főposta épülete bármily áldozat árán is eltűnjön onnan, mert sokan nem is sejtik, milyen pompás kép bontakozna ki, ha ez az egyszerűségében is oly szép barokk épület, Martinelli harmónikus alkotása, végre szabadon kibontakozva állana.

Nagyon igaza van a jelentésnek abban, hogy a mai Ferenc József-tér egykor a főváros legszebb tere volt és ha az azt eredetileg szegélyező, összehangzó házsor változatlanul fennállana, ma is szemet, lelket gyönyörködtető látvány lenne a beletorkolló Lánchíddal, a földkerekség egyik legszebb hídjával. Nagy bűn volt ezt a városkép-remeket felrobbantani a Gresham-palotával és társaival. Az Akadémia épületét és a Lloyd-palotát azonban semmiféle érdek kedvéért nem szabad érinteni! Elvégre: Budapest a budapestieké, a főváros minden művelt és jóízlésű lakosa a legsúlyosabb kegyeletrontásnak tekintené Pest multjával szemben, ha ezeket illetni mernék. Fent kell még tartani a Mária Valéria-utca 19. sz. házat is, szép, a korra jellemző, kedves domborműveivel.

A mi szerény véleményünk szerint a Nemzeti Múzeum zseniális megalkotójának, Pollack Mihálynak minden, még meglévő alkotását megkellene védeni, így tehát a Nádor-utcai házakat is, melyek mindegyikében szép részletek vannak. Őszintén sajnálkozunk azon is, hogy a fenntartandó történeti és műemlékek sorában nem találjuk meg a Reáltanoda- és Szép-utca sarkán épült, Pollack Mihály-féle házat, amelynek homlokzata igen fínom ízlésű és a mester legjobb alkotásai közzé sorolható. E bájos kis palota utcai homlokzatai és a velük összefüggő traktusok, nézetünk szerint föltétlenül fenntartandók volnának. Ez az épület nagyon szép példája az akkoriban épült főúri palotáknak és így nagy kár lenne elvesztegetni.

Hogy a Kálvin-téri református templom fenntartandó, az nem is lehet kétséges. Hofrichter József e szerény voltában is nemes alkotása adja meg ennek a térnek a karakterét több mint száz esztendeje, igen jól felel a Nemzeti Múzeumnak és így a tér oly régóta vajúdó végleges rendezésénél hozzá, mint értékes, régi maghoz kell idomítani mindent.

Nagyon örülünk annak, hogy a városfejlesztési programm a legmagasabbrendű feladatok egyikének tekinti, hogy az arra hivatott helyeken egységes, művészi városképek alakíttassanak ki. Ez parancsoló szükség. Különösen fontos ez Budapesten, amelyet panoráma-városnak nevezhetünk, mert a sokféle és nagyszabású, érdekesnél érdekesebb kilátás és rálátás a legfeltűnőbb vonása. Ami kedves fővárosunkban — sajnos, — nincsenek olyan szép, százados patinájú, művésztervezte, nemes anyagból emelt épületek, mint Itáliában, Németországban, Franciaországban és Spanyolországban. Viszont ezért kárpótol bennünket a ritka szépségű fekvés, a változatos tájalkat, a kilátások egész skálája. A jövő városfejlesztési programmjának erre mindíg gondolnia kell.

Budapest városfejlesztési programmjában igen jelentős pont még az úgynevezett Fürdőváros problémája. Itt ragyogó lehetőségei vannak a magyar fővárosnak. Az e téren fölmerülő teendőknél is mindíg szem előtt kell majd tartani a balneológiai szempontok mellett a városesztétikai szempontokat is. Nagyon fontos, hogy miként oldják meg a Rudas-fürdő és a Gellért-fürdő közötti Dunapart rendezését. A Gellért-hegy, összefüggőleg az új tabáni parkkal és ezzel a partrésszel, szintén olyan terület, mely valóságos kincset jelent a fővárosnak. Itt sem szabad kicsinyes megoldásokkal kísérletezni. Ha mai formájában is világhírű Dunakorzónk nem lehet most már szélesebb és pompásabb, akkor itt kell olyan parksávot teremteni, amely világviszonylatban is látványosság számba mehet majd. Az Erzsébet-hídtól lefelé eső Dunaparton, beleértve a pesti részt is, sok mindent helyre lehet még esztétikai szempontból hozni, amit a többi részeken elrontottak.

Minden esetre megnyugtató, hogy most már van olyan városfejlesztési programmunk, amely számol mindazokkal a tényezőkekl, amelyekkel egy modern nagyváros, egy világváros jövőjénél számolni kell. Ha korábban lett volna ilyen városfejlesztési programmunk, rengeteg hibát ki lehetett volna kerülni.

A „Szépművészet" az új városfejlesztési programm iránti bizalommal reméli, hogy mindnyájunk kedves Budapestjének minden régi kövét megbecsülik a jövőben, az új köveket pedigúgy rakják egymásra, hogy ez a város évről-évre szebb és szebb legyen.

HONMŰVÉSZ

Joggal várható, hogy a további rendszeres munka még sok egyéb műveiket is napfényre hozza, s újabb művészekkel gazdagítja multunk e sokáig sivárnak tartott, de mint látjuk, nem is olyan szegény korszakát.

A nagy mesterek, elsősorban Madarász Viktor és Székely Bertalan vázlatainak szép új gyüjteménye is hozzáfog járulni ahhoz, hogy más értékítéletet fogalmazzunk a század második felének magyar festészetéről, elsőbben is éppen Madarász Viktor és Székely Bertalan festőiségének kérdéséről. Nemcsak az ő műhelytitkaikba, nagy képeik keletkezésének állomásaiba világítanak be e vázlatok, hanem rámutatnak arra, hogy a kor festői felfogásában kell keresnünk annak legfőbb okát, hogy éppen Madarász és Székely miért nem tudták kifejleszteni az ő nagyszerü, kötetlen festői látásukat. Ezek a vázlatok igazolják pedig, hogy bennük minden adottság meg volt. De más volt a kor akadémikus szelleme, amihez ők is, különösen Székely, többé-kevésbé alkalmazkodtak.

Am ipedig *Munkácsy* hatalmas vásznának megszerzését illeti, azért csak hálásak lehetünk a Fővárosnak, mert ez az első egészen nagyszabású mű, amely Munkácsynak többnyire külföldre, Amerikába került művei közül a magyarság tulajdonába jutott.

Van néhány olyan kép is, amely egyik csoportba sem sorolható. Ezek többnyire a századforduló magyar művészetére emlékeztetnek. *Mednyánszky László* csudálatosan szép olajtájképeit és *Hollósy Simon* „Tavaszi hangulatát" kell kiemelni. Mednyánszky László egyik tájképén meglep bennünket minden hidegsége ellenére is nagyon ‚meleg' kék háttere. Az a különleges módon ‚meleg' kék szín jelentkezik ezen a festményen, amely újabbkori festészetünk sajátosan magyar színskálájának egyik legjelentősebb alkotó eleme, s amely minden kétséget kizáróan a népi magyar színharmóniából ered. Előbukkan már Szinyei Mersénél s újabbkori piktúránk fejlődésében döntő szerepet játszik *Csók, Vaszary, Koszta, Rudnay, Thorma, Nagy István* és a fiatalok közül elsősorban *Mágori Vargha Béla, vitéz Litkey György, Kún István* és *Bak János* képein.

Hollósy Simon halála előtt egy évvel, 1916-ban festette a „*Tavaszi hangulat*"-ot. Már régen elszakadt Nagybányától, amelynek stílusfejlődését ő indította útjára. Hollósynak ezután, többnyire máramarosszigeti magányában festett képeit alig ismerjük. A közbeeső állomásokat nem tudjuk kinyomozni. Keveset dolgozott ebben az időben, s lehet hogy még kevesebb maradt meg munkái közül. Érdekes azonban az, hogy Hollósy evvel a képpel pontosan olyan eredményre jutott, mint a nagybányai festőközösség tagjai, elsősorban Ferenczy Károly. Tőlük függetlenül, de az önmagából a többieknek is ajándékozott kiindulási pontból maga is eljutott Ferenczy friss természetszemléletéhez, napfényéhez, mondhatni „nagybányai" naturalizmusához. Hollósy képét Ferenczy „Festőnő"-t ábrázoló festményével együtt közöljük a Szépművészet jelen számában.

—*yz*—

FERENCZY KÁROLY KÉPEINEK KIÁLLÍTÁSA

Amikor Erdély egy részének visszatérésével *Nagybánya*, újabbkori festészetünk egyik legtermékenyebb, pompás virágokat fakasztó melegágya, ez a szépséges, kies fekvésű, szatmári bányaváros is boldogan borulhatott le az örök magyarság előtt, örömmel üdvözölhetjük a nagybányai festőközösség egyik legjellegzetesebb s kétségtelenül legsajátosabban „nagybányai" festőjének a kiállítását.

Ferenczy képeit *Petrovics Elek* gyüjtötte össze és rendezte el gondos fejlődéstörténeti rendben *Almássy-Teleki Éva művészeti intézményének* termeiben. Sok fáradsággal járt ennek a nagy anyagnak az összegyüjtése, amely a mester legfontosabb műveit majdnem kivétel nélkül magába foglalja. Nagy örömöt jelent Ferenczy művészete barátainak, hogy a kiállításon ott látjuk két marosvásárhelyi képét.

Amikor Hollósy Simont érzékenysége és nyugtalansága elűzte Nagybányáról, Ferenczy lett az iskola címnélküli, de mindenki által elismert és tisztelt „Rector Magnificusa". Leginkább az ő művészete nőtt hozzá Nagybányához s a nagybányai színjáték vezérszólamát ő pengette ecsetjével meleghangú gordonkáján. Egyéni művészetet mások is teremtettek itten, de senki sem olyan sajátosan „nagybányait", mint ő.

Élete és művészi pályafutása nem tartozik a sablonos művészéletrajzok közé. Nem kezdett korán rajzolni. Nem volt csodagyerek. Gazdatisztnek készült. Lassan ért meg benne a művészetakarat. Mert attól kezdve, hogy rászánta magát a festésre, akarata sohasem hagyta el. Nem kirobbanó tehetség volt, aki egyik napról a másikra bámulatba ejti a világot, hanem szívós munkával, lassú kitartó tanulással, s egész életművén végighúzódó kereséssel fejlődött.

Unokahugát vette feleségül, aki szintén festegetett, s talán ez ébresztette fel a benne alvó festői ösztönt, érlelte lassan tudatossá, akarássá. A magyaróvári akadémia elvégzését és nősülését itáliai tanulmányút, majd München és Párizs követte. Párisban, a Julien-Akadémián ismerkedett meg *Csók Istvánnal* és *Grünwald Bélával*, valamint *Bastien-Lepage* és *Dagnan Bouveret* művészetével. És itt — a magyar művészek közül elsőként — figyelt föl *Puvis de Chavannes* monumentális, az új összefogó művészi látás és akarás utját megnyitó stílusára.

A nyolvanas évek legvégén vagyunk, amikor az impresszionizmus diadalkapuját már emelik, de amikor a huszadik század új művészi formavilágának első körvonalait is kezdik rajzolgatni. *Puvis, Van Gogh, Gauguin* és *Hodler*, az impresszionisták formabontásával, a képfelület felaprózásával és a pillanatszerűség hangsúlyozásával szemben egységes képhatásra, az állandóság kifejezésére törekszenek. Ne feledjük, hogy ebben az időben már építik a francia vasbeton hidakat és a holland gátakat: a sík, díszteln, de egységes és monumentális hatású felületek, az őszinte egyszerűség már ekkor jelentkezik az építészetben. Ekkor kovácsolják az első vaskapcsokat, amelyekkel századunkban újra összefogják majd a külön utakra tévedt építészetet, szobrászatot és festészetet. A beuroni bencés művészek ez időben építik, festik és díszítik a Szent Mór kápolnát !

A levegőben és a korlélek mélyén tehát már új vágyak és nyugalomra vágyó izgalmak jelentkeztek. Ferenczy ösztönösen és tudatosan szívta magába ezt a levegőt. Sokszorosan korának gyermeke azonban, s nem haladt el észrevétlenül a naturalizmus és impresszionizmus mellett sem. Ezért nem juthatott a végső állomáshoz. De a fanatikusok akaratával s a szerzetesek nyugalmával járta a maga útját. Nem lett belőle az új forma megteremtője, erre Párizsban is, itthon is mások rendeltettek, de eredménye mégis nagyon jelentős és őszintén, tisztán egyéni. Ez az eredmény pedig nem más, mint kora festői törekvéseinek halk szavú, bársonyos színekbe foglalt, a félárnyékok és az erőteljes napsugár titokzatos fátyolával letakart színtézise.

Majdnem hat évet töltött Párizsban, közben Szentendrén nyaralt és szorgalmasan figyelte a természet szépségeit, színeit, s tanult kitartóan. 1893-ban újra Münchenbe ment. Párizsi tudását és szentendrei élményeit *Hollósy* Simon mellett foglalta össze első értékes eredménnyé a „*Madárdal*"-on s még inkább „*Önarckép*"-én. Ezeken a műveken a későbbi művész alaphangja szólal meg, a természet áhítata és a művészet szeretete és tisztelete. A naturalizmus és impresszionizmus között lebeg bársonyos tónusaival, élénk derűs színeivel. Nem fennhéjázó, nem aprólékos, mint sok naturalista és nem pantheista, mint az impresszionisták. Az embert nem szállította le a természet rangjára. Csodálta a természetet, de rendületlenül hitt az ember testi és erkölcsi magasabbrendűségében. Sohasem festett természetet önmagáért: képein mindig az ember uralkodik. Férfiak, asszonyok, gyermekek. Az ember mondja a mély bariton szólamot, a természet a kísérő lant, a játékos hárfa. Az ember epikáját csak kíséri a természet, a félárnyékok és a meleg napsugár lírája.

A „*Józsefet eladják testvérei*" c. képe nem jelent még nagy haladást az *Önarcképhez* képest, sőt mintha erősebb lenne rajta a naturalizmus, de képszerkesztő tudatossága még erőteljesebben nyilvánul meg rajta. Az előtérbencsoportosított alakok és a háttérbe mélyen elnyúló táj kapcsolata nem véletlen, nem naturalizmus és nem impresszionizmus, hanem a szintétikus festői hatásra, a természethűségre és a képszerűségre, valamint az etikai tartalom kifejezésére egyaránt törekvő festő akaratának engedelmeskednek. Ez a képe Nagybányához fűződik, ahova 96-ban az elsőkkel érkezett. Nagybányához, de távolról, Szinyeihez is. Figyeljük meg a háttér és a Hóolvadás táji szerkezetét. Tájfelfogásában sokkal inkább adja vissza Nagybánya levegőjét az 1902-ben készült *Márciusi est*. Nagybánya tájhangulata rezeg a képen, de a festő dekoratív törekvése ezen is uralkodik. Tisztult érzelemvilágát a művész epikai hajlama, foltokban látása foglalja egységes kép-egésszé. Modernsége, dekoratív hajlama, nagy egységes színfoltokkal való komponálása még határozottabban bontakozik ki további művein, a *Napos Délelőttön* és a *Lovagló gyermekeken*. Ez a két kép művészetének csúcspontját jelenti, művészetének legteljesebb eredményét. Az 1899-ben festett *Esti hangulaton* a színek még beleolvadnak a szürkületbe, bár a képegység itt sem hiányzik. A későbbi képeken az uralkodó foltok, a szűzi tisztaságukat megőrző helyi színek harmóniája határozza meg a kompozíciót. (Gondoljunk például a Napos délelőtt zöldjeinek gazdag színváltozataira. De minden változat tisztán, egységes foltokban zöld. Nem olvadnak össze, hanem ölelkeznek, mint sorok belsejében a hang- és végén a szó-ritmusok).

Ferenczy művészetének fő törvénye, ‚aranybullája' a festőiség. Nem az egészen ösztönös, nem a tisztán vizuális élmény adta festőiség, hanem az intuició és az értelem festőisége ez. Igen, részt vesz megtermékenyítésében a tudatosság, az akarat, az értelem is, de nem válik rajta uralkodóvá, ezért tiszta, ezért rokonszenves és továbbfejleszthető. —*yz*—

ŐSZI TÁRLAT A MŰCSARNOKBAN

Az idei Őszi Tárlat tizenkét művésznek kisebb-nagyobb gyűjteményes kiállítását öleli fel és három kisebb teremben alkalmat ad a Magyar Grafikus Művészek Egyesülete bemutatkozására.

A tárlatnak mostani formában való megrendezését örömmel láttuk. A tömegtárlat néha áttekinthetetlen, e gyűjtemények révén a kiállító művészek munkásságába mélyebben betekinthetünk s emellett még a könnyebb összehasonlítás lehetőségét is nyujtják. A mód tehát, ahogy a Társulat e tárlat szereplőit felsorakoztatja, dícséretes és egy kissé ünnepélyes is.

denesetre több, mint külső valamik, a diploma vagy nem diploma kérdése. Több. Egy darab fejlődés. Egy darab a magyar architektura jövendőjéből. (d.—)

ÚJ SZOBROK. Szept. 9-én leplezték le Szilágyi Dezső szobrát Telepesen. A szobor Telcs Ede műve. Szept. 22-én leplezték le Kazincy Ferenc szobrát Érsemjénben. A szobor Horvai János műve. Szept. 29-én leplezték le a szegedi Erzsébet-szobrot, Ligeti Miklós művét.

KITÜNTETÉSEK. Erdélyi Mór által az Iparművészeti Társulat révén hirdetett könyvtábla pályázaton a 300 koronás első díjat Örkény István és Szendrői Dezső nyerték. Ugyanők kapták az egyik 100 koronás második díjat. 100 koronás második díjat nyert még Hendrich Antal.

A miskolci zenepalota pályázatán az első díjat Haasz és Málnai, a második díjat Porgesz és Krausz építészek nyerték.

A Kor c. folyóirat címlap-pályázatán az első díjat Kalmár János nyerte.

KIÁLLÍTÁSOK. Szept. 11-én nyílt meg Pállya Károly kiállítása a Könyves Kálmán szalonjában. Szept. 15-én nyílt meg Rácz Sándor kollektiv kiállítása Ujpesten, az ujpesti közművelődési egyesület helyiségében. Szept. 15-én nyílt meg Linek Lajos kiállítása a Nemzeti Szalonban. Szept. 28-án nyílt meg az Uránia műkereskedés akt-kiállítása. Szept. 28-án nyílt meg Kimnach László hagyatékának kiállítása a mücsarnokban.

MÁRK LAJOS „Vasárnap délután" c. festményét a mostani szám mellékletén adjuk színes reprodukcióban, a Könyves Kálmán r.-t. engedélyével.

VÁGÓ DEZSŐ rajzolta a 281., 295., 300., 305., 324. és 337. oldal fejlécét.

DEUTSCH DÁVID rajzolta a 397. oldal záródiszét.

KIMNACH LÁSZLÓ arcképét közöljük a 337-ik oldalon fénykép nyomán.

MUNKÁCSY MIHÁLY kolpachi kastélyának egyik falfestményét közöljük a 340-ik oldalon, az ő felesége fiújkori arcképét — szintén Munkácsy művét — a 341-ik oldalon reprodukáljuk. Mindkettő eredetije olajfestmény.

FERENCZY ISTVÁN egy eddig ismeretlen szobrát, Teleki József gróf képmását közöljük a 346-ik oldalon. Eredetije a Magyar Tudományos Akadémia könyvtártermében van.

BORNEMISSZA GÉZA Csöndes óra című rajzát közöljük a 347-ik oldalon.

SÁRKÁNY ISTVÁN Andrássy-emlékművét reprodukáljuk a 350-ik oldalon.

KÜLFÖLDI KRÓNIKA

MUNKÁCSY MIHÁLY ÖZVEGYÉNÉL. Körülbelül tíz év előtt, február negyedikén, az endenichi hársak fagyos melancholiával köszöntöttek egy összeomlott, világraszóló magyar zsenit: Munkácsy Mihályt.

Csöndesség feküdt az Avenue de Villiers-i palotára; magára maradt a fejedelmi berendezésű, kolosszális műterem, drága kosztümjeivel, mesés szőnyegeivel — s legfőképen a mester második énjei, alkotásai s a tömérdek ritka műtárgy, egy Munkácsy ízlésével összeválogatva . . .

. . . Mielőtt az endenichi szomorú ház lakójává lett volna, egy évvel megelőzőleg, még egyszer viszontláthatta szülőföldjét . . .

Felesége ment vele mindenüvé s Bonn mellett lakott, hogy közelében lehessen az ő nagy betegének. Mióta a katasztrófa bekövetkezett, Munkácsyné nem tudta elhagyni a helyet, hol annyi nehéz időt töltött aggodalmak és reménységek között.

Mostanában, tíz év után, tért vissza Párisba, az Avenue de Villiers-i házat kiadta egy magyar származású, franciává lett művésznek, Berény Rezsőnek, maga pedig egyszerűbb lakást vett a rue Jouffroyban.

Munkácsy özvegye erősen őszbevegyült úrnő. Csak akkor mosolyog, ha beszélhet az ő „Miskájáról" és az emlékeiről.

Egy nemes ízlésű, kis szobában fogadott, melynek ablaka az utcára nyit. Közvetlen mellette egy kis íróasztal, fölötte telefon. Munkácsyné bemutatja még egy éltes urinő-rokonát és egy bájos tizenkét éves leánykát, kinek a válláról pompás gesztenyebarna hajhullám fut le, sötét lilafolt a ruhája, s piros-piros a cipője — luxembourgiak.

— Csodálkozik-e, — kérdi Munkácsyné, — hogy visszajöttem Párisba, hová annyi drága emlék fűz férjem fénykorából? Gyászom első éveiben csak arra gondoltam: leélem napjaimat Endenich mellett, honnét eltünni láttam „Miskámat" . . . Aztán — jöttek a testet-lelket ölő magányosságok. Végre, hosszas lelki tusák után visszatértem Párisba, mintegy tíz év után . . . Nagyon szerencsésnek érzem magam, ha magyart látok. Óh, visszaemlékezem sok-sok szép estére, midőn magyarok voltak a vendégeink. Miskámmal együtt de gyakran mondogatták: „Éljen a magyar haza" . . .

Ezt a mondatot tiszta magyarsággal ejtette ki.

— Szokott-e néha Budapestre menni, madame?

— Úgy egy-két évi időközben, hogy meglátogassam férjem sírját. Nemrégiben is megnéztem az ideiglenes síremléket, amit rendeltem. Újabban ismét kiírják a szobor-pályázatot. Ha ez eljön, gondolom, ellátogatok Pestre.

Jól találja-e magát Párisban?

— Néha, ritkán, egy-egy soiréet adok, hol a régiek közül eljönnek Anatole France, Detaille,

Művészet 1907 évf.

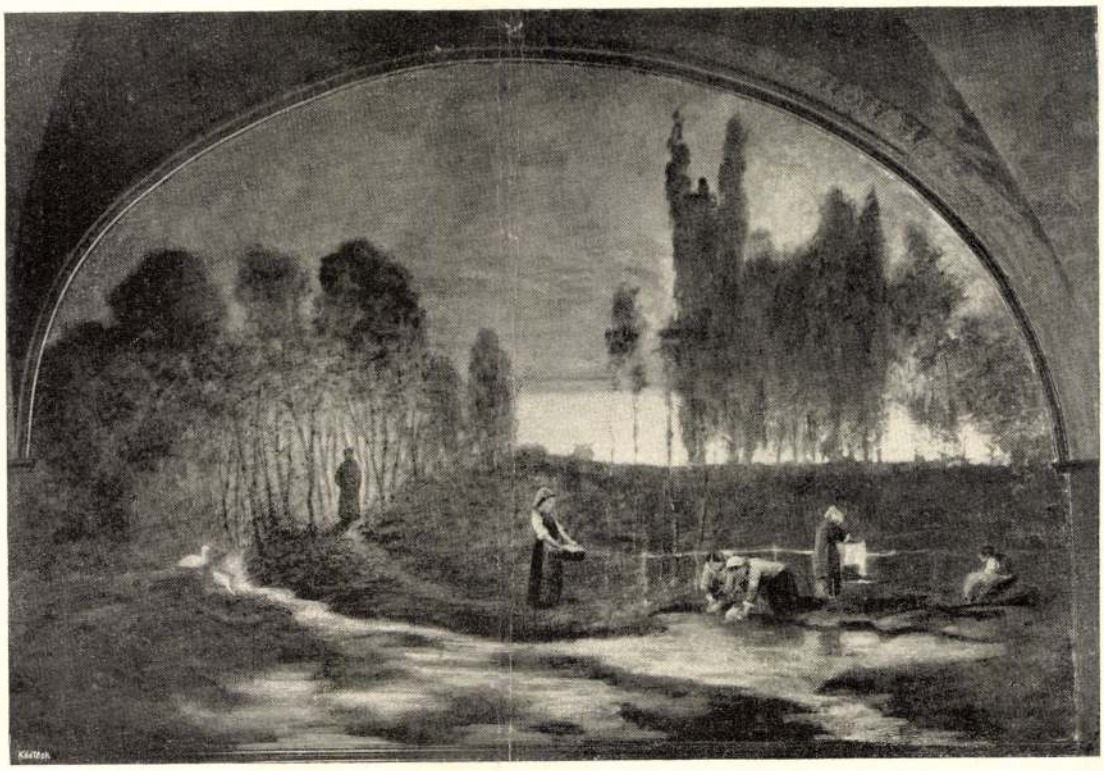

A KOLPACHI KASTÉLY DÍSZTERMÉBŐL
MUNKÁCSY MIHÁLY FESTMÉNYE

Ferrier . . . a magyarok közül Návay dr., Földváry József, Földváry Emma és mások. De mily szép idők voltak, midőn a nagy szalonban Liszt Ferenc remekelt s ott volt Gounod, Dumas père, Bonaparte Matild hercegnő, az író- és művészvilág egész tömege . . . Aztán a „Krisztus“ és „Milton“ befejezése után, idegenek és párisiak szünet nélkül jöttek és mentek . . . Mily szép idők voltak ! . . .

— Íme, itt van a Krisztus első vázlata, — folytatta Munkácsyné az íróasztal fölé mutatva. — De jöjjön, monsieur, megmutatom önnek a többi emlékeket, mind.

Mindegyiknél vannak reminiszcenciái. Egy háromszögű keskeny szekrényben vannak Munkácsy különböző rendjelei, mintegy tizenkettő. Köröskörül apró és nagyobb nippek, mindegyiket a mester válogatta össze.

— Ezek a rajzok mintegy husz év előttiek, s két magyar vándor volt a modelljük. Ez olaj tájképet Kolpachban festette a férjem... De menjünk a másik szobába . . . Itt néhány nagyon érdekes fotografia van . . . Íme, Ferenc József király 1878-ból . . . Világosan, magyarul aláirva: I. Ferenc József. S aztán legjobb barátaink, barátnőink: Haynald, Dumas père, Andrássy, Beust, Ipolyi, Bonaparte Matild hercegnő, Jókai . . . A téli fotografiája — mondja mosolyogva Munkácsyné.

— Hogyan, madame, a „téli“ ?

— Mikor Jókai ideadta, ezek voltak a szavai: „Íme a téli arcképem“. Én is kérdeztem, mint ön: Comment? „Hát csak úgy, — válaszolt Jókai — hogy e képen a fejemen van a parókám; nyáron — kopasz vagyok! Erről is van ám fotografiám!“

— E kardok és tőrök Mandas spanyol hercegnő ajándéka; külön szekrényben vannak a mester kiállítási érmei és ezüst koszorúja. Íme, a „Krisztus“ első vázlata, férjem egyetlen festett önarcképe, a hetvenes évek végéről. Még itt eme pompás tájkép két olaj-studium s ezt a bronz mellszobor . . . Barrias mintázta férjemről.

— Ismerem a másolatát a Nemzeti Múzeumból...

— Úgy? Lássa Monsieur, mindeme tárgyakat a magyar nemzetnek fogom hagyni. Hasonlóképpen e renaissance bútorokat, melyeket Olaszországban vásároltunk . . . Mennyire szerette őket a férjem . . . E vázlatok . . . je laisserais tout ça pour la nation Hongroise, — ismételte.

— Van a mester műveiből oly fénykép, mely még nem jelent meg a nyilvánosság előtt?

— Igen. A kolpachi kastély belsejéből, kisebb-nagyobb időközökben festette ezeket. Szívesen átadom.

Midőn a képek között keresgélt, fölfedeztem Munkácsyné fiatalkori arcképét, melyet a mester házassága első éveiben festett és elkértem. Ez sem jelent még meg sehol.

Munkácsyné végtelenül szivélyesen az ajtóig kisért.

— Nagyon szeretem a magyarokat, — mondotta egyszerűen. — Talán közelebb én is Budapestre megyek. A Munkácsy-szobor pályázatára mindenesetre . . . LENDVAI KÁROLY

PÁRISI LEVÉL. (Sok a tárlat. — A pasztellisták, vízfestők, dekorativ és független művészek kiállítása. — A francia állam vásárlásai. — A művészi tulajdonjog törvénybeiktatása. — Vita a Hors-Concours-intézmény körül. — A régi Szalon válsága.) Néhány év előtt még sovinizmussal vádolták a franciákat. S nem egészen alaptalanul. Úgy a művésztestületekben, mint a műbirálatban nyiltan bevallott ellenáramlat volt tapasztalható az idegen művészekkel szemben.

Az utóbb rendezett tárlatok új és az eddigi állásponttal ellentétes irányzatról tesznek vallomást. A belga Maus s a francia Vauxcelles éppen azt hirdetik, hogy „legyünk internacionalisták". A japánok stílérzéke, a németek rajzbeli lelkiismeretessége, a belgák modern szimbolizmusa új és felemelő érzéseket és vérkeringést kelt.

Ezt a helyzetet máris igyekeznek kihasználni a különböző nemzetek. Legelső sorban az amerikaiak, később az őszi szalonban oroszok és svédek különös nagy számban. Nem kell feledننünk, hogy egyetlen kiállításról sem hiányzottak a németek, folyvást növekedve, akikkel szemben a hangulat engedékenyebb lett.

Mindegyik nemzet művészei adnak életjelenséget tehát magukról, leginkább csoportosan, csupán a magyar művészek maradnak még mindig a háttérben. Ama kevesek száma, kik néha-néha megjelennek, valóban csekély. Ideje volna már, hogy a franciák tudomást vegyenek rólunk is. A kivételes erkölcsi eredmény iránt nem lehet kétségünk — már a revánst tekintve sem.

Egyébként túlsok a műtárlat az idén. A négy nagy szalonon kívül legalább is harminc kiállítás nyilt meg egymásután vagy rövid időközökben. Szinte érthetetlen, hova lesz e tengernyi produktum, mintegy tizenötezernyi képpel, hat-hét ezernyi szoborral! . . . Ma már szinte odáig jutottunk, hogy egy tárlat megnyitása abszolute nem művészi esemény, amint — minőségben — e harminc között, alig egy-kettő volt az. Hová lesz így a közönség érdeklődése, hová a tiszta művészi intenciók? E hirtelen kisarjadt szalonok legnagyobb része csak mennyiséget szállít s magán hordja ama visszatetsző bélyeget, hogy tisztán kereskedelmi és nem művészi célok irányítják.

A másik egészségtelen tünet, ugyancsak szalonok alakjában, a sujet-k szerint való osztályzódás: vannak pasztellisták, rajzolók, miniaturisták, „hegyi" és tájkép-festők külön-külön; a női festőknek rövid idő alatt három-féle szalonja keletkezett; a francia piktorok még vidékek szerint is csoportosulnak újabban.

S még ez sem minden.

E nagy széttagoltságokhoz számíthatjuk még az ú. n. sportfestészetet is: az automobil- és lovassport-szalon keretében — hol ritkán volt vezérelv a művészet.

Talán nem is kell túlságos jóstehetség annak a megállapításához, hogy e felszaporodott szalonoknak nincs és nem is lehet létjogosultsága s az tisztán időhöz kötött. Konvencionális hazugságok, ahol minden csak felületes feltűnéshez van kötve és kizárják a lehetőségét a komoly érzéseknek és munkának. Egész csomó, túlsok fiatalt látunk, de nem üdeségben, hanem veterán bágyadtsággal, ellesett rutin-külsőségekkel.

De nem csupán a fiatalokat kell vádolnunk az elmélyedés hiányával, a túltengő produkció folytán; azokat is, kik mesterek, mint Aman Jean, Abel Faivre, Léandre. E két utóbbi valósággal „elillusztrálta" egyéniségét, a nagy- és gyakran sietős — grafikai termelés folytán. Még ott is, hol a modell-tanulmányozás komolyságát megszoktuk, Besnardnál és Dagnan-Bouveret-nél tisztán csillogó rutint — és mást alig — láthatunk pl. a pasztellisták huszonharmadik kiállításán. E helyütt egyedül Ménard René maradt hű önmagához egyetlen pasztelljében: „Nuditas az alkonyatban". A többiek megelégedtek sokszor azzal, hogy széles körben ismert nevöket odajegyezték.

Szerencsésebb művészi sikerrel járt a vízfestészet nemzetközi kiállítása, a Georges Petit-szalonban.

John Sargent vezet, e nagy arcképfestő. Ezúttal velencei képtárgyakban adja az ő sajátos, brilliáns

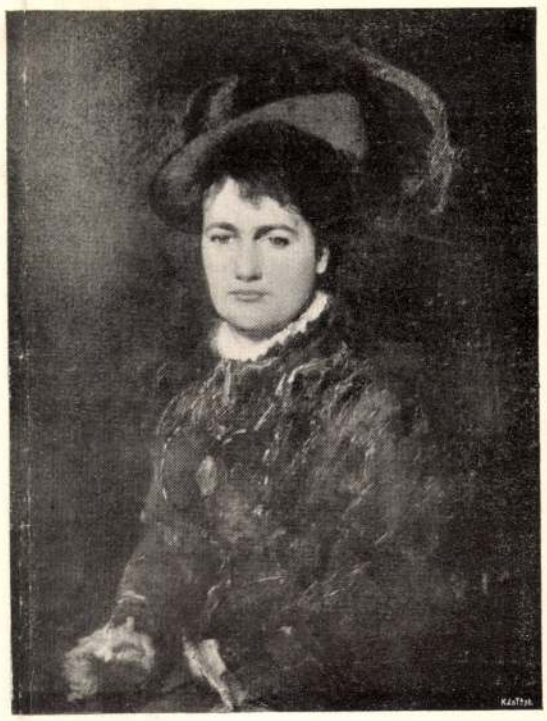

MUNKÁCSY MIHÁLYNÉ IFJÚKORI ARCKÉPE
MUNKÁCSY MIHÁLY FESTMÉNYE

kolorítját. Mindent a festőinek rendel alá, még az építészet is halvány sujet nála. Ugyanez az intenció Fernand Khnopffnál, fehér világítású templom interiőrjeiben. Gaston La Touche sem az a vízfestészetben, mint az olajban, még Lucien Simon sem, kinek itt tisztán a világításban való mély tudása imponál.

Érdekes csoportosításba helyezte a kiállítás rendezősége ama francia festőket, kik Angliába mentek képtárgyért s viszont az angolokat, kiket Versailles, Páris, Normandia és a Bretagne vonzott. Így az angol East, Ten Cate, Walter Gay, Smits stb., kiknek a francia sujet-iből nem hiányzik az angol bélyeg; Suréda, Guillemot, a vízfestők elnöke, Haguet stb. viszont londoni s angol emlékeket hoztak, melyek elég — párisiasak.

Nagyon erős zaj előzte meg a dekorativ művészek kiállítását; hogy is ne, hiszen negyven év eredményéről van szó! . . . Konstatáljuk mindjárt, hogy természetesen, nem nélkülözi az érdekességet ez a tárlat, de kár volt különösképpen felcsavarni az illuzióinkat. Még mindig Eugène Grasset huszhuszonöt év előtti szirom-, levél- és gyümölcsstíljeivel vesződnek túlnyomórészt. Bigaux berendezése, egy fiatal leány alvószobája, sykomor- és kőrisfából, könnyed és elegáns; talán ez a legjobb, ámbár ilyet is sokat láttunk . . . Hasonló konvencionális „eredetiségeket" látunk a többieknél is. A Grasset-féle dekorációk sokasága látható a vázákon, ékszereken és kisebb-nagyobb edényeken.

Új ötlet volt az idén, bemutatni egy kiállítás keretében mindazon műveket, melyeket a francia kormány vásárolt avagy rendelt. Dujardin-Baumetz, a szépművészeti államtitkár, e kiállítással nyiltszívűen számot óhajtott adni a közönségnek, mit és miért vásárolt és rendelt a kormány nevében, mert talán sehol sem oly radikálisak az emberek, mint Franciaországban. Találunk sok oly művet, melyet a kvalitása emelt ide, viszont olyanokat, hol tisztán ösztönző-szándékból vásároltak. Es ez a szerencsés irányzat a háromszáznyolcvankét különböző műnek legalább is felében érvényesült. E fiatalabb művészekre az ily vásárlás kétszeresen felemelő: első sorban, hogy az állam méltatta őket figyelemre; másrészt, különösen a szerényebb sorsú művészeknél, támaszt, erőt nyernek az önfejlesztésre. Végezetül vannak oly művek itt, melyek meglepő csekély kárpótlással váltattak meg alkotójuktól. Bizonyos művészek ugyanis szívesen lemondanak az anyagi részről, ha szobraik vagy képeik alatt függhet a tábla: „megvásárolta az állam". Ezt a kiállítást mindenképpen érdemes és tanulságos volt megtekinteni.

Mit mondjunk a „független művészek" ezidei szalonjáról? Ez a huszonharmadik kiállítás, hatezernyi képével, mutatja, mennyi nagyon fiatal kiállító szeretne már tárlaton szerepelni. E kiállításon, hol egyedül a húsz frank tagsági díj a zsüri, végtelenül sok a türelmetlenség s az akarás. Bizonyára megvan az előnye, ami még nem jelenti azt, hogy hátrány nélküli. E miliőben is érdekes a pointilista Signac, a luminista Desvalliéres, Daguac-Riviére, Koppe György, Valton, Lamourdedieu stb. A magyarok közül Czóbel Béla, Körmendi Béla és Jenő, Jakobovics Artur, Berény Róbert, Szegfy Erzsi férj. Koppené, Perlroth Vilmos, Székely Andor, Tibor Albert, Ziffer Sándor szerepelnek kisebb-nagyobb studiumokkal. A kiállítás április végeig maradt nyitva.

*

Külön törvények védik az írók szerzői tulajdonjogát. Párisban kiterjedt és tevékeny működést fejt ki a „Színpadi szerzők egyesülete", mely felöleli az írók, költők és zeneszerzők érdekeit, — egyedül a festők, szobrászok vannak kiszolgáltatva a fejlődő, mindent kihasználó kor szeszélyeinek.

Húsz évvel Millet halála után mesés áron kelnek el művei, míg a művész életében könnyek és panasz között élt és küzködött. A nyomorúságban meghalt Rembrandtól a barbizonistákig s napjainkban igen sokszor ismétlődnek a szervezetlenségből támadt kisebb-nagyobb tragédiák.

Maga a művészi egyéniség általában kevésbbé gyakorlatias, gyakran képtelen a legcsekélyebb anyagi rendezkedésre. Gyakran megesik, hogy a művész a műkereskedői üzérkedés alatt el is vérzik, ha nem is épen fizikai értelemben, de mindenkor a művésztársadalom és a művészet rovására.

Van Párisban a műbarátok egy tevékeny köre, az „Amis du Luxembourg"; ez nemrégiben felkereste Briand kultuszminisztert e tárgyban. Át is nyújtottak egy memorandumot, több tervezet kapcsán. A legfontosabb mindenekfölött az, hogy Briand a leghatározottabban kijelentette az egészségtelen viszonyok szanálásának szükségességét és kötelező igéretet tett az ide vonatkozó törvényjavaslat mielőbbi benyújtására.

A megindult eszmeáramlatban több szisztémát említettek a műtermékek eladásánál. Így a „művészbélyeget" és a „hitelességi hivatalt" a mű autenticitásának meghatározására; előírásos szabályokat a vásárló és eladó között stb.

E javaslatokat részletkérdéseknek, de mindenekfölött kevésbbé célszerűnek tekintik művészkörökben, mert tengernyi komplikációt okoznak és a művásárlást sok tekintetben akadályoznák anélkül, hogy a művésznek különös előnye származnék belőle. Holott éppen arról van szó, hogy az eladás megkönnyítése mellett a művész és közönség közötti kapocs szorosabb legyen.

A bizottság túl is tette magát e kérdéseken, rövid vita után. S amennyiben eddig megállapítható a benyújtandó törvényjavaslat tartalma, általánosságban már most ismertethetem.

Az eladások az állam fennhatósága mellett történnek.

Az eladásoknál az állam részéről megbízott ellenőrző-szakértők szerepelnek.

Munkácsy Mihály
Képzőművészet

1935. 80. sz. 20. l.

Munkácsy Mihály: Tanulmányfejek a siralomházhoz
Az Ernst Múzeum Aukció-kiállításáról

Hungária Hírlapkivágat

Ioulijin S.: Öreg fa 16
Iunkácsy Mihály: A falu hőse 3

agy Károly: Nappali szoba 178
— Uri szoba 178
— Tájkép 152
agy László: Kőröshegyi templom 149
agybányai Nagy Zoltán: Bikaól 71
emessányi Kontuly Béla: Egy szerzetes
képmása 43
esztyné Haich Erzsébet: Kétségbeesés . . . 117
égely Rudolf: Kikötőrészlet 150
émethy Béla: Terus 93
ovák Imre okl. építész: Ikervilla a Római
Fürdőn 151
yilasy Sándor: A dorozsmai szélmalom . . 142
— Tánc 140
— Vasárnap 141
— Wimmer Fülöp 139

esvár Rezső: Balatoni halászat 233
epts, W. A.: Szobor 17
rley, Bernard von: II. Lajos király 15
rsós Ferenc: Ősszel 138
— Virágok reggel 136

aál László: Őszi hangulat. — A novemberi
szám címlapján.
— Erdő mélye 239
ath István József: Balatoni rész 176
app-Kökényesdyné: Szendergés 251
áris Ila: Tájkép 125
ásztor János: Siremlék 161
entelei-Molnár János: Kék és arany . . . 215
erlmutter Izsák: Csendélet 116
etri Lajos: A 2. honvédhuszárezred hősi em-

badul az anyag kötöttsége alól és igazi természetet revelál.

A vízfestmények közül a következő sikerült műveket jegyeztük meg: *Biczó* András, *Baranszki* E. László, *Gerhardt* Alajosné, *Andrik* Valéria: Monte Carlo, *Ajtóni-Bundschuh* Ottó: Falusi öreg konyha, *R. Barabás* Gizella, *Juhászné Ráth* Olga: Szénatéri piac, *Garay* Ákos: Török martalócok (pasztell), Gy. *Takács:* Kánikula. Továbbá *Hende* Vince, *Röck* Károly, *Ugray* György, *Szalontai* József műveit.

A szoborcsarnok falán *Győrffy* István finom ceruzarajza, *Unghváry* Sándor és *Pfannl* Egon ceruzarajzai említésre méltók.

Az olajfestményekre visszatérve feltünik *vydai Brenner* Nándor Menekülés c. festménye nagy festői készségével. *Csűrös* Béla arcképe, *Muzsinszky Nagy* Endre balatoni kikötői, *Kóbor* Henrik Erdőrészlete, *Szücs* Pálma önarcképe, *Szántó* Mária nagy művészi készséggel megfestett Lidája, *Basilides* Sándor stilizált Szerzetese és *Pál-Nagy* Zsigmond Női aktja, *Dietrich* Adolf, *v. Bajor* Ágost, *Benczur* Béla, *Éder* Gyula, *Illenc* Lipót, *Rimanóczy* Géza, *Rombay* István. *Szabó* Dezső dr. *Stolpa* József arcképével többet mond a hagyományos arcképfestésnél. *Prohászka* meleg tónusú női portréival, *Kárpáthy* Jenő finom hangulatú tájképeivel, *Pap* Domokos, dr. *Jencs* Árpád portréjával adnak színvonalat a teremnek, *Hagyik* István Nádasa, *Vizkeleti Wittmann* Eta, *Juszkó* Piroska, *Páris* Erzsi művei artisztikusak.

Szlányi művei tartják a régi nívót.

Csallóközi Farkas Lőrinc Utcarészlete és Boglyás képe az egészséges festői meglátásnak megnyilatkozásai.

Komáromi-Kacz Endréné Virágcsendéletei a vízfestésnek bravúros teljesítményei.

Megemlítendők *Edvi Illés* Aladár parkrészlete, *Maróthy Major* Jenő finom hangulatú Őszi estje és *Komáromi Kacz* Endre női arcképei, *Uitz* János Napsütéses utcája, *Gyertyányi Németh* Gyula finom téli tájképe, *H. Lovass* Piroska szélesen festett parkrészlete. *Istvánffy* Gabriella Kecskegidák c. műve. *Komárnoky* Gyula, *Kis Farkas* Imre, *Sashegyi Kálmán* tájképekkel vettek részt a kiállításon.

Az Árpádházi Boldog Margit sorozatból kitünik *Raksányi* és *Krusnyák* kompozíciója.

Kárpáthyné Schréder Eta női arcképe (Marián) meleg színeivel igen artisztikus. *Müller* Ágota csendéletei ragyogó színpompájukkal és előadásmódjukkal kiválnak a szokott csendélet-sablonból. *Csillag* József arató-képei, *Padua* Napsütése és *Gsussich* Jenő Női arcképe, *Szlávik* Dezső, *Tóth Bartók* Jenő, *Kacziány* Aladár, *Szász* István, *Kopeczky* Raul, *Markup* Valéria, *Ozorai Gulyás* János, *v. Pataky* Ferenc képei azok a művek, melyek a kiállításnak stílszerű befejezést adnak.

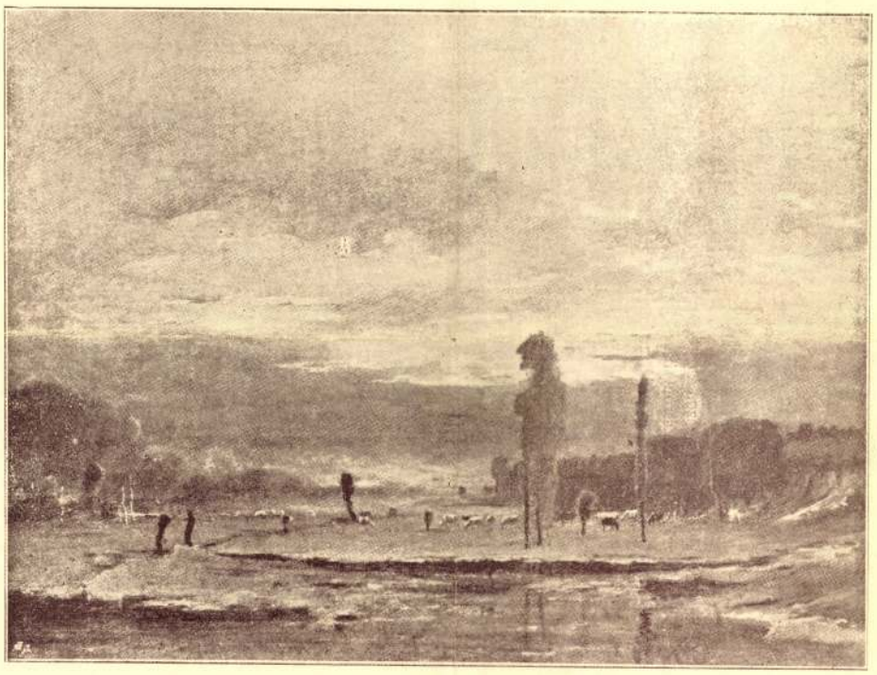

Legelésző csorda. Munkácsi Mihály olajfestménye.
Munkácsi Mihálynak ez a remek alkotása a műgyűjtők érdekes sorozatán vándorolt keresztül. Sedlmayer értékes gyűjteményéből Nemes Marcellhoz, majd nagy áldozatok árán Krausz Simon gyűjteményébe került. Ezidőszerint a Besnyő Galeriában, mint Besnyő Béla tulajdona, van kiállítva.

Beszámolónk végén csak azt szeretnénk még megjegyezni, hogy az elmaradt díjkiosztás a kiállítás nívóját nagyban befolyásolta.

A rendezés nehéz munkájához szeretnénk egy pár észrevételt fűzni.

Ha tekintetbe vesszük, mennyire fontos a képek elhelyezése annak színhatása szempontjából, akkor azt tapasztaljuk, hogy ezen az Őszi Tárlaton erre a fontos körülményre semmi súly nem helyeződött.

Az amúgy is előnytelenül sárgára sikerült képek mellé hideg kékek kerültek, melyek ezen előnytelen sárgaságot még jobban kiemelték.

Nem tartjuk a legszerencsésebb rendezési megoldásnak, hogy az olajfestményeket szemlélő a nehezebb olajszínskálából egyszerre csak a ki-

Magyar Nemzeti Művészet
1938. 4.

Búsuló lengyel. (Tanulmány a Honvédtáborhoz.)
Greguss Imre olajfestménye. Özv. Greguss Imréné tulajdona.
Műcsarnok, Őszi Tárlat

állítás közepét elfoglaló vízfestmények közé jut. A nagy műfaj- és tónuskülönbség olyan kontrasztot teremt, mely semmiképp sem előnyös éppen a vízfestményekre nézve, mert talán így beljebb kerültek az elhelyezést illetőlog, de a sok kisméretű és fehérpapirlapra festett világostónusú kép a mélyebbtónusú olajfestmények között nézve súlytalanná válik.

Megfigyeltük még azt a különös és érthetetlen tényt is, hogy egyes művek, illetve művészek évek óta mindig ugyanabba a terembe, sőt majdnem ugyanarra a helyre kerülnek, mintha valamely előre megállapított sablon szerint történne a képek elhelyezése.

Ezeket a nagyobb rendezési tévedéseket jegyeztük meg az Őszi Tárlaton és szóvá tesszük éppen azért, mert ezekre több oldalról is felhivták a figyelmünket.

E hibák egy kis gondossággal könnyen kikerülhetők. Jólenne a termek sarkait letompítani, hogy a kisebb méretű képek is megfelelő áttekinthetést nyerjenek.

A Képzőművészeti Társulatnak és a kiállító művészeknek egyaránt érdeke jól rendezett kiállításokat bemutatni.

Ezzel úgy magának, mint a látogató közönségnek érdekeit szolgálja. *(esszi)*

*

A Műcsarnok őszi tárlatán meglepően kevés a szobrászati anyag. A szoborcsarnokban csaknem kutatni kell egy szobor után, s azok elhelyezése sem a legjobban sikerült.

Igaz, hogy a rendezőnek nehéz feladata lehetett a főleg arcmásokból álló anyag rendezése. Érthetetlen a szobrászok részéről megnyílvánuló közöny a kiállítással szemben.

Nagyobb szobormű *Villám* Rózsi „Magyar jövő"-jén kívül nincs. Bár a magyar szobrászok sok „értéke" és sok „igérete" hiányzik, a kiállított anyag — dicséret a zsürinek — kevés kivétellel, komoly érték.

A kis folyosón azonnal megragad *Cser* Károly plasztikában és vonalban finom női figurája, ugyancsak tőle látjuk „Leányom" című muzeális értékű arcmását.

Igen lendületes és szellemben is nagyon értékes *Varga* Ferenc „Savonarola"-ja. Kiemelkedő érték *Farkas* Béla „Birkózók" bronza, *Martinelli* Jenő „Madonna"-ja, *Markup* Béla „Kis plasztiká"-ja, *Füredy* Béla „Peleskei nótárius"-a, *Kóbor* Elek ötletes kerámiája.

Külön kell megemlékezni *Turchányi* László „Bánat" című kis plasztikájáról, melyet kelet művészeire emlékeztető finom plasztikával, teljes odaadással alkotott meg. Szeretnénk e művet nagyobb méretben, mészkőben látni. *Hiesz* Géza ez alkalommal is szép plasztikákkal szerepel, melyek közül „Hugom" szobra nyugalmával és nemes egyszerűségével vonja magára a figyelmet. *Sováry* János vörösmárványba faragott „Ülő lány" szobrával ismét magára talál. Vitéz *Székely* Károly a tőle megszokott nemes stilusában mutatja be „v. Bárczy" portréját.

A tárlat többi művészi szobor arcmásai között *Kisfaludy-Ströbl* Zsigmond, *Margó* Ede, *Bory*

Cigányasszony gyerekkel. Gaál Ferenc olajfestménye
Műcsarnok, Őszi Tárlat

Munkácsy Mihály

Kőpúló asszony c.
kép, krépm. mus.

Repr. winotex

Nagyjnagy III. tabla

Feleségé képmása,
krépm. mus.
u.o. IV. tábla

Erdőrészlet, vízf.
krépm. mus.
u.o. V. tábla

VII. tábla

Kukoricás, krépm. mus. u.o. VI. tábla

Kat. Konrád
Prot. Erhardt
Ó-g. 27. Matrona vt.

CSÜTÖRTÖK

10

Kat. Nagycsütörtök
Prot. Zsolt
Ó-g. 28. István

PÉNTEK

11

Kat. Nagypéntek
Prot. Nagypéntek
Ó-g. 29. Márk pk.

SZOMBAT

12

Kat. Nagyszombat
Prot. Gyula
Ó-g. 30. Klim. János

Izr. 15. Passzah 1 n

Munkácsy Mihály

Anya két gyermekével
olajf. krépm. mur. tulajd.
Repr.
Nagyvinnay. 29. l.

Liszt Ferenc arckép,
olajf. krépm. mür.
Repr.
u. o. 42. l.

43. szoba

Járja Mazlapty

261.

Munkácsy Mihály

Éjszaka, 1881, claff. kép. Mur.
Repr.

Vaggyjmagy. 9. tábla.

Siralomházban 1870 claff.
képm. Mur.

u. o 10. tábla.

Mütterember, claff. Amerikában — Milton,
1878. claff. New-York,
Lennox Library

Repr.

u. o. 11. tábla

Erdő széle, claff. képm.
Mur.

u. o. 12. tábla

Krisztus Pilátus előtt,
1880. claff. Fővárosi
Képtár tulajd.

u. o. 13. tábla

Munkácsy Mihály

Munkácsy nyári festménye. Vas Ujs 1882. 252 l.

Esterházy Miklós.

Melly látható s
szenve, hosszú bajusz
díszített borkás ar
lehajtott galléria s
jelvénye fűzik sze
alép alatt:

„In Vita

s a kép körül:

C: Nic: Esterha
"Tol: et de Ber
Eqves: S: C: Rps:

Vázo
Gr. C

Munkácsy Mihály

1882. dec. Vörösfehérvárra
kép kiállítás volt, sőrer ki volt
állítva M. két óriás kép kép:
„Talusi krónikás" életkép s egy
zsidó temetőmagtoje, mind
a kettő Odny Lobel tulajdo-
na.

Kép kiállítás a vidéken. Vas.
Ujs 1882 799 l

A'. 148 (6)

Munkácsy Mihály

Irod

Borostyány Sándor.
Munkácsy „Arpád” élete.
Magyar Halm XX. 1893-4
938 l. (kapcsol)

247.

kisré balra néz. Rövid haja, szemöldöke,
a s szakálla barna. Nagy gombokkal
lája piros s viola színű mentéjének
éles. Mellén az aranygyapjas rend
nűrdbe, melyet láncon visel. Feliratá

Invidia"

zÿ d. Galant: pp: de Fragno, C: Sopron:
: Sup: C: R: H: Palat: T: Cum: A: Veler:
h: Cons: et p: Hae Locunt. 1645."
méretei
, (18·4: 14·5 cm.
Sáry Lapló ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

csod.
Munkácsy alapítólevele. Vas.
Ujs 1882. 751. l

TK. 246.

II
589

246. *Orehoczy Gáspár.* Mellig van ábrázolva, kissé jobbra fordult, de szembe néz, tojásdad medaillonban. Üstöke homlokába lóg; rövid haja, hosszú kipödrött bajusza, szemöldöke és kórszakálla sötétbarna; szeme barna. Atillája és prémes mentéje sötétkék. Felirata a kép alatt: »*Praeclarum pro Patria mori*« és a kép körül: »*Caspanus Orehoczy Dalmatiae Croatiae Sclavoniae Regnorum vice Banus 1641*«.

Vászon; méretei 18·3 : 14·5 cm. — Át. Kép. 148 (6). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

B. J. Munkácsy Mihály.
Borvosza Zauro 1870. 264. l.
Klíč, által lezsitek carica
Aurajával a mincszmak

Orekoczy Gáspár:

Mellig látható s ke
rövid haja, hosszu kip
tét-barna; szeme barn
Feliratta a kép alatt:

Praeclarum
tria mori

s a kép körül:

Casparus Ore
Regnorum Via

Vászon, m
Gr. Csáky L

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

(1882. márc. 10. utánok szóra Pesten Pávlen)
Vas. Ujs. 1882. 173. l

ösé jobbra néz. Kötöle homlokába lóg;
ródött bajusza, szemöldöke s körszakálla sö-
a. Szillaja s prémes mentéje violaszínű.

ro Pa-

hoczij Dalmatiae Croatiae Sclavoniae
e Banus 1641."

éretei 18·3 : 14·5 cm.
ápló ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

A látó pata. Munkácsy Mihály festménye. (fa metszet. Eggel) Vas. Ujs 1883. 643 és 645. l.

A'. 148 (5).

Munkácy Mihály

Képzőművészeti könyv. Vás. Nyó
1883. 328. l.

JK. 245.

II
589

245. *Draskovics Miklós gróf.* Derékig látható, kissé jobbra fordult, tojásdad medaillonban. Üstöke homlokába lóg. Haja, bajusza és állon viselt szakálla ősz; szemöldöke fekete; szeme sötétbarna. Atillája és pettyes prémmel díszített mentéje sötét violaszinű. Az előbbin hét és az utóbbin öt nagy gomb van. Mellén láncz tünik szemünkbe. Felirata a kép alatt: »*Fortunae nihil indusum*« és a kép körül: »*Comes Nicolaus Draskovits de Trakostyan S. C. Rq(ue) M. Cubicularius Aõ. 1651*«

Vászon, méretei 18·5 : 14·8 cm. — At. Képt. 148 (5). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

vöd Vas. Ujs. 1883. 312. l.

Draskovics Miklós gr

Derékig látható s
lóg; kaja, kapisza s
díszes fekete; szeme
pettyes prémmel d
előbbi ~~E~~ két sar
nyakláncza tűnik

„Fortunae r
inaúsun

s a kép körül:

Comes Nicola
S. C. Rq. M. C

Vászon, m
Gr. Csáky a

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály festménye. Vas. Nyó
1881. 414. l

JK. 244.

II
589

244. *Tarczi János.* Derékig, kissé jobbra fordult, de szembe néz, tojásdad medaillonban. Rövid haja, szemöldöke, hosszú bajusza és hegyes szakálla fekete, szeme barna. Piros bélésű prémes kucsmáját tollak díszítik. Atillája karminvörös, fehérprémes mentéje zöld. Az előbbin hét kis és az utóbbin négy gomb van. Felirata a kép alatt: »*Si Aquam hauris Purtum Corona*« és a kép körül: »*Joannes Tartius e Tartia Superioris Panoniae e Familia Nobilissima Año 1532*«.

Vászon, méretei 18 : 14·3 cm. — Át. Képt. 148 (4). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Ellen: Vas. Ujs. 1881-
570. l

kisié jobbra néz. Üstöke lombokba
állon vágott szakálla ősz; szemöl-
sötétbarna. Stillaja s fejete
viszkit mentéje sötétviola színű. Az
utóbbi ö nagy gomb van. Mellén
szemünkbe. Feliratá a kép alatt:
vihil
r"

us Draskovits de Traskostyán
ubicularius. Anno 1651."

méretei 18·5: 14·8 cm.
lápló ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

Munkácsy, uj fotografje - Var. Uj.
1881. 477 l 570. l.

A'.148(4).

Munkácsy Mihály

Munkácsynak nemzetiszínű rangra emelése. Vas. Ujs 1881. 13. l.

Tarczi János:

Derékig van á
belésű prémes
kajá, szemöldöke
fekete, szeme b
mes mentéje zö
négy nagy gom
Si Aqu
Purum
s a kép körül:
Joannes T
Panoniae
Vázm, r
Gr. Csáky

Memrádoz István

Mütrémber c. tejes Eisenpoltatók
1881. évi tényére nem jelentkezvén,
a tejes 10000 frankról Károlyi Tivadar
gróf-nak adattak el.

Vas. ujs 1881. 287 l.

trázolva s kissé jobbra néz. Piros
kucsmáját tollak díszítik; rövid
, hosszú bajusza s hegyes szakálla
atna. Atillája carmin vörös s fehér
ed. Az előbbin két kis s az utóbbin
ab van. Feliratta a kép alatt:

am hauriß
a Crona

artius e Tartca Superioris
Familia Nobilissima Ano 1532.

méretei 18 : 14·3 cm.
Császló ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

Fichy és Munkácsy rajzok festmé-
nyei V. ev. kp. 1880. 680. l

A'.148 (3).

Munkácsy Miklós

Irod

Munkácsy és egy Karlsbadi mű-
kereskedő. Vas. Ujs. 1880. 634. l

JK. 243

II
589

243. *Vitéz György gróf.* Derékig, kissé jobbra fordult, de szembe néz, tojásdad medaillonban. Haja, szemöldöke és hosszú bajusza fekete, szeme barna, szakálla keberetvált. Atillája kék, magas vállú ujjatlan mentéje meggyszinű. Az előbbin kilencz apró, az utóbbin pedig három nagy gomb van. Felirata a kép alatt: »*Damnosa voluptas*« és a kép körül: »*Illustrissimus Comes Georgius Witéz Liber Baro de Magyarbekal Año 1627*«.

Vászon, méretei 18·6 : 14·4 cm. — Át. Képt. 148 (3). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Munkácsy levelei

írod

Szana Tamás. Munkácsy. Magyar Szalon.

24 kor 50 il.

Witéz György gr:

Derékig látható s s
hosszú bajusza fel
vált. Atillája kék s
zsaszinü. A előbbi
gomb van. Felirat

Damno

s a kép körül:

Illustrissimus
Baro de Nagy

Vásrm. mé
Gr. Csáky La

Munkácsy Mihály

Vj. Vutkovich S. Munkácsy Mihály. Nyugat mag. Szivadó 1890 89 77.

emköt néz. Haja, szemöldöke s
te; szeme barna; szakálla lebend-
magas vállú ujjatlan mentéje ró-
n kilenc apró s utóbbi három nagy
a a kép alatt:
a voluptas"

Comes Georgius Wités Liber
arbekal. Anno 1627."

eteje 18·6: 14·4 cm.
szló ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

A Hét. 1890. 2. sz.
(Munkácsy mint bohémien)

JK. 242.

II
588

242. *Földvári Miklós.* Mellig látható, kissé jobbra fordult, tojásdad medaillonban. Szemöldöke, hegyesre pödrött bajusza és körszakálla fekete, szeme barna. Piros bélésű prémes kucsmáját tollas forgó díszíti, atillája és prémes menteje piros, a bal vállán átvetett szíj pedig ékköves. Felirata a kép alatt: »*Viribus et Consilio*« és a kép körül: »*Nicolaus Földvári S. C. Rq(ue) M. Hungarorum et Croatorum Colonellus. Anno 1649*«.

Vászon, méretei 17·3 : 14·5 cm. — Át. Képt. 148 (2). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

Szélely Sámu. Munkácsy legnyabb nagy képe. (A renaissance apotheosisa) Fővárosi Lapok 1890. 69 sz

A'. 148 (2).

Munkácsy Mihály

Munkácsy

szód

Vas. Ujs. 1890. 23. sz

(aréppel)

242.

Kissé jobbra fordul. Piros bélésű
t tollas forgó diszitő; szemöldöke,
ajsza s koszorálla fekete; szeme
szemes mentéje piros; rajta nagy
el vállán ékköves szijat lord átvetve.

monilio"

váry S. C. Rgz M. Hungarorum et
olonellus. Anno 1649."

17·3: 14·5 cm.
ajándéka 1824.

Szendrödy Miklós

Fővárosi Lapok. 1890.

284 7

Földváry Miklós.

Mellig látható s
prémes kucsmajá
hegyesre pödrött b
barna. Atillája s
gombok vannak s b
Felirata a kép alatt
„Viribus et
a kép körül:
Nicolaus Föld
Croatorum C

Vásrn, méretes
Gr. Csáky Lajos

Munkácsy Mihály

Szana Tamás. Munkácsy vár latairól. Magyar Izalon. XX. 1893-4. 1165.
(Keperrel)

241. Bánffy János.

Csaknem derékig la
van ábrázolva. Fe
Kálla kissé ösbered
Kék s ujatlan felso
lyernek száma kés.
quela" s körülötte: „
latrius Regni Hu
Aö 1640" olvasható.

Vászon, méret
Gr. Csáky La

Munkácsy Mihály

Munkácsy „Krisztus élete". Vas.
Ujs. 1882. 129. l.

241.

tható s balra fordulva arczélten
je elöl kopasz; haja, bajusza s szá-
yüls; szeme barna. Szillája sötét-
- kontösén diszgombok vannak, a me-
A kép alatt: „Sapientia sit inlu-
Joannes Bánffy de alsóhidva Pa-
ngariae S. C. Reg. M. Consiliarius

ei 17·8: 14.5 cm.
kló ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

Munkácsy új műve. (Krisztus keresztelése). Vas. Ujs. 1882.
416-l

A'. 147 (20).

Munkácsy Mihály

Munkácsy ősz kondij. Vas. Ujs
1882. 204-l. 1882. 204. l.

JK 240.

II
588

240. *Bornemissza Ferencz.* Mellig van ábrázolva, kissé balra fordult, tojásdad medaillonban. Haja, szemöldöke, szeme, bajusza és szakálla sötétbarna. Prémes kucsmáját tollas forgó díszíti. Atillája és mentéje piros. Az előbbin hét kis, az utóbbin pedig négy nagy díszgomb van. Felirata alól: »*Satur nunqvam bene Philosophatur*« és a kép körül: »*Franciscus Bornemissa S. C. Rq(ue) M. Levis Eqvitum Colonellus. Anno 1650*«.

Vászon, méretei 18·2 : 14·8 cm. — Ár. Képt. 147 (20). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Munkácsy élete

irod

Kelety Gustáv. Munkácsi dolgozatok. Bpest. 1910.
146 – 156.

Bornemissza Ferencz:

Mellig látható s kis,
tollas forgó díszit, atill
szene, bajusza s szakáb
nagy disgombok vann
Satur nunq
Philosophatur
s a kép körül:
Franciscus Born
Colonellus. Anno
Vászon, méretei 18·2:
Gr. Csáky Lajtó ajá

Munkácsy Mihály

Pilátus. Munkácsy Krisztus élő-
nek vezetése. Keppel. Vax. Up
1882. 246.l.

é balra néz. Prémes kacsmája, melyet
ája s mentéjé piros. Haja, ~~be~~ ősmoldóte,
a sötétbarna. Szilláján lis s mentéjén
ad. Felirata alól:

ram bene

–

nemissa S.C. Rpz M. Levis Equitum
1650.
14·8 cm.
n deła.

Munkácsy Mihály

vőd
Barsony István
(A Munkácsy Mihály
ősi nyula. Művészet. Ka-
pod. 1896. 13. sz. 15 l.
16 l.

A'.147 (19).

Munkácsy M

vod

A Királyné Munkácsy Képcsarnok Művészeti Lapok. 1896.

10 n. 14. l.

JK. 239.

II
588

239. *Báthori Zsigmond.* Derékig, kissé jobbra fordult, szembe néz, tojásdad medaillonban. Haja, hosszú bajusza és körszakálla ősz, szemöldöke és szeme barna. Atillája és feketepettyes fehér prémgallérú mentéje kék. Az előbbin öt, az utóbbin pedig négy a díszgombok száma. Felirata alól: »*Rara fides*« és a kép körül: »*Serenissimus Transilvaniae Princeps Sigismundus Batori Anno 1650*«.

Vászon, méretei 18·4 : 14·8 m. — Át. Kép. 147 (19). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

vrod

Munkácsy Mihály nyár
kepei. Vas. Nyo 1871. 309

Báthori Zsigmond:

Derékig s kisé jobbra
ra s Körzokálla ős;
pettyes fehér prémgallérú
nagy nagy dinnyombos
Rara fia

s a kis köröl:
Serenissimus
mundus Ba

Vászon, méretei 18·4:
gr. Gáry Lajtó ajás

Demkóczy Mihály

Vas. ujs. 1871. 605 l

vézve van ábrázolva Haja, hosszú bajuszú moldóka s szinte barna. Atillája s fekete mentye Kék. Az előbbi öt s az utóbbi
u. Felirata alól:

les

Transilvaniae Princeps Sigis-
tori Anno 1650.

14·8 cm.

adéka.

Munkácsy Mihály

vas. Ujs. 1871. 469e

A'. 147 (18).

Munkácsy Mihály

Szinthai István Munkácsy Mihály vasúti jegy. 1895. 15 x

236.

é jobbra néz. Haja, szemöldöke, szeme s
kálla leberetvált. Szillája, melyen két nagy
ü; vállra vetett piros mentejének lehajtott gal-
, fehér prém s bal vállán lánca van átvetve.

mpore

léshaky Perpetuus Liptoriensis
cularius et Cons: 1649.

14·9 cm.
ódeka 1824.

Munkácsy Mihály

Ásitozó cripőcsinás.
Olajh. és Menyasszony
ellorsletés.

A munchaui Kiállitason - Vas
Ujs. 1869. 469. l.

Illésházy György:

Mellig látható s kis-
kis bajusza barna; szá
discgomb van, vörös szin
lérja s bélése fekete pettye
Felirata alól:

Tempora be
tempera

s a kép körül:

Comes Georgius Il
S. C. Rg. M. Cub

Vásárn, mérteki 18·3:
Gr. Csáky Lajos aja

Munkácsy Mihály

Lőd

Szalay Imre. A XIX. század festészetéről karaktban. Budapest 1901.

23 l

JK. 236

II
587

236. *Illésházy György.* Mellig van ábrázolva, kissé jobbra fordult, tojásdad medaillonban. Haja, szemöldöke, szeme és kis bajusza barna, szakálla leberetvált. Violaszínű atilláján a díszgombok száma hét, a vállára vetett piros mentének lehajtott gallérja és bélése feketepettyes fehér prém, bal vállától jobb csipője felé láncz halad. Felirata alól: »*Tempora tempore tempera*« és a kép körül: »*Comes Georgius Illésházy, Perpetuus Liptoviensis, S. C. Rq(ue) M. Cubicularius et Cons: 1649*«.

Vászon, méretei 18·3 : 14·9 cm. — Át. Képt. 147 (16). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Mikołajczyk

Łódź

Pamiątka Szkoły [illegible] XIII. dni
[illegible] gościnności
Październik 1904.

65.l

A'. 147 (16)

Munkácsy Mihály
csod.

A Képzőművészeti csoport képes kiállítása (1885.) Keleti Gusztáv.
Bevezetés.

11. t

olva s kissé jobbra néz. Haja, szemöldöke,
tt szakáll. fekete; szeme barna. Pazománt-
ya violaszínre szőrös bélésű mantéje kék.
a utóbbiról ő dicsőnek olvasható meg. Fel-

ldere quam
e.

ády de Manuókerek, Mons. Claudij et Comit.
Com: S. C. Rg. M. Cons. Cam: et Cubi: Regal:
Anno 1657.

: 14·7 cm.
' ajándéka 1824

Munkácsy Mihály

1885. Páris.

1. Jézus a Keresztfán. Olajf. 20000 frt.
2. A falu hőse. Olajf. 18000 frt.
3. Tájkép. Olajf.

Budapesti orsz. ált. kiállítás. A kép zsinórnak egyszer elpusztult aranyozott 1885.

Erdődy György:

Mellig van ábrá
bajusza s álla ala
tal szegett szilla
A csobbri lét s a
írata alól:

Melius est ad
aufer

s a kép körül:

C: Georg: Erdö
Varasd: pp C
per H.: Mag

Vázon, mérete: 18·6
Gr-Csáky Lapl

Munkácsy Mihály

iród

Hollós László. A modern festőművészetről. Különös tekintettel a magyar historiai festészetre. Bpest. 1876. 26. l

Jk. 237.

II
587

237. *Erdődy György.* Mellig látható, kissé jobbra fordult, de szembe néz, tojásdad medaillonban. Haja, szemöldöke, bajusza és álla alatti szakálla fekete, szeme barna. Paszománttal szegett atillája violaszürke, vörösbélésű mentéje kék. Az előbbin hét, az utóbbin pedig öt a díszgombok száma. Felirata alól: »*Melius est addere quam auferre*« és a kép körül: »*C: Georg: Erdődy de Maniorokerek, Mont: Claudy et Comit: Varasd: pp. Com: S. C. Rq(ue) M. Cons: Cam: et Cubi: Regal: per H: Aō. 1651*«.

Vászon, méretei 18·6 : 14·7 cm. — Át. Képt. 147 (17). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

Prein József. Munkácsy Mihály. Magyar Könyvtár 482 sz. Bpest 1907. 16r. 29l

olva s kissé jobbra néz. Bőrkucmáját ok-
hajá, szemöldöke, szeme s hegyesre pödrött baju-
s lebeszélt. Atillája s vállra vetett mentéje
. őt nagy díszben van. Felirata alul:
virtute Fa=
gvaere".

roly de Nagy Károly Anno 1650.

18·1 14·5 cm.

ajándéka.

Munkácsy Mihály

Szod

Veszprémi Hirlap 1907.
15 sz. (Munkácsy Mihály
két ismeretlen levele)

A'. 147 (17).

Munkácsy Mihály

Malonyay D.: Munkácsy Mihály 1. 2. kötet. Műkiadó és Kozmosz, Budapest ~~1907~~ 1907. Br 194, 144 l

Károlyi László

Mellig van ábráz
Kövés forgó díszít;
sa barna; szakáll
sövétkék. A előtti
„Fidem
„mam
s a kép körül:
Ladislaus Ka
Vápm méretei
Gr. Csáky László

Munkácsy Mihály

szód.

A nemzeti Képcsarnok czikl.

Vas. Nps 1871. 24 l.

JK. 238.

II
588

238. *Károlyi László.* Mellig van ábrázolva, kissé jobbra fordult, tojásdad medaillonban. Haja, szemöldöke, szeme és hegyesre pödrött bajusza barna, szakálla leberetvált. Prémkucsmáját ékköves forgó díszíti, atillája és vállra vetett fehér bélésű mentéje sötétkék. Az előbbin öt nagy díszgomb van. Felirata alól: »*Fidem virtute famam qvaere*« és a kép körül: »*Ladislaus Károly de Nagy Károly Anno 1650*«.

Vászon, méretei 18·1 : 14·5 cm. — Át. Képt. 147 (18). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

vrd
Munkácsy legnagyobb festmé-
nye. Vas. Nyp. 1879. 436 l

A'.147(15).

Munkácy Mihály

und

Münsarnok, 1900 - 286. 287.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 .....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 .....

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácy

vrd

Mailly 8261

laid
z
Aveda videre
1882. 52 n.

Munkácsy Mihály

vád

Dömötör István A tragédiák fesbüje.
Miskolc, 1900. 78 l. 280

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191 .....

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy

Szod

Barzan László.

Munkácsy pályamunka

Ott Uzlay 1906.

93 l.

Szemrócsy Mihály

Egyetértés. 1886-837.

28021 Książęgi nyo

Mnuraćoy dichał

Mnuraćoy Faste je. Var.
Uji 1884. 693 l. 709. l

Munkácsy levelei

vrod

Erdélyi Gyula: Munkácsy Egy élet. Ornszép Nlaj. 1884. 587. l.

Munkácsy könyvei

vod

L. B. Munkácsy plagiátor? Jövendő 1906. máj.

M. KIR. ADÓHIVATAL KASSA
Érk. 1905 JÚL-14.
8909. szám

84

Szumrácsy Mihály

Malozsay Dénes. Szumrácsy szobra. Budapest. Franklin. 1907. 238 z.

Szemkáosy Mihály

Lakos Alfréd. A allunrá-
csy szobrászkiat. Ma-
gyarró. 1906-37 r

Munkácsy Mihály

Egyház művészeti Lap. 1882. III.
81 – 88. (A francia
művészek Munkácsy Krisztus Pilatus előtt.
U. o. (88–94. l.) Munkácsy Mihály festménye.)
– U. o. 104 – 115. l. (Egy nagy
művész fogadtatása hazájában).

ösé jobbra néz. Rövid haja, bajusza s
emöldöke fekete; szeme barna. Atillájá-
s preingallérú mentéje sötétkék. Feliratá

npe

Erdőd pp. â Verőskő. Comit. Arg
C. Rg M: C: C: et p. e: R: H: A: P: V:

1·5 cm.
éka 1824.

Munkácsy Mihály

vad

Egyházművészeti Lap. 1882.
III. 124–126. 150–151. l.
223.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Emlékezete. Var. Ny.
1882. 220 l

JK. 248

II
590

248. *Izdenczy András.* Mellig, kissé balra fordult, tojásdad medaillonban. Rövid haja, hegyesre pödrött bajusza és körszakálla ősz. Állógallérú atillája piros, fehér prémes mentéje kék. Felirata alól: »*Non omnia possumus omnes*« és a kép körül: »*Andreas Izdenczy, S. C. Rq(ue) M. ad Portam Ottomanicam Internuntius 1648*«.

Vászon, méretei 18·8 : 14 cm. — Át. Képt. 148 (8). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

Lőrd

Magyar halm XX.

1893-4. 1162 l. (Kép-
pel) (A kontroplatás)

A'.148(8).

Munkácy Mihály

Mátyás nyilatkozata hires festőről. Vas. Ny. 1884.
693.l

Izdenczy András:

chellig van ábrázo-
pedrett papirra s k
é fehérpréneses mente
Non omn
"omnes"
s a kép körül: "Andre
Oxonanicum
Vászon, méré
Gr. Csáky

Mednyánszky Mihály

Magyar Tudományos Akadémia könyvtára
Vas. Up 1822. 401. l

248.

lva s bulva néz. Rövid haja, hegyesre
körszakálla ősz. Álló galléri atillája piros
je kék. Felirata alól:

ia possum~~m~~us

as Izdenczy S. C. Rg M. ad Porsam

Intermutius. 1648."

szélei 18·8: 14cm.

Zápló ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

Munkácsy nyj. fest maiya. Vas.
Ujs 1863. 193. l.

(t) 8h1 ;ſ

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

cjol.

Vas. Ujs 1863. 161. l.

JK. 247

II
590

247. *Esterházy Miklós.* Mellig, kissé balra fordult, tojásdad medaillonban. Az aranygyapjas-rend jelvényét nyaklánczon viseli. Rövid haja, szemöldöke, hosszú bajusza és szakálla fekete, szeme barna. Nagy gombos brokát-atillája piros, violaszinű mentéjének lehajtott gallérja széles. Felirata a kép alatt: »*In Vita Invidia*« és a kép körül: »*C: Nic: Esterházy d. Galant: pp. de Fragno, C: Sopron: Zol: et de Ber: Sup: C: R: H: Palat: J: Cum: A: Veler: Eqves: S: C: Rq(ue): M: Cons: et p: Hae Locumt. 1645*«.

Vászon, méretei 18·4 : 14·5 cm. — Át. Képt. 148 (7). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Munkácsy Mihály

Vas. Nyj. 638., 1883.

Szilágyi Mihály:

Kellig, ötnyolcrad bal
rövid haja, bajusza s kőrö
téje piros s aranyszinű szá
Kendő" vonul s a nyakáb
farkába karapó sárkány
ezt olvasunk: „O quam cl

Olajfestés vászon
Szilágyi Istvánt
M. Kepi. 150
1896. III. 3. az ezr
hozzan 1896. XII. 28–29. a

Munkácsy Mihály

Munkácsy (Lieb) Mihály

600 ft öröndíjat kapott 1869-be

Művészet repertóriuma. Vas Ujs. 1869. 357 l.

JK. 16.

II

553

16. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

I. Mátyás.

Vállon alólig van ábrázolva, kissé jobbrafordul, de szembe néz. Fejét babérkoszorú övezi, szeme kék, haja göndör, gyér bajusza és szakálla szőke. Brokát-köntöse alól korczos inge kilátszik, palástja piros gallérú. Fölül két sorban ezeket olvassuk: »MATHIAS CORVINVS REX HVNGARIE«.

Vászon, méretei 70 : 53 cm. — Át. Képt. 81. — A Jankovich-gyüjteményből 83.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemzeti Múzeumban. 1870 : I. 47. — 1871 : I. 47. — 1873 : I. 15. — 1876 : VIII. 71. — 1878 : VIII. 33. — 1880 : VIII. 33. — 1881: VIII. 33. — 1883 : VIII. 359.

A Tört. Képcsarnokban. 1884 : I. 14. — 1894 : I. 29.

Munkácsy levele

Trefort miniszter és Munkácsy.
Vas. Ujs. 1882. 141 l.

18. Ismeretlen festő
A XVI. századból

I. Mátyás:

Mellig ~~van ábrázolva~~, balr
rágkoszorú diszíti, vállaira omló ho
~~szőke~~ arcza és bajusza beretvált. Kör
~~díszíti~~ sziru.

Vászon, méretei 57.5: 46.8
A firenzei képtárban lévő

(89/85).

Átvétetett a 41590/85 sz.

18 C

904: V. Z.

94
907

Munkácsy Mihály

Munkácsy

Munkácsy egy könyvben albumot adott át 4 tetős Ágoston mustrával, melyben 12 sajátkezűleg készített szép karcolat — azzal a kérelmel juttassa a Királyhoz hódolata jeleül. A miniszter átvette s rendeltetése helyére fogja juttatni.

Munkácsy albuma a Királynak. Vas. Nyj. 1887. 677 l

wbbra. Gindér kaja, szemöldöke, kapiszaß
tabérlozori diszitö. Zöld szeben, melyhez el
tart
rt) s baljában karjának markolatát fogja.
ge aranydiszü sipos csipőére palástja vál-
a kiennyolcz sors felirat van e szüveggel:

ntis Fort

nis Oris
Ingvam
r Bel=
ignvm
e Arma
elia Misces
rmis
Hostem
Plagis
Ipsa
Divvm
es.
nam

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

vod.
Munkácsy Krisztus élete. Var. Ujj
1882. 300. l

JK. 14.

II

553

14. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

I. Mátyás király.

Derékig van ábrázolva, kissé jobbrafordultan ül, de szembe néz. Jobbkezében, melylyel a szék karfájára nehezedik, jogart tart; baljával pedig kardjának markolatát fogja. Fejét babérkoszorú díszíti. Göndör haja, szemöldöke, bajusza és szakálla szőke, szeme kék. Ingének kerek gallérja fodros, vértje aranydíszítésű, piros palástját vállravetetten hordja. A fölül jobbra lévő keretbe foglalt tizennyolcz sor szövege ez: »O MATHIA TVAE GENTIS FORTISSIME DVCTOR IVSTICIA ATQVE ARMIS QVIS ET IBI CONFERAT VNQVAM CVM TIBI DAT SONITV BELLANTI BVCCINA SIGNVM. VICTOR EQVOS ATQVE ARMA PETIS, NOVA PRAELIA MISCES PROSTERNIS TVRCAS ARMIS QVOQVE DEVCIS HOSTEM TE SVPERIS ASTRAEA PLAGIS TRANSCRIBIT. ET IPSA IAM TIBI PERPETVOS DIVVM CONCESSIT HONORES. PANNONIAE REGIS VTINAM CON-

Munkácsy Mihály

~~b~~ Nad
Var. kp 1870
277 l

TINGERE TALIS AVSINT, AT SIMILIS NVLLVS MONSTRABITVR ORBI«.

Vászon, méretei 80 : 68 cm. — Át. Képt. 40. — A Jankovich-gyüjteményből 89.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemz. Múzeumban. 1868 : I. 48.

A Tört. Képcsarnokban. 1884 : I. 15. — 1894 : I. 32.

A'. 40.

Munkácsy Mihály

ír.d.
Munkácsy legnagyobb festménye.
vas. Ujs 1880. 744. l

jobbra, álva. Rövid haja, szemöldöke, szá-
ra. Gyűrűs jobb kezében ékkövekkel kira-
s balgával oldalán lógó kardjának a
ának galléria s szélé aranyhímzésű s váll-
ái s gombolói dragakövekkel vannak
jé felé zsinór halad. Jobbra a pria Terí-
baglárú preimkalpazja fersid. Alól a
s olvasunk:

nash Capitaneus Tokaiensis Zn
s Srb Arcidvce Matthia Gloriose pro
94. Aetatis Suae 29."

éretsi 107:75 fm.

a 7.50 ft.

Munkácsy Mihály

Keale-Tonef. Munkácsy
Mozart ja Orozco-Vley
1886. 187. — Neuvet
1881. 120 7.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály. Vas Nyj
1862-28 l. Fig. l.

I. Mátyás Király

Derékig ülve, kétnyolcadi
szakala szőke s szemei kék. Fejét
a szék karfájára nehezedik, jobb
Ingének kerek gallérja fodros, ver
laira van vetve. Fölül a keretbe

O Mathia Trae Ge
Issime Tractor
Justicia Atque Ar
Et Tibi Conferat
Cum Tibi Dat Sonit
Lauti Buccina
Victor Equos Atque
Petis; Nova Pra
Prosternis Turcas
Quoque Deijcis
Te Superis Astræa
Transcribit. Et
Tam Tibi Perpetuos
Concessit Honore
Pannoniae Regis V
Contingere Talia

Munkácsy Mihály : Tépéscsinálók MFI. Petrás felv.

MAGYAR MUVESZET
1936.
228

Munkácsy Mihály : Virágcsendélet MFI. Petrás felv.

mek Munkácsy-gyüjteménye gyakorol. Ugyanez a helyzet *Paál* László esetében, aki a tájképben itt is egyenlőrangú vetélytársa Munkácsynak. És itt még inkább tisztázódik *Székely* Bertalan jelentősége, akinek nagy festői tehetsége nem mindig esett össze monumentális tervezgetéseivel. E nagyok mellett pedig még mindig kiválóan érvényesül *Mészöly* Géza kisebb igényű, de fölötte finom idillikus realizmusa.

Az újabb idők géniuszait, *Szinyeit, Ferenczyt* és *Rippl-Rónait* szintén kitűnően jellemzi ez a kiállítás. Szinyei esetében erősen hangsúlyozza a korai Szinyei kiemelkedő jelentőségét. Ferenczy egyenletesebb színvonalú munkásságának legjavát válogatta össze, az erős rostálást kívánó Rippl-Rónai legjobb korszakainak legszebb alkotásait mutatja be. Így az összeállítás sok tekintetben eltér nemcsak a húsz év előtti álláspontól, amidőn az újabbkori magyar művészet csúcspontjának *Benczur Gyulát* tartották, de eltér a közönség átlagos ízlésétől is, amelyet nem tisztára művészeti szempontok irányítottak.

Végső eredményben ennek a remek kiállításnak megbecsülhetetlen nevelő és tanító hatása volt. De egyúttal nagy tanulsággal is szolgált művészetünk európai jelentőségének megbecsülésére vonatkozólag is, ami különösen ma fontos, midőn a szellemtörténet szemszögéből a prioritás kérdése mellett az alkotóerő nagysága sokszor háttérbe szorul. Azt hiszem, Munkácsy és Paál képeinek láttára olyan mély művészeti élményekkel gazdagodott a néző, hogy eszébe sem jutott a francia művészet évtizedes elsőbbsége. Hiszen a képzőművészet nagy alkotásai időtlenek, különösen abban az esetben, ha egy hatalmas egyéniség leigázó formavilága minden utánzástól távol teljesen elkülönülő értékeket teremt. Nem nemzeti elfogultság az, ha Munkácsyt, Paált és éppen úgy Szinyeit a XIX. század legkiválóbb festői közé sorozzuk. Hasonlóképpen

Munkácsy legujabb festménye. Munkácsy pár nap előtt mutatta be párisi műtermében vendégeinek legujabb festményét, mely egy véres drámai jelenet, Cromwell idejéből, Angliában.

A terem, melyben a kép jelenete lejátszódik, egy angol kastély puritán ridegségű termét mutatja; egyetlen disze a falat befedő gobelin, melyet a mester szerencsésen használt fel háttérnek. A baloldal előterében áll a főalak: egy angol «cavalier du Trone» XIII. Lajos korabeli öltönyben. Jobb keze görcsösen szorítja a rapirt, melylyel az imént szurta le előtte fekvő ellenfelét; balkeze pedig mereven csügg le. A főalaknak különösen arczvonása érdemel dicséretet, ugy a megkapó lélektani igazságért, mely az arczon visszetükröződik, mint ama fényes tekhnikáért és szinezésért, melylyel a testét fedő halványsárga ruha meg van festve. A főalak előtt fekszik az áldozat, fekete bársonyruhában és ugyanily szinű, térdig érő selyemharisnyában. A két alak közt ferdén állított asztal, melynek egyik részét az abrosz fedi, mig a nagyobbik rész a dulakodás közben lecsuszott. A háttérben egy félig nyitott ajtó látható, melyen egy fiatal nő akar kirohanni. E nő, valamint a segélykiáltásra berohanó és megdöbbenve maguk elé tekintő férfi alakoknak csak felső teste látható; a test alsó részei elvesznek a sötétben, miáltal az alakok prespektivát és a szoba szembeötlő mélységet nyernek.

Vas. Nyó. 1888. 369. l.

Munkácsy Mihály

Szinkó József

Krisztus Pilátus előtt. Munkácsy festménye. Budapest 1897.

0274h

Lieb Mihálylyal a Lengyel-féle házban laktak. Az öreg Lieb Mihály első özvegysége után elvette a borsodmegyei Keresztesen lakó Reöck családból Czeczi-liát, ki öt gyermeknek adott életet.

Ezek között az első Emil volt, ki jelenleg Nagy-Becskereken pénzügyőri főbiztos, a második volt Mihály, a ki a jelen század leghiresebb festőművészévé nőtte ki magát. A többi gyermekek zsenge korban hunytak el, de maga Liebné Reöck Cecilia is korán sirba szállott.

Villám ezredes özvegyét, Lieb Czeczi-liát Miskolczon nagyon megszerette Szathmáry Király Barna és 1853-ban nőül vette. Boldog, megelégedett családi életük rövid volt, mert a derék urnőt csakhamar elszólitotta szerettei köréből a könyörtelen halál.

A forradalom lezajlása után az öreg Lieb Mihály harmadszor is megnősült, s házasságra lépett Eötvös Erzsébettel. A házasság nem sokáig tartott, mert Lieb Mihály rövid idő alatt elhunyt. Az özvegységre jutott Liebnének öt mostoha gyermek maradt gondozására. De Liebné igen hamar megfeledkezett anyai kötelességéről, az árvákat nem gondozta s ennek folytán a gyermekeket a rokonok vették pártfogásuk alá. Igy került a kis Lieb Mihály Békés-Csabán lakó rokonához, aki iskolába is járatta, de hiába, mert a kis Miska sehogy sem akart tanulni. Ekkor adták mesterségre. Asztalos inas lett. További pályafutását nem irjuk le. Minek? Mert van-e, a ki nem ismerné az Ő dicsőséges pályafutását. Mi ugy tudjuk, hogy ilyen nincs!

MEGYEI ÉS VÁROSI ÜGYEK.

— **Borsodvármegye közigazgatási bizottsága** tegnap délelőtt báró Vay Elemér főispán elnöklete alatt rendes havi ülést tartott, melyen jelen voltak: dr. Tarnay Gyula alispán, Ragályi Béla, Radvány István, Szathmáry Király Pál, Szaffka Pál, Bizony Ákos, Dévan Ottó, Hubay József, Hidvéghy Bnő, dr. Katona József, Raiss Ernő, Molnár Bertalan, Kovács Lajos, Szepessy Béla stb. Az időszaki jelentések felolvasása után felolvastatott az igazságügyminiszter leirata, melyben értesiti a bizottságot, hogy Dévan Ottó kir. ügyész akadályoztatása esetén Somossy kir. alügyész képviselheti az üléseken a kir. ügyészséget. Rakacza azon kérelmét, hogy ott csendőr-őrs állittassék fel, pártolólag terjesztik fel a csendőr kerületi kapitánysághoz. Több, a napirendre tűzött tárgyak elintézése után az ülés d. e. 11 órakor befejezést nyert.

— **Városi hivatalnokok vasárnapja.** A legközelebbi városi közgyűlésen inditvány fog tétetni az iránt, hogy vasárnapokon át a városnál hivatalos órák ne tartassanak nemcsak a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény alapján, hanem a vallásosság szempontjából is. Ez az inditvány figyelemre méltó és — szerintünk — teljesen méltányolható. Elvégre a városi hivatalnokoknak is módot és alkalmat kell nyujtani, hogy a templomba eljárhassanak.

HELYI HIREK.

— **Személyi hirek.** Berczelly Jenő, a kassai kir. itélőtábla elnöke, a kir. törvényszék ügykezelésének megvizsgálása végett jelenleg Miskolczon időzik. — Szent-Iványi Arpád orsz. képviselő, a tiszán-inneni ágostai ev. egyházkerület felügyelője, Terray Gyula és Glauf Pál főespere-

Munkácsy Mihály

is. És ime, a hogy az asztal felbomlott s a társaság ismét a tüz köré, a szabadba telepedett, Munkácsy elkezdett fütyülni s valóban nem hiába hiresztelték őt nagy füttyművésznek e tekintetben, de valóban olyan bájt és ügyességet mutatott, hogy az egész társaság lélekzetfojtottan hallgatta. Nagy tapsvihar között 3—4 magyar dalt fütyőlt el. Majd az uri társaság tánczmulatsága vette kezdetét bent a teremben s Munkácsy hangulata itt is eklatánsul nyilatkozott, t. i. ő is tánczra kerekedett és a házi asszonnyal huzamosabb ideig, kiváló jó kedvvel lejtette a magyar tánczot. Körülbelül 10 óra tájban távozott el Munkácsy az estélyről, a mely érdekes részleteivel, a benne uralkodó jó hangulattal s különönen azzal a minden részleteiben összeolvadó összhanggal, a melyet csinálni nem lehet, még ma is emlékezetes a jelen voltak lelkében. Az estélyen polgári családaink nagy részén kivül jelen voltak Albori akkori altábornagy, Teuerkauf dandárnok is és még több főtiszt a katonaság köréből.

*

Munkácsy október 21-én Mező-Kövesdre utazott, a hova néhai Schabinszky is elkisérte. Itt is több felvétel eszközöltetett Schabinszky által, melyeknek alakjait leginkább a kövesdi és tardi nép szolgáltatta. Ezenkivül lefényképezte Schabinszky a mestert Emil testvérével, majd vele lévő rokonaival együtt. Meg lett örökitve az a jelenet is, a mint a müvész Gaszner főszolgabiró vendégszerető házának asztalánál a többi meghivott vendégekkel, köztük dr. Tarnay Gyula alispánnal, akkor járásbiróval együtt helyet foglal és végül midőn távozásakor a coupé ablakából kihajolva, a lelkesen éljenző közönségtől bucsuzik. Mindezen érdekes fényképek s a többi eredeti felvételek közszemlére lettek kitéve a Schabinszky fényképészeti kirakatában, a kinek sikeres müködésével szemben a világhirü müvész többszörösen kifejezte a köszönet és elismerés legőszintébb szavait.

*

Munkácsy Mihály családjának viszonyáról a fővárosi lapok különféle változatban irtak; de egyiké sem korhü, hiteles, sőt valótlanságokat is tartalmaznak. — Lapunk munkatársának alkalma volt a nagy müvésznek Miskolczon lakó rokonától a következő adatokat beszerezni:

Munkácsy Mihály atyja, Lieb Mihály előkelő, nemes tiroli család sarjadéka volt, ki a 20-as évek elején Sóváron, a hol sótiszt volt, megismerkedett Jelenik ottani ügyvéd leányával, akit nőül is vett. Ettől származott Lieb Czeczilia, kit Plitz János főhadnagy, későbben ezred-dandárparancsnok vett nőül s boldog házasságot is éltek. Plitz János, ki vitéz, bátor, kitünő hadvezér volt s 1849-dik évi ápril 27-én Temesvár ostrománál fényes diadalt aratott — későbben nevét Villámra változtatta. — Házasságukból 3 gyermek született, de csak egy gyermek maradt, a jelenleg is élő és Szent-Endrén lakó Villám Arnold nyug. ezredes, mig a többi gyermekük ifju korban, Miskolczon sorra elhunytak. De korán sirba szállott maga Villám ezredes is, kinek özvegye a három gyermekkel együtt Miskolczra jött lakni és a szintén, de már másodszor özvegységre jutott

megbizta Schabinszkyt, hogy részére felvételeket eszközöljön, Munkácsy Schabinszky felvételeiről igen elismerőleg nyilatkozott.

*

Schabinszky fényirdája előtt, mig a mester bent időzött, mintegy 100 főnyi közönség gyűlt össze, kik a galamb ősz, azonban élénk arczú művészt távozása alkalmával tiszteletteljesen üdvözölték.

*

Hogy Munkácsy barátja volt a szépnemnek is, s már müvészi egyéniségénél fogva is örömest nézte a szépet, az nagyon természetes. De hogy a mi hölgyvilágunk iránt sem volt érzéktelen, annak érdekes tanusága volt az a kérdés, melyet Szahtmáry Barna előtt vetett fel.

A polgármester szüreti estélyéről lévén szó ugyanis, Szathmáry czélozva a mesternek azon köztudomásu kedvtelésére, hogy a jó czigány zenét szereti, sőt olykor olykor, mint fütty-művész maga is kiséri, megjegyezte, hogy czigány is lesz. — Az jó — válaszolá kedélyesen Munkácsy — de nők lesznek-e?

*

BORSODMEGYEI LAPOK

Érdekes nyilatkozatot tett ekkor a mester az ujabbkori fiatal festőművészek egyik kiváló tagjáról, Feszty Árpádról. Ugyanis egyik interwiewoló azon kérdésére, hogy minő véleménynyel van Feszty Árpád művészi egyénisége felől, kijelentette, hogy:

Feszty Árpád az ifjabb művésznemzedék legtehetségesebb tagja.

*

Az uj országház számára készülő nagy festményről környezete előtt mindenkor nagy előszeretettel nyilatkozott.

*

Október 21-én a déli órákban a vásártérre kocsizott, a hol Schabinszky László fényképészszel fetvételeket eszközölt. Lefényképeztettek egy érdekes czigánycsapat, lóra alkudó parasztok stb. Összesen mintegy 20 vásári kép lett felvéve. — A jól sikerült képek egy részét Schabinszky fényképész a művész kivánságára már aznap estére elkészitette.

*

A nagy művész itt időzése alatt Soltész Nagy Kálmán polgármester nagyszerü estélyt rendezett a veresrák melletti szép villájában Munkácsy tiszteletére. Pompásan összealkotott estély is volt ez, minőt alig láttunk Miskolczon. Mindenekelőtt bemutattatott Munkácsynak a miskolczi szüretelés. A városból és a vidékről ünnepiesen öltözött parasztlegények és leányok hivattak be, a kik dalolva szedték a szőlőt egész jó alkonyatig. Ekkor abba hagyták a szedést és a tűz körül csoportosult társasághoz jöttek, a hol a czigány a ropogós csárdást ráréntotta és bemutatták Munkácsynak a szüreti vigalmak azon részét is, a mely fájdalom, csak a régi idők emlékeiben élt már, s a szőlővel együtt kiveszőben van. No de ez az érzelem nem igen háborgatta a jó indulatot és Munkácsy rendkivül gyönyörködött a szép magyar tánczban, a melyet különösen egy pár igen szépen lejtett, s a melyet megnézni a tánczolókhoz többször visszatért. Ez alatt a nagy szüreti tűz lobogott s a nagy számu társaság élénken társalgott és mulatott. A polgármester figyelme arra is kiterjedt, hogy magyar dalaink jó előadásban szintén bemutattassanak a nagy művésznek. Dalár-egyletünk néhány tagja felkéretett ezért általa, hogy az estélyen részt venni sziveskedjenek. És a daláregylet énekelt is vacsora előtt és alatt oly kitünően, hogy a jelenlevők nyilatkozatai szerint még annál szebben sohasem. Munkácsy elragadtatással szólott az előadás szépségéről, egyenként kezet szoritott a dalárokkal s azt mondta, hogy neki fogalma sem volt arról, hogy provincziális városban ily gyönyörü, magas művészi előadást hallhasson. — A vacsora gazdag menüje és fényes kiállitása s a házi ur és házi asszony mindent felülmuló szivélyessége pompás volt. Munkácsyra Lévay József mondott remek toasztot, méltót a nagy művészhez és a nagy költőhöz. Munkácsy rövid, de kerekded szép toasztban a polgármester egészségéért és a város jóvoltáért ivott; még Lichtenstein József mondott felköszöntőt a szives házi gazdára és a sok érdemekben bővelkedő polgármesterre. Vacsora után még több igen érdekes részlete volt e sikerült estélynek. Többen — persze ugy titokban — óhajtották ugyanis, hogy bár csak hallanák Munkácsyt, a hires fütty művészt

alett és zenei kiséretével lepte meg mint zerző a hallgatóságot. Igen kedvesen tán zoltak a szép kis tündérek: Diószeghy Anuska, Bulyovszky Ilonka, és Lolette herzegnő: Hnilitska Marcsuka, melynek véeztével a baba király lakodalmi diner-t renezett, mibe a jó hangulatban lévő közönség s belevegyülve még tánczra is került a sor, nely a legjobb kedélyben csak a késő éjszakai órákban fejeződött be.

— **Pályázat jegyzői állásra.** A lenondás folytán üresedésbe jött Nyék, Mályi és Ládháza községekből álló nyéki körjegyzői állásra Buthy Lajos, központi főszolgabiró pályázatot hirdet. Az állás javadalmazása: természetbeni lakás kerttel, kézpénz fizetés s átalány 2126 korona, anyakönyvi tiszteletdíj 120 korona, segédjegyző tartásdíj 200 kor., összesen 2446 korona, valamint a szabályrendeletileg megállapitott munkadíjak. A pályázni kivánók kérvényeiket f. hó 29-ik napjának d. u. 5 óráig nevezett főszolgabiróhoz nyujthatják be. A választás május 31-én lesz.

— **Köszönetnyilvánitás.** A borsodmiskolczi közmüvelődési és muzeum egylet muzeum bizottsága hálás köszönetet mond az ujabban beérkezett ajándékokért, u. m.: 1. Martinovich Róbert urtól Egerből 1 drb. 1 p. kr., 1 drb. 5 p. kr., 1 drb. 10 p. krról szóló egri városi pénztári utalvány 1849-ből. 2. Melczer László ur ő méltóságá-

sek napok óta Miskolczon időznek egyházi ügyeknek elintézése végett. — Soltész Nagy Kálmán kir. tan. polgármester ma este Budapestről visszaérkezett.

— **Katonai hir.** Csáfordi Bolla Kálmán v. b. t. t., altábornagy József főherczeg honvéd-adlátusa Vaszary Béla százados, segédtiszt társaságában körünkben időzött a a honvéd-csapatok inspicziálása végett. — Kummer Henrik vezérőnagy, dandárparancsnok több napon át Szathmáron időzött az ott állomásozó gyalogezred megszemlélése végett. — Wollenhoffer Emil honvéd ezredes, ezredparancsnok jelenleg Egerben időzik.

— **Kun Bertalan jubileuma.** Kun Bertalan ev. ref. püspököt, mint a miskolczi ev. ref. egyház 50 éves lelkipásztorát e hónap 20-ik napján fogja ünnepelni az egyház presbytériuma és közönsége. A főpásztor a jelzett napon délelőtt az 50-ik évforduló alkalmából a Kossuth-utczai templomban alkalmi beszédet tart, isteni tisztelet után fogadja a presbytériumot és a tisztelgő küldöttségeket.

— **Eljegyzés.** Bay Bertalan m. kir. honvédhuszár főhadnagy, Bay Bertalan előkelő birtokos fia, eljegyezte Kölcsey Hella kisasszonyt, Kölcsey Sándor debreczeni kir. táblai itélőbiró leányát.

— **Házasság.** Klein Dezső, városunk tekintélyes polgára, az izr. hitközség érdemes alelnöke a napokban esküdött örök hűséget Weisz Berta úrhölgynek.

— **Szinházi közgyűlés.** A miskolczi szinház részvénytársaság f. hó 13 án rendkivüli közgyűlést tart, melyen a szinház restaurálása tárgyában fognak határozni. — A közgyűlésen Soltész Nagy Albert vezérigazgató ezen tisztségéről le fog mondani elfoglaltsága és megrongált egészsége miatt. Lesz ezenkivül egy igazgatósági tag választás. Erre a tisztségre Lichtenstein László a jelölt.

— **Nőegyleti közgyűlés.** A miskolczi róm. kath. nőegylet vasárnap d. u. $3^1/_2$ órakor tartja évi rendes közgyűlését az érseki leánynöveldében dr. Tarnay Gyuláné urnő elnöklete alatt.

— **Ügyvédek közgyűlése.** A miskolczi ügyvédi kamara részéről május hó 27-én közgyűlés fog tartatni, melynek főbb tárgyai lesznek: A magy. kir. igazságügyi miniszteriumhoz felterjesztendő választmányi jelentés. Az ügyvédl kamara házi-pénztára 1899-ik évi bevételeiről és kiadásairól vezetett számadás felülvizsgálása, illetve jóváhagyása. Az ügyvédi kamara segélypénztára 1899. évi számadása felülvizsgálása, illetve jóvahagyása. A miskolczi ügyvédjelöltek egylete pénztára 1899-ik évi számadásának megvizsgálása. Az 1900-ik évi számadások eszközlendő felülvizsgálása végett a bizottság megválasztása. A volt miskolczi ügyvéd egyleti alapitványi pénztára kezeléséről szóló jelentés felolvasása. Az ügyvédi kamara 1900-ik évi költségelőirányzatának s mikénti fedezésének megállapitása. Az országos ügyvédi gyám- és nyugdijintézetnek a budapesti ügyvédi kamara által kidolgozott alapszabályok alapján való átesitése iránti határozathozatal.

— **Diák majális.** Az ev. ref. főgymnásium ifjusága f. hó 26-án tartja meg szokásos tavaszi tánczvigalmát a Népkert-Lőrödében.

— **A villamos vasut.** Május elseje óta egy uj változást hoztak be a villamos vasutnál, t. i. azt, hogy a gömöri pályához vezető személyszállitó kocsik közlekedését a Széchenyi utczán beszüntették, s igy teljesen lehetetlenné tették a közönségnek azt, hogy a Széchenyi utczáról a gömöri pályaudvart megközelithesse. Hanem megtették azt az abszurdum dolgot, hogy a gömöri pályaudvar személy forgalmát a Szeles—Mindszent utczai vonalra terelték. Igy tehát a gömöri pályaudvar villamos vasut nélkül van, mert a fő-utczai vonalon utazó közönséget nem szállitják ki a pályaudvarig,

Lieb Mihálylyal a Lengyel-féle házban laktak. Az öreg Lieb Mihály első özvegysége után elvette a borsodmegyei Keresztesen lakó Reöck családból Czeczi-liát, ki öt gyermeknek adott életet.

Ezek között az első Emil volt, ki jelenleg Nagy-Becskereken pénzügyőri főbiztos, a második volt Mihály, a ki a jelen század leghiresebb festőművészévé nőtte ki magát. A többi gyermekek zsenge korban hunytak el, de maga Liebné Reöck Cecilia is korán sirba szállott.

Villám ezredes özvegyét, Lieb Czeczi-liát Miskolczon nagyon megszerette Szathmáry Király Barna és 1853-ban nőül vette. Boldog, megelégedett családi életük rövid volt, mert a derék urnőt csakhamar elszólitotta szerettei köréből a könyörtelen halál.

A forradalom lezajlása után az öreg Lieb Mihály harmadszor is megnősült, s házasságra lépett Eötvös Erzsébettel. A házasság nem sokáig tartott, mert Lieb Mihály rövid idő alatt elhunyt. Az özvegységre jutott Liebnének öt mostoha gyermek maradt gondozására. De Liebné igen hamar megfeledkezett anyai kötelességéről, az árvákat nem gondozta s ennek folytán a gyermekeket a rokonok vették pártfogásuk alá. Igy került a kis Lieb Mihály Békés-Csabán lakó rokonához, aki iskolába is járatta, de hiába, mert a kis Miska sehogy sem akart tanulni. Ekkor adták mesterségre. Asztalos inas lett. További pályafutását nem irjuk le. Minek? Mert van-e, a ki nem ismerné az Ő dicsőséges pályafutását. Mi ugy tudjuk, hogy ilyen nincs!

MEGYEI ÉS VÁROSI ÜGYEK.

— **Borsodvármegye közigazgatási bizottsága** tegnap délelőtt báró Vay Elemér főispán elnöklete alatt rendes havi ülést tartott, melyen jelen voltak: dr. Tarnay Gyula alispán, Ragályi Béla, Radvány István, Szathmáry Király Pál, Szaffka Pál, Bizony Ákos, Déván Ottó, Hubay József, Hidvéghy Benő, dr. Katona József, Raiss Ernő, Molnár Bertalan, Kovács Lajos, Szepessy Béla stb. Az időszaki jelentések felolvasása után felolvastatott az igazságügyminiszter leirata, melyben értesiti a bizottságot, hogy Déván Ottó kir. ügyész akadályoztatása esetén Somossy kir. alügyész képviselheti az üléseken a kir. ügyészséget. Rakacza azon kérelmét, hogy ott csendőr-őrs állittassék fel, pártolólag terjesztik fel a csendőr kerületi kapitánysághoz. Több, a napirendre tűzött tárgyak elintézése után az ülés d. e. 11 órakor befejezést nyert.

— **Városi hivatalnokok vasárnapja.** A legközelebbi városi közgyűlésen inditvány fog tétetni az iránt, hogy vasárnapokon át a városnál hivatalos órák ne tartassanak nemcsak a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény alapján, hanem a vallásosság szempontjából is. Ez az inditvány figyelemre méltó és — szerintünk — teljesen méltányolható. Elvégre a városi hivatalnokoknak is módot és alkalmat kell nyujtani, hogy a templomba eljárhasanak.

HELYI HIREK.

— **Személyi hirek.** Berczelly Jenő, a kassai kir. itélőtábla elnöke, a kir. törvényszék ügykezelésének megvizsgálása végett jelenleg Miskolczon időzik. — Szent-Iványi Arpád orsz. képviselő, a tiszáninneni ágostai ev. egyházkerület felügyelője, Terray Gyula és Glauf Pál főespere-

Munkácsy Mihály

is. És ime, a hogy az asztal felbomlott s a társaság ismét a tüz köré, a szabadba telepedett, Munkácsy elkezdett fütyülni s valóban nem hiába hiresztelték őt nagy füttyművésznek e tekintetben, de valóban olyan bájt és ügyességet mutatott, hogy az egész társaság lélekzetfojtottan hallgatta. Nagy tapsvihar között 3—4 magyar dalt fütyölt el. Majd az uri társaság tánczmulatsága vette kezdetét bent a teremben s Munkácsy hangulata itt is eklatánsul nyilatkozott, t. i. ő is tánczra kerekedett és a házi asszonnyal huzamosabb ideig, kiváló jó kedvvel lejtette a magyar tánczot. Körülbelül 10 óra tájban távozott el Munkácsy az estélyről, a mely érdekes részleteivel, a benne uralkodó jó hangulattal s különönen azzal a minden részleteiben összeolvadó összhanggal, a melyet csinálni nem lehet, még ma is emlékezetes a jelen voltak lelkében. Az estélyen polgári családaink nagy részén kivül jelen voltak Albori akkori altábornagy, Teuerkauf dandárnok is és még több főtiszt a katonaság köréből.

*

Munkácsy október 21-én Mező-Kövesdre utazott, a hova néhai Schabinszky is elkisérte. Itt is több felvétel eszközöltetett Schabinszky által, melyeknek alakjait leginkább a kövesdi és tardi nép szolgáltatta. Ezenkivül lefényképezte Schabinszky a mestert Emil testvérével, majd vele lévő rokonaival együtt. Meg lett örökitve az a jelenet is, a mint a müvész Gaszner főszolgabiró vendégszerető házának asztalánál a többi meghivott vendégekkel, köztük dr. Tarnay Gyula alispánnal, akkor járásbiróval együtt helyet foglal és végül midőn távozásakor a coupé ablakából kihajolva, a lelkesen éljenző közönségtől bucsuzik. Mindezen érdekes fényképek s a többi eredeti felvételek közszemlére lettek kitéve a Schabinszky fényképészeti kirakatában, a kinek sikeres müködésével szemben a világhirü müvész többszörösen kifejezte a köszönet és elismerés legőszintébb szavait.

*

Munkácsy Mihály családjának viszonyáról a fővárosi lapok különféle változatban irtak; de egyiké sem korhü, hiteles, sőt valótlanságokat is tartalmaznak. — Lapunk munkatársának alkalma volt a nagy müvésznek Miskolczon lakó rokonától a következő adatokat beszerezni:

Munkácsy Mihály atyja, Lieb Mihály előkelő, nemes tiroli család sarjadéka volt, ki a 20-as évek elején Sóváron, a hol sótiszt volt, megismerkedett Jelenik ottani ügyvéd leányával, akit nőül is vett. Ettől származott Lieb Czeczilia, kit Plitz János főhadnagy, későbben ezred-dandárparancsnok vett nőül s boldog házasságot is éltek. Plitz János, ki vitéz, bátor, kitünő hadvezér volt s 1849-dik évi ápril 27-én Temesvár ostrománál fényes diadalt aratott — későbben nevét Villámra változtatta. — Házasságukból 3 gyermek született, de csak egy gyermek maradt, a jelenleg is élő és Szent-Endrén lakó Villám Arnold nyug. ezredes, mig a többi gyermekük ifju korban, Miskolczon sorra elhunytak. De korán sirba szállott maga Villám ezredes is, kinek özvegye a három gyermekkel együtt Miskolczra jött lakni és a szintén, de már másodszor özvegységre jutott

8-án déli 1 óráig adandók be a nevezett miniszteriumhoz (Budapest V., Hold. u. 8.) A felbontás jun. 9-én d. e. 11 ó. lesz (Vadász u. 33.) A bánatpénz 5%, mely a miskolczi kir. adóhivatalnál is letehető. A feltételek, tervek, ajánlati minták Herczeg és Baumgarten bpesti épitészeknél (VIII., Köztemető u. 4.) kaphatók. Nem mutatja a helyi ipar iránti tekintetet, hogy Miskolczon, a hol az épitkezés történik. A terveket, feltételeket nem lehet megtekinteni, avagy a miskolczi iparos időt vesztegessen és költségeskedjék még ezért is?!

— **A nadastyán egylet zenekara** vasárnap fog először játszani a nyilvánosság előtt. D. e. 10 órakor a minoriták templomában zenés misén fogja bemutatni eddigi haladását, utána pedig körmenetet tart a városban. A zenekart Zitterbarth Alajos zenetanár tanitja, karmestere Steinhübel Alajos.

— **Jótékonyczélu gyermek ünnepély** volt vasárnap este a Seper szálló nagytermében. Ott láttuk Englisch-Popperich altábornagyot, Nachotzky, Kummer vezérőrnagyokat,

lották Gelej vidékét, s különösen Gelej két lakóját Bársony és Tóth nevü ottani gazdákat, akik typikus magyar arczélük miatt ismeretesek és feltünés tárgyai voltak. — A polgármester azon kijelentésére, hogy megviselte ugyan őket az idő, s talán ruhájuk miatt sem volnának alkalmas felvételi tárgyak, megjegyezte a mester:

— Az nem baj — a ruhabeli különlegességeket még jó áron meg is vesz em. — Igy Kolozsvárt is 10 frtért vettem egy avult tüszőt, mire aztán megjegyezték, hogy ha haza kerül az eladó, egy 24 óra alatt fél Oláhország Kolozsvárott lesz s a jó vásár reményében mind behordják az ócskaságokat.

*

Munkácsy még hétfőn október 22-én el akart utazni M.-Keresztesre, hol Rökk Antalt és családját kivánta meglátogatni [illegible] bánalmára azon[illegible]

Négy törvényjavaslat.

Miskolcz, május 10.

lamentáris keresztülvitelének nagy munkája, az uj anyag ugyszólván csőstűl ömlik a törvényhozás asztalára. A képviselőház ülésein e hét elején egyszerre négy törvényjavaslatot terjesztett be a kormány; mind a négy javaslat nagyfontosságu, mind a négy közgazdasági jellegű. Azok a minisztériumok, melyek az országnak egy-egy közgazdasági ágát vezetik, téli munkálkodásuknak produktumát vitték a törvényhozás elé s az ország örvendve konstatálja, hogy ez a munkálkodás minden tekintetben hasznos és produktiv volt.

*

A közvetlen hatás és általános jelentőség szempontjából kétségkivül a pénzügyminiszternek az uj járadékkibocsátásra vonatkozó törvényjavaslata megemlitést és méltatást érdemel. Egy hét előtt részletesen foglalkoztunk e helyen az emisszió ügyével s most nem kivánunk ismét bőven irni róla. De hangsulyozandónak véljük, hogy a szakkörök és az egész ország nagy bizalommal néznek az uj járadék-kibocsátás sikere elé; ugy szólván megvannak győződve róla, hogy ez a művelet csak erősitheti pozicziónkat a nemzetközi pénzviszonyokban. Sőt a nyugoteurópai nagy piaczok is bizonyos respektussal tekintenek Magyarországra, mely elég biztosnak érzi magát s államhitelét arra, hogy az esztendőkön át tartó pangás után kezdeményezően lépjen fel a nemzetközi pénzmüveletek terén s ugyszólván kiváltsa azt a financziális erőt, mely a viszonyokban kétségkivül megvan, de elernyedten szunnyadozik. Nincs kétség benne: bizonyos koczkázattal jár ez a kisérlet, ámde mig egyrészt a legjobb kilátással fogunk hozzá, másrészt rendkivül sokat nyerhetünk vele államhitelünk nemzetközi nagyrabecsülésében. Május havának nem is lehet érdekesebb, fontosabb és nagyobbszabásu eseménye közgazdasági életünkben, mint ennek a müveletnek lebonyolitása, amely elé ép ezért méltán néz a legnagyobb érdeklődéssel az egész nemzet.

1900. május 11.

hanem a gőzmalomnal leszállitják; viszont az érkező közönséget sem szállitják be a pályaudvartól s igy a közönség kénytelen begyalogolni a gőzmalomig, mert csak itt ülhet villamosra. Botrányos állapot ez, mely bosszantóan sérti a közönség érdekét. Végre is a villamos vasut igazgatósága ne feledje, hogy ő van a közönségért s nem megforditva. Épen ez okból sürgősen követeljük a régi rend visszaállitását, mely jobban megfelel az igenyeknek. A villamos vasut igazgatósága ne keresse mindig azt, ami neki kellemesebb, jobb és jövedelmezőbb, hanem azt, ami a nagy közönség jogos igényeit kielégiti.

— **Árlejtés.** A miskolczi m. kir. állami polgári és kereskedelmi iskola kibővitésének munkálataira árlejtést hirdet a vallás- és közoktatásügyi minszterium. Az előirányzat 91936 kor. 24 fill. Ajánlatok junius

*

Munkácsy Mihály utolsó miskolczi látogatása 1891. év október havában volt, mikor is az ezredéves kiállitásra készitett »Honfoglalás« festményéhez szükséges adatok gyüjtésére tartotta országos útját.

Munkácsy Mihály 1891. évi okt. 19-én az éjjeli vonattal érkezett városunkba s igy az ünnepélyes fogadtatás, melyet óhaja daczára nem kerülhetett volna ki, elmaradt. Az indóháznál fivére Munkácsy Emil, akkor még pénzügyőri biztos, fogadta, kivel aztán a városba Munkácsy Emil lakására hajtatott.

*

A mester legelső utja a temető felé vezetett. Ugyanis a mindszenti róm. kath. temetőben a fiui kegyelet emelte hatalmas gránit oszlop jelzi örök nyugvó helyét a drága szülői hamvaknak. Vasárnap reggel 8 és 9 óra között jelent meg Emil testvére kiséretében a világhirü müvész-fiú a szülői hamvakat takart sirhalomnál, hogy ott leborulva, a fiui kegyelet hálaérzetével imát rebegjen és áldást kérjen az ott lent porladozók drága emlékére. A kegyeletes megemlékezes végeztével rövid sétát tett a mester a sirkertben, mely alkalommal az épen az édesatyja sirjánál levő Doleschall Gabrielle úrnővel, — a kit, ennek néhány év előtt párisi látogatása után — azonnal felismert, — rövid ideig udvarias társalgást folytatva, elhagyta a temető helyet.

*

A mestert vasárnap már a déli órákban felkeresték a család tagjai, majd a déli órákban Szathmáry Király Barnabás tett nála látogatást, kit a rokoni szeretet melegével fogadott. Ugyancsak a déli órákban tisztelgett nála Soltész Nagy Kálmán kir. tanacsos.

*

Hogy a mester minő szerény volt, fényesen illusztrálja, hogy a Szathmáry Barnabás előzetes bemondására, hogy a város polgármestere a város nevében kivánja őt üdvözölni, a tisztelgés e nemét elfogadni vonakodott, csak midőn biztositották arról, hogy ez nem a szokásos udvariaskodás, de a második szülőföld vonzalmának nyilatkozata kiván lenni, fogadta el a tisztelgést, ritka szivességgel tüntette ki Soltész polgármestert.

*

Vasárnap és hétfőn édes testvére, Munkácsy Emil házánál ebédelt. — Az ebéden mind a két napon kizárólag a családhoz tartozók vettek részt. Vasárnap délután ugyan-

1900. május 11.

csak rokonai társaságában meglátogatta a kies Hámor-völgyet és elragadtatással nyilatkozott, látva a természet pazar gazdagságát, szépségét.

*

Munkácsy, mint ösmeretes is, tanulmány felvételek czéljából utazta be az ország egyes vidékeit. Körünkbe ugyan a rokoni szeretet kötelékei vonzották, mind azonáltal itt is megkisérlette a nagy festményéhez szükséges alakok kiszemlélését. Vasárnap és hétfőn országos vásár lévén, fivére társaságában kihajtatott a vásárba s szemle alá vette a vásárosokat, azonban alkalmas modelt nem talált.

Szathmáry Király Barnabás és Soltész polgármester figyelmébe ajánl-

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

Irod

Neines bírálat
Munkácsyról Vas.
Ny. 1870 237 l

Munkácsy Mihály

mod.

Böhöm György. Munkácsy Mihály. Világ 1911. ~~184~~ junius 18.

Munkácsy Mihály

vodelu

~~Ko~~

Crobor Béla. Krisztus Pilátus elől. Munkácsy Mihály festménye Budapesten. A nagyközönség számára tisztelettel rendezett ünnepélyes emlékül. 2 r. 1882. Budapest.

Munkácy Mihály

vrd
Ignandi Mihály. Ma-
gyar szellem élet. Pest
1892. 114—119 l. a
mű-egy arcképével

Munkácy

rod

1

Vas kp. czi: 7071

és 7101 Egyed

Murray

rod

Vaslyn 1902. 29 l

Munkácy

irod

Vas Ujp 1900. 385 l.

Munkácsy Mihály

vád

Munkácsy Mihály

halála. Vas. Ujs

1900. 296 l.

okv. falh

Murracz

rod

Vaskup 1601. 329 l.

Munkácsy Mihály

wol

Vas. Lys 1897.666

Mun Rec

rod

Das Lys 1901. 377.

Mendacity

rec'd

Lo 465

Munkacs, Ch

círód

Crobel 29 h

Munkácsy

mod.

Dr. Lázár Béla. Munkácsy Mihály szülőházáról. Vas. Lap 1893. 38-39 l.

Munkacsy

von

Van Up 1893. 164 l. 239 l.
319 l. 340. l.

Munkácsy Mihály

od

Dr. Lajta Béla. Munkácsy Mihály élete és munkái. Vác Uj 1893. 301. l

Munkácsy M

Var. Lyp 1893.
643.l.

Munkácsy Mihály

vrd

Petrai Gyula. Munkácsy Mihály. Vas Ujs 1894. 69-70 l. Lejegyzés.

Munkácsy

lorad

Szász Károly. Krisztus Pilátus előtt. Munkácsy Zéjdner. Vasvár 1900. 283 l. (vers).

Munkácsy

Vas Gy 188 7 65. l.
106. (Halálozása). 137. l.
154. l. (169. l. Munkácsy Budapesten). 185. l. (Munkácsy
oltárképe a kendavári templomban). 258. l.

Munkácsy

laid
2

Mécsarok

2900. 214.
234.

Munkácy

vod

Vas. hyó 1878. 76. l.

Menkácy Ant

8°d

Ost Vrley 1900.

594. archiv

Munkácsy Mihály

~~ad~~
2

Dr. Kovácsi Dénes. Gróf Andrássy Gyula mauzoleuma. Vas. Ujs. 1894. 691.

[illegible]

Munkácsy M.

vod

Vas. Ny 1887. 354. l. 372

Munkácsy Mihály

A Golgotha ban, repr.
vas. nyv. 1878. 183 l.
nörggel.

Munkácsy

Milton tollba mondja az „Elveszett paradicsomot” leányainak. fa, rajz. Vas Nyír.

1878. 617 l. (Novággel)

Munkácsy Mihály

vád

Munkácsy Mihály atelier. Mű vezet (Szabó Péter) 1900.
1087 l.

---

vád

Munkácsy temetése. n.o.t. 1900.
1250. lap.

Munkácsy Mihály

Liszt Ferenc

Tűrt strázsa archépeit fel-vette, mégpedig az elsőt most ugyanúgy a múzeumnak Tűrt. Az elő-bi régiben készült oda.

Uj Munkácsy-kép a Nemzeti Múzeumban. Művészet (Szabó Béla) 1900. 1006 l.

Munkácsy

vid

Vasárnap 1895. 423–425.

(A sztrájk).

Kajmellérlettel

Mikołaj Rej

Lud

Vas Zyp 1895. 388.l.

Eggpol-

Mme Laissy Mily

Ugöncrozás.
Kézirat, folio.

Veszi Munkácy M. 1868.

Munkácsy

orosz fogságból. Ruszanov
Hainára érkezett
megjelent a Va-hyácinba-
az szedeti a köt. Egyes
nietszetgyűjteményében

Murray

rod

Varsy 1901. 297.

Munkácsy

crod

Z

Ö. A jövőhatalom.

1894. 265–6

Vas. 2p

l. kéjpel.

Munkácsy Mihály

A falu bűne. olajf.
fam. repr. Vas. Ujs.
1877. 660. l (Novággal)

Munkácsy Mihály

Foglyokkal vizsgáról
(Zelenet, Bécsi levél
életből) Walla Pá-
metszetben repro-
Vas. Ujs. 1874. 69 l

szerzői

Irodalmához

Toppoly szállítmány
(Munkácsy Mihály
vázlata) Vas.
Ujs 1874. 70 l

Murawiy

Lud

Murawiy legyzatt
festmeje. Vas. Ujs
1876. 316 l

Munhaer

und

Vaz 902.739

Munkácsy Mihály

írod

Gotha. Vaity

1894. 25 ném

lépcsőlábtettel

4/7 fl

Munkácsy Mihály

Lod
Ny

Dr. K. D. Munkácsy
„Honfoglalás" avagy
átvétele. Vas Gy.
1894. 141-2-1.
Q Keppel.

Munkácsy M.

vrd

K-ny Ö-n. Munkácsy
első vázlata a „Honfoglalás"
-hoz. Vasárnap 1894-
177-172 l. 3 Egyel.

Munkácsy

rod

Vasárnap 1902. 815.

835–836 l

Munkácsy

and
2

Vas. Lap 1894. 98 l.
112. 128. l. (Munkácsy
Budapesten). 142. l.
155. l. 159. l. 161. l.
175 l. 176 l. (Eggel).
217 l. 237 l. 289 l.

Munkácsy M.

und

Paris, 1894.

419 l.

Munkácsy Mihály

vol

Vasárnap 1905. 253

Munkácy Mihály

vrah

Vasárnap 1895. 93 l

[illegible]

[illegible]

[illegible] (83-1930)

Munkácsy Mihály

irod

Kacziány Ödön.
A „Honfoglalás"
Vasthy. 1894. 10.
Nain. a mű-erő
arckepével.
A Honfoglalás elsőrendű
dolgozásait s bebeszélés
állapotban való repro-
val.

Munkácy Mih.

özv. Szárthai Istvánné. Munkácsy Mihály.

Vas. Up 1895. 15.

Vain. Repertel.

Munkácsy

A bécsi művészeti múzeum
festménye készült magyarul
kép repr. Vas. Ujs
1890. 369 l.

Munkácy

vol
2

Vas Gp 1894. 565 l

Munkácsy

ipod

Vasilyp 1894. 5498.

Munkácsy

corod

Z

Vas Ny 1894.

7371.

Munkácsy M.

rod

Gonda Dezső: Munkácsy Mihály. Katalógusa a mester párisi műtermében. Vas. Szemle 1890. 373-74 l. Rajzokkal.

Munkácy M

od

Simko Zoltán. Krist-
us Pilatus előtt. F
Budapest. 1897.

F Munkácy M. - fest
maje.

Munkácsy Mihály

vrod

—v.— Kuhovicza pattog-
tatás, Munkácsy Mihály-
tól. (Keppel.) Hazánk
és a Külföld 1866. 265 és

272 l

Munkácsy Mihály

írod. okv. cím

Műszaknak 1900. 17 szám.

~~és 18 szám~~
és 19 szám. 261–263. l.

az itt levő ellenőrzés az ellenőrzés alapja.

Nehány nagyobb napilap 1900. május 1-től olvetlenül átvéreudő.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Munkácsy Mihály

vrol

Lyka Károly. Munká-
csy művészete.

Művészet 1900. 220–222.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Munkacsy Mihály

Lwów

Miesięcznik, 1900 379
380
382

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
láírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

ved
2

Évkönyvek 1900. 348. l
(Munkácsy Mihály utca Budapesten. – A pécsi Munkácsy emléktábla)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191.....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Murray

Mod

Mnemosyne 1900, 332
333.

.....*műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg nen

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy

vod

Zsilinszky Mihály. Munkácsy gyermekoraból
Magyar Halon (1880) V. 258-265
l. Bjerkel és
Munkácsy arcképével.

Munkácsi

Letrajza:

Ostay: Műszemle
Műszaml. 1868. 91–
92. l.

Munkácsy

irod
-v.- Jlusviti öntöjes.
(Keppel) Haraunk a
Kuff. 1866. 201 e.
206 l

Munkácsy Mihály

irod

L. Nemet csodaboga-
ras Munkácsy Mihályról.
Uj Idők 1904. 32 sz

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

vezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

Levél

Munkácsy Mihály levele. Párizs 1879. okt. 30. Kőfali Ernst Lajos. Modern művészet 1905. 17. l.

.....*műhely.*

yfőnökség!

v.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu.....

am.

évi .....hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Munkácsy Mih.

rod

Kiss Lajos: Munkácsy Mihály élete és művészete. Felső kereskedelmi tanfolyam emlékkönyve. 1905. 88–102. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191.....é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ..... , 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácy Mihály

Írói
a
Egyetemes Philologiai
Közlöny. 1909. 478 l

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi

.....

tanu.

.....

tanu.

Jelentem, hogy .....

Munkácsy levele

Szod

Nemeczi Lajos. Szve-
retlen Munkácsy-kéjek.
Aradon. Uj Idők
1905. 18-7.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191 .....

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy

lásd

Egyetemes Philologiai Közlöny

1899. 591 l.

592 l

Munkácsy Mihály

vő

Rippl Rónai József

Emlékezések. Napló

1910. II. 1822. l

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áirása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

laud dr.

Egyetemes Philologiai Közlöny

1898. 617 l.

Munkácsy

Irod

Polit. Heti levele

1895. 4417 (Munkácsy
hazajövetele)

.....*műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

lásd ott.

Egyetemes Philologiai Közlöny

1895. 522. 523 l.

nagy irodalom

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191.....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

lásd. ösz.

Egyetemes Philologiai

Közlöny

1897. 21 köt. 592 l.

Munkácsy Mihály

Szod

Richter Aladár. Munkácsy Mihály Neuilly-ben. Szinnyei Kishont

1892. 25 r.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191.....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

Régi ház

Egyetemes Philologiai Közlöny

1892. 550.

551 l.

.... *mühely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Miksa

dárd

Egyetemes Philologiai Közlöny

1894. 556 l.

.....*műhely.*

...főnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

...um

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy

Szöd

Bi 210.l.

őreálliskola igazgatóságától.

esitő.

..... *osztályu tanuló a*

.....

.....

l elégtelen előmenetelt tanusitott.

.....

..... *hó* .....

osztályfő.

Munkácsy Mihály

1904

Krisztus a Kerestfai. Ország Világ. 1884. 572. l.

Munkácsy

1) Árpád. rajz.
2) Liszt Ferenc "
4) Dóczy
5) Szvdahelyi k. ard. oltár
6. Szarvalép. rajz.

Ernst

1

Murray

Laid

Artes 2068a

u. N. Mus.

2i Artes 2068

u. O.

Murarczy Mihály

Lad

Cat. spec. 31

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191 ..... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

ellene, hogy Munkácsy — zsidó volt. Csak ez évben jelent meg két nagy kritikai könyvben a zsidó-Munkácsy legenda, persze azért, hogy az antiszemita érzelmekre hassanak. Mindezt a német kritika teszi. A francziák között a modernség propagálói hasonlókép csak a nagy vásznak, az operai jelenetek rendezőjét látták benne, de eszközeik sokkal nemesebbek voltak mindig. A divat azonban rájuk is ránehezedett és nem tudták meglátni Munkácsy nagy kvalitásait.

Megjön még Munkácsy rehabilitásának az ideje! Megjön bizonynyal. De ma még arra várni kell.

Ma Munkácsy értékevesztetten áll a nagyvilág előtt. Ime egy példa. A Staates-Forbes kollekczió egy része a nyáron a londoni Grafton Galleryben volt kiállitva. Ott volt Munkácsynak érdekes, szép hollandi genre-je is: „Bor, asszony, ének". A képet Forbes magától a mestertől 35 ezer frankért vásárolta. Kimutatták e sorok irójának a megboldogult amateur könyveiből. Hónapokig volt a kép kiállitva Londonban. A legnagyobb ajánlat, melyet kaptak rá, 5 ezer frank volt. És ez, a mai Munkácsy értekelés mellett, még nagy árnak mondható!

Magyarországnak tehát e pillanatban nincs egyetlen elősmert mestere sem.

Ezt a szomoru tényt konstatálva, azonnal felébred bennünk a kérdés: hát ez igaz? Hát csakugyan nincsenek nekünk mestereink?

Vannak. Első sorban Paál László, Mészöly Géza, Szinyei-Merse Pál. Ők a mai európai izlésnek is megfelelnek, mind a három teljes, kész, egymástól nem függő, nagy egyéniség, az uttörők sorából, a mesterek mesterei, mind a három sajátosan magyar, nemzeti érzést kifejező művész. A szenvedély, mely Paál képeiből kicseng, a magyar lélek rajongása; a szomoru melancholia, mely Mészöly napsugaras

Balaton-képeiből felénk zokog, halk, elfojtott sirámokban, a magyar népdal szomoru kesergése; a jókedvü kaczaj, a kicsapongó vigság, mely Szinyei-Merse Pál müveiből kihangzik, a magyar ember hirtelen fel-felhangzó, szilaj csárdása. E három magyar tájképfestő, szerencsés harmóniában, együtt adja a magyar művészet sajátos egységét. Mind a három kész, igaz, hatalmas egyéniség. Az egyik még él, s hál' Isten, ujabban frissült erővel alkot. A másik kettő azonban halott, de azért a mienk mind a kettő, s a magyar művészet igazolására kitünő példák.

Kétségtelen, hogy ha nekünk jeles mestereink vannak, nem szabad őket tovább véka alá rejteni. Igazolni kell, hogy a magyar szellem nem merült ki Munkácsyban, hogy mellette éltek és élnek nemcsak fiatal tehetségek, de befejezett — sajnos — a külföldön ismeretlen nagy egyéniségek is.

A magyar kultura virágait be kell mutatni a külföldnek, s erre a legjobb hely, a művészet modern középpontja: Páris.

Magyar kiállitást rendezni Párisban, szép eszme, többen megpróbálták, de eddig senkinek sem sikerült. Még hivatalos közbelépéssel sem.

Most alkalmunk van jelenteni, hogy három évre beosztva, sikerülni fog a három nagy magyar mestert Párisban, a legelőkelőbb szalonok egyikében, Georges Petitnél bemutatni. E télen, február 16-ától márczius 1-ig lesz az első kiállitás, a mely alkalommal a francziákhoz legközelebb álló és igy érdeklődésüket bizonyára felébreszteni képes nagy magyar mester: Paál László kerül bemutatóra.

Paál László életrajza nemrég francziául is megjelent, Dr. Lázár Béla irta, s a könyv oly nagy érdeklődést keltett, hogy ennek hatása alatt szerkesztőnk elhatározta, hogy egy Paál-kiállitás rendezését megkisérli.

Az eszme Párisban a mértékadó körökben nagy érdeklődést keltett. A franczia Paál-képek tulajdonosai, a kik közül ujabban is többen jelentkeztek, sürgetik és támogatják a kiállitást, s igy kétségtelen, hogy a mester legjobb műveinek válogatott gyüjteménye a magyar mesterek sorozatának kitünő beköszöntője lesz.

Esztendőre, ha Mészöly életrajza is megjelenik francziául, folytatni lehet a kiállitási-cziklust Mészöly-kiállitással, hogy végül Szinyei-Mersét mutassuk be.

E három nagy mester a magyar szellemnek fényes diadalt fog szerezni. Kétségtelen, hogy e vállalkozás nagy erkölcsi haszonnal fog járni, csak kivánatos, hogy mindazok, a kik azt elősegiteni hivatvák, a siker érdekében lelkesedéssel buzgólkodjanak.

A MODERN MŰVÉSZET IRÁNYAI. A karácsonyi könyvpiacz érdekes ujdonsága lesz Lyka Károlynak, a Művészet szerkesztőjének, ily czimü, a Kisfaludy-társaság által koszoruzott pályaművének megjelenése. A kis könyv, jellemző illusztrácziókkal diszitve, Singer és Wolfner kiadásában fog megjelenni. A mű bizonyára méltó párja lesz Lyka másik művének, melynek Kis könyv a művészetről a czime.

Minden nagy művész a természetet uj és egyéni interpretálásban adja elénk. ZOLA EMIL.

Első sorban az uj formák teremtésében rejlik a zseniális teremtő művész kritériuma.

LIEBERMANN MAX.

Valakinek szemére vetni, hogy egy régebbi művészből indult ki: egyszerüen nevetséges. Mindig valakinek a fia vagyunk. ZOLA EMIL.

CORDON CRAIG. A Nemzeti Szinház rendezőjének ‚A festő a szinpadon' czimü czikke szinte aktualitást nyer azáltal, hogy ép most nyilt meg Bécsben, Miethke szalonjában, a modern dekoráczió fejének, Cordon Craignek kiállitása. Az angol művész, a tökéletes illuzióra törekedik, de nem a hamis realizmus segitségével. Kiállitott rajzai, vázlatai igazolják, hogy ő festői gondolatokat akar megeleveniteni a szinpadon, a lélekre hatva, stilisztikai eszközökkel olyan lelkiállapotba ringatván nézőit, mely a darab szellemének felel meg, a nézőnek titkos érzéseit keltvén életre. Ha Oféliát fehér ruhában odaállitja egy hatalmas kettős ivezetü ablakba, levegőhatást teremtve, a leányt annál szánalomra méltóbbnak találjuk a méretek által elnyomva. Ilyen eszközökkel dolgozik Craig, s most gondoljunk a pesti szinpadok realisnak kikiáltott izléstelenségeire... az út tehát nyilt: modern szellemet követelünk a szinpadtól is!

Israels harmincz év óta lakik Hágában és a muzeum utjába esik. Egyszer a hires Delfti kanális előtt állottam véle, mely a muzeum egyik legfőbb büszkesége, egyébként is a holland művészet leghalhatatlanabb alkotása. Israels hirtelen hozzám fordult:

— Ki is festette ezt a képet? Ah, igen, Van der Meer . . .

Aztán közönyösen tovább haladt. Ez napnál fényesebben igazolta, hogy az élet e ragyogó visszaadása, a finom kivitel ez összehasonlithatatlan gazdagsága sohasem tett reá nagy hatást. A nagy művész a mások művészetében is önmagát szereti.

VEIT VALENTIN.

A festő egész életén át azon van, hogy ura legyen a technikának, de nem önmagáért, hanem azért, hogy a technika révén kifejezhesse képzeleti képeit.

LIEBERMANN MAX.

hogy a dekorálás teljes reformja nem késhetett tovább. A modern festő bevonult a szinpadra, a hol tradiczionális jogai voltak s a modern dráma dekorálása mellett a klasszikai műsor feltámasztásában is oly nagy szerep jutott neki, hogy a mikor Reinhardt berlini szinigazgató fölelevenitette Lessing Minna von Barnhelmjét, dekorácziók és kosztümök már Menzel tervei szerint készültek.

A modern dekorálást mindenekelőtt a valódiság jellemzi, de a művészi értelemben vett valóság, hogy tudniillik mindent a festészet eszközeivel akar kifejezni, a mely törekvésében természetesen számol a szinpad specziális követelményeivel. Tehát nem realitást akar adni, a mi ugyis lehetetlenség, hanem illuziót. Nem hű reprodukálással akar hatni, hanem szuggerálni próbálja a nézőt. Proporcziók, vonalak, szinek segitségével a maga sajátos módja szerint eleveniti meg a drámai szöveget, a melynek lelkét ugyszólván transzponálja a maga művészetébe. Tehát nem illusztrál, nem dekorál, hanem a szó szoros értelmében alkot. Még az intérieurök is lassankint megszünnek másolások lenni s talán nincs messze az az idő, a mikor például Marivaux darabjait Watteau stilusában kapjuk meg a szinpadon, s a rokokó budoár nem lesz többé festett utánzat, hanem a rokokó motivumok önálló, művészi feldolgozása s a drámai szövegekkel való teljes harmóniája.

Az angol Gordon Craig (Ellen Terrynek, a nagy angol művésznőnek fia), a franczia Jusseaume (a kinek Antoine a Lear király csodálatos diszleteit köszönheti), a berlini Walser Károly és a bécsi Roller e modern művészetnek olyan próbáit adták, a melyek már nem kisérletek többé, hanem valóságos, nagy, művészi eredmények. A festő számára itt egy uj tér nyilt meg és egy uj festésművészet. A szinpad lassankint annyira a festőművészet igézete alá kerül, hogy mig félszázaddal azelőtt a szinész mindenáron plasztikai művész is akart lenni, ma már sokszor a festészettel kaczérkodik s Duse Eleonóra vagy Gysold Gertrud némely momentumban nem akar egyéb lenni a szinpadon, mint egy hatásos szinfolt vagy eleven ornamentika.

Dr. Hevesi Sándor.

Munkácsy Mihály

MŰVÉSZETÜNK A KÜLFÖLDÖN.

Nemzeti önállóságunknak és művelődésünk emelkedett szinvonalának bemutatása a külföldön kétségkivül egyik fontos feladata a magyar közélet vezető férfiainak. A magyar kultura vezetői nem is mulasztottak el egyetlen kinálkozó alkalmat sem, első sorban a világversenyeken, hogy külön kiállitásokkal a magyar kultura sajátos fejlődését bemutassák.

A kultura virága a művészet. Magyar művészetről azonban a világ nem akart tudni. A külső körülmények pedig ennek a felfogásnak kedveztek. Munkácsy Mihály volt az egyetlen mesterünk, a kinek hirneve bejárta az egész művelt világot és a kilenczvenes évek elejéig mondhatjuk egész Európa meghódolt lángelméjének. Az ő hirneve mellett sem itthon, sem a külföldön nem érvényesülhetett senki, sem Lotz, sem Székely Bertalan, sem Mészöly Géza. Szinyei-Merse Pál visszavonult, Paál László fiatalon elpusztult. A magyar művészetet kizárólag Munkácsy képviselte.

Az ő szomoru sorsa s tragikus halála után e hirnév hirtelen megcsappant. Mesterséges eszközökkel elkövettek mindent, hogy a piedestálról lerángassák. A ki pedig az életversenyből kidől, ujabb erőpróbákkal nem czáfolhat rá a rágalmazókra, annak vesztett ügye van. A Munkácsy-lekicsinylés halála óta egyre tart. Egyik vakbuzgó támadója, halálakor irt nekrológjában, meghatottan irta, hogy volt idő, a mikor az ő zászlaján is : „die Überwindung Munkácsy's“ jelszó állott, noha voltak Munkácsynak kvalitásai is. (Muther, Studien und Kritiken. II. köt.) A Munkácsy-lebecsülés azóta nemes és nemtelen eszközökkel egyre tart. Eleinte eszthétikai érvekkel hozakodtak elő, — de egy-egy Munkácsy-kép kiállitása halomra döntötte eszthétikájukat. Mostanság azzal dolgoznak

Modern művészet
I köt. 1 szám.

Munkácsy

ivel

Böh. 66 l

Munkácy Mihály

vad

Munkácy Mihaja az
endemichi Mögszinteres-
ben. Vaszy 1900.
346 l. Eszpel.

Munkácsy könyv

lásd az irodalom tanulmányi-
ból

Szinnyei IX. 390. l.

Munkácsy Mihály

Sződ

Pachmayer Gyula. Mozart vőpercei. Festette Munkácsy Mihály. Bondayer Heinde, 1886. 46.k.
466 – 473. ll

magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

Munkácsy Mihály

ered

Torontál 1903. 138/2
(Munkácsy-reliquia
Torontálban).

.....*műhely.*

vfőnökség!

v..... hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ım.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

Irod

Harsányi Pál. Visszaemlékezés Munkácsy pályakezdésére.

Muzarnok, 1900 218–220.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191 ..

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

Szod

Odry Lehel Munkácsy Mihály mint mes. Vas. Ifj.

1908. 323. l.

Munkácsy Mihály

Irod

Ligeti Antal. Munkácsy Mihály ifjúsága. Budapest. Kenyle

1891. 65. kötet. 321–344 lap

Csekly fel is használandó

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191.....év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

Munkácz

von Vas. Gy. 1899.

875 e

Munkácsy

und

Vas Up 1900. 436.

Andrásy

nad

Osvaj Vlag. 1871. 16 l.

Eötvös

Munkácsy

urod

Vas Zs. ~~Ho~~ 1899. 858.

Munkácsy

Mod

Va. 2p 1800. 738.

Munkácy Mihály

írod

Dr. von der Helm.

Munkácsy Mihály utolsó napjairól.

Vasárnap 1900. 326 l

Munkacsy

und

Vas Lyp 1900, 333.

Munkácsy M.

irod

Vas. Ny 1888. 533 l

Munkácsy M.

von

Vas. Ny. 1888.

8441.

Munkácsy Mihály

wod

Vas. Ujs. 1888. 302. l.

Munkácsy M.

rod

Z

Vas Lajos 1888.

7251

Munkácy

und

Van Eyk 1899. 782

Numerácy

rod

Lekcerty Beregvárnegye

III K. 859 - 860 l.

Munkácsy

erős

2

Benczúr Kata. A

bártfai Lieb család

Varsány 1899. 3. szám.

Murásy Imre

vrd

Aldor Imre. Murásy M. és Szalonhai-a. Fő kapitány. 1870. 107 szám.

Munkácsy

Schola cláv. de fest-
ugye ute metszette
unger W. Rerhaver
folio

Munkácsy.

Az ugyanerd. festő-
fest. ute Erdélt fam.
repr. Vas-Ujj 1879.
652 l. (Növezgel.)

Munkácsy M

no 1

Vas. Ny 1893.728(
(Munkácsy Árpád
Egyé).

Munkácsy

und

Van Zyp 1894. 45 l

Munkácy

vrod

M. Gannx 1897.

762 a 763. l. Egyel

Murray

Lred

Flock. 4ol

Murray

und

Band. 108. l

Munkácsi

Ungd

Müller v. Königswarter.

Föv. Lapok 1871. 1286–1287 l.

Munkácsy

A első látogatók
repr. vas. ívs
olajt
1879. 75 l. szöveggel.

Munkácsy

und

Vas Lap 1903.

144-145 l.

Szpitzer

Munkácsy

IROD.

Van Zyp 1896. 879 l

Murray

čísl
2
Vas Zp 1886. 129. l.

Munkácsy

IROD.

Munkácsy betegsége.

Vas. Ny 1896. 75 fl.

Munkácy

IROD.

Vasly 1896. 7731

Mentkaczy Rużdy

Źród.

Kejtżmin. Kiel. Var. Nys

1879. 12. l. 28 l 107 l. 123 l

139. l. 291 l. 292 l 532 l

548 l. 566 l. 582 l. 596 l.

627 l. 725 l.

Munkácsy Mihály

IROD.

Kép Gula Munkácsy. Az Genuv 1897. 7 szám. arckép.

Munkacy M.

IROD.

Munkacy Mihály.
u. Genius 1894.
I. Izzain. arckép

IPOL

Munkácsy Mihály

Fáklyás menet az arcok alatt immaszfer.
Munkácsy rajza után
Rosenthal fametszet.

~~[illegible]~~
repr. Vasárnap
1867. 433 l

Munkácsy Mihály

Lány akt

Vas. ügy 1910. 46 sz.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

délyezem:

.....

ök vagy helyettesének
aláírása.

nta. — Endrényi Imre, Szeged.

Munkácy

Honvédtoborzás 1848-ban Munkácy festménye rézmetszet szöveggel. Vas. Nyp 1871. 525-526. l

Munkacz ~~[illegible]~~

rod

Vas. nyj 1879-79 el

Munkácsy Mihály

Szod
Z

Finkó József: Ecce Homo. Munkácsy M. legszebb festménye. Budapest. 1897.

Ugyanaz Budapest 1899 be
M.

[illegible]

[illegible]

Lakratos. III. 150 l.

Munkácy

ered

Munkácsy Mihály élete és
Vol. Vas Ujs 1900.
279 l. — 282 l.
eredeti felh.

Munkácsy Mihály

rod

Szana Tamás ( ).

Vas Zsp 1900. 18 szám
3 arckrepül s'szamos
Eppel.

eset felh

Munkácz y Kubaj

crol

Vao Up 205. 582

Munkácy

Črod

Spěch

Munkácy

forrás

Váradi Béla:

Krisztus vérlat Munká-
csytól. Vasárnap
1900. 325–326 l.

Egyéb.

Munkácsy

und

Xanthus Doloschall Gabriella. Kásogatási Munkácsy Mihály vás.
Ugy 1900. 324-325 l

(Munkácy)

iod

(?) Valóla. Vas.

Szp. 1900. 314 –

315 l. Épülettel

folh

[Numeracja]

[od]

[i] arcrkejai-

Vas Zp Chro. 307 P.

4 arcrkejet

Munkácsy

und

Var.-Sp. 1900. 19.

Hans Eppel

Munkácy Mihály

irod.

A nemzet trónörökösnője Munkácsynál. Vas. Ujs 1880. 361. l

Munkácy Mihály

1884. Párs.

(94) Szivárlat az iparegyesület szatatzkhoz. (Festette 1867-ben) Eladó

Tavaszi kiállítás 1884.

Munkácsy Mihály

1877. ~~Párs~~ Párs.

(263) Ujoncok. 10000 frank.

(296). Saját műterme. 25000 frank

1877. téli kiállítás

Munkácsy Mihály

1888. Párs.

1. Egy pillanatnyi felbevülés. Olaj. Sedelmeyer Charles kulajdona.

Ötj. Kiállítás II. 1888.

1890. Párs.

(207) Liszt Ferenc arckép. Olaj. magánt.

(340) Női arckép. Olaj. magánt.

Téli Kiállítás 1890.

1892. Párs.

(71) Tanulmány a murciai földrengésher. Olaj. Goupil

Téli Kiállítás 1892/93

Zleverdle Ferenc

Jenő.

Munkácy

vrd

Lampérth Gerő. Munkácsy. Vas. Ny 1900.
306 l. ⅝ (vers).

Munkácsy Mihály

vod

Vasárnap 1894. 13. l.

15	Mumbaiský Mikuláš				
16					
17	laid Bzeri. Tem. mint.		99.		
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					

Munkácsy Mihály

vrős
a

Értesítője, A magyar
nyelvtudomány osztály megi-
letenek. 1900. III. 9 sz.
270. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy könyv

erő

Figelő: 1871. 250. l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy

Irod

Munkácsy Mihály élete és munkáról. Vas Zs.
1900. 294 l.

Munkácy M.

rod

L. T. Munkácy Mihály szülőháza Munkácson. Vas. tp 1900. 311 l.

Lippel.

Munkácsy irtja

Lad
=

Lehoczky Tivadar. Borsod megye monographiája.
Ungvár. 1881. II k.
150–151. l. (élet. aj.)

Munkácsy

iró d

Munkácsy mesterének
élete. Vas Gyö
1879. 707-8 l (Eperjes)

Munkácy Mihály

cod

Münchenben, 1899. 292. l.

(M. testvérei szelme).

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

edélyezem:

.....

nök vagy helyettesének
aláírása.

nta. — Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

csod

Műcsarnok, 1901. 299

(M. M. emlékére Aradon)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

— Munkácsy Mihály —

Tisztelt szerkesztő ur! Egy barátom tából mai napon kezembe jött a Borsod... gyei Lapok május 11. száma, melyben az áll, hogy több, fővárosi lapok nem korhű és hiteles, sőt valótlanságokat is tartalmaznak elhunyt Munkácsynak családi viszonyairól; tehát helyesbitésül, hivatkozva nagy művészünk Miskolczon lakó rokonára, ujabb adatokat közöl.

Nevem azon czikk szövegében többször előfordulván, minthogy tudtommal az elhunytnak rajtam kivül itt rokona nincs, becses engedelmével a helyesbités ujabb kigazitását pár pontra nézve ime megkisérlem.

Plietz János, ki boldog emlékű nőm első férje volt, a 30. gyalogezredben mint kapitány szolgált, midőn az első 12. zászlóalj felállitásakor a honvédséghez István Nádor által áttétetett, nevét mihamar Villámra változtatta, elébb Arad, majd Temesvár ostrománál szolgált, végül 1849. április havában mint ezredes-dandárnok Freidorf nevű faluban állomásozva a Temesvárból kitörő ostromlókkal folyt ütközet alkalmával egy ágyugolyó által derékon találva lelte dicső halálát, és azon község temetőjében van eltemetve.

Özvegye 3 apró gyermekével itt állomásozó atyjához huzódott, és minthogy ez már akkor második nejét is elveszitette, az atya 5 apró gyermeke mellé ezen 3 árvával szaporitotta a ház gondjait.

1852 elején szegény, még akkor özvegy nőm értesülvén, hogy atyja ujra házasságra gondol, a minthogy az be is következett, apró gyermekeivel jött a Lengyel házba lakni, de tévesen van mondva, hogy atyja is, mert az mint tényleges sópénztárnok azon 1852. év május havában rövid betegség után, a mostan pénzügyőri, akkor sóház épületben halt meg.

Téves azon chronológiai adat is, hogy jó nőm gyermekeinek ketteje ifju korukban Miskolczon hunyt el. Nőm 1859. deczember 26-án hunyt el itt Miskolczon a jelzett két leányka következő évben nagybátyjok által a még élő nagyszülőkhöz Eperjesre vitetett, Gizella 13 éves korában mint gyenge fejlődésű ott halt meg, Olga pedig, miután én pár év mulva ujra családot formáltam, hozzám kivánkozott vissza, hol több évig volt is, de közel járván a nagykorusághoz, Kassára ment, ott postamesteri vizsgát tett, és végre 1873. mint kinevezett p... tamesternő a kolera járvány áldozat... Péchujfaluban Sárosmegyében h... lettel *Szathmáry Király* ...

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ..... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 .....

.....

tanu.

.....

tanu.

mint a gyermekét. Szép summát fog örökölni . . .

— Csitt! . . . Most jönnek . . .

. . . A vadasdi kántor kitett magáért.

Olyan szép bucsuztatót énekelt, a milyet évek óta nem hallottak a faluban. Egy öreg asszony zokogni kezdett. Aztán szemeit törülgette s sugta a szomszédjának:

— . . . boldogság, a kinek ilyen jó gyer-

. . . Bolvai nagyságost sem temet-

*

TÁRCZA.

Munkácsy nővére.

Irta: **Vadnay Károly.**

A kik a szabadságharcz hajótörésébő szerencsésen kimenekülve, a gyásztérré vál harczmezőkről szülővárosunkba: Miskolcz ra visszavergődtünk, a főutczán nem egyszer láttunk egy magas, karcsu, fiatal asszonyt kinek halvány arcza nagy szomoruságot fe jezett ki. Mindig fekete ruhában járt, s az emberek mély tisztelettel és részvéttel tekint tettek rá.

Villám ezredes özvegye volt, ki vité férjét a harczok zivatarában vesztette el, temesvári erőd alatt, melyet a Vécsey gró tábornok serege hiába ostromolt, bevenni nem birta. Egy sikertelen roham alkalmával ol totta ki hirtelen a Villám ezredes életét eg irgalmatlan ágyugolyó. Derék, vitéz és lelke magyar veszett el benne, ki az osztrák se regből állt zászlónk alá s azzal kezdte, hog német származására mutató Blitz csalá nevét megmagyarositotta. Villám kivánt lenn mindenképp, bajnoki tettet nem egyet vi végbe, de nemsokára neki lett az ellensége golyó az a villám, mely lesujtotta.

Özvegye támaszát vesztve került Mi kolczra, a hol atyja akkor pénzügyi hivata nok (sótiszt) volt. A viharos idő sok szere csétlene lakott ekkor e városban, köztük a K mény báró család egy bujdosó tagja is, ki leány ival nem mehetett haza, mert erdélyi ka télyát a lázadók fölégették. Lappangó bujd

lalkozást megdrágitott, sőt a vexaturák által, melyeknek a bélyegtörvény magyarázata tág teret nyitott, éveken át elviselhetlen kellemetlenségeket és nyugtalanságokat okozott.

De felette jótékony hatásu lesz az uj törvény azért is, mert a köznépnek egyetlen olvasmányát, a naptárt is olcsóbbá teszi, az illető naptár szerkesztőknek és kiadóknak az olcsóbb kiállitás által módot nyujt a törvény, hogy bővebb és velősebb tartalommal kedveskedjék a szegény népnek, mely szivesen olvas, ha olcsón jut az illető hasznos olvasmányokhoz.

A kereskedők és iparosok julius 1-jétől — mert akkorra már valószinüleg életbe fog lépni a bélyeg eltörlését czélzó törvény — szabadon hirdethetnek, minden hirdetésért, mely a lapokban eddig 30 krba került pusztán bélyegdijban, ezután egyedül a hirlapkiadás által meghatározozott egyszerü közlési dijat kellend megfizetni, ami a valószinüleg megszaporodó hirdetések közlését tekintetbe véve, szinte jutányosabb árakon fog megtörténhetni.

A kereskedelem és ipar mindenesetre hatalmas fegyvert fog nyerni a szabadabb és olcsóbb hirdetési mód által. Mert olyan világot élünk, melyben reclam nélkül rendes körülmé-

Munkácsy M

ind

Mucsarnok 1868. 24 l.

40. l 80. l.

Munkácsy Mihály

vid.

Vas. Ujs. 1875. 109.l. 253.l

799.l 838.l

Munkácy

irod

„Az éji csendrabok"
(Munkácy festménye)
Vas. Nyo 1874. 182. l
(Rajzol)

Munkácsi Mihály

cod

Tépés szitók. (Eppel)

Vas. Ujs 1873. 427-428

Munkácsy M.

Lisod

Vas. Ny. 1870. 330 l.

398 l

Munkácsy Mihály

Lidd

Rudnai Győző. A nagy halott. Munkácsy arcképével. Művészet világa 1900 évf. (lapszám nélkül) Munkácsy temetésére-vő-ugyanott (képekkel)

Munkácsy

irodalmához. Vége

Rosa Mirlos. Lassan

a mi fejünk koronája ... Műveit világ

1900. (Lapszámok

hiányzik)

Minkaiy Ubéf

laid

Rippl Rónai

visszaemlékezése-

seit

Budapest 1911.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühelyt

Miután keresményemnek 191.....év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

1865. febr. márc.
állítva és először
a műcsarnokban.

Lásd a Katalog.

Munkácsy Mihály

erd.

Az új országház és Munkácsy „Honfoglalás" c. kép. Vas. Nyp.

1900. 93. l.

Munkácsy Mihály

szód

=

Farkas Zoltán. Sonnenfeld Zsigmond gyűjteménye. Vas. nyj. 1912. 129. l. (képekkel).

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Munkácsi Mihály

írod

Magyar Rejtek Rétföldön. Vas.

Ujs. 1869. 577 l.

Schäfl József

festő.

Umrácsy Nikl

Lipot

M. N. Muzeum 1902 40 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök vá
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Munkácy vad

vad

Váradi Antal

Munkácy vad.
(vers) Ornyg Vilag

~~18~~ 1900. 390 l

Mikołaj II

Ród

Orzeszkowa

374-375

1900.

a. Kroppel

Munkácy

erod

Róisa Mihály. Apró-
ságok Munkácsról.
Ős Világ 1896, 285
arckeppel

Munkácy

Fasor. repr. (Ta) 1l

(vrdalbor is)

Munkácy

irod
2

Kastler Lajos. Munkácy Mihály. Osztrák Magyar Vilag 1886 2921

Munkácy

Groll

Falmén

Demkačy Ivo

Lad.

Dr. Šemlonek Torte-
mati kéjiasuk-
Osnový vřlop 1885.
704 l.

Murray

archive

Om Vilay

1895. 790 l.

Munkácy

Prém József. Munkácy M.
Życiorys. Szkic. m.
Kejzam. fás. Kösl. 1878
6. sz. 7-9. l.

Az Życiorys a tanulat
1878 évi milaszi volt.

Munkácsy

irod

Sz. M. Munkácsy Mihály
diákalmanjai. A társ.
közlönyei. 1883. 41-57.l

Mikáč

cod.

ch. Semper 1897.

212 l.

Munkácsy M

przed

M. Gauer 1897

35½ l.

Munkácsy

Szalay Imre: Colpach.
Vasárnap 1903. 49 sz.
Képekkel

Munkácy Mihály

Lod
Z

Sz. Munkácy Lepke a
nemzeti szalonba Vus.
Sz. op 3. 874 l.
Lepkeket

Mikołaj Rej

Wod

Mal. 91-120 l.

4 arch.

Munkácy M.

rod

István bácsi naptár

Pest 1901. 74-76.
archapál (elotrájt)

Munkácy M

crot

K. Krisztus ítélete Pilátus előtt. Istvai bácsi naptára. Budapest 1883. 83 – 86 l. a nevét arcképpel

Mr Kain

od

Ozmajvlay 1882.

468.469 l. Egypt

Munkácsy

od

Ottmayr Virág 1881.

502 l

Murray

und

Ost Urlaub 1881. 21 l.

Munkácsy Mihály

mód

Mucsarnok, 1900. 38. l.
(Kivándorolt Munkácsy
Rajzai)

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áirása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

cod

Münsamok, 1899. 103. l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

1900

Münsarnok, 1899. 450. l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áirása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

ród

Műcsarnok, 1899-453. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Munkácsy Mihály

szül.

Mócsa, 1900. io. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök

a

8. sorsz. Műhelyi minta.

Munkácy Mihály

Irod

Műcsarnok, 1899. 424.
(Munkácy pőre)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Munkácsy Mihály

vad

Műcsarnok, 1899. 431. l

(Munkácsy pőre)

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
irása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

rod

Divald Kornél. Uhde és Munkácsy. Budapesti Szemle 1911. évf. 146-ik kötet. 135—138. l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Murnaisy Kuhig

uvéd

Pze II. 129. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedélye

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírása.

8. sorsz. Műhelyi minta. — En

Munkácsy Mihály

nőd

Pastemer Emil Krisztus a Kálvárián. Festette Munkácsy Mihály, Budapesti Szemle. 1884. 40-ik kötet 370–387. ll

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

Magyar Királyi Államvasutak.

Lod

Pasteiner Gyula: Munkácsy Mihály olajfestménye: Krisztus Pilátus előtt. Budapest: Trenule, 1882. évf. 30-ik füzet 71-102. lap.

MüIdM

Minthogy levesemlényemnek 191...

lesodrói.....

jelentetek, levesemlényemnek átvételére

nevű munkástársamat azokhoztól megbízom.

Kelt 191

.....

.....

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühel

Miután keresményemnek 191.....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

Munkácsy Mihály

szöd

Muther R.: Geschichte der Malerei im XIX. Jahrhundert. München, 1894.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Munkácsy Mihály

mód

P. Gy 1885. 389. l
396. l.

.....*műhely.*

önökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu .....

.....hó.....

.....

sajátkezü aláírás és munkásszám.

Munkacsy Mihály

Lód

Lehmann Rudolf: Erinnerungen eines Künstlers. Berlin, 1896.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta

Munkácsy Mihály

irod

Móricz Zsigmond. Munkácsy Mihály. Budapest 1910. (Tanárok olvasókönyve XVI. köt. 7 szám.)

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

ezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Munkácsy Mihály

work

Keleti 1874. V. 443

1874. műcsarnoki
kép
Tanulmányfej

.....*műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Munkácsy Mihály

és

Ybl Miklós Gusztáv Teendő.

ink a Képzőművészet ügyé-
ben. Budapest, Szemle
1869. évf. XV. köt. 110. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyfő

Miután keresményemnek 191..... év.....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi ...

.....

tanu.

.....

Munkácsy

iród

Munkácsy M. Miskolczi élete és
Borsodmegyei Lapok

1900. 38. szám

Munkácsy Mihály

ISMERETLEN MUNKÁCSY-KÉPEK ARADON.

Az aradi Weitzer János-utcában, vagy a hogy régebben nevezték: a Templom-utcában van egy sárgára meszelt, nagy kőkeritéses ház. Szinte elüt attól a sok modern épülettől, ami körötte emelkedik. Ebben az épületben lakott valamikor, negyvenhárom évvel ezelőtt a volt asztalosinas, a későbbi nagy mester: Munkácsy Mihály. Ott lakott ugyanis az akkori aradi rajztanár: Szamosy Elek, aki első mestere volt a világhirü müvésznek.

Munkácsy Mihály ifjukori arcképe aradi tartózkodása idejéből.

Itt vetette papirra első rajzait a kezdő és itt ébredt fel lelkében az ifjukori muló szerelem. Ez a szerelem verőfény volt, amely bearanyozta ifjusága napjait. Érdekessége csak abban áll, hogy Munkácsy meg is örökitette ideálját: Kristyory Jolánt, amely kép nagy érdekessége a Kölcsey-Egyesület gyüjteményének.

Amikor ez a kép felszinre került, nyilvánvaló volt, hogy még más egykoru rajzok is lappanganak ott egyes családok birtokában.

Mert akadt Aradon mecenása is Munkácsy Mihálynak. Volt ugyanis ott egy könyvkereskedés — ma már csak az emlékezetben él ez is — a Bettelheim testvéreké. Ennek a tulajdonosa: Bettelheim Vilmos maga köré gyüjtötte az időben azokat, akik minden szépért, nemesért lelkesedtek. Ő volt az, aki kenyeret adott Szamosynak, ő támogatta a nemrég elhunyt Böhm Pált és ő nyujtott segédkezet Munkácsynak is. Amikor arról volt szó, hogy Munkácsy fölkerüljön a fővárosba, rajzoltatott vele egyet-mást, kiállitotta a kirakatba és vevőt szerzett, hogy összeteremtse azt a pár forintot, ami Munkácsynak utiköltségre kellett.

Ebből az időből származó két kép ma a liptószentiványi Szentiványi nővérek tulajdona. Az egyik egy fiatal leány képe, aki ott térdel imazsámolyán, kezében szentelt bárkával és imádkozik. A másik szintén egy fiatal leány, aki cseresznyével disziti haját. A képek kétségkivül becsesek, hisz első szárnypróbálgatásai voltak Munkácsynak, aki akkor, mint mestere, Szamosy Elek, az ugynevezett Rahl-iskola hatása alatt állott.

Szent-Iványi Sándor vette meg a két képet Bettelheimtól. Eleinte Felbaári Sántha Lajos, aradmegyei főszolgabiró őrizte galsai vilájában és itt látta ezeket később egyszer Munkácsy Mihály is, amikor fölkereste azt a családot, amely valamikor jólélekkel támogatta őt. Akkor a hitelesség kedvéért rá is irta: „Munkácsy Mihály 1862."

1862-ben még csak tizenkilenc éves volt Munkácsy Mihály. Vézna, sápadtarcu, nyulánk fiatalember. Ekkor megrajzolta a saját képét is. Ez annál becsesebb, mert megismerjük belőle akkori külsejét. Hogy kinek rajzolta ezt a képet, azt nem tudjuk. Csak annyi bizonyos, hogy egy aradi piktor, Somogyi Gusztáv, vette meg néhány hatosért egy suszterinastól. Hogyan került oda, az ma szinte rejtély. Ezt aztán lefotografálta egy aradi fényképész, Weisz Hugó, hogy többé el ne kallódjék. Most kisebbitve bemutatjuk mi is.

De ne higyjük, hogy ezzel ki van meritve az aradi eddig ismeretle Munkácsy-képek száma. Még két képről van cimleg tudomásunk, amelyek még mindig fölfedezetlenül lappanganak. Kiírjuk, talán akad valaki, aki nyomra vezet.

Az egyikről onnan van tudomásunk, hogy Kristyory Jolán, az egykori ideál emlitette egy e sorok irójához intézett levelében. Egy cigány asszonyt ábrázol e kép, aki kendőjébe burkolja fázó kis leányát. A másik már ki is volt állitva valamikor Aradon, amikor mintegy husz évvel ezelőtt a magánosok tulajdonában levő képekből kiállitást rendezett egy aradi volt tanár Dömötör László. Ennek a képnek a cime: Reggeli előtt. Ezt akkor Atzél Péter, a volt főispán bocsátotta a kiállitás rendelkezésére. De amikor Atzél Péter meghalt, a tömeggondnoka, Sztojka József már nem találta ott a hagyatékban. Elajándékozta, vagy eladta-e Atzél Péter, azt ma nehéz megmondani. De kétségkivül lappang még. Kivánatos volna, ha fölszinre kerülne, mert ez már nem krétarajz, hanem olajfestmény.

. . . Május elsején volt a festő-mester halálozási évfordulója. Alig néhány éve, hogy ott pihen a kerepesi-uti temetőben. De csak teste porlad, alkotásai fönntartják örök időkre nevét, azt a nevet, mely annyi dicsőséget szerzett a magyarságnak is.

Naményi Lajos.

Az Aradi Közlöny nagy képes naptára. 1906.

Munkácsy Mihály

Csabai, Etienne: Les transformations de l'art hongrois. Nouvelle Revue de Hongrie. Mars 1942. 131-1.

ERMAN MUNKÁCS
IKÖRGYÁR

ERMA

Munkácsy Mihály

Művészet (Trabó-féle)
1900. okt. 15

Uj Munkácsy-kép a Nemzeti Muzeumban. Nagyértékű Munkácsy-képpel gazdagodott a Nemzeti Muzeum képtára: *Türr István* tábornok olajfestésű arczképe került oda. A képet *Türr István* ajándékozta a magyar államnak. Ez a második, Munkácsy ecsetje alól kikerült arczkép, mely a Nemzeti Muzeumot disziti. A mesternek eddig csak Liszt Ferencz arczképe volt a Muzeumban.

Munkácsy Mihály

festőkodása Török-
bálinton. Vas. Ujs

1918. 34. 7

Munkácsi Mihály.

Születtek 1844 ben Munkácson, hol atyja kerületi biztosnak volt. Szülői még gyermekkorában elveszte és nagybátyja Reök István gondjára nevelték. Az 1848 iki események folytán Reök elvesztvén vagyoni állását, gyermekeit hely hiány miatt ci anokarócze nevelőházába nem fogadhatta, azért a. M. nek csak egy évig volt szabad iskolájait ci P. Csaban egyszer meglátogatni. Itt, hogy a latinban ci ugyanoly tolja mikat is szorgalmas fiúnak ~~[illegible]~~ rajzot is kellett tanulni. Ekkor ünnepelt meg lenne a múzsák ünnepe s kezdek fiatalon tanulni Szamosi Elektet, aki akkor Gyulai elt. 1861 ben Aradra ment s itt végzé gimnáziumi tanulmányait, 1863 ban Pestre jött s Tóth Mór ci Lipót mellett tanult. Ekkor festette a Rajzi könyv élőképét, mely a képzőművészeti társulat első kiállításán tűnt fel. 1864 ben Bécsbe ment az Akademiára, hol a nagyhírű Lahl fi, gyelmet is felkeltve. Egy évi tartózkodása Bécsben, ennyi Münchenbe vitte, hol Wagner Sándor és Adam műtermében dolgozott.

Itt festette a Kuhoczka portrayatát, a Hamlet illusztrációt az Arvisot, majd a magyar Kamarát figyelmét felkeltették, kamarai segélyt nyert. Ekkor festette a Lokalhamra kirándulást, a Fali kútjat a Defoutton, a Konyhára szimű képeket. A Hamlet album gazdagon gedy kal képek rajzaira Hamlet tiszteletére és a Fehérjek kal kapcsolatban.

Innen Düsseldorfba ment Knausskal Münchenben tanulni.

Legjobb ifjúkori arcképét Gyulay Lajos rajza után Kádár és Herzand és Kulfeld. 1868 évf. 42 sz. 657 lap jár.

AZ ORSZÁGOS RÉGÉSZETI ÉS EMBERTANI TÁRSULAT

VÁLASZTÁS ALÁ NEM ESŐ ÁLLANDÓ VÁLASZTMÁNYA 1903-BAN

1. *Budapesten*: Dr. Boncz Ödön, Dr. Czobor Béla, Dr. Forster Gyula, Dr. Fejérpataky László, Fraknói Vilmos, Dr. Hampel József, Dr. Kammerer Ernő, Ráth György, Br. Révay Ferencz, Radisics Jenő, Dr. Réthy László, Schulek Frigyes, Szumrák Pál, Dr Thaly Kálmán, gr Zichy Jenő, Dr Eber László.

2. *Vidéken*: Apponyi Sándor gróf Lengyel, Bubics Zsigmond Kassa, Odescalchy Arthur hg. Szkiczó, Radvánszky Béla br. Sajó-Kaza. Dr Thallóczy Lajos Bécs.

IDEIGLENES VÁLASZTMÁNY.

(*Most három évre ujra választandó.*)

1903, 1904, 1905-re.

a) *Budapesten:* Dedek Crescens Lajos, Dr. Gerecze Péter, Gohl Ödön, Huszka József, Halaváts Gyula, Kunvári Fülöp, Nagy Géza, Seemajer Vilibáld, Dr. Török Aurél, Vásárhelyi Géza, Varju Elemér, Dr. gr. Vigyázó Ferencz.

b) *Vidéken:* Bunyitay Vincze Nagyvárad, Csoma József Devecser, Darnay Kálmán Sümegh, Foltin János Eger, ifj. Kubinyi Miklós Árva-Váralja, Kandra Kabos Eger,

Érsekújvári ajándék

A középiskolák önképzőkörei valamikor az irodalmi műkedvelés melegágyai voltak. Arra serkentették az ifjúságot, hogy verset, dalt, románcot, balladát, novellát és egyéb irodalmi termékeket verejtékezzenek. Az irodalmi műkedvelést azután az életben is folytatták, olvasás és művelődés helyett a saját férceléseikben gyönyörködtek, sőt: e gyönyörködést másokra is rá próbálták kényszeríteni. Most jutott eszembe mindez, dr. *Bakos József* érsekújvári tanár »Nagy magyar értékeink védelmében és szolgálatában« című kiadványának olvasása közben. *Bakos József* egészen új irányt adott a középiskolai diákság önképzésének.

Ezt írja többek között a kiadvány előszavában Bakos József: »Rá akarjuk nevelni magunkat arra, hogy már ifjúságunkban építőkövei legyünk a magyar életnek. De ezt a magyar életet csak úgy építhetjük igazán éltető magyar valósággá, ha ismerjük földjét, népét, a multját, a jelenét s benne a magyar embert, a magyar lelket, a magyar szellemet, amivel a magyar faj formálta itt képére és hasonlatosságára a hétköznapi magyarság életét, táját; amivel sajátos szellemű nyelvet teremtett magának; amivel hangot adott és örök magyar értéket teremtett«. S valóban ebből a füzetből tájunk, népünk és kultúránk széles, mély megismerése bontakozik ki. A diákok munkaközössége különös gyelemmel foglalkozott *Pázmány Péter* és *Arany János* nyelvével. Régi verseinkből és népköltemény-einkből ismergették a magyar ntmust. Belefogtak két elsőrangú fontos műbe: a *Szép magyar szavak szótárába* és a *Szép magyar mondatok* gyűjteményébe. Foglalkoztak a rokonnépekkel. A magyar észjárást keresték nyelvünk szállásaiban.

A diákok közvetlen gyűjtő tevékenységet is folytattak. »Jeles mondásokat«, népmeséket, babonás történeteket, betlehemes játékokat, szakterkiáltásokat, köszöntőket, népüléstörténeti adatokat gyűjtöttek. *Az érsekujvári iskola látóköre kiszélesedett; a tanítás kitört az elvont, merev szellem kalodájából és kapcsolatot talált a magyar élet mélységével.* Így kell igazán közösségi szellemre nevelni. *Így teremthetjük meg azt a magyarságélményt, mely a középosztály jelentékeny részének lelkéből ma is hiányzik.*

A százlapos füzetben tudományos szempontból is értékes anyag foglal helyet. Tizennégy-tizenötesztendős diákok gyüjtötték: nem féltem ennek a diákcsoportnak magyar öntudatát és népi hűségét. Ezek a fiúk és lányok szellemi szérumot kaptak egész életükre. Ezek már nem úgy tekintenek majd a magyar tájra és falura, mint a számkivetés földjére. Ezekre hiába számít gyökértelen és mesterkélt álurbánus »kultúránk«.

Bakos József előszavának van még egy igen figyelemreméltó része: »Most hozzátok szólok egy keveset, ti népi, paraszti származású fiúk, akik falutok ízes kiejtését hozzátok magatokkal és az iskolában mint riadt madárkák csipogtok azon a nyelven, amit már a városban tanulgattok. Ne felejtsétek el falusi testvéreitek ízes szájjárását és zamatos nyelvét, hiszen az újszellemű magyar ifjúságnak újra meg kell majd tanulni azt a nyelvet, amit ti el akartok felejteni. Talán azért mozogtok oly nehezen és lassan a többi tantárgy anyagában, mert sok időt és erőt kíván annak az új nyelvnek tanulása, amit a városban találtatok. Kár rá időt pazarolni.« Bakos igen jól látja az egyre kiszélesedő népismeretnek nyelvi jelentőségét. *Ismét »nyelvújítás előtt állunk, de ez a »nyelvújítás« nem úgy történik majd, mint Kazinczyék idejében. Nem faricskálunk új szavakat, hanem beolvasztjuk a köznyelvbe és az irodalmi nyelvbe a népi beszédet,* az élettel és szépséggel telitett eredeti magyar szavakat. Az érsekujvári munka ennek a »nyelvújítás«-nak az előhírnöke.

Bakos József páratlan értékű ajándékot küldött füzetében. Folytassa ezt a munkát, nevelje diákjait továbbra is ebben a szellemben. Bár én a tanárok, sőt: a kultúrpolitikusok nevelését is örömmel reá bíznám.

Féja Géza

220 kilométeres védelmi vonal épül az északfranciaországi partok mentén

Berlin, március 6. *(Német TI)* Mint közlik, az elmult hetekben az északfrancia partok mentén *épülő 220 kilométer hosszú védelmi vonalból újabb szakaszt fejeztek be.* Erődítési szakemberek, technikusok és mérnökök munkája nyomán a parti erődítés egyre jobban kezd *hasonlítani a nyugati erődvonalhoz.* Azokat a tábori állásokat, amelyeket a német gyalogos- és utászegységek a megszállás első hónapjaiban építettek, a szakemberek betonerődítményekké változtatták át.

A terephez idomuló *torkolatállások* létesültek a legnagyobb tűzterülettel, nyilt állások, amelyek jól álcázva beleilleszkednek a táj arculatába és repeszhatástól mentes, *golyóálló építmények.* Műszaki és harcászati szakértők kihasználták a terep valamennyi előnyét és a természetes akadályokat *árkokkal és drótsövényekkel* erősítették meg. A védelmi rendszerbe *váltóállásokat és kötözőhelyeket* építettek be a szükséges *vízellátással,* amelyet kútfúrással vagy *víztartályokkal* biztosítottak. Az építésnél nemcsak a viziarcvonal megvédésére fordítottak figyelmet, hanem számításba vették *a légi úton szállított csapatok támadásának lehetőségét is.*

(MTI)

Ismét török hajót támadott meg egy tengeralattjáró

Istanbul március 6. *(TP):* Az 1750 tonnás *Adana* nevű török gőzöst március 3-án 13 óra 45 perckor a Feketetengeren, Sarikumtól 5 mérföldnyi távolságban, *nem messze a Boszporus bejáratától* török felségvizen egy tengeralattjáró torpedóval megtámadta. A hajónak sikerült ügyes manőverekkel kikerülni a veszedelmet. A tengeralattjáró hovatartozásáról hivatalos közlést nem tettek.

Politikai barátságok és az angol tisztikar

Stockholm, március 6. *(Stefani)* Az *Aftonbladet* közli londoni tudósítójának jelentését, amely szerint az új brit hadügyminiszter alapos tisztogatást végzett az angol hadsereg soraiban. Számos magasabbrangú tisztet félreállítottak. A tisztogatás sok botrányos epizóddal járt. Megállapították többek között, hogy sok tiszt kapott *fontos állásokat befolyásos politikai barátságok révén. (MTI)*

Hivatalos jelentés az ankara merénylet hátteréről

Üszkübi kommunista volt a merénylő

Ankara, március 6. *(OFI)* A február 24-én az Atatürk-körúton történt robbanás ügyében elrendelt vizsgálat *eddigi eredménye* a következő:

1. A robbantószer tulajdonosa Dobreján faluból származott, az *üszkübi* közigazgatási körzetből. A nála talált iratokból kiderült, hogy az üszkübi középiskolában végezte tanulmányait. *Revolver* is volt nála, de száma elhalványult. Csatlakozott *az üszkübi kommunisták csoportjához,* majd 1940 október 6-án Törökországba érkezett és az istanbuli *jogi karra iratkozott be,* mint idegen állampolgár. Élve az emigránsokról szóló általános rendelkezésekkel, 1941 május 4-én *felvette a török állampolgárságot.* Neve: *Eumer Tokat,* atyja: Halid Istich. Szülőházájában az Eumer Alidovitch névre hallgatott: 1917-ben született.

2. Az ő kilétét, *valamint barátaie két napon belül megállapították e barátait letartóztatták.* Ez utóbbia ugyancsak *Jugoszláviából származtak* ott nőttek fel s *lettek kommunisták* majd az elmult években Törökországb jöttek és felvették a török állampol gárságot.

3. A letartóztatott bűntársak vallomásaiból kiderül, hogy bizonyos ankarai és istanbuli egyének, *akiknek megállapították kilétét,* arra készítették elő őket, hogy merényletet kövessenek el egy idegen hatalom *két állampolgára ellen.*

4. Beigazolódott, hogy az ankarai merénylet *von Papen törökországi német nagykövet ellen irányult.*

5. A vizsgálat *folyik. (MTI)*

Megtorpedóztak egy francia szállítóhajót

Tunisz, március 6. *(Bud. Tud.)* Egy hajókaravánt, amely négy nagy francia hajóból állt, és amelyet egy francia torpedónaszád kísért, ismeretlen búvárhajó *megtámadott.* A hajók *Sfaxból* útban voltak Franciaország felé. Az egyik hajó torpedótalálattól két perc alatt elsüllyedt.

Merénylet Lillében

Párisi, március 6. *(NST)* Megerősítették a hírt, hogy *Lille* északfranciaországi városban *a német katonai hírszolgálat egy kisegítő női alkalmazottját leszúrták.* A lillei katonai parancsnok elrendelte az összes kávéházak és szórakozóhelyek bezárását.

Ha a tettes vagy a tettesek március 17-ig nem kerülnek kézre, *zsidókat és kommunistákat lőnek agyon,* illetve deportálnak a keleti területekre. Nordmegye prefektusa *százezer frank* jutalmat tűzött ki a tettesek kézrekerítésére.

Svájci Mintavásár
BASEL
1942 április 18—28.
Vásárigazolvány és információ a Bázeli Vásár magyarországi hivatalos képviseleténél: Svájci Kereskedelmi Központ kirendeltsége, V., Mérleg-utca 4

FERENC JÓZSEF
KESERŰVIZ

Magyar Katonaujság finnül

A finn hadsereg vezetősége néhány héttel ezelőtt újabb jelét adta testvéri és fegyvertársi együttérzésének a magyarokkal szemben. Abból az alkalomból, hogy a két testvérnép közös ellenséggel áll harcban, a *Koti ja Kasarmi* (magyarul: Otthon és laktanya) cimü finn katonaujság teljes *magyarnyelvű* számot adott ki és nagy mennyiségben ajándékul küldte a honvédségnek.

Viszonzásul a magyar honvédség most a finn hadsereg és a nép számára *finn-nyelvű különszámot készített a Magyar Katonaujságból* és ezt 80.000 példányban Finnországba küldte. Az ujság cikkeit Kettunen Lauri író és költő, a budapesti egyetem kiváló finn professzora fordította.

A lap első oldalán kormányzónk szép lovasképe mellett a budapesti finn követ írt köszöntést haza Finnországba. Tartalmas cikket írt a történelmi magyarságról, ezeréves harcainkról vitéz *Náray* Antal. Értékes cikkek ismertetik a finn—magyar társadalmi és kulturális kapcsolatokat, honvédségünk mai életét, legújabb harcait, a Vitézi Rendet, a Nemzetvédelmi Keresztet, a Zrinyi-csoport munkáját, a honvédség sportját, a magyar szellemi értékeket. Vitéz dr. *Nagy* Iván cikke a finn-ugor népcsaád létszámát összegezi. *Csátaljai* József novellája, magyar katonahumor, rövid kis közlemény és képriport egészíti ki a finn-nyelvű magyar katonaságot.

Daniel Áron előadása

A *Magyar Élet Pártja* VIII. kerületi szervezete a pártnapon tagértekezletet tartott, amelyen dr. *Daniel* Áron, Sajtókamara főügyésze, a Magyar Nemzetpolitikai Társaság elnöke tartott nagysikerű előadást *Magyar célkitűzések és korszellem* cimmel.

Előljáróban arról beszélt, hogy a mai fergeteges világégésben ne azt keressük, ami minket, magyarokat szétválaszt, hanem ami összeköt. Ismertette a nemzetpolitika célkitűzéseit és összanyulva egészen a szegedi gondolatig, ami a szunnyadó nemzeti életet ebből lángralobbantotta, végigvezette a nemzeti eszmét a mai magyar szellem és szociális élet kialakításáig. *Uj magyar élet kialakitását sürgette*, amely gyforma lehetőségeket nyujt a nemzeti megerősödésnél a szellemi és fizikai munkásságnak egyaránt. Meg kell menteni minden magyar lelket az új magyar életnek és félre kell állítani mindenkit, aki ennek a magyar nemzeti szellemnek megvalósításánál útban áll.

LÓSPORT

FÜZÉR A NEMZETKÖZI VERSENY FAVORITJA

A harmadik futam elmaradásával szombaton kilenc futam áll rendelkezésre. A nap főszáma a 3600 pengős összdíjazású 2000 méteres Nemzetközi verseny, amelynek *Füzér* az általános favoritja. Az ötéves mén szerdán jól futott és rekordjának javítása várható tőle. Mellette *Csákugyan* és *Billy* a komoly esélyesek.

Ritka nagy mezőnyt igér 17 bejegyzett indulójával a Tulipán-díj. Ebben a versenyben *Félénk* felé fordul az érdeklődés. Legutóbb erősen favorizálták és jelenleg kitünő formában van. Ha nem követ el hibát, az élről induló *Extra* 31-es munkaidejével szintén az első díjra jelölhető.

Jelöltjeink a szombati versenyekre:

I. Hádli—Ivadék—Canadian Express. II. Little Tich—Dana B.—Hajnalka. III. Elmarad. IV. Baronesz—Arany—Csoda. V. Agyafurt—Váratlan—Fekete Barát. VI. Füzér—Csakugyan—Billy. VII. Éltes—Nestor—Gárda Kürtös. VIII. Félénk—Extra—Dóra. IX. Amulett—Sunyi—Dráva. X. Hárfa—H. Karesi—Suchard.

Márc. 7., 8. és 11-én d. u. ½3-kor
ügetőversenyek

A Közlekedéstudományi Társaság elnöksége a kormányzóhelyettesnél

Vitéz *Horthy* István kormányzóhelyettes kihallgatáson fogadta a Magyar Közlekedéstudományi Társaság elnökségét. *Wulff* Olaf titkos tanácsos, a társaság elnöke üdvözlő beszédében elmondotta, büszke arra, hogy olyan kiváló érdemeket szerzett közlekedési szakférfiút szemeltek ki a legmagasabb feladatok ellátására, aki *aranybetűkkel véste be nevét a magyar közlekedéstudomány történetébe.* Kérte, tekintse a jövőben is egyik legelső feladatának a magyar közlekedés előbbrevitelét.

A kormányzóhelyettes válaszában hangoztatta, nagy és döntő jelentőséget tulajdonít a közlekedési kérdések céltudatos kifejlesztésének és tudományos alapon való megvitatás után a megfelelő gyors intézkedések megtételének, valamint a közlekedési kérdések népszerűsítésének. Elfogadta a társaság fővédnöki tisztségét és *kilátásba helyezte további érdeklődését* a társaság közérdekű működése iránt.

Végül magánkihallgatáson fogadta a társaság elnökségét és náluk *a közlekedés időszerű kérdéseiről egyenként, nagy szakszerűségre való módon érdeklődött.*

Zenei tam-tam vagy Amerika mézeshetei a háborúval

Humoros német beszámoló az újvilág dsessz-slágeres propagandájáról

Mint a »Frankfurter Zeitung« lisszaboni tudósítója jelenti, mostanában a »*We allways remember Pearl Harbour*« (»Örökké fogunk emlékezni Pearl Harbour-ra«): ez most a legnépszerűbb amerikai táncsláger. *A newyorki dsessz-zeneközpont büszkén közli,* hogy egyesülete jelentékeny részt vesz a háborús propaganda szolgálatában. December 7-e óta, amióta Amerika az emlékezetes »szomorú vasárnapra« ébredt, a jenkik igyekeznek slágerszövegekkel fokozni a háborús hangulatot. A *New Yorker* cimű közismert viceclap már az egyik decemberi számában általános feltűnést keltő rajzot közöl, amely szerint a dsesszkomponisták is résztvesznek müveikkel a háborús életben.

És valóban, az amerikai komponisták teljes vértezettel megtámadták az ellenséget. Az emlékezetes japán támadást követő este az egyik legnépszerűbb newyorki lokál híres énekese már *vadonatúj slágert* énekelt, amelynek a refrénje így csengett:

— »*Térdre kényszeritjük a japánokat, és a nácikat...*«

Ezt a népszerű dalt néhány nap mulva már egész Newyork énekelte. Egymásután születtek a tréfás és érzelmes dalok, amelyeket dsesszzenekarok és dizőzök terjesztettek.

— *A sárgába küldjük a sárgákat* — fenyegetőzött a szakszofonos és a zenekar csillogó ruhába öltözött énekesnője.

Általában a japánok sárga színére irányultak a nyelvöltögetések. Az egyik *háborús hecc-dal* szerint a sárga japánokat »kékre és vörösre verik bátor katonáink«.

A háborús népdalirodalomból kijutott *Churchillnek* is. Washingtoni tartózkodása alatt született meg a *Doveri dal*-nak nevezett halk keringő, amely az angol ellenállást próbálja dicsőíteni.

Magától értetődik, hogy kijutott a nótából *az orosz szövetségesnek is.* Ez a slágerdal egyszerű bizalmaskodással »*Anyuskának*« *nevezi Oroszországot* és biztosítja arról, hogy Amerika, mint gazdag unokaöcs, ellátja mindenféle jóval, elsősorban fegyverrel és élelmiszerrel. *Ebben a dalban felcsendülnek az »Internacionále« melódiái is,* azonkívül harangzúgás. Senki sem tudja megmondani, hogy ez a kettő hogy kerül össze.

Az amerikai zeneszerzés, illetve a *Broadway* hangos, ordenáré komponistái magától értetődőleg kihasználták *a rio de janeirói konferenciát* is és igyekeznek hízelegni a délamerikaiaknak, akikre szüksége volt *Rooseveltnek* és társainak. Rengeteg tangó jelent meg, szólnak a castagnettek minden lokálban szenyoritákról, torerókról és Carmenekről dalol a newyorki bárközönség.

Valamennyi aktuális dalnak a sikerét felülmulta azonban a *Pearl Harbour emlékére* költött és fentebb már említett sláger.

Belevonták a filmet is a propaganda szolgálatába. Washington *húszezer dollárral támogatott egy filmet, amely a szorgalmas adófizetésre sarkallja a polgárságot.* Egy másik film a *katonaélet gyönyöreit* mutatja be az ifjúságnak. Ezt minden mozinak ingyen kölcsönözték, csakhogy minél többen megnézhessék.

Az amerikai zeneszerzők és filmesek tehát már felvonultak a »nagy ügy« szolgálatába. Ha csupán rajtuk mulna, bizonyára eredményesen küzdenének a »sárgák« ellen, akik azonban nyilván nem ijednek meg a newyorki komponisták slágereitől.

Munkácsy Mihály Farkas Zoltán új könyve

A Szépművészeti Múzeum *Magyar Művészeti Irások* cimmel könyvsorozatot indított, amely a magyar művészettörténet minden fontosabb fejlődési szakaszát felöleli s gazdagon illusztrált, külön kötetekben ad megbízható képet egy-egy korszak legkiválóbb művész-egyéniségeiről.

A dicséretes vállalkozás első kötetét *Farkas* Zoltán írta, új adatokra támaszkodó, komoly tanulmányban ismertetve *Munkácsy* Mihály életét és művészetét, kritikalig tisztázva munkásságának európai-magyar vonatkozásait, méltatva müveinek történelmi távlatba helyezett értékét és jelentőségét, megvilágítva az egész Munkácsy-kérdés *mai* állását. Nagy és szép, mindenkép hasznos és szükséges munkát végzett, mert Munkácsy oeuvre-je körül valóságos legendakör alakult ki az utóbbi három-négy évtized során. Zavaros, elfogultságokból táplálkozó, tévedésekkel és igaztalanságokkal telített, cseppet sem kívánatos legendakör, amely a zseniális magyar festő régebbi, kritikátlan bálványozásával szemben, egyoldalú, méltatlan lebecsüléséhez vezetett. A művészi problémák iránt kevéssé fogékony, legtöbbször felületes tájékozottságú magyar köztudatba átment az a téveszme, hogy Munkácsy »elkésett« és »lemaradt«. Nagyságát csupán az időleges divat szeszélyének és a műkereskedői hírverésnek köszönhette, nagyszabású kompozicióin a festői elemet elnyomta az »irodalom« érvényesülése és így tovább, egészen a rajzbeli fogyatkozás és »naturalista« aprólékosság vádjáig. Farkas Zoltán érdeme, hogy alapos felkészültséggel és tárgyilagos mértéktartással, époly világos, mint élvezetes, mindenki számára hozzáférhető formában, végleg leszámol mindeme káros balhiedelmekkel. Elénk állítja az *igazi* Munkácsyt, *igazi* értéke és jelentősége szerint jelölve ki rangját a magyar művészek galériájában s megállapítva *igazi* helyét a tizenkilencedik század második felének európai művészettörténetében.

Az ízléses kiállitású kötetet — amelyhez *Csánky* Dénes főigazgató, a sorozat szerkesztője írt hosszabb előszót — gondosan válogatott, tökéletes kivitelű reprodukciósanyag teszi szemléletessé és még értékesebbé. —io.

— **AKASZTOTT EMBER A TISZA KÁLMÁN-TÉREN.** Az éjszaka a Tisza Kálmán-téren egy fán, akasztott ember holttestére akadtak. A 28—30 év körüli ismeretlen férfi holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállitották.

FELHÍVÁS!
URAK ÉS HÖLGYEK
Hozassák meg teljesen díjtalanul a SZERVEZŐ IRODA (Erzsébet-körút öt) ismertetőjét, amelyből megtudják, hogy juthatnak azonnal jó keresethez, valamint állásban lévők kényelmes mellékjövedelemhez.

A tőzsde az irányitott nemzetgazdaság szolgálatában

A pénzügyi és gazdasági élet nagy örömmel és megelégedéssel fogadta a kormánynak az értékpapírforgalom szabályozásáról ma megjelent rendeletét. Régi és nagyon indokolt kívánsága volt nemcsak a pénzügyi világnak, hanem az egész magyar közvéleménynek is, hogy rend legyen azon a fronton, amelynek kinövései és kilengései a keserűemlékezetű inflációs időkben *tönkretették a tőzsdére csábitott középosztályt* és a kisemberek egész seregét és olyan tőkéket vontak el a termeléstől, amelyek ott az egész nemzet érdekeinek megfelelően tudtak volna dolgozni.

Az utóbbi esztendők során ismét mutatkoztak olyan jelenségek, amelyek arra engedtek következtetni, hogy a könnyű pénzszerzés lehetőségének lidércfénye elfeledteti a kistőkésekkel és a megtakarított pénzzel rendelkező középosztállyal, hogy a tőzsdejáték Feketepéterei csak ők lehetnek. Különböző korlátozásokkal igyekezett a kormány és azzal együtt a tőzsde vezetősége gátat vetni a spekuláció túlzásainak, mert a mai viszonyok között mindennél fontosabb, hogy *minden felesleges tőke produktív munkát végezzen és részt vegyen az irányított nemzetgazdaság közérekű munkájában.*

A hónapok óta tartó munka eredményeként jelent meg ma az értékpapírok forgalmát szabályozó rendelet, amely személyi és szervezeti garanciákkal biztosítja a gazdasági életnek ezen a fontos őrhelyén is *közérdek feltétlen érvényesülése gondoskodik a tisztességes tőke szabad delméről* és megnyugtató biztosítéka annak, hogy a tőzsde az irányított nemzetgazdaságban is betölti azt a fontos szerepet, amely minden egyéni érdeket mellőzve csak a közérdeket szolgálja.

Csak egészséges munkás csomagolhat gyümölcsöt

Kecskemét, március 6. *(A Magyarország tud.)* A kecskeméti tisztiorvosi hivatal közölte az érdekeltekkel, hogy gyümölcsel foglalkozó üzemekben csak olyan csomagolómunkásokat szabad alkalmazni, akikről előbb orvosi vizsgálattal megállapítják, hogy egészségesek, nem bacillusgazdák.

A megnagyobbodott ország juhállományát mutatják be a Mezőgazdasági Kiállításon

A Mezőgazdasági Kiállítás juhászati pavillonja már a szentistváni Magyarország *minden számottevő fajtáját be fogja mutatni.* A főtömeget ugyan az alföldi és dunántúli tájakról származó merinók fogják adni, de igen szép gyüjtemény képviseli a bácskai cigáját, nemkülönben a pörge szarvú hortobágyi racka mellett a Székelyföld havasainak rackáit is bemutatják.

A kiállításra felhozott kosok az ország legjobb törzsjuhászatainak legsikerültebb ivadékai. Uj akció lesz a *kosok árverése.* Az elsőrangú törzsjuhászatok legjobb egy, két tenyészkosa kerül majd kalapács alá. Aki az árverésen résztvesz, biztos lehet a felől, hogy elite-tenyészanyagnak jut birtokába.

MEGHIVÓ. A »Korall házépitő szövetkezet« rendes évi közgyülését 1942. évi március hó 18-án délután 6 órakor tartja meg Budapest, V., Légrády Károly-utca 21. szám alatti székházában, melyre tagjait tisztelettel meghivja az **Igazgatóság.** — Tárgysorozat: 1. Mérleg és zárszámadások előterjesztése. 2 Felmentvény iránt határozatok. 3. Az 1942. évi költségirányzat megállapitása. 4. Felügyelőbizottság választása. 5. Esetleges inditványok. — Mérlegszámla 1941 december hó 31-én. Vagyon: Szövetkezeti ház 28.420. Készpénz 36.610.04. Előre fizetett kamat 40.30 P. Összesen: 65.071.34 P. Teher: Üzletrésztőke 24.948. Tőketartalék 24.160.39. Pesti Magyar Kereskedelmi Bank 7200. Előre fizetett házbér 550.—. Nyereségáthozat 11.621.82, ebből le 1941. évi veszteség 3408.87, maradvány tehát 8212.95 P. Összesen tehát 65.071.34 pengő. — Nyereség-veszteségszámla 1941 december 31-én: Adó és köztartozás 18.821.21. Karbantartás 5536.57. Költség 4865.91. Kamat 520.20. Vízdíj 1125.46. Világitás 161.18. Épületértékcsökkenés 580.—. Kéményseprődíj 129.10. Összesen tehát 31.239.63 pengő. Nyereség: Házbér 27.830.76. Veszteség 3408.87. Összesen tehát 31.239.63 pengő. — Tagok száma változatlan és üzletrészek száma szintén változatlan, 924 darab. **Igazgatóság.** Megvizsgáltuk és a könyvekkel egyezően rendben találtuk: **Felügyelőbizottság.**

Munkácsy Mihály

aranyérmet kap a Műcsarnokban 1888-ban. Előtte 1886-ban ugyanezt kapta első évben Eisenhut Ferenc, 1887-ben Zala György nagyaranyérmet.

~~Műes. Kiáll. tól~~
Pipics 600. l.

Munkácsy Mihály

A fiatal *Munkácsy* még az asztalosműhelyben készitette első képeit. Lefestette mesterét, Szamossy urat és az egész háza népét a szomszédok és a csizmadia legnagyobb megelégedésére. *Malonyay* szerint igy vélekedett akkor művészetéről:

— Rögtönözgettem, fejből csináltam, amit tudtam. Különben ma is azt vallom, aki igazán teremteni akar, az soha se törődjék azzal, hogy mások mit csináltak, előbb gondolja el, mit akar, aztán csapjon róla hamarosan egy vázlatot, mindjárt azon melegiben, mert ez a legjobb. Időnként lerajzoltam azokat az arcképeket is, életnagyságban, amelyeken Szamossy dolgozott. Minden nap, kivétel nélkül, két óráig anatomiai rajzokat készitettem gipsz-minták után s azután lerajzoltam ugyanazokat emlékezetből. Reggelenkint természet után próbálgattam, hogy mit tudok. Kompozicióimhoz is mindig a természettől kértem tanácsot, ha valamiben haboztam vagy elakadtam. Ha munka közben kételyem támadt, ha nem találtam egy szükséges mozdulatot, valami vonalat, menten lefutottam az utcára s ott kerestem meg az életben, a járó-kelő embereken. Azt, hogy modellt ültessek magam elé, *lelkiismeretlenségnek tartottam*, alkotó képességem ellen elkövetendő szentségtörésnek. Legfeljebb annyit engedtem meg magamnak, hogy apró tanulmányaimnak utóbb néha helyet adtam kompozicióimban. Szamossy teljesen szabadjára hagyott. Azt tartotta, valami akadémiaszerü alapossággal ugy se menne velem semmire, mert az ilyen módszerhez hiányzott belőlem minden előzetes készültség. Tudta azt is, hogy az ő vándor életmódja mellett csakhamar szétágaznak majd a mi utjaink.

Radvánszky Béla: Nyilatkoznak a mesterek
Nemzeti Újság 1941. máj. 22.

Munkácsy Mihály

Munkácsy: Souvenirs. Préface par Sayer d'Itgen

°, K, L, Paris, 1897.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály képei

8°, 142 K, 158 L, Budapest, év nélkül

Munkácsy Mihály

Wenda, Gottfold: Urteile der französischen Presse über Michael Munkácsy und sein neuestes Gemälde: Milton seinen Töchtern das verlorene Paradies diktirend.

O, K, L, Paris, 1879.

Munkácsy Mihály

Opinions of the continental press on Michael Munkácsy and his latest picture „Milton".

8°, 1K, 100L, Paris, 1879.

Munkácsy Mihály

Szana Tamás: Munkácsy Mihály

Kny. Magyar művészet
40, HK, 32L, Budapest, 1900.

Munkácsy Mihály

Two paintings by Munkácsy „Christ before Pilate" and „Christ on Calvary."

8°, 0L, 16L, Philadelphia, bez nélküle

Munkácsy Mihály

Sedelmeyer Ch: Michael von Munkácsy, sein Leben und seine künstlerische Entwicklung

4°, 86K, 154L, Páris, 1914.

Munkácsy Mihály

Simó József: „Krisztus Pilátus előtt."
Munkácsy Mihály festménye

16°, 0K, 20L, Budapest, 1897.

Munkácsy Mihály

Simkó József: Ecce Homo. Munkácsy Mihály legújabb festménye

16°, 1K, 16L, Budapest, 1899.

Munkácsy Mihály

Simkó József: Ecce Homo. Munkácsy Mihály legújabb festménye

16°, 1K, 1L, Budapest, 1897

Munkácsy Mihály

Prém József: Munkácsy Mihály

16°, 1 K, 29 L, Budapest, év nélkül (1907)

Munkácsy Mihály

Kozma Jenő: Az ifjú Munkácsy

Kny. Petrovics-Emlékkönyv
40, 9K, 26L, Budapest, 1934.

Munkácsy Mihály

Rózsaffy, Didier: La peintre hongroise
au XIX. siècle. Michel Munkácsy

Krz. Gazette des Beaux-Arts
4°, 10K, 12L, Paris, 1927

Munkácsy Mihály

Kósa Pál Dezső: Munkácsy Mihály

8°, OK, 18L, Budapest, 1936.

Munkácsy Mihály

Sedelmeyer, Ch: Christ before Pilate
by M. de Munkácsy

°, K, L, Paris, 1886.

Munkácsy Mihály

Gedelmeyer, Ch: Christ on Calvary by M. de Munkácsy

°, K. L, New-York és Párisi, 1887.

Malonyay Dezső: Munkácy

1–II. kötet
8°, 147K, 336L, Budapest, 1907.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

Malonyay Dezső: Munkácsy Mihály élete és munkái.

Nagy 4°, 134K, 243L, Budapest, 1898.

Szyka Károly: Michael von Munkácsy

8°, 17K, 29L, Pécs, 1926.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály

Zádár Béla: A Munkácsy-kérdés

8°, 0K, 167L, Budapest, 1936.

Munkácy Mihály

Zázár Béla: ~~Munkácy tragédiája~~. A fiatal Munkácy

8°, 11 L, 1911 L, Budapest, év nélkül

Munkácsy Mihály

Laverdent, Gabriel-Desiré: Le Christ devant Pilate de Michel de Munkácsy

8°, 2L, 74L, Paris, 1881.

Karták Pál: Munkácsy Mihály

80, 5K, 40L, Porsony, és nélkül

Munkácsy Mihály

● kartár Pál: Munkácsy Mihály

4°, 5K, 43L, Pozsony, év nélkül

Munkácsy Mihály

Ilges, Walther: Michael von Munkácsy

8°, 121K, 132L, Bielefeld - Leipzig, 1904.

Munkácsy Mihály

Czobor Béla: Krisztus Pilátus előtt. Munkácsy M. festménye.

2°, 2K, 35L, Budapest, 1882.

Munkácsy Mihály

Feleky Géza: Munkácsy Mihály

8°, 10K, 71L, Budapest, ér nélkül

Munkácsy Mihály

Petrovics – V. Makoldy – Vörösy: Munkácsy-Album.

Munkácsy Mihály

Harant 4°, 11K, 6L, Budapest, 1927

Munkácsy Mihály

Pasteiner Gyula: Munkácsy Mihály alj-
pertménye Krisztus Pilátus előtt

Kny. Budapesti Szemle.
8°, 0K, 30L, Budapest, év nélkül (1882).

Munkácsy Mihály

Mütermben c. kepe

Repr.

Om. III. 437. l.

VASÁRNAP
7
Kat. Miseric.
Prot. Herman
Ó-g. 25. Nb. 4. v.

N. k. 5 ó. 29 p. N. ny. 18 ó. 38 p.

HÉTFŐ
8
Kat. Dénes pk.
Prot. Lídia
Ó-g. 26. Gábor

KEDD
9
Kat. Konrád
Prot. Erhardt
Ó-g. 27. Majtr.

Izr. 1. Nizan R. Kh.

SZERDA
10
Kat. József olt.
Prot. Zsolt
Ó-g. 28. István

CSÜTÖRTÖK
11
Kat. I. Leó p.
Prot. Leó
Ó-g. 29. Márk.

PÉNTEK
12
Kat. Gyula p.
Prot. Gyula
Ó-g. 30. János

SZOMBAT
13
Kat. Hermeneg.
Prot. Ida
Ó-g. 31. Hipác

Izr. 5. S. Mezora

Munkácsy Mihály

1863. Regélő honvéd
első kiállított műve a
Műcsarnokban

Műcs. Ktár, tól
Pipics 98 l.

Lebontják a munkácsi Sóházat, *Munkácsy Mihály szülőházát*

A magyar állam kiadja a nagy festő életrajzát

Munkácson az egykori *Sóház* falán egy ütött-kopott és már nagyrészben festékkel átmázolt tábla hirdette, hogy:

„E házban született Munkácsy Mihály 1844 február 20-án.
Honszerző Árpád e helyütt
pihené ki nagy útját,
Susszeme itt villant ősi hazája
felé.
Itt született Munkácsy Mihály,
innen kele útra,
S új eszmékkel hazát hódíta
lángecsete.“

Most a *Sóház*, a vele együtt a kopott márványtábla is eltűnik *Munkácsról*.

Az épület, amelynek falai között a halhatatlan magyar piktor gyermekéveit töltötte, műveszcsikányok alá kerül, a Sóház helyén városi bér- és üzlethházat emel Munkács.

Ezzel egyidejűleg dr. *Lázár* Béla kezdeményezésére budapesti képzőművészeti körökben felmerült a terv, hogy az új épületen is helyezzék el — megfelelőbb keretben, mint eddig — az emléktáblát, hogy a jövő generációk is megállíjanak egy pillanatra a ház előtt, ahol a magyarság nagy festője idestova száz esztendeje hogy meglátta a napvilágot.

Ezzel az akcióval és a három év mulva megrendezendő centenáriummal kapcsolatban az *Esti Kurir* munkatársa beszélgetést folytatott dr. *Lázár* Bélával, *Munkácsy* Mihály művészetének egyik legelkesebb kutatójával és hirdetőjével, aki a következőket mondotta:

— Magam is értesültem arról, hogy *Munkácson lebontják Munkácsy Mihály szülőházát*.

— Apja, aki német származású ember volt, mint sótárnok került a munkácsi Sóházba és Munkácsy Mihály itt töltötte első négy évét.

— Apját ugyanis 1848-ban *Miskolcra helyezték át*, s így az emléktáblán kívül álig maradt emlék *Munkácson* a nagy magyar festőről. Az emléktábla egyébként már *nagyon megkopott a Sóházon*, mert a házban lévő *török cukrász a ház falát sárga-kék-piros festékkel mázoltatta be* és ha sötött a nap, a redőny teljesen eltakarta a márványtáblát.

— Egyébként nemrég került piacra *Justh* Zsigmond naplója, amely érdekesen eleveníti fel *Munkácsy* Mihály párisi éveit. *Justh* Zsigmond 1889-ben *Párisban élt, bejáratos volt Munkácsyékhoz*, ott volt a pénteki fogadásokon *és csodákat jegyez fel Munkácsy párisi életéről. Justh* nem szerette *Munkácsyt*: amit róla és életmódjáról írt, azt hűvös szellő hatja át. A magyarázat: *egy fiatal magyar úr Párisba kerül és ott látja, mint ünneplik, tisztelik, becsüli a francia szellemvilág a magyar piktort.* A fiatal magyar úr, akinek *írói vágyai, művészi hajlamai vannak*, hideg szemmel nézi a magyar festő elismertetését, nem érez nemzeti büszkeséget, ellenkezőleg: *bántódást.* Meg lehet ezt érteni úgynevezett *józan ésszel?* Csak úgy, ha a naplóba jól belenézünk és látjuk, *milyen körbe cseppent bele Justh Zsigmond.* Hogy *Munkácsy* legádázabb ellenségét, *Huysmanst*, a bizarr regények, kritikai pamflettek fróját *bámulja és annak szemével nézi a nagy mestert.* Így kezd előttünk is érthetővé válni *Justh* Zsigmond viselkedése.

— De az igazi hajsza, magyar tollak támogatása mellett, csak Munkácsy halála után indul meg a magyar mester ellen.

— *Felvetődik a kérdés, vajjon ilyen marad-e a szellemi légkör Munkácsy születésének századik évfordulójakor is?* A légkör nehezen tisztul körülötte. Míg egyrészt *műkereskedője kijelenti, hogy ő volt a XIX. század legnagyobb festője*, másrészt idegen kritikusok *végsőkig lebecsülik.* Mindebben *a magyar kritika a főbűnös, ahogy erre már «A Munkácsy-kérdés»* című könyvemben pontról pontra rámutattam — folytatja *Lázár* Béla.

— Érthető ezek után, ha *majd centenáriumának éve is halálos némaságban telik el.* De ki tudja, *mi lesz három év mulva?...*

— Semmiképp sem szabad megfeledkezni Munkácsy Mihályról, mert akárki akármit mondott és mond: művészete a nemzeti szellem olyan hatalmas megtestesülése, melyhez fogható kevés akad történetünk egész folyamán.

— Hogy apja *német fajiságát* és anyja *törzsökös magyarságát* mennyire átformálta, bizonyítja *legkisebb ceruzarajza is*, melynek *minden vonásáról a magyar észjárás világossága, a magyar lelki elmélyedés, a magyar ritmus, a kerekded vonalra való vágyódás és a fojtott magyar pátosz sugárzik.*

— Remélhető, hogy azt, amit a halála utáni évtizedekben elkövettek ellene, a legkö[illegible]bbi jövő jóváteszi.

— Miközben *lebontják szülőházát, úgy tudom, készül egy hozzá méltó életrajz.* A magyar állam kötelezettséget vállalt az *életrajz kiadására.*

— Cserébe ugyanis hatalmas művészeti anyagot kapott a mester feleségének unokahúgától, aki az örökség felajánlásáért egyedül azt kötötte ki, hogy a magyar állam írassa meg Munkácsy Mihály életrajzát.

— Ez még gróf *Klebelsberg* Kunó kultuszminisztersége idején történt s azóta is várjuk a megígért életrajzot — végzi *Lázár* Béla —, amely a nagy magyar művész jelentőségét *véglegesen tisztázni fogja.*

Raffay Sándor püspök hetvenöt éves

A *Magyar Értesítő* jelenti: Az országosnevű egyházi és közéleti férfiú, D. *Raffay* Sándor bányakerületi evangélikus püspök, magyar kir. titkos tanácsos, felsőházi tag holnap, csütörtökön tölti be hetvenötödik életévét. A lelkében-testében ma is töretlenül daliás egyházvezér ezt a napját is munkában tölti: Pestszenterzsébeten a budapesti evangélikus egyházmegye konferenciázó presbitereinek Úrvacsorát oszt.

Olasz kisipari kiállítás Budapesten

A magyar és az olasz kisipari szakmák között már régebb idő óta bizonyos együttműködés fejlődött ki, ami természetes következménye volt a két ország közötti baráti kapcsolatoknak. Ennek az együttműködésnek gyümölcseként most az *ENIT* Váci-utcai helyiségében *megnyílt az olasz kézművesipari termékek állandó budapesti kiállítása*, amely az olasz kisipari termékeket ismerteti meg a magyar közönséggel.

A kiállításon a híres faenzai és nápolyi kerámiai munkák mellett helyet kaptak a lombardiai és campaniai faipari termékek, a világhírű muranói üvegáruk, a korall-, elefántcsont- és filigránipar termékei, a római, firenzei és trieszti bőripari munkák, valamint a vas-, textil- és szőnyegipari termékek is; mindmegannyi remeke a kézműiparnak.

A kiállítás megnyitása alkalmával Budapesten tartózkodott az olasz kisipari szervezet, valamint a Rómában székelő *Nemzetközi Kisipari Központ* elnöke: *Piero Gazzotti* is, aki a sajtó képviselői előtt tett nyilatkozatában bejelentette, hogy a közeljövőben *a budapesti olasz háziipari kiállítás testvérüzemeként Rómában felállítják a magyar kisipari boltot.* Az erről szóló megállapodást már *aláírták.*

Ennek a megállapodásnak értelmében a két ország között *megindul a kézműiparos-csere is.* Hangsúlyozta, hogy az olasz szervezet már 1925 óta működik. Az intézmény *kamatmentes kölcsönnel segíti a kézműiparosokat ahhoz, hogy műhelyt nyissanak.* Nagyrészt ennek köszönhető, hogy ma *Olaszországban 800.000 üzemben mintegy négy millió kézműiparos dolgozik.*

A budapesti olasz kisipari kiállítást lovag *Santelli* Pál vezeti.

Textilhulladék-egykéz alakul

A kormány rendeletileg szabályozta a különböző textilhulladékok forgalmát. Megindultak a tárgyalások a rendelkezések gyakorlati keresztülvitelére. Rövidesen megalakul a textilhulladék részvénytársaság, amely egykézszerűen fogja irányítani a forgalmat. Ő látja el majd vásárlási igazolványokkal a textilhulladék-kereskedőket és az összegyűlt árut a részvénytársaság osztja majd fel a feldolgozó gyárak között.

Jobb hosszútávú lovak küzdelme *a Júniusi hendikepben*

Urnapjára elég érdekes programot állított össze a Lovaregylet. Az I. osztályú eladóverseny indulói között *talán ott lesz Eszter is, melylyel Schejbal legutoljára paris favorit volt, de csak a harmadik helyig jutott.*

Ha holnap semmiféle zavaró körülmény nem gátolja meg Esztert teljes tudása kifejtésében, akkor megnyerheti a versenyt.

A Szentendrei díjban *Fi-fi* revánsot vehet *Rianáson*, multkori legyőzőjén. A 2400 méteres Júniusi hendikepben jobb képességű hosszútávú lovaink küzdenek. A Pintéristálló lovainak jó formájára való tekintettel *Szeles* győzelmét várjuk. *Dampierre* most jó formában van. *Sympton szereti a mély pályát, a Szigeti-istálló lovai is nagy formában vannak.*

Apukában ötödször is bízik istállója.

A III. osztályú korteher versenyben *Muci* és *Piccador* teljesen egyenlő kilátásokkal indulnak. A lovászfiúk versenyében az utoljára nagyszerű versenyt futott *Magdaléna* győzelmét várjuk. *Lator* és *Pénz* szeretik a mély pályát. *Pir* meglepetést okozhat. A welter hendikepben sok egyenlő esélyű ló indul.

Ravaszon multkor rengeteg pénz veszett el.

Virágzót most Schejbal lovagolja, a Németh-ló szombaton nagyon megszorította Hőst, hosszabb távon meg is verte volna. Bona Fides bemutatkozása alkalmával oly stílusban győzött, hogy holnap ismét elől lehet.

Jelöltjeink:

I. Patália, Pass
II. Eszter, Hetera, Perecseny
III. Fi-fi, Rianás, Divination
IV. Szeles, Dampierre, Sympton
V. Piccador, Muci, Névtelen
VI. Magdaléna, Lator, Pénz
VII. Ravasz, Virágzó, Bone Fides.

A versenyek 3 órakor kezdődnek.

T. vidéki Előfizetőinkhez!

Mai számunkhoz postabefizetési lapot mellékeltünk a június hó 15-én lejáró előfizetések szíves megújítására. A zavartalan lapszállítás érdekében tisztelettel kérjük az esedékes összeg szíves beküldését. A kiadóhivatal.

— Rekviem Pakots Józsefért. Néhai *Pakots* József országgyűlési képviselő, a Petőfi Társaság tagja, az IGE alapító elnöke lelkiüdvéért június 13-án, pénteken délelőtt 10 órakor gyászmisét tartanak a kerepesi temető kápolnájában.

NÉGY ÉS FÉLMILLIÓ PÉLDÁNY fogyott el Oroszországban Solochow «Csendes Don» című hatalmas regényének első kiadásából. Ez a példányszám világrekordot jelent még az amerikai könyvsikerek szédítő számadatai mellett is.

Száspengősök mint „információs iratok”

ELÍTÉLTÉK A VESZTEGETŐ MALOMTULAJDONOST

Érdekes megvesztegetési bűnügyet tárgyalt a királyi Kúria dr. *Kvassay* Gyula tanácselnök vezetésével. Az ügy vádlottja *Mayer* András egri malomtulajdonos volt, aki ellen a pénzügyigazgatóság *lisztforgalmi adóváltság eltitkolása* miatt eljárást indított. Ennek során lefoglalták az üzleti könyveit.

Mayer 1939 december hó 21-én felkereste a pénzügyi tanácsost, akit arra kért, engedje meg, hogy a lefoglalt üzleti könyveit betekinthesse.

Ez alkalommal panaszkodott amiatt, hogy a pénzügyi közegek *indokolatlanul és túlságos szigorral jártak el vele szemben.* Majd közölte a pénzügyi tanácsossal, hogy az ügyre vonatkozó részletes védekezését élőszóval előterjeszteni nem tudja, *írásos információt készített* s azt *zárt borítékban* átnyujtotta a pénzügyi tanácsosnak olyan kérelemmel, hogy vegye igazságos elbírálás alá az ő ügyét.

Távozása után kiderült, hogy a pénzügyi tanácsos asztalára letett zárt borítékban nem információs irat, hanem öt darab ropogós százpengős bankjegy volt.

Emiatt eljárás indult *Mayer* András ellen *megvesztegetés* címén. Az egri törvényszék előtt megtartott főtárgyaláson a malomtulajdonos tagadta bűnösségét és azzal védekezett, hogy egy *fatális tévedés* történt.

Az ötszáz pengőt tartalmazó zárt borítékot nem a pénzügyi tanácsosnak szánta, hanem egy nőismerősének és a borítékokat izgalmában összecserélte.

De a továbbiak során azzal is védekezett a malomtulajdonos, hogy megvesztegetésről szó sem lehet, mert *a pénzügyi tanácsost nem hívta fel kötelességszegésre.*

A lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján a törvényszék megállapította a vádlott bűnösségét és *megvesztegetés vétsége miatt ötszáz pengő pénzbüntetésre ítélte.* Ezt az ítéletet a budapesti tábla, majd most a Kúria is dr. *Moldványi* Géza koronaügyészhelyettes felszólalása után *helybenhagyta.*

FERENCJÓZSEF KESERŰVIZ

— Halálozás. Dr. vitéz *Kubányi* Kornélné szül. *Meszlényi* Ilona június 9-én hosszas szenvedés után elhúnyt. Temetése Budapesten az új köztemetőben június 11-én, délután 4 órakor lesz.

Feuer Illés nyomdatulajdonos, volt lapszerkesztő felesége, szül. *Róth* Szidónia 63 éves korában elhúnyt. Temetése vasárnap ment végbe Kiskunfélegyházán a város osztatlan részvéte mellett.

TROPIKÁL PAPLAN
80 dekás szép színekben 45 pengő
PLUMA paplangyár
Kammermayer Károly-utca 2.

PISZKOS FOLTOS A RUHA? VEGYTISZTÍTJA A DUNA!
GŐZMOSÓ ÉS KELME-FESTŐGYÁR • TELEFON

DOROTHY LAMOUR TYRONE POWER
BŰNHŐDÉS
LLOYD 20th CENTURY FOX HOLLYWOOD

DÉLI P.U. ÉTTEREM (ind. old) gyönyörű kerthelyisége megnyílt. KÓCZÉ LACI muzsikál. Kitűnő konyha. Társas összejövetelek

KISHIRDETÉS
10 milliméter ára 3 P
Állás — oktatás 1.50 P

ÜZLETVEZETŐ FELVÉTETIK nagy budapesti kávéházba. Elsőrendű keresztény munkaerők «Mestervizsga» jeligére Blockner J. hirdetőirodába. Városház-utca 10.

Vilma királynő-útnál III. em. LUXUS - BÉRHÁZ legprimább komf. kis lak. adóm. 16 000 bér. átírva 185.000-ért SÜRGŐSEN ELADÓ. Ingatlan iroda: 384-230

ÓVADÉKKAL PÉNZTÁROSNŐI vagy PÉNZBESZEDŐI ÁLLÁST VÁLLALOK. «Azonnal» jeligén ARATÓHOZ, Erzsébet-körút 14.

Nagyváradra és Szatmárnémetire minden második nap induló teherautóval fuvart vállalok. Telefon: 115—947

UTCAI MŰHELY raktárral KIADÓ VIII., Fecske-utca 14.

VASÁRNAPIG Budapesten tartózkodom. VENNÉK magánlakásból kisebb, hibátlan PERZSA-SZŐNYEGEKET «Bácska» jeligére Blockner-hez. Városház-utca 10.

ELCSERÉLNÉM ALSÓGÖDI cca 400 négyszögölön lévő 2 szoba, veranda, előszoba, konyha, kamra, WC., alápincézett, egészévi lakásra alkalmas VILLÁMAT BUDAPESTI ÖRÖKLAKÁSRA. Tel.: fél 8-tól 2-ig 227-636.

Asztali VILLANY-KÁVÉFŐZŐ espresso rendszerű, 12 személyes, majdnem új Siemens-gyártmány eladó. VII., Nagyatádi Szabó-u. 29. IV. 2.

NYARALÁSÁT angollal rekompenzálja jókedélyű «Lady teacher» kiadóba.

ELVESZETT 1 darab női barna félcipő Szent István-körút—Nyugatiig. Jutalom fejében leadható Hollán-utca 47. földszint 3.

Vilma királynő-út 8/a sz. alatti társasvillában még 1—2 prima kivitelű, közp. fűtéses GARSZON ÖRÖKLAKÁS nettó 5 és fél százalék hozammal leköthető a helyszinen, vagy délután: TELEFON: 293-610.

ANGÓRANYÚL Ivarérett, süldők. Megtekinthető minden nap d. u. 5-től 7-ig. «Éva mintatenyészet», Újpest, Horthy M.-út 89. sz. Telefon: 29-42-30.

Gyermekjátszóotthon nyaralásra elfogad gyermekeket, gondos felügyelet mellett, elsőrangú ellátással. Rákosfalva, XIV., Szentmihályi-út 22. HÉV-villamosnál

KERESEK a törvényszék környékén leíró IRODA RÉSZÉRE HELYISÉGET esetleg HELYISÉGRÉSZT. Ajánlatok «Leíró iroda» jeligére a kiadóba kéretnek.

«HUNGÁRIA» gyümölcsfákat permetez, kertet épít. Szaktanácsot ad. Sashalom, Árpád-u. 8. Tel.: 208-571.

NYARALJUNK Karcag-berekfürdőn! Karcag város 52 fok hévizű strandfürdője. 500 m. stranduszodával. 40 szoba, olcsó penzió-árak. Fürdőbérlő: Dorogi László, vendéglős. Telefon: Karcag 100.

Üzlethelyiséget keresek, egy- vagy kétnyílásost belvárosban, körútakon v. Kálvin-téren. T.: 382-426.

POLOSKAIRTÁS újrendszerű gázzal garanciával, lakásban alhat. Takarításokat vállal. REKORD TOX, VI., Szondy-u. 64. Tel. 11-65-98.

Ne feledkezzen meg egészségéről! Hogyan élien a gyomor- és bélbajos ember? P 2.60. — Lúdtalp, bokasúllyedés és egyéb lábfáidalmak P 1.80. — A reumás bajok házi kezelése P 2.40. — Hogyan éljen a vesebajos ember? P 2.60. — Az asztma gyógyítása P 1.80. — Hogyan éljen a szívbajos ember? P 2.60. — Ischias és derékfájás P 1.80. — A cukorbeteg kosztja P 2.60.
Kapható az Esti Kurir kiadóhivatalában. Vilmos cs.-út 34

AZ ESTI KURIR HIRDETÉSE EREDMÉNYES

MEGÉRTÉS

KOMOR és aggodalmakkal teli képet festett Darlan tengernagy Franciaország helyzetéről tegnapi szózatában. Ahogy sorra vette a veszedelmeket, amelyek egy elhibázott, vagy elhamarkodott, a tényekkel nem számoló és érzelmek által irányított magatartásból fakadhatnak, ahogy megértést kért a maga és munkatársai számára nyilván olyanoktól, akik más uton és más eszközökkel kívánnák felemelni a súlyos csapástól lesujtott nemzetet: a szemmel látható belső viaskodáson túl egy nagy tragédia körvonalait vázolta fel a vereség megrázkódtatásában vergődő franciák elé.

Emlékezetünk hirtelen visszanyúl húszegynéhány évvel ezelőttre. Amikor ugyancsak vesztett háború után Magyarországot érte a világtörténelem egyik legkeményebb és legkíméletlenebb igazságtalansága. Amikor ez a nemzet, amely becsülettel verekedett négy esztendőn keresztül, amely ellenfélnek is mindig nemes és lovagias volt, amely semmi szerepet nem játszott a háború felidézésében, csak tisztességes kötelességét teljesítette: hiába fordult megértésért, hiába fordult enyhébb érzésért és megértésért a gőgös győztesek tábora felé. Akkoriban a magas emelvényen, ahol a szinte életet és halált osztó hatalmasságok ültek: senkinek nem jutott eszébe megdöbbenni azon, hogy nem lehet egy nemzetet, nem lehet egy történelmi és földrajzi egységet ötfelé szabdalni, nem lehet emberek millióit idegen fennhatóság alá kergetni, nem lehet egy népet következmények nélkül a legszörnyűbb kálvárián végigvezetni.

Ugy látszik, hogy ahhoz a megértéshez, amelyet ma Darlan tengernagy győztestől, volt szövetségestől, hajdani baráttól és semleges szemlélőtől vár, csak a katasztrófán keresztül lehet eljutni. Csak a szerencsétlenségben mutatkozik meg, hogy jó sorsban sem lehet egyetlen irányjelző a kérlelhetetlenség, a fegyverek hatalmával biztosított akarat. Csak a lesujtottságban lehet megtanulni, hogy a gyengébbnek, a levertnek is kijárhat a megértés, az emberség, nehéz helyzetéből folyó kímélet. De vajjon mutatkozott-e azon a helyen, ahonnan ma Darlan tengernagy egy világ lelkiismeretéhez akar szólni, csak szikrája is annak a megértésnek, melyet ő honfitársaitól és a külföldtől kér — Magyarországgal szemben a trianoni gyász kétségbeejtő napjaiban, a csüggesztő és rideg tárgyalásokon, amelyek a békeparancs aláírásához vezettek?

A történelem nagy tanítómester.

KÖZSZELLEM

FOLYIK A TÁRGYALÁS annak az eljárásnak ügyében, amelynek megindítását egy törvényhatósági bizottsági tag, országgyűlési képviselő kérte maga ellen, mert egy beadványban azzal vádolták meg, hogy bizonyos közmunkát a fővárosnál csak az kaphatott, akit ő támogatott és aki e támogatás fejében bizonyos anyagi áldozatokra is kész volt. A vád súlyos, a tanukihallgatások folynak: állást foglalni az ügyben senkinek nem szabad, amíg a végső és döntő szó, a teljesen tisztázott tényállás után, el nem hangzik. Véleményt kockáztatni afelől, hogy kinek az igaza állja ki a próbát, felelőtlen találgatásnál nem volna egyéb.

De megállunk egy mozzanatnál, amelynek jelentősége túlterjed magán az ügyön és fényt vet arra a közszellemre, amelynek egészségesebb kialakításáért a divatosabb jelszavak áradata között is lankadatlan és erélyes küzdelmet folytatunk a politikai irányzatok váltakozó hullámverése közben. Azt vallja az egyik tanu, hogy ő a szokásos módon kérte a támogatást és a vállalati összeg egy bizonyos részét a kívánt célra takarékkönyvben elhelyezte. Megkérdi tőle az elnök: hallott-e arról, hogy másoknak is volt hasonló esetük? Hallotta — feleli a tanu —, hogy sokaknak. A városháza folyosóján, a vállalkozók egymás között nyiltan beszéltek ezekről. Ön sokakról beszél — veti közbe az elnök —, holott a beadvány szerzője csak három tanut nevezett meg. — Csak azokat nevezte meg — válaszolja a tanu —, akik vállalták, hogy állják a dolgot.

Ime néhány mondatban egy jelenség képe, amelyet mindenki ismer. „Sokan beszélnek" erről, vagy arról. „Egymás között" nyiltan tárgyalják. Gyakran súlyos kifakadásokkal és felháborodva. De csak hárman vannak, akik vállalják, hogy állják is a dolgot, ha ugyan vannak hárman s nem csak ketten, egyen, vagy egyen se. Holott mindannyian tudják, hogy az egészséges és tisztességes verseny feltételeit csak az egyenlő, tisztességes és egészséges feltételek szabhatják meg. Holott tudják mindannyian, hogy az, amiről „sokan beszélnek" — amit „nyiltan tárgyalnak", valamennyiükre nézve hátrányos, valamennyiük számvetését bizonytalanná és ingadozóvá, valamennyiük vállalkozását egy kínos és csunya megalkuvástól függővé teszi. Hogy hányan vannak, akik inkább tartják lepel alatt értesüléseiket, azt nem tudjuk. De hogy csak kevesen akadnak, akik állják és vállalják a nyilt fellépést, azt sajnálattal kell megállapítania mindenkinek, aki a polgárok erkölcsi bátorságától, kis kényelmetlenségek elől vissza nem riadó szókimondásától várja annak az önérzetesebb, tisztultabb, egészségesebb közszellemnek kialakulását, melyben nem teremhetnek és nem tenyészhetnek gyanusítások, amikről „sokan beszélnek".

A vegyesházasságokat eltiltó törvényjavaslat a Ház előtt

Fontos igazságügyi javaslatok a felségsértés büntetésének szigorításáról, a zsidó ügyvédek kamarai jogairól és a házasságelőtti orvosi vizsgálatról

Ma délben a képviselőház ülésén több fontos és nagyjelentőségű javaslatot nyujtottak be. *Radocsay* László igazságügyminiszter a mai ülésen nyujtotta be a *felségsértésről, lázadásról, valamint a súlyos bűntettek előkészítésének büntetéséről szóló törvényjavaslatot.* A javaslat első fejezete a király és a kormányzó személyének, valamint alkotmányos hatalmának megtámadására irányuló cselekményeket sorolja fel.

Ezek a rendelkezések abban térnek el a Btk. 126. paragrafusától, hogy az államfő élete, testi épsége, személyes szabadsága, vagy alkotmányos hatalma ellen irányuló minden közvetlen támadásra egyöntetüen halálbüntetést rónak, tekintet nélkül arra, hogy a merénylet eredménnyel jár-e, vagy sem.

A felségsértést előkészítő cselekményeket a javaslat öt évtől 15 évig terjedhető fegyházzal, sőt ha az előkészítő cselekmény a király vagy a kormányzó élete ellen irányult, életfogytig tartó fegyházzal sujtja és *felségsértés előkészítésének nyilvánítja az állam és társadalom rendjének erőszakos felforgatására irányuló mozgalmat, vagy szervezkedést.*

A lázadásról szóló második fejezete a javaslatnak a társadalom békéje ellen intézett támadást helyezi büntetés alá.

A javaslat a lázadást előkészítő cselekmények büntetését *öt évig terjedhető börtön,* ha pedig a tevékenység az államot irányító főszervek ellen irányul és fosztogatással, vagy hasonló közönséges bűncselekményekkel összekötött lázadás előkészítését célozza, *öt évig terjedhető fegyházban* állapítja meg. A javaslat végül gondoskodik arról, hogy a fennálló rend felforgatásának, megsemmisítésének, vagy lázadás előkészítésének veszélyével járó mozgalmakat és szervezkedéseket is megfelelő megtorlásban részesítse.

Nagy nevek védelme

Ugyancsak ma délelőtt terjesztette be *Radocsay* László igazságügyminiszter *a nemzet, valamint az egyházak nagyjaira utaló megjelöléseknek az ipari és kereskedelmi életben való használatáról szóló törvényjavaslatot is.*

A javaslat szerint kereskedelmi és ipari életben ezentúl a nemzet nagyjaira, a szentekre és egyházaknak nagyjaira utaló megjelöléseket a törvényjavaslat megszünteti.

Így tehát az ipari és kereskedelmi tevékenység körében, különösen cégszövegekben, cégtáblán, üzleti jelzőben, védjegyen, szabadalom címében, árubélyegen, árumintaés árujelzésben és ipari jogosítvány szövegében a jövőben ezeket csak a vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélyével lehet lesz használni. *A javaslat szerint az eddig szerzett jogok alapján a gyakorolt használatra nem terjed ki rendelkezés, azonban a használat a nemzeti, vagy vallásos érzést ha sérti, az illetékes miniszter a használat jogát méltányos határidő kitűzésével és pedig kártérítés kizárásával megszüntethetí.*

Beterjesztette még az igazságügyminiszter az ügyvédekre, ügyvédjelöltekre és az ügyvédi önkormányzatra vonatkozó egyes kérdések szabályozásáról szóló törvényjavaslatot is.

A törvényjavaslat tovább fejleszti a zsidók közéleti és gazdasági korlátozásáról szóló 1939:IV. t. c.-ben már kifejezésre juttatott alapgondolatot, miszerint az ügyvédi kamara tisztikarában, választmányában és egyéb önkormányzati szervében zsidók csak a hat százaléknak megfelelő arányban vehetnek részt.

Minthogy az önkormányzat működésének irányításában nemcsak a kamara szerveinek van jelentősége, hanem azok is szerepet játszanak, akik ezeket a szerveket választják, a benyujtott törvényjavaslat elrendeli, hogy *hatálybalépésétől kezdve kamarai választási joga csak a választásra jogosult tagok hat százalékának megfelelő számú zsidó kamarai tagnak van joga.*

Ez fennáll abban az esetben is, ha a kamara zsidó tagjainak száma az összes tagok számának hat százalékát meghaladja. Ilyen esetben a választásra jogosult ügyvédeket a kamarának egyébként az önkormányzatban részvételre jogosult zsidó tagjai maguk közül választják meg.

A javaslat az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézet szervezete tekintetében is a hatszázalékos arány alkalmazását rendeli el. *A bíróság és a közigazgatási hatóság előtt folyó eljárás során a közmegbizatásokban való részesedés tekintetében is a hatszázalékos arány a mérvadó.*

A törvényjavaslat további rendelkezéseiben az ügyvédjelöltek szociális helyzetének javítása érdekében arról rendelkezik, hogy az igazságügyminiszter *rendelettel megállapíthatja az ügyvédjelöltek munkaidejét, legkisebb díjazásának mértékét, fizetéses szabadságának tartamát,* valamint gondoskodik arról, hogy a fegyelmi eljárással kapcsolatos tennivalók egyenletesen oszoljanak meg a kamara tagjai között. A javaslat végül elrendeli, hogy ha az ügyvédek névjegyzékéből törlést elrendelő határozatot azért, mert az ügyvédnek tartózkodási helye ismeretlen, vagy huzamosabb időn át végzést kikézbesíteni nem lehet, a határozatot az ügyvéddel történt közlés joghatályával a kamara által kirendelt ügygondnoknak kell kézbesíteni.

Házasságelőtti orvosi vizsgálat

Az igazságügyminiszter végül beterjesztette a házassági törvény kiegészítéséről és módosításáról szóló törvényjavaslatát is, amely *kötelezővé teszi a házasságkötés előtt a házasulók orvosi vizsgálatát.* A törvényjavaslat elsősorban is egészségügyi szempontból azt kivánja orvosi vizsgálat által megállapítani, hogy *a házasulók nem szenvednek-e fertőző gümőkórban, vagy fertőző nemibajban.*

Ezeket a vizsgálatokat a javaslat szerint tisztiorvos végzi. Nők háziorvosuk bizonyítványával is igazolhatják egészségi állapotukat.

A tisztiorvos abban az esetben bármely házasulónak elengedheti a vizsgálatot, ha orvosi szakintézmény bizonyítványával igazolja, hogy a fentebb említett bajokban a házasuló nem szenved. A házasságkötésnél közreműködő polgári tistviselő is elengedheti a tisztiorvosi bizonyítvány bemutatását, ha valamelyik házasuló közeli halállal fenyegető betegségben szenved, vagy ha a házasulandó beteg, de legalább egyikük nemzésre, fogamzásra képtelen. (Ez a rész a halálos ágyon történő esketésre vonatkozik.) *A bizonyítvány kiadásának megtagadása miatt panasszal lehet fordulni a törvényszékhez.*

A javaslat tervbe veszi a házasodási kölcsön rendszeresítését is. Eszerint ilyen kölcsönt csak azok kaphatnak, akik igazolják, hogy házasságkötésük sem egymás, sem születendő gyermekeik egészsége szempontjából nem esnek kifogás alá. A kölcsön visszafizetésében a házasságból születő gyermekek számához képest kedvezmény jár.

A javaslat kimondja még, hogy a gyógyíthatatlan elmebeteggel tévedésből kötött házasság megtámadható.

A házasságot megtévesztés címén meg lehet támadni, ha a másik házasuló a házasság előtt az orvosi vizsgálat alkalmával vagy egyébként hamis állítással, elhallgatással betegsége felől a megtévesztést előidézte.

Továbbiakban a javaslat megültja, hogy a nemzsidók és zsidók egymással házasságot kössenek.

A javaslat ezzel kapcsolatban a házassági tilalom szempontjából a «zsidó» fogalmát is megállapítja.

Ki a zsidó?

A javaslat szerint a «zsidó» fogalmának a házassági tilalom szempontjából alaptétele ez:

zsidó az, akinek legalább két nagyszülője az izraelita hitfelekezet tagjaként született, továbbá — tekintet nélkül származására — az is, aki az izraelita hitfelekezet tagja. Az alapvető szabálynak merevségét — amelyek szerint az úgynevezett félvérek is zsidónak minősülnek — enyhíti az a szabály, hogy nem minősül zsidónak az, akinek csak két nagyszülője született az izraelita hitfelekezet tagjaként, [illegible] ha ő maga, úgyszintén mind a két szülője keresztény hitfelekezet tagjaként született és az is maradt.

Amennyiben azonban az ilyen személy a jövőben a tilalom ellenére mégis zsidóval kötne házasságot, ennek következtében ő is zsidónak fog minősülni.

Meghatározza a törvényjavaslat a tilalom megszegőinek büntetését is. Eszerint mind a vétkes házasfelek, mind a polgári tisztviselők súlyos börtönbüntetéssel büntettetnek és amellett a tilalom ellenére kötött házasságból származó gyermekek — nagyszülők és vallásra való tekintet nélkül — zsidónak minősülnek. A büntetés öt évig terjedhető börtön.

Végül a javaslat különleges szabályt állapít meg az erdélyi szombatosok és ivadékaik tekintetében.

Őket — nagyszülőik vallására való tekintet nélkül — a nem zsidók közé sorolja, ha származásuknál fogva nem zsidók és nem tagjai az izraelita hitfelekezetnek.

— **„Fejbelőtte magát egy autobuszkalauz."** Ilyen címmel hír jelent meg az *Esti Kurir*-ban. Ezzel kapcsolatban *Szikora* János autobuszkalauz annak közlését kéri, hogy *nem öngyilkosságí kísérlet történt,* hanem csupán az, hogy céllövő levente-fegyvere *tisztogatás közben elsült és fején mintegy 3—4 centiméteres horzsolást okozott.*

Budai Dunaparton Margitszigetre néző öröklakások

25 éves adómentességgel. Margithídtól 1 kisszakasz, ÁRPÁD FEJEDELEM-ÚT 55/a, egy-kétszoba hallosak és garszónlakások. Érdeklődés 11—1-ig és 5—7-ig, vasár- és ünnepnap 11—1-ig. V., Szent István-körút 1. II. 2. Tel.: 120—044.

Bónyi Adorján nagyszerű regényéből készült gyönyörű filmalkotás az

ELCSERÉLT EMBER

Dayka Margit, Kiss Ferenc, Simor Erzsi, Vaszary Piri, Mály Gerő remek alakítása.

Csütörtöktől **STUDIO**

Munkácsy Mihály 256

(Golgota.
Munkácsy Mihály
festménye.)

Petrik 1886-1900

Munkácsy Mihály

Malonyay D.

Munkácsy Mihály élete és munkái

Petrik 1886–1900.

Munkácsy Mihály

Simkó J.

Krisztus Pilátus
előtt
Munkácsy Mihály festménye.

Petrik 1886-1900

Munkácsy Mihály

Simkó J.

Ecce homo.

Munkácsy Mihály

legnyább festménye

Petrik 1886-1900

– a pullovert is,
ol el, a többiek

szerető fiad
Bendo

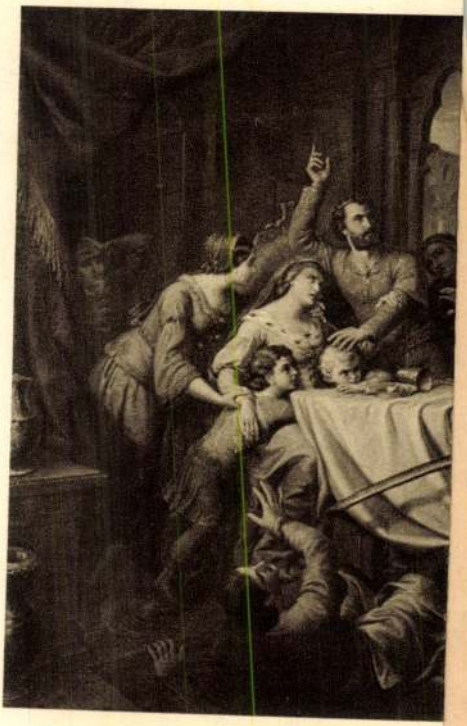

ORLAY PETRICS

576.

Munkácsy Mihály –
emlékfüzet

Petrik 1886–1900

Munkácsy Mihály

Szathmáry K. P.

Munkácsy Mihály

Jó könyvek 19.

Petrik 1886-1900

Munkácsy Mihály

Hodinka M.

Ecce homo

Pesten 1886-1900

Munkácsy Mihály hagy.

Munkácsy Mihály

Kartak P.

Munkácsy Mihály.
Életrajzi vázlat.

U. a. Kortársaink
9. és 10.

Petrik 1886–1900

— Olyan jó, ha az embernek egy megbizható barátja van, — mondta Juanita szabadon követve első érzését.

De ő már röstellette spontán bizalmaskodását: belepirult... Azt nyilván már nem vette bizalmaskodásnak, (nem akarta annak venni), hogy az először látott vendéget magánál tartsa délutánra, meghivja estebédre is.

És Ottó ott maradt Monostoron egész kilencz óráig, lefoglalta a maga számára a délutáni vonattal csakugyan megjött kapitánynak azt a beszámítható felét, a mi még reagált a szóra, egyszóval minden lehetőt megtett, hogy könnyítsen a Juana helyzetén, a kit láthatólag feszélyezett katonavendége ügyetlenül titkolt, minduntalan fölsziporkázó lelkesedése. Annyival is inkább, mint hogy Edus, pártolni látszott az uniformisos úr érzéseit.

Csak akkor bucsúzott Ottó, midőn Juana fáradságot hozva fel ürügyül (vagy valóban fáradtan) szobájába kérezkedett. Befogatott és hazahajtatott.

Magasan állott a hold az égen s ezüst szőnyeget terített az országútra a kényesen táncoló telivérek elé. Prédaleső éjjeli ragadozómadarak kóboroltak a levegőben, meg-megfüggeszkedve a semmibe. A sakál és hyénaüvöltéshez szokott tigrisvadász gyönyörködve szítta lelkébe a pusztai csend hallással nem érzékelhető melodiáját, szívét megfürösztötte az itt-ott felhallszó mélabús furulyaszó hanghullámaiban. a letarolt rét szénaillata megrészegítette s szapora munkára fogta hatalmas tüdejét.

A negyvenéves férfi boldognak és szabadnak érezte magát, a hazai ég immár felitta lelkének amaz apróbb kétségeit is, a melyek kedvezőtlen körülmények között szenvedéssé válhatnak. Miczire gondolt, a nélkül, hogy lelkében nyoma maradt volna tegnapelőtti páros sétája utolsó, diszharmonikus akkordjának. Igaz, hogy azt a következő napon jóvátette Miczi. Igen kedves és meleg volt hozzá, mindössze az tünhetett volna fel Ottónak, hogy a leány váltig unszolta őt, látogatná meg mennél hamarabb Edusékat. Ám sokkal egyszerűbb volt a jámbor nagyúr pszikhéje, mint hogy rejtelmeket gyanítson, örvényeket lásson egy ártatlan leányszív mimóza hajtásai között, a melyek szerinte csak az égben gyökerezhetnek, cselszövénnyé, alantas titokká nem bokrosodhatnak. Ottó hozzászoktatta magát, hogy tisztának és átlátszónak lásson mindent, a mi valóban tiszta és átlátszó.

Diákos örömet érzett, midőn Jóska megérkezésekor egy Miczitől jött üzenetet adott át neki. Hogy azonnal beszélni szeretne vele, mihelyst megérkezik. Tizenegy óráig vár rá a kerti terrasszon szüleivel együtt.

Ottó megnézte óráját. Még csak féltízre járt az idő. A terrasszra sietett. Csakugyan ott találta tea mellett az egész családot, még a misszt is. Miczi elébe ment.

— Ne beszéljen most semmit, majd holnap és *csak nekem négyszem között.*

Ezen is lehetett volna csudálkozni, de Ottó ezen sem csudálkozott. Örült a lüktető leánykéz érintésének, szerelmese üde lélekzetének, a holdfényben megcsillanó gyöngyfogának, nagy kedvében hangos, szinte rusztikus hanglejtésű csés estéttel üdvözölte a társaságot, letörölt magáról két ujjongó agarat, a kik okvetlen kezén akarták nyalni, kezet csókolt a grófnénak, megpaskolta a fruskák dundi kezét, végre belevetette magát egy karosszékbe Miczi mellé.

— Gyujts rá — kinálta Belényessy, — aztán gyönj meg, mi a lidércz babonázott meg, hogy éjfélkor jösz haza.

A fruskák eleinte csak kunczogtak, majd hangosan kaczagtak apjuk karakán beszédjén. Általában a tréfa jegyében folyt le az a félóra, a meddig együtt volt a család. Csak Miczi nem vett részt az általános vigasságban. A leánynak, midőn bucsúzásnál kezet fogott Ottóval, szokatlanul meleg volt a keze és lélekzete. Valami forrhatott a vérében, valami feszíthette az idegeit.

Tormássy még egy óráig szivarozott a kertben először egyedül, azután hozzászegődött Guszti, a ki ott ragadt nála a kiskastélyban aznapra is. Mentegette magát. Gazdája leintette.

— Velem ne komédiázz, Guszti, maradhatsz a meddig akarsz. Tudod mit — mondta élénken, — maradj nálam örökre.

A tekintetes úr megvakargatta a füle tövét.

— Nem bánom, — vágta rá rövid gondolkodás után, — csak egyet kötök ki.

Koller utóda Szenes fölvétele.

MUNKÁCSY ÉS FELESÉGE, A KI MÁRCZIUS 10-ÉN ELHUNYT.

— Mit?

— Engedd meg, hogy bekenjem a tigriseidet.

— A tigriseimet? Mivel?

— A találmányommal.

— És mire jó az?

— Arra, hogy világítsanak, éjjel is láthatók legyenek.

— Ez a te találmányod?

— Az enyém, a tigriseiden szeretném kipróbálni.

A nagy vadász mosolyogva rázta a fejét.

— Bocsáss meg, Guszti, de igen sokat mászkáltam a tigriseim után, kisérletre nem adhatom oda a bőrüket.

— Úgy is jó — dörmögte Guszti morczosan s ott maradt Ottónál haláláig... Az Ottó haláláig.

VII. A koczka el van vetve.

Guszti zongorát hangolt a kis kastélyban, Birma magyar grammatikát magolt a terraszlépcsőn s be-beszaladgált a házba, hogy Jóskával tanácskozzék, ha nem tudott magától tisztába jönni egy-egy czifra szó fonetikájával vagy jelentőségével.

Teréz egy foxival játszott a gyepen, Piroska virágot szedett, miközben egy skót balladát dudolt. Belényessy egy apró kertészcsemetét szidott, mert czigarettázott.

— Köpöd ki mindjárt azt a bagót, te tacskó. Nem tudod az ebugatta, hogy a mék gyerek rákap a dohányra, törpe marad. Czuczli való a szádba, vagy sóska, nem dohány...

Egyszerre elhallgatott, egy más, hajmeresztőbb jelenség szaladt a szemébe. A kis kastély keskeny kéményéből egy kormos gyermekfej bukkant ki. A fruskák is észrevették és odaszaladtak.

— Kocsis Jóska! — kiabálták rémülten — gyere le, mert kitöröd a nyakadat.

— Inkarnatus rosz kölyke, jössz le mindjárt! — hujjantott rá a gyerekre Belényessy is, — nem megmondtam, hogy susnikává lapítalak, ha még egyszer kéményseprősdit mersz játszani.

Valahonnan odagurult két kurtagatyás parasztgyerek és czigánykerékkel ünnepelte pajtása vakmerő mutatványát. Ők nem féltették Jóskát és szerették a *heczczet.* Megelégelvén a czigánykereket, vihogva várták a bekövetkezendőket.

Jóska alkudozni kezdett az öreg gróffal a kémény tetején, a hol sokkal nagyobb biztonságban érezte magát, mint a lapos földön, a hol a méltsás úr egy alighanem az ő hátának szánt bottal hadonászott.

— Lemék, ha nem bánt a méltóságos úr.

— Dejszen — pujkáskodott az öreg — nem teszel többé lóvá, elhegedülöm a nótádat, hogy megemlegesd.

— Akkor inkább tótágast állok a kéményen.

— Ne merd, mert szijjat hasítok a hátadból.

Oda se neki. Jóska megcsinálta a tótágast még bokázott is a levegőben, hogy annál jobban ráijeszszen a tisztelt publikumra.

A leányok visítottak. Birma is hozzájok szegődött és mellén keresztbe csapdosta a kezét.

Csak Jóska inas volt képes a veszedelmet a maga értékére leszállítani.

— Ne métsztasson a rosz pulyával törőnni, nem lesz annak semmi baja, hadd jádzzék.

A megrémült öreg úr oda se hallgatott. Szelidebb hangnemben kezdett Kocsis Jóskával tárgyalni.

— Gyere le, fiókám, veszek neked egy nagy darab kandiczczukrot.

— Esküggyön meg — diktálta a süvölvény a helyzet magaslatán.

— Esküszöm.

— Oszt most hagyitsa el a botját.

Belényessy engedelmeskedett. De még ez sem volt elég az inkarnátus süvölvénynek.

— Arra is esküggyön meg, hogy fel nem veszi a botját, mig meg nem engedem.

— Esküszöm, fiacskám, csak gyere le.

Percz mulva lennt termett az amatőr légtornász. Olyan szurtosan került ki a kályhalyukból, hogy Birma csupa fehér volt hozzá képest. Körülnyargalászta a tisztelt publikumot, mint a karámjából kiszabadult csikó, aztán usgye, összefogózkodott két pajtásával s illa berek, nádak, erek, elrobogott a triga.

Belényessynek, hogy elmúlt a veszély, azonnal megjött a kedve. Most már ő is rájött a vakmerő mutatvány izire.

— Nocsak Piroska, vegyetek ennek a gazkölyöknek vagy egy kiló kandiczczukrot, megérdemli.

Jó izűen nevetett. Büszke volt a fajtájára a melynek a kémény tetejéig érnek fel a nyolcz éves hajtásai, holott másféle nemzet fiának ilyen korban még jóformán a csontja sem keményedett meg.

Most lejött a grófné is a külső parkba. Guszti abbahagyta a zongora-hangolást és hozzácsatlakozott a familiához. Csak Miczi hiányzott.

— Hová lett Miczi? — kérdezte az apa.

A fruskák tudták.

— Alighanem elibe sétált Ottó bácsinak. Mink is vele mentünk volna, — jegyezte meg Teréz duzzogva, — de nekünk semmi se szabad.

— Nana, — eszelte az apja — ha szabad lenne, képesek lennétek akár a kéménybe is felmászni, mint Kocsis Jóska, ti még nem értetek meg a szabadságra.

A kis kastély különben nagy események előtt állott. Az a megtiszteltetés várt rá, hogy muzeummá avanzsáljon.

Távollevő lakója épen abban fáradozott. A kitömött állatjai elé ment az állomásra, hogy személyesen ügyeljen a szállításukra.

A familia kellemes izgalmak, tréfás tereferék között várta a nagy eseményt, a muzeumot magában foglaló butorkocsi megérkezését. Az öreg gróf váltig viczczeket gyártott, többnyire sületleneket, de nem kellett válogatnia, hálás közönsége volt.

— Gyerekek, tegnap eltörött a szemüvegem, de sebaj, elkérem Ottó bácsitól a pápaszemes kigyóét.

A fruskák szoprán kaczagása nevetésre izgatta még a hóttkomoly Gusztit is. Höhöhö, brühühü — zörögte a tekintetes úr.

A parkkerítés kis kapuján át odasomfordált a tiszteletes úr is.

— Szabad, istállom, hallom, hogy jönnek a tigrisek.

Belényessy szivart adott neki.

— De vigyázzon ám, — jegyezte meg hamiskásan, — hozzá ne érjen az alligátorhoz, mert annak czelluloidból van a háta.

A pedáns prédikátor nem értette el a tréfát.

— Nem mindegy az — kérdezte — akármiből van?

— Nem — oktatta a gróf, — mert a czelluloid robban a tűzben, tehát a szivartűztől is.

Általános kaczagás.

— Höhöhö — s kunczogott Guszti, — nesze neked.

Piroska kiállott a park végibe lesni. Igen sokáig váratott magára az a fránya Jellinek-kocsi. A publikum valósággal megéhezett a kiváncsiságtól. Guszti asztalt teríttetett a kis kastélyban s vajaskenyeret és irót szervirozatott. Birmát is hitta, de az megköszönte a megtiszteltetést. Hogy még sok magolni valója van.

(Folytatása következik.)

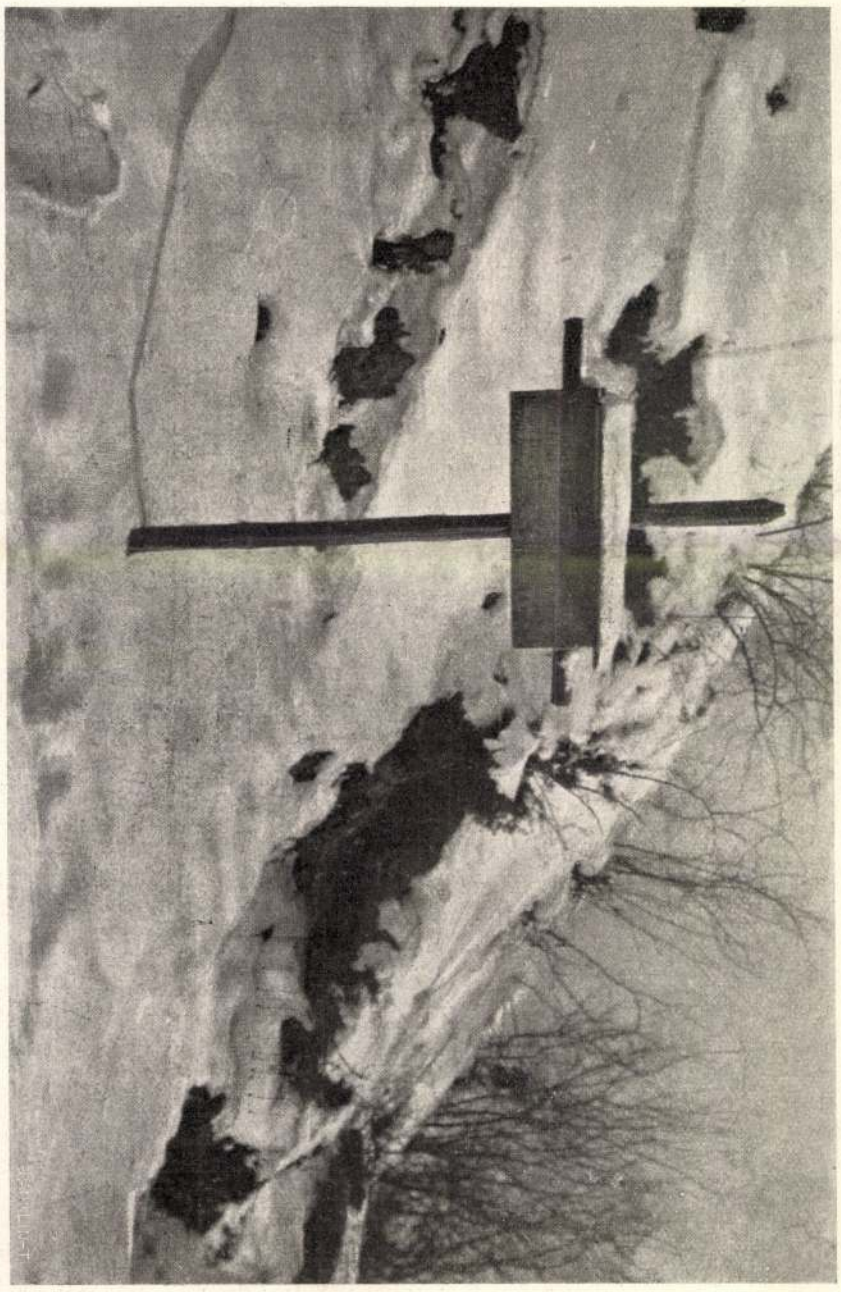

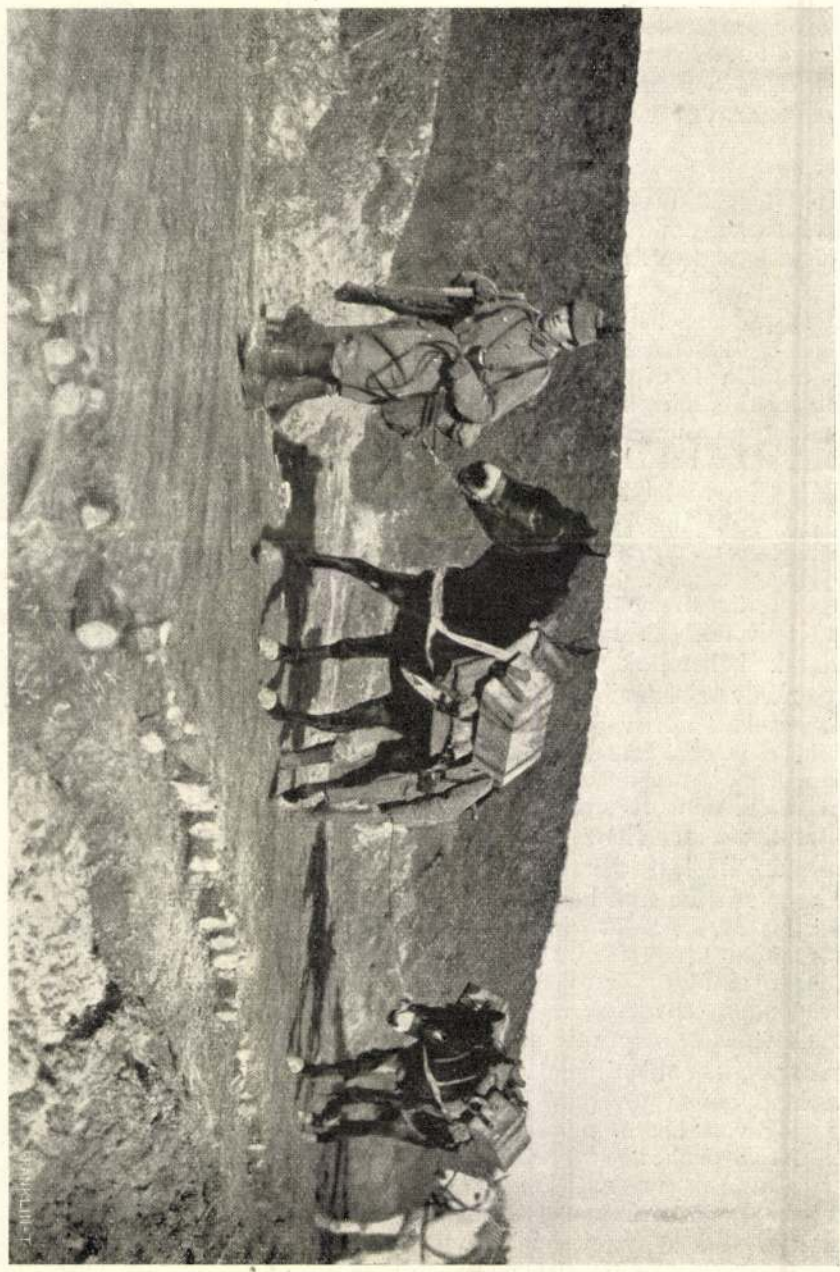

1. Municziós szállító öszvérek. — 2. «Hotel Hóvihar». — 3. 24-es vadászok (magyar fiúk) temetője a Dunajecz mellett. — 4. Mosakodó vadász. (Márczius i hó szépit!)

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRRŐL. — Balogh Rudolf, a harcztérre kiküldött munkatársunk felvételei.

Reményi-Schneller Lajos pénzügyminiszter nyilatkozata az Erdélyi Nyereménykölcsön sikeréről

Reményi-Schneller Lajos pénzügyminiszter az Erdélyi Nyereménykötvények jegyzésének befejezésével kapcsolatban a következő nyilatkozatot tette:

— *Az Erdélyi Nyereménykötvények elhelyezése teljes sikerrel befejeződött.* Talán kevesen is mondok ezzel, mert a siker száz százalékosnál lényegesen több volt. De ezt vártam, mert annak idején a képviselőházban már alkalmam volt megjegyezni — az Erdélyi Nyereménykölcsön sikere tekintetében is optimista voltam és végeredményben annak van igaza, aki bizakodva tekint a jövőbe.

— Az Erdélyi Nyereménykölcsön súlyos világpolitikai helyzetben és nem minden szempontból előnyös időben került kibocsátásra. Éppen ezért van fokozott jelentősége annak, hogy *a magyar közönség legszélesebb rétegei kitűnően álltak meg a bizalom és a hazafiasság erőpróbáját,* felismerve az Erdélyi Nyereménykötvények nemzeti, gazdasági és pénzügyi előnyeit.

— Amikor ezúton megköszönöm a közönség támogatását, nem mulaszthatom el, hogy néhány szót szóljak a *névtelen jegyzőkről,* az 50, 100, vagy 200 pengős jegyzéssel szereplő kisemberekről, mert *a kölcsönnek jóval több mint a felét köz- és magántisztviselők, kisiparosok, kiskereskedők, munkások, szóval kisemberek jegyezték.*

— Lehetetlen volt meghatottság nélkül szemlélni a kisembereknek azt a hosszú sorát, amely nem csupán azért jelent meg a kötvényeket forgalomba hozó szerveknél, hogy összekuporgatott filléreit jól helyezze el, hanem mindenekelőtt azért, mert testvéri együttérzéssel viseltetik erdélyi vérei iránt és történelmi időpontban tanujelét akarta adni a magyar nemzet egységének. A közönség megértett bennünket, megértette a magyar kormányzat fáradozását és ebben az értelemben *a nyereménykölcsön hatalmas sikere tulajdonképpen népszavazás volt nemzetünk és hazánk közös nagy céljai mellett.* Ez a bizalom és tettekben megnyilatkozó hazafias érzés mind politikai, mind gazdasági és pénzügyi tekintetben a jobb magyar jövő biztosítéka.

— Köszönetemet fejezem ki egyúttal azoknak az intézményeknek, hivatalos tényezőknek, magánvállalatoknak, valamint pénzintézeteknek, amelyek minden erejüket latbavetve vállalták a szép feladat lebonyolítását.

DONAUEUROPA

MAGYARORSZÁG NÉMETNYELVŰ DUNAVÖLGYI FOLYÓIRATA

Főszerkesztő: vitéz Surányi-Unger Tivadar. — Felelős szerkesztő: Vajta Ferenc

A 144 oldalas karácsonyi szám tartalma:

Magyarország szociálpolitikai súlya a Dunavölgyében

Johan Béla: A magyar közegészségügyi szolgálat
Csizik Béla: Szociális szempontok a magyar pénzügyi politikában
vitéz Gyulay Tibor: Szociális árpolitika Magyarországon
Fluck András: Ipari és kereskedelmi szociálpolitika Magyarországon
vitéz Nagy Iván: A magyar közoktatásügy szociális iránya
vitéz Nádujfalvy József: A magyar mezőgazdasági szociálpolitika
Somogyi Ferenc: Magyarország szegénygondozási és népgondozási intézményei
Bikkal Dénes: Társadalombiztosítás Magyarországon

A karácsonyi szám külföldi cikkírói:

Christo Raitoff, a bolgár szobranje elnöke
Heimut Georg Isele, a bécsi Világkereskedelmi Főiskola tanára
Grago Perovac, a horvát korporációs minisztérium osztályfőnöke

Minden szám gazdag és változatos nemzetiségi, gazdasági és irodalmi szemlét közöl.

Kiadja: a **Societas Carpatho-Danubiana,** Budapest.

A karácsonyi szám ára 2.— pengő, egyes szám ára 1.50 pengő, évi előfizetés 15.— pengő, jogi személyeknek 48.— pengő.

Kapható mindenütt

Beszélgetés Bartucz Lajos professzorral a magyar faj kérdéséről

Írta: Féja Géza

Szeged, 1941 december. Egy esztendő óta a szegedi egyetemen tanít *Bartucz* Lajos professzor, akinek a magyar faj kérdéseiről írt műveit »emberkutatásunk« nagyvonalú tudományos megalapozásának és rendszerezésének tekintjük. Az »embertani tanszéket« tölti be és tanszéke mellé rövid idő alatt »embertani intézetet« szervezett. Büszkén mutatja intézetének máris gazdagon felszerelt termeit, a koponyákat és koponyamásolatokat a diluviális kortól kezdve az újabb időkig. Igen jellemző, hogy az ifjúság előadásai iránt egyre növekvő érdeklődést tanusít, minden fakultásról jönnek a hallgatók, tanítványainak száma már 130—140 között mozog.

A faji kérdés napjaink egyik legizgatóbb problémája, bevonult nemcsak a politikába és a közéletbe, hanem mindennapi életünkbe is. Ellentmondások, indulatok, egyén érdekek és olykor helyes megérzések, meglátások cikáznak a faji kérdés körül, tehát szükségesnek tartjuk, hogy *a fölvetett súlyos probléma higgadt, dolgozó és tudományos eredmények alapján következtető szakemberét megszólaltassuk.* Zsinórmértékül ugyanis egyedül a tárgyilagos, tudományos véleményt fogadhatjuk el.

A magyar nép összetétele

Már a koponyák szemlélése közben igen érdekes megjegyzéseket hallok Bartucz professzortól:

— A mongol elemet túlnyomórészt — mondja *Bartucz* professzor — nem a honfoglalók hozták magyar földre, hanem az avarok. Tiszta mongol típusokat találunk az avarok között, de az avarság egésze nem volt mongolid. Viszont a honfoglaló magyarságban alig találunk 4—5 százalék mongolid elemet.

— A magyar faj kutatásának feladata tehát messzebbre megy a honfoglalásnál: *a magyar föld emberét* kutatja a legrégibb időkig.

— A történelemben — folytatja a professzor — nincsenek tabula rasa-k, az emberanyag megfogyhat, de nem vész el egészen. A magyar faji kialakulásához jelentékeny mértékben hozzájárultak azok a népek, melyeket a honfoglalók itt találtak: a húnok, az avarok, jazygok, szarmaták és a gepidák maradékai többek között. Az élő magyarságot csakis úgy érthetjük, ha megismerjük földünk embertani történetét, a magyarságot alkotó rasszok mivoltát és életét. Ez a feladat intézetemnek legfőbb célkitűzése.

Rátérünk arra a szomorú tényre, hogy milyen vaskos tévedések forognak ma »közszájon«:

— Sokan a népet összekeverik a rasszal — állapítja meg Bartucz Lajos. — A rasszok öröklődő testi-lelki tulajdonságokkal ellátott embercsoportok. *Minden nép többféle rasszból keletkezett,* amint a kőzetek is többféle elemből (ásványból) válnak kötőanyag segítségével egységes kőzetté. Két kőzet közös elemekkel rendelkezhet, mégis mások a tulajdonságaik, mert jellegük az elemek arányától függ. Így van ez a fajokkal is. *A magyarban mintegy 30 százalék turanoid-alföldi, 20 százalék dinári, 10—15 százalék alresi, 4—5 százalék mongolid, kevesebb kaukázusi és északi és még kevesebb mediterrán rassz található.*

— Ezeknek az elemeknek sajátságos arányából és a közös biológiai környezet, s a történelem hatásából keletkezett a magyarság.

Az asszimiláció különböző módjai

Fölvetem korunk egy másik izgalmas kérdését *az asszimilációt,* szeretném tudni, hogy mit szól hozzá a tudomány

— A beolvadás — mondja a professzor — függ attól, aki beolvad s attól, amibe beolvad. El tud-e szigetelődni az új környezetben, vagy pedig rá lesz-e utalva? *Ezen a területen igen kevés módszeres kutatást végeztünk eddig. A beolvadás sokkal könnyebben megy, ha a beolvadó embertani szempontból közel áll a beolvasztóhoz.* A keletbalti alkatú keleti szlovák például sokkal könnyebben olvadt be a magyarságba, mint a nyugati s inkább nordikus típusú szlovák. Az is fontos tényező, hogy a környezet, melyből a beolvadó jön, mennyire hasonlít az új környezethez, melybe beolvad? *Még fontosabb a csoportöntudat szerepe.* Az egyén beolvadása sohasem veszedelmes, *ha ellenben csoport olvad be, az a maga etnikai jegyeivel átalakíthatja a befogadók etnikumát.*

Fölvetem a gondolatot, hogy ha a biológiai fajta vizsgálásánál egészen mélyre kell nyúlnunk és tekintetbe kell vennünk minden rasszt, mely valaha is ezen a földön élt, ugyanúgy van ez a lelkünknél is. Hiszen minden ember: őseinek végtelen sora, — mint Szabó Dezső mondja — és még »valami«. A lelki jegyek is öröklődnek, az ősi vonások visszaütnek, legjobban a művészetben és az irodalomban, tehát az »őselmények« területén figyelhetjük ezt meg.

Munkácsy Mihály példája

— Én Munkácsy Mihályt figyeltem meg ebből a szempontból — jegyzi meg *Bartucz* Lajos — és a következőket állapítottam meg: valószínűleg nem gyökeresen magyar származású, kelet-balti-szlávos környezetben nőtt fel, Párizsban tanult. Ismerjük a gyermekkori élmények döntő hatását. Mikor Munkácsy Árpádot megfestette, a kritika azt állította, hogy nem a magyar faj jellegzetes típusát örökítette meg benne S ebben volt is bizonyos fokú igazság. De nem tudjuk eldönteni ennek az okát: vajjon gyermekkori élményeinek, környezetének idegen volta döntötte el művészetének jellegét, vagy a származásban jelen lévő idegen elem?

— Megegyezünk abban, hogy az ilyen kérdések eldöntésénél nagyon óvatosaknak kell lennünk. — *Kutatni! Kutatni!* — mondja a professzor. — Nem szabad megijednünk attól, ha eredményeink lassan, a leggondosabb mérlegelés alapján épülnek, úgy építünk biztos alapot önmagunk, sajátságos magyar emberségünk megismeréséhez.

A magyar faj változásai

Megkérdem, hogy *mennyit változott a magyar faj ezer esztendő folyamán?*

— *Távolról sem annyit,* — hangzik a válasz — *mint a pesszimisták hitték. A tatárdúlás, a mohácsi vész rasszelemeinket nem változtatták meg, sőt még aránytalan eltolódásokat sem okoztak.* Leglényegesebb változás a dinári és alpi elem előrenyomulása volt, de az előbbit nem tekinthetjük idegen rassz előtérbenyomulásának, mert a honfoglaló magyarságban is volt dinári elem. Az alpiról nem állíthatjuk ugyanezt.

Igen érdekes megállapítása a professzornak az, hogy tulajdonképpen *1848 óta alakulunk egységes fajjá.* Addig a rendi-társadalmi berendezkedés és jobbágyság földhözkötöttsége folytán sokkal tarkább volt az etnikum, mint ma. De a honfoglalók etnikuma is tarka volt: nagy embertani különbségek figyelhetők meg az egyes honfoglaló törzsek szerint. De nemcsak a törzsek szerint. Székesfehérváron föltárt egy honfoglaláskori temetőt *s a gazdag halottak inkább keleti típusúak voltak, a szegényeken több európai elem figyelhető meg.*

Fölvetem a kérdést, hogy mit tart fontosabb tényezőnek a nemzet kialakulása terén, a rasszt, vagy az etnikumot?

— A nemzet szempontjából az etnikum a fontosabb — mondja a professzor. S utal arra, hogy a rassz különbségeinek sem tulajdonítha tunk döntő fontosságot: idegen apa és magyar anya gyermeke például apja biológiai alkatát, de anyja lelkiségét örökölheti. Egy pillanatra megállunk, érezzük, hogy a teremtés misztériumánál járunk, melyről ma még inkább csak sejtelmeink vannak.

A faji életképesség kérdése

A rasszelemek értékére nézve az Bartucz Lajos véleménye, hogy *az a faj nézhet bizvást a jövőbe, melynek aktív rasszelemei vannak s mi magyarok rendelkezünk ilyenekkel.* Aktív rasszelemünk a turanid, a dinári és a bár kevés, de értékes északi.

Megemlítem azt a véleményt, hogy *állítólag turanid rasszelemünk szaporodik legkevésbbé. A professzor komolytalannak tartja ezt a véleményt. Mezőkövesden* 100 évre visszamenőleg demográfiai kutatást végzett, 100 éve 8.5 volt egy-egy családban a gyermekátlag, ma 2.5. Az oka nem rasszbeli, hanem a körülményekben rejlik, — állapítja meg Bartucz Lajos — ha pedig rossz irányban változott a rassz szaporodása, jó irányba is terelhetjük a körülmények megjavítása és helyes néplélektani tevékenység útján.

Szó kerül egy újabban sok port fölvert kérdésre, a *lovas nomád népek* értékére is. A professzor megállapítja, hogy történelmi teljesítményük elsőrangú képességekre vall. Az embertani vizsgálatok pedig azt mutatják, hogy a mongolid avarok koponyája akkora, mint az európai rasszoké, ami a mongolid rasszok nagyvonalú teljesítőképességére vall.

Beszélgetésünk nem záródik le tudósításommal. Olyan izgalommal hallgatom a professzor szavait, amilyennel őstörténetünk, őskultúránk emlékeit szoktam tanulmányozni. Fejlett magyar embertan nélkül csonka a magyarságtudomány. Minden eszközt meg kell adnunk *Bartucz professzornak,* hogy biológiai önismeretünknek máris elsőrangú eredményekre visszatekintő munkáját teljes erővel folytathassa.

„Folyékony fa" az új német műanyag

A német mérnökök tizedik faértékesítő gyülésén Dr. Oswald *Wyss,* egy újfajta *folyékony-fa* feltalálásáról számolt be. Az új anyag farostokból és egy kötőanyagból áll és tulajdonságai messze felülmulják a rendes fának eddigi felhasználási lehetőségét. A folyékony-fa hosszú kísérletek eredményeként a német tudósok Schmid, Himmelheber és Wyss fáradhatatlan munkássága révén jött létre. A folyékony-fa a természetes fával szemben *penész és rothadásmentes* és kitűnően alkalmas bútorok, lakásberendezések, ajtók és falburkolatok készítésére. Az új műanyag továbbá padlókészítésnél, valamint vagon- és hajóépítésnél kitűnően bevált. *(MNK)*

Szalay László rádióénekes, Buda kedvence, énekel csütörtöktől a **Délivasút Kávéházban**

Kíséri Dulli Béla cigányzenekara. Tel.: 152-865. — Étterem 3-ig nyitva

Japán szent hegye a művészetben

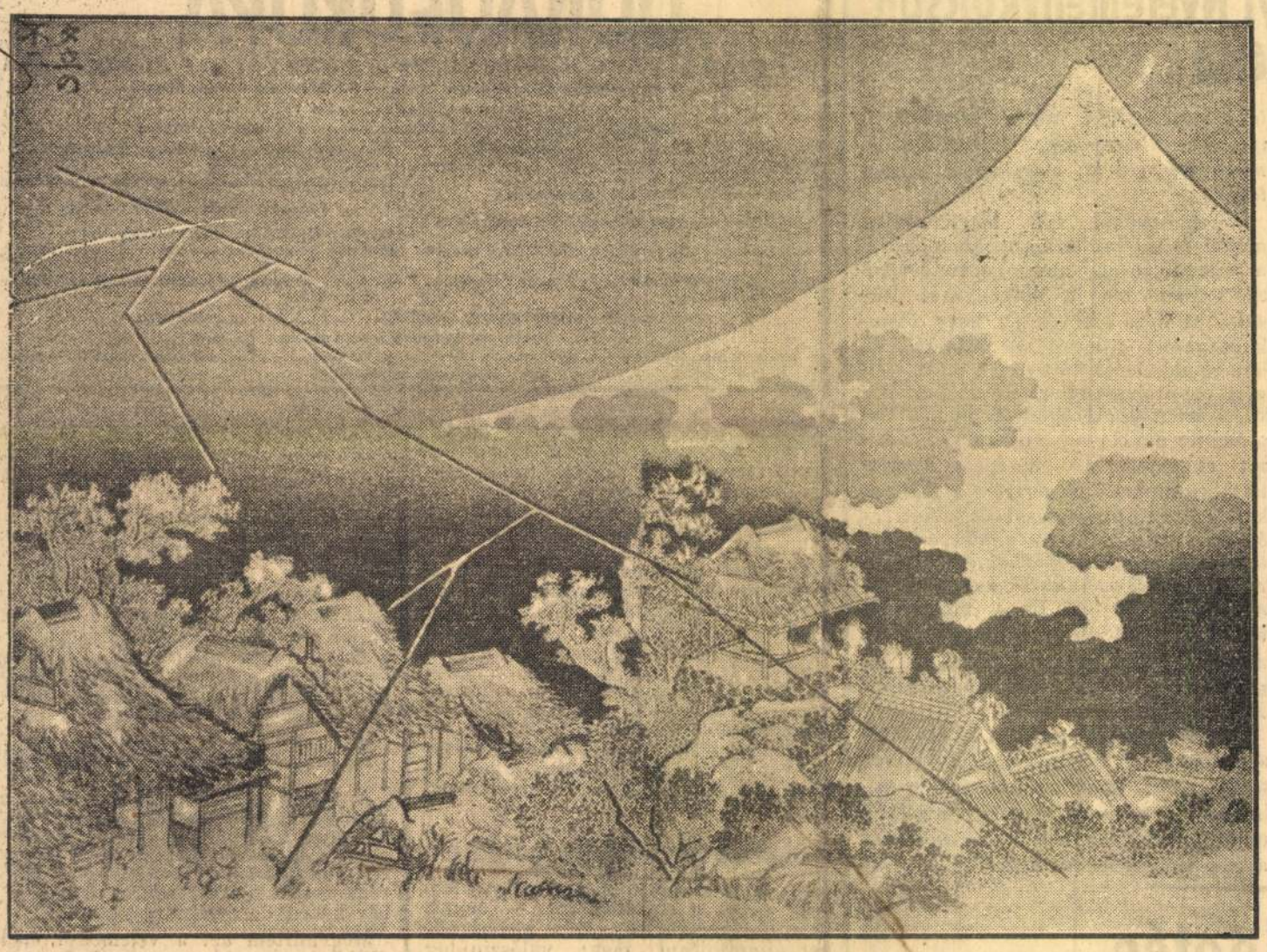

Hokuszai, a nagy romantikus festő, fametsző és karikaturista (1760—1850) száz képet készített Japán szent hegyéről, a Fuzsijamáról, mint a népélet állandó résztvevőjéről és hátteréről. Fametszetünkön fenséges nyugalommal tekint alá a 3778 méter magas vulkán a viharzó és villámló emberi tájra

EGY ÓRA INOUÉ ASSZONY SZALONJÁBAN

Látogatás a budapesti japán császári követség Első Hölgyénél, aki életéről és hazájáról beszél

Kelenhegyi-út 48. A rácsos kertikapu előtt fehérkesztyűs rendőr áll posztot. A rácsos kapun, zománcos táblán fekete betűk:

JAPÁN CSÁSZÁRI KÖVETSÉG

Széles kőlapokból — tipegőkből — kirakott teraszos lépcsők vezetnek a loggiák felé, le a kertbe és az egyemeletes palota bejáratához. A palotában *Okubo Toshitake* követ lakik. Egymaga, mert felesége és három gyermeke jelenleg otthon van — Tokióban. A nagy fogadásokon, estélyeken a háziasszonyi tisztet Masutáro *Inoué* első követségi titkár felesége, Mme Mie Inoué látja el.

Tokiótól Budapestig

— Mindössze tíz hónap óta vagyok Budapesten.. De nagyon szeretek itt lenni, — mondja Mme *Inoué*, miközben az illatos zöld japán teát kitölti.

— Tokióban születtem, nevelkedtem és mentem férjhez. Az uramat először Mandsukuóba, majd Amerikába nevezték ki. Newyorkban éltem és csak akkor mentem haza Tokióba. *amikor a fiam, Hiroshi született.* Aztán a varsói követséghez osztották be férjemet... Varsóból akkor mentem el, amikor a város ellen megindult a támadás. *A fiammal, a követségi és az országban élő japán nőkkel együtt tértünk hazánkba.*

— Az uram persze ott maradt — folytatta Mme *Inoué* — maid ide jött a szép magyar fővárosba. De én és a fiam, a követ úrral egyidőben, csak ez év januárjában jöttünk el Tokióból. Elég keserves volt a hosszú út. Pontosan három hétig tartott. *Vladivosztokig* hajóval, onnan vasúton, *Moszkván át Berlinbe*, ahonnan három napi pihenő után ide Budapestre. A vasúton csak a legkisebb poggyászt hozhattam... éppen csak a legszükségesebb holmikat... mindazt, ami úgy hozzánk tartozik, az otthonunk berendezésének karakterét adja — Tokióban maradt... Éppen csak pár apróságot hozhattam, — int kezével a falak, a vitrin felé.

A teremszerű nagy szalónban vastag keleti szőnyegbe süpped a láb. A világos falakon akvarellek: gyöngyszínű háttérben hegycsúcs rajzolódik, a párás levegőben madár lebeg fölötte, az előtérben szellő hajlítja a bambusz pehelyszerű világoszöld lombozatát. A vitrinen kis aranylemezekből összerakott legyezők szétnyitott lapjain rózsaszín zománcú virágzó cseresznyefaág. A vitrinben selyemruhás babák állanak. Egy shiokumi (japán táncos), egy táncosnő... Különös alakú vertezüst bonboniérek, kis ezüst, meg bronz szobrocskák. A terem egyik sarkában hatalmas legyezőpálma... A kényelmes fotőjök és az alacsony tea-asztalka a legmodernebb európai bútorok, mint ahogyan Mme Mise Inoué fekete haja is a legmodernebb csigákban van fésülve és a sima délutáni ruha vonala is a legújabb divatú.

A modern japán nő

— Milyen a modern japán nő? — teszi fel az ujságíró a kérdést.

A japán diplomata felesége egy fényképalbumot lapozgat... Családi képek... három lánytestvérével együtt, kimonóban, a régi nagysoppos festői hajviselettel... aztán egyedül, nagy parádéban. A kimonó öve, az »obi« olyan hatalmas csokorra kötve a háton, ahogyan azt a régi tradíció előírja. Legvégül a divatos pesti fényképész felvétele is ott van az albumban, földigérő fehér muszlin estélyiruhában mutatja Mme Inouét.

A csillogó fekete szemek hosszan rászegződnek a képre.

— A mi asszonyaink, leányaink ragaszkodnak a nagy mult hagyományaihoz, de együtt veszik a tempót az új, a modern Japán erős lendületével. A modern japán nő kiveszi részét a mai életből, a munkából, a sportból és bárhová állítják őket, megállják a helyüket. És éppúgy megtanulták Togo admirális híres mondását, akár a fiúk: »*Mindent a közért, semmit magadért*«. A mai nők Japánban dolgoznak, tanulnak, művelik magukat és ha férjhez mennek, gondosan nevelik gyermekeiket. A hatosztályú elemi ingyenes és kötelező mindenki számára. A hat év alatt a japán írás mellett *a latinbetűs írást is meg kell tanulni.* A középiskola öt évfolyamos. Ekkor már egy európai nyelv is kötelező tantárgy. Most a *német.* Japánban a nők lehetnek orvosok, ügyvédek, tanárok s kiveszik részüket a szociális munkákból is. Egy neves diplomata felesége, *Motono* asszony áll a női szociális szervezetek élén. De *Joshiya Nobuko* írónő neve is mindenütt ismert.

— És a háztartás?

— A japán lányoknak már az iskolában jól meg kell tanulni a főzés tudományát — hangzik a határozott hangú válasz. — A »*hiki-csá*«-nak, a »szertartásos-teá«-nak a készítését, a virágdíszek rendezését minden japán nőnek pontosan ismernie kell. Aztán varrni, hímezni... Minden japán nő tud főzni. Itt a követségen is *japán szakácsnő főz*, de természetesen fogadások alkalmával *csak európai ételekből* áll a menü...

— És mit visel a japán nő?

— Vegyesen öltözködik. Hol kimonót, hol modern európai ruhát hord — hangzik a gyors válasz a kérdésre. — A hajukat azonban legtöbben az általános divat szerint viselik most már...

Csodálatos selymek, szinek, régi kimonók

— Különben megmutatok pár régi kimonót — mondja mosolyogva Mme Inoué és a fehérbóbitás szobalányok, élükön *Erzsivel*, már hozzák is a két előrenyujtott karjukra fektetett, laposra összehajtogatott drága ruhadarabokat. A kimonót nem vállfára akasztják, szekrénybe, hanem selyemvékonyságú papírok közé hajtogatva teszik az erre a célra szolgáló fiókokba. A kimonók selyempapír burkán tussal irott japán írás feketéllik... Talán a műhely neve, ahol készült, vagy valami jelmondat?...

Azúrkék selyemkimonó: belseje cseresznyevirágszínű bélés. A kék alapon őszi pompájában díszelgő jávorfa széltől tovasodort piros és rőtbarna levelei hullanak alá az arany- és vérszínű virágfürtökre.

— Ez díszesebb a szokottnál, — mondja a ház asszonya, ahogyan a selymeket szétteregetik. Aztán a másik fehér kimonót a vállaira teríti:

— Ezt csak nagy, ünnepélyes alkalmakkor viselem... *Legutóbb Magyarország kormányzójának névünnepén vettem fel az operai díszelőadásra.*

A fehér kimonót lilafürtös glyciniák és pompás iriszek virágai díszítik. Obija szikrázik és csillog a sok aranytól. Aki viseli, pompázatos virághoz hasonlít benne...

*

Künn a követségi palota parkjában az enyhe télben itt-ott kis zöld fűcsomók bujtak elő a kövek közül és csalóka tavaszias hangulatot teremtenek a decemberben. A rácsos kapun *kisfiú* jön be. Udvariasan köszön. *Hiroshi Inoué*, bemutatkozik és németül beszél. Mindössze *nyolc éves*, de már bejárta a fél világot. Három nyelven beszél. A kérdésre: mi szeretne lenni, önérzetesen válaszol:

— *Természetesen diplomata!*

De egyelőre *elemibe jár* és amikor a levélhordó becsönget a kapun, rohan, hogy mindenkit megelőzve hozhassa a postát. Kettesével veszi a lépcsőket és sietve viszi be az ujságot, mintha tudná, hogy az első oldal nagy címbetűi hazája dicsőséges győzelméről adnak számot.

Vitéz Zágoniné Pajor Anna

Vigyázat!

A Darmol hashajtót utánozzák. Ügyeljen, mert minden tablettán a „DARMOL" szónak és T alaku bevágásnak kell lenni. Kimondottan eredeti csomagban kérje.

DARMOL

MAGYARORSZÁG KISKIRAKATA

SI RUHA lódenkabát esőkabát

Valenta Győző v. Nádor-u 13

Perzsa, csal, macska mókus cerzsaláb. pézsma BUNDÁT olcsón vehet: Szemere szőcsnél, Erzsébet-körút 38. MÁSODIK EMELETEN.

BÁRMILYEN LESZÁRMAZÁSI OKMÁNY (nemcsak nemesi) beszerzése ügyében forduljon Heraldika Nemességi irodához. IV., Gr. Károlyi-u. 14. T. 181-199. 184-844.

Gramofon és lemez elektro lemezjátszó — uj és használt olcsón Lemez és gépcsere! Központi Géptaktár RÁKÓCZI-ÚT 80. AZ UDVARBAN!

Angol, német tanítás, társalgás, fordítás, levelezés. Vilmos császár-út 76. II. emelet 3.

Irodabútort Szabó és Tálos iroda- és lakberendezőktől IV., Eskü-tér 6. Tel. 183-608

Textil-kiskereskedők! GIRTEX baby flanell és damasztok azonnali szállításra. Eladás csak nagyban VI., LAUDON-UTCA 4.

LÓSPORT

Dávid remek stílusban nyerte a Februári díjat

A *BÜE* vasárnapi napjának a főszáma, a *Februári díj* remek látványt nyujtott. Az indulónak jelzett nyolc résztvevő közül ugyan *Kuno az istállójában maradt*, a verseny képe azonban így is érdekes és izgalmas volt. A győzelem *Kangor* (Feiser) és *Dávid* (Raymer) között dőlt el az utóbbi javára. Az *Abonyi* istálló derbynyerő ménje *1:26.4-es* idővel biztosan utasította maga mögé az importált *Kangort*. A harmadik helyre a formáját meglehetős hűségesen ismétlő *Doba* (Szemerédi) szaladt fel.

A *Nemzetközi* hendikepből *Csákány* (Jónás) került ki elsőnek. A hosszú időkig nem éppen sok szerencsével szaladgáló 10 évest tulajdonosa a közelmultban adta el vidékre kocsilónak, tekintettel arra, hogy *Csákány veszedelmesen közeleg ama korhatár felé, amikor négylábúak versenyzési lehetősége a szabályok értelmében Budapesten megszűnik. Jónás* tréner gondolt egy nagyot és — hír szerint — potom *850 pengőért* megvásárolta *Csákányt* azzal, hogy: »*Megpróbálom, hátha lehet vele még egy versenyt nyerni.*« Nyert is rövidesen *kettőt*. Gratulálunk!

Egyéb, különösebb feljegyezni való nincs. Említsük meg, hogy *a sampion Kovács II. Ali J. és Arany sulkyjában kettős sikert ért el.*

Eredmények:

I. 1. **S. Irmus** (2) Zwillinger, 2. Leander (4) Jónás, 3. Tilly II. (8) Vári. Fm.: Engedelmes, Bakancsos M.I.R., Mády fia. Tot.: 65, 20, 13, 18. Befutó: 260. — II. 1. **Ohio** (5) Zeidl, 2. Dália (12) Nerhaft, 3. Angyalka (8) Szegő. Fm.: Erdőszépe, Cifra II., Emke, Zsarnó, Bűfelejtő, Előljáró, Nikla. Tot.: 86, 25, 37, 87. Befutók: 651 és 974. — III. 1. **Dávid** (1½) Raymer, 2. Kangor (6:10) Feiser, 3. Doba (3) Szemerédi. Fm.: Kelevéz, Tilly, Bob, Demetra. Tot.: 16, 10, 10, 10. Befutó: 20. — IV. 1. **Csákány** (4) Jónás, 2. Elsőm (4) Tojtekhar, 3. Bimbi (14) Kovács J. Fm.: Leó, Dajka, Cirill F., Ursus, Edömér, Lasta, Bekl, András. Tot.: 92, 21, 24, 43. Befutók: 337 és 1335. — V. 1. **Ali J.** (1) Kovács II., 2. Négus II. (10) Marek, 3. Csipkerózsa (6) Kallinka. Fm.: Zinkum, Apród of Pamuk, Magnézium, Szabolcs, Tanoda. Tot.: 15, 13, 18, 17. Befutók: 16 és 48. — VI. 1. **Gulliver** (2) Gazda, 2. Urpéter (3) Vári, 3. Léva S. (1½) Raymer. Fm.: Zarándok, Vakarcs, Nesztor, Dusán, Miss Magyarország. Tot.: 41, 14, 16, 14. Befutók: 90 és 65. — VII. 1. **Arany** (2) Kovács II., 2. Légvott (4) Jónás, 3. Sunyi (4) Háry. Fm.: Vilma, Muki, Dusi, Bibor M.I.R., Tibor, Mausi II. Tot.: 26, 18, 22, 17. Befutók: 117 és 75. — VIII. 1. **Vélia** (1½) Marschall, 2. Rozál (2½) Marek, 3. Zire (14) Feiser. Fm.: Csabird, Orgona II., Csavgdár, Tisza, Almos. Tot.: 22, 15, 18, 39. Befutók: 84 és 157. — IX. 1. **Acél** (16) Hauser, 2. Apród (1) Kovács II., 3. Dóra (2) Jónás. Fm.: Amulett, Dulcinea Foote, Tüzes, Léda, Thalia, Pezsgő. Tot.: 288, 23, 11, 13. Befutók: 925 és 1099.

Almossal nincs szerencsénk, — sőt...

A tattersalli versenypálya trénerelnöke, *Maszár* Ferenc tegnap újból megjelent a színen *Almos* nevű lovával. A fogadótársadalom, mely eleinte némileg ingadozott, hogy *vajjon a Marschall által hajtott Véliát avagy Almost válassza-e favoritnak*, az első percek kételyei után határozottan *Maszár* Ferencet és lovát tüntette ki, nagyobb és kisebb pénzösszegekben megmutatkozott bizalmával. *Vélia* rövid jegyzéssel kezdett hakméker-oddsza egykettőre a *magasba szökkent, Almosé* ugyanilyen gyorsan *megrövidült*.

Sajnálattal állapítjuk meg, hogy *Maszár* Ferencecel, azaz pardon, *Almossal* ez alkalommal sem volt szerencsénk. *Almos* alig háromnegyed kör lefutása után — mikor is már a második helyen ügetett — *galoppba ugrott és ugrott, ugrott rendületlenül.* Ugrott-ugrabugrált újabb háromnegyed kilométerkörön keresztül, mignem is *nemcsak a győzelemre, de a helyezésre is reménytelenné vált.*

Maszár Ferenc — aki a közelmultban nyilatkozta szép szerényen, hogy sikerdús pályafutása alatt 1200 versenyt nyert — nem bírt *Almossal*. Kétségkívül eleget kívánt tenni a versenyszabályoknak és megpróbálta makrancoskodó lovát újabb ügetésre rávenni (már csak azért is, hogy ha már nem nyer, de hát szeretett közönsége részére legalább a helypénzeket megmentse), azonban nem sikerült. Az 1200 versenyt nyert elnöktréner és a lényegesen kevesebb győzelmet aratott *Almos* nevű négylábú küzdelméből, ez utóbbi került ki győztesen: *Maszár Ferenc — hogy is hinnénk mást — nyerni akart, — Almos nem. Almosnak lett igaza...*

(p—y)

SPORT

Emődi 14-ik, Szalay 15-ik lett a lesikló sí-világbajnokságban

Az első világbajnokok: Jennewein és Christl Cranz (Németország)

Cortina d'Ampezzo, február 3

Az első háborús sí-világbajnokságok ünnepélyes megnyitása után *vasárnap került sor az első versenyek lebonyolítására.* A férfi és hölgy lesikló-bajnokságokat a Tofana-pályán bonyolították le, amely 4600 méter hosszú, a hölgyek versenyénél azonban 660 méterrel megrövidítették. A magasságkülönbség közel 1000 méter.

Az első világbajnoki számok egyformán német győzelmet hoztak.

A férfi lesiklóbajnokság favoritja, a svájci *Rominger* csak *hatodik* lett, meglepő jól szerepeltek azonban az olaszok, akik a második és negyedik helyet hódították el, míg harmadik és ötödik szintén német lett.

Elég jól szerepeltek a magyar lesiklók,

mert a fenti három nemzeten kívül ennek norvég és svéd résztvevők előzték meg őket, ellenben mögöttük végzett a svéd *Larsson* és *Persson*, a finn *Pentillä*, a japán *Sugivara*, továbbá az összes *bolgár* és *szlovák* résztvevők. *A hölgyeknél az első három helyet foglalták el németek*, világbajnok természetesen a felülmulhatatlan Christl *Cranz* lett. Itt nem vett részt magyar sielő hölgy.

Az első háborús sí-világbajnokságok

részletes eredménye:

Férfi lesikló világbajnokság: 1. Jennewein (Németország) 4 p 3.97 mp, 2. Marcellin (Olaszország) 4 p 6.66 mp, 3. Rudi Cranz (Németország) 4 p 8.66 mp, 4. Hieroni (Olaszország) 4 p 9.46 mp, 5. Lantschner (Németország) 4 p 9.69 mp, 6. Rominger (Svájc) 4 p 12.55 mp, 7. Sörenssen (Norvégia) 4 p 14.74 mp, 8. Pfeiffer (Németország) 4 p 15.13 mp, 9. Scheuring (Németország) 4 p 18.98 mp, 10. Hanssen (Svédország) 4 p 19.09 mp, 11. Sertorelli (Olaszország) 4 p 20.75 mp, 12. Lacedelli (Olaszország) 4 p 22.13 mp, 13. Isberg (Svédország) 4 p 32.75 mp, 14. Emődi (Magyarország) 4 p 36.74 mp, 15. Szalay (Magyarország) 4 p 39.71 mp, 16. Larssen (Svédország) 4 p 41.37 mp, 17. Persson (Svédország) 4 p 42.3 mp, 18. Tassonyi Edömér (Magyarország) 4 p 56.73 mp, 19. Pentillä (Finnország) 4 p 59. 85 mp, 20. Jobbágy (Magyarország) 5 p 8.68 mp. Összesen huszonhatan indultak.

Hölgyek lesikló világbajnoksága: 1. Christl Cranz (Németország) 4 p 10.30 mp, 2. Grasegger (Németország) 4 p 17.58 mp, 3. Proxauf I. (Németország) 4 p 25.33 mp, 4. Fuchs (Svájc) 4 p 29.58 mp, 5. Keller (Svájc) 4 p 36.38 mp, 6. Seghi (Olaszország) 4 p 37.09 mp. Összesen tízen indultak.

A nemzetek csoportjában a férfiaknál: 1. Németország 9 pont, 2. Olaszország 17 pont, 3. Svédország 39 pont, 4. Magyarország 51 pont. A hölgyeknél: 1. Németország 6 pont, 2. Svájc 18 pont.

Az első versenynap egyébként *ünnepi képet* nyujtott. Többezer fényi közönség nézte végig a versenyeket, a díszpáholyban ott volt *von Tschammer und Osten* német sportvezér és *Manganiello* tanácsos, az olasz télisport vezetője. A győztes *Jenneiwein* az egész távot csaknem végig *guggoló helyzetben és szédítő iramban* tette meg, a cél után a világbajnok jobb lábában *görcsöt* is kapott. Az olasz *Lacadelli* a cél előtt elbukott, a finn *Pentillä* háromszor is bukott, míg a japán *Sugivara* azzal keltett feltűnést, hogy hatalmas ugrással ment át a célon.

Ma a 4×10 km-es sífutó csapatvilágbajnokságot bonyolítják le,

amelyben *Németország, Svájc, Olaszország, Szlovákia, Finnország* és *Svédország* sorrendben indulnak a csapatok. Kedden lesz a *műlesiklás*, szerdán a *18 km-es futóverseny*, amelyben Magyarország is résztvesz.

Moreyon kiütötte Gárdost

A kubai néger profi ökölvivő bajnok, Moreyon második budapesti mérkőzése Gárdossal meglepő eredménnyel végződött. Gárdos az első menetekben nagyon jól tartotta magát, azután kiütközött rajta a tréninghiány. A 10 menetre tervezett mérkőzés hatodik menetében Moreyon hatalmas jobbkezesse pontosan állontalálta Gárdost, aki elterült. A vezető biró tizig számolt és Gárdos nem tért magához, úgy hogy Moreyont jelentették ki a mérkőzés győztesének. A kisérő műsorban szereplő három profi birkózómérkőzés közül legérdekesebb volt Vár y mérkőzése az orosz Pettersennel, akit két vállra fektetett. Németh Európa-bajnok Pirokot győzte le, míg Hirsch és Walter döntetlenül végzett.

Az Újpest 13 gólt lőtt első tréningmérkőzésén

A nagy havazás sem akadályozta meg, hogy talpon lévő élcsapatunk, az *Ujpest* megtartsa első kétkapus tréningmérkőzését a nyomdászok derék csapata, a *Tipográfia* ellen. A havat lehengerelték s szénnel jelölték meg a határvonalakat. Az Ujpest csapata természetesen *nagy fölényben* volt a még készületlen nyomdászokkal szemben és 7:0 arányú félidő után *13:0 arányban* győzte le ellenfelét. Az Ujpest váltott csapatokkal játszott, először *Szikllai — Futó, Fekete — Kármán, Szücs, Balog — Ádám, Vidor, Zsengellér, Berzi, Tóth III.* volt a felállítása, majd szerepet kapott a csapatban *Németh, Molnár, Balogh II.* és *Szusza* is. A gólok közül Zsengellér 6-ot, Ádám, Vidor és Berzi 2—2-t, Balogh I. egyet lőtt.

A többi tervbevett tréningmérkőzés közül csak a *WMFC* tartotta meg kétkapus játékát, amelyen az A-csapat 10:7 (4:4) arányban legyőzte a B-csapatot. *Szeged* 9:0-ra verte az UTC-t, *Debrecenben* a DVSC 8:5 (4:5) arányban az A-csapatot. *BVSC—Vasasok* 3:3. *Kispest A—B.* 7:0.

Ma temetik dr. Donáth Leót, a nemzetközi úszószövetség főtitkárát

Ötvenhároméves korában, tetterejének teljes birtokában váratlanul meghalt dr. Donáth Leó, a nemzetközi úszószövetség, a FINA, főtitkára. Évek óta gyomorbajjal küszködött, legutóbb meg is operálták, de ez már nem tudta visszaadni egészségét.

Donáth nagy szerepet játszott az úszósportban. Mint úszó verhetetlen volt a legrövidebb távokon, 25 és 50 méteren, valamikor tartotta a 25 yardos táv világrekordját. Az FTC, majd a MAFC színeiben versenyzett s amikor visszavonult, megszervezte a műegyetemiek hires úszószakosztályát, azután a Magyar Úszószövetség megalakítása körül játszott nagy szerepet. Mint sport-ujságíró is kiváló nevet szerzett. Az Úszószövetség nemzetközi ügyeit intézte több évtizeden keresztül s olyan népszerű lett a külföldön is, hogy a FINA, a nemzetközi szövetség főtitkárává választották és ebben a szerepében is értékes, alkotó munkát végzett.

Donáth Leót ma délután félegy órakor temetik a Kerepesi-köztemetőbe.

SPORT EGY MONDATBAN

AZ FTC NYERTE AZ ÖKÖLVÍVÓ CSAPATBAJNOKSÁGOT 5 ponttal, miután a Beszkárral 8:8 arányban döntetlenül mérkőzött, míg a BTK-t 10:6-ra legyőző BVSC 4 ponttal lett második, a Beszkár 2 ponttal harmadik, a BTK 1 ponttal negyedik.

—•—

A RAC KIZÁRÁSOS TÖRVÍVÓ VERSENYÉT Bedő (HTVK) nyerte 6 győzelemmel Dunay (MAC), Berczelly (HTVK) és dr. Gözsy (HTVK) előtt, akiknek egyformán 5 győzelmük volt.

—•—

A BUDAI HEGYEK SÍVERSENYEI közül a MAC nyerte a Szokoly-vándordíjas járőrversenyt, Demjén a bajnokságot, a PK a csapatbajnokságot. Ványa 28 m-es ugrásokkal az ugró versenyt, Bérezy (MAFC) az ifjúsági elsiklóversenyt.

—•—

A KISOK GYORSKORCSOLYÁZÓ BAJNOKSÁGÁT Bereknyei Imre nyerte a Szederkényi testvérek előtt.

—•—

A NEMZETI TE TORNAVERSENYÉN Pataky (VII. ker. Levente) nyerte a főversenyt.

RÁDIÓ

Hétfő, február 3.

BUDAPEST I.: 12.00 Harangszó, Himnusz, Időjárásjelentés. — 12.10 Balalajkazenekar. — 12.40 Hírek. — 13.20 Időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés. — 13.30 Szalónsiós. — 14.30 Hírek. — 14.45 Műsorismertetés. — 15.00 Árfolyamhírek, piaci árak, élelmiszerárak. — 15.20 Hanglemezek. — 16.15 Felolvasás. — 16.45 Időjelzés, időjárásjelentés, hírek. — 17.00 Hírek szlovák és ruszin nyelven. — 17.15 Előadás. — 17.30 Rádióelőfizetők tarkaestje. — 19.00 Hírek magyar, német és román nyelven. — 20.40 Az Operaház zenekara. — 21.40 Hírek, időjárásjelentés. — 22.00 Weidinger szalónzenekara. — 22.30 A hatszázezredik rádióelőfizető megjutalmazása. — 23.00 Hírek: német, olasz, angol, francia és eszperanto nyelven. — 23.30 Cigányzene. — 24.00 Hírek.

BUDAPEST II.: 18.30 Felolvasás. — 19.00 Hanglemezek. — 19.30 Német nyelvoktatás. — 20.00 Hírek. — 20.10 Országos postászenekar. — 21.10 Előadás. — 21.40 Hírek.

KASSA: 12.00 Budapest I. — 12.10 Katonazene. — 13.20 Budapest I. — 16.05 Előadás. — 16.25 Hanglemezek. — 16.40 Budapest I.

— **A Magyar Szárnyak** februári száma *hiteles adatok alapján tárja fel a nagyváradi repülő katasztrófát.* A tartalomból kiemelkedik *Bisitz* Tibor légikrónikája, *Udvardy* Jenő repülőhírei. Gróf *Zichy* Béla Rezső a repülőipar fejlődéséről ír és igen érdekes cikkek szólnak a magassági repülésről, a berepülő pilótákról, valamint London világháborús bombázásáról.

— **BBTE-táncestély.** A *Budapesti Torna Egylet* február 4.-én tartja ujonnan épült pasaréti-úti székházában hagyományos jelmezes estélyét. Asztalfoglalás és meghívó-igénylés február 3.-ig. Telefon: 155—300.

— **Kéményseprőkódex.** Dr. *Dobsa* László, az IPOK igazgatója, a »*Kéményseprőipar gyakorlásának szabályai*« címmel valóságos kéményseprőkódexet állított össze, amely magában foglalja a legújabb tűzrendészeti rendeleteket, a kéményseprőiparral kapcsolatos jogszabályokat és minden elvi jelentőségű döntést, ami a szakmára vonatkozik. Megrendelhető a szerzőnél: Budapest, VII., Erzsébet-körút 9.

— **Bajtársi találkozók.** A volt m. kir. dési 32-es honvéd gyalogezred volt legénysége és altisztjei kedden, február 4-én tartják rendes bajtársi összejövetelüket este félnyolc órakor a Patz vendéglő különhelyiségében (VI., Hajós-utca 31.)

JUSTH ZSIGMOND NAPLÓJA

Az Athenaeum kiadta *Justh* Zsigmond párisi és hazai naplóját, az újabbkori magyar memoár-irodalom egyik legérdekesebb termékét, amelyet *Halász* Gábor rendezett sajtó alá és látott el értékes bevezető-tanulmányokkal.

A mult század nyolcvanas éveinek derekán, a pusztaszenttornyai kastély csendjében egy törékeny testű, fáradtnézésű, szőke krisztusszakállas, fiatal író vette észre először nálunk, hogy a magyar regény — amely Keménynél még szinte Balzac-kal *egyidejűleg* tartotta az iramot az európai irodalom versenyében — a kiegyezés után végzetesen *lemaradt*. Itthon a *romantikát* ünnepelték, holott akkor a franciák már túl voltak Flaubert *realizmusán* is s Zoláért lelkesedtek, aki pontokba foglalta a »kísérleti regény« esztetikáját. Az így támadt szakadékot egyetlen ember kísérelte meg kitölteni, Justh Zsigmond, aki erős hittel fogózott bele az új francia irodalomnak, Taine átöröklés- és miliő-elméletének lendítőkerekébe. De akarata, törekvése, lázas munkája tragikus kísérlet maradt. Tervezett nagy regényciklusa — *A kiválás genezise* — alig megkezdett torzó, amelyben még a *Fuimus* és a *Gányó Julcsa* is inkább csak sokat sejtető ígéret. Justh Zsigmond harmincegyéves korában meghalt. Cannes-ban, a tüdővészesek utolsó menedékhelyén érte utól a halál. Mestere Zola volt s a mester regényesztetikája megbukott. A gyilkos betegség mellett: ez a második tragikus véletlen Justh életében. Párisból hazatérve, a fiatal író átvette Zola tapasztalati, kísérletező módszerét, amelyet a magyar úri- és népélekre próbált alkalmazni. Az átöröklés titkait kezdte vizsgálni, de kutatásai középpontjába a lelket állította. Regényei jóformán lelki riportok. Akárhányszor száraz, értekező részekkel, tendenciózus bölcselkedéssel megtűzdelt »benső történetek«, amelyek nem egyszer az affektáltság benyomását keltik, lerontják a közvetlen művészi hatást s az amatőrt juttatják eszünkbe.

Justh regényeinek jelentősége nem is tisztán irodalmi természetű. Ez a rendkívül kulturált, europeer-író — akit minden könyvében az élet megismerésének kérdése foglalkoztatott — [illegible] centry

[illegible] jegyzéseiből nemcsak önmaga lényének legrejtettebb vonalai rajzolódnak élénk, hanem a magyar és francia felső tízezer életének egész túlérett világa is. Itthon a cigányozó, vagy bálozó, műkedvelő, esetleg fürcsán bogarás arisztokrácia és az új írók, művészek bohémtársasága, (amelyet Justh közös szalónban szeretett volna összehozni) Párisban meg az a *haute volée*, amelyben a magyar nótákat zongorázó író olyan otthon érzi magát, a vicomte-ok, marquise-ok, bankárok, nagykövetek, festők, színészek és színésznők, szobrászok és írók között s akiket félig magyarul, félig franciául ír le naplójában. Mathilde hercegnőtől comtesse Diane-ig, Taine-től Lemaître-ig, Sarah Bernhardt-tól Munkácsyig, Huysmanstól Antokolskiig, Sadi Carnot-tól Mounet-Sullyig, Héléne Vacarescutól Coppée-ig, Sully Prudhomme-tól Vogué-ig és Leconte de Lisle-ig. Az egész olyan, mint egy zsúfolt vázlatkönyv: tele a legpompásabb karakter-fejekkel, a »race« mindig jellegzetes, néha szatirikusan kiemelt vonásaival. Csupa rögtönzés, de annyira vonzó és érdekes, hogy az olvasó nem bírja letenni a hatalmas kötetet, míg végére nem jutott.

Irodalmunk nagy nyeresége ez az egész korszakot megelevenítő, gazdag és mozgalmas napló. S egyúttal magának az író tehetségének is legbiztosabb értékmérője. Belőle tudhatjuk meg: mit vesztettünk igazában Justh Zsigmond korai elmulásával.

Kárpáti Aurél

A HADIHELYZET FEBRUÁR 3.-ÁN

Ismerteti: Czibur András ny. altábornagy

A tengelyhatalmak légierői *nagy eredménnyel folytatják romboló és harci tevékenységüket a Földközi tengeren és ennek hadszínterein.* A kirenaikai hadszintéren a német légi hadtest repülői *a szárazföldön előnyomuló angol csapatok ellen is harcba léptek,* de főtevékenységük pénteken a Marmarica tengerpart kikötői, katonai célpontjai és a tengerpart menti angol szállítások ellen irányult.

Bombázták az angolok által elfoglalt Sollum és Bardia kikötőit, melyeket az angolok a forgalom számára sietve rendbehoztak. Bardia tágas kikötőjében *egy 10.000 tonnás hajót elsüllyesztettek. A Marmarica-tengerpartnál azonkívül hat nagyobb, összesen 34.000 tonnatartalmú kereskedelmi hajót találtak el bombáik, amelyekből három, összesen 14.000 tonnatartalommal elsüllyedt, a másik három pedig súlyosan megsérült.*

Rendkívül jelentős hadműveleti szempontból ez az angol utánszállító szolgálat ellen elért eredmény, mert *Wavell* tábornok hadserege a szárazföldön mindinkább távolodik a Mars el Matruhnál levő vasúti végponttól. Jelenleg ez a távolság Mars el Matruhtól kereken 500 kilométert tesz ki.

Az útvonal egyiptomi területen Mars el Matruh és Sidi el Bahrani között jórészt csak természetes út. Sidi el Bahranitól kezdve nyugat felé, különösen a libiai gyarmat területén elsőrendű betonút. Tekintetbe kell azonban venni, hogy *egy legalább 100.000 főnyi hadsereg forgalma és utánszállítása a szárazföldön jóformán csak erre az egy útvonalra van két hónapja korlátozva.* Világos tehát, hogy a felsorolt okokból rendkívül lényeges az angol hadsereg forgalma és utánszállítása mondhatni legnagyobb részének tengeri úton való lebonyolítása.

Az olaszok által feladott, illetve az angolok által elfoglalt kikötők a sok elsüllyesztett hajó által elzárva használhatatlanokká váltak. Így például legutóbb Tobruk kikötőjét az olaszok által felrobbantott *San Giorgio* öreg iskolahajó teljesen elzárta.

Kirenaikában az olaszok csapatok tovább vívják — sokszor támadva — halogató harcaikat, melyekben a légierőknek — mint fentebb említettük — és a német repülőknek is — az angol gyorsan mozgó csapatok feltartására kedvező alkalmak vannak.

A Kirenaika félszigetet kitöltő Barka hegység vidékétől délre a Bengázi felé vezető karavánutakon is harcokat jelentenek: itt olasz szárazföldi csapatok repülőkkel közreműködve, pénteken *ellenséges csapatokat támadtak meg és vertek vissza.* A sivatag belsejében a libiai—egyiptomi határon Libia belsejébe vezető karavánutak mentén fekvő, az angolok által egy hónapja körülzárt Giarabub-oázis olasz védőrsége még mindig hősiesen tartja magát.

Olasz-Kelet-Afrikában, Eritrea tartományban, az agordat—massauai vasútvonal mentén elterülő, körülbelül ezer méter magas fensíkon *elkeseredett harcok folynak a Szudánból betört angol erőkkel.* Az olasz hadijelentés különösen kiemeli az olasz repülőknek a csata alatti szüntelen harcitevékenységét.

Az albániai hadszintéren az arcvonal északi részén mult héten lefolyt olasz korlátolt célú támadások megszűntével csak járőrtevékenység van. Az egyik ilyen olasz támadás a Devoli folyótól nyugatra a 2500 méter magas Tomorica hegytömb vidékén nagyobb eredményt ért el. A csatatéren az ellenség 200 halottat hagyott vissza.

A német hadijelentések az angol szigetország és az azt környező tengerek felett kifejtett nappali német repülőtevékenységeket fegyveres felderítéseknek nevezik. Ezeknek a felderítéseknek nem az a hatásuk, mint az órákig tartó éjjeli romboló bombázásoknak, coventryzálásoknak, mégis *minden kínálkozó hadászati, vagy szoros értelemben vett katonai célt megtámadnak a német harci gépek,* úgy hogy az eredmények igen jelentősnek mondhatók.

Péntek: Londont nappal többször bombázták, Kelet-Anglia hadi célpontjait megtámadták, Southampton nagy olajtelepét felgyujtották, az Atlanti óceánon Irországtól nyugatra egy 10.000 tonnás hajót elsüllyesztettek. *Szombat:* Londontól körülbelül 100 kilométerre északra, Cambridge és Bury St. Edmunds-nál repülőtereket, barakokat szétromboltak, más helyeken gyárakat felgyujtottak.

A német távolharctüzérség *folytatja a napok óta tartó tüzelést Dél-Anglia katonai céljaira.* E tüzérségi tűz anyagi és erkölcsi hatásának igen jelentékenynek kell lennie, miután az angolok a dél- és keletangliai parti sávot 50 kilométer mélységben kiürítették.

Vagy ez a rendszabály összefüggésben van a mindinkább előtérbe nyomuló német invázió veszélye keltette izgatottsággal?

A rizskereskedelemből is kikapcsolják a zsidókat

Ezer vagón rizs behozatala vált lehetővé a nem régen megkötött magyar—olasz megállapodás alapján. Az olasz hántolatlan rizsszállítmányok egyrésze már meg is érkezett s a rizshántoló malmokban már folyik feldolgozásuk. *A rizs szétosztását a jövőben csak kijelölt nagy- és kiskereskedők végezhetik* a *Magyar Élet Pártértesítője*-nek értesülése szerint. A rizs nagykereskedői forgalombahozatalát ugyanazokra a cégekre bízzák, amelyek az elmult hónapokban a cukor nagybani forgalombahozatalát végezték, így a *rizs-nagykereskedelemből is kikapcsolják a zsidókat.*

Öt ember helyett dolgozik a „robot-asztalos"

Egy székesfehérvári kisiparos ötletes gépe

Székesfehérvár, február 2.

Szilágyi Vilmos székesfehérvári asztalosmester ötletes találmánnyal lepte meg iparostársait. Szilágyi apró műhelye a Szabadalmi Hivatal engedélye óta lassan kisebb gyárteleppé kezd átalakulni.

A találmány lényegéről a szélesablakú meleg műhelyben beszél a feltaláló. A sarokban ott áll a »robot-asztal« egyik őspéldánya. Még akkora sincs, mint egy gyalupad, mégis igen nagy teljesítményekre képes: *öt munkát végez egyszerre.*

Az asztalosmesterek sok pénzt költenek a fa megmunkálására, amelyet nem tudnak odahaza a kéziszerszámokkal elvégezni. A faanyagot a megmunkáló telepre kell szállítani, itt magas gépdíjat kell fizetni.

— Ezért gondoltam arra, — folytatja a feltaláló — hogy a kisiparos számára készítek egy olyan gépet, amelyen minden asztalosmunka elvégezhető.

— Egy esztendeig épült a gép, amelynek lényege egy másféllóerős dinamó. Ennek a tengelyére szereltem rá a szerszámokat.

Egyetlen gombnyomásra tényleg működni kezd a beépített dinamó, amelynek üzemköltsége óránkint hat fillér. Egy vastag keményfapallót pillanatok alatt visítva szel ketté a körfűrész. Néhány centiméterrel mögötte már éles gyalukések fölé kerül a deszkalap. Egy mozdulat után a gyalukések *egyengetőkésekké* válnak; balra egy köszörűkő forog egyenletes sebességgel.

— A kicsorbult szerszámok orvosa — mondja a feltaláló.

Míg a gyalukések munkáját figyelem, a tengely végére *egy fúró* kerül, amely rövid idő alatt a legtökéletesebb munkát végzi. A famegmunkálógép legnagyobb előnye a *marókés.* A szemlélő nem is tudja, hogy a boszorkányos gép melyik munkáját figyelje.

Szilágyi Vilmos elmondja, hogy eddig húsz ilyen gép működik az ország különböző városaiban, a székesfehérvári műhelyben pedig *készülnek a további példányok.*

— Minden gépet *saját kezemmel akarok elkészíteni* — mondja komoly, megfontolt hangon.

Konzervdoboz üvegből

A konzerviparban használt bádogedények pótlására — jelenti a Magyar Élet Pártértesítője — az egyik vegyészeti laboratóriumban kísérletek folynak. A terv szerint üvegedényekkel próbálják pótolni a bádogot. A kísérletek eredménnyel biztatnak.

Nyilttér

E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal.

Ebben a rovatban a hirdetések ára milliméter-soronként hétköznap 70, vasárnap 80 fillér. A legkisebb hirdetés ára 7, illetve 8 pengő.

FERENCJÓZSEF KESERŰVIZ

Csillárt Meteor csillárgyárnál vásároljon! Podmaniczky-utca 27. József-körút 44.

Pest—Magyarország—IBUSz

Társaskirándulás a lillafüredi Sport Bálra

Luxusautocarral február 8—9.

Indulás a Vörösmarty-téri Autobus Tours irodánk elől február 8-án 13.00 órakor. Visszaindulás Lillafüredről február 9-én 17.00 órakor.

Részvételi díj 39.— pengő,

amely összegben a szállás, teljes ellátás, az autobusz viteldija és a bálbelépődíj is benne foglaltatik.

Jelentkezési határidő: február 7.

Felvilágosítás és jelentkezés:

Pest—Magyarország—IBUSz Utazási és Menetjegyiroda, VII., Erzsébet-körút 7. T.: 422-985 és a többi IBUSz-irodákban.

Influenza tüneteknél előzzük meg a nagyobb bajt ASPIRIN TABLETTÁKKAL BAYER

Munkácsy Mihály

Irod

B

Glatz Oszkár:

Találkozásom Munkácsy Mihállyal.

Tolnai Világlapja

1940. 19. sz.

Anyukám!

Adjál Annunak egy szomó fogpiszkálót és a tudsz akkor adjál egy kis befőtet, mert olyan vasorát csinálok ahol nagyon elkellene.

Holnap átjövök

Üdvözöllel

1941. XII. 20.

Mimi

Munkácsy Mihály

306. † Munkácsy Mihály: Anyai örömök.

KMTársaság 1900/1. évi ajándéka

302. Jendrassik Jenő: J. A.-né úrnő arcképe.

Munkácsy Mihály

MUNKÁCSY MIHÁLY: KÖPÜLŐ ASSZONY

KMTársl 1932. febr.—márc.
Kiáll.

BORSOS JÓZSEF: HERCEG ESTERHÁZY PÁL,
A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT ELSŐ VÉDNÖKE

Soronkivüliség a hadbavonultak és hadirokkantak hozzátartozóinak

A közellátási miniszter valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez leiratott intézett a *hadirokkantak, hadiözvegyek és a hadbavonultaknak az elsőrendü közélelmezési cikkek bevásárlásainál soron kivül való kiszolgálása* tárgyában. A miniszter gondoskodni kiván arról, hogy a legalább 50 százalékos hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvák, valamint a hadbavonultak hozzátartozói megkülönböztetett elbánásban részesüljenek mindazon cikkek kiszolgálásánál, amelyek jegyrendszerhez vannak kötve vagy ennek hiányában elsőrendü közélelmezési cikkeknek tekinthetők. Felhivja ezért az alispánok és polgármesterek figyelmét, hogy illetékességi területükön megfelelő formában *gondoskodjanak a rendelet végrehajtásáról.* Utasitani kell a közélelmezési cikkek forgalombahozatalával foglalkozó kereskedőket, hogy a helyi hatóságok által igazolt és a fenti kategóriákba tartozókat vagy családtagjaikat, amennyiben náluk vásárlási célból megjelennek, *másokat megelőzve szolgálják ki.* A jegyrendszerhez kötött élelmicikkeknek kiszolgálásánál a sorrendi elsőbbség igazolását (a hadbavonult hozzátartozója, hadirokkant, stb.) a helyi hatóságokra a kiadásra kerülő közélelmezési és közellátási jegyekre megfelelő helyen rá kell vezetniök. A jegyrendszerhez nem kötött elsőrendü közélelmezési és közellátási cikkek bevásárlásánál a személyazonosság igazolására a fenti jegy mellett valamely fényképes igazolvány rendszeresitendő.

Olcsó ruházati cikkek kerülnek forgalomba

A főváros polgármestere közli, hogy a közellátási miniszter az országos „Népruházati akció keretében gondoskodni kiván a székesfőváros területén lakó munkásságnak, általában a kis fizetésből élő lakosságnak olcsó áron, elsősorban téli ruházati cikkekkel és később az akció további folyamán egyéb ruházati anyagokkal való ellátásáról. Az akció keretében férfi-, női-, gyermekruha és kabátszövet megfelelő bélésáruval, vászonáru, flanel, szines női karton, egyéb női ruhaanyag, férfiing, egyéb férfi és női fehérnemü, férfi, női és gyermek kötött- és szövőttáru (ujjaskabát, harisnya, meleg alsóruha, keztyük), továbbá férfi, női és gyermek kész ruha, kabát kerül olcsó áron kiosztásra. Ezek a ruházati cikkek

Radocsay Dénes:

Magyar művészeti irások

Nagyjelentőségü művészeti könyvsorozat indult a *Szépművészeti Muzeum* kiadásában. Az elhanyagolt magyar művészeti irodalmat serkenti uj életre; kiváló alkotásainkhoz minden tekintetben méltó emléket és figyelmeztetést állit a közönség elé. *Csánky* Dénes a távolabbi jövőbe nyuló programmot vázol, tisztán látja a való helyzetet; hosszu és alapos munkára van szükség, hogy mult festőink és szobrászaink érdemükhöz mérten jelenhessenek meg az utókor előtt. Gazdag képanyaggal fölszerelt monografiák és tanulmányok mutatják majd be a magyar művészet legkiválóbbjait. *Csánky* Dénes a legjobban fölkészült művészeti irókat állitja a komoly munka szolgálatába. Művészettörténetünk természete szerint elsősorban a XIX. század nagymesterei kerülnek sorra, de nem hiányzanak majd a középkor, vagy a barokk jelentős művészegyéniségei sem. Az indulás, mely a hasonló eddigi próbálkozásainknál átfogóbb és alaposabb fölkészülést bizonyit, egyenjogu társa lesz a diszes külföldi művészeti könyvsorozatoknak. Nyomdatechnikai kiállitása a szerkesztés bőkezü irányitását követi. Hivatását az általános hazai művészeti érdeklődés gyarapodása, a magyar művészi mult alaposabb ismerete és nagyobb megbecsülése fogja igazolni.

Farkas Zoltán: Munkácsy Mihály

Az első kötet a magyar művészet legnagyobb sikereket megért tehetségét szolgálja. Bevezetésében *Csánky* Dénes vet fényt a sorozat célkitüzéseire és fontosságára, majd őszinte művészi megértéssel rajzolja *Munkácsy* tehetségének és festői készültségének fejlődését. A bevezetés és *Farkas* Zoltán következő tanulmánya egyaránt fontos, immár halaszthatatlanul időszerü feladatot vállal. Nyugodt és biztos légkört teremtenek a zajos *Munkácsy*-viták végső megoldására. *Farkas* Zoltán elcsendesiti az indulatok vitáját, nem befolyásolja sem a fényüző párisi életmód, sem a szükösen töltött fiatalkori évek emléke. Mondanivalóját egyedül az alkotásokhoz igazitja. Tiszta vizet önt a pohárba, a biztoson látó esztétikus készültségével méri föl az egyes festmények jelentőségét, a képeken keresztül az egyedüli helyes uton közelit a problémákhoz. Az ilyen szemléleti mód eleve visszautasitja a tulzásokat, melyek a közönségsikerhez igazodva elérhetetlen magasságba lenditik a művészt, vagy ellenhatásként, a harmad- és negyedranguak sorába züllesztik. A tanulmány józanul őrzi tárgyilagosságát, olymódon jelöli a művész érdemeit, ahogyan a világosan értékelő ész követeli.

A szerző módszere szerint fokozatosan halad a teljesség felé; törekvését csupán az Amerikába vándorolt alkotások gátolják. Az amerikai festményekről csak fényképek, vagy leirások alapján adhat számot, de ahol emliti őket vagy hivatkozik, szervesen illeszkednek a fejlődésmenet keretében. *Munkácsy* irói közül a legbátrabb kézzel nyul a hatalmas anyaghoz. Széleskörü ismeretei és alapossága teszik számára lehetővé, hogy biztos határvonalat huzzon a kiváló alkotások és a kisebb értékü emlékek között. A gyengébb képek, a szélesmedrü életmód kényszeritése alatt született festmények nem csorbithatják a mester hirnevét. A szerző a helyenként vetődő sötétebb foltokat is *Munkácsy* tehetségének teljesebb jellemzésére a napos oldal hivebb bemutatására használja fel. Igénye: biztos rajzu, határozott arcképet vázolni arról, akit a közelmult birálatai kényük és kedvük szerint más és más változatban mutathattak be. A kép nem teljes — a tanulmány érdeme, hogy egy adatszerüleg többet összehordó későbbi munka számára biztos alapokat vázol. Több adat csupán mennyiségileg nyujthat a tanulmánynál többet. *Farkas* Zoltán határozott módszere szerint a csodálatosan fejlődő művészi élet egyes jeleneteit egészíti ki a fontosabb festmények esztétikai elemzésével; az állandó kettősirányu érdeklődés tökéletes szellemi arcmást rajzol, mely szemléletesen tükrözi a festő készültségét, indulatait, vágyait, egyéniségét. Biztos módszer jelöli meg helyét a magyar művészettörténet multjában és követeli a fokozottabb elismerést a század idegen mesterei sorában is. A festő minden tekintetben hivatott és méltó magyarázóra talált. A szerző tudós készültsége és régtől szerzett tapasztalata lesz biztositéka állitásai helyességének. Stilusa állandó figyelemmel kiséri a tudomány követelményeit, de ugyanakkor világosságával, egyszerüségével könnyen érthetővé varázsolja nehezen megfogalmazható mondanivalóit is. Feladatát természetes könnyedséggel oldja meg, hiven forditja a festő mondatait az iró nyelvére.

mészetben mindenért meg kell fizetni, s mindenért meg kell küzdeni.

*

SZENT ELHATÁROZÁSUNK — folytatódik a miniszterelnök ujévi cikke —, hogy *a mult tanulságain okulva, minden gondolatunkkal és minden cselekvésünkkel egészségesebbé, boldogabbá tegyük a magyar életet, hogy elősegitsük a magyar családok boldogulását, a nemzeti lélek kiteljesedését és a nemzet életrejének felfokozását.* Az 1942. kilométerkőnél lelekben fogjuk meg mindnyájan becsületesen, jóakarattal egymás kezét és igy összefogva, induljunk a további nehéz, de reményteljes utra. Mindenki, aki vezet — bárhol és bárkiket vezessen, keveseket, vagy sokakat, kicsinyeket, vagy nagyokat — *szeretettel, szerénységgel, emberséges és törhetetlen hittel vezessen.* Mindenki, akit vezetnek és mindenütt, ahol vezetés alatt áll, *ezzel a lélekkel, ezzel az önfegyelemmel, ezzel a felelősségtudattal, ezzel a szeretettel és hittel engedelmeskedjék.* És ha igy áll a nemzet az 1942. év küszöbén, kéz a kézben, ember az emberrel lélekben összetalálkozva, akkor a Mindenható Isten bizonyára meghallgatja egy jobb jövőért küzdő, jószándéku, becsületes nemzet hozzá szálló fohászát: „Isten áldd meg a magyart!"

*

BÁRDOSSY LÁSZLÓ miniszterelnökhöz az ujév alkalmával meleghangu üdvözlőtáviratot intéztek: *Tuka* Vojtech, a szlovák köztársaság miniszterelnöke és külügyminisztere, *Serrano Suner* spanyol külügyminiszter, *Popov* bulgár külügyminiszter és *Weizsacker* báró német birodalmi külügyi államtitkár, akiknek szivélyes hangu választáviratban mondott köszönetet jókivánságaikért.

Uj rendeletek

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A Budapesti Közlöny vasárnapi száma közli az iparügyi miniszter 500/1942. Ip. M. számu rendeletét a visszafoglalt délvidéki területen a gőzgépkezelő és gőzkazánfütő képesitési bizonyitványok érvényesitési határidejének meghosszabbitása tárgyában. A rendelet szerint a visszafoglalt délvidéki területen hatályban volt jogszabályok alapján szerzett gőzgépkezelő és gőzkazánfütői képesitéseket a vizsgálóbizottságnál a folyó évi március 31. napjáig lehet érvényesiteni.

*

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A Budapesti Közlöny vasárnapi száma közli az iparügyi miniszter 352/1942. Ip. M. számu rendeletét az ipari anyaggazdálkodás szakbizottságai megbizatásának meghosszab-

Amikor a magyar nők a rántással vegyészkednek

Soós Aladár egyetemi tanár, az élelmezéstudomány egyik legnevesebb európai szakértője, a magyar nép élelmezési technikájáról rendkivül érdekes cikket irt. Rámutat a professzor arra, hogy a magyar nép táplálkozási formáit hazánk éghajlata, népünk lelkisége és munkája alakitotta ki. Olyan ételeket kellett termelnünk, amelyek a téli hónapok természünetén átsegitenek bennünket, másrészt pedig a hadrakelt sereg ellátására alkalmas, kis helyen elférő és nagy tápértékü. Ezért termesztettük a buzát, a kukoricát s ezért tenyésztünk sertést. A kenyér és a szalonna a kétszólamu magyar népélelmezés legfontosabb alapanyaga: *mindkettő olyan jellegzetes, hogy másutt nem is találhatók fel.*

A magyar kenyér népünk legfontosabb fehérjeforrása. *Fiataljaink szinte kenyéren nőnek fel.* Néhol egy kilogramot is meghalad a fejadag. Mig *más népek a kenyeret valamihez eszik, addig mi a kenyérhez eszünk valamit.* Szervezetünk a kenyérfehérje és a kenyérkeményitő feldolgozására van berendezve, amit sem más fehérje, sem más szénhidrát-forrás nem pótol.

A másik sajátossága élelmezésünknek a szalonna, amit a magyar ember tempósan eszeget. A szalonnát vagy sózott, vagy füstölt, vagy paprikás alakjában fogyasztjuk. Van, ahol a szalonnát megabálják, vagy a kamrában avasodásnak teszik ki. A kamrában felakasztott szalonna felületes sötétsárgája oxidálódik. Tavasz végén a szalonna anyagában a zsir lassu bomlása következik be, ami szabad zsirsavak keletkezésének kedvez. A szalonna konzerválására szolgál még a fokhagymázás is. Egy felnőtt dolgos emberre évi 36—40 kiló szalonnát szoktak számitani.

A hagymás-paprikás rántás egészen sajátságos magyar ételkészitési módszer. Miért választotta *a magyar a disznózsirkonyha technikáját szemben az olaj- és vajkonyha technikájával?* A professzor szerint azért, mert földünk alkalmas a kukoricatermesztésre, éghajlatunk nagy szélsőségek között ingadozik. A disznózsir jól tárolható, sokáig eltart.

Viszont a sertészsir a magasabb olvadáspontu, tehát kemény zsirok közé tartozik, amelynek emésztése a zsirhatás, az elszappanositás és a zsiremulgeális feladatainak elvégzése közben az *emésztőműködés alapos megterhelését* jelenti. A emulsióba és szivók fel, legalább is jóval könnyebben, mint a tiszta sertészsir.

Élelmezéstechnikai szempontból figyelemreméltó, hogy a hagyma anyaga a zsirnemüek közül elsősorban *a sertészsirral harmonizál. Sem az olaj, sem a vaj használata nem kivánja, de nem is türi el a hagyma izét és illatát.* A sertészsir alkalmazásának következménye a magyar ételkészités jellegzetes konyhaszaga. A forró zsirba dobott hagyma legelőbb is az illó-olaj tartalmát vesziti el, miközben a gőzbekeverdett zamatanyag átható szaga a konyha levegőjében oszlik el. *Sulyos és mélyreható illat ez,* ami a légáramával mindenüvé behuzódik, a konyhában dolgozók kezét, ruháját és testét egészen átitatja. Az emulgeáló hatás viszint csak már a vizét és illóállományát vesztett hagymaanyaghoz van kötve. Ha a friss hagyma helyett a kitünő minőségü *hagymapor* (kőkeményre kiszáritott hagyma megőrölt pora) használatára térne át a háziasszony: ugyanazon eredmény mellett konyhaszagmentesen dolgozhatna.

2. *A rántás.* Ha a forró zsirba annyi buzalisztet szórunk, amennyit az folytonos keverés közben felszivni képes, egyenletes, a liszt és a zsir vegyülési arányától függő összeállásu alapanyag keletkezik, amely a hőbehatás tartalmától és intenzitásától függően megpörkölődik és világossárga, pirosbarna, majd sötétbarna szinre szineződik. Eközben kellemes, aromás szag is kezd terjengeni, erősen étvágyingerlő zamat, ami a pörzsanyagoktól, az assamartól keletkezik. A *keményitőlencsék átivódnak a forró zsirral, hasadás előtt dextrinek állanak elő.* A forrpont közelében a *zsir is bomlik, a glycerin acrolein formájában elpárolog,* kékes füst száll fel és a kiszabadult zsirsavakban gazdagodik az anyag. Egyrészt a dextrinek, másrészt a szabad zsirsavak okozzák, hogy a rántás alkatrészei hideg vizzel felereszt és után egyenletes emulziót alkotnak, jóllehet a piritás előtt a zsir a viz tetején, a lisz pedig a zalján helyezkedett volna el.

Emésztésélettani szempontból a rántáskészités *határozottan nagy előny.* A vajas-lisztes egészen világosra tartott rántás felereszt és után szinte a műtejek egyik alapféleségének tekinthető, annyira könnyü táplálóanyag. Az emulzióbahozás a sertészsirt is könnyen emészthetővé alakitja. *Csak ott a veszély, hogy a kelleténél hosszabb ideig forralt zsir bomlásakor keletkező zsirsavak igen maró gyomornedvhajtó ingerhatásuak és a vékonybél zsenge lugosságát durván elfedhetik,* amire a máj energikus epeárammal védekezik, amig bir.

Soós Aladár cikkében végül megállapitja, hogy a kenyér, szalonna és rántás mellett az *idényfőzelékek és az idénygyümölcsök* fogyasztása, valamint a *dohány élvezete* egészíti még ki a magyar nép táplálkozását, nem beszélve természetesen a szárazfőzelékekről, a káposztáról és a füstölt husokról, valamint kolbászfélékről.

Szükség volna arra azonban, hogy *több friss főzeléket, több friss hust, friss tejet, friss tojást és friss gyümölcsöt* fogyasszunk, mert ezek az ugynevezett működésszabályozó védő táplálékok, szemben az erőtadó táplálékokkal.

A magyar háziasszonyok, akik naponta kavarják a rántást, készitik a leveseket, bizonyára csak *Soós* Aladár cikkéből, amely a Nép- és Családvédelem cimü folyóiratban jelent meg — jönnek rá, hogy milyen érdekes vegyészkedést művelnek konyhájukban, amikor izletes ételeket készitenek a család számára.

Sz E.

Minden uri család
Oeconomus kitünően bevált, korszerü magánrendtartási és háztartástechnikai eszközeivel
„Arendkönyvei" -vel
adminisztrálja magát.
Háztartási Számadó Naptár
Házi-Iktató
Okmány-Mappa
Napi-Munkatömb
Kérje országszerte jobb papir- és könyvkereskedésekben. Kiadja: „A rend könyvei" kiadóhivatala, Budapest VI., Andrássy-ut 35. Kérjen ismertetőt.

Az angol-francia titkos okmányok tanulságai

Az emberiség egyik legnagyobb drámája a francia összeomlás irataiban

Apróságok jellemzők. 1849-ben, mikor az oroszok elözönlötték S[illegible] a kockázatot, mert nincs szemmértékük az

nai hadműveletek vezetésében. Mükedvelői szinvonalu hadvezéreknek lelkiismeretlenség volt a német hadsereggel háborut kezdeni. Az akták jórésze foglalkozik a felismert gyengeséggel. A franciák a milliós hadseregek vezetésére jobban képzett hadvezérekkel rendelkeztek és ezért maguk részére kivánták a fővezérletet, de az angolok nem engedtek, hanem az erősegyéniségü angol miniszterelnök kezében maradt minden angol intézkedés. (Lásd a 40—42., 57—58. sz. okmányokat!)

A 40. sz. okmány francia feljegyzés *Churchillhez* továbbitandó közlés számára. Ez arról panaszkodik, hogy „a norvég expedició végeredményben azért nem sikerült, mert nem volt senki sem, aki parancsnokolt volna. Egyideig a hadikabinet intézkedett, amely *felügyelőbizottságszerüen ülésezett* és hozott határozatokat, de tul lassu ütemben és *minden rizikó kerülése mellett, mintha ipari vagy kereskedelmi ügyletről lett volna szó. Jelenleg* — mondja a feljegyzés — *egy választmány hoz döntéseket,* mely a *War Office,* az *Admiralitás* és a *Légügyi Hivatal* képviselőiből áll. Sem a brit *Massy* tábornok, sem a francia *Audet* tábornok nem keltik azt a benyomást — szól tovább az okmány —, mintha valamelyikük parancsnokolt volna. Nem tudjuk, mi történt Narvikban! Ennek az expediciónak élére parancsnokra van szükségünk, és pedig csak egyre."

Az egységes vezetés, illetve a fegyelmezett alárendeltség hiánya azután siettette a dráma kifejlődését a francia

Munkácsy Mihály

Lód
3

Velence 1922

157. l

b) Nem művészek.

II Andrássy Gyula gróf
II Apponyi Lajos gróf
I Bárczy István
II Benke Gyula
II Berzeviczy Albert dr.
II Dessewffy Arisztid
I Forster Gyula báró
II Fraknói Vilmos
II Hadik Barkóczy Endre gr.
II Kammerer Ernő
II Károlyi Mihály gróf
II Kohner Adolf
II Lederer Sándor
II K. Lippich Elek
I Lipthay Kornél
I Lukács Antal
I Révai Ödön
III Szalay Imre
I Szmrecsányi Miklós dr.
I Szüry Dénes
I Szitányi Géza
III Végh Arthur
III Wágner Géza dr.
II Wekerle Sándor

A római számok a sorozatot jelölik meg, amelybe a választott agok tartoznak. Az I. sorozat mandátuma az 1910-ik év, a II. sorozaté az 1909-ik év és a III. sorozaté az 1908. évi közgyűlésig tart.

Kötet
1941. XL. (4.(164.) sz.

voltak a kiegyezésnek. Ime egy hazai német politikusnak, a magyar parlament volt tagjának szavai, melyek nemrég megjelent emlékirataiban olvashatók :[1] a Tisza és a magyarországi román nemzetiségi párt közt folyó tárgyalásokon „Tisza engedményei annyira értéktelenek, nyilatkozatai annyira kétértelműek voltak, hogy a képviselők minden erkölcsi hitelüket elvesztették volna népüknél, ha ily üres ígéretekkel megelégedtek volna. Kívánságukra én vállaltam, hogy Ferenc Ferdinánd trónörököst megnyerjem a tárgyalások megszakításának. Egy Bardolff ezredeshez írt, de a trónörökös elé terjesztendő levélben előadtam az okokat, melyek miatt audienciát kérek, hogy szóbelileg terjesszem elő a Tiszával folytatott román tárgyalások megszakításának szükségességét. Már a levél is sikerrel járt és meggyőzőleg hatott a trónörökösre. Ő maga szabta meg a hét pontot, melyet ha Tisza nem fogad el, kielégítő ok lesz a Tisza részéről úgyis csak félrevezetés céljából folytatott tárgyalások megszakítására, s amellett (a főherceg) oly mértékét mutatta az igazságérzetnek és politikai belátásnak, hogy az 1914. január 27-i, egyórásnál hosszabb audiencián meg kellett csodálnom államférfiúi képességeit. Bizalmának már előbb is külön jelét adta azzal, hogy trónralépése alkalmára kiáltványt iratott velem, ennek a szövege kell hogy meglegyen a trónörökös hátrahagyott iratai között." Egy ilyen kiáltványszöveg napvilágra is került azóta ; tudjuk, minő tartalommal.

Steinacker öreg korában a trianoni magyar állam bécsi követségének dolgozott mint újságok referense, egész haláláig. Vajjon ezt a tényt „nagylelkiségünk" bizonyítékának tartsuk-e?

SZEKFŰ GYULA

MUNKÁCSY TRAGÉDIÁJA

MIKOR az endenichi ideggyógyintézetben lelke után Munkácsy teste is a halál útjára lépett, úgy látszott, hogy nevére nemsokára feledés fog borulni. Emberi tragédiájával művészi tragédiája még korántsem ért véget, mert akik egykor dicsőítették, most ócsárolták, akik tanítványai voltak, ellene fordultak s maguk a művek romlásukban nem képviselhették immár teljesen mesterük elképzeléseit. A sötét aszfalt-alap, amivel Munkácsy képeit oly bőven látta el, évek multán veszedelmes méregnek bizonyult, mert megfeketedve a képek tónusszépségét is gyakran tönkretette, s az időjárást követő tágulása, zsugorodása és lassú csúszása folytán még beláthatatlan elferdüléseket okozhat. De épp az, hogy Munkácsy értékelése körül még ma sem alakult ki egyöntetű vélemény, legjobb biztosítéka halhatatlanságának. Őt nem lehet egyszerűen sutba dobni, művészetében rejlő ellentmondások, a zseniális fellobanásokat követő elsekélyesedések, művészi képzeletének szakadatlan viaskodása és gyakori megalkuvása a korral és közízléssel mindig új kérdéseket vet fel a szemlélő lelkében. Munkácsyt joggal lehet dicsőíteni és joggal lehet bírálni, jönnek irányok, melyek elvetik s mások, melyek mintaképül állítják, de mindenkép foglalkoznak vele, tehát élő, halhatatlan művészet az övé. Képein a kritika számtalan hibát fedezhet fel, de senki sem akadhat, aki életének és műveinek gazdag fény- és árnyváltozásaiból, ecsetjének lázas száguldásából, sötétből előtörő színeinek szépségéből, képzeletének drámai erejéből ne hallaná ki a géniusz szavát. Hírneve ma ismét emelkedőben van.

[1] Edmund Steinacker : Lebenserinnungen, München 1937, 227 l.

tekintetbe véve, hogy az akkori közszolgálat szelleme csúcspontot mutat, melytől távol állunk, sőt talán mindegyre távolodunk is, Tisza István bizonyára sok mindent nem láthatott és nem tudhatott meg, amire pedig a célszerű politikai cselekvés dolgában szüksége lett volna. Itt említhetem Tonelli Sándornak a szegedi egyetem kiadásában most megjelent füzetét,[1] mely Bosznia utolsó tartományi főnökének, báró Sarkotić Istvánnak azon feljegyzéseit tartalmazza, melyek Tisza 1918 szeptemberi délszláv útját, s azon a tartományfőnökkel való beszélgetéseit és tárgyalásait mondják el. A határőrvidéki származású, erősen horvát patrióta-érzelmű Sarkotić ezen feljegyzéseinek egy részét már ismerjük némely tanulmányából, részben pedig Hegedüs korábbi könyvéből, de az egészet egyvégtében olvasva lehetetlen nem látnunk, hogy Tisza István cselekvései nem mindig jöttek létre az odavágó tények teljes és elfogulatlan ismerete alapján — a kormányszervezet és bürokrácia ki nem elégítő funkcionálása következtében. Sarkotić horvát érzelmű volt, s emellett ragaszkodott a Szentkoronához való kapcsolathoz, — javaslata, melyet az utolsó pillanatig fenntartott, Horvátország, Dalmácia és Bosznia egyesítése volt Magyarország szuverénitása alatt, nem trializmus, hanem „szubdualizmus". Hivatalos működésében ezt a megoldást próbálta elfogadtatni Wekerlével és Tiszával, eredmény nélkül. Tisza délszláv útján, melyet Károly király rendelt el, hogy végre tisztán láthassa ezeket a dolgokat, csakhamar kiderült, hogy a horvát-szerb kérdés realitásait nem ismerte, ellentétben a román kérdéssel, melynek tárgyalásaiban biztosan, önállóan mozgott. Útjának részleteit a melléje adott vezérkari tisztnek, Nádasdy Bélának könyvéből eléggé ismerjük, — újak, és bizalmas beszélgetésekről lévén szó, nehezen ellenőrizhetők Sarkotić előadásában Tisza nyilatkozatai az úton szerzett benyomásairól. Ezek lesujtóak voltak annyira, hogy többször is feltette magának, félhangosan, a gyötrő kérdést: „Wie ist denn das alles gekommen?" Hogyan történhetett, hogy Zágrábban, Dalmáciában, a Bocchában, Mosztárban és Szarajevóban sehol sem azt találta, amit várt, a monarchiához és Magyarországhoz húzó ragaszkodást . . . Igaz, hogy akkor már két éven át nem volt miniszterelnök, de, mondja, „megbíztam a bécsi és budapesti vezető személyiségekben. Meg kell azonban mondanom, meglep, hogy milyen kevés figyelmet fordítottak a horvátországi és boszniai ügyekre, milyen felületesen ítélték meg a dolgokat és milyen felelőtlen könnyedséggel vettek mindent tudomásul". A beszélgetés folyamából kiderül, hogy ez a szemrehányás Buriánt és Wekerlét is illette. Hogy a keserű tapasztalatok azon melegében nem változtathatták meg magatartását, az természetes, s így érthető, hogy Szarajevót nem akarta elhagyni, amíg „hazafias leckét" nem adott egy memorandum beadóinak, bár erről Sarkotić le akarta beszélni. Így eshetett meg, hogy a „küldöttség" nem hallgatta meg leckéztető szavait, kiment a teremből, — Tisza magatartásának gyűlöletes előadásait (hogy pl. lovaglóostor lett volna kezében) Sarkotić is megcáfolja, ezek ma már végkép propaganda szülötteinek tarthatók. Igen tanulságosak a két államférfiú beszélgetésének gróf Khuen-Héderváry Károlyra mint horvát bánra vonatkozó szavai, melyek szerint Khuen-Héderváry tudatában volt a veszélynek és nem szívesen folytatta a horvátokat Magyarországtól elidegenítő politikát. Ezekben a dolgokban több emlékirat és az akták pontos ismerete híján, úgy látszik, még távol vagyunk a történeti igazságtól.

A század két első évtizedében bizonyára sok nehézséget megoldhattunk volna, ha az egymást követő kormányok tökéletesebb tájékozottsággal rendelkeztek volna a monarchia, a nemzetiségek viszonyai és ez utóbbiak külföldi kapcsolatait illetőleg. Tisza István román tárgyalásainak csődje is ezt bizonyítja; ezekre a tárgyalásokra több oly elem is befolyt, melyek ellenségei

[1] Tisza István utolsó útja. Szeged 1941, 144 l.

Ahogy a különböző korok életműve felett leperegtek, újabb és újabb nézőpontok adódtak, s így szükségessé vált Munkácsy értékét ismételten mérlegre vetni. A mi időnk szereti a nemzet és a faj fogalmát egymás ellen kijátszani, ezért Munkácsyval kapcsolatban, idegen eredete miatt, festészetének a magyar művészetbe való beletartozását tette kérdésessé. Coriolan Petranu, a román kolozsvári egyetem volt művészettörténelemtanára a nemzeti művészetről elmélkedve szükségesnek látta, hogy szóvá tegye a magyarság jogosultságát az egykori Lieb Mihály festői örökségére. Kortársai őt jórészt tipikusan magyarnak tartották s egyik francia ismertetője az ő inkább szlávos arcában Attila hunjainak vonásait vélte felfedezni. De kivétel is akadt, a fiatal Justh Zsigmond, aki csak az imént napvilágot látott naplójegyzeteiben bírálta Munkácsyt. A kifinomult és finomkodó Justh, a maga dekadens szemszögéből nézve nem tudta megérteni Munkácsyt. Magyarságát is gúnyosan csak rossz francia beszédjében és fütyörészésében volt képes felfedezni. Azonban társasági rosszmájúskodásánál megfigyelő tehetsége semmivel sem volt kisebb s így észre vette azt, ami képein a környező és korszerű művészettől nála elüt s ezt Justh spanyolosságnak nevezte. Napjainkban tanui lehetünk annak, hogy fiatal gondolkodóink a magyarság kérdései után kutatgatva összehasonlító anyagért a spanyol történelemhez és kultúrához fordulnak, mert ott vélik felfedezni a legtöbb rokon vonást. Nem lehetetlen, hogy az, amit Justh spanyolosnak érzett Munkácsy művészetében, épp az képviseli a magyar jelleget. Hogy Munkácsy magyarságát igazoljuk, szükségtelen a Liebek teljes elmagyarosodására, apjának a 48-as eseményekben való részvételére és azt követő fogságára hivatkoznunk. A név és származás az ő esetében keveset számít; annál fontosabb, hogy Munkácsy a magyar festészet történetében kitörölhetetlen nyomot hagyott. Arra nézve, hogy Munkácsy megérthetett és kifejezhetett egyet-mást a magyar lényegből, tárgyilagos bizonyítékunk az, hogy a származásában és festészetében egyaránt mindenki által kétségtelenül magyarnak elismert Paál László volt művészetileg a legközelebbi rokona, és hogy azok a festők, mint Tornyai, Koszta, Rudnay, Szüle stb., akiknek képzeletét oly magyarnak tudjuk s kik néha a magyar stílust tudatosan is keresték, épp Munkácsy képeiből merítették az elindító lendületet. Sőt Rudnay és Koszta közvetítésével Munkácsy és Paál stílusának hatását a legfiatalabb nemzedéknél is felfedezhetjük, így Bak Jánosnál és a sokat ígérő Kun Istvánnál. Munkácsy mindent balladaszerű feszültségben látó szemlélete, komor borongásai, heves vérmérséklete, szenvedélyes előadásmódja jobban fejezik ki a magyarság hangulatvilágát, mint a törzsökösen magyar vérségű Székely Bertalan elmélkedésre gyakran németesen hajlamos szelleme. Ezért akadt annyi magyar kéz, amely a Liebből lett Munkácsy zászlaját tovább vitte, míg a székely nemes ecsetjének nem volt örököse.

Munkácsyban az ember és a művész elválaszthatatlan, egyénisége pedig azon gyermekkori élmények hatása alatt fejlődött ki, melyek a magyar viszonyokat tükrözik. Döntő hatású benyomások nem kevésbbé tehetnek valakit magyarrá, mint a vérség, mert egyes események fokozott hévvel mutatják meg és vésik bele a fogékony lélekbe a nemzet sorsát, szenvedését és vágyait. Így lehetett ez Munkácsynál is. Élete első évei drámai képeket írtak be lelkébe, a szabadságharc alatti lázas időket, zilált embereket, háborús menekülőket, atyjának börtönét, a kocsijukat elfogó ellenséges csapatokat s azokat a haramiákat, kik házukba rontva a gyerekeket összekötözték, nagynénjét pedig félholtra verték. Ime már ezekben az emlékképekben benne van az a sötét alapanyag, amiből majdan a Tépéscsinálók, a Siralomház, az Éjjeli csavargók kialakulnak. Amit megfestett, az számára nem érdekes anekdota volt, mint életképfestő társai számára, hanem

énjének fájdalmasan eleven része, évtizedeken keresztül működő forró és sűrű élmények lecsapódása... Majd jönnek az árvaság szomorú napjai, a rideg nagybácsi hajthatatlan szigora és a siralmas inasévek. A zaklatott éjszakák, amikor amúgy is rövid pihenését megszakítva fel kellett kelni koporsót ácsolni, még sokáig kísértették. Szinte az egész életre kiható rémület szállhatta meg a félig még a mesék igéző és borzongó világában élő gyermek lelkét, mikor egy hideg téli estén az elhagyott temető kerítését kellett bemázolnia. Mesterének ütlegelései, amiktől egyszer nyolc napig beteg, a lelki megrázkódtatásokat testiekkel tetézték. Nem csoda, ha ilyen élet mellett egy éjszaka sírógörcsöt kap és a felriasztott segédeknek egyre csak azt ismétli, hogy anyját, apját siratja. Munkácsy már sikereinek a delelőjén állott, Párizs művészfejedelemként ünnepelte, boldog volt, aki fényes estélyeire meghívót kaphatott, de ő, a világhíres festő bizalmasainak még egyre azokról a gyötrelmes és nyomorúságos esztendőkről beszélt, melyeket gyermekkorában szenvedett el. Barátnőjének, Chaplin festő feleségének folyton ezekről az emlékeiről mesélt és mikor nem lehettek együtt, egy francia fürdőhelyről leveleket irogatott neki, amikben gyerekkorának szenvedéseit vetette papírra. Akit nem téveszt meg sebeket rejtegető, kedvesen adomázó hangja, az átérezheti gyermeklelkének szörnyű élményeit, melyek hosszú évtizedek mulva is a világszerte csodált művészből újra meg újra egy szegény kisfiú panaszait fakasztották ki. Egész életén végigkísértenek ezek a kínzó képek, a dicsőség napjaiban épúgy, mint az őrültek házában, úgyhogy nemcsak emberi, de művészi egyéniségének legfőbb kialakítóit kell bennük keresnünk.

Munkácsynál szinte kitapintható a fejlődés, ami a kis inas küzdelmeitől az endenichi idegszanatóriumba vezet.

A nyomorba való visszasüllyedéstől való rettegés nemcsak emberi, de művészi magatartását is meghatározta. Ezért kellett olyan eszelősen ügyelnie népszerűségére, ezért kellett gyakran a művészi elképzelés rovására engedményeket tenni a divatnak. Munkácsy korszerűsége azonban merőben német viszonylatban értendő, az egy ütemmel előrébb járó franciákkal már nem tartott lépést. Háztartásának fényűzése, pompakedvelése Makartot és Wagnert juttatják eszünkbe. Wagner bíborfüggönyök, virágos atlaszdrapériák között selyem pongyolában írta hatalmas zenedrámáit és közben az arany megrontó hatalmáról elmélkedett. Ugyanaz a jellegzetesen XIX. századi magatartás található fel Munkácsynál is, aki szociális jellegű képeit is fejedelmi műteremben festette. Lakásában keleti szőnyegsátrat, egy spanyol templom karzatát és szószékét, gótikus veretű faajtókat, díszes pálmákat zsúfolt össze, emeletnyi kandallójára egy középkori vitéz egész páncélzatát — lovastól együtt — helyezte. A mult század embere a stílustisztasággal semmit sem törődve a legtávolabbi tájak és korok emlékeit szerette összehalmozni s mivel ez az előkelőséghez tartozott, a nagyvilágtól Munkácsy sem maradhatott el. Munkácsy már hanyatlásának idején mintegy háromszáz meghívott vendég előtt mutatta be Mozartját. A kép mögé egy kis énekkart rejtett el s a nagy zeneköltő requiemjét adatta velük elő. A hatásnak ez a színpadias fokozása jellegzetesen wagneri s a Gesamtkunstwerk elméletét idézi fel. A közizléssel való megalkuvás Munkácsy lelki egyensúlyának felbomlásához is nagyban hozzájárult. Őt képzelete a kevés eszközzel való drámai kifejezés felé vonzotta, de a divat mást kívánt. Mikor Knausnak Siralomház-vázlatát megmutatta, az kétségbe vonta, hogy a fiatal festő ennyi alakot képes lesz összekomponálni. Munkácsy ekkor elhatározta, hogy megmutatja rátermettségét. Ha kevesebb alakot szerepeltet, az az akkori felfogás szerint gyengeség jele lett volna. Kellett hát a sok anekdotikus elem, ami akkor ugyan népszerűséget szerzett számára, de a

művészet örök ítélőszéke előtt fölöslegesnek, az eredeti elképzelés ellaposításának tűnik fel. A világhírt megszerző képéhez, melyről akkor Európaszerte beszéltek, Munkácsy egy kisebb méretű tanulmányt készített, melyet ma többre becsülünk a kész festménynél. Ezen a sok alakos kompozicióból csak a drámai mag látható, de ez épp sűrítettsége és balladai szűkszavúsága folytán telik meg komor energiával. A sötétségből csak két alak bontakozik ki, a virrasztó betyáré és az egykedvűen őrködő katonáé. Az elővillanó formákat széles ecsetkezeléssel vágja rá a sötét alapra, úgyhogy már a festék felrakásának módja is a legnagyobb lelki feszültségről tanuskodik. A kész képen azonban Munkácsy ezt a sűrített drámát feloldotta. A két alakhoz a bámészkodó tömeget is hozzáfestette tele érdekes részletekkel, zokogó asszonyokkal, sopánkodó nénikékkel, kíváncsiskodó gyerekekkel és elmélkedő férfiakkal, csupa olyan jelenettel, ami a közönség figyelmét magára vonta. Ezzel a sok epizódfigurával azonban kicsinyes, adomázó részletekbe fullasztotta a kétalakos tanulmány tömör balladáját.

Azonban még így is, a német közízlésnek tett engedmények után is lényegbe vágó különbség van Munkácsy festményei és a düsseldorfi iskola, Knaus vagy Vautier képei között. Knaus kétségtelenül hatással volt Munkácsyra és sajnos, nemcsak festői előadásmódjával, hanem erősen elbeszélő anekdotikus hajlamával is. De azért az ő élményekből kiforró drámai képzeletétől mindig távol állott az olyan kicsinyes téma, mint az ifjúkorában általa is annyira megcsodált Knaus-képé, a Szemfényvesztőé: „a bűvész fölemeli egy termetes parasztnak széles peremű kalapját, mely alól három kanárimadár repül ki". Ilyen ügyeskedések helyett Munkácsy jelentősebb művei az ember nagy szenvedélyeit és szenvedéseit ábrázolták. Vautier és Knaus is sokszor feldolgozott komor jeleneteket. A koporsóvivőket körülálló kíváncsiskodó falusiak ábrázolása náluk a „Siralomház"-hoz hasonló elgondolásokból született meg. Munkácsy az ő sablonos képszerkesztésüket követte. De míg nála fojtott drámává lesz minden, az arckifejezésekben megnyilvánuló indulatoktól a jelenetet elöntő fény és az árny változásáig, addig mintáinál minden semmitmondó novellává sekélyesedik. Munkácsy az ő két alakba sűrített vízióját a düsseldorfi divat hatása alatt szórja szét túlsok alakra, de Knausékhoz viszonyítva még így is jóval egyszerűbb és tömörebb. Képszerkezetei redukáltabbak, míg amazok sokszor kisebb képfelületen kétszer annyi figurát szerepeltetnek. A német festők világítása egyenletesebb, semmiféle mozgalmasságot sem fejez ki. Képeik tere mélyebb, gyakran szerepel rajtuk a háttérből előre jövő alak vagy egész csoport. Munkácsynál mint a legtöbb magyar festőnél, a tér egy keskeny sávra tömörül, hiányzanak a távolba vezető kitekintések, az alakok majdnem mindig balról jobbra vagy fordítva, tehát síkszerűen mozognak. Legjobb képeiben festőiségük dacára van némi reliefszerűség. Ezekben a vonásokban olyan tulajdonságokat láthatunk, melyek a német festőknél ritkán fordulnak elő, de a magyarok képzeletvilágát gyakran jellemzik. A Siralomház tanulmányának és a kész képnek összevetése megadja a nyitját Munkácsy művésztragédiájának is. Képzeletében látomásként merült fel a megfestendő kép. Egy alkalommal, mikor Versaillesba kirándult, a francia művészet sugárzóan nyugodt klasszikus épületei között, szökőkutak csillogó vízsugarai mellett lelkére hirtelen sötét és ködös képek szálltak, melyek gyermekkorának komor alapemlékeiből emelkedtek ki. Tépett ruhájú, marcona magyar alakokat látott, annyira, hogy e megszállottságtól indíttatva elszökött vidám barátaitól s rohant vissza Párizsba, hogy „Éjjeli csavargóin" tovább dolgozhasson. Amíg a forró ihlet tartott, lázasan festett. Vastagon kente a vászonra a bársonyosan sötét aszfaltot, ami később olyan károsan megfeketítette képeit. A komor alapszínbe aztán ecsettel, kézzel dobta bele,

páratlan bravuros technikával a színeket, miknek felvillanó foltjaiból sűrűsödött össze az ő látomása. Néha annyira erőt vett rajta a megszállottság, hogy csak úgy kézzel markolta fel a festéket és kente rá a vászonra. Ilyenkor csupa maszat volt ő is s csak kedvelt báli cipője árulta el az őserejű zseni olykor felülkerekedő sznobizmusát.

Munkácsy vérbeli festő volt. Nincs képein egy rajzosan vagy szobrászilag kiképzett részlet, nála minden hatalmas ecsetvonások szenvedélyes csapásai alatt kelt életre. De mikor megszállottsága elmúlt, Munkácsy kételkedni kezdett saját magában, hivatottságában, tehetségében. A kis asztalosinasból egyszerre világhírű festő lett. Olyan volt ez, mint az álom s Munkácsy egész életén át folyton rettegett, hogy ez az álom egyszerre szétfoszlik s a meséből újra gyerekkorának szörnyű valóságára ébred. Munkácsy tanulatlan volt. Tulajdonképpen alig végzett valami művészi iskolát, ezért hiányzott neki sokszor a beidegzett tudás biztonsága. Néha elrajzolta alakjait, egy-egy jól sikerült mozdulatot vagy beállítást több képén ismételt, mondhatni önmagát plagizálta. Igy minduntalan éreznie kellett, hogy az iskolázatlanságából eredő nehézségek felett őt csak zseniális művészi hevülete lendíti át, mely ha egyszer el talál némulni, egész pályája összeroppan, mert a tudás és rutin nem szolgálná ki, mint iskolázottabb társait. Ezért rettegett folyton, hogy tehetsége elerőtlenedik. Kerülte a múzeumokat, félt a régi nagy mesterektől, nehogy azok művészete megrontsa és közönséges utánzóvá süllyessze. Sohasem tudta elfelejteni, hogy valaha mesterétől rettegő asztalosinas volt és ez a sajgó érzés akkor sem hagyta el, mikor párisi palotájában az egész világ hódolt művészete előtt. Kissé dacos és zseniális parvenű volt a tanult művészek körében. Egyrészről még jobban kihangsúlyozta darabosságát és tanulatlanságát azzal, hogy teljesen igyekezett magát elzárni a régi nagyok hatása elől, másrészt pedig folytonos sikerekre volt szüksége, hogy felburjánzó kételyeit eloszlassa. Betegen remegő lelkének kellett a minél külsőségesebb és hangosabb siker. Azért tett mindinkább engedményeket a közönség ízlésének, a divatnak, azért festett képeire annyi novellisztikus epizódot, mert tudta, hogy így lehet megnyerni a tömeg kegyét. Minél inkább mondták fel idegei a szolgálatot, minél inkább mutatkoztak meg művészetében is a bomlás jegyei, annál hangosabb sikereket keresett.

A népszerűség hajhászásához a képkereskedők is nagyban hozzásegítették. Csakhogy minél nagyobb összegeket keressenek művein, megrendeléseikkel mindig a legjövedelmezőbbnek ígérkező témakör felé irányították. Munkácsy népszerűsítésében és egyszersmind elsekélyesítésében jelentős szerepe volt feleségének is. „La femme tambour! Határozottan Munkácsy életében és művészetében az oly szükséges nagy dobot képviseli" — írta róla Justh Zsigmond. Munkácsyné nagyszerűen adminisztrálta anyagiakkal nem törődő, szórakozott férjét. Társadalmi összeköttetései révén valóságos udvartartást szőtt köréje. Estélyein néha nyolcszáz vendég volt, közöttük nagykövetek, tábornokok, világhíres írók, Dumasék, Renan, Taine, Leconte de Lisle, Goncourték. Alig volt havonta három-négy nap, hogy este otthon maradhattak, mert mindig meg voltak híva, néha egy este több helyre is. Munkácsy műtermébe koronás fők is ellátogattak. A Miltonjáról írt méltatásokat könyvalakba összegyüjtve is kiadták. Munkácsyné élvezte az ünnepeket és ünnepléseket, de a művész végzetesen fáradt volt. Ez az életmód hírnevét ugyan öregbítette, de mindjobban belekényszerítette a felületes csillogásba, a közönség szeszélyeinek kiszolgálásába. Munkácsy pedig folyton iszonyodott művészetének bomlásától és önbizalmának súlyos zavarait rejtegetve különös, kettős magatartást vett fel. Mintha egyik szemét behúnyta volna, hogy minden

külső behatástól mentesen csak lelkének belső hangjára figyeljen, de a másikkal izgatottan leste volna az újabb irányzatokat, hogy a közönség kegyét megnyerje. A sötétségben és színekben tobzódó drámai lelkétől Bastien-Lepage szürkés tónusokba formált kissé hűvös „finom naturalizmusa" távol állott, mégis megpróbálkozott ezzel a módszerrel is a Honfoglalást ábrázoló képén, de ez a kísérlete annyira nem sikerült, hogy saját modorának megfelelően át kellett festenie egész művét. A világot remegő fénycsillámokra felbontó játszi impresszionizmust veszedelmes eltévelyedésnek tartotta, valóságos harcot hirdetett ellene, de mégis egyik kitűnően sikerült tájképén, a „Poros úton" megkísérelte az új irány atmoszférikus fényhatásokat kereső szellemében dolgozni. Mindent kipróbált, hogy lássa, vajjon ő is meg tudja-e azt csinálni, amit mások, mert lelke csak így juthatott megnyugváshoz. Csodálatos, hogy ez a nagy ember, aki a megpróbáltatás éveiben olyan elszánt küzdelemmel törtetett a cél felé, a célbaérés pillanatában veszti el önbizalmát és attól kezdve folyton azon retteg, hogy az elért dicsőséget nem lesz képes megtartani. Már első nagy sikerei után súlyos lelki nyomottsággal küzd. A legkisebb bírálatra dühkitörések közben vagdalja darabokra egyik készülő képét. Öngyilkosságot kísérel meg, mert már-már úgy látja, hogy tehetsége nem elég erős ahhoz, hogy őt a kezdeti lendület iramában tovább vigye a művészet útján. Pedig Munkácsynak alig lehetett oka a kételyekre. Vérbeli festő volt, akinél minden érzelmi fellobbanás, minden hevület az ecsettel fejeződik ki. Színre és szívre van szüksége a festőnek — írta ő maga egy emlékkönyvbe s nála valóban a nedvdús színek, amik a sötét aszfaltból, mint valami kövér televényből virítanak ki, lelki életének izgalmait, vérmérsékletének lobbanásait fejezik ki. Ha a közízléssel kevesebbet törődve csupán művészi ösztönére hallgat, századának legnagyobb festője lett volna. De így képeinek novellisztikus eleme csak ritkán volt méltó az ő festői képességéhez.

Munkácsy legjobb műveiben saját élményeit formálta képpé. Élménytára főleg gyermekkori, magyarországi emlékekre korlátozódott. De idő multán emlékei kimerülni és halványulni kezdtek. Ekkor képein nemcsak egyes alakokat, beállításokat ismételgetett, hanem egész kompozíciókat felhigítva újra feldolgozott. Igy lett a „Tépéscsinálók" heves érzelmektől feszülő balladájából a „Sebesült vándor" német ruhákba öltöztetett kicsinyes jelenete. Forró szubjektivizmusa a szalónképek festésénél is elhagyta. Festői látásmódja a finom részletekben ugyan itt is megnyilvánul, de az összkép jelentéktelen. Mintha immár nem kedvencének, Rembrandtnak a csillagzata, hanem a holland kismesterek felé irányította volna tekintetét. De szívét-lelkét ő csak a nyomorultak sötéten borongó világának ábrázolásába tudta belefektetni, az elegáns szalónélet hidegen hagyta. Most már csak egy élmény járta át igazán lelkét s ez a művész vívódása volt az alkotással. Három nagy festményén dolgozta fel ezt az érzést. Az egyiken a Műtermen, saját magát mutatta be képe előtt tépelődve. A másiknál talán visszagondolt azokra a napokra, amikor őt is a megvakulás fenyegette és a világtalan Miltont festette meg, amint lelkének mélyéből kínlódja elő a csodálatos paradicsomi világokat. A harmadiknál már feltartózhatatlanul érezte közeledni a véget: Mozartot ábrázolta, amint haldokolva a Requiemet vezényli. A tépelődő ember, őt, a kételyek és sírógörcsök közt hányódó nagy töprengőt mindennél jobban érdekelte. Ezért lett Jézus képének második hősévé az igazságot hiába kereső Pilátus. Erős pszichologizáló hajlama Munkácsyt az ember felé vonzotta. Jézusban is elsősorban az embert mutatta meg. „Egy nihilista, aki a cárral dacol", mondta erre a józan fehérbe öltöztetett glóriátlan Krisztusra a kép egyik szemlélője, Renan pedig, ez a vallásos kedélyű hitetlen francia saját Jézus-eszményét látta benne megvalósítva.

Munkácsy jellemábrázoló készségét legszebben arcképei bizonyítják. Egyik kiváló barátját, az ő nagyszerű tájképfestésére is ösztönzően ható Paál Lászlót ábrázolja. Munkácsy ecsetcsapásainak szenvedélyes rohamával örökítette meg a nagy művészt. Ecsetvonásai szinte zuhatagként vágódnak le a haj ábrázolásánál, hogy majd az arcbőr világos foltjának hullámaivá csapódjanak szét. Ecsetkezelésének dinamikája, heves lendülete már egymagában is megragadja a szemlélőt és Munkácsy forró lelkéről beszél. Ehhez járul még a jellemző erő. A homályból elővilágító sápadt arc kissé elfordítja fejét a nézőtől, a külvilágtól elzárkózva a magányba és lelkének látomásai közé mélyedve. Ilyen volt Paál életének utolsó szakában.

Képein Munkácsy azonban nemcsak a bemutatott embereket, hanem mindenekelőtt önmagát jellemezte. Festményeiben egész emberi útja is visszatükröződik. A művészet számára maga az élet volt. Őrülete is úgy tört ki, hogy mikor már betegsége miatt festenie nem volt szabad, inasát, ki az orvos rendelete szerint nem adta oda neki ecsetjét, fojtogatni kezdte.

Betegsége alatt újra felszabadult emlékei közül egész multja. Gyermekkorában hallott magyar nótákat fütyülgetett s feleségéhez, ki magyarul nem tudott, magyarul írta kétségbeesett sorait.

Egész életén át attól rettegett, hogy művészete elhagyja őt s ő újra kilendülő pályavonala indulási pontjához, gyermek és inaskorának nyomorúságába zuhan vissza. Utolsó rajza egy fáradtan, elnyűtten alvó inasgyereket ábrázol... A kör bezárult.

CSABAI ISTVÁN

Munkácsy Mihály

Francia és lengyel tábornokok élete a königsteini hadifogoly-táborban

Séta, nyelvlecke, történelmi tanulmányok, bridge és ping-pong a kilencven magasrangú hadifogoly-tiszt programján

A franciaországi hadjárat során, valamint *Norvégiában* és *Belgiumban* egész sor magasrangú törzstiszt esett német fogságba. A francia tábornokokat egy fogolytáborban őrzik *Németországban*. Ez a fogolytábor a szászországi *Königstein* városban van és hivatalos neve: *Oflag IV. B.* A tábornokok fogolytáborának életéről és a magasrangú hadifogoly tisztek sorsáról érdekes tudósítást közöl egyik legutóbbi számában a *Figaro*.

Az *Oflag IV. B.* előkelő hadifoglyai között él többek között *Prioux, Giraud, Fagalde, Borret* és *Altmayer* tábornokok, *Bigot, Penfentenyo de Kervereguin* altengernagyok. Ugyancsak e tábor lakója *Ruge* tábornok, a norvég hadsereg volt főparancsnoka és a francia tábornokok sorsában osztozik *a lengyel hadsereg több tábornoka is.*

Összesen kilenceven tábornok és kétszáz közkatona él a königsteini vár épületeiben.

A tisztiszolgák szállását a kazamatákban jelölték ki. Az egyik nagy teremben van az ebédlő. A teremben ping-pongasztal is van, *a tábornokok ping-pongozással is elüthetik az időt.*

A tábor élelmezése megegyezik a többi hadifogoly-tábor menűjével. Az étlapon elsősorban burgonya és káposzta szerepel, de *időnként főtt húst is kapnak a hadifoglyok.*

Az élelmiszeresomagok rendszeresen érkeznek a hadifogolytáborba.

A tábor fűtése kielégítő, a hadifoglyok nem panaszkodnak a hideg miatt, noha az időjárás meglehetősen kemény. *A világítás is megfelelő.* A tábor higiéniája semmi kívánnivalót nem hagy hátra. A kis tábori kórházat két orvos vezeti, az egyik német, a másik francia. *Van a kórháznak német fogorvosa is és nyolc ápoló végzi a betegek kiszolgálását.* A tábornokok egyik kis csoportját egészségi okokból már hazaszállították. A tábor lakói között előrehaladott korú tisztek vannak, *egyesek már hatvanöt éven felüliek.*

Az Oflag IV/B. kantinja német irányítás alatt áll. A kantinban lehet kapni főzelékféléket, salátát, halkonzorveket és leveskonzerveket.

Ezenkívül a hadifoglyok a kantinban havonta 150 francia cigarettát vásárolhatnak.

De vehetnek toalett-cikkeket, olvasólámpákat, hamutartót, levélpapirost és írószereket is.

A tábornokok kényelmét szolgálja a hat szabó és cipész. Az ő feladatuk, hogy az előkelő hadifoglyok ruháit és cipőit javítsák. Munkájukhoz megfelelő nyersanyagot kapnak a német hatóságoktól. A tábornokok ruhatárát Franciaországból egészítik ki.

Öt levél és öt levelezőlap havonta

A hadifogoly-tábornokoknak joguk van minden hónapban öt levelet és öt levelezőlapot írni.

Családjaik nem írhatnak több levelet, mint amennyi levélre alkalmas válaszbélyeget kapnak a fogolytáborból. Hozzáteszi a *Figaro* tudósítója, hogy ez a rendszer azóta valószínűleg megváltozott. A hozzátartozók közvetlen utasításokat kapnak, amelyekhez alkalmazkodniok kell. *A levelezés kétszeres ellenőrzésen megy keresztül.*

A hadifogoly-tábornokoknak tornatermük is van a táborban.

Ezenkívül engedélyt kaptak arra is, hogy hetenként négyszer két-órás sétát tegyenek a táboron kívül.

Heti két séta lassú menetben, két séta pedig gyors menetben történik. A tisztiszolgák mindennap déli tizenkét és egy óra között használhatják a gyakorlóteret.

Az Oflag IV/B. tábornok-lakói megkapják tiszti zsoldjukat. A legénységi állományhoz tartozó hadifoglyok havonta 15 márka zsoldot kapnak.

A tábor lakói elsősorban tanulmányokkal és olvasással töltik idejüket és mindennap résztvehetnek a misén.

Francia tisztek előadásokat tartanak és bevezették a német és az olasz nyelvkurzusokat.

A tisztiszolgákat kötelezték, hogy hetenként egyszer német órát vegyenek. Azért tették számukra kötelezővé a német nyelv megtanulását, hogy a tábor vezetősége és a hadifoglyok között az érintkezést megkönnyítsék. A tábornokok rendelkezésére áll egy hétszáz kötetes könyvtár is, amelynek könyveit vétel vagy ajándékozás útján szerezték.

A tábornokok ambícióiknak megfelelően történelmi tanulmányokkal, gazdasági és társadalmi kérdésekkel is foglalkozhatnak és *az előadások, olvasások szüneteiben bridzspartikra ülnek össze.* A tábornokok fogolytáborának élete nem különbözik sokban más táborok életétől. A kérések is megegyeznek más táborok kéréseivel. *Az élelmiszereken kívül főképpen több dohányt kérnek a tábornokok.*

A *Figaro* szerint az értesülések megegyeznek abban, hogy a tábor hangulata elég jó.

Így élnek a hadifogoly-tábornokok *Königstein* várában, az Oflag IV/B.-ben.

— **Elhalasztott előadás.** *Aszódi* Zoltán dr. egyetemi magántanárnak az Orvosi Kaszinóban mára hirdetett előadását a nemzeti gyász miatt későbbi időpontra halasztották.

RÖVIDEBB ÚTON SZÁLLÍTJÁK A PESTI SZEMETET

A Köztisztasági Hivatal szemétvasútja a *budapest—soroksári és a budapest—lajosmizsei* vonalhoz csatlakozik. A MÁV-val a csatlakozásokra vontakozóan kötött szerződés most lejárt.

Miután a MÁV időközben a pengedíjat az eddigi 1.36 pengőről három pengőre emelte fel, a főváros megfontolás tárgyává tette, hogy tudna takarékoskodni a szemétszállítási költségeken.

Arra az elhatározásra jutottak, hogy a jövőben *kisebb vonalon veszik igénybe a szemétszállitásra a MÁV pályáját* és ezentúl a szemétszállítmányokat a kispesti állomáson keresztül irányítják.

Ezáltal jelentékeny szállítási és személyzeti költséget takarítanak meg.

A MÁV-val *most ilyen alapon kötik meg az új szállítási szerződést.*

— **Házasság.** *Kuszenda* Sándor és *Papp* Ilona április 6-án este 7 órakor tartották esküvőjüket a fasori ref. templomban. (Minden külön értesítés helyett.)

Schreiber Anci és *Schossberger* György házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

ÓNKANNÁK HELYETT fahordókban szállítják ezentúl a tejet

A tejvállalatokat egyidő óta foglalkoztatja a tejszállító kannák utánpótlásának kérdése.

Ón- és bádogkannákat a vállalatok nem tudnak beszerzni és eleinte arról volt szó, hogy aluminiumból készült kannákkal fogják pótolni a hiányt.

Az aluminium kannák azonban túldrágák, a legolcsóbb ár darabonkint 46 pengő, amellett nem is felelnek meg a célnak, mert könnyen horpadnak, gyorsan tönkremennek, nem bírják a nagy igénybevételt.

Most megoldották, mégpedig nagyon egyszerű és olcsó módon a tejszállító eszköz problémáját. A tejvállalatok ugyanis 25 literes űrtartalmú fahordócskákat rendeltek, amelyek minden tekintetben alkalmasak a tejszállítás céljára, nemcsak tisztasági, hanem tartóssági szempontból is.

60.000 darab fahordót készíttetnek, amelynek előállításával az erdélyi fafeldolgozó ipart bízták meg.

ELAGGOTT BETEGEKET NEM SZABAD ZÁRT INTÉZETBE SZÁLLÍTANI

A belügyminiszter rendeletet küldött Pest vármegye alispánjához, amelyben *rámutat az elmebetegek elhelyezésénél tapasztalt szabálytalanságokra.*

Az állami elme- és ideggyógyintézetek és kórházak igazgatói ugyanis az utóbbi időben egyre gyakrabban fordulnak a belügyminiszterhez panasszal amiatt, hogy egyes vidéki hatóságok magukkal tehetetlen béna, elaggott, a közbiztonságot nem veszélyeztető betegeket, mint közveszélyes elmebetegeket zárt intézetbe utalnak, illetve szállítanak.

A hatóságok eme eljárása ellentétben áll a törvényes rendelkezésekkel, amelyek szerint zárt intézetbe csak ön- és közveszélyes elmebetegek szállíthatók.

Azonkívül a nem közveszélyes betegek beszállítása elvonja az egyébként is állandó túlzsúfoltsággal küzdő zárt osztályok férőhelyeit a valóban zárt intézeti kezelésre szoruló betegektől és indokolatlan költséget okoz a kincstárnak.

A kifogásolt esetek onnan erednek, hogy a betegek zárt intézetbe való szállítását javasló orvosok nem járnak el kellő gondossággal.

A belügyminiszter ezért felhívta a hatóságok vezetőit, utasítsák a hatósági orvosokat, hogy *a jövőben betegeknek zárt intézetbe való szállítása véleményezésénél a legnagyobb gondossággal járjanak el,* mert ezentúl kellő indok nélkül zárt intézetbe utasított betegekkel kapcsolatban felmerült költségeket a beutaló orvossal fogják megtéríttetni és ellenük a miniszter minden esetben elrendeli a fegyelmi eljárás megindítását is.

Retikül — pacalból

A cipő-, bőrönd- és díszműiparban egyidő óta kísérletek folynak, miként tudnák pótolni a feldolgozásnál hiányzó különleges bőranyagot. *Ezekben az iparágakban különösen sok kecske-, borjú- és birkabőrt dolgoztak fel, ami most hiányzik.* A kísérletek már eddig is megfelelő eredménnyel jártak.

Igen jól sikerült ugyanis a kutyabőrt díszműáru gyártásához szükséges nyersanyag céljára kidolgozni. Eddig évente sokezer elhullott vagy kivégzett kutya bőre ment veszendőbe, ezentúl azonban a kutyabőrt értékesíteni fogják.

Hasonlóan jól sikerült kísérleteket fejeztek be a békabőr feldolgozására. A békabőrből női cipőfelsőrészt fognak készíteni. *Kidolgozzák az állati gyomorbőrt, az úgynevezett pacalt is.* Ezt eddig a szerényebb igényű lakosság vásárolta élelmezési célra, nagyobbrészt azonban, mint állati hulladék az enyviparban került felhasználásra.

A pacal vér- és nyirokerei tetszetős mintázatot adnak. Így ez a bőranyag *kitűnően használható fel női retikülök gyártására.*

Tűz egy vendéglőben

Ma éjjel tűz ütött ki *Csörgits* Lajos Király-utca 40. szám alatti vendéglőjében. A tűzoltók több szerkocsival érkeztek a helyszínre és *másfél órás munka után sikerült is a tüzet eloltaniok.* Ma délelőtt tűzvizsgáló bizottság szállt ki a vendéglőbe, hogy a tűz keletkezési okát megállapítsák.

KISHIRDETÉS

10 MILLIMÉTER ÁRA 3 P ★ ÁLLÁS—OKTATÁS 1.50 P

LAKÁSOK bármerre, bármikorra kaphatók. Keresek megbízólm részére és **díjtalanul** kiadom főbérleti lakását államinak, városinak. **Ügyfelem pénzt térít vissza** festésért, költözködésért, ha kiadó, átadó lakását nálunk bejelenti és azt kiadjuk. Bejelentőt díjazok. **EXPRESS** Erzsébet-krt 16. f. 3. T.: 422-156.

Bútorozott SZOBÁK garszonbérlemények, főbérleteket, napibéres szobákat közvetít azonnalra. Tel.: 422—156. Express, Erzsébet-krt 16. fsz. 3

HASZNÁLT RUHÁKÉRT LEGTÖBBET FIZET „Pátria" ruházat. Népszínház-utca 13 T. 131-864

Kálmánné kozmetikai intézete ma jelenti: Ultraviolett napsugarak káros következményeitől (szeplő, pigment-foltok) biztos hatással megóvja Kálmánné fényvédő púderje és krémje. Ankerköz 1. Telefon: 226—805

Nerzbunda kifogástalan, gyönyörű, megbízásból **sürgősen eladó.** Egész nap. Bethlen-utca 6. földsz. 4. Dankner kereskedő.

Nyári lakást KERESEK azonnalra. Zugliget, Hűvösvölgy, Pasaréti-út környékén, esetleg egész villát. Telefon: 227—946

Divatrajzok terjesztésére jómegjelenésű HÖLGYET — URAT KERESEK. Telefon: 12-48-24 (9-től 11-ig, 2-től 4-ig)

Markovits-féle hűtőcsöves, légoltalmi JÉGSZEKRÉNYEK. — honv. min. eng. ÓVÓHELYBERENDEZÉSEK. Wiesel A., Vilmos császár-út 52. Kiállításon: Iparcsarnok, 106. pav.

URI FEHÉRNEMŰ ing, pizsama, köntös tökéletes szabása, hozott anyagból is. GLASER ingkészítőnél, Andrássy-út 55.

INKÁBB STERN okl. vegyészmérnökkel CIÁNOZTASSON! Károly király-út 26. 188-775

Fiatal **francia kisasszony** ÓRÁKAT AD. «Eredmény» jeligére a kiadóba.

A MIEFHOE (VII., Sip-utca 22.) április hó 1-én új **angol és francia** TANFOLYAMOKAT indított kezdők és haladók részére, heti 2 órában, havi 4 pengő tandíjjal. Érdeklődés naponta 9—2, vagy tel.: 226-651

SVÁBHEGYI **Majestic** Lomnic. Kis Majestic, 5-em. luxuspenzió a Fogasmegállónál **Az üdülők paradicsoma** Legn. komfort. Fürdőszobás, erkélyes lakosztályok. Hidegmeleg folyóvíz. Tündéri kilátás. Diétás konyha. Árak P 9-től. Telefon: 165—416 v. 165—286.

Vennék művészlemez gyűjteményt (gramofónnal is), 1925 év utánit. Jó árat fizetek. **Telefon: 224-014**

Hangszerek-rádiók LEGOLCSÓBBAN **Sternberg** Hangszergyár, Rákóczi-út 60 **Zongorát, pianinót veszünk**

ROYAL BÚTOR BAROSS-UTCA 34. HÁLÓK, EBÉDLŐK, kombinált szobák. — Választékunk óriási! — Áraink olcsók. — Minőségért garantálunk. — Részletre is!!!

Elveszett pénteken délután Fehérhajó-utca 4/8. számú ház kapujában barnaszínű, barnanyelű női esernyő. Megtalálója 20 P jutalomban részesül. Telefon: 180—414

Modern cégtáblák FÉMBETŰK ZOMÁNCTÁBLÁK TRANSPARENSEK **Favorit** REKLÁMVÁLLALAT. T.: 117-972

BRILIÁNST, ARANYAT, ezüstöt, szőnyeget igen magas árban, legdrágábban veszek, zálogból kiváltom. JÓZSEF-KRT. 58

KERTI BÚTOROK vasból, fából, fonottak is. Nyugágyak. HEXNER, Király-utca 25.

VILLATELEK Mátyásföld főútvonalán, villamosmegállónál, kis házzal, gyümölcsössel eladó. Telefon: 121—570

BELVÁROSI SZALÓNBAN **elhelyezkedne** szabónő és francia önálló «Elsőrendű munkaerő».

PÁRISI, BÉCSI prof. anyanyelvűkön társalognak, kedden este 9 órakor, 1 P. — Andrássy-út 19. Tahiti

KERESEK tágas SZOBA KONYHÁS LAKÁST. Károly király-úttól nem messze. «Lelépést fizetek» jeligére Hansensteinhez, Dorottya-utca 8.

Németül is beszélő izr. úrilány, gyakorlattal, AJÁNLKOZIK GYERMEKHEZ, egész- v. félnapra, betárással! Kresz Géza-utca 27. III. em. 4.

1-2 szobás hallos és garzon **öröklakások** II., Margit-körút 59. II., Kisrókus-utca 33. III., Árpád fejedelem-útja 38. XII., Margaréta-út 7. XII., Jagelló-út 78. **alatt eladók** Leköthetők: V., Klotild-u. 12/c I. emelet 1. Telefon: 124—758

Felkérem azon feljebbvalóimat, illetőleg bajtársakat, akik velem a Cs. és Kir. 65. gye. géppuskás-században 1916-ban, a jaslowieci ütközetben résztvettek, hogy címüket közölni szíveskedjenek. Wurfel Géza, v. tizedes, Kolozsvár, Wesselényi-utca 14.

ÉRETTSÉGIZETT, ZSIDÓ, PERFEKT MAGYAR **gyors- és gépírónő** szerény fizetéssel azonnalra **felvétetik** Kézirásos ajánlatok «Kerlitz» Tenzer hirdetőbe, Szervita tér 4.

Szőnyegjavítás szakszerűen. **Modern szőnyegüzem** Szente Elemérné, Tátra-u. 6. Telefon: 119—352

Soffőrt keresünk azonnali belépésre Telefon 125-405

SVÁBHEGYEN a NOÉMI-PENZIÓBAN étkezés fűtésű f.-vizes szobák, elsőrendű orth. ellátással. Felhő-u. 11. Tel.: 365—253. Ünnepekre előjegyzés

ÖTFOGÁSOS házi ebéd, házhoz is szállítva 1.20, külön diétás konyha. Eötvös-utca 23/a. I. emelet 1. Telefon: 127—819

Keresztény rőfös-segédek küldjék be fényképpel ellátott, részletes ajánlatukat. «Kirakatrendező. Lesonc» jeligére a kiadóba.

JÓRAVALÓ FALUSI EMBERT KERESÜNK **garázs-munkásnak** VI. ker., Paulay Ede-utca 23.

Rózsadombon keresek 1-szobás garszon lakást, lehetőleg kerthasználattal. Azonnalra vagy május 1-re. Telefon: 188—104

Estélyi, utcai ruhák, kosztümök, kabát, függönyök eladók. Házhoz jövök venni női-férfiruhát. KAUFMANN kereskedő Izabella-utca huszonöt, I. 8.

Ezüstrókakabát ¾-es, majdnem új, olcsón eladó. IX., Márton-utca 13. I. em. 16/a.

Hirdessen az ESTI KURIR-ben

Az országos légvédelmi készültség első 24 órája

Ma délelőtt néhányperces légiriadó volt a fővárosban

Tegnap óta az egész ország légvédelmi készültségben van. A honvédelmi miniszter rendelete után azonnal megtettek minden szükséges intézkedést a *közvilágítás elsötétítésére, a hatósági légoltalmi szervek állandó permanenciájára és a lakosság előkészítésére.* A közvilágítást a honvédelmi miniszter által már előbb kiadott rendelete alapján csökkentették.

Tegnap este már az épületek, lakások, üzletek és egyéb helyiségek szabadba szűrődő fényét is el kellett sötétíteni és a gőperejű, állati és emberi erővel vont járművek a sötétség beálltától csak az előírt fénycsökkentő berendezésekkel közlekedhetnek.

A lakóházak, házcsoportok őrparancsnokai és helyettesei *ellenőrzik a szükségóvóhelyek állapotát, az őrség felszerelését,* valamint az épület és bérlemény előírásos elsötétítését.

A honvédelmi miniszter felhívja az ország lakosságát a fegyelmezett magatartásra és arra, hogy a hatósági utasításokat mindenki a legszigorúbban tartsa be úgy a köz, mint a saját érdekében.

A vasárnap esti első légi riadó próbára tette Budapest lakosságát.

Az utcán járó közönség a sziréna megszólalása után azonnal a házak kapui, vagy a házakban lévő óvóhelyekre vonult, a kapuőrök pedig minden házban igyekeztek a rendet fenntartani, illetve a közönséget a kijelölt óvóhelyekre irányítani.

Ma délelőtt éppen a miniszterelnök temetésével egyidőben *újabb légiriadó volt Budapesten.* Az utcák pillanatok alatt kiürültek, villamosok, autók, egyéb járművek a sziréna megszólalása után kiürültek és *a közönség futva igyekezett a házakba, illetve óvóhelyekre.*

Az állandó légoltalmi készültség komoly feladatot ró a rendőrségre. A budapesti rendőrség állandó készültségben van és minden óvintézkedést megtesz arra nézve, hogy *a teljes elsötétítés ideje alatt a rendet, nyugalmat és a polgárok vagyoni biztonságát megvédje.*

A főváros utcáin kettőzött őrszemek cirkálnak, ezzel egyidejűen pedig a rendőrség megkezdte a városi házak ellenőrzését, hogy eleget tettek-e a honvédelmi miniszter, illetve a budapesti főkapitány rendelkezéseinek az elsötétítés és az óvóhelyek felszerelését illetően.

Tegnap óta a villamosok, autobuszok és autók is elsötétített lámpákkal közlekednek, ami az utcai járókelőket fokozottabb óvatosságra kényszeríti.

Éliássy Sándor dr. főkapitány, mint a székesfőváros légoltami parancsnoka, felhívja azokat az ingatlantulajdonosokat, akik a székesfőváros polgármesterének határozatát a szükségóvóhelyek kijelöléséről kézhezkapták, hogy a *határozatban kijelölt pincetereket addig is, míg azok megerősítése megtörténhet, a legrövidebb idő alatt tegyék szabaddá, hogy a ház lakói a légvédelmi riadó alatt ide vonulhassanak.* Azok az ingatlantulajdonosok, akik a határozatot eddig még nem kapták kézhez, gondoskodjanak arról, hogy az épület pincéjének vagy más védett részének megfelelő területe a légvédelmi riadó ideje alatt a ház lakóinak rendelkezésére álljon.

Éliássy főkapitány ezzel egyidejűen felhívja a beosztott légoltalmi segédszolgálatosokat, — cserkészeket, leventéket —, hogy *beosztási helyükön haladéktalanul jelentkezzenek.*

EDDIG 800 CSALÁDOT KÖLTÖZTETETT KI A FŐVÁROS

a nyomortelepekről

A főváros perifériáin lévő nyomortelepeken több szociális munkát végző egyesület fejt ki áldásos tevékenységet az inség enyhítése érdekében. Ezeknek az egyesületeknek megbizottait értekezletre hívta össze a főváros szociális munkáját irányító *Szebeny* József dr. tanácsnok, a társadalompolitikai ügyosztály vezetője, aki *részletesen beszámolt az elmult esztendő alatt végzett eredményes munkáról.*

Közölte, hogy a polgármester utasítása szerint fokozatosan megszüntetik a nyomortelepeket, több telep, így legutóbb a kiserdei nyomortelep már meg is szűnt.

Még a mult év őszén megkezdték a XIII. kerületben lévő babérutcai szükséglakótelep átépítését, az egészségügyi és szociális követelményeknek meg nem felelő szükséglakásokat sokszázezer pengő költséggel a főváros átalakíttatja, mellékhelyiségekkel ellátott szoba-konyhás kislakásokká, a munka gyors ütemben folyik és még ebben az évben 350 átalakított kislakás áll az inségtelepek lakói rendelkezésére. Most folyik az aszódi- és fülekiutcai kislakások építése, amelyben résztvesznek a főváros inségmunkásai is.

A kiserdei nyomortelep egy részét a főváros kertgazdasággá alakítja át.

A terület felszántása most folyik, az elmult napokban elégették a nyomorúságos viskók hátrahagyott anyagát, a sövényeket és a kitelepítettek által el nem vitt holmikat is. A kiserdőnek a vágóhídutcai részén kislakásos bérházat építtet a főváros. Közölte végül a tanácsnok, hogy az elmult esztendő alatt sikerült 800 inséges családot emberhez méltó hajlékhoz juttatni.

Az értekezleten résztvettek egyhangú megelégedéssel vették tudomásul Szebeny József dr. tanácsnok beszámalóját a főváros áldozatos és eredményes szociális gondoskodásáról, amellyel igyekszik az inségesek helyzetén segíteni.

A VIRÁGVASÁRNAPI EVANGÉLIKUS RÁDIÓPRÉDIKÁTOR, Scholz László bányakerületi központi lelkész Teleki Pálról mondta igehirdetésében: — Bár emberi tragédiát nem szabad Krisztushoz hasonlítani, mégis magyar megváltónak kell nevezni azt a férfiút, akinek temetésére készülünk. „Ezerszer messiások a magyar messiások"... Istenünk — így imádkozott a lelkész —, őrizd Kormányzónkat és felsőbbségünket s adj nemzetünknek súlyos időkben jóreménységet.

■ ■ BEOLTJÁK A KUTYÁKAT VESZETTSÉG ELLEN TRENCSÉN MEGYÉBEN. Hivatalos jelentés szerint Trencsén megye egész területén 1941 szeptemberéig be kell oltani a kutyákat veszettség ellen. Ennek az intézkedésnek az oka az, hogy a csehmorva protektorátus több járásában veszettség lépet fel és így a közeli Trencsén megye területét veszettségtől veszélyeztetettnek kell tekinteni.

— **A «Magyar Sakkvilág»** húsvéti számának vezetőhelyén *Tóth* László: *«A sakkirodalom két új remekműve»* című cikkében *Löwenfisch* és *Euwe* sakktankönyveit méltatja; H. *Haberditz*, P. *Keres*, dr. *Szilárd* Leó, dr. *Vajda* Árpád, *Brilla* Sándor cikkei, *Gömöri* Jenő Tamás sakk-szonettjei, *Boros* Sándor és *Gereben* Ernő eredeti játszmaelemzései, Janny-idézetek, feladványrovatok, végjátéktanulmányok, valamint bel- és külföldi sakkhírek teszik teljessé a *Tóth* László szerkesztésében Kecskeméten megjelenő kitűnő sakkfolyóiratot. Ízelítőül dr. *Euwe* egyik végjátéktanulmányát közöljük. *Világos:* Kh1, Hb7, c4. — *Sötét:* Kd4. Világos indul és nyer.

Rendeletek a hivatalos lapban

A hivatalos lap vasárnapi száma több fontos rendeletet közöl:

Az iparügyi miniszter 21.100 számú rendelete szerint a vadbőr és házinyúlbőr forgalmának szabályozásáról szóló rendelet hatálybalépését további intézkedésig elhalasztják.

A pénzügyminiszter 85.800 számú rendelete a mesterséges édesítőszerek forgalmát és árát újból szabályozza.

A régebbi ármegállapítás hatályon kívül helyezése mellett a *mesterséges édesítőszerekre április 5-től kezdődőleg uj árakat állapitott meg.* Az árellenőrzés országos kormánybiztosa 10.292 szám alatt szabályozta a ciánkgálic gyári, viszonteladói és fogyasztói árát. A legmagasabb fogyasztói ár forgalmi adóval és csomagolással együtt 61 fillér.

Ugyancsak a tegnapi hivatalos lapban szabályozták *a rézmészpor és a külföldről behozott kálisó legmagasabb fogyasztói árát.*

Családi dráma a Fő-utcában

Súlyos kimenetelű *családi veszekedés* játszódott le tegnap este a Fő-utca 12. számú ház előtt. *Venyige* Zsigmond napszámos a nyilt utcán összeveszett negyvenhét éves feleségével *és az asszony a veszekedés hevében egy arra haladó autó elé vetette magát. Venyigénét a mentők súlyos sérülésekkel* szállították a Szent János kórházba.

Meddig lehet vitézzéavatást kérni?

A Kormányzó, mint a Vitézek Főkapitánya legfelsőbb elhatározásával elrendelte, hogy a Vitézi Rendbe való felvétel iránti kérvények — az elmúlt világháborúban szerzett érdemekért — a tiszti állományuaktól 1941 április 30-án, a legénységiektől pedig 1941 december 31. után csak az esetben fogadhatók el, ha a kérvényező a Vitézi Rend alapításának idejétől megszállt területen lakott és csak a felszabadulás után lett ismét magyar honos. Az elmúlt 20 év alatt ugyanis minden mód megvolt a kérvények beadására.

ÖSSZEÜTKÖZÖTT EGY VILLAMOS ÉS TEHERAUTÓ szombaton délután a Teréz-körút és Szondy-utca sarkán. Egy 6-os jelzésű villamos belefutott a CR 865 rendszámú teherautóba. Az összeütközés következtében Belba Istvánné 38 éves tisztviselőnő töréseket, Jászapáti István 31 éves kocsis kulcscsonttörést, Tyukodi István 31 éves napszámos zúzódásokat szenvedett. Mindhármukat kórházba vitték.

●

LINDENBERGER JÁNOS debreceni apostoli kormányzó a gyulai plébániai javadalmat, mely dr. báró Apor Vilmos győri püspöki székfoglalásával üresedett meg, a kegyúri gróf Wenckheim-család bemutatására Glacz Mihály pápai kamarás, csorvási plébánosnak adományozta. Az új plébános hosszú éveken át volt a váradi püspöki aulában titkár, majd irodaigazgató, tanulmányait a budapesti Pázmány-egyetemen végezte kitűnő eredménnyel.

●

A BANKSZERŰ FEDEZETTEL NEM RENDELKEZŐ kisiparosok és kiskereskedők hitelakciója során a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara az 1940. év végéig közel 14.000 tételben 2,300.000 pengőt szavazott meg az arra ráutalt kisegiszisztenciák számára. A kölcsönt fölvevők 79%-a az előírt időben eleget tett fizetési kötelezettségeinek. Ezek a kedvező tünetek arra indítják a kormányzatot, hogy a szóbanforgó akciót anyagilag továbbra is támogassa és így lehetővé tegye a bankszerű fedezetet nyujtani nem tudó kisiparosok és kiskereskedőknek kölcsönhöz való jutását.

ANKÉT A HIRDETÉSI TÖRVÉNYTERVEZETRŐL

A kereskedelmi és közlekedésügyi miniszter a hirdetések közzétételéről *törvénytervezetet készitett.* A törvénytervezetet a miniszter megküldte véleményezés végett a különböző kereskedelmi érdekképviseleteknek.

A kereskedelmi és iparkamarák a törvénytervezetben foglalt újításokkal kapcsolatban széleskörű ankétet tartottak, amelyen egyöntetű vélemény alakult ki a törvénytervezet módosítására vonatkozólag.

Az érdekeltségeknek lényegbevágó kívánsága ezzel az új törvénytervezettel szemben legfőképpen az, hogy hirdetési díj, illetve illeték fizetésének csak akkor legyen helye, ha a hirdető, városi vagy községi közület részéről közterületen kap ellenszolgáltatást.

Ha tehát közszolgáltatást nem vesz igénybe, úgy hirdetési díj nem volna fizetendő. A díjmentesség kiterjesztését kérik továbbá kereskedők vagy iparvállalatok teher- és személyszállító járművein alkalmazott feliratokra, úgyszintén reklám jellegű járművekre is.

Végül fentartását kérik annak a régebbi belügyminiszteri rendeletnek, amely szerint hirdetési díj nem fizetendő kereskedő vagy iparos üzletének ajtóin, portáján és kirakatszekrényén elhelyezett feliratokra sem.

Meghalt dr. Ruszwurm Rezső, a mentők főorvosa

Megdöbbentő gyász érte a *Budapesti Önkéntes Mentő Egyesületet.* Tegnap délután *Ruszwurm* Rezső dr. a *Mentő Egyesület* igazgató-főorvosa *negyvenkilenc éves korában meghalt.*

Az igazgató-főorvos gyászhíre nemcsak a mentők körében, hanem a társadalom széles rétegében is nagy részvétet keltett, mert mindenki ismerte *Ruszwurm* Rezső dr.-t és tudta róla, hogy nemcsak kitűnő, lelkiismeretes orvos, nagyszerű vezető, hanem melegszívű, értékes ember is volt.

Ruszwurm Rezső dr., a híres budai *Ruszwurm*-családból származott, édesapjáé volt a patinás, régi budai *Ruszwurm*-cukrászda. 1910-ben mint medikus lépett a *Budapesti Önkéntes Mentők Egyesületébe.* A világháború alatt a katonai sebesültszállító vonatokon és a hadikórházakban teljesített szolgálatot. A békekötés után *Ruszwurm* Rezső dr. visszatért a Mentők Egyesületéhez, ahol igazgatói szaksegéd volt, majd később főorvos és 1938-ban *Körmöczy* Emil dr. nyugdíjazásával ő lett a *Budapesti Önkéntes Mentő Egyesület igazgató-főorvosa.*

A hirtelen elhúnyt dr. *Ruszwurm* Rezsőt szerdán délután négy órakor temetik.

„Szent István léptei nyomán"

Szobrot kap Munkácsy Mihály és Fáy András

A főváros vezetősége mindenkor sokat áldozott kulturális célokra és ezzel kapcsolatban jelentős anyagi támogatásban részesítette képzőművészeinket is. Ezen a téren most újabb jelentős lépés történt.

A kedvezőtlen viszonyok miatt nehéz helyzetbe került képzőművészek támogatása érdekében ugyanis a polgármester javaslatot dolgozott ki, amely szerint a főváros a jövőben a fővárosi építkezések költségeinek két százalékát szobordíszítésekre fordítja.

A főváros városgazdasági, idegenforgalmi és közművelődési ügyosztálya mellé rendelt állandó szakbizottság már el is fogadta a polgármester javaslatát, sőt *több bizottsági tag indítványára azt javasolták, hogy a főváros írjon fel a kormányhoz és sürgesse ennek a példának követését,* vagyis az állami és magánépítkezéseknél szintén használjanak fel minél több szobordíszt.

Az egymillió pengőn aluli állami építkezéseknél pedig szintén két százalékot fordítanak a szobrászok alkotásaira.

A főváros egyébként a nemzet nagyjairól elnevezett utakat, tereket és utcákat művészi jelzőtáblával látja el. Ezzel egy régi terv válik valóra, amelyet a polgármester most gyors ütemben akar végrehajtani.

A közeljövőben egyébként művészi szempontból felülbírálnak minden olyan tárgyat, amely hozzátartozik az utcaképhez, legyen az postaláda, lámpa, szemétgyüjtőkosár vagy reklámtábla.

Uj szobrok felállítására is sor kerül. *Így Munkácsy Mihály szobrát a Szépművészeti Múzeum mellett állítják fel.* Sor kerül *Fáy András* szobrának felállítására is, amelyet eredetileg az Erzsébet-téren akartak elhelyezni, ami ellen azonban több kifogás hangzott el, úgy hogy előreláthatólag a szobrot másutt helyezik el. Tervbe volt véve Mozart szobrának felállítása is, ezt azonban későbbi időpontra halasztották.

A Gellérthegy északnyugati lejtőjén lévő parkterületen helyezik el a magyar orvosok bősi emlékművét, Horvay János szobrászművész alkotását.

A főváros városgazdasági, idegenforgalmi és közművelődési ügyosztályán folynak az előkészítő munkálatok a Szent István napi ünnepségek programjának összeállítására is. *Most készült el a mult évi Szent István napi ünnepségekről szóló részletes jelentés, amely ismertette a nagy nemzeti ünnep eseményeit, az ünnepi hét idegenforgalmát és az ünnepségekkel kapcsolatos eredményes propagandát.* Ennek köszönhető, hogy a nehéz viszonyok ellenére is kitűnően sikerült a legutóbbi Szent István-hét.

Már évek óta foglalkoznak azzal a gondolattal, hogy a Szent István-napi körmenet útvonalát meghosszabbítják, mert a közönség tízezrei nem jutnak fel a Várba és a szűk utcákon életveszélyes a tolongás.

Előreláthatólag már az idei körmenet útvonala is hosszabb lesz s azt évről évre fokozatosan megnyujtják. A főváros egyébként a Szent István-heti ünnepségekről 32 oldalas füzetet ad ki *„Szent István léptei nyomán"* címmel. Ezt a füzetet a prospektusokkal együtt küldik majd szét és ugyancsak Szent István hetében a vendégek részére művészi jelvényt készítenek a szent király arcmásáról.

Igazi PALACE-film

A HOLNAP HAJÓSA

Nevetés és izgalom jellemzi a Palace keddi premierjét. Bravúros mese **Richard Green** és **Fred MacMurray** vérremenő ökölharca, egy hatalmas hajóbál és végül **Alice Faye** tündéri komédiázása érdemlik ki a közönség tetszését és tapsát.

WILLETTE. Egy jeles francia rajzoló halt meg nemrég, aki — félig búsan, félig tréfásan — újra elképzelte a francia művészet régi figuráját Pierrot-t, Watteau híres Gilles-jét, modernizálva és a mai élet viszonylataiba helyezve őt. Willette azok közé tartozik, kik 1870 előtt születve, megteremtették a Chat noir kabarét s festményeikkel díszítették. E kor művészetének a háború véget vetett. Baudelaire költészete, Verlaine, a Gáláns ünnepek költőjének szelleme ihlette e művészetet, telve kissé ingerlékeny, kissé gúnyolódó hangulattal. Pierrot már élt Willette előtt is, de azóta, hogy összetalálkoztak, elválaszthatatlanokká lettek. Willette elemberiesítette alakját, mesét költött hozzá, élővé és elevenné képzelte. Willette inkább rajzoló volt, semmint festő, a plakát művésze, aki a külváros életének finom megfigyelője lett, az utca díszítője, hozzájárulva ilykép a város képe megrögzítéséhez. Nem volt új formák kreálója, még karrikatúráiban sem, de bizonyos, hogy a XIX. század végének társadalmi ferdeségeit éles szemmel figyelte. Nem oly keserű, mint Forain, de erősen megállja mellette helyét. *F. G.*

KIÁLLÍTÁSOK

Március 26-án nyílt meg a *Károlyi-palotában* az árvízkárosultak javára Barcsay, Bánáti-Schwerák, Csóka, Farkas, Gallé, Heintz, Imre, Istokovics, Jálics, Klopfer, Lajos, Medgyesi-Schwartz, Mihältz, Székely, Varga kiállítása; ugyanaznap a belgiumi Courtrai-ban Hornyánszky Miklósnak erős rokonszenvvel fogadott és szép sikert aratott gyüjteményes kiállítása.

Március 28-án a *K. Ú. T.* (Képzőművészek Új Társasága) III. kiállítása az *Ernst-Múzeumban.*

Április 4-én a *Nemzeti Szalonban* Erdei Viktor kiállítása.

MŰVÉSZETI IRODALOM

ÚJ MŰVÉSZET. Egy könyv fekszik előttünk, amely már címével is feltűnést fog kelteni. *(Nach-Expressionismus,* magischer Realismus, Probleme der neuesten europäischen Malerei. Írta Franz *Roh.* Leipzig, 1925, Klinkhardt & Biermann.) Temetési ének az imént még annyira elterjedt *expresszionizmus* sírjánál. Vagy megjóslása egy jövendő művészetnek? Sem az egyik, sem a másik. A szerző ebben a jól szerkesztett, erőteljes előadású könyvében megállapítja azt, hogy van egy művészet, amely még újabb az expresszionizmusnál. Ezt az *új művészetet* mutatja be éles vegyelemző munkával. Tényekről számol be, amelyek minket is érdekelnek. Mert nálunk is van egy legújabb művészet, csakhogy idehaza nem a szorosan vett expresszionizmus és kubizmus lépcsőfokain haladt alakulásaiban, mint Francia- és Németországban, hanem magavágta csapásokon. Nem azonos a nyugati alakulásokkal, de sokban rokon vele. Benne is sok az új-klasszicista vonás. Már ebből a szempontból is érdemes a könyvet ismertetnünk.

A szerző mindenekelőtt erősen objektív törekvéssel áttekinti és meghatározza az *expresszionizmus* egész rendszerét, „amelyet a legújabb művészet legalább is a festészet terén hatályon kívül helyez". Az *expresszionizmus* megjelenésében négy fokozatot különböztet meg; ezek elseje 1890-ben kezdődik, midőn *van Gogh, Gauguin* és körük kiáltványa megjelent. A korai expresszionizmus elsősorban az impresszionizmus ellenhatásaként keletkezett: plasztikus és lineáris egyszerűsítéssel igyekszik az adott természetet sűríteni. A dolgok tárgyiassága azonban még megmarad e képeken, csak „átalakul egy drasztikus rendszerezés értelmében".

Ezzel szemben a második fokozat, amely magában foglalja a *kubizmust* és mindazt, amit szorosan vett *absolút festészet*nek nevez-nek, szinte hatályon kívül helyezi a tárgyiasságot. A szín zenéje válik úrrá, csakis önnönmaga kedvéért. A formálás a vonalból, a síkból indult ki *(Kandinsky),* vagy tér-értékekből vagy pedig, mint a *kubizmus* tette, tömbök architektonikus rendezéséből, ahol aztán az „élet" e tömbök „kölcsönös vonatkozásából, feszültségéből állott elő".

Ebből alakult ki az expresszionizmusnak harmadik fokozata, amelyet *konstruktivizmusnak* hívnak. Ez mindenekelőtt a dolgok sztereometrizálására vetette magát, ezt tette kísérleteinek tárgyává, azonban szinte egészen elhagyta a művészet területét, amennyiben mindenféle heterogén anyagot, vonalat, festést, szobrászatot, építészetet új hatásokká kötött össze, mintegy „kifejező-gépekké" szerkesztette. A gép, a maga hatalmas mechanikájával, lett az új eszmény, a racionális szerkesztés az új jelszó, a ráció az őselem, a kizárólagos forrás. Meg kell azonban jegyezni, hogy „a *konstruktivisták* sehogysem képviselik a valódi rációt, mert egy matematikus, egy fizikus vagy mérnök semmi hasznát sem vehetné ennek a játéknak". Mindössze azt érték el, hogy *kifejezték* a sztereometrikusságot, a gépiességet. „Az újabb művészettörténet maradandó vívmányai közé tartozik — mondja a szerző —, hogy e mechanisztikus játékok a mechanisztikum óriási kifejezőerejének érzését képesek voltak fölkelteni s ezzel a mechanisztikumnak

Magyar Művészet
1926. 3. 22.

lelki jelentőségét is." E törekvés azonban körülbelül kívül áll a művészet területén.

A negyedik fokozat a már szintén letűnt *futurizmus*. Különböző helyeken, különböző időkben lepergett eseményeket egyetlen cselekvési egységbe foglalni, a képsíkon együtt, egymást átszőve, egymáson általhatolva adni: ez volt célja. Ez a szimultán ábrázolás némileg rokon az álommal. Tetézi ezt a vonást a futurizmus azzal, hogy őrült forgatagban, vágtató hajszában adott mindent a képen s mintegy az emberi lét ronggyá foszlottságát igyekezett velünk megéreztetni.

Mindez azonban a multé. Nem mintha az expresszionizmus már kihalt volna (sőt él még az impresszionizmus is), csakhogy eljátszotta szerepét, mert oly más *új művészet* kezdi magára vonni a figyelmet, amelyet már nem lehet expresszionizmusnak nevezni s amelynek nem is egy képviselője egykor expresszionista volt, ma azonban elhagyva azt, új utakra kanyarodott.

Ezt az új utat, ezt a *post-expresszionista irányt* — más név híján — egyelőre *mágikus realizmusnak* nevezi a szerző, de, mint megjegyzi, nem vet súlyt erre a névre. Inkább azon van, hogy a régi expresszionizmustól annyira eltérő, vele bizonyos szálakkal mégis összekötött *új művészet* főbb jellemvonásait elénk tárja. Ez könyvének tulajdonképpeni tárgya. Rövidre fogva adjuk fejtegetéseit.

Az *új művészetnek* már tárgyköre is más, mint amilyen volt az expresszionizmusé. Ez, ha egyáltalán feldolgoz valamely témát, nagy mértékben transzcendens, szinte rohanva távozik a mi mindennapi földünkről s még az esetleg hétköznapi témát is ámulatgerjesztőn idegenszerűvé alakította: ha esetleg egy város látható a képen, úgy az vulkánikus erőktől fölhalmozott tömbökké vált, ha állatokról, akkor ezek kék égi lovak, veres hold-tehenek, a táj pedig földöntúli trópikus tájjá ízzott át. Színrobbanások, formarongyok zaklatott játékát kaptuk. Az *új művészet*-ben minden más. A transzcendens tárgy eltűnt s reggeli tisztaságban fekszik újra előttünk a *mi* világunk, amelyet ösmerünk s amelyet most más szemmel látunk. „A reakcionáriusok azonban ne reméljék, hogy most már fölvirradt az ő napjuk. Tüzetesebb vizsgálat után kisül, hogy a tárgyaknak ez az új világa a realizmus közönséges fogalmától egészen idegen." Mert valamit mégis csak átvett ez az *új művészet* az elődjétől, az expresszionizmustól. Igaz, hogy a „vonagló életet", a „lobogó lelkességet", a fölfokozott idegességet az új művészet igen gyanusnak minősíti. A régibb „felkorbácsolt erő" helyébe tehát meggondoltságot, nyugodalmas hatalmat tett. A festészet nem akar többé a zenével, a filmmel versenyezni, hanem a lét rendíthetetlen állandóságát szemlélteti. Nem a dolgok reális lefestése a cél, hanem fölépítése, újjáteremtése.

A tér szerepe is megmásult. A tér valódiságát épp úgy éreztetni kívánják, mint a klasszicista festők. A *post-expresszionista művészek* a tájképeik előtt büszkén szoktak arra utalni, mily messzi távolságokba nyúlnak azok, mily mélyen hatolhatunk oda be. Az expresszionizmus egyoldalú monumentalitás-szomja helyet enged annak a törekvésnek, hogy a kicsiben is meglássék a végtelenség. Egy neme ez annak a miniaturának, amely nem a kép apró méreteinél fogva miniatúra, hanem világnézlet alapján. Az *új művészet* a monumentalitás nagysága és a „belső miniatúra" kereszteződése s nagyon gyakori, hogy meszszenyúló perspektivikus tájban életnagyságon felüli alak kerül élesen, részletezetten, miniatúraszerűen megfestett mezőre (rokonság a quattrocentóval, Dürerrel).

Az *expresszionizmus* robbantó dinamizmusa eltűnt: az *új művészet* éppen az ellenkezője: egyensúly-állapotot ad.

Mindezek az új törekvések sokféle módon nyilvánulnak a *post-expresszionista* művészetben s a szerző számos kép bemutatása kapcsán elemzi a törekvések különbségeit, amelyek azonban abban is rokonok, hogy tulajdonképpen mind egy bizonyos fokú recipiálását jelentik elmúlt stílusoknak, Végül sommázza az *expresszionizmus* és a *post-expresszionizmus* legélesebb különbségeit. Szerinte amaz eksztatikus, a dolgok tárgyiasságát elnyomja, ritmizáló, felzaklató, dinamikus, hangos szavú, sommázó, meleg, vastag festésű, elnagyoló, expresszíve deformáló, ezzel szemben az *új művészet* józan, a dolgokat világosan feltüntető, nem ritmuskereső, hanem előadó, elmélyülő, statikus, halkszavú, símán kidolgozó, hűvös, sőt hideg, vékonyan festő, síma technikájú, a tárgyakat síma harmóniába tisztító.

Az *új festészet* hősei *Severini, Carrà, Funi, Schrimpf, Mense, Davvinghausen, Dix, Grosz, Kretzschmar* stb. stb., mindig legújabb alkotásaikat véve tekintetbe, mert hisz legtöbbjük tegnap még expresszionista, kubista, futurista volt. Az ős pedig: *Rousseau*, akinek egy szép képét könyve címlapjához mellékelve szinte zászlóként mutatja fel a szerző. *L. K.*

LÁZÁR BÉLA: A FIATAL MUNKÁCSY. (A Kultúra Könyvkiadó és Nyomda R. T. kiadása, 192 oldal, 11 képpel.) Lázár Béla, a magyar művészet lelkes és eredményes munkásságot kifejtő propagálója, újabb könyvében, melyhez *Laczkó Géza* írt tartalmas előszót, Munkácsyról szóló három nagyobb tanulmányát tette közzé. Az elsőben, a Magyar Művészet mult évi 2. számában közölt „*Munkácsy lelke*" című fejezetben a nagy mester életének pszichikai történetét vázolja a szerző. A másik két fejezetben, melyek a fiatal Munkácsyról, illetve Munkácsyról és Leiblról szólnak, viszont a mester művészetét kizárólag festészeti szempontból tárgyalja. A fiatal Munkácsy fejlődését sok ér-

dekes adattal rajzolja meg Lázár. Igen fontos munkát végzett a Munkácsy és Leibl művészete között való viszony feltárásával is. Teljesen Lázárnak adunk igazat, midőn Maier-Graefé-vel szemben Munkácsy fejlődésének Leibltól való függetlenségét mutatja ki. A magyar művészettörténelem egyik legfontosabb feladata, hogy Munkácsy művészetének nagy jelentőségét minél szélesebb körben elismertesse. Lázár könyve e tekintetben komoly eredmény és éppen ezért senki sem mellőzheti, aki Munkácsy művészetével behatóan akar foglalkozni. *Y. E.*

BALLÓ EDE: AZ OLAJFESTÉS MESTERSÉGE. (Harmadik, bővített kiadás 1925, 133 oldal.) Külföldön is kevesen vannak a szakértők között, akik az olajfestés mesterségbeli részét, a festő-alapok, a festékek, a lakkok, a firniszek készítését, használatát oly kitünően ismernék, mint Balló Ede, a Képzőművészeti Főiskola volt neves tanára. Pár évvel ezelőtt értékes könyvben írta meg erre vonatkozó ismereteit, melyeknek festők, képrestaurátorok kitünő hasznát vehetik. A könyv sikerét jelzi, hogy nemrégen már harmadik kiadását érte meg és német nyelven is megjelent. Igen érdekes a munkának az a része, amelyben a művészi másolással kapcsolatban Balló néhány régi nagy mester festési módját írja le szakszerűen, nevezetesek továbbá a képek jókarbantartásáról és javításáról szóló fejezetek is. Művészetén és bőkezű alapítványán túl Balló Ede ezzel a könyvvel is maradandó emléket emelt magának. *Y. E.*

COURBOIN ÚJ PUBLIKÁCIÓI. A mai Franciaország művészeti irodalmának zöme népszerűsítő jellegű. Egymás után jelennek meg a kisebb igényű, nagyközönség számára készült, könyvek, amelyek főkép a XVIII. és XIX. század festőit tárgyalják s ezek a művek, bár kiállításuk gondos és illusztratív anyaguk is gazdag, olcsóbbak, mint a német kiadványok. Kevesebb a valóban tudományos munka, a nagyarányú, összefoglaló művek pedig éppoly ritkák, mint mindenütt a háború után. Az utóbbi évek monumentális publikációi közül kettő jelentősebb, az egyik az a francia metszetgyüjtemény, amelyet Courboin adott ki a mult évben, a másik J. Lieure négy kötetre tervezett Callot-kiadása, amelyből eddig kettő látott napvilágot, Courboin közreműködésével.

François *Courboin*, a Bibliothèque Nationale metszetgyüjteményének nyugalomba vonult kiváló igazgatója, nagy művének — *Histoire illustrée de la gravure en France* (Paris, Maurice de Garrec, 1924) — most megjelent második kötetében az 1660—1800 között készült francia metszeteket mutatja be. Laikusnak sem kell mondani, hogy az itt felölelt száznegyven év a francia grafika virágkorát jelenti, ekkor születtek a legszebb metszetek, amelyek a Lajosok korának tarka, fénnyel és árnyékkal beszőtt életét sokkal hívebben és életteljesebben őrizték meg, mint a történetkönyvek lapjai. A mintaszerű kiadvány voltaképpen nem egyéb, mint a legértékesebb francia metszetek felsorakoztatása, de a kiválogatás nehéz munkájában igen sok ízlés és gondosság nyilvánul meg. A testes folio kötet első lapjain található a katalógus, utána több mint négyszáz lap következik eredeti nagyságban és oly hűen reprodukálva, hogy csak a bemélyített keret hiányából lehet észrevenni, hogy nem eredeti metszetek. Valamennyi mester legjobb alkotásaival szerepel, de a XVIII. század divatjának megfelelően igen sok az oly munka, amely más művész festménye vagy rajza után készült. Rigaud, Watteau, Boucher, Fragonard, La Tour és Prudhon a legcsodáltabb mesterek, a legtöbb lap az ő munkáik rézre másolása. A kor ebben a kedvelt művészetében nem ismert technikai akadályokat, még a laza szerkesztésű, festői krétarajzokat is csalódásig hűen tudták metszetbe átvinni. A nagy reproduktív grafikusok mellett maguk a festők is kezükbe fogják olykor a tűt, Claude Gillot, Watteau és Fragonard sok szép lapon mutatják meg, hogy a rézmetszés technikája sem ismeretlen előttük.

Lieure, aki a Catalogue de l'oeuvre gravé de Jacques Callot című hatalmas arányú publikációjában össze akarja gyüjteni a háború, a koldusok és a kóbor csavargók nagy ábrázolójának, Callotnak valamennyi metszetét, körülbelül másfélezret, eddig két kötetet adott ki. Courboin nélkül, aki ma a francia grafika legjobb szemű szakértője, aligha került volna ily gazdag anyag napvilágra. Ezzel azonban nem akarjuk Lieure érdemeit kisebbíteni, kiadása semmi kívánnivalót sem hagy hátra, reprodukciói tökéletesek. Mindkét itt tárgyalt művet a Szépművészeti Múzeum könyvtára is megszerezte. *Genthon István.*

HÍRLAPOK ÉS FOLYÓIRATOK (IDŐSZAKI NYOMTATVÁNYOK) KÉPZŐMŰVÉSZETI BIBLIOGRÁFIÁJA AZ 1925. ÉV I. FELÉRŐL

2. FESTÉSZET.

Munkácsy Mihály-emlékünnep. Budapesti Hirlap, máj. 3. Jeltelen cikk.

A Nemzeti Szalon új csoportkiállítása. Magyarság, máj. 3. Írta: (m. j.)

A Szinyei-Társaság Munkácsy-emlékünnepe. Nemzeti Ujság, máj. 3. Jeltelen cikk.

Három kiállítás.*) Nemzeti Ujság, máj. 3. Írta: K.

Die Frühjahrsausstellung des Nemzeti Szalon. Neues Pester Journal, máj. 3. Írta: zs.

Ausstellung im Nemzeti Szalon. Pester Lloyd (Morgenblatt), máj. 3. Írta: Gerő.

Munkácsy önéletrajza. Munkácsy Mihály halálának 25 éves évfordulójára. Pesti Hirlap, máj. 3. Írta: Lázár Béla.

Régi művészet — új művészet. Két műkiállítás. Pesti Hirlap, máj. 3. Írta: (Kézdi.)

*) A XVII. század holland grafikája. Csoportkiállítás a Nemzeti Szalonban. Derkovits Gyula képei.

Munkácsy Mihály feltámadása. Új Idők, máj. 3. Írta: Lyka Károly.
A Nemzeti Szalon kiállítása. Uj Nemzedék, máj. 3. Jeltelen cikk.
Csoportkiállítás. Budapesti Hirlap, máj. 5. Jeltelen cikk.
Csoportkiállítás a Nemzeti Szalonban. Népszava, máj. 5. Írta: i. e.
Erinnerungen an Michael Munkácsy. Pester Lloyd (Morgenblatt), máj. 5. Írta: Renée Felbermann. (Frankfurt a M.).
Rembrandt grafikája a Szépművészeti Múzeumban. Világ, máj. 5. Írta: dr. Lázár Béla.
Újvidéken megtalálták Munkácsy legrégibb festményét. Esti Kurir, máj. 8. Jeltelen cikk.
Októberben lesz a Műcsarnok aktkiállítása. László Fülöp képei a tavaszi tárlaton. Világ, máj. 9. Jeltelen cikk.
Paczka Ferenc. Uj Idők, máj. 10. Írta: Lyka Károly.
A XVII. század hollandi grafikája. Szózat, máj. 12. Írta: (Myn.)
Tihanyi Lajos kiállítása a Montparnasseon. Nemzeti Ujság, máj. 13. Írta: (f. l.)
Ausstellung im Künstlerhaus. Neues Pester Journal, máj. 16. Írta: Alexander Zsombolya.
A Műcsarnok tavaszi tárlata. I. Szózat, máj. 16. Írta: Farkas Zoltán.
Osztrák művészek. (A Nemzeti Szalon kiállítása.) Magyarság, máj. 17. Írta: (m. j.)
Oesterreichische Künstler im „Nemzeti Szalon." Neues Pester Journal, máj. 17. Írta: zs.
Oesterreichische Künstler im Nemzeti Szalon. Pester Lloyd (Morgenblatt), máj. 17. Írta: Gerő Ödön.
Az osztrák festők. Esti Kurir, máj. 19. Írta: (b. m.)
Régi kínai tussrajzok a Kelet-Ázsiai Múzeumban. Világ, máj. 19. Írta: (h. f.)
Szepesi Kuszka Jenő kiállítása. Uj Nemzedék, máj. 20. Írta: —án.
Munkácsy Mihály titkárjának visszaemlékezései a Mester halálának huszonötéves évfordulóján. Ma Este, máj. 21. Írta: Rózsa Miklós.
A szezón legnagyobb művészi eseménye. Az Est, máj. 24. Írta: (ks.)
Munkácsy-kiállítás. Az Ujság, máj. 24. Írta: (e. a.)
Munkácsy Mihály és Paál László művei az Ernst-Múzeumban. Budapesti Hirlap, máj. 24. Írta: Y. E.
Emlékezés Munkácsy Mihályról. Élet, máj. 24. Írta: Décsey Géza
Munkácsy és Paál száz képe. Esti Kurir, máj. 24. Írta: Lyka Károly.
Munkácsy Mihály és Paál László képeinek kiállítása az Ernst-Múzeumban. Nemzeti Ujság, máj. 24. Írta: Kállay Miklós.
Osztrák művészek Budapesten. Népszava, máj. 24. Jeltelen cikk.
Munkácsy Mihály és Paál László. 8 órai Ujság, máj. 24. Írta: gy t.
Munkácsy—Paál emlékkiállítás az Ernst-Múzeumban. Pesti Napló, máj. 24. Írta: Kárpáti Aurél.
Paál- és Munkácsy-kiállítás. Szózat, máj. 24. Írta: Farkas Zoltán.
Munkácsy és Paál László. Világ, máj. 24. Írta: B. L.
Munkácsy- und Ladislaus-Paál-Ausstellung. Pester Lloyd (Abendblatt), máj. 25. Írta: Gerő Ödön.
Munkácsy és Paál László. Emlékkiállítás az Ernst-Múzeumban. Népszava, máj. 29. Írta: i. e.
Az ismeretlen Lukas Cranach-kép a koronázó Mátyás-templomban: eredeti-e? A Nép, máj. 30. Jeltelen cikk.
Kiállítások. Napkelet, jún. Írta: Székely Miklós.
Munkácsy Mihály. Napkelet, jún. Írta: Farkas Zoltán.
Vittorio Pica Munkácsyról és a magyar művészetről. Az Est, jún. 3. Írta: Feiks Jenő.
Rudnay Gyula olasz kiállításának sikere. Magyarság, jún. 4. Jeltelen cikk.
Das Antlitz Michelangelos. Pester Lloyd (Morgenblatt), jún. 4. Írta: Gustav W. Eberlein (Rom).
Osztrák művészek reprezentatív kiállítása. Élet, jún. 7. Írta: —lay.
Molnár József. Magyarság, jún. 7. Írta: Felvinczi Takács Zoltán.
Pentelei Molnár János művészete. Nemzeti Ujság, jún. 7. Írta: Pipics Zoltán dr.
Négyszáz év után most fedezték fel az Utolsó Ítéleten Michelangelo egyetlen önarcképét. Világ, jún. 7. Írta: d. zs.
Magyar művészek. Maróthi Major Jenő. A Nép, jún. 14. Írta: (kas.)
Michelangelo és Aretino. Pesti Napló, jún. 16. Írta: Lázár Béla.
László Fülöp. Pesti Hírlap, jún. 19. Írta: Rákosi Jenő.
A szolnoki művészteleprő́l. Élet, jún. 21. Írta: Décsey Géza.
László Fülöp. Ma Este, jun. 25. Írta: Tövis.
Művészeti botrányok. Világ, jún. 25. Írta: Lázár Béla.
Eugen Kéméndy †. Pester Lloyd (Abendblatt), jún. 26. Jeltelen cikk.
Az utolsó ötven év francia piktúrája a párizsi kiállításon. Világ, jún. 27. Jeltelen cikk.
Látogatás Csók István műtermében. Nemzeti Ujság, jún. 28. Jeltelen cikk.
Munkácsy emléke. Magyar Grafika, 5-6. sz. Írta: r. m.

3. IPARMŰVÉSZET.

Magyar Iparművészet. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat, az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum és Iskola közlönye. Szerkeszti Györgyi Kálmán. Kiadja az Országos Magyar Iparművészeti Társulat. XXVIII. évf. 1—8. szám.
Tizenhét nemzet készül a párizsi iparművészeti kiállítás nagy versenyére. Pesti Napló, márc. 8. Írta: Rózsa Miklós.
A régi Műcsarnoktól a monzai világkiállításig. Világ, ápr. 26. Írta: Lovik Károly.
Herendi porcellángyűjtemény s más ritkaságok Veszprém legújabb múzeumában. Magyarország, máj. 1. Jeltelen cikk.
Magyar iparművészet Monzában. Világ, máj. 8. Írta: B. L.
Negyvenéves az Iparművészeti Társulat. Nemzeti Ujság, máj. 16. Jeltelen cikk.
Az Iparművészeti Társaság jubiláris kiállítása. Magyarság, máj. 26. Jeltelen cikk.
Az Iparművészeti Társulat 40 éves. Pesti Napló, máj. 26. Jeltelen cikk.
Az Iparművészeti Társulat jubileuma. Jubiláris díszközgyűlés az Akadémián. Budapesti Hirlap, máj. 27. Jeltelen cikk.
Nagyszabású színpadművészeti kiállítással ünnepli az Iparművészeti Társulat negyvenéves jubileumát. Esti Kurir, máj. 27. Jeltelen cikk.
Hazai szőttesek kiállítása. Budapesti Hirlap, máj. 28. Jeltelen cikk.
Az Iparművészeti Társulat jubiláris kiállítása. Pesti Napló, máj. 30. Jeltelen cikk.
Az Iparművészeti Társulat tavaszi kiállítása. Budapesti Hirlap, máj. 31. Írta: Y. E.
Színpadművészeti kiállítás. Esti Kurir, máj. 31. Írta: b. m.
Az Iparművészeti Társulat jubileuma. Magyarság, máj. 31. Jeltelen cikk.
Színpadművészeti kiállítás a régi Műcsarnokban. Nemzeti Ujság, máj. 31. Írta: Kállay Miklós.
Az Iparművészeti Társulat jubiláris kiállítása. Szózat, máj. 31. Írta: Mariay Ödön.
Die Kunstgewerbeausstellung. Pester Lloyd (Abendblatt), jún. 2. Írta: Gerő Ödön.
Színpadművészeti kiállítás. Magyarság, jún. 3. Írta: N. A.

Felelős szerkesztő: Dr. Majovszky Pál.

Főmunkatárs: Dr. Lázár Béla.

Kiadó: Ormos György.

Szerkesztőség: VII., Erzsébet-körút 7. II.

Magyar Művészet. 1926. 3. szám.

Az Athenaeum r.-t. mély- és könyvnyomása.

ezt a koszos cserebogarat az udvarom sövényéről vertem fel az este; már a kezemben volt, de sikerült sebesülten elmenekülnie. Bokorról-bokorra üldöztem idáig s itt végre összeesett. Lesz szives talán a jogos zsákmányt...

A Sárga gúnyosan rázta meg a vitorláját:

— Ugy? Én már egy félórája lapulok itt e szép madárka közelében, mert gyanús volt nekem valami a környéken, valami rossz sejtelem tartóztatott. S ön azt állítja, hogy ezt a madarat üldözte. Korábban keljen, ha ilyen mesékkel akar félrevezetni. Egyébként — tette hozzá hanyag farklegyintéssel — hordja el a kopott vörös galléрját a határomból. A Vörös flegmája alól is előretört az igazi természete:

— Na megállj, te holdpofájú, most már azért sem eszel a pecsenyéből.

Szemben álltak egymással, a hold fénye szikrát vert a fogaikon.

A Vörös nagy krakéler volt, már kétszer megvágta a Sárgát a balfülénél. Érezte, hogy fölényben van. Hirtelen támadott, egy csel-vágást csinált a vérző balfül felé s mikor a Sárga védőleg felkapta a fejét, torkonragadta, leszorította a hóra, s addig nyomta, rázogatta, a míg csak mocczant.

Azután mohón felkapta a sármányt, egyet roppantott rajta s elbúsulva érezte, hogy a hitvány falat már le is csúszott a torkán.

Munkácsy: Női arczkép.

Egy pillanatra lecsücsült, hogy kifújja magát, végignyalta néhányszor a bajuszát s megvetően méregette végig a legyőzött „hold-pofájút." — Fel akart kelni, hogy tovább menjen. A gyomra összerándult, úgy érezte, hogy ezer és ezer sármány-csőr esik neki a torkának, a belének. A szája görcsösen kinyilt néhányszor s az egész testét folyékony tűz öntötte el. Hirtelen eldűlt oldalt, a farkával kínosan végigcsapkodta a havat, s vége volt.

A strichnin nagyszerűen hatott.

Másnap a fatalpakon újra végigsiklott előző napi nyomán a piroskép ű ember. Mikor a jelhez ért, fékezett s örömében kurjantva kanyarodott a két róka felé. Felkapta mind a kettőt a farkánál fogva, lerázogatta róluk a havat s gyönyörködve mustrálta a tömött vörös s a finomabb aranysárga prémet.

Csak akkor nézett szét érdeklődve: mi is történt itt? Szeme figyelmesen járta végig az éjjeli párbaj nyomait s megértett mindent.

Derült arczán kurta, sötét mosoly rándult át, míg maga elé mondta:

— Akárcsak az emberek: egymást ölik, marják olyan dolgokért, a miknek elérése rájuk nézve a legnagyobb szerencsétlenség.

Elmosolyodott, a hátára csapta a zsákmányát s lesiklott a völgybe, mint a prédájával elsuhanó sas.

Munkácsy: Tájkép.

A MAGÁNGYŰJTEMÉNYEK SZOCZIALIZÁLÁSA ÁLTAL A PROLETÁR-ÁLLAM KÖZTULAJDONÁBA VETT MŰKINCSEKBŐL.

HETTYEY ARANKA, A NEMZETI SZINHÁZ MŰVÉSZNŐJE SZAVAL A SZÉKELY CSAPATOK FRONTJA ELŐTT.

VILÁGOSSÁG.

Regény. (Folytatás.)

Irta **HENRY BARBUSSE.**

Fölállok, majd újra leülök, megkoczkáztatom a megszólalást:

— Ugyan kérlek, hagyd már! Legyen vége...

Ő nagyot kiált:

— Vége! Ah, soha sem lesz ennek vége!

A kendőjével, melyet az este piszkosnak tüntet fel, betömi a száját, befödi arczát, a fejét hevesen ingatja jobbra és balra, hogy a szemét kitörölje és nemet intsen.

— Soha! Az olyan szó, a mit te mondtál, örökre megszakasztja a szívet. De föl kell kelnem, hogy elkészítsem a vacsorádat. Mert enned kell. Én neveltelek, mikor kicsi voltál, (itt megcsuklik a hangja); én feláldoztam érted mindent, te pedig most úgy bánsz velem, mint valami kalandornővel.

Hallom sovány lábainak dobogását, a mint egymás után leteszi őket a kőpadlóra. Összekeresi az ágyon elszórt és a földre lecsúszott holmijait; elnyel egy zokogást. Feláll, formátlanul az árnyékban, de pillanatokra látom, a mint rendkívüli soványsága kirajzolódik. Magára vesz egy kabátkát, egy mellényket és szinte kísértetiesen látom a fehérneműket, a mint a karjain fodrosodnak a vállának foglalata alatt.

Öltözködés közben magában beszél és lassankint egész életrajzom, egész multam kialakul abból, a mit a szegény asszony beszél, egyedüli közeli rokonom a világon, a ki az anyám és a cselédem egyszerre.

Meggyújt egy gyufát. A lámpa kiemelkedik a sötétből és czik-czakkozik a szobában, mint valami lidérczláng. A néném be van borítva mintegy eleven fénynyel. Friss könynyek teszik súlyossá a szemét, csillognak rajta és benedvesítik az arczcsontjait. Jönmegy és folyton morog a sötétben. A redők sűrű rovátkákat vágnak arczába, a bőre pedig az álla és a nyaka körül olyan ránczos, mint a belek — és mindez mintha kissé vérzene a kemény világításban.

Most, hogy a lámpa meg van gyújtva, feltünnek egyes zugai a sötét kriptának, a melybe el vagyunk temetve: a párnázott takaró, a mely két szegre van kifeszítve az ablak alatt, védelmül a léghuzam ellen, a commode-szekrény poros vászonnal bevont márványlapja, a zár, betömve egy papirlappal, a mely kilóg belőle.

A lámpa füstöl és a néni, nem tudva hova tenni a zsúfoltságban, leteszi a földre és lekuporodik előtte, hogy megigazítsa a belét. Nagyot sóhajt. Nem tudja megállani, hogy ne beszéljen mindig.

— Te, fiacskám, a ki olyan urias tudsz lenni, ha akarsz és száznyolczvan frankot keresel havonkint... Tudsz előkelő lenni, de nincs jó modorod. Mindenki ezt veti a szemedre. Így például te a padlóra köptél, az bizonyos, le hagynám vágni a fejemet, hogy igaz. Pedig már huszonnegyedik évedben jársz. És hogy boszút állj, a miért én rájöttem, hogy a padlóra köptél, rámförmedtél, hogy ne bőgjek. Mert bizony ezt mondtad. Nohát, ilyen mákvirág vagy te. Az urak a gyárban bizony jók irántad. Szegény apád volt a legjobb munkásuk. Te úriasabb vagy a szegény apádnál, angolosabb és jobban szerettél a gyári irodába belépni, mint folytatni a latin-tanulást és mindenki úgy találta, hogy jól teszed, de a munkában nem érsz fel vele, nem bizony. Valld meg, hogy ráköptél az ablakra is.

— Mert hát az anyád, — folytatja a néni kísértete, a mint kezében egy fakanállal végigmegy a szobán, — ezt meg kell mondani, szeretett öltözködni. Ez nem is hiba, nem bizony, különösen annál, a kinek van miből. Ő mindig gyerek maradt. Meg kell mondani, hogy mindössze huszonhat éves volt, mikor a föld alá tettük. Bizony, szerette a kalapokat! De azért voltak jó tulajdonságai is, például mikor így szólt hozzám: „Jőjj hát velünk, Joséphine!" Aztán én neveltelek fel, én, feláldozva mindent...

A néni megáll beszéd és munka közben, annyira megindítja a múlt. Fulladozik és mozgatja a fejét és a ruhája ujjával törülgeti a szemét.

Szeliden megjegyzem.

— De hiszen jól tudom...

Egy sóhajtás felel nekem. Meggyújtja a tüzet. A parázsból füstfelhő tör elő, a mely megduzzad, a tűzhelyen hömpölyög, majd alászáll és befödi a földet. A néni a tűzzel vesződik, lábával a füstben és zilált fehér haja, a mely kikukucskál fekete főkötője alól, mintha szintén füst volna.

Aztán előkeresi a zsebkendőjét, tapogatózik zsebeiben, melyeket a korom befeketített. Most a lábasokat forgatja, háttal fordulva felém.

— Crillon úr apja — mondja — az öreg Domokos, Cherből jött ide s 1866-ban vagy 67-ben telepedett le. Okos ember, hiszen községi tanácsos. Bonéas úr nagyon gazdag és szépen beszél, daczára, hogy beteg a nyaka. Igyekezned kell, hogy ezek az urak tartsanak valamire. Urias vagy és máris száznyolczvan frankot kapsz egy hónapra és bosszantó, hogy nincs semmi jel, a mi megmutatná, mikor a gyárba bemégy, vagy onnan jössz, hogy az irodában dolgozol és nem vagy munkás.

— Ezt meglátni ugyis...

— Mégis jobb szeretném, ha volna valami jele.

Sóhajtozva susog mind erősebben és mindenféle zsebkendőt keres. Körüljár a lámpával. Szemem előtt, amint tekintetemmel követem őt, a szoba mind jobban megvilágosodik. Tekintetem a sötétben meglátja a kőpadlót, s a háttal a falnak támasztott székeket; az ablakot, a mely halványan homálylik a szoba végében, alatta a dagadó alacsony ágyat, a mindenféle ruhadarabokat, a melyek úgy vannak elszórva a földön, mint a vakondturások, az asztalokon és polczokon a lábosokat, üvegeket, a fazekakat, a falonfüggő szöveteket, és azt a vattával tömött fülű zárat.

— Annyira szeretem a rendet — mondja a néni a mindenféle holmiknak ebben a tömkelegében.

Szokásom szerint kinyujtóztatom a lábam szárát és ráteszem a lábamat egy zsámolyra, a melyet a hosszú használat kifényesített és megszépített, mintha új volna. Az arczom jön-megy a néném sovány fantómja után és elringatózom kiapadhatatlan mormogásában.

Egyszerre azonban hirtelen hozzámlépett. Rajta van a szürke és fehér szalagos köpeny-

SZÉKELY EZRED FOGADALOMTÉTELE UTÁN FIEDLER REZSŐ HADÜGYI NÉPBIZTOS MEGSZEMLÉLI A CSAPATOKAT AZ ORSZÁGHÁZ ELŐTTI TÉREN ÁPRILIS 20-ÁN.

A VÖRÖS SZÉKELY-EZRED FOGADALOM TÉTELE.

ÁRA 10 FILLÉR

Esti Ujság

BUDAPEST, 1941 MÁRC. 31. HATODIK ÉVFOLYAM, 73. SZ. SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL, SZINHÁZJEGY- ÉS UTAZÁSI IRODA, BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 5. SZ. POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁMLA SZÁMA: 49.927.

Hétfő

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY HÓNAPRA 2 PENGŐ 20 FILL. EGYES SZÁM ÁRA HÉTKÖZNAP 10 FILL. JUGOSZLÁVIÁBAN EGYES SZÁM ÁRA 1.50 DINÁR, HAVI ELŐFIZETÉS 30 DINÁR. A SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL, SZINHÁZJEGY- ÉS UTAZÁSI IRODA TELEFONSZÁMA: *1—444—00.

Macsek megbízottja Belgrádba utazott

Hajón és vonaton utaztak el a német és olasz állampolgárok Jugoszláviából

„A jugoszláv helyzetben nem következett be a kívánt tisztulás"

BELGRÁD, március 31. (Német Távirati Iroda)

A német telep tökéletes rendben hagyja el Jugoszláviát. Egy folyamhajó, fedélzetén német állampolgárokkal, elindult Belgrádból. Biztonsági okokból az olaszok elutazását is siettetik.

A belgrádi németbirodalmi alattvalók — mintegy 1100 ember — vasárnap este 9 órakor (helyi idő) az „Uranus" hajón a Dunán elutaztak Németországba.

A belgrádi német konzulátus épülete elé hosszú sorokban gördülnek a teherautók, bérautók és lovasszekerek, hogy elszállítsák a Belgrádból és az ország minden részéből hazautazó németek csomagjait.

A német követség épületében is lázas tevékenység folyik.

Heeren belgrádi német követ felesége, továbbá az összes belgrádi német diplomaták feleségei és a konzulátus női személyzete szintén elhagyta vasárnap este Belgrádot.

A német birodalmi állampolgárok egyrésze a belgrád—zágráb—müncheni, illetve belgrád—budapest—bécsi rendes gyorsvonaton utazik el Jugoszláviából. Az autótulajdonosok vasárnap, illetve hétfőn csoportosan indulnak útnak Magyarországon át hazafelé.

A Horvátországban élő birodalmi németeket felszólították, hogy hagyják el az országot. A horvát hatóságok élénk sajnálkozásuknak adtak kifejezést és tőlük telhetőleg segítségükre vannak a német hatóságoknak az elszállítás megszervezésében. A bánsági kormány érintkezésbe lépett a laibachi bánsági hatóságokkal s ezek megígérték, hogy a különvonatokat a határon a lehető leggyorsabban elintézik. Az első különvonat vasárnap 20 órakor indult el mintegy 800 birodalmi némettel, a másodiké éjjel egy órakor követte.

Mint a legújabb jelentések mondják, a Jugoszláviában élő olasz állampolgárok és sajtótudósítók eltávoznak Jugoszláviából. (MTI)

Kedd előtt nem várnak döntést a horvát kérdésben

Grác, március 31

Március 29-ike óta jugoszláv részről a Marburg—Spielfeld közötti személyvonatközlekedésen kívül teljesen elzárták az összes határátjárókat Stájerország és Jugoszlávia közt. (MTI)

Zágráb, március 31. (NST.)

Zágrábban a horvát-kérdés áll az érdeklődés középpontjában. Macsek dr., a horvát parasztpárt vezére, aki a Cvetkovics-kormány bukása napján elhagyta Belgrádot,

azóta a horvát fővárosban tartózkodik.

Macsek dr. állandóan érintkezésben áll minden befolyásos hovát politikai személyiséggel. Subasics horvát bán szintén visszatért már Zágrábba, miután Szimonoviccsal, az új miniszterelnökkel megbeszéléseket folytatott a horvát kérdésekről és Macseknek az új kormányban való részvételéről. Maga Macsek szombaton úgy nyilatkozott, hogy

csak Subasics bán visszatérése után dönt, belép-e a kormányba.

Egy mértékadó horvát politikus kijelentette, hogy

az új kormány megnyerte a szerbek bizalmát, ugyanakkor azonban elvesztette a horvátokét.

Ebben áll a legfontosabb probléma, amelylyel a Szimonovics-kormány szembekerült. Horvátországban azt hiszik, hogy

a belgrádi rendszerváltozás sokkal inkább a horvát autonómia ellen irányul,

mint Jugoszláviának a háromhatalmi egyezményhez való csatlakozása ellen.

Zágrábban biztosra veszik, hogy Macsek kedden, vagy szerdán maga is Belgrádba utazik, hogy megvitassa a helyzetet az új kormánnyal. Valószínűnek tartják, hogy Macsek azt kívánja,

a kiadandó kormány-nyilatkozatban emeljék ki a horvát önkormányzat fenntartását és az összes kötelezettségek szigorú megtartását,

amelyeket Jugoszlávia a háromhatalmi egyezményhez történt csatlakozással magára vállalt.

Macsek dr., a horvát parasztpárt elnöke és legszorosabb munkatársai *vasárnap is a bel- és külpolitikai helyzet vizsgálatával foglalkoztak.*

Andresz dr., Torbar dr. és Sutej dr. horvát minisztereket kedden Zágrábba várják.

Mint mondják,

kedd előtt alig várhatók döntések, hacsak olyan események nem következnek be, amelyek szükségessé teszik az azonnali határozathozatalt.

A horvát közvélemény továbbra is a legteljesebb nyugalomban várja a helyzet alakulását.

Kosutics mérnök, a horvát parasztpárt alelnöke,

vasárnap este Macsek kiküldöttjeként Belgrádba utazott,

hogy valamennyi mértékadó belgrádi tényezővel érintkezésbe lépjen.

Zágrábban a helyzet nyugodt.

II. Péter trónralépése alkalmából csupán a középületeken és néhány szerb házán tűzték ki a zászlókat.

A rendőrség a horvát parasztpárt szervezeteivel együtt portyázik a városban.

A horvát bánság lapja közli II. Péter király kiáltványát,

a hivatalos miniszteri listát azonban, amelyen Macsek dr. horvát vezető, mint első helyettes miniszterelnök szerepel, sem pedig Szimonovics tábornok új miniszterelnök nyilatkozatát nem közli

a horvát hivatalos közlöny. (MTI.)

Kardlappal verték szét a tüntető horvátokat

Grác, március 31. (NTI.)

Eszéken a horvát lakosság rokonszenvtüntetéseket rendezett a tengelyhatalmak mellett. A rendőrség kivont karddal lépett fel a horvátokkal szemben. Több ember súlyosan megsebesült.

Marburgban pénteken centralista érzelmű szerbek németellenes tüntetést rendeztek. A vonakodókat elverték, miközben többen megsebesültek. A tüntetés alatt németellenes röpcédulákat osztogattak.

Március 28-án Ujvidéken rendezett tüntetések során két német megsebesült. Az egyiket orvosi kezelés után otthon ápolják, a másikat kórházba kellett szállítani.

(MTI.)

Belgrád, márc. 31. (Bud. Tud.)

Heeren belgrádi német követ vasárnap hosszas tanácskozást folytatott Nincsics külügyminiszterrel. Ez a tanácskozás mintegy két óra hosszat tartott. Hír szerint német részről nem támasztottak semmiféle újabb követelést Jugoszláviával szemben. A német álláspont az, hogy egyelőre megvárják a kormánynyilatkozat megjelenését. Ez a nyilatkozat tisztázni fogja az új kormány magatartását a külpolitikai eseményekkel szemben és ebből megállapítható lesz a jugoszláv kormány külpolitikai vonalvezetése. A német diplomácia abban az irányban sem tett lépést — bár elvárják, — hogy Jugoszlávia elégtételt szolgáltasson a március 27-iki események miatt.

A jelek szerint a helyzet legkorábban a hét közepére, szerdára fog kialakulni.

A német sajtó a jugoszláviai eseményekről

Berlin, március 31. (NST)

A német lapok, mint az előző napokon, továbbra is részletesen beszámolnak a jugoszláviai eseményekről.

A belgrádi németellenes tüntetések hírét vezetőhelyen közlik.

Nagy figyelmet szentel a német sajtó annak a ténynek, hogy *Washington segítséget ígért Jugoszláviának* és rámutat arra is, hogy az ifú Péter király angol nevelésben részesült.

A német lapok most sem fűznek megjegyzéseket

a Jugoszláviából érkező jelentésekhez.

Több németbarát ujságírót letartóztattak

Szófia, március 31.

Jól értesült Jugoszláv körök szerint Gregoricsot, a Vreme igazgatóját, aki a legutóbbi hetekben felelősségérzetről tanuskodó cikkeiben ismételten Jugoszlávia és a tengelyhatalmak együttműködése érdekében szállt síkra, pénteken este katonák letartóztatták és fogságba hurcolták. Gregoricson kívül több más, németbarátságáról ismert ujságírót is letartóztattak. (MTI.)

Két hadseregtábornok lemondott

Belgrád, márc. 31. (NST)

Belgrádban vasárnap hivatalosan bejelentették, hogy két hadseregtábornok lemondott tisztségéről. A két tábornok Koszics Péter és Sztojánovics Sándor.

Közlik továbbá, hogy két hadosztálytábornokot újra visszahelyeztek a hadsereg kötelékébe, miután ezeket még a mult évben nyugdíjazták. Reaktiválásuk okáról hivatalosan semmit sem közöltek.

Róma, március 31.

Az olasz sajtó továbbra is nagy figyelmet szentel a jugoszláviai eseményeknek, de az erről szóló jelentéseket nem emeli különösképpen ki. Ebben is megnyilvánul az olasz politikai körök

tartózkodó magatartása

a jugoszláviai eseményekkel kapcsolatban. Bizonyos mértékben aláhúzzák azonban azt a tényt, hogy Macsek dr., a horvátság vezére mindeddig nem jelent meg Belgrádban az új királynál. Macsek dr. lapjának, a Hrvatski Dnevniknek cikkét, amelyben rámutat arra, hogy

a horvát lakosság nem vett részt a tüntetésekben és kilengésekben,

a Giornale d'Italia vasárnapi kiadása feltűnő betűkkel ismerteti.

Miközben olasz hivatalos körök

továbbra is várakozó álláspontra helyezkednek

a jugoszláv eseményekkel kapcsolatban, a sajtó nem titkolja rosszalását az ottani tüntetések bizonyos megnyilvánulásaival szemben. Valamennyi lap közli a Stefani-Irodának a belgrádi német és olaszellenes tüntetésekről szóló jelentését.

A Tribuna e belgrádi híreket *„Zavaros tüntetések Belgrádban"* vastagbetűs cím alatt közli.

Bár az olasz sajtó mindezekhez a hírekhez nem fűz egyetlen sor kommentárt sem, a sajtó általános képe és politikai körök hangulata azt a benyomást kelti, hogy

a helyzetben tegnap óta nem következett be a kívánt tisztulás.

Az olasz lapok belgrádi tudósítói szombaton elhagyták a jugoszláv fővárost. Az olasz ujságírók éjjel 11 óra 40 perckor szálltak vonatra s Zágrábon és Laibachon át térnek haza Olaszországba.

Az olasz követ ma hosszú tanácskozást folytatott Nincsics jugoszláv külügyminiszterrel. (MTI)

MEGSZÜLETETT

AZ ÖTÖDIK IKER A „MOGYORÓS"

Amerika buzdította ellenállásra a szerbeket

Newyork, március 31.

A newyorki sajtó, de főleg a New York Times semmi kétséget sem hagy az iránt, hogy Roosevelt elnök a jugoszláviai „új irányzatnak" megad minden erkölcsi támogatást. Washingtoni kormánykörök készségesen elismerik, hogy Amerika beavatkozása Jugoszlávia politikájába bátorította fel a szerbek forradalmi köreit lépésük megtételére.

A New York Herald Tribune közlése szerint az amerikai rádióhírverés lényegesen hozzájárult a jugoszláviai fordulathoz. A Worldwide Broadcasting System, a Carnegie-alapítvány által fenntartott bostoni rövidhullámú állomás, amely szoros együttműködésben áll a Harward-egyetemmel és a kormánnyal, Scenta Petrovics dr. szerb előadó útján naponta felszólítást intézett Jugoszláviához és a Németországgal szemben irányuló ellenállásra buzdítja. Az adásokat a WRUL-adón közvetítik. Az Egyesült Államok belgrádi követe szombaton táviratot intézett kormányához, közölve, hogy „mindenki hallgatja ezeket az adásokat, amelyek gyűlöletre úszítanak Németország ellen." (MTI)

Sumner Welles, amerikai külügyi államtitkár szombaton egymás után fogadta a görög és a jugoszláv követet. A megbeszélések tartalmáról még semmit sem közöltek. Sumner Welles a sajtókonferencián igen tartózkodóan válaszolt a hozzá intézett kérdésekre a washingtoni kormánynak a jugoszláviai eseményekkel kapcsolatos állásfoglalását illetően. Csupán arra szorítkozott, hogy hangsúlyozta Roosevelt elnöknek Péter jugoszláv királyhoz intézett üzenetét. Többet pillanatnyilag nem mondhat, — jelentette ki.

Belgrádba rendelték az ankarai jugoszláv követet

Isztanbul, március 31. (TP)

Ankarai jelentés szerint Szumenkovicset, Jugoszlávia ankarai követét a jugoszláv kormány jelentéstételre Belgrádba rendelte. Szumenkovics a felszólításra nyomban távozott Ankarából.

Ankarából érkező jelentés szerint az angol nagykövet vasárnap hosszasan tárgyalt Szaradzsoglu török külügyminiszterrel.

Amerika lefoglalt huszonhét olasz és két német gőzöst

Washington, március 31. (NST)

Az amerikai parti őrség vasárnap estig

27 olasz és két német gőzöst szállott meg, amelyek a háború kitörésekor amerikai kikötőkben kerestek menedéket.

A tengelyhatalmak hajóinak lefoglalása a washingtoni pénzügyminisztérium utasítására történt a világháború idején életbeléptetett kémkedési törvény alapján.

A lefoglalt hajók legénységét internálták.

A hajók között van az Arauca, az egyik legmodernebb német tehergőzös, amely 4354 tonnás és a Hamburg-Amerika Linie hajóstársaság tulajdona. Ezt a hajót 1939-ben, közvetlenül a háború kitörése előtt állították szolgálatba. Ugyancsak a lefoglalt hajók között szerepel a Conte Biancamano 23.255 tonnás olasz személyszállító gőzös is. A második német hajó, amelyet Amerikában lefoglaltak, eddig még meg nem erősített hírek szerint a 4773 tonnás Pauline Friedrich tartályhajó, amely a bostoni kikötőben horgonyzott.

Diplomáciai körökben

a tengelyhatalmak hajóinak lefoglalásában az összes külföldi hajók lefoglalásának kezdetét látják,

amelyek amerikai kikötőkben horgonyoznak. A lefoglalt kereskedelmi és utasszállító gőzösöket az Anglia megsegítésére irányuló törvény végrehajtása céljából az Angliába irányuló szállításoknál akarják felhasználni.

ÉRTÉKES KÉZIRAT- ÉS KÖNYVGYÜJTEMÉNYT KAPOTT KASSA KÖZKÖNYVTÁRA

A mult század nagy magyar politikusainak, íróinak, költőinek, művészeinek levelei a gyüjteményben

Kassa, március 31.

Kassa város közkönyvtára, amelyet közgyüjteménnyé nyilvánítottak, igen értékes kéziratgyüjteménnyel gyarapodott. A Magyar Nemzeti Múzeumból és a Felsőmagyarországi Rákóczi Múzeumból idekerült a tudományos körökben Puky-féle gyüjtemény néven ismert kézirat- és könyvgyüjtemény, amely egyebek között

a mult század harmincas évétől a századfordulóig élő legkiválóbb magyar politikusoknak, íróinak, költőinek, művészeinek kézirását magában foglalja,

olyanokat is, melyeket eddig nem ismert a szakirodalom.

A kéziratgyüjteményben találjuk

Kossuth Lajos Nápolyból írt levelét,

gróf *Andrássy* Gyulának a Tisza szabályozásával kapcsolatos intézkedéseit, gróf *Széchenyi* Istvánnak *Palóczy* Lászlóhoz intézett sorait, gróf *Zichy* Jenő gróf *Zeppelint* üdvözli, *Hermann* Ottó, a nagynevű természettudós ünneplését hárítja el,

Jókai Mór Vörösmartyval való utolsó találkozását írja le.

Thaly Kálmán, a Rákóczi-kor nagy kutatója, *Kazinczy* Ferenc, a magyar nyelv pallérozója, *Fáy* András, a nagy író és nemzetgazdász szintén képviselve van néhány sorral a gyüjteményben. *Liszt* Ferencnek egy németnyelvű,

Munkácsi Mihálynak egy Párisból írt levelét találjuk a gyüjteményben,

amelynek igen értékes darabjai közé tartozik *Petőfinek feleségéhez intézett levele, Csokonai Vitéz* Mihály, *Garay* János, *Tompa* Mihály egy-egy versének kézirata is. Az Ember tragédiájának hallhatatlan szerzője, *Madách* Imre, továbbá *Berzsenyi* Dániel, *Döbrentey* Gábor, *Reviczky* Gyula, *Szász* Károly, *Gyulai* Pál, azután a kuruckorból *Gyöngyösi* István sorai egy-egy gyöngyszemét adják ennek a gyüjteménynek.

A gyüjtemény második része könyvritkaságokból áll. A szigetvári vértanu, *Zrinyi* Miklós Zrinyiászának egyik első kiadású kötetében áll az a bizakodó kijelentés: *Egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók. Pázmány* Péter munkáinak, azután *Székely* István krónikájának, majd a *Kisfaludyak, Berzsenyi, Csokonay* könyveinek első példányai bizonyítják azt, hogy

gyüjtőjük nagy gonddal, rajongással válogatta össze a magyar irodalom értékeit.

Metszetek, képek egészítik még ki a gyüjteményt, melynek feldolgozását dr. Péterfy József könyvtáros már megkezdte.

Thirring Gusztáv meghalt

Dr. *Thirring* Gusztáv m. kir. kormányfőtanácsos, címzetes rendkívüli egyetemi tanár, a Budapest Székesfővárosi Statisztikai Hivatal nyugalmazott igazgatója 80 éves korában ma reggel meghalt. Az elhúnyt dísze volt a magyar tudományosságnak. A Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává választotta.

A háború után, mint a Nyugatmagyarországi Liga elnöke, a soproni népszavazás körül fejtett ki értékes tevékenységet.

Temetése előreláthatólag csütörtökön lesz szülővárosában, Sopronban, amelynek díszpolgára is volt.

Ujabb különvonatok a Mezőgazdasági Kiállításra

A Mezőgazdasági Kiállítás alkalmából a jelenleg közlekedő személyvonatokon kívül az alábbi különvonatok fognak közlekedni:

1. *Besztercéről* (Dés—Zsibó—Nagykároly—Debrecen—Szolnok—Ujszászon át) személyvonat indul április 3-án délután 17.45 órakor, Bpest—Keleti pályaudvarra érkezik másnap 14 órakor.

2. *Kolozsvárról* indul április 1-én és 3-án 5.40 órakor, Budapest—Keleti pályaudvarra érkezik 23.35 órakor.

3. *Ungvárról* személyvonat indul április 1-én és 3-án 16.44 órakor, Budapest Keleti-pályaudvarra érkezik másnap 5.40 órakor.

4. *Békéscsabáról* személyvonat indul április 1-én és 3-án 21.46 órakor, Budapest Keleti-pályaudvarra érkezik másnap 5.28 órakor.

5. *Gyékényesről* személyvonat április 1-én és 3-án 22.32 órakor, illetőleg Pécsről 0.07 órakor, Budapest Keleti-pályaudvarra érkezik reggel 8 órakor.

6. *Hegyeshalomról* április 1-én és 3-án személyvonat 2.31 órakor, Budapest Keleti-pályaudvarra érkezik 7.38 órakor.

7. *Szegedről* április 3-án személyvonat 23.20-kor, Budapest—Nyugati-pályaudvarra érkezik másnap 6.22 órakor.

8. *Szencről* április 2-án személyvonat 5.40-kor, Nyugatira érkezik 11 órakor. Párkánynánán és Érsekujvárott felöleli a lévai csatlakozásokat.

9. *Nagykanizsáról* április 2-án személyvonat 23.40-kor, Budapest—Déli-pályaudvarra érkezik másnap 6.55-kor.

A további napokon közlekedő különvonatokat a MÁV később közli. Az említett vonatok a személyvonatok rendes állomáshelyein megállnak. Az ötvenszázalékos utazási kedvezmény a kiállítási igazolványokkal a különvonatokra is érvényes.

— Négyfilléres tejdrágításért négyszáz pengő pénzbüntetést kapott. A pestvidéki törvényszék *Boglutz* László-tanácsa ma tárgyalta *Molnár* István, 62 éves veresegyházai gazda bünügyét, akit az árkormánybiztosság árdrágító visszaélés miatt jelentett fel. Molnárnak nagyobb tejgazdasága van Veresegyházán s naponta körülbelül 80 liter tejet szállított az ottani strandfürdőre és *a nyaralók közt 26 fillér helyett 30 fillérért árusította a tej literjét.* A törvényszék *Molnár* Istvánt a négyfilléres árdrágítás miatt negyven napi fogházra átváltoztatható négyszáz pengő pénzbüntetésre ítélte. Az ítélet jogerős. Ugyancsak tejdrágítás miatt vonta felelősségre a bíróság *Kresz* Józsefné született *Felföldi* Mária, 60 éves gyömrői füszerkereskedőt, aki a tej literjét *24 fillér helyett 28 fillérért bocsájtotta áruba. Kresz* Józsefnét beismerő vallomása után a törvényszék tíznapi fogházra átváltoztatható 50 pengő pénzbüntetésre ítélte. Ez az ítélet is jogerős.

— Kétévi börtönbüntetésre ítéltek egy angyalgyárost. A nagykanizsai hatóságok — mint az *Esti Ujság* pár héttel ezelőtt jelentette, — letartóztatták *Jászfalvi* Kálmánné nagykanizsai születésű szülésznőt, aki egész Zala megyében már hosszabb idő óta tiltott műtétekkel foglalkozott. A nagykanizsai törvényszék a most megtartott főtárgyaláson a bizonyítási eljárás lefolytatása után *Jászfalvi* Kálmánnét kétévi börtönbüntetésre és ötévi hivatalvesztésre ítélte.

IGMÁNDI KESERŰVIZBŐL ELÉG 3 UJJNYI

Munkácsy Mihály

cód
2

Farkas, Zoltán:

Munkácsy à Paris.
Nouvelle Revue de Hongrie

1941. jan.

Munkácsy Mihály

lrd

Nagyjnagy

27 – 35. l.

képekkel.

Tengeri fürdés; Vaszary János, Birskörték (Szépművészeti Múzeum tul.) és Álom. Ezekhez a művekhez még Egry Józsefnek egy képe fog járulni, amelyet a művésznek Berlinben Gurlittnál márciusban rendezett kiállításán szándékoznak kiválasztani. A képek száma arányban van a többi országok anyagával, amelyek közül pl. Ausztria festészete 10 képpel lesz képviselve. A kiállítással kapcsolatos tennivalók végrehajtására Hans Posse Budapesten Petrovics Eleket, a Szépművészeti Múzeum főigazgatóját kérte fel, aki az anyagot már útnak indította.

MAGYAR MŰVÉSZEK PITTSBURGHBAN. *Lerolle*, Guillaume, a pittsburghi Carnegie Institute képviselője, fölkereste a magyar művészeket, hogy az idei pittsburghi kiállításra kiválassza a meghívandó magyar művészek alkotásait. Lerolle napokon keresztül tanulmányozta művészetünket, mely idő alatt múzeumainkat, kiállításainkat és művészeink műtermeit sorba járta. A pittsburghi Carnegie Institute 1896 óta rendez évről-évre kiállításokat, melyek Amerikában elösmerten a legmagasabb színvonalat jelentik. A pittsburghi kiállításon a Carnegie Institute múzeuma számára vásárolnak és azonkívül három díjat osztanak ki, a meghívott kiváló művészek ítélete alapján. Tavaly az első díjat *Le Sidaner* francia, a másodikat *Oppi* olasz, a harmadikat *Kroll* amerikai festő nyerte. Dícsérő elismerésben részesültek Legrand, Emshie, Bishop és Hawthorne különböző nemzetiségű művészek. Azonkívül 35 festményt vásároltak. A pittsburghi kiállítás után az egész anyag kiállításra kerül más amerikai városokban is, az idén Cleveland és Chicagóban. Lerolle kijelentette, hogy a magyar művészet színvonala nagyon kellemesen lepte meg. Már a Szinyei-Társaság Ernst-múzeumi kiállítása után elhatározta, hogy a tervezett 5 festmény helyett legalább 10 festményt fog a Párisban működő bizottságnak javaslatba hozni. A Szinyei-Társaság, a többi művészegyesület bevonása mellett, lakomát rendezett Lerolle tiszteletére a Royal-szálló fehér termében, melyen a művészek nevében *Glatz* Oszkár, az Ernst-Múzeum nevében *Lázár* Béla üdvözölték *Lerolle*-t, ki válaszában ismertette Carnegie nagyszabású alapítását és a magyar művészetről meleg hangon emlékezett meg.

Lerolle elutazása után jelentést tett a Carnegie Institute igazgatóságának, majd elküldte a meghívókat. A következő tíz magyar művész tíz képét hívták meg a pittsburghi kiállításra: *Csók* István Virágcsendéletét, *Vaszary* János Kék fejkötős asszonyát, *Rudnay* Gyula Csipkekendős asszonyát, *Iványi-Grünwald* Béla Magyar tájképét, *Szőnyi* István Dunai táját, *Koszta* József Virágcsendéletét, *Perlmutter* Izsák Magyar interieurjét, *Magyar-Mannheimer* Gusztáv Olasz táját, *Katona* Nándor Téli táját és *Dudits* Andor A kormányzó eskűje vázlatát. A meghívottak között nyolc a Szinyei-Társaság, kettő a Benczúr-Társaság tagja.

A PÁRISI INDÉPENDANTS JUBILEUMA. Harminc esztendei fennállását ünnepli most a párisi jurymentes kiállítás intézménye. Harminc esztendő már elegendő, hogy ennek az intézménynek jelentőségéről ítéletet alkothasson magának a közvélemény. Az ítélet azonban még mindig ingadozó. Ha azt nézzük, kik azok a művészek, kiket az Indépendants-kiállítás revelált, akik ez intézmény nélkül nem érvényesültek volna, akikre büszkén hivatkoznak: azt látjuk, hogy vannak köztük valóban jelentős művészek; egész sor, csakhogy azért kérdéses, hogy a Salonok, főleg a Salon d'Automne révén nem érvényesültek volna-e éppolyan biztosan. A jubiláris kiállítás Toulouse-Lautrec, Cézanne, Van Gogh, Gauguin nevére hivatkozik elsősorban. De Toulouse-Lautrec-et a Puvis de Chavannes elnöklete alatt megalakult Salon már elösmerte, mielőtt az Indépendants megalakult s Cézanne-t sem ők fedezték fel, sem Van Gogh-ot, sem Gauguin-t. Az ő soraikból mások tűntek ki: Matisse és Modigliano, Derain és D'Espagnat, nem pedig Maurice Denis, Bonnard, Vuillard, X. R. Roussel, Laprade, akik ugyan náluk is kiállítottak, míg a finánc Rousseau teljesen az ő fölfedezésük, de főleg Picasso és a kubisták jutottak az ő révükön szóhoz. A jubiláris kiállítás igen gazdag és igen érdekes. Ott látható Seurat Cirkusza, Odilon Redon szép kollekciója, Willette hagyatékából egy sorozat s az ősök, Cézanne, Gauguin, Van Gogh s Toulouse-Lautrec szép Moulin rouge-ával. Kiemelkedik Dorignac, Milcendau, Lancon, Perke s az úgynevezett „vadak" végeláthatatlan sora. Mindent összevéve el kell ösmerni, hogy jurymentes kiállításokra egy olyan művészi központban, aminő Páris, föltétlenül szükség van. *L. B.*

MŰVÉSZETI IRODALOM

KARL VON LYKA: MICHAEL VON MUNKÁCSY. *1926. Eligius-Verlag, Wien—Budapest.* (28 l., 17 képpel.)

Ottlik György szép és hasznos vállalkozásba kezdett: Das moderne Ungarn gyüjtőcím alatt kiadja német nyelven azoknak az államférfiaknak, költőknek, képzőművészeknek, zenészeknek és tudósoknak életrajzát, akik a modern Magyarországot megteremtették. A képzőművészek sorozatának első köteteként

Magyar Művészet
1926. 2. 4.

most jelent meg Munkácsy életrajza. Szerzője Lyka Károly s mindjárt hozzátehetjük, hogy sem a művészt, sem a szerzőt nem lehetett volna jobban megválasztani. Munkácsy tehetségének fénye egykor legmesszebb világított el mindazon fények közül, amelyek magyar földön gyúltak ki s hogy később megpróbálták lejáratni őt, ez csak egy okkal több, hogy nagyságát hirdessük és bizonyítsuk. Nemcsak neki, hanem magunknak is tartozunk vele, hogy visszaverjük azt a hajszát, amelyet a külföldi kritika, elsősorban egyes német művészettörténeti írók szerveztek ellene, akik belekapaszkodva rokkantsága idejében festett képeinek gyöngéibe, egészen el akarták sikkasztani a genie merészségével és biztosságával alkotó, a régebbi és igazi Munkácsyt. S kire számíthatunk ebben az igazságos védelmi harcban jobban, mint Lyka Károlyra, az ő világos ítéletére, bátor és tiszta tollára? A vállalat szerkesztőjének azzal a szerencsés gondolattal, hogy az első művészmonografia megírását Lyka Károlyra bízta, a magyar festészet legnagyobb értékének bemutatása mellett csöndben és mellesleg sikerült azt az írót is bemutatnia, akinek kitünő felvilágosító munkája révén döntő része volt a modern Magyarország művészeti közvéleményének kialakításában s aki ezért maga is joggal foglalhat helyet a modern Magyarország repraesentativ alakjainak sorában. Lyka dolgozata egyébként abból az alapgondolatból indul ki, hogy Munkácsy művészete kiválóan személyes jellegű, jelentőségét nem fejlődéstörténeti szerepe, hanem egyéni nagy súlya adja meg s ennek az alapgondolatnak fonalán magyarázza aztán Munkácsy életének és munkásságának párhuzamba állított fázisait. A könyvecskét tartalmán és vonzó előadásán kívül gondos, csinos kiállítása és sikerült illusztrációi is igen alkalmassá teszik arra, hogy megnyerje az idegen olvasó rokonszenvét s mi őszintén kívánunk a szerencsés kezdethez sikert és hasonlóképpen szerencsés folytatást. *P. E.*

MAGYAR IPARMŰVÉSZET. (Szerkeszti Györgyi Kálmán. XXVIII. évfolyam). Térfogatára bizony jóval csekélyebb az Iparművészeti Társulat elmúlt évfolyamának négy füzetből álló kötete, mint a háború előtt való években volt szokásos. De mégis a Társulat újraéledő erőinek vérkeringése érzik rajta. Mintha a negyvenéves jubileum egyfelől s az ezzel kapcsolatosan újra megnyílt bútorkiállítási helyiségek másfelől a friss életkedvet sugallnák iparművészetünk vezetőinek. Az előbbiről bő kivonatban a társulat igazgatójának ünnepi jelentése, az utóbbiról *Ybl* Ervin tüzetes beszámolója referált az eseményhez illő ünnepélyességgel. De voltak más mozzanatok is, melyek megmozgatták a magyar iparművészek már-már ellanyhult érdeklődését. Körülöttünk mindenfelé kiállítások és vásárok serény munkája hangzik. A párisi iparművészeti kiállítás kétségkívül a legmesszebb hangzó ezek közül. És erről nemcsak *Györgyi* Kálmán írt kimerítő, gazdag illusztráció-anyaggal teletűzdelt ismertetést, hanem *Bor* Pál, a Párisban élő fiatal szobrászművész két ízben is foglalkozott vele főleg architektónikus szempontból. Második tanulmányában főleg mint a francia építés új formanyelvi törekvéseinek kísérleti helyét mutatja be. De a monzai kiállításnak is figyelmet szentelt Györgyi Kálmán fáradhatatlan vándorlásai közben s a nemrég lezajlott bécsi vásárral kapcsolatban is találunk reflexiókat *Nádai* Pál tollából. Hogy a belső, lassan meginduló építőmunka minden mozzanata is megértésre talál iparművészetünk folyóiratában, arról különösen két tanulmány tanuskodik: *Györgyi* Dénesé, a debreceni Tudományegyetem új, nagyszabású építkezéseiről, ami egyúttal elismerése a Gregussdíjat nyert Korb Flóris tervező-építész érdemeinek, a másik tanulmányban pedig *Ybl* Ervin széles alapon fejtegeti a premontreiek gödöllői főgimnáziumának Kertész—Sváb-tervezte épületeit, belső architektúráját és a velük szorosan összefüggő Nagy Sándor-tervezte freskókat, valamint Glatz Oszkár képmásait, Simay, Szentgyörgyi, Stróbl Zsigmond és Sidló szobrait. Hogy a helyes egyensúly a díszítő művészetek és az építészet között újra helyreálljon, arra *Elek* Artúr tesz egészséges javaslatokat az elmúlt évfolyam legelső tanulmányában „A művészetek apja" címűben. Elek itt arra utal, hogy építészeinknek a falfestmények iránt érzett ellenszenve azon a helytelen ténymegállapításon nyugszik, hogy a mi szeszélyes időjárásunk megrongálja az épületek freskó-, sőt sgrafitto-díszeit is. Ő maga azt vitatja, hogy ez csak a kíméletlen nyugati és északi szeleknek kitett homlokzatokat viseli meg. Bizonyos, hogy festőink, szobrászaink, de legfőként iparművészeink munkaalkalmának és újabb, lendületesebb akarásának csak építőművészetünk energia-fokozása adhatja meg a lökéseket. Addig azonban e folyóirat és szerkesztője Györgyi Kálmán hűségesen végzi a társadalmi propaganda, az ízlésnevelés és az iparosképzés fontos feladatait.

Felelős szerkesztő: Dr. Majovszky Pál.

Főmunkatárs: Dr. Lázár Béla.

Kiadó: Ormos György.

Szerkesztőség: VII., Erzsébet-körút 7. II.

Magyar Művészet. 1926. 2. szám.

Az Athenaeum r.-t. mély- és könyvnyomása.

FRANKLIN-TÁRSULAT

VERSES MŰVEK.

Angol, francia és olasz költőkből —.80 —.30
Arany János: Katalin, Keveháza —.80 —.40
— Toldi szerelme. (Szemelvényes.) 1.60 —.80
— Válogatott kisebb költeményei —.80 —.40
— Válogatott balladái —.80 —.40
— Hátrahagyott versei. (Őszikék stb.) 404 old. 5.— 1.20
Amadé László versei. 575 old. 4.— —.80
Arany László: Délibábok hőse és más költemények. A magyar elbeszélő költészet egyedülálló remeke. 338 old. 6.— 1.—
Bárd Miklós költeményei. A kiváló katonaköltő legszebb versei. 450 old. 5.— 1.50
Firduszi: Sahnáméból. Szohrab. 1.20 —.40
Heine dalaiból —.80 —.30
Hugo Viktor: A kard —.80 —.30
Kraljevics: Délszláv népballadák 235 oldal 1.60 —.40
Longfellow: Az arany legenda 1.20 —.40
Musset: Az éjszakák 1.— —.30
Olasz költőkből. Dantetól Carducciig. (Radó A.) 1.20 —.40
Ossian énekei. 350 old. 2.40 —.60
Petrarca szerelmi szonettjei. (Radó A.) 298 old. 2.40 —.80
Radó Antal: Költők albuma. Az újkori magyar költészet nagyszerű antológiája, a legkiválóbb magyar festők képeivel. (Albumalak, 220 old.) 8.— 2.60
Szerb költőkből 2.— —.60
Tennyson: Királyidillek. (Szász K.) 1.20 —.40
Tompa összes költeményei. Illusztrált albumalakú díszkiadás. 800 old. 4.80
— Ugyanaz, kötve 32.— 8.—
Váradi Antal: Legendák könyve —.40 —.20
Vörösmarty: Lírai és vegyes költeményei. 399 old. 1.60 —.50

REGÉNYEK, ELBESZÉLÉSEK, SZINMŰVEK

Ambrus Z.: Berzsenyi báró és családja 1.60 —.40
Auernheimer: Az amerikai nő —.60 —.20
Berkes: Odakünn süt a nap 1.— —.30
Bonsels: Eros és az evangéliumok 3.— 1.—
— Tündérvilág 4.50 1.20
Couperus: Psyche 3.— 1.—
Csehov: A semmirekellő 3.— 1.20
Daudet: Levelek egy elhagyott malomból 1.20 —.30
Fielding: Jones Tamás, a talált gyerek. Az angol regényírás egyik legnagyszerűbb alkotása. 3 kötet, 1550 old. 20.— 4.80
France, Anatol: Elbeszélések —.60 —.20
Hall Caine: Az utolsó gyónás 1.20 —.30
Hémon: Mária Chapdelaina 3.— 1.20
Jósika Miklós: Szegény ember dolga. 681 old 4.80 1.20
— A szív titkai. 400 old. 3.20 —.80
— A tudós leánya. 582 old. 4.80— 1.20
Kielland: Elbeszélések —.60 —.20
Kóbor Tamár: A művész —.60 —.20
Kozma: Hetedhét ország 7.— 3.—
Maupassant: Az ékszerek —.40 —.20
— Gyöngy kisasszony —.40 —.20
Patapenko: Egy vén diák elbeszélései —.60 —.20
Sipulusz: Humoreszkek 1.— —.30
Szini Gyula: Elbeszélések —.60 —.20
Tóth Béla: Gül baba. Novellák, utirajzok, elmélkedések, a kiváló író legszebb művei. Mühlbeck Károly rajzaival és színes műmellékleteivel. Albumalakú díszkiadás. 220 old. 22.— 4.80
Twain: Az ellopott fehér elefánt —.60 —.20
Vadnai Károly: Elbeszélések. 374 old. 4.60 1.20
Zweig: Huszonnégy óra egy asszony életéből —.80 —.30

BÖLCSELET, VALLÁS, PEDAGÓGIA

Bárány Gerő: Ethikai előadások 1.60 —.60
Brisits: Assisi Szent Ferenc élete —.80 —.30
Claparède: Gyermekpszichológia 4.— —.80
Condillac: Értekezés az érzetekről 7.— 2.40
Dewey: Az iskola és a társadalom 1.— —.30
Diderot válogatott művei I. (Filozófiai Irók Tára) 4.— 1.60
— II. (Filozófiai Irók Tára) 9.60 3.20
Döri: A pedagógiai lélektan 1.— —.30
Dreisziger: A népiskolai történettanítás 3.— —.80
Feuchtersleben: Adalék a lélek élet-rendjéhez 1.20 —.30
Gellius: Attikai éjszakák I—II. 716 old. 7.— 2.40
Giordano Bruno párbeszédei (Filozófiai Irók Tára) 8.— 3.80
Krausz: Didaktikai elmélet 2.— —.60
Nádai: Könyv a gyermekről, kve 4.50 1.50
Pascal: Gondolatok. (Filozófiai Irók Tára) 4.— 2.—
Peres Sándor: Magyar kisdedóvó 3.— —.80
— Neveléstan 3.— —.80
Pethes Sándor: Gyermekpszichológia 3.— —.80
Platon: Georgias. (Filozófiai Irók Tára) 4.80 2.40
Seneca: Erkölcsi levelei I—II A latin irodalom egyik legjelentősebb műve. Teljes kiadás, 2 kötet, 640 old. 9.— 3.60
Spinoza: Ethikája. (Filozófiai Irók Tára) 7.50 3.80
Székely: Morálpedagógiai kérdések 2.— —.60
Weszely Ödön: a magyar nyelvi oktatás vezérkönyve 1.20 —.40

IRODALOMTÖRTÉNET, ESZTÉTIKA

Aristoteles poetikája 1.20 —.30
Egyetemes irodalomtörténet. Kelták és germánok. A skandináv, német és angol irodalom története a mondák korá-

tól napjainkig. 680 old., 35 műmelléklet és 148 szövegképpel 20.— 6.80
— Ural-altájiak és szlávok. Magába foglalja a finn, a török, olasz, cseh és a balkáni államok irodalmát. 746 oldal, 26 műmelléklettel és 126 szövegképpel 20.— 6.80
Fenini: Az olasz irodalom története 1.60 —.60
Gyöngyösi: Arany János élete 3.— —.50
Gyulai Pál: Dramaturgiai dolgozatok. I—II. 1160 old 16.— 4.80
— Emlékbeszédek. 895 old. 10.— 3.60
— Kritikai dolgozatok. 404 old. 10.— 6.—
Haraszti Gyula: Molière élete és művei I—II. 2 kötet, 814 old. 12.— 4.80
— A francia lyrai költészet 4.— 1.20
Imre Sándor: Irodalmi tanulmányok. I—II. A magyar Petőfikutatás alapvető tanulmányai. 760 old. 10.40 4.80
— A népköltészetről 2.— —.80
Iványi: Comenius Amos János élete 4.— —.80
Katona Lajos: Irodalmi tanulmányok. I—II. 822 oldal 13.80 4.80
Kemény Zsigmond: Történelmi és irodalmi tanulmányok I—III. 913 oldal 14.— 6.—
— A forradalom után. 398 old. 6.— 2.—
Occioni: A latin irodalom története 3.20 —.80
Pintér Jenő: Irodalomtörténeti olvasókönyv 3.60 —.80
Quintilianus szónoklattana I—II. 8.— 2.80
Salamon Ferenc: Dramaturgiai dolgozatok I—II. 963 old. 16.— 5.60
Taine: La Fontaine 4.— 1.60
Vadnai Károly: Irodalmi emlékek 598 oldal 7.— 2.40
Yolland: Dickens élete és művei 1.60 —.30

MŰVÉSZET

Ábrányi K.: Életemből és emlékeimből. 368 old. 4.— —.60
Keleti Gusztáv: Művészeti dolgozatok. 652 old. 9.20 3.60
Mahler: Beöthy egyiptológiai gyűjteménye. Bevezetés az egyiptomi művészet történetébe. Számos képpel 11.50 3.20
Molnár Antal: A zenetörténet szelleme —.80 —.30
— Bach és Händel .40 .20
Prém: Munkácsy Mihály —.40 —.20
Steinhofer: A könyv története 2.50 —.80
Taine: A németalföldi művészet bölcsesége. 1.20 —.40
Váradi Antal: Régi magyar színészvilág. 484 old. 9.20 3.60
Verő György: A Népszínház. 12.— 3.60
— Blaha Lujza 12.— 5.—

TÖRTÉNELEM, POLITIKA

Ammianus Marcellinus Tört. könyvei. I—II. 764 old. 10.— 3.60
Beksics: Mátyás király birodalma 4.— 1.—
Brandes: Lord Beaconsfield 5.— 1.20
Fraknói: A szekszárdi apáság 1.80 —.80
Hegyesi: Az 1848—49-i III. zászlóalj története 4.20 1.—
Herodot: Történeti könyve I—III 8.— 3.60
Kecskeméthy Aurél naplója. 326 old. 3.— —.80
Lavisse: Európa politikai története 1.20 —.40
Macaulay: Nagy Frigyes —.80 —.30
Mika: Történelmi olv.-könyv. Magyarország 1526-ig 2.80 —.80
— Az ókor történelme 1.80 —.60
— Az újkor történelme 1648-tól 1.70 —.60
— Magyarország alkotmányjogi története 2.40 —.80
Paterculus: Róma története. 2.— —.60
Piscsevics orosz tábornok kalandjai 2.50 —.60
Régi utazások Magyarországon. 560 oldal 2.40 —.60
Szabó Dezső: Küzdelmeink a nemzeti királyságért 8.— 2.—
Thaly Kálmán: Ocskay László. Két albumalakú kötet, 800 old., műmellékletekkel, facsimilékkel 40.— 15.—
Vay Miklós báró életéből 8.— 1.20

NYELVÉSZET

Kugel: Módszeres angol nyelvtan 2.40 1.20
Angol könyvtár I—V-ig. egy kötetben 3.— 1.—
Mébold—Ujvári: Rendszeres francia nyelvtan 4.60 2.—
Francia könyvtár: Jegyzetekkel, magyarázatokkal, magántanulásra a legalkalmasabb kézikönyvek. Számonként —.80 —.30
1. Racine. Britannicus. — 2. Voltaire. Siècle de Louis XIV. I. — 3. Me de Sévigné. Lettres choisies. — 4. Töpffer. Nouvelles genevoises. — 6. La Chanson de Roland. — 7. Barante. Jeanne D'Arc. — 8. Coppée. Le Passant. — 9. Chateaubriand. Atala. — 11. Racine. Athalie. — 13. Voltaire. Zaire. — 16. Corneille. Horace. — 17. Souvestre. Contes. — 21. Analyses des chefs d'oeuvre dramat. — 22. Viktor Hugo. Poésies I. — 23. Theuriet. Contes. — 24. Voltaire. Siècle de Louis XIV II. 25. Bouilly: L'Abbé de l'Epée. — 28. Renan: Berthelot. — 29. Poésies Hongroises. — 30. Victor Hugo: Poésies II.
Anthologia Latina. (Csengery) 2.60 —.80
Bartal: A magyarországi latinság szótára. 90.— 50.—
Hittrich: Palestra latina 1.— —.20
Solty: Latin mondattan 1.40 —.30
Szőke—Schmidt: Magyar-latin szótár 3.40 —.80
Ahn—Toepler: Prakt. Lehrgang der ung. Sprache 2.20 —.60
Toepler: Grammatik der ung. Sprache 1.80 —.60
Balassa: Magyar-német szótár 5.50 1.50

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály,

A debreceni Ormós dalárünnepély 1868-ban, festi rajza repr.

Sürbeveto 218. l
— 219. l.

Cassib, mondják, nőül vette Zobéidát, kinek az öreg atyja majd meghalt örömében, amint kedves leányát megpillantotta. És a két testvér nem szakadt el többé egymástól.

utetet, különösen pe-
g a palackot figyelte,
ely gázfélével kezdett
egtelni, majd intett a
olgáknak, kik erre
lhagytak a művelettel
ott hagyták a kiszo-
ott költőt lihegve, fél-
ltan. Togrul pedig
itta a palack tartal-
át s arra elkezdett
piesen verseket sza-
lni.

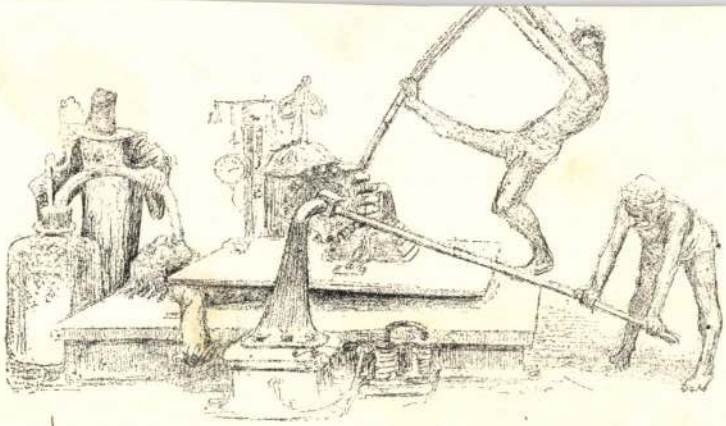

És Cassib nagy
gdöbbenéssel és ré-
ülettel a bátyja egyik
lteményének első versszakait ismerte fel, azokat, melyeket olyan nagy szeretettel
iszolgatott s melyekre olyan büszke volt.

Semmi kétség, a tó tündére nem csalta meg : Mohamednek okvetlenül itt kell lenni.
e hol találjon rá?

— Vigyétek a falrekeszbe, — mondta Togrul a szolgáknak, a boldogtalan költő

Munkácsy Mihály

l.

Sövöveto 288. l.
290. l.
291. l.
292. l.
293. l.

porcellánból

18 pipa. XVIII – XIX. század

Munkácsy Mihály

Móricz Zsigmond: Munkácsy Mihály

8°, 12 L, 48 L, Budapest,

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály: Emlékezés Id. Lechner Sándor!

8°, O K, 99 L, Budapest, 1921

Munkácsy Mihály

Munkácsy, Michael: Erinnerungen. Die Kindheit (F. W. Ilgen)

8°, 1 k, 161 L, Berlin, 1897.

lendületű művészetére rakodik reá a nemzetközi gondolkozású, nemzetközi igazodású művészet erőszakos, türelmetlen eszközökkel táplált kultúrája. Ez a Munkácsy életműve és a jelenünk között lerakódott szigetelőréteg, mint prizmába került idegen test, torzítja el, akár jobbra, akár balra úgy az ő, mint a belőle folyó nemzeti művészetünk jelenségeinek értékelését. A lelki háttérnek ehhez a zavarosságához, művészeti öntudatunknak és önismeretünknek ehhez a teljes széthasadásához járul hozzá még fejlődésünk összefüggéseinek, az adati ismereteinknek hiányossága is, amely ma még korántsem érte utól, művészettörténeti kultúránk ifjúsága miatt nem is érhette utól, művészetünknek rohanó lendületét. A részletkutatások alig hogy elkezdődtek. A fejlődés szálainak kibogozása most folyik. Ez az oka annak, hogy művészetünk legjobbjainak Munkácsy Mihály, Paál László, Székely Bertalan, Madarász Viktor, Mednyánszky László, Gyárfás Jenő, Tornyai János stb. életének alapos, összefoglaló és a mi különleges viszonyainkból folyó megírása mind a mai napig nem történhetett meg. Viszont a közönség érdeklődésének kielégítésére és nem utolsó sorban a ma olyannyira zavaros művészeti kérdések tisztázása céljából több összefoglaló mű jelent meg. Ezek azonban épp a fent elmondottak alapján az általánosítás terén mozognak és különleges viszonyainkat nem ismerve, vagy azt figyelembe nem véve ítélnek. Az egyik végleten művészetünket más népek, más kultúrák szomorúan elmaradott függvényeként kezelik, a másikon viszont bajuszos, vitézkötéses ethnikummá laposítják el azt.

Csánky Dénes, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója, minden bizonnyal az olyannyira szembeszökő részletkutatások hiányának pótlására indította el a Magyar Művészeti Írások című kiadványsorozatot. Célja a magyar művészet nagyjainak megismertetése, komoly forráskutatások megindítása és feltárása. A sorozatnak Pigler Andor által Bogdány Jakabról írt kiváló, tényleg hézagpótló műve teljes mértékben igazolta is ezt a feltevésünket és annál nagyobb érdeklődéssel fogtunk hozzá Farkas Zoltán, Munkácsy Mihályról írt tanulmányához. Annál is inkább kivételes volt érdeklődésünk, mivel az előzetes hírek szerint Farkas Zoltán műve megírásához átnézte, rendezte és feldolgozta Munkácsynak a Szépművészeti Múzeumban őrzött levéltárát. Teljesen új, eddig ismeretlen adatokat vártunk, olyan új külső és lelki szempontok feltárását, amelyek alkalmasak lesznek arra, hogy az oly sokat vitatott Munkácsy-kérdést végre megnyugtató megoldáshoz segítsék. A tanulmány figyelmes átolvasása után azonban sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a mű ebbeli várakozásunkat nem elégíti ki. Higgadt, rutinos tollal megírt munka, amely a kritika eszközeivel sorraveszi a Munkácsy körül felmerülő kérdések mindegyikét és amelyben elődeihez hasonlóan letárgyalja Munkácsy fejlődésének útját, lendületesen elemezi legkiválóbb alkotásait, azoknak egymáshoz és egymásból folyó viszonylatait. Plasztikusan rajzolja elénk Munkácsyt az embert, igyekszik meghatározni helyét az európai és a külön magyar művészet területén, végül tisztázni igyekszik az oly sokat vitatott korszerűség kérdését is. Mindezek alapján műve élvezhető és tanulságos olvasmány az érdeklődő nagyközönség számára. Azonban sem olyan új adatokat, sem pedig a beállításnak olyan új szempontjait nem leljük fel művében, amely annak megjelenését, a komoly ismeretterjesztésen kívül, indokolttá tenné. Legkomolyabb érdeme higgadtsága, amely teljesen híján van annak a végletességnek, annak a szinte teljes elítélésnek, amely Fülep Lajosnak a Nyugat hasábjain és később könyvalakban is Magyar művészet címen megjelent művében tör pálcát Munkácsy művészete felett. Genthon Istvánnak „Az új magyar festőművészet története" c. összefoglaló művébe illeszkedő kiváló Munkácsy-tanulmánya — mint ahogy egész könyve is — még bizonyos fokig a Fülep-féle egyetemes szemlélet alapján áll és ennek következtében élesebben domborítja ki művészetünk aránytalanságait, korszerűtlenségét és így alkalmas a magyar művészet értékeinek elrajzolt beállítására. Farkas Zoltán tanulmányában igyekszik ezt elkerülni, végig tárgyilagos és tekintettel van a magyar művészet XIX. századi különleges helyzetére. Ez a tárgyilagossága azonban nem mutat fel a szerző részéről olyan mély meggyőződést, amely hozzásegítené a tényleges összefüggések kibogozásához: Munkácsy művészetének az eredet, a magyar faj különleges tulajdonságai és az egyetemes művészet kereszteződéséből létrejött értékeinek feltárásához. *(pp—ő)*

KÖNYVSZEMLE

MAGYAR MŰVÉSZETI IRÁSOK

Szerkeszti: *Csánky Dénes*

Farkas Zoltán: Munkácsy Mihály. A Munkácsy Mihály élete művét tárgyaló elég gazdag irodalomban, mind a mai napig nélkülöztünk egy olyan összefoglaló művet, amely a legapróbb részletekre és a különböző szempontokra kiterjedő alapossággal tárgyalná és zárná le — legalább is egy időre — újabbkori művészetünknek ezt a sokat vitatott, mellette és ellene oly sok érvet felvonultató fejezetét. Ha végig lapozzuk ezt az irodalmat, a legnagyobb elismerés, a szinte túlzó értékelés hullámhegyéről minden átmenet nélkül jutunk el a tagadás, a vállonveregető lekicsinylés szinte minden érdemet megtagadó hullámvölgyébe. Azt mondhatnók, a véletlenektől függ, hogy a Munkácsy művészete után érdeklődő, tanulni, művelődni vágyó közönség korának legnagyobb, legünnepeltebb festőjét, vagy pedig a minden haladással ellenszegülő, maradi „panorámafestőt" kapja-e a kezébe kerülő cikk, tanulmány vagy könyv hasábjairól. Művészeti irodalmunk kiforratlanságának egyik legjellemzőbb velejárója egyrészt az önmagát tömjénező túlbecsülés, másrészt pedig a minden értékünket megtagadó kamaszos fölényesség. Érthető ez ott, ahol az anekdotázó Malonyayt, Szana Tamást, az egyetemes és a nemzeti korrelációjáról fölényesen értekező és ezen az alapon nemzeti értékeinket lesajnáló Fülep Lajostól alig egy-két évtized választja el és főleg érthető, ha tekintetbe vesszük, hogy ez a pár évtized a művészet féktelen forradalmainak sodrásával rombolt el nemzeti érzést, nemzeti művészetet és emelt helyébe olyan ideákat és olyan művészetet, amely a legjobb hiszeműt és a legbeavatottabbat is megzavarta és amely az értékelés terén főleg nálunk a legnagyobb összevisszaságot és a kiegyenlíthetetlen ellentétek útját egyengette. A magyar művészet XIX. századi újjászületésének éppen legragyogóbb fejezetére — első európai kivirágzására — Munkácsy Mihály ízig-vérig magyar lelkű,

Szépművészet 1942. 92, 93. e.

Munkácsy Mihály

mehreren seiner Zeitgenossen nach Nagybánya ging. Innerhalb dieser Künstlergemeinschaft, der sog. Schule von Nagybánya war er der fortschrittlichste Vertreter des Impressionismus. Für die Entwicklung seiner Malerei war neben der ungarischen Landschaft, die auch den Stil der Malerei seiner Zeitgenossen wesentlich bestimmte, auch die ungarische Volkstracht, besonders die von Transdanubien von entscheidendem Einfluss. Auf seinen Bildern sind zwar die Eigenheiten der Tracht des ungarischen Volkes nicht zu erkennen, die spezifisch ungarische Farbenskala seines Kolorismus ist aber in erster Reihe auf diesen Einfluss zurückzuführen. István Csók ist einer der bedeutendsten europäischen Meister des Impressionismus.

Mária Csernyánszky: Die gemalten Glasfenster von Frau Árkay Lilly Sztehló. Sie bedeuten im Zuge des mit der modernen Entwicklung der Architektur gleichlaufend sich erneuernden Kunstzweiges eine neue Etappe. Frau Árkay Lilly Stehló ist eine der zeitgemässesten und begabtesten Vertreter der gegenwärtigen ungarischen Kirchenkunst. Ohne Zweifel ist sie es, die an die edlen Überlieferungen des Mittelalters am ehesten herankommt, undzwar unter Erfüllung der modernen künstlerischen Anforderungen.

Ernő Molnár: Die reformierte Kirche der Pozsonyi Strasse in Budapest. In der Entwicklung des modernen Kirchenbaus spielen, wie im Auslande, so auch in Ungarn, neben der katolischen Kirche auch die protestantischen Kirchen eine bedeutende Rolle. Eines der ersten Werke des Vorboten und Anregers des modernen ungarischen Kirchenbaus Aladár Árkay, in dem wir die Entfaltung des zeitgemässen Stils dieser Baukunst erblicken, ist die reformierte Kirche der Vilma Királyné-Strasse in Budapest (1913). Eines der neuesten Dokumente der gekennzeichneten modernen Bestrebung ist die reformierte Kirche der Pozsonyi Strasse, das gemeinsame Werk der Architekten Imre Tóth und Jenő Halászy.

Zoltán Nagy: Zoltán Borbereki Kováts. Er trat die Laufbahn eines Malers an, war aber im Grunde zum Bildhauer geboren. Als er Anfang der dreissiger Jahre bereits zu den besten jungen Malern gezählt wurde, ging er fast ohne vorbereitende Studien zur Bildhauerei über. Seine ersten Statuen überraschen durch ihre Formenklarheit, ihre Materialgerechtigkeit und durch ihr Streben nach zeitgemässer Schlichtheit und Wesensdarstellung. Borbereki Kováts ist heute bereits einer der besten jungen ungarischen Bildhauermeister, der während seiner acht bis zehnjährigen Entwicklung als Bildhauer eine lange Reihe hervorragender Werke geschaffen hat.

D. G. M.: Forscher und Künstlererziehung. Der Weg der Wissenschaft ist viel mehr gebunden, als der der Kunst. Ihre Entwicklung kann als ein einheitlicher Prozess angesehen werden, während dasselbe von der Kunst nicht gesagt werden kann, da ihre Entwicklung nicht fortschreitend ist und nicht in einem geschlossenen Kreis erfolgt (Huizinga). Dieser wesentliche Unterschied wurde in der neuzeitlichen Pädagogie nicht berücksichtigt, was auch in den beiden Erziehungsbereiche viel Verwirrung angestiftet hat. Auf dem Gebiet der künstlerischen Erziehung ist nicht nur die Erziehung im höheren Sinne des Wortes, sondern auch die handwerkliche Unterweisung blutarm geworden. Die grössten Schöpfer der Welt bezeichneten sich stolz „Meister", welcher Namen von den Künstlern der Neuzeit abgelehnt wurde, obwohl dieses Wort ein Welturteil enthält und auf den Grad des Könnens hinweist. Im Rahmen der zeitgemässen Erziehung von Forschern und Künstlern ist die sittliche Vertiefung der höheren Erziehung in gleicher Weise wichtig, im Rahmen der Künstlererziehung muss aber in erhöhtem Masse auf die Unterweisung zurückgegriffen werden, die statt des alten „Meisterwerkes" ein gründliches und solides handwerkliches Können vermittelt.

— quanto all'impressionismo — della comunità d'artisti ivi formatasi: della cosidetta scuola di Nagybánya. Nella formazione del suo stile pittorico — accanto al paesaggio ungherese, che determina nella sua essenza anche quello dei suoi contemporanei — ebbe una parte decisiva il costume popolare ungherese, specialmente quello transdanubiano. Ai suoi quadri non si riconoscono le particolarità etnografiche del costume del popolo ungherese, ma la scala dei colori tipicamente ungherese del suo colorismo va ricercata in prima linea in quest'influsso. István Csók è uno dei maestri europei più significativi dell'impressionismo.

Maria Csernyánszky: I vetri colorati di Árkayné Lilly Sztehló significano una nuova epoca nello sviluppo di questo ramo dell'arte, che rinasce parallelamente all'architettura moderna. Árkayné Lilly Sztehló è una delle rappresentanti più spiccate e competenti dell'arte ecclesistica ungherese odierna. Senza dubbio, è lei che si avvicina meglio alle nobili tradizioni del medioevo, pur osservando completamente le esigenze dell'arte moderna.

Ernő Molnár: La chiesa riformata in via Pozsonyi di Budapest. Nella formazione dell'arte ecclesiastica moderna, come all'estero, anche da noi — accanto alla Chiesa cattolica — ebbero una parte importante anche le Chiese protestanti. Una delle prime opere di Aladár Árkay, precursore ed iniziatore dell'architettura ecclesiatica ungherese moderna è appunto la chiesa riformata in via Regina Vilma di Budapest (1913). Una delle prove più recenti di quest'indirizzo conforme allo spirito dei tempi è la chiesa riformata in via Pozsonyi, opera comune di Imre Tóth e Jenő Halászy.

Zoltán Nagy: Zoltán Borbereki Kováts studiò pittura, ma è nato veramente scultore. Quando al principio del decennio passato venne già considerato uno dei pittori giovani migliori — quasi senza alcuno studio preliminare — passò alla scultura. Le sue prime sculture sorprendono colla chi rezza della forma, colla materialità e col loro indirizzo a dare la semplicità e a raffigurare l'essenziale. Borbereki Kováts oggi è uno dei nostri migliori maestri di scultura fra i giovani, che durante la sua evoluzione di scultore di appena 8—10 anni creò una lunga serie di opere eccellenti.

D. G. M.: Educazione scientifica ed artistica. Il cammino della scienza è molto più legata, che non quella dell'arte. Il suo sviluppo può essere considerato un processo unito, ciò che non si può affermare dell'arte perchè lo sviluppo di esso non è progressivo e non è chiuso in sè (Huizinga). Nell'educazione moderna ci si è dimenticati di questa differenza essenziale, che produsse molto imbarazzo anche nel campo di questi due modi di educare. Quanto all'educazione artistica, divenne esangue non solo l'educazione presa nel senso più alto, ma anche l'insegnamento pratico di artigiano. I più grandi artisti del mondo erano superbi del nome „maestro", che però venne privato del suo valore dagli artisti dell'età moderna, benchè esso contenga un giudizio di valore. Nell'educazione scientifica ed artistica è ugualmente importante l'approfondimento morale dell'educazione più alta, nell'educazione artistica bisogna tornare ancora di più all'insegnamento che assicura un sapere vasto e fondamentale nel mestiere dell'arte.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: vitéz Nagy Zoltán dr. — 39.997. — Kir. Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest. (F.: Thiering Richárd.)

Öreg emberek

Irta: **Harsányi Zsolt**

Elhatároztam, hogy az öreg emberekről fogok egy kicsit elbeszélgetni. Emberi gyengeség, hogy akinek társaságban módja van a társalgást vezetni, igyekszik arra terelni a szót, ami neki kedves téma. Így vagyok most ezzel én is. Mert nagyon szeretem az öregeket. Megmondom őszintén: jobban, mint a fiatalokat.

Igaz, hogy az egész kérdés alapjában véve viszonylagos. Mert ki tudja azt megmondani, hogy hol végződik a fiatalság és hol kezdődik az öregség? Mindig eszembe jut, hogy egyszer az egyik estilapban a következő tudósítást olvastam: „Meggyilkolta öreg férjét. Miskolcról táviratozza tudósítónk: Ma reggel halva találták ágyában X. Y. kereskedőt. A rendőri vizsgálat csakhamar kiderítette, hogy az éj folyamán fiatal felesége fojtotta meg a negyvenéves embert". Satöbbi. A többi nem érdekes. Mikor ez a hír megütötte a szememet, megvallom, bosszankodtam. Mi az? Hát, aki negyvenéves, az már öregnek számít? Ha ott lett volna az estilap miskolci tudósítója, én bizony megmondtam volna neki a magamét. De ahogy füstölögtem magamban, eszembe jutott, hogy vajjon hány éves lehet ez az ifjú ember? Mondjuk: Húsz. És visszagondolván a saját húszéves koromra, eszembe jutott, hogy én akkor a negyvenéveseket öregeknek tartottam, akiknek jelenléte a világban tulajdonképpen semmire sem való és felesleges. S ha ezt a felfogásomat akkor egy javakorbeli ember megtudta, valószínűleg éppen úgy bosszankodott magában, mint én most. Erre aztán abbahagytam a bosszankodást és fantáziámmal a hetven- és nyolcvanévesek felé fordultam, akik most is azt mondják nekem: „Ugyan, mit akarsz még, te taknyos, mit tudsz te még az életről?"

Pedig bizony már tudok egyet-mást az életről. Jól ismerem például annak a pillanatnak meghökkent csodálkozását, mikor az embert először szólítják kedves bátyámnak. Én még harcincéves sem voltam, mikor ez velem megesett. Találkoztam egy huszárhadnagy ismerősömmel a Dunaparton s ő nyájasan kiáltott rám, nagyot szalutálva: „Szervusz, kedves bátyám, hogy vagy?" Hátranéztem, nem jön-e mögöttem valaki, talán annak mondta. De nem volt ott senki. Nekem mondta. Én huszonkilencéves voltam, ő húsz. És ha egy kicsit túlozta is a kornak járó tiszteletadást, az kétségtelen, hogy joga volt engem kedves bátyjának tartani. Nálunk férfiaknál még csak hagyján. De képzelem, milyen érzés az egy fiatal hölgynek, mikor felcseperedett süldő lányok először mondják nekik, hogy: „kezeit csókolom, néni". Bizonyosan fel is háborodnak ezen a merényleten. Pedig, ha az ember meggondolja, hogy egy nyolcéves kislány nyugodtan nénizhet egy húszéves fiatalasszonyt, akkor nem tűnik fel olyan borzasztó bűnnek, hogy ugyanaz a kislány tizennyolcéves korában még mindig ezt mondja az illető hölgynek, aki még mindig idősebb nála tizenkét esztendővel, vagyis harmincéves.

Ha már itt tartunk, meg kell mondanom, hogy soha életemben nem értettem és még ma sem tudom megérteni, hogy a hölgyek miért titkolják úgy életkorukat. Miért igyekszik egy harminckétéves asszony huszonnyolcnak látszani, mikor ez a férfiakra gyakorolt vonzóereje dolgában teljesen mindegy. Soha még nő nem tetszett jobban egy férfinak azért, mert nem harminckétéves, hanem huszonnyolc. Ez a dolog is az életnek azon rejtelmei közé tartozik, amelyeket soha nem fogok megérteni. Pedig példát találok rá lépten-nyomon. Egy társaságban például így hallottam nyilatkozni Mici asszonyt: „Hja, bizony, kedveseim, én is közelebb vagyok már a harminchoz, mint a húszhoz". Erre Ella asszony már nem tudta türtőztetni magát és ráduplázott: „Nézd, fiam, ne légy szemtelen, hiszen együtt jártunk intézetbe, teljesen egykorúak vagyunk. A nyáron multunk harmincötévesek mind a ketten". Mire Mici asszony ártatlan arccal válaszolt: „Na, látod, hiszen mondom". És valóban igaza is volt: közelebb van már a harminchoz, mint a húszhoz.

De én nem az ilyen ifjú hölgyekről akarok értekezni, hanem azokról, akik komolyan öregek. Számomra az öreg emberben mindig van valami vonzó. Egy fiatal férfi sohasem tud annyira érdekelni, mint egy öregúr. Ha elgondolkozom rajta, hogy mi lehet ennek az oka, arra jövök rá, hogy az öregségben van valami, ami megnyugtató. A fiatalság tetterős és cselekedni vágyó. S ez lehet nagyon rokonszenves, de nyugtalanít. Az izgó-mozgó, tevékeny, sokat magyarázó, kapacitáló, heveskedő fiatalok után roppant

A régi Uj Időkből. Munkácsy Mihály rajza ifjúkori szerelméről: Kristyóry Jolánkáról

Uj Idők 1935, 52 r.

kellemes az öregség terebélyes tölgyének árnyában elüldögélni és megpihenni. Csend van ott, s a kornak, a hosszú tapasztalatoknak dús lombja elhárítja az ott üldögélő felől az élet rekkenő napsütését. Még ha egész életében kistehetségű és csacsi volt is valaki, mire megöregszik, van annyi egészséges élet-bölcsesége, hogy érdemes legyen hallgatni arra, amit beszél. Ezt persze hiába magyarázom az egészen fiataloknak. Az élet rendje az, hogy aki fiatal, az ne megbízható jó tanács, hanem a maga megbízhatatlan frissesége után induljon. Zöld ifjú korombban én sem hallgattam a bölcs tanácsokra, mikor kellett volna. Mentem a magam éretlen elképzelése után és bolondokat csináltam, de aztán okultam belőlük. Éppen ezért szívesen adok tanácsot a fiataloknak, mióta erre jogom van, de a világért sem veszem rossz néven, ha nem fogadják meg. Tanácsból még sohasem okult senki, mindenki csak a saját tapasztalatából. Ezért tartom még sok százezer évig hiúnak azt a reménységet, amely az emberiséget vissza szeretné tartani a háborúskodástól. Az a nemzedék, amely végigcsinálta a háború borzalmait, kétségtelenül kétszer is meg fogja gondolni, míg egy újabb borzalomba engedi belesodortatni magát. De közben felnövekszik egy új nemzedék, amely, hogy mi a háború, azt csak hallomásból és olvasásból tudja. Az bizony meg fogja próbálni, ha arra kerül a sor, mi akármit beszélhetünk neki. Hiszen mi is olvastuk a történelemben, hogy a háborúskodás milyen rettenetes, mégis belementünk a világháborúba. Öregek és fiatalok, mióta a világ áll, mindig úgy különböztek egymástól, mint két különböző emberfaj tagjai.

Milyenek is az öregek? Éppen erről akarok beszélgetni. Én sokat érintkeztem öregekkel, vagy ha nem is többet, mint más, nagyon szeretem őket figyelni. Szeretem apró gyöngéiket, nyugalmukat, kiábrándultságuk mélabús, napfényes őszi derűjét, mosolyogni való önzésüket.

Mert azt nem merném állítani, hogy aki öreg, az mindjárt hiba nélkül való. Korántsem. De az bizonyos, hogy az öregeknek külön hibái vannak. És igen nagy mulatság ezeket a hibákat figyelni bennük.

Ilyen hiba elsősorban az a hiúság, amely nálunk egészen más területen nyilatkozik meg, mint a fiatalokban. A fiatal férfi főként testi külsőségeire hiú, még az is, aki csúnyácskának számít. A fiatal férfi a mellét dülleszti, étvágyával, sport-eredményeivel dicsekszik és főként a hölgyvilág előtt igyekszik magát az ilyesmivel kedvező színben feltüntetni. Az öregnek már nem ezeken a bolondságokon jár az esze. Az öreg ember részint arra hiú, hogy milyen sokra vitte az életben, részint arra hiú, hogy milyen pompás, nagyszerű és kitűnő ember volt ő fiatal korában. És nem kell még az ötvenedik esztendőhöz sem elérkezni, hogy ez a hiba már jelentkezzék az emberben. Mert a multtal való dicsekvés a korosodó embernél azzal jár, hogy ne ragaszkodjék szorosan a tárgyi igazsághoz. Magyarán szólva: az öregek gyakran lódítanak, ha hajdani kiválóságaikról van szó.

Aki öreggel beszélek, az mind elmondja, hogy egyfolytában négy nap és négy éjjel lumpolt és mindenkit az asztala alá ivott, egymaga kivert húsz embert a kávéházból és számtalan párbajai alkalmával ilyen meg olyan rettenthetetlenül viselkedett. Ha pedig öreg dámákkal beszélek, visszaemlékezésükből az derül ki, hogy mindegyik bálkirálynő volt a maga idején, az egész vármegye legjobb táncosnője, minden áldott éjjel szólt ablaka alatt az éjjeli zene és ez meg az a híres ember halálosan szerelmes volt beléje.

Nem baj. Rájuk kell hagyni. Gonosz ember, aki ezt piszkálni kezdi. Ők nem a való életben élnek, hanem egy meg nem történt eszményi multban, amely annakidején jelentéktelen és kicsinyes lehetett, de ma már megszépül a távolság eszményítő füllentésein keresztül. Nem ők a rosszak, hanem az a rossz, aki ezt sajnálja tőlük.

És hát a karrier. Fiatal ember semmiféle sikerére és hódítására nem lehet olyan büszke, mint egy öreg úr arra az érdemre, vagy rangemelésre, amellyel nyugdíjba küldték. Ismerek egy öreg kormányfőtanácsost, akinek öregségére azt a kimondhatatlan boldogságot adta a sors, hogy ő méltóságos úr lett. De nemcsak örömmel jár az ilyesmi, hanem a rózsának tövise is van. Sokan tudnillik nem tudják róla, hogy ő főtanácsokat ad a kormánynak. Ezek nem is méltóságolják. Ő tehát már egész arzenált dolgozott ki magának olyan kis társalgási fegyverekből, amelyekkel a méltóságos megszólítást lehetőleg feltűnés nélkül és tapintatosan kiharcolja magának. Például ilyen mondatokat sző bele a társalgásba:

— Igen, a Práter-utca vidéke nagyon megváltozott, igazad van. Legutóbb éppen azon a héten jártam arra, amikor kormányfőtanácsos lettem....

Vagy így kezd el egy történetet:

— Bemegyek, kérlek alássan a trafikba és a kisasszony, aki már rendesen azzal fogad, hogy kérem, félretettem ám a méltóságos úrnak egy doboz jó száraz cigarettát...

Satöbbi. Ilyen módon mindenki tudomást szerez róla, hogy ő méltóságos. Kiki illendően pótolja a mulasztást. Volt azonban a klubban egy pincér, aki az öreg urat csökönyösen nagyságos úrnak szólította és aki előtt mégsem lehetett ilyen történeteket előadni. Az öregnek ez a dolog nagyon viszketett. Sokáig törte a fejét, hogyan lehetne ezt a bosszantó pincért valami nem ízléstelen módon felvilágosítani a kellő megszólításról. Végre kitalálta. Egy pohár sört kért. A pincér hozta a sört. Ő megnézte, aztán szigorúan így szólt:

— Hallja, barátom, ez a sör csupa hab. Maga egyáltalában nem jól szolgál ki engem. Magával én nem vagyok jóba, vegye tudomásul. Magának én nem is fogom ezentúl megengedni, hogy méltóságos urnak szólítson...

De nemcsak a címükre és rangjukra hiúk. Néha hiúbbak bármelyik fiatalnál is és tetszelgésük kielégítésére a legkülönbözőbb alapokat találják ki. Ismerek öregurat, aki roppant hiú a betegségére. Mert neki egy egészen különleges és orvosilag nagyon érdekes fülzúgása van. Órákhosszat tudja magyarázni annak, akinek egyszer a kabátgombját megragadja és mialatt magyaráz, arca csak úgy ragyog a büszkeségtől. Olyat is tudok, aki a korára hiú és mindenáron azt szereti hallani, ha megdícsérik, hogy a korához képest milyen nagyszerű színben van. E célból nem restel öt-hat esztendőt még hozzá-

kednünk, Tamás, kérdezni fogok tőled egyetmást.

Esze: Tessék kérdezni, felelek tehetségem szerint.

A fejedelem: Ti azt kívánjátok tőlem, hogy parasztok vezére legyek?

Esze: Nem parasztoké, hanem magyaroké.

A fejedelem: Miért éppen engem szemeltetek ki?

Esze: A Rákócziak ebben az országban az egyetlen urak, akik tudják, mi a magyar nemzet.

A fejedelem: Mások nem tudják?

Esze: Mások csak a nemességről tudnak.

A fejedelem: Mi hát a magyar nemzet?

Esze: Minden magyarok gyülekezete, gazdagoké és szegényeké.

A fejedelem: Ezt én vállalom. De menjünk tovább! Ti fegyvert fogtatok a magyar király ellen?

Esze: Igaz magyar király a bécsi császár? Hollós Mátyás az volt. És ha nagyságod azt mondja, hogy a bécsi is olyan, akkor én letérdepelek előtte.

A fejedelem: Te azt tartod, hogy nemesember és szegénylegény egyforma?

Esze: Nem egyforma. A szegényembernek több kijár, mert többet vettek el tőle.

A fejedelem: De hiszen tudod: magam is nemesember vagyok.

Esze: Nagyságod több a nemesembernél, nagyságod Rákóczi.

A fejedelem: Kiss Alberttel ketten ti megpróbáltátok már a fegyvert, de csúnyán megjártátok.

Esze: Károlyi uram könnyűszerrel szétpuskázott minket. Esze Tamás és Kiss Albert hívására csak éhenkórászok fognak fegyvert, de ha Rákóczi húz kardot, akkor lóra ül a nemesség.

A fejedelem: Hát mégis csak kell a nemes úr?

Esze: Kell, mert a paraszt tud meghalni, de parancsolni nem. Sokszáz esztendő óta úgy van az, hogy a szegényember nem engedelmeskedik a maga fajtájának.

A fejedelem: Bele mered vinni ezt a népet egy véres háborúba?

Esze: Nincs más választás, kegyelmes uram! Vagy szétmállik és elporlad a népünk, vagy kard-ki-kard! Tudja nagyságod, mi van ebben az országban? A paraszt éhenhalódva vonszolja Bécs szekerét, a gyerekünk mezítláb tiporja a havat, az asszonyunk a katona szabad prédája, malacunk, csibénk addig van, amíg a német meg nem éhezik rá. Rosszabb sorunk van nekünk, mint az igás baromnak, mert azt abrakoltatják, ha megdolgozott.

A fejedelem: Eleget tudok, Tamás, most már eredj embereidhez és várd meg a parancsomat. Vagy kívánsz még valamit?

Esze: Most én szeretnék valamit kérdezni, ha meg nem sérteném nagyságodat.

A fejedelem: Kérdezz, Tamás!

Esze: Minek nézi Rákóczi fejedelem a jobbágyot?

A fejedelem: Ha magyar, akkor édestestvérem.

Esze: Jónak látja a fejedelem, hogy ennek az országnak minden terhét a nép nyakába rakták?

A fejedelem: Bizony nem látom jónak. Mindenki adózzon egyformán az után, a mije van. Hallottad már ezt a szót, hogy közteherviselés?

Esze: Nem hallottam, de szép szó. Elgondolom most, hogy ez az ország mindent megadott Rákóczinak, amit ember kívánhat és ha nagyságod mindezt a kard élére veti, akkor nem magáért teszi, hanem azokért, akiktől mindent elvettek.

Esze Tamás keménynézésű szeme egyszerre elhomályosult és esetlen merészséggel odatartotta kérges nagy tenyerét a nagyúr elé.

— Uram, vezérem, — mondta Rákóczi keze fölé hajolva, — én elhozom a parasztságot és ne felejtse el nagyságod: akié a nép szíve, azé az ország!

— Nem felejtem el, Esze Tamás ezredes uram!

És midőn a paraszt szinte ijedten kapta fel a fejét, a fejedelem azt mondta:

— Mert én kegyelmedet a nemzeti hadsereg első ezredes kapitányává teszem Folytatjuk.

A régi Uj Időkből. Liszt Ferenc. Munkácsy Mihály rajza (1911)

1935.52.22.

— Ha vezéretek vagyok, akkor várjátok meg csendben, míg parancsot küldök!

— Nem lehet tovább várnunk. Hordtuk az igát, hordtuk, amíg lehetett, de már nem lehet. Az emberek azt mondják, ütött a magyarság órája. Nem szántanak, nem vetnek, a határon gyülekeznek, várják Rákóczit.

Hiába magyarázta nekik, hogy puszta kézzel nem lehet nekimenni szuronynak, ágyúnak. Meg kell várni, míg fegyvert küld a francia. Majd akkor zászlót bont, megfúvatja a trombitákat. A csökönyös parasztok nem értettek a szóból, egyre csak azt hajtogatták: ütött a magyar nép órája!

A fagy rosszabb a tűznél, a biztos bajnál is rosszabb a bizonytalanság. Legalább valami bizonyságot adjon Rákóczi, amit otthon felmutathatnak, hogy el ne sorvadjanak a lelkek.

A fejedelem zászlókat festetett: Cum Deo pro Patria et Libertate! felírással. Vigyék Magyarországba, eskessék fel az otthonvalókat, de ki ne bontsák a zászlókat, míg maga parancsot nem ád. Abban reménykedett, hogy a hadijelvények katonai rendre kapatják a megvadult tömegeket.

Talán úgy is lett volna, ha nincs amaz Esze Tamás nevű tarpai ember. Annak ugyan beszélhettek, hogy dugdosni kell a zászlót: rögtön magához ragadta, világos délben kitűzte a templom tornyára, meghuzatta a harangot és fegyverbe hívta a népet.

Rákóczi még mindig Brzezán várában sakkozott a szép Szienyavszkával, mikor a neve már vihar erejével üvöltött végig a Kárpátok alján, örömmámort keltve a magyar és hideg rémületet a labanc szívekben.

Napok alatt hatezer paraszt özönlött a piros zászlók alá, megszállva Bereg, Ugocsa, Máramaros falvait. Le Gömörig, Borsódig, le a Jászságig rengett és dübörgött a föld.

— Oktalanság, amit művelnek, de úgy látszik, elmúlt már ideje az okoskodásnak! — szólt Rákóczi és útra kelt a magyar határ felé.

Bercsényi még lengyel földön maradt, hogy megsürgesse a katonai segítséget, amit Potoczkiék és Visznyioveczkiék ajánlottak. Mikor elbúcsúzott a fejedelemtől, az ő keserves mosolyával mondta:

— Ég vezérelje nagyságodat a csodaszarvas-hajtásban!

— Miféle csodaszarvast hajtok én? — kérdezte Rákóczi.

— Annak csak a kislányom székely dadája volna a megmondhatója. Egyszer arról regélt, hogy Szittyaországban a régi leventék csodaszarvast hajtottak. Fehér selyemszőre és arany agancsa volt... A szarvast nem ejtették el, de fogtak maguknak tündérlányokat, feleségnek. Régen kijöttek már a magyarok Szittyaországból, de nekem úgy tetszik, azóta is mindig hajtjuk a fehér szarvast.

— Hát ha ez a magyar sors, akkor ám hajtsuk jó szívvel! — mondta a fejedelem.

Talpig feketében ült nyeregbe. Gyásza volt: azelőtt való nap érkezett meg Szöllőssy Zsigmond és hírül hozta, hogy Zrinyi Ilona, a fejedelem „dicső édesanyja", messzi Nikodémiában visszaadta tüzes, szép lelkét a Teremtőnek. Ha a nagyasszony a túlvilágon is úgy gondolkozott, mint itt a földön, akkor kedve telhetett benne, hogy a fia csodaszarvast hajtva gyászolja meg őt.

Drohobicán a fejedelem magyarországi futárral találkozott. Azt jelentette, hogy Úrnapján a szatmári főispán, Károlyi Sándor báró, a vármegyei hadakkal rajtaütött a paraszt fölkelők táborán és szétugrasztotta seregüket. Az emberek vagy aludtak, vagy részegek voltak. A Pro libertate zászlóikat is elszedte. Ez Dolhánál történt.

Rákóczi kísérői azt hitték, ezek után vissza kell fordulniok Lengyelországba. De a fejedelem azt mondta:

— Ha eddig nem kellett volna, most már be kell mennünk az országba, mert különben gyalázatba és gyávaságba fullad a nép. És akkor nem Rákóczi, de a végítélet angyala sem állítja többet embersorba.

Nem Rákóczi indította meg a forradalmat, hanem a forradalom indította meg Rákóczit.

4.

Átüzent Magyarországba, hogy a parasztsereg maradványai jöjjenek eléje Klimieczbe. Maga megpihent és megebédelt a paplakban. Asztalbontás után jelentették, hogy a dolhai parasztvezér szeretne vele szót váltani. Átment a szomszéd szobába. Erős izzadtságszagot érzett. Egy hosszúra nőtt, inas férfi állt mozdulatlanul az ajtó mellett. Ez volna hát amaz Esze Tamás?

Magyar arc, de a vonásaiból teljesen hiányzik a magyar közember fásult megadása. Nem, ez nem adta be a derekát, nem süllyedt el tehetetlenül a nyomorúság hínárjában. Ez rúg és kapálódzik, ez mer és akar, ez álmában is ellene szegül a kényszernek. Még a füléig kunkorodó bajusza állásán is látszik, hogy Esze Tamás a maga útján jár és mindig előtte a sokaságnak.

A fejedelem: Te az én jobbágyom vagy?

Esze: Tarpai vagyok, igenis.

A fejedelem: Miért kóboroltál el a faludból?

Esze: Tarpán most német az uraság, annak én nem szolgálok.

A fejedelem: Meg kell egymással ismer-

Munkácsy Mihály

Pesti Napló Képes

melléklete 1925. máj. 24.

Képek a Munkácsy-

kiállításról.

ÚJ HIRADÓ MAGYARSÁG

Illés Jenő, a magyar származású német filmrendező, aki a háborus és az azt megelőző évek magyar filmjeinek nagyrészét rendezte, egy német érdekcsoport megbízásából Magyarországra jön állandó tartózkodásra s itt *több magyartárgyú filmet szándékozik készíteni. Németországban ezidőszerint igen nagy az érdeklődés a speciálisan magyarvonatkozású témák iránt,* az ottani hivatalos és szakmai körök különösen arra helyeznének súlyt, hogy az *elcsépelt, lejáratott és bennünket igen gyakran ferde színben feltüntető külsőségek után a magyar népi lelket, a magyar ősi kulturát visszatükröztető filmek kerüljenek a német közönség elé.* A német érdekcsoport megbízásából *Cserépy* Arzén öccse, *Cserépy* László, a berlini *„Normaton" Filmtársaság* megbizottja jött Budapestre és *máris hozzájogott a munka előkészítéséhez.* Ez az új magyar film-vállalkozás fel fogja használni *a Normaton forradalmi jelentőségű „atelier-munkarendszerét", amely negyvenszázalékos költségmegtakarítást jelent minden produkciónál.* Illés Jenő január közepén érkezik Magyarországra és akkor kezdi meg munkáját. *Első filmjük minden valószínűség szerint Irinyi János életéről fog szólni, aki tudvalévőleg a gyufa feltalálója volt.* Mivel külföldön általában osztrák találmánynak tartják a gyufát, ennek a filmnek az elkészítése valóban kulturális értékű is lesz, eltekintve az 1848. évi szabadságharcot megelőző izgalmasan érdekes miliőrajz felvételeinek külön jelentőségétől. Az új vállalkozás pénzügyi előkészületei már be is fejeződtek.

✱

Megírtuk annakidején, hogy a *„Don Juan magánélete"* című film annyira felháborította az egyik Párisban élő *„leszármazottját"* Don Juannak, hogy az *expresszlevélben provokáltatta Korda Sándort, a film rendezőjét.* Most kitudódott, hogy a spanyol neve *Marcelo Gaya.* A lovagias ügy még nem nyert befejezést és a békéltetési tárgyalások sem vezettek ezideig eredményre. *De azért nem valószínű, hogy fegyveresen fogják az ügyet elintézni. Legalább is Londonban nem, mert az angol fővárosban drákói szigorral büntetnek minden párbajt.*

✱

Egy kimutatás szerint *250 amerikai film közül,* amelyek 1934 első felében készültek, *115 sexuális témájú, 26 bűnügyi és 79-ben olyan bűnesetek szerepelnek, amelyek ugyan könnyebb elbírálás alá esnek, de a törvények szerint feltétlenül büntetendők!* Ezzel szemben *csak 30 olyan produkció készült, amely megnézhető anélkül, hogy rossz hatással lenne a nézőre.* Az erkölcstelen filmeknek ez a túltengése élénk reakciót váltott ki az amerikai vallásos közönség körében s az amerikai papság és a különböző keresztény egyesületek *bojkottot hirdetnek minden erkölcstelen film ellen.* Érdekes, hogy *ugyanilyen mozgalom indult meg Délafrikában a fokföldi apostoli Vikáriátusban.* Itt a *„Miasszonyunk"*-ról nevezett katolikus egyesület indította meg a bojkottakciót. A hívek között íveket osztottak szét, amelyeken ezek *aláírásukkal kötelezik magukat, hogy nem néznek meg erkölcstelen témájú filmeket* és hogy a mozgalomnak ismerőseik körében is propagandát csinálnak.

---

* **Plank Bella dr.** tánciskolájában ma fél kilenctől össztánc. Ma 7-kor és kedden 8-kor új tanfolyamok kezdődnek a felnőtt úri társaság részére. Különórák. Andrássy-út 24. Telefon: 288-88.

* **A jövő pénteken folytatják az frói ankétet.** A magyar írók inséges helyzetének enyhítése érdekében a főváros értekezletsorozatot rendezett és két ülésen már *nagyszabású vita fejlődött ki, hogy milyen eszközökkel lehetne a magyar irodalmat és a magyar irodalom művelőit felsegíteni.* A legközelebbi értekezlet *január 11-én, pénteken délután* lesz a városházán.

Műsorváltozás

Rökk Marika betegsége miatt a Magyar Színházban ma délután és este Jókai nagyhírű regényének, *„A kőszívű ember fiai"*-nak színpadi változata kerül színre a premier ragyogó szereposztásában. Hétfőn nincs előadás, keddtől kezdve pedig újból a *Vadvirág* szerepel a műsoron *Rökk* Marikával a címszerepben. Vasárnap délelőtt 11 órakor és hétfőn délután 4 órakor *„Max und Moritz"*, a híres gyermekszínház játszik utoljára. (Telefon: 33-6-33.)

Munkácsy, Benczur, Lotz a Nemzeti Szalon jubiláris kiállitásán

Negyven esztendővel ezelőtt alapitották meg az akkori művészgárda tagjai a *Nemzeti Szalon* művészeti egyesületét. Azóta négy évtized generációja kapott helyet a kiállítási termekben és négy évtized generációjának fokozatos fejlődését lehetett megfigyelni. Voltak, akik felbukkantak ezek között a falak között, majd eltüntek a semmiségben, de voltak olyanok is, akiknek neve ismertté vált és ma is komoly értéket, igazi márkát jelent a magyar képzőművészeti életben.

Ezt a negyven esztendőt jubileumi kiállítás keretében ünnepli meg a *Nemzeti Szalon.* A falak a multnak hódolnak, mert ezen a kiállításon azoknak a munkáit lehet látni, akik már nem élnek, de akik valamikor lelkes szeretettel megalapitották ezt a művészeti egyesületet. *Munkácsy* Mihálytól egész gyüjtemény látható. Igy a híres *Golgotha,* a naturalista festészetnek ez a remekműve, amely kompozicióban és egységben minden tekintetben visszaadja *Munkácsy* Mihály biblikus gondolatait. Több tanulmány, portré, kompozició és egy gyönyörű tájkép, az *Alkony,* amely a Szépművészeti Múzeum büszkesége, hirdetik a nagy magyar festő tudását. Három olajfestmény látható a jubiláris kiállításon *Benczur* Gyulától, több ismert munka *Lotz* Károlytól, az ábrándos *Mednyánszky* Lászlótól, *Feszty* Árpádtól, *Madarász* Viktortól, *Székely* Bertalantól és *Than* Mórtól. De ugyanígy kiállításra kerül az egyesület régi tagjának, néhai *Szinnyei Merse* Pálnak, az impresszionizmus nagymesterének több munkája, *Zichy* Mihály négy rajza és egy festménye. Mindezeken felül pedig itt vannak *Bihari* Sándornak, *Bruck* Lajosnak, *Kőrösfői Kriesch* Aladárnak, *Vastagh* Györgynek, *Ripl-Rónai* Józsefnek, *Ligeti* Antalnak, *Ferenczy* Károlynak, *Déry* Bélának festményei, amelyek a kegyelet igazi otthonává varázsolják át a Nemzeti Szalon termét. A régi szobrászok közül *Fadrusz* János és *Strobl* Alajos műveit állították ki a jubiláris kiállításon, amelyet ünnepélyes keretek között szombaton délután nyitották meg.

A KONCERT RENDEZÉSEI:

V. Filharmóniai hangverseny Prokofieff-Rékai

Főpróba ma ¼12. Operai est holnap.

Jegyek a Zeneak. pénztáránál s Operában.

V. filh. hangverseny holnap Opera ½8.
Keéri—Szántó Chopin-est 10-én.
Merson Miksa zongoraest 11-én.
Waldbauer kvartett 16-án.
Fischer Annie zongoraest 17-én.
Szimfónikus zenekar 17-én.
Magyar női vonósnégyes 18. Z. ½9.
Händel: Sámson oratórium 21-én.
Zalatnay Géza szerzői est 21-én.
Elly Ney zongoraest 22-én.
Tarnay Alajos emlékhangverseny 25-én.
Rendk. filharmóniai hangverseny 28-án.
Szatmári zenekari hangverseny 28-án.
Szántó Mária táncestje 29-én.
Koromzay hegedűestje 30-án.
Ticharich Zdenka szerzői est 30-án.
Matuska dr.—Károlyi: Bach-est febr. 1.
Ady-est febr. 3. Z. ½9.

Monstre revü ma 4-kor a Városi Szinházban

Szenzációs müsoron **Gaudriot jazz-kabaré.**

Szentpál ballett — **Varieté.**

Olcsó helyárak 60 fill. 4 P-ig. Kisér: **Lóránd József.**

A legnagyobb vígjátéksiker

120-as tempó Dayka Margittal

a **Kamara Szinházban**

Minden este 8 órakor és vasárnap délután fél 4-kor

SPORT, VERSENYEK

Az 1935-ik év nagy sportnyitánya lesz a MAC lillafüredi jubiláris téli versenye

Az 1935-ik esztendő fontos dátumot jelent a Magyar Atlétikai Club életében, amely idén üli alapításának 60-ik évfordulóját. Az egyesület vezetősége a klub tradicióihoz méltó és nagyszabású versenyekkel akarja megünnepelni ezt az évfordulót s olyan versenyek rendezését határozta el, amelyek a sport minden ágában kiemelkedő eseményei lesznek az esztendőnek. A nyári szakosztályok már most tárgyalásokat folytatnak a leghíresebb bel- és külföldi versenyzőkkel, a téli sport-osztály vezetői pedig elkészítették a január 17-én kezdődő — és a Lillafüreden megrendezésre kerülő téli sportprogramot. A MAC lillafüredi téli sport-hetét oly bámulatos gazdagsággal állították össze, hogy *megfelelő hó- és jégviszonyok mellett vetekedni fog a legelőkelőbb svájci versenyekkel is.*

Sigmond és Bilger Ruud is résztvesz a versenyeken

A *MAC* vezetősége a legnevesebb külföldi futó- és ugróbajnokokkal lépett érintkezésbe és olyan neveket sikerült biztosítania a versenyek számára, amelyek viselői elsőrangú nemzetközi jelleget adnak a mérkőzéseknek. *Igy többek között megigérték részvételüket a világhírű norvég Ruud-fivérek,* akik már három évvel ezelőtt is meglátogatták Lillafüredet és ugrósánc rekordjukat azóta sem sikerült megdönteni. Ugyancsak biztositották a legnevesebb osztrák *összetett versenyző — Marcus Mayer lejövetelét,* továbbá megigérte látogatását a *Magas-Tátra szikláinak hőse — a tátrafüredi Bányász Ferenc is.* A magyar sielők természetesen teljes számban elindulnak, mivel a sporthét keretében bonyolítják le *Magyarország 1935. évi nemzeti sibajnokságait.* Igy többek között elindul *Belloni, Szepes* Béla és Gyula, *De Pottere, Kőváry* Károly stb. A versenyek előtt avatják fel az 1800 méter hosszú és a 300 méteres esésű, nemrégen elkészült lillafüredi lesikló pályát s ekkor kerül eldöntésre az elsőizben kiírt lillafüredi kupamérkőzés is, amelyet a legrövidebb lesiklóidőt elért versenyző nyer. Kiemelkedő száma lesz a jubiláris versenyeknek a Magyarországon meglehetős ismeretlen bob-verseny, amely külön férfi és külön női versenyből fog állni. Amennyiben a Hámori-tó jege megengedi, *lovasjőring, műkorcsolyázó és joghoki* versenyeket is rendeznek Középeurópa legjobb versenyzőinek és egyesületeinek résztvételével.

Bridzse és lál

A rendezőség a sportversenyek mellett természetesen nem feledkezhetett meg azokról a szórakozásokról sem, amelyek ma már elengedhetetlen kellékei a több napig tartó nagy versenyeknek. Ezek lezajlása után bonyolítják le az ország legjobb bridgezőinek résztvételével a minden évben oly nagy sikerrel megtartott *lillafüredi bridge-versenyt, amelyen Magyarország és Ausztria legerősebb játékosai indulnak.*

A lillafüredi versenyek fővédnökségét *Kállay* Miklós földmívelésügyi miniszter vállalta, aki megigérte, hogy személyesen is megjelenik a mérkőzésen. A védnöki tisztségekre *Kelemen* Kornél az OTT, *Sigray* Antal grófot a *MAC* és *Rapaich* Richárd altábornagyot a síszövetség elnökét kérték fel.

A rendezőség a nagy érdeklődésre való tekintettel már január 10-én lezárja a jelentkezéseket, mert a meglehetős későn kezdődő téli sportversenyek miatt olyan hatalmas résztvételre számítanak, amely az előjelek szerint *hosszú időre emlékezetessé teszi a Magyar Atlétikai Club jubiláris téli versenyeit.*

Vasárnapi sportmüsor

A későn megindult havazás miatt az egyesületek még pénteken lemondták a régebben kiírt síversenyeket és ezért az első havas vasárnap minden különösebb esemény nélkül fog lezajlani. A *BSE* január 6-án akarta megrendezni a budai hegyek síbajnokságát, azonban a bizonytalan időjárás miatt elmaradnak ezek a versenyek és a BSE, — kárpótlásként, — a margitszigeti uszodában rendezi meg az év első *úszóversenyét.* — A műjégpályán a *Leviczky*-emlékversenyt fogják lebonyolítani, amelyen a legjobb magyar mű- és gyorskorcsolyázók indulnak. — A *Beszkárt* tornacsarnokában megkezdődnek az ökölvívóbajnoki mérkőzések, ezekről azonban nem tudunk bővebb felvilágositást adni, mivel az ökölvívó-szövetség vezetősége egyáltalán nem tartotta érdemesnek, hogy a sajtóval is közölje a bajnokságok érdekességeit. *Herceg titkár úr kijelentése szerint a sajtónak úgyis meg kell irnia az egyes eseményeket és teljesen fölösleges, hogy az ökölvívó-szövetség közelebbi érintkezésbe lépjen a magyar sportsajtóval.*

A *MAV*-kolónia nagytermében az ifjú birkózók küzdenek egymással a bajnoki címért, a *vívóélet* megindulását pedig a pestszenterzsébeti tornaklub negyedosztályú versenye jelzi.

Úszás

A BSE úszóversenye este 7 órakor a Nemzeti Sportuszodában.

Téli sport

Leviczky-emlékverseny a műjégen, reggel 8 és este 9 órai kezdettel.

Vívás

Az ETC negyedosztályú kardvívó-versenye délelőtt 9 és délután 5 órakor Pestszenterzsébeten (Nagy György-utca 2).

Birkózás

Magyarország 1935. évi ifjúsági birkózóbajnokságai, délelőtt 9 órakor a MÁV-kolónia nagytermében.

Ökölvívás

Magyarország 1935. évi csapatbajnokságai. B. Vasutas—Beszkárt és *BTK—HAC,* este 6 és 8 órakor, a Beszkárt sportutcai tornacsarnokában.

LÓSPORT

Ügetőverseny

A *BUE* vasárnapi versenyére jelöltjeink a következők:

I. Jonny—Silly
II. Ilona—Daisy
III. Upupa Epops—Sa-mers—Félix
IV. Kovács II.-hajt.—Sacy—Esély
V. Nevadian—Tündér
VI. Gardist—Hol vagy—Gudrune
VII. Mucs—Elviga—Gina
VIII. Gavallér—Fityó-id.—Csákány
IX. Junak—Ida—Minor

Sporthirek

() **A Ferencváros győzött Le Havreban.** *Le Havreból* jelentik: A Ferencváros vándorcsapata szombaton a Le Havre labdarugó csapata ellen szép játékkal 7:1 (5:0) arányban győzött.

() **Tiszti vívók Szombathelyen.** A Honvéd-tiszti Vivó Club vívói *(Zirczy, Maszlay, Hátszeghi, Timár* és *Gözsy)* vasárnap Szombathelyen mérköznek a *Szombathelyi Vivó Club* csapatával, mely a vidék egyik legerősebb együttese. A verseny kard, tör és párbajtör csapatversenyszámokból áll. A verseny után felavatják a *Pető* Ernő dr. egészségügyi főtanácsos által adományozott serleget, amelyért január 20-án Dunántúl legjobb vívói közdenek majd a Szombathelyen lebonyolításra kerülő mérkőzésen.

A BBTE ujabb győzelme a tátrai jégkorongversenyen

Ujtátrafüredről jelentik: Szombaton délután szép, napsütéses időben folytatták a nemzetközi jégkorongtornát.

A *BBTE* csapata 3:2 (1:0, 2:0, 0:2) arányban verte a *Ceski Athletic Sport Klub (CASK Praha)* együttesét, a magyar csapat győzelme megérdemelt volt, jóllehet az utolsó harmadban a csehek erősen szorongatták a magyarokat és kis szerencsével kiegyenlíthettek volna. A BBTE gyengébben játszott, mint az elmult napokban és a csapaton a fáradtság jelei mutatkoztak. A CASK kemény ellenfél volt és meglehetős nyilttá tette a mérkőzést. A budapesti csapat legjobb embere *Háray* és *Deák* volt.

Az első gólt szép játék után már az első percben *Margó* ütötte. A második harmadban a magyar együttes fölénye érezhető volt és *Bikár,* valamint *Háray* 2 gólt ütött. Az utolsó harmadban a magyar csapat visszaesett és a csehek Pergl és Hrdina révén két gólhoz jutottak.

A BBTE vasárnap a harmadik helyért mérközik.

TURISTA-ÉLET

NAGYBAN FOLYNAK AZ ELŐKÉSZÜLETEK a ZSITVAY-VACSORARA

A Magyar Turista Szövetség Zsitvay Tibor dr., a szövetség védnök-elnöke tiszteletére — mint már jelentettük — *január 9-én a Pesti Vigadó nagytermében ünnepi vacsorát rendez,* hogy kifejezze háláját elnökének az erdőtörvény megalkotásával kapcsolatosan a turistaság érdekében kifejtett tevékenységéért. Az ünnepségre nagyban folynak az előkészületek, annál is inkább, mert arra nemcsak turisták hivatalosak, hanem meghívták a kormány tagjait, az erdőtulajdonosokat és vadászokat s az idegenforgalom szervezőit is. *Mind a kormány tagjai, mind az említett érdekeltek közül többen bejelentették részvételüket, néhányan pedig felszólalásukat is.*

ALIG 34.000 PENGŐ LESZ AZ IDEI ÁLLAMSEGÉLY

Megírtuk már, hogy a Magyar Turista Szövetség a műszaki bizottság és az elnöki tanács javaslata alapján az igények rendkívül szigorú megrostálása és lefaragása után műszaki célokra 34.220 pengő, turistaképző, múzeumi, könyvtári stb. célokra pedig a tavalyi keretnek megfelelő 8000 pengő államsegély kiutalására tett javaslatot. Sajnos, úgy látszik állampénzügyi okokból még ez a szerény előterjesztés sem lesz teljesíthető, mert *a vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak a Magyar Turista Szövetséghez intézett átirata szerint az 1935. évre 33.889 pengő 40 fillér államsegélyre van kilátás.* Alig képzelhető, hogyan lehet ezek után az államsegélyek kiosztását a közérdeknek megfelelően és egyúttal az építtető egyesületekkel szemben is méltányosan megoldani.

KESSLER HUBERT AZ AGGTELEKI BARLANGRÓL

A *Magyar Turista Egyesületek* vetítettképes előadássorozatában január 10-én *Kessler* Hubert *„Aggteleki Cseppkőbarlang"* címmel tart előadást, a Székesfővárosi Pedagógiai Szeminárium dísztermében. (VIII., Mária Terézia-tér 8. III. em.) este 7 órai kezdettel. Belépődíj nincsen, kötelező ruhatár 30 fillér. Vendégeket szívesen lát a rendező egyesület.

TURAVEZETŐ-VERSENYPÁLYÁZATUNK EREDMÉNYE

Karácsonyi túravezető-versenypályázatunkra aránylag kevésszámú pályázat érkezett, aminek az az oka, hogy a bükki kérdéseink még a vezetőképző-bizottság egyes tagjainak nézete szerint is nehezek voltak. *Az alábbiakban közöljük a két legjobb válasz beküldőinek, Kardos László miskolci tanárnak és Péchy-Horváth Rezső miskolci hírlapírónak egyesített feleletét:*

1. *Búvópatak* a Bükkben: A *Szinva* egyrésze eltűnik a puskaporosi szorosban; *Óhuta* patakja (eltűnik a vásárhelyi rakodó után); a *Kaszásrét alatti patak* (kb. 300 métert tesz meg a föld felszínén); a *Forrásvölgy patakja* (eltűnik a Kecskelyuk előtt).

2. *Időszaki forrás* a Bükkben az *Imókőnél* van (a Tarkő—Háromkő alatt), továbbá a *Vöröskő-forrás.* (Ide számítható a Feketelenforrás, amelyet nem említettek a pályázók.)

3. *Legtöbb áfonya a Bükkben* a lillafüredi Kerekhegytől keletre van, az *Oroszkút közelében* (P. H. R.). Áfonyát a *Nagymező néhány pontján,* a *Tarkő* és a *Peskő* környékén láttam, keveset. Valószínűleg több van a fensík tilos részein, sajnos, ezeket nyáron nem volt alkalmam felkeresni (K. L.).

4. A Bükkben *a legnagyobb terjedelmű cseppkőbarlang a csókási, de leggazdagabb képződményekben a lillafüredi Szent István-barlang* (P. H. R.).

5. A legjobb síterep a Bükkben: Bánkút. (P. H. R.) — Sportszempontból a kerekhegyi pályák, túraszempontból a Bálvány és Csurgó vidéke és Nagymező (K. L.).

6. Történelmileg legnevezetesebb hely: Eger.

7. A Bükk legnevezetesebb építészeti emléke: Nagy Lajos király diósgyőri várkastélya. (P. H. R.) — A bélapátfalvai cisztercita apátsági templomot tartom legnevezetesebbnek. (K. L.)

8. A Bükk legmagasabb faluja: Ujhuta (583 m.).

9. A Bükk legmagasabb lakott helye: a bánkúti menedékház (880 m).

10. A Bükknek a következő várromjai vannak: Eger, Diósgyőr, Szarvaskő, Dédes, Cserépváralja, Ónod. Földvárak: Görömböly Tapolcán, Leányvár (ennek közelében), Mezőnyék mellett Odorvár, (Cserépfalu mellett) Kácsvár és Latorvár (Sály mellett), két avar földvár Bükkaranyosnál, Halomvár Kisgyör mellett.

A díjat Kardos László miskolci tanár nyerte, akinek 10 válasza a legszabatosabb és leginkább helytálló. Minthogy a beküldött válaszok kiegészítik egymást, olvasóink tájékoztatására közlünk néhány feleletet a harmadik helyre került *Hegyháti* Rezső budapesti MTE-tag válaszai közül. Szerinte (3. kérdés) legtöbb áfonya a Bálvány környékén van. — 5. A Bükkfensikon kívül legjobb síterep a déli Bükkben Gáborkő—Pelyvás—Kácsfürdő környéke.

Pályázatunknak már ebben a kezdő stádiumában is legjellemzőbb mozzanata, hogy a *turistáskodás tömérdek részletmegfigyelésre ad alkalmat, amelyek összegyűjtése és összeegyeztetése azok számára is tanulságos lehet, akik a kérdéses vidéket jól ismerik, még inkább a tájékozatlanabbak számára,* akiknek pályázatai nem is voltak megemlíthetők. Érdekes, hogy a pályázók közül senki sem találta el a hatodik kérdésre *„Melyik a Bükkvidék történelmileg legnevezetesebb helye"* (Bükkvidéket írtunk, nem Bükk-hegységet!) azt a választ, amelyre *Zsembery* Gyula dr., a kérdések feltevője gondolt, hogy a *Muhi-puszta.* Ez is arra mutat, hogy a kérdések és válaszok fölött turistatársaságok el is vitatkozhatnak.

(A Bükk legújabb turista-térképét a nyertes címére elküldöttük.)

MÉG NINCS VISZONOSSÁGI MEGÁLLAPODÁS A DONAULANDDAL

Az egyik napilap turistarovatában a mult héten az a hír jelent meg, hogy a MTSz befejezte tárgyalásait az osztrák *„Alpenverein Donauland"*-dal s ennek értelmében a két alakulat tagjai kölcsönösen igénybevehetik a másik félnek járó kedvezményeket, így például a magyar turisták a *„Verband zur Wahrung Allgemeiner Turistischer Interessen"* bélyegének felragasztásával a turistaigazolványra, használhatják a zónarendszerű osztrák turistajegyeket. Ez a hír még korai. A pontresinai nemzetközi turistakongresszuson *Ankner* Béla, az egyik magyar kiküldött érintkezést keresett a Donauland ott megjelent képviselőjével s az ő kezdeményezésére hónapok óta folynak a tárgyalások a két alakulat között, *a megállapodás azonban még nem teljes és az ügy még nincs lezárva,* bár kétségtelenül útban van a megvalósulás felé.

ELŐZETES TURAHÍR

A Magyar Turista Egyesület január 13-án (autóbusszal) kirándulást rendez Zsámbékra, további útirány: Budajenő—Nagykovácsi—Hüvösvölgy. Előzetes jelentkezés január 10-ig a MTE titkári hivatalában (IV., Aranykéz-utca 6.). Találkozás: 7 ó 45 p, a Széna-téri autóbuszvégállomásnál.

KIEGÉSZÍTETTE A MÁV A TURISTA-ÁLLOMÁSOK JEGYZÉKÉT

Mint a Magyar Turista Szövetség közli, az Államvasutak igazgatósága a szövetség kérésére a turista-állomások január elsejétől érvényes jegyzékét kiegészítette. Az Államvasutak pótintézkedése értelmében ezentúl *Sátoraljaújhelyre, a bakonyi Zircre és Eplényre és a zalavidéki (göcseji) Zalaegerszegre, Zalalövőre, Gutorföldére, Egervárkitérőre és Lentire is lehet csoportos utazás esetén kedvezményes túristajegyet váltani.*

Örömmel vesszük az értesítést, mert ez is bizonyítja, hogy az államvasút nem zárkózik el a méltányos kívánságok teljesítésétől, amelyeknek lapunk az elsők között adott hangot.

Kedvezményes utazások:

Hazánkban:	Az utazás tartama	Jelentkezési határidő	Árak
Mátraháza, Mátrafüred, Lillafüred, Ujhuta	jelentkezéseket állandóan elfogadunk		
Külföldre:			
Mönichkirchen	jan. 20—jan. 31.	jan. 10	P 132.—
»	febr. 20—márc. 2.	febr. 10.	P 132.—
India-Afrika	febr. 8—ápr. 16.	jan. 31.	P 1430.—
Földközi tengeren	febr. 16—márc. 9.	febr. 10.	P 565.—
Földközi tengeren	febr. 19—márc. 10	márc. 1	M 350.—
Nagykeleti utazás	márc. 11 ápr. 3	márc. 25	P 450.—
Szentföld, Egyptom Görögország	febr. 7. febr. 25.	febr. 1.	P 375.—
Szentföld, Egyptom Görögország	febr. 21. márc. 6.	febr. 15.	P 430.—

Az összes itt felsorolt utazásokra vonatkozólag készséggel ad részletes felvilágosítást az Uj Magyarság Utazási Irodája, Rákóczi-út 30, félemelet. Telefon: 46-4-20, 46-4-27, 46-4-28, 46-4-29.

Jelentkezéseket elfogad: Utazási Irodánk, a Magyar Turista Szövetség és Magyar Cserkész Szövetség utazási irodája. Budapest, V., Nagy Sándor-utca 6. Telefon: 18—7—64.

FÖLD, PÉNZ, GAZDASÁG

Felül kell vizsgálni a gazdák rögzitett adóját

Évek óta alig folyt le gazdagyűlés anélkül, hogy elmaradtak volna a panaszok *a gazdák adójának aránytalan súlyossága ellen.* Különösen a *kisebb gazdák* azok, akik az adóterhek miatt leginkább panaszkodnak. Ha valakinek módja nyilik arra, hogy egy-egy falu adólajstromtételeibe beletekintsen, az kettőt kénytelen megállapitani: először azt, hogy a legkisebb gazdák adója valóban aránytalanul súlyos, másodszor pedig azt, hogy ennek igen sok esetben maguk a gazdák az okai.

E sorok írója tagja az ország egyik adófelszólamlási bizottságának, annak a bizottságnak, amelyet legutóbb az *OMGE*-gyűlésén *sóhivatalnak nevezett az egyik felszólaló.* Hogy mennyire jogosan vagy jogtalanul, az az alábbiakból fog kitűnni. A kérdéses bizottság az idén egy hatholdas kisgazda, helyesebben *törpebirtokos adóügyét tárgyalta.* Az illető törpebirtokos *jövedelemadóval volt megróva* és ezt a húsz- vagy harmincpengős, a pótlékokkal több mint kétszeresére rugó adótételt, mint rögzített adót 1927 óta fizette, míg végre 1934-ben felmondta és új kivetést kért.

Jövedelemadót tudvalevően csak az a gazda köteles fizetni, *akinek adóköteles tiszta jövedelme* (adósság, kamatok, közterhek stb. levonásával) *az ezer pengőt meghaladja.* A felszólamlási bizottság természetesen *törölte a jövedelemadót,* mert hiszen a mai gazdasági viszonyok között akkor sem tud a törpebirtokos hat hold földből ezer pengőt meghaladó adóköteles tisztajövedelmet kitermelni, ha mind a hat holdját kertileg műveli és kereskedelmi növénymaggal veti be.

A sóhivatalnak nevezett adófelszólamlási bizottság tehát segített a gazdán, aki ügyével eléje ment. Nem segíthetett azonban számos más hasonló kisbirtokoson, akiket hat-nyolc esztendővel ezelőtt jövedelemadóval róttak meg, adójukat rögzítették és *akik elmulasztották, hogy a rögzített adót felmondják és így új kivetést kérjenek.* Ilyenek pedig, *sajnos, igen sokan vannak.* Ismerünk *Pest* vármegyében községet, ahol húsznál több öt-hatholdas kisember ma is nyögi a rögzített és felpótlékolt jövedelemadót, holott ha felmondaná és a felszólamlási bizottságig vinné ügyét, *egészen bizonyos, hogy kiesnék a jövedelemadókötelesek kategóriájából és adóterhe 40—50 százalékkal kisebb lenne.* Sőt majdnem bizonyos, hogy legtöbbnek nem is kellene a felszólamlási bizottsághoz folyamodnia, mert már a kivetésnél megállapitanák, hogy jövedelme ezer pengőn alul van, *tehát nem jövedelemadóköteles.*

Ezek a rögzítések ugyanis már az eredeti kivetés alkalmával bizonyos túlbuzgóság és kényelemszeretet szülöttei voltak. Már akkor *magasra értékelték a kivető közegek a gazda jövedelmét azért, hogy az adó rögzíthető legyen* és így az évenként megismétlődő új kivetés munkájától mentesüljenek. Annakidején még a terményértékesítés nehézségei sem mutatkoztak mai arányaikban és maguk az adózó földmívelők is kényelmesebbnek találták a rögzítést, mint az évről-évre való új adóvallomási ívek kitöltését. De az sem lehetetlen, hogy nincsenek tisztában jogaikkal, nem is tudják, hogy *a nyolc esztendő előtti konjunktúra alapján adóznak még ma is, amikor évi bevételük esetleg 60 százalékkal csökkent.*

Az agrárképviseletek feladata volna ezeket a gazdákat felvilágosítani és kioktatni arra is, *hogyan kell az adóvallomási íveket helyesen kitölteni,* hogy az adó méltányos összegben legyen megállapítható. Ha az ilyen túladóztatott gazdák a törvénynek és a vonatkozó rendeleteknek megfelelően *ez év január hó végéig rögzített adójukat felmondják* és szabályszerű új vallomási ív benyujtásával *új kivetést kérnek* és ha ezzel nem lesznek megelégedve, az adófelszólamlási bizottságok elé mennek, akkor bizonyára ki fog derülni, hogy *ezek a bizottságok, amelyekben a mezőgazdasági kamarák kiküldöttei is helyet foglalnak, nem is egészen sóhivatalok.* Segíteni azonban természetesen *csak azon a gazdán tudnak, aki önmagán segíteni kíván és utánajár a saját ügyének.*

— (Nem tesz kivételt a főváros a Ganz-gyárral.) Jelentette az Uj Magyarság, hogy a főváros hosszas kísérletezései alapján a Ganz-gyár néhány héttel ezelőtt beadvánnyal fordult a polgármesterhez, melyben közölte, hogy a csatornaszennyvíz-iszapgázosítására berendezést hajlandó elkészíteni és üzembe helyezni. A főváros műszaki szakértői az ajánlatot megfelelőnek, elfogadhatónak minősítették és kimutatták, hogy ezzel évente minimálisan 120.000 pengő megtakarításhoz jut a főváros. A *Ganz* által szállítandó berendezés ajánlat szerinti költsége 580.000 pengőt tenne ki. A Ganz ajánlatát bizottsági tárgyalás alá bocsátották, de úgy a csatornaépítési, mint a pénzügyi szakbizottságoknak igen helyesen az volt az álláspontjuk, hogy ilyen költséges berendezést nem lehet egyetlen ajánlat ismeretében megrendelni, hanem nyilvános versenytárgyalást kell kiírni annak megépítésére, mert nincs kizárva, hogy még kedvezőbb ajánlat is érkezhetik be. E határozat alapján a polgármester a jövőheti közgyűlés elé javaslatot terjeszt, amelyben *felhatalmazást kér a nyilvános versenytárgyalás kiírására.*

— (Tavalyi gyümölcskivitelünk értéke csak 2.2 millió pengőt tett ki.) Most jelent meg az 1934. évi gyümölcstermelésünk kimutatása, mely szerint elmult évi gyümölcskivitelünk elég kedvezően alakult. A dinnye kivételével valamennyi nyári gyümölcsünk exportja felülmulta az utolsó hat év átlagát, sőt egyes gyümölcsfajtákból még a maximálisnál is többet vittünk ki. Így a kajszinbarackból 16, köszmétéből 46, cseresznyéből pedig 10 százalékkal volt nagyobb a kivitel, mint 1933-ban. Nagyon szembeszökő a dinnyekivitel visszaesése. A hatévi átlagnak csak kis része került külföldre, görögdinnyéből 39, sárgadinnyéből 58 százalék. A kiszállított gyümölcsfélék összes mennyisége 111.709 métermázsát tett ki és értékük 2,217.000 pengő volt. Sajnos, gyümölcseink értéke évről-évre csökken és károsan ellensúlyozza a kivitel emelkedését.

— (Állandóan emelkedik a postatakarékbetétállománya.) A postatakarékpénztár 1934 november havi forgalmában a takaréküzletben a betétek 1,677.762 pengővel haladták túl a visszafizetéseket. A betétek állománya 1934 november végén 91,308.695 pengő volt. A csekk- és kliringüzletben a betétek 10.812.790 pengővel multák felül a visszafizetéseket. A csekkbetétek állománya november végén 123.044.280 pengő volt. A postatakarékpénztár zálogüzleti forgalmában 213.503 darab volt az új zálogfelvétel 4,420.856 pengő kölcsönnel és 193.845 darab zálogkiváltás 4,417.283 pengő kölcsönvisszafizetéssel. A zálogálladék november végén 1,072.098 darab volt, a zálogkölcsöntőke álladéka 24,031.936 pengőt tett ki.

— (Ötven állam aranykészlete 21.5 milliárd dollár értéket képvisel.) Az amerikai kincstári hivatal kimutatása szerint az 50 legfontosabb állam aranyállománya 1934 január végétől szeptember végéig állandó gyarapodás mellett 1.314 millióval, 21.549 millió dolárra emelkedett. Az Egyesült Államok aranykészlete ebben az időszakban 1.144 millióval 7.978 millió dollárra gyarapodott, úgyhogy Amerika részesedése az 50 állam aranykészletében 33 és háromnegyed százalékról 37 százalékra emelkedett. Összehasonlításképpen említésre érdemes, hogy a világ összes aranytermelése az elmult évben kereken 800 millió dollár értéket képviselt.

— (Mit exportálhatunk Franciaországba az idei első évnegyedben.) Franciaországban az első évnegyedre vonatkozóan most állapították meg azokat az ipari kontingenseket, amelyeket Magyarország Franciaországba exportálhat. Ezek: 300 mázsa *paradicsom-konzerv,* 100 mázsa *főzelékkonzerv,* 50 mázsa *rádiócső,* 20 mázsa *rádiókészülék,* 240 mázsa *kenderzsineg,* 50 mázsa *pamutszövet,* 10.5 mázsa *konfekcionált női ruha,* 1 mázsa *műselyem harisnya,* 15 mázsa *felsőbőr,,* 4.3 mázsa *izzólámpa,* 5 mázsa *kasza és sarló,* 4 mázsa *lámpaégő,* 10 mázsa *lámpaáru,* 10 mázsa *zománcedény* és 224 mázsa *cirok seprő.*

Odabent Kati éppen félrehúzta a függönyt, hogy kihajtsa a dongót. Látja a kocsit, de nem gondol vele, csak a dongóval. Most az utról oda lehetne látni a koporsóra, de a kocsiból nem néz arrafelé senki.

A túlsó gyalogjáróról éppen a főtisztelendő úr köszön nekik.

Munkácsy: Erdei tájkép

Minden szót hallott. Azt beszélte, hogy az ő ura hordja a leveleket annak a bizonyos valakinek a postára, csakhogy nem ide, hanem Andódra. Mit szól ehhez?

— Talán nem akarja Mariskát szomorítani?

— Vagy attól fél, hogy felbontaná. Mi?

IV.

Ősz van. Valami szomorú tündér minden éjszaka sárgábbra festi a fák levelét, le is rázogatja. A házak mögül az útra barnállik a kertek földje. Csak az őszi vetés zöldel itt-ott: a nap bágyadtan mosolyog rá.

A postaház udvara föl van seperve s különös némaság ül rajta. Az ereszig húzott madzagon fonnyadtan fityegnek a délignyitó elhalt levelei. Az utcán a ház sarkánál pitykéző gyerekek játszanak. Guggolva fricskázgatják ólompitykéiket a fal tövén vájt kis kerek lyuk felé. Doba Dani félgömb-formán kikalapált susztertallérja tompán koppan, mikor a vályogfalba ütődik. A gyerekek fojtott hangon sugdosódnak.

A házon nyitva van az utcára néző ablak. Belül egy ág csipkefüggöny ereszkedik alá, a szél néha belibbenti. A gyerekek bátrabbja ilyenkor odasomfordál, beles a szobába. Az üres szoba közepén két kecskelábon fekete koporsó fekszik; már le van szögezve; a szemfedő keskeny fodrát megmozgatja a szél. Egy széken a nagyot halló Kati üldögél feketében, bekötött fejjel, maga elé nézve, imádságos könyvét melléhez szorítja.

Az ablak előtt zümmögve szálldos egy nagy dongó. A gyerekek félrekapják előle a fejüket. A dongó berepül a szobába.

A fiuk visszakuporodnak a játék mellé.

— Hohó! Ez a disznó csal!

— Kicsoda?

— A jómadár, mintha nem tudná. Ehun e! Nem elébe taszítottad a pitykédet az enyémnek?

— Hozzá ne nyulj, mert...

Most már elfeledkeznek a csendességről. Egyik mellbelöki a másikat, hogy leül és hátrabukik a két tenyerére; de tüstént felpattan, egymás hajába kapnak, egyik a hóna alá gyűri a másiknak a fejét, az gáncsot vet s belehengerednek az árokba.

— Vigyázzatok, hé!

Könnyű kotyogással hintó gördül el mellettük. A gróf kocsija. Ő ül benne a feleségével: szemben a kisülésen a két fiok.

Munkácsy Mihály

A karácsonyi könyvpiac eseménye!

ECCE HOMO!

HARSÁNYI ZSOLT
új művének hőse:

Munkácsy Mihály

Ime az ember! ez a cím szimbolikus, mert nemcsak MUNKÁCSY világhíres festményének címét jelenti, hanem ráillik a legnagyobb magyar festőművész vérző sorsára is. MUNKÁCSY MIHÁLY is tövis-koszorút viselt, mint az, akit nálánál méltóbban a világ egyetlen festője sem jelenített meg a vásznon. De ha tragikus volt is: szép volt MUNKÁCSY MIHÁLY élete, mint minden alkotó művészé. *És életének minden fájdalmas szépségét maradéktalanul tárja elénk*

HARSÁNYI ZSOLT hatalmas, új regényében.

Harsányi Zsolt regényei az utóbbi évek karácsonyainak eseményei. Büszkék vagyunk, hogy a kiváló szerzőnek immár negyedik olyan művével léphetünk az olvasóközönség elé, amely egy nagy magyar érték életét jeleníti meg. Harsányi Zsolt hatalmas művét

MUNKÁCSY-KÉPGYÜJTEMÉNY

illusztrálja. Ez a kötet, éppen úgy, mint a regény, a művészettörténet számára is forrásmunkául szolgál. A képkötet felöleli Munkácsynak úgyszólván *minden alkotását.*

HARSÁNYI ZSOLT: ECCE HOMO címü regénye, a képgyüjtemény kötettel együttesen **négy hatalmas kötetben** teljes.

Kiállítása elegáns, nyomása gondos, kötése művészi.

A négy kötet ára ..... **12** pengő

egészvászonkötésben, tokban **20** pengő

Megtekinthető minden könyvesboltban!

Irodalmi esemény!

A Singer és Wolfner Irodalmi Intézet hosszú évtizedek óta, első ízben biztosít helyet karácsonyi ujdonságai előkelő, díszes sorában külföldi műnek. Háromszoros felelősség súlyát érzi a kiadó, amikor

HUGH WALPOLE

regényét, az angol irodalom reprezentatív értékét, a magyar közönségnek bemutatja. Háromszoros felelősség, mert 1., a magyar olvasóközönség előtt ismeretlen író, 2., külföldi szerző, 3., hatalmas tetralógia.

Hugh Walpole életének főművét négy év alatt írta meg.

A HERRIES-CSALÁD

első része magyar nyelven, két kötetben

FRANCIS HERRIES

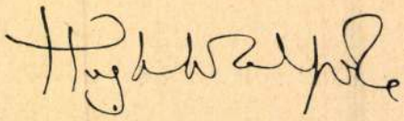

címen jelenik meg. Francis Herries alakjának nagyságával csak Dickens, Tolsztoj vagy Dosztojevszkij hősei vetekedhetnek

A második rész Francis Herries leányának

JUDITH PARIS-nek

élettörténete, akit méltán sorolhatunk a világirodalom legtökéletesebb, legérdekesebb nőalakjai közé. Ez a második rész is két kötetben teljes.

A XVIII. és XIX. század Angliájának színes és mozgalmas képe vetődik Walpole csupa-erő, csupa-szenvedély figurái mögé, akiknek sorsa és végzete művészi fordításban kerül az olvasó elé.

HUGH WALPOLE

A HERRIES-CSALÁD

négy kötete

1000 oldalon, ízléses kiállításban, gondos nyomásban jelent meg és az ára

10 pengő, egészvászonkötésben 15 pengő

Megtekinthető minden könyvesboltban!

B. H.

MAGYAR MŰVÉSZET

UNGARISCHE KUNST * ART HONGROIS * HUNGARIAN ART

MEGJELENIK HAVONTA.

Előfizetési ára 40 aranykorona. A Szinyei-Társaság Baráti Köre tagjainak (3 évi kötelezettséggel) 30 aranykorona. Amerika részére 10 dollár, Anglia részére 2 font 2 shilling, Franciaország részére 196 frank, Németország részére 44 aranymárka, Olaszország részére 240 líra, Svájc részére 52 frank.

BUDAPEST, RÁKÓCZI-ÚT 54.

TARTALOM:

Csók István: Megemlékezés Munkácsyról ... 1
Lázár Béla: Munkácsy lelke ... 4
Rippl-Rónai József: Munkácsyról, az emberről 30
Paczka Ferenc ... 34
Művészeti élet (Rózsaffy Dezső: Két ismeretlen Munkácsy festmény. Művészetünk külföldön. Hírek) ... 40
Művészeti irodalom ... 57

KÉPEK JEGYZÉKE:

Munkácsy Mihály: Parkrészlet. Háromszínnyomat. Melléklet.
Munkácsy Mihály: Férfifej ... 2
Munkácsy Mihály: Tanulmány a Műteremben c. képhez ... 3
Munkácsy Mihály: Oláh család a ház előtt ... 4
Munkácsy Mihály: Oláh menyecske ... 5
Munkácsy Mihály: Fonó asszony ... 5
Munkácsy Mihály: Részeg ember hazatérése ... 6
Munkácsy Mihály: Mosónők ... 7
Munkácsy Mihály: Önarckép. 1870 ... 9
Munkácsy Mihály: Búcsúlátogatás ... 11
Munkácsy Mihály: Kovácslegény ... 14
Munkácsy Mihály: Séta az erdőben ... 16
Munkácsy Mihály: Virágcsendélet ... 18
Munkácsy Mihály: Szénásszekér. 1867 ... 19
Munkácsy Mihály rajza a Délutáni látogatáshoz ... 22
Munkácsy Mihály: A papagály ... 23
Munkácsy Mihály: Tanulmány a Zálogházhoz ... 23
Munkácsy Mihály: Fasor ... 25
Munkácsy Mihály rajza a Tépéscsinálókhoz ... 27
Munkácsy Mihály: Ujoncozás ... 29
Munkácsy Mihály: Krisztus a sziklasírban ... 30
Paál László: Erdő belseje ... 32
Munkácsy Mihály vázlatkönyvéből ... 33
Paczka Ferenc: Orvosi vizsgálat ... 34
Munkácsy Mihály: Sátorozó cigányok ... 35
Munkácsy Mihály: Köpülő asszony ... 37
Munkácsy Mihály: Vidovszky-mama ... 38
Munkácsy Mihály: Tanulmány a Siralomházhoz ... 39
Munkácsy Mihály: Utca ... 41
Munkácsy Mihály: Arckép. 1867 ... 43
Munkácsy Mihály: A baba látogatói c. kép tollrajza ... 45
Paál László: Kazlak ... 46
Paál László: Erdei tisztás ... 48
Munkácsy Mihály: Tanulmányfej ... 50
Paál László: Jegenyék közt ... 51
Munkácsy Mihály: Tájkép. Tollrajz ... 54
Paál László: Patak partján ... 55

INHALT:

Stephan Csók: Munkácsys Angedenken ... 1
Béla Lázár: Die Seele Munkácsys ... 4
Joseph Rippl-Rónai: Munkácsy, der Mensch ... 30
Franz Paczka ... 34
Aus dem Kunstleben (Desider Rózsaffy: Zwei unbekannte Gemälde Munkácsys. Unsere Kunst im Auslande. Nachrichten ... 40
Kunstliteratur ... 57

BILDERVERZEICHNIS:

Michael Munkácsy: Partie aus einem Park. Dreifarbendruck. Beilage.
Michael Munkácsy: Männerkopf ... 2
Michael Munkácsy: Studie zum Bilde: „Im Atelier" 3
Michael Munkácsy: Walachische Familie vor dem Hause ... 4
Michael Munkácsy: Junge walachische Frau ... 5
Michael Munkácsy: Spinnerin ... 5
Michael Munkácsy: Heimkehr eines Betrunkenen 6
Michael Munkácsy: Wäscherinnen ... 7
Michael Munkácsy: Selbstbildnis. 1870 ... 9
Michael Munkácsy: Abschiedsbesuch ... 11
Michael Munkácsy: Schmiedgeselle ... 14
Michael Munkácsy: Spaziergang im Walde ... 16
Michael Munkácsy: Blumenstilleben ... 18
Michael Munkácsy: Heuwagen. 1867 ... 19
Michael Munkácsys Zeichnung zum „Nachmittagsbesuch" ... 22
Michael Munkácsy: Der Papagei ... 23
Michael Munkácsy: Studie zum „Leihhaus" ... 23
Michael Munkácsy: Allee ... 25
Michael Munkácsys Zeichnung zu den „Scharpiezupferinnen" ... 27
Michael Munkácsy: Rekrutierung ... 29
Michael Munkácsy: Christus im Felsengrabe 30
Ladislaus Paál: Waldinneres ... 32
Aus dem Skizzenbuche Munkácsys ... 33
Franz Paczka: Ärztliche Untersuchung ... 34
Michael Munkácsy: Zigeunerlager ... 35
Michael Munkácsy: Frau beim Buttern ... 37
Michael Munkácsy: Mutter Vidovszky ... 38
Michael Munkácsy: Studie zum Bilde „Der letzte Tag eines Verurteilten" ... 39
Michael Munkácsy: Gasse ... 41
Michael Munkácsy: Bildnis. 1867 ... 43
Michael Munkácsy: Federzeichnung zum Bilde: „Besuch bei der Wöchnerin" ... 45
Ladislaus Paál: Schober ... 46
Ladislaus Paál: Waldlichtung ... 48
Michael Munkácsy: Studienkopf ... 50
Ladislaus Paál: Unter Pappeln ... 51
Michael Munkácsy: Landschaft. Federzeichnung 54
Ladislaus Paál: Am Bache ... 55

Magyar Művészet 1925. 2. szám

Munkácsy Mihály

TABLE DES MATIÈRES:

Etienne Csók: Éloge de Munkácsy ... 1
Béla Lázár: L'âme de Munkácsy ... 4
Joseph Rippl-Rónai: Munkácsy, l'homme ... 30
François Paczka ... 34
Vie artistique. (Didier Rózsaffy: Deux peintures inconnues de Munkácsy. — Notre art dans l'étranger. — Nouvelles) ... 40
Littérature artistique ... 57

LISTE DES TABLEAUX:

Michel Munkácsy: Partie d'un parc. Reproduction en trois couleurs. Supplément.
Michel Munkácsy: Tête d'homme ... 2
Michel Munkácsy: Étude pour le tableau: „Dans l'atelier" ... 3
Michel Munkácsy: Famille valaque devant la maison ... 4
Michel Munkácsy: Jeune femme valaque ... 5
Michel Munkácsy: La fileuse ... 5
Michel Munkácsy: Le retour de l'ivrogne ... 6
Michel Munkácsy: Les laveuses ... 7
Michel Munkácsy: Portrait de lui-même. 1870 9
Michel Munkácsy: La visite d'adieu ... 11
Michel Munkácsy: Jeune forgeron ... 14
Michel Munkácsy: Promenade dans la forêt ... 16
Michel Munkácsy: Nature morte de fleurs ... 18
Michel Munkácsy: Chariot de foin ... 19
Dessin de Michel Munkácsy pour „La visite d'après-midi" ... 22
Michel Munkácsy: Le perroquet ... 23
Michel Munkácsy: Étude pour „Au Mont-de-piété" ... 23
Michel Munkácsy: Allée ... 25
Michel Munkácsy: Dessin pour le tableau: „Les faiseuses de charpie" ... 27
Michel Munkácsy: Recrutement ... 29
Michel Munkácsy: Jésus-Christ dans le tombeau de rocher ... 30
Ladislas de Paál: L'intérieur d'une forêt ... 32
Des esquisses de Munkácsy ... 33
François Paczka: La consultation du docteur 34
Michel Munkácsy: Camp des bohémiens ... 35
Michel Munkácsy: Femme barattante ... 37
Michel Munkácsy: Mère Vidovszky ... 38
Michel Munkácsy: Étude pour „Le dernier jour d'un Condamnés" ... 39
Michel Munkácsy: Rue ... 41
Michel Munkácsy: Portrait. 1867 ... 43
Michel Munkácsy: Dessin à la plume pour: „Visite au Bébé" ... 45
Ladislas de Paál: Monceaux ... 46
Ladislas de Paál: Clairière de forêt ... 48
Michel Munkácsy: Étude de tête ... 50
Ladislas de Paál: Sous popliers ... 51
Michel Munkácsy: Paysage. Dessin à la plume 54
Ladislas de Paál: Au bord du ruisseau ... 55

TABLE OF CONTENTS:

Stephen Csók: Discourse over Munkácsy ... 1
Béla Lázár: Munkácsy's Soul ... 4
Joseph Rippl-Rónai: Munkácsy, the Man ... 30
Francis Paczka ... 34
Artistic Life (Desider Rózsaffy: Two Unknown Pictures by Munkácsy. Our Art Abroad. News) ... 40
Art Review ... 57

LIST OF THE ILLUSTRATIONS:

Michael Munkácsy: Park. A coloured reproduction. Supplement.
Michael Munkácsy: Head of a Man ... 2
Michael Munkácsy: Study for the Picture: „In the Studio" ... 3
Michael Munkácsy: Wallachian Family before the House ... 4
Michael Munkácsy: A Young Wallachian Woman 5
Michael Munkácsy: Spinner ... 5
Michael Munkácsy: Return of a Drunkard ... 6
Michael Munkácsy: The Washerwomen ... 7
Michael Munkácsy: His Own Portrait. 1870. ... 9
Michael Munkácsy: Farewell Visit ... 11
Michael Munkácsy: Young Blacksmith ... 14
Michael Munkácsy: Walk in the Woods ... 16
Michael Munkácsy: Flower-piece ... 18
Michael Munkácsy: Hay-cart. 1867 ... 19
Michael Munkácsy's Drawing for the „Afternoon Visit" ... 22
Michael Munkácsy: The Parrot ... 23
Michael Munkácsy: Study for the „Pawnbroker's Shop" ... 25
Michael Munkácsy: Alley ... 25
Michael Munkácsy's Drawing for the „Lint-Makers" ... 27
Michael Munkácsy: Recruitment ... 29
Michael Munkácsy: Christ in the Holy Sepulchure ... 30
Ladislas Paál: Woodland ... 32
From Michael Munkácsy's Sketch-book ... 33
Francis Paczka: Medical Visitation ... 34
Michael Munkácsy: Camping Gypsies ... 34
Michael Munkácsy: The Churner ... 37
Michael Munkácsy: Mother Vidovszky ... 38
Michael Munkácsy: Study for the „Last Day of a condemned Man" ... 38
Michael Munkácsy: Street ... 41
Michael Munkácsy: Portrait. 1867 ... 43
Michael Munkácsy: Visit to the Baby. Pen-Drawing ... 45
Ladislas Paál: Hay-stacks ... 46
Ladislas Paál: A Clearing in the Woods ... 48
Michael Munkácsy: A Head. A Study ... 50
Ladislas Paál: Between Poplars ... 51
Michael Munkácsy: Landscape. Pen-Drawing ... 54
Ladislas Paál: On the Banks of a Brook ... 55

MUNKÁCSY MIHÁLY VÍZFESTMÉNYE.
A Szépművészeti Múzeum tulajdona.

Az Athenaeum háromszínnyomása.

Munkácsy Mihály

1886-ban Párizsban rajta
Liszt Ferencről.

Repr.

Pesti Napló képes melléklete
1936. okt. ~~23~~. 25.

Magyar világ a Műcsarnokban. Zivatar. Munkácsy Mihály festménye

Muki kivonta s a házassági szokás szerint ő, a német, tört magyarsággal opponált:

— Majd polond leszeg hazamenni, kikapni.

— Muki, haza számadószékre!? No, ne félj, *lieber alter Schuft,* nem kapsz ki nagyon.

Az óbester azonban Alit érezte a háta mögött s kezdett vérszemet kapni:

— Juszt se! *Nix* hazamenni, *nix* dutyi többet, vége zsarnokság! — s fütyörészve tette még hozzá: — *oh, du lieber Augustin, alles is' hin* ... én szabad úr, császári és khalifai török bása vagyok!

A báróné elképedt. Gyanakvóan került közelebb:

— Mi vagy te? Török basa? Megbolondultál?... No jer szépen, — elhül otthon a leves ...

A pohos Ali karonfogta Mukit:

— *Kisztihand* ... pardon, de Wetzlar basa ő excellenciáját ma én hívtam meg ebédre. Alászolgája, *Kaschamadiener!*

A báróné kiejtette a zöld parasolt a kezéből s tátott szájjal meredt a hátatfordító és karonfogva tovabillegő ékes basapár után. Mi ez? Lehetséges ez? Muki nem fogad szót többé?! Muki mint basa és *Exzellenz?!*... Hohó, nem is oly bolondok, inkább nagyon is ravasz okosak ezek, persze, az a nagy lator Ali fundálta ki ezt a hallatlan gaz tréfát, ezt a garasos komédiát, hogy Mukit kivonja az ő keze alól ... No megálljatok! A szédülő nagyasszonyt az utána loholt csinos Mirzl szobaleány fogta fel, de ő még a támogató karok közül is a basák után kiáltozott:

— Komédia! Azt hiszitek, elhiszem? Kujon, te csak basának akarnál menekülni előlem ... No megállj! Nem eresztelek többé haza! ...

Muki diadalmas, sőt kaján mosollyal fordult hátra s kikerikít intett:

— Göszönök szepen, csag eztet akartam! Fuccs a papucs?! *O du lieber Augustin, meine Franziska is' hin, hin, hin!*

*

A két barát karonfogva, győztesen parádézott a belváros felé. Muki egy kiszabadult rabifjú, egy tömlöcből lépő chilloni fogoly byroni lendületével húzta ki magát, örömében a *„Hollá die Leberwurst"*-ot fütyörészte s még a Schotten-Thor hetvenéves virágárus banyájának is csókot intett. Jobb szemével a hölgyekre kacsintott: „Itt vagyok, szabad vagyok, basa vagyok, feleségeket akarok! ..." De bal fülével a bölcs Ali sutfogó szavára figyelt s közben a kezét szorongatta:

— Tehát csakugyan nem tréfa?

— De nem ám! — mosolygott Ali — excellenciád aktív hétlófarkas basa! Ott a fermán nálam, ebédnél átadom: ön ezzel majd engedélyt kér a burgbeli császártól s ha az engedély megvan, teljes török díszben jelentkezik nála —

Mukinak csillogott a szeme. De aztán mégis némi aggályok fogták el:

— És ... izé ... nem kell nekem most rögtön török hitre áttérnem?

A török elnevette magát. Aztán engedékenyen intett:

— Azzal egyelőre még várhatunk ... Más a sürgős most. Már t. i. a bárónéval szemben való védekezés szempontjából —

Összebujtak és tanakodva, hosszan sugdosódtak. Muki legénykedő elszántsággal húzta szemére a Bo-

Ujdok 1927. XXXIII. 5r.

livarját s valami különös bosszuálló gyönyörrel majszolta a szót:

— Hárem?... Értem: a hárem, mint védelmi barrikád... Helyes. De, *lieber Bruder,* honnan az ördögből szedjek én így hamarjában össze egy háremet?

Ali nagyvezéri mozdulattal mutatott a Graben hömpölygő asszonyi sokadalmára:

— Itt van egész Bécs! Rajta!... Önnek imponálnia kell a bárónénak —

— Gondolja, ez a hárem imponálni fog a feleségemnek?

— De még mennyire! Meg fog pukkadni bele... Muki feltette a négyszögletes monokliját:

— Csak hát honnan a nőket így hamarjában? Paméláékat se lehet úgy egyszerüen a szegről leakasztani...

Ismét sugdosódva bújtak össze. Egyszerre mindketten felnevettek. Ali a hasát fogta:

— Csinosak? Mind a hárman? Helyes! Pompás?!

— És, — tette hozzá Muki kamaszos bosszúérzettel — ami fő: ez fájni fog Franciskámnak!...

Ekkorra már valami szűk mellékutcában döcögtek, — Ali hirtelen megállt s egy festőien piszkos keletiesen fantasztikus üzletre mutatott. Minden volt ez: antikvárium, szőnyegüzlet, szabóműhely, új és ódon ruhakereskedés. A cégtáblán csillagos félholdak közt ékeskedett: *„Allah áldásához“* s alatta még nagyobb betükkel: *„Ibrahim, Kayserlich ottomanischer Hoflieferant und Schneiderkünstler“*, „császári ottomán udvari szállító és szabóművész“. Muki szófogadó ájtatossággal kisérte be a követet s meghatottan szívta magába a félhomályos szabóműhely ezeregyéjszakai büzét. Az ingujjas bécsi segédek közt egy turbános, burnuszos, hosszú szakállas igen tiszteletreméltó vén muzulmán ült, ki egy felette rongyos pepitanadrágot foltozott. Ali rászólt:

— Ibrahim... *aber g'schwind,* a legdíszesebb basadíszt itt ennek a kegyelmes úrnak!

Ibrahim felnézett s a következő pillanatban Muki tárt karokkal kiáltott fel az ámuló Ali előtt:

— Ábrahám?!... maga az, Goldstein Ábrahám?! Igen, *lieber Bruder,* ez a Goldstein volt a mi kantinosunk, mikor az ezredemmel Galiciában feküdtem... Hát maga azóta törökké lett?!

A zsargonos Ibrahim majd elsírta magát:

— Hát az *Exzellenz* óbester úr tán nem lett törökké? Csak kissé többre vitte nálam... Hej én azóta összekószáltam Boszniát, Sztambult s a végén megszállt Allah áldása. Csak úgy, mint az *Exzellenz* óbester urat...

És mialatt az új basának mértéket vett, ki nem fogyott a mesélő szó belőle. A meghatott búcsúnál Muki még a fülébe súgta:

— Te, Ábrahám, a délután folyamán még három hölgy fog jelentkezni nálad szultánaruhákra...

Ibrahim a régi Ábrahám diszkrét mosolyával hódolt, ők ketten azzal el is köszöntek a cs. szabóművésztől. Fel a nagykövetí palotába! Piláfos parádés ebéd várta itt őket, utána csibuk, fekete kávé... Muki kezdte már egészen töröknek érezni magát: szakszerüen érdeklődött a hárem elhelyezése iránt. Ali mosolyogva hívta:

— Jöjjön, megmutathatom...

— Mit? Az ön háremét? Csak nem?!

— De igen. Bátran megtekintheti, mert... izé... nincs benne senki —

— Senki?! Hisz ön azt mondta, négy feleséggel szerénykedik itt Bécsben —

— Lári-fári, örülök, hogy magam vagyok... Helyettem majd ön tesz ki a török becsületért! Hamar, itt a penna, kalamáris, írja meg azt a fontos és titkos levelet. Én azalatt hívom a kavaszt —

Muki nekiült, de bizony jó soká vakarta a tarkóját, míg végre papirra pötyögtette:

„Liebe Bábi, szólj a Fáni meg a Mirzl szobalánynak, szólj a Gyuri kutyamosónak meg a Miska privadinernek is: pakoljatok és e sorok átadóját, Achmedet, követve feltünés nélkül új kvártélyomra hozzám meneküljetek...“ Mire elkészült s a fejét felvetette, már a vészesen vigyorgó nagy lurkó szerecsen kavasz állott előtte. Ali megnyugtatta:

— Sohse féljen tőle; Achmed derék jó hietzingi hintáslegény, kit csak a stílus kedvéért subickoltatok négerré, — no Achmed, itt a levél, mutasd meg, mit tudsz!

*

A báróné ezalatt még mindig a terített asztalnál ült, izgalmában egy falatot se tudott volna lenyelni s csak várta, egyre várta az ebéddel a szökevény kujon hazatértét. Két óra, három óra, félnégy... senki, semmi, hallatlan! Hisz ez már nem is renitencia, ez valóságos lázadás! Háborodása nem ismert határt s mialatt a sarokban makogó vén papagály gépiesen ismételgette a lakásban legtöbbet hallható s így legkönnyebben megtanulható „kujon“ szót, a nagy asszony végre is kimerülten szunnyadt el a kanapé sarkában.

Künn a konyhában a cselédek parlamentje falatozva tárgyalta az esetet. Bábi, a kissé tán már túlgömbölyű, de még mindig csinos és merészszájú szőke tiroli szakácsné ült az asztalfőn; rendületlen étvággyal rágta a libacombot, de közben a könnyei patakzottak: *„armer Teufel,* nem birta tovább, hej, érzem én, a mi szegény urunk elbujdosott, azóta már, biztos, öngyilkossá lett!“ A két fess szobaleány a libamellet nyelte, de ők is bőgtek, a két huszárgyerek pedig a püspökfalatra esküdözve káromkodott: „megyünk az árgyélusát, majd kihúzzuk mi a mi jó óbester urunkat a Duna büdös fenekiből, a többiről oszt a báróné feleljen az öreg Isten rapportján! Megyünk!“ Épp felkeltek, mikor a gang felől ármányos halkan kopogás hallatszott a konyhaablakon. Mind felugrottak; a kutyamosó hapfákba meredt: „ez valami óperenciás genyerális!“ a vastag Bábi is knix-elt, csak Fáni maradt tárgyilagos: „ugyan már! hisz ez a ringlspiel-Schani a Práterből!“ — *„An' Schmarn!“* súgta be a nyíló ablakon Achmed, — „én a török követség vagyok. *Maul halten,* velem jöttök a gazdátokhoz! Itt a levél.“ — „Hát él? él?“ Lett öröm. Összenéztek. „Nekem a gazdám parancsol“, — súgta Gyuri; — „nekünk is“, — zokogott Bábi, — „megyünk utána s ezután a báróné majd a hideg spórherddel veszekedjék!“ Lábujjhegyen rámoltak, pakoltak s aztán nesz nélkül, búcsú nélkül szépen elszeleltek Achmeddel.

A báróné, adja Isten egészségére, mélyen és soká aludt. Öreg este lett, mire felkelt és csengetett. Senki! Kiment a konyhába, cselédszobába, — minden rendben, de senki, senki... A szemét dörzsölte: mi ez, megszöktek, mi történt, ki bolondult itt meg? Félni kezdett s átalhívta a szomszédban lakó aszott, vén Steyff kisasszonyt. Mit tegyen? Éjfélig tanácskoztak, a Steyff mamzell még nála is hált s másnap reggel Muki mama háborodottan készült a rendőrségre. Kezdte bántani a lelkiismeret és jaj, ha Mukit mégis tán baj érte? A két dáma könnyes szemmel sietett tova, de a Grabenen megakadtak, óriási csődület lapította őket a falhoz. *„Die Türken in Wien!“* hallatszott, — „nézzétek, egy híres basa, valami török herceg... ott jön az egész háremével, helyet, helyet!“ A két dáma ekkorra már majdnem palacsintává lett, de hát hiába, várni kellett, míg a menet elvonul. Fény, pompa... persze elől jött a tömeget oszlató Achmed-Schani, mögötte áldást oszt-

UJ IDŐK SZERKESZTI HERCZEG FERENC

Munkácsy: Krisztus

XXXIII. évfolyam, 15. szám
Budapest, 1927 virágvasárnap

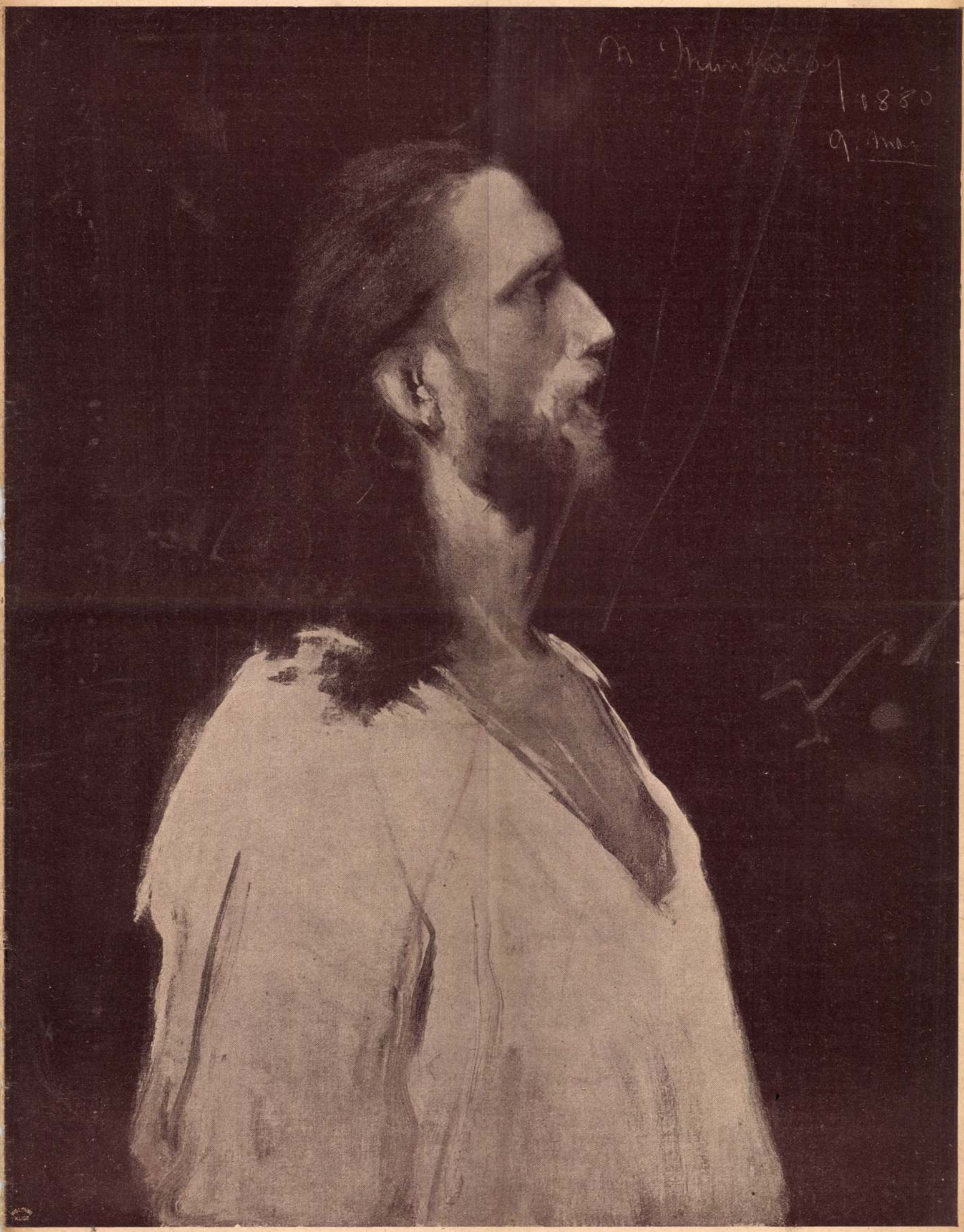

Második kiadásban jelent meg! Második kiadásban jelent meg!

P. Gulácsy Irén Fekete vőlegények regény 3 kötetben

Ára 10 pengő

Magyar esztétikusok és kritikusok a FEKETE VŐLEGÉNYEK-ről

Bodor Aladár a „Magyarság"-ban:

Akárha a mai közéletben néznénk körül, ebben a regényben csupa kedvelhető, sajnálnivaló magyar embereket látunk, nem Jókai-féle angyalokat és ördögöket, de az író szigorúan kényszerít mégis közöttük válogatnunk, törvényt tartanunk és ítélnünk, elítélnünk sokban a legnagyobbak közül is magát a két gyönge királyt, a köz- és magánjogilag mind igazolható ellenségeskedő országnagyokat, az osztályönzőket, az országos leszegényedésben bármilyen jogosan is gazdagodókat, a családjukat protegálókat, a szerelmükben elmerülőket, Werbőczy és Báthory nádort, valamennyi családi politikát űző Zápolyát, az udvar teljes léhűtőit pedig majd csak utánuk. Az ember melle megnehezedik és feje meghajlik e regény olvasása alatt, de végül mégis csak fel tud emelni a befejezésének mártiromságos vídámsága, mert ha csak kevesen is, de akadnak közöttünk hősök és tiszta lelkek: sorsunk végképpen el nem veszhet és ha elegen lennének a becsületesek, sorsunk országostul meg is változhatna.

Gulácsynak rendkivüli egyénítő ereje van. Kivált nőalakjai: Tescheni Hedvig asszony, Zápolya intrikus anyja, Tescheni Borbála, a szegény áldozatsorsú Anna királyné plasztikus élettel megrajzolt alakok.

Külön kell megemlítenünk Gulácsynak egy páratlan értékét, a hasonlíthatatlan erejű, plasztikus, gazdag és finom nyelvét. Amint történelmi forrásait is megemésztette és sehol sem ötlettek ki a műből a kellékek, ugyanígy a nyelve is egyaránt zamatosan régi, amazt a kort éreztető és ugyanannyira mai is. A régi elemeket és fogalmakat s az arhaikus gondolkozásmódot biztonsággal ötvözi be nehézsulyú, tömör nyelvezetébe.

Ma, amikor a politikai és társadalmi élet, bármennyire sürgős tettre hív is történelmünk, mindent eseménytelen szürke pergőhomokkal mos el, megörvendeztető és magyar reményeket keltő, hogy legalább az irodalomban ime *eseményről adhatunk hírt.*

Dánielné Lengyel Laura a „Budapesti Hirlap"-ban:

Pálffyné-Gulácsy Irén háromkötetes regénye, mely itt fekszik előttünk, elérkezett a művészi magaslat ama fokára, hol az alkotó egyéniségének csorbítatlan szuverénitása teljesen összeforrt a dolgok köztudattá vált tárgyi és szimbólikus jelentőségével. Regénye, a *Fekete vőlegények,* a legörvendetesebb események egyike: *egy írónak az irodalomtörténetbe való beérkezése.*

Kállay Miklós a „Nemzeti Ujság"-ban:

1. Végre olyan hosszú várakozás után egy új név és egy új regény. Úgy, ahogy a regényt a magyar regény klasszikus aranykorában elképzelték. Valami Kemény Zsigmond és Jókai Mór közt. Acélos, drámai feszültségű, tagbaszakadt kötésű, — szeretnők a hitelevesztett monumentális szót használni, — mint Kemény, érdekes, színes, romantikus és bőven áradó meséjű, mint Jókai. Végre az újabb generáció a sok beteg, neuraszténiás, pszichológiai szőrszálhasogatások dinnyehéjain elcsúszó figurák, szerelmi elernyedés érzelemnüanszain nyavalygó hősök után, egészséges, robusztus, mély és megrendítő drámaiság terhét hordozó, tragikus sorsok szörnyű végzetességével küzködő hősök, gránitból faragott pillérek, amelyeknek fején egy ország roskadozó boltívei remegnek. Végre egy regény, amely az, a szó igaz értelmében. A mai embernek írt prózai éposz, amelyben egy egész ország elevenedik meg s amelyben egy kor forró szíve dobog. Sok ványadtan lézengő sok koresnak fogant, koraszülött, sután, nyomorék tagokkal tántorgó regény után egy épkézláb regény. Sőt több ennél: kitünő regény.

2. A regény szerzője, *P. Gulácsy* Irén erdélyi írónő. Jelenleg Nagyváradon él. A nevét a budapesti olvasóközönség alig ismeri. Egy kisebb regénye, a Hamueső, izzó levegőjű, mély tragikumtól vemhes falusi történet, duzzadó erejű naturalizmussal megírva, Kolozsvártt jelent meg az Erdélyi Szépmíves-Céh számozott kiadásában, egy-kettőre elfogyott, ide úgyszólván egy példány sem jutott belőle. Azóta szórványosan közölték novelláit a szépirodalmi lapok és akik ezekből a ritka életjelekből figyelemmel kisérték ennek a gazdag és eredeti egyéniségnek irói fejlődését, méltán sokat vártak *Gulácsy* Irén-től. És ebben a várakozásukban nem is csalódtak. Gulácsy Irén a *Fekete vőlegényekkel* minden várakozást kielégített, minden igéretet beteljesített. Hatalmas háromkötetes regénye, a *Fekete vőlegények* történeti regény. És talán nem is véletlen, hogy az. A magyar regény Jókaihoz, Mikszáthoz, sőt Kemény Zsigmondhoz visszakanyarodó renesszánsza a történelmi regényen keresztül halad. Gárdonyi legsikerültebb és legmaradandóbb művei kétségkivül történeti regényei. Herczeg Ferenc legutóbb megjelent két regénye, a *Fogyó hold* és *Az Élet kapuja* szintén történelmi tárgyú, *Surányi* Miklós történeti tárgyú regénnyel hódította meg az irodalmi közvéleményt és a legmonumentálisabbat ebben a műfajban alkotta. Történelmi regényeket írt legújabban *Csathó* Kálmán és *Krúdy* Gyula is. A történelmi regény nem könnyű műfaj. A társadalmi és pszichológiai regény összes kvalitásain kivül, még nagy felkészültséget, kifinomodott stílusérzéket és az emberábrázolás erején kivül még fokozottabb konceptiv erőt és azt a képességet is megköveteli az írótól, amely a kor atmoszféráját, az alakok egyetlen éltető levegőjét tudja a történés közé varázsolni. De azért a történelmi regénynek is vannak könnyebb útjai: a keretek összeszorítása, az eseményeknek bizonyos szemszögből való nézése, a történelmi eseményeknek háttérszerű alkalmazása, vázlatosan, csak konturjaikban odavetett panneaukkal és még igen sok más kibuvó, amelyet untig ismerünk a különböző történeti regényekből. *Gulácsy* Irén nem keresett ilyen kibuvót, hanem az igazi művészek nemes ambiciójával a legnehezebb utat választotta.

3. Csodálatos erővel tudja a mult eseményeit megeleveníteni és szinte a jelenben történőre szemünk elé varázsolni.

4. Külön tanulmányt lehetne írni a regény erőteljes, kifejező képekben gazdag, ízes erdélyi szólásokkal hangszerelt zamatos, zengő magyarságú nyelvéről.

Kodolányi János a „Magyarország"-ban:

Megértjük nagy sikerét, hiszen a mai ember szomjazza az őszinte romantikát, a hősöket, akik sorsán változtatni tudnának, vagy azt az illuziót keltik, hogy az ember változtathat a sorsán, szabad akarata lévén s csupán önmagának tartozván felelősséggel. Ajándék ez a regény, egy igazi, őszinte, nagyon intelligens és sokat tanult asszony ajándéka, amelynek tiszta artisztikumait csak az a spontán egyszerűség és jóság mulja felül, mely minden sorából kiárad.

Magyar Hirlap:

A regény írója: *P. Gulácsy* Irén, Erdély legünnepeltebb írója, — ami Erdélyországban egészen mást jelent, mint nálunk. Abszolut művész, akár tárcák színes kaviesaival dolgozik, akár regények kőszálaival, minden kristállyá válik a keze közt. A legszemélytelenebb írásművészet az övé — nagyon mélyről felsütő fojtott liráját nem érezheti meg mindenki — és mégis a legegyénibb. Nincs olyan tíz sora, amit más is le tudna írni. Amikor az első írásaival feltünt néhány évvel ezelőtt — elsősorban páratlanul gazdag nyelvével és szokatlanul friss képeivel — keresték a mestereit és párhuzamot vontak közte és a magyar stilus egyik-másik élő mestere közt. Nagy regényével bebizonyította, hogy megilleti az első Lajos-aranyak hármas siglája: *s—s—s.* Solus sibi similis: csak magához hasonló.

Tehát történelmi regény? És háromkötetes? A mohácsi évfordulóra? Igen, de azért nem kell megijedni tőle. Nincs benne egy sor halott történelem forró, földszagú, földízű élet. Az emberek, a nagyok és a hitványak, nem élet után mintázottak: hanem mink vagyunk, a régi századok ruháiban. Félreértés ne legyen belőle: nincs meghamisítva a történelem semmiféle tendencia kedvéért. Csak éppen hogy a régi ruhákban is mi éltünk, szerető, kínlódó, gyarló, vérünk összetétele szerint mindig ugyanazok az emberek, akik mindig zsinegre kötött madarak vagyunk láthatatlan kezekben.

A mohácsi jubileum nem hagyott valami maradandó nyomot a magyar életben. Hogy a magyar irodalomban hagy-e, az majd ezután válik meg. Valószínűleg köszönünk neki néhány időálló alkotást. Mindenesetre érdekes anyaggyüjtemény lesz a legközelebbi centennáris mohácsi jubileum esztétikusa számára. Egyet bizonyosan meg fog állapítani: hogy a legmonumentálisabb köztük a *Fekete vőlegények.*

Munkácsy Mihály

rád

Pekár Gyula: Munkácsy évek Párisban. Rádió előadás 1936 nov. 9-én Budapesten.

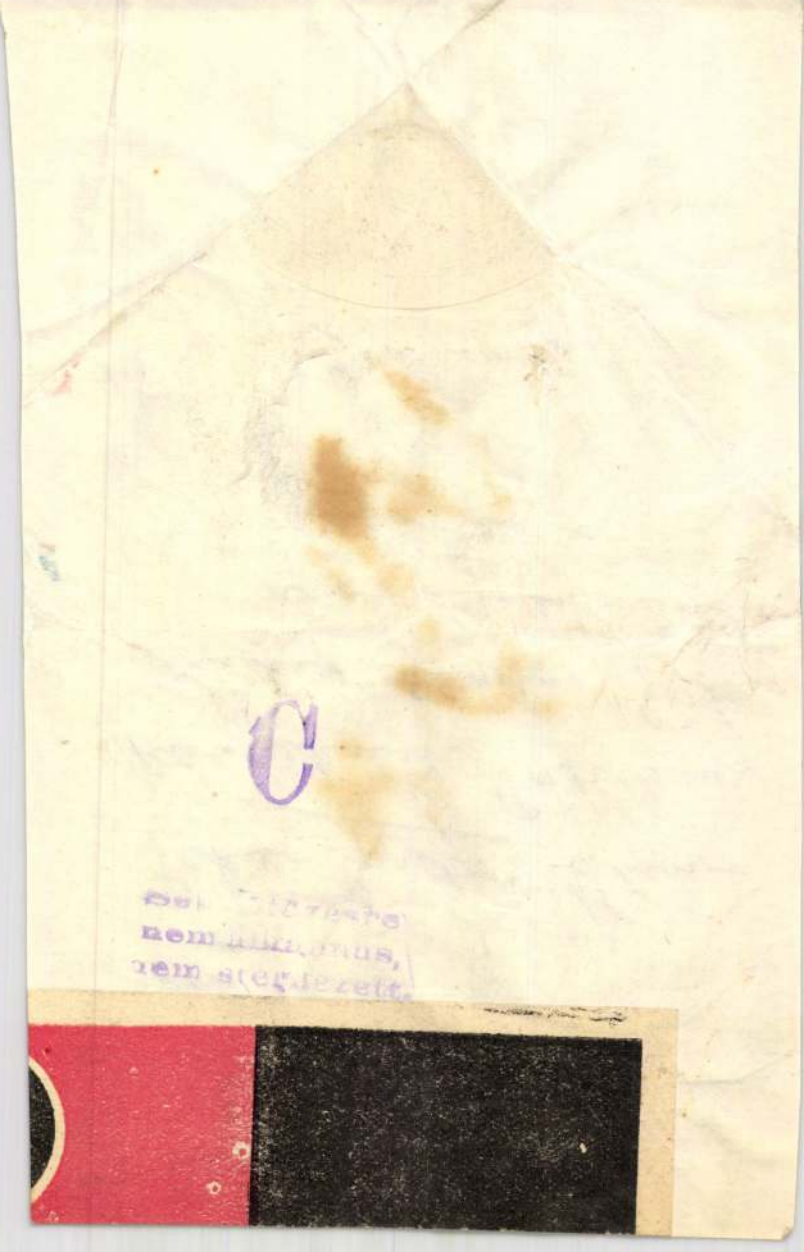

Munkácsy Mihály

1906

Unter Modellen (Munkácsy-pályázat). Írta Max Ruttkay-Rothauser, Pester Lloyd okt. 14.

Újabb Munkácsy-szobrok. Írta Rózsa Miklós, Budapesti Napló okt. 14.

Ugyanarról. Írta Jób Dániel, Magyar Hirlap okt. 14.; (K. K. L.), Pesti Hirlap okt. 14.; Az Ujság okt. 14.; többi napilapok okt. 14.

A Munkácsy-szobor, Napilapok dec. 2.

A Munkácsy-szobor-pályázat. Írta Fieber Henrik, Magyar Szemle, okt. 13.

A Munkácsy-szobor-pályázat. Írta Meller Simon, Szerda okt. 17.

A Munkácsy-szobor sorsa. Magyar Hirlap okt. 26.

1906.

(Művészet 1907. jú. l.)

Munkácsy Mihály

A MUNKÁCSY-SZOBOR pályabirósága Benczúr Gyula elnöklése mellett 1906 február 6-án a városligeti műcsarnokban ülést tartott, amelyen a pályabiróság tagjai teljes számban jelen voltak. A pályabiróság a pályázatra beérkezett 24 pályamű ismételt és beható megtekintése után egyhangúlag kimondotta, hogy a Munkácsy-szobor elkészítésére vonatkozó megbízást a pályázó művészek egyikének sem adhatja ki. A pályabiróság e határozat hozatalánál a legmagasabb mértéket alkalmazta, s abból indult ki, hogy mikor az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat által gyűjtött pénzen, a magyar művészet csarnoka előtt, egy Munkácsynak akarunk szobrot emelni, olyan feladattal állítjuk szemben a művészt, melynek a megoldásába ihletének, tudásának, szívének és becsvágyának egész súlyát bele kell fektetnie, mert csakis így alkothat a mester emlékéhez igazán méltó művet, mely mindenkiben, aki csak látja, őszinte gyönyörűséget kell hogy keltsen. Ezt a törekvést, ezt az ihletet s ezt a becsvágyat a pályabiróság a pályaművek egyikében sem találván meg, a pályázatot egyhangúlag meddőnek mondotta ki.

Művészet 1906. 130. l.

Természettudományi Társulat

IV. 258.

Munkácsy Mihály

Irod

Balla Ignác. Halhatatlan arckepek. A Pesti Hirlap Vasárnapja 1934. jun. 17.

munkácsy korszerűsége

értette és mégis Düsseldorfba ment tanulni, helyi jelentőségű divat mellé állott. E pillanatban, mely oly becses lehetett volna a magyar művészet számára, mint négy évvel később Szinyei Merse Pál Majális-ának megszületése, elvesztette a csatát. Később, Párizsba költözve már megcsontosodott a részben düsseldorfi, részben magaalkotta lélekrajzolói stílusban s a francia festészet inkább társadalmi- és divatsikerekben bővelkedő, mint értékes akadémikus művészeivel barátkozott. Bastien-Lepage volt egyetlen haladóbb ízlésű barátja, kire sokat adott, de ki művészetére egy rezdülésnyit sem hatott. Ekkoriban már Manet-t „mázoló bolond"-nak nevezte s azért örült a Magyarországból érkező meghívásnak, hogy majd ott „gátat vet" az átkos impresszionizmus terjeszkedésének. Ellenszenvét hihetőleg inkább a sajtó váltotta ki, mint az impresszionisták, a sajtó, mely durván támadta őt s az új művészetet dicsőítette.

A művészi forradalmak legmozgalmasabb korában élt, mellette nőtt naggyá és ismertté a realizmus és az impresszionizmus, sőt utolsó vásznai a posztimpresszionizmus főműveivel estek egybe (Cézanne öt évvel idősebb volt nála!) s Párizsban, az új

Munkácsy Mihály

lord

Asbóth János:

Jellemrajzok és tanulmányok korunk történetéhez

Budapest, 1892

LA

Troppau Kaiser Franz Josef-Museum

IV. 236.

Munkácy Mihály

irod

Landor Tivadar: Ifjúkor, Munkácsy és Szécsi. Művészet 1906. 83–92. l.

Munkácsy Mihály

mű

Lyka Károly: Budapest magánképtárai. Művészet 1902. 332. l.

Passionalis, három, eddig ismeretlen, a sárospataki ref. főiskolai könyvtárban

VI. 63-65.

Munkácsy Mihály

Petrovics Elek: Magyar művészek rajzai a Szépművészeti Múzeumban. Művészet 1907. 179. l. 182. l.

183 l.

Györ IV. 121.

Munkácsy Mihály

1906

okt. 14.

Munkácsy-emlék-pályázat. okt. 14. Magyar Hirlap (Jób Dániel), Az Ujság (Yartin), Pester Lloyd (Max Ruttkay-Rothauser), Pesti Hirlap (Kézdi Kovács László), Budapesti Napló (Rózsa Miklós).

Munkácsy-szobrok. Magyar Hirlap okt. 16.

(Művészet 1906. 424. l.)

T. 3754.

ástyákkal és árokkal megerősi-
ra egy katona áll jobb vállára
buzogánynyal. Felirata a
lött mértani ábra van:

cm.

-69.

A spanyol képviselőház óriási többséggel elmozdította Zamora köztársasági elnököt

Madrid, április 7.

Feszült légkörben és rendkívüli érdeklődés mellett kezdte meg tárgyalni ma délután a spanyol képviselőház annak a kérdésnek a tárgyalását, vajjon volt-e joga Zamora köztársasági elnöknek feloszlatni az előző képviselőházat. Az egyes pártcsoportok az ülés előtt az utolsó percig tanácskoztak. Az agrárpárt úgy határozott, hogy tartózkodik a szavazástól; a katalánpárt a képviselőház többségének véleményét teszi magáévá.

Alcala Zamora

A néparcvonal pártvezérei a következő napirendi javaslatban állapodtak meg:

Azok a képviselők, akik ezt a javaslatot aláírták, hangsúlyozni kívánják, hogy a köztársasági állam minden intézményében az alkotmány szigorú tiszteletbentartására van szükség. Ezért azt javasolják a képviselőháznak, jelentse ki, hogy a képviselőház 1936 január 7-én történt feloszlatására nem volt szükség.

E napirendi javaslat elfogadása a köztársasági elnök elmozdítását jelenti.

Martinez Barrio, a képviselőház elnöke, az ülés megnyitása után a képviselőket nyugalmuk megőrzésére szólította fel. Az ülésterem és a karzatok zsúfolva vannak. A kormány egyetlen tagja sincs jelen, amiből arra következtetnek, hogy nem vesz részt a vitában. Idalecio Prieto (szocialista) javaslatára felfüggesztik az ülést, amíg a napirendi vita elkészül.

Amikor a képviselőház szünet után újra megnyílt, már hét miniszter volt jelen.

Egy titkár felolvasta a néparcvonal napirendi javaslatát.

Ventoza (a regionalista líga tagja) azt javasolja, hogy a napirendi javaslathoz való állásfoglalás előkészítésére bizottságot küldjenek ki. Martinez Barrio ellenzi az indítványt. A képviselőház elveti Ventoza indítványát. A baloldali többséggel szemben mintegy harminc agrárius, regionalista és katalán képviselő szavazott, míg a Gil Robles-csoport tartózkodott a szavazástól.

A vita folyamán Prieto (szocialista) megállapította, hogy a köztársaság elnöke két ízben élt a feloszlatás jogával. Kijelentette, hogy a szocialisták keserűség nélkül tárgyalják a szőnyegen lévő kérdést, de tudják, hogy javaslatuk elfogadása Zamora elnök eltávolítását jelenti. A szocialisták azt akarják, hogy az elnöki széket olyasvalaki foglalja el, aki minden tekintéllyel rendelkezik és aki fel is oszlathatja a házat, ha azt a körülmények tényleg indokolják.

Gil Robles az alkotmány megsértéséről beszélt. Beszédét a többség folytonos közbeszólásokkal zavarta meg.

Ventoza kijelentette, hogy csoportja (regionalisták és katalánok) tartózkodni fog a szavazástól.

Portela Valladarez, aki a házfeloszlatás idején miniszterelnök volt, elismeri a képviselőház jogosultságát az állásfoglalásra, de tiltakozik Prieto amaz állítása ellen, hogy Zamora le akarta gázolni a népakaratot és vele szemben alázatos többséget akart létrehozni.

Calvo Sotelo kijelenti, hogy csoportja — a spanyol újjászületés — tartózkodni fog a szavazástól.

Ezután megtörtént a szavazás, amely szerint a parlament a késő esti órákban 238 szavazattal öt szavazat ellenében lemondásra kényszerítette a köztársaság elnökét. Martinez Barrio, a képviselőház elnöke ideiglenesen nyomban átveszi a köztársasági elnök ügykörének intézését.

Bombák robbannak Barcelona gyárvárosában

Barcelona, április 7.

Barcelonában a politikai harcok tovább tartanak. Ma délelőtt a Szent András nevű gyárváros több gyárában *bombák robbantak fel*, tetemes károkat okozva. A robbanások valószínűleg az ércipari munkások sztrájkjával vannak kapcsolatban.

Ugyancsak Barcelonában ma délelőtt *ismeretlen tettes többször rálőtt Rojas ottani fogházigazgatóra.* Rojast egyik golyó sem érte. A merénylő valószínűleg valamelyik szélsőséges párthoz tartozik. Ezek a pártok éles harcot folytatnak a fogházigazgató ellen.

Bombamerényletet kíséreltek meg Ortega y Gasset fivére ellen

Madrid, április 7.

(United Press.) José *Ortega y Gassetnek*, a világhírű spanyol filozófusnak és írónak fivére, Eduardo Ortega y Gasset volt képviselő ellen kedden *bombamerényletet kíséreltek meg.* Egy baromfival és gyümölcsökkel megrakott kosarat küldtek a volt képviselő feleségének címezve. Mikor az asszony a csomagot felbontotta és a kosár alján meglátta a bombát, kirohant a szobából. Már az ajtóban volt, mikor a *bomba felrobbant.* Egy szilánkja az asszonyt *kezén megsebesítette.* A bomba a szoba berendezését elpusztította. Eduardo Ortega y Gasset nem volt otthon. A merényletnek nyilván politikai háttere van.

Magyar Királyi Osztálysorsjáték

Itt az ideje,

hogy a 36-ik magyar királyi osztálysorsjátékra **sorsjegyet rendeljen** vagy **vásároljon,** mert a **húzás már**

április 17-én kezdődik.

Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben:

700.000 pengő

esetleg **500.000** pengő

Jutalom: **400.000** pengő

Főnyeremény **300.000** pengő

Főnyeremény: **100.000** pengő

és számos nagy-, Közép- és Kisnyeremény

összesen **9,282.000** pengő

Minden második sorsjegy nyer!

Hivatalos sorsjegyárak:

Egész **28.–**, fél **14.–**, negyed **7.–**, nyolcad **3½** pengő

Mindenkinek és minden egyes sorsjegynek egyenlő a nyerési esélye! A szerencsét is keresni kell, az útja mindenkinek nyitva áll!

Új sorsjáték — új reménység!

A III. Internacionale aknamunkája Spanyolországban

Párizs, április 7.

A Matin folytatja a III. Internacionale spanyolországi aknamunkájáról szóló leleplezéseit.

Moszkva elhatározta, hogy Spanyolországban mingyárt kezdetben *a parasztttömegek megszervezésére veti magát.* Bizottságot küldöttek ki, amelynek az volt a feladata, hogy sürgősen új mezőgazdasági munkatervet dolgozzon ki. Ez a bizottság *Kun* Bélából, *Vargából, Borosból* és *Varskyból* állott. A létrejött mezőgazdasági munkaterv főbb pontjai a következők:

1. A *földbirtok kisajátítása* és államosítása.
2. Nagy állami *mezőgazdasági üzemek* létrehozása (szovkoszok és kohlhoszok).
3. *Parasztbizottságok* megszervezése, amelyek később parasztszovjetekké fognak átalakulni. Feladatuk az, hogy a földbirtok-kisajátítást azonnal s még a törvényes intézkedések kihirdetése előtt végrehajtsák.
4. *Felfegyverzett parasztosztagokat szervezznek,* amelyeknek szembe kell szállaniok a rendőri és katonai erőkkel s állandó kapcsolatban kell állaniok a városok vörösőrségeivel.

Spanyolországban a Matin szerint a bolsevizmus ügye a III. Internacionále összes reményeit felülmúló gyorsasággal halad előre s az ellenállás époly gyenge, mint 1917-ben Oroszországban volt. Moszkva különösen nagy súlyt vet a küszöbön álló spanyol községtanácsi választásokra s a siker érdekében *újabb nagy propagandaösszegeket utalt át.* José Diaz, a spanyol kommunista párt főtitkára már *megkapta a második milliót.*

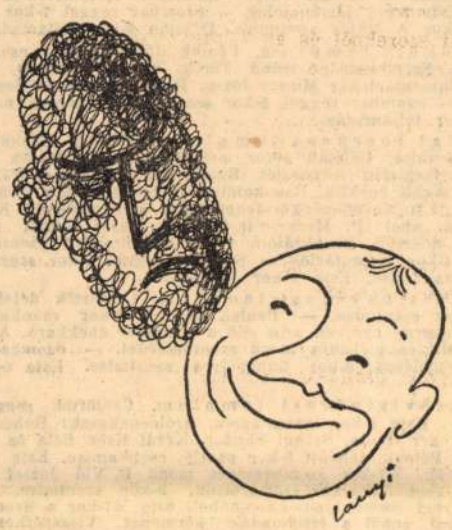

KARINTHY FRIGYES:

NEVETŐ BETEGEK

AZ ATHENAEUM NOVELLA SOROZATÁNAK ÚJ KÖTETE

ÁRA 1·60

AZ IDŐ *(Nagy, országos eső.)* Az utóbbi éjszakák folyton hűvösebbek lettek. A keddre virradó éjjel az ország keleti felében elérte a lehűlés eddigi csúcspontját. A Dunántúl is megközelítette itt-ott a 0-fokot a talaj mentén, de a Dunától keletre több fokkal a fagypont alá süllyedt. Így Tarcal, Nagy-Hortobágy, Mátészalka vidékén 5, Debrecenben 7 fok hideget mértek. A nyugat felől megerősödő felhőzet hatása a nyugati részeken már kedden éjszaka érezhető volt, mérsékelte a hideget. Kedden délelőtt az egész országra kiterjedt a borulás és délután nyugat felől megjött az eső. A hegyeken némi havaseső is esett. Valószínűleg még szerdán esik, esetleg nyugat felől jöhet valamelyes felhőbomlás. Lehet, hogy átmenetileg némi hőemelkedés is köszönt ránk, átmenetileg azért, mert a kontinens északi felébe nyomult hidegebb levegőtömegek valószínűleg áthaladnak majd a Kárpátokon is hazánkba. Ebben az esetben azonban hamarabb köszöntheti ránk a derültebb, egyben szárazabb idő. *Dr. Massány Ernő* m. kir. főmeteorológus.

*

Budapesten április 9-én, csütörtökön a Nap kél 5 óra 8 perckor, nyugszik 18 óra 24 perckor.

A Meteorológiai Intézet jelenti: Várható időjárás a következő 24 órára: Élénk szél. Sok helyen eső. A hegyeken havas eső vagy hó. Ma éjjel már nem lesz fagy. Holnap a hőmérséklet alig változik; esetleg átmenetileg emelkedik.

Az irányított behozatal rendszerére tér át Jugoszlávia

Belgrádból jelentik: A kereskedelmi minisztérium közlése szerint Jugoszlávia a szabadkereskedelmi politika helyett *az irányított behozatal rendszerére tér át.* Az ezirányú ellenőrző intézetet a behozatal után fizetendő százalékból tartják fenn. Az intézet feladata az lesz, hogy a behozatal jelentős részét azoknál az országoknál, amelyekbe a jugoszláv kivitel aránytalanul csekélyebb, csökkentse és a behozott árukat olyan országokból szereztesse be, amelyekkel Jugoszláviának klíringszerződései vannak, illetve amelyekben a jugoszláv követelések befagytak. *Jugoszlávia főleg Németországból kívánja a behozatalt fokozni.*

amazon

Játszva szerezhet még két tucat udvarlót, ha magára vesz egy Amazon melltartót

Bírósági tárgyalás Petrovics Elek betegszobájában

Pereskedés egy ifjúkori Munkácsy-kép körül

(Saját tudósítónktól.) Érdekes bírósági tárgyalás folyt le kedden a Gellért-szállóban, *Petrovics* Elek, a Szépművészeti Múzeum volt főigazgatója szobájában. Dr. *Janovics* Tibor táblabíró egy ügyben tanuként kívánta kihallgatni *Petrovics* Eleket, aki azonban betegsége miatt nem jelenhetett meg a törvényszéken, mire a bíróság szállt ki lakására.

Délután 5 órakor gyülekeztek a Gellért-szálló halljában: dr. *Janovics* Tibor táblabíró, a jegyzője, dr. *Parády* László ügyész, *Czeiner* Gyula mérnök-vállalkozó, a bűnper vádlottja és az ügyvédek. *Czeinert* dr. *Bálint* József ügyvéd jelentette fel csalás címén, azt állítva, hogy *Czeiner* egy *hamis Munkácsy-festmény ellenében ezer pengő kölcsönt csalt ki tőle.* A törvényszék egyízben már tartott ebben az ügyben tárgyalást és akkor *Czeiner* elmondta, hogy felesége édesanyjának nagybátyja nevelte fel annakidején Békéscsabán *Munkácsy* Mihályt és a családnak több Munkácsy-kép van a birtokában. Anyósa, aki *Rökk*-lány, egy képet hozományba adott Czeinernének és így abban a hiszemben volt és van most is, hogy a festmény *Munkácsy* Mihály fiatalkori műve. Megerősítette ezt a hiedelmét *Petrovics* Elek, a Szépművészeti Múzeum volt főigazgatója, aki korábban kijelentette, hogy a kép valódi. Ennek alapján rendelte el a törvényszék *Petrovics* Elek tanukénti kihallgatását.

A beteg *Petrovics* Elek karosszékben foglalt helyet, amikor *Janovics* táblabíró megnyitotta a tárgyalást és megkezdte a főigazgató kihallgatását. *Petrovics* Elek hosszasan nézegette a képet, amely nyolc-tízéves falusi kislányt ábrázol, aki kötényében virágokat tart.

— Eredeti Munkácsy-kép ez? — kérdezte a táblabíró.

— Mindenekelőtt meg kell jegyeznem, hogy ilyen *ifjúkori műnél nem olyan egyszerű a valódiság megállapítása.* Ifjúkorban a művész kifejezési sajátságai, egyéni stílusa még nincsenek teljesen kifejlődve. Ilyen esetekben gyakori a tévedés, a kétség.

— A vádlott azt állítja, — jegyezte meg a bíró — hogy Méltóságod egy ízben megtekintette a képet és azt mondta, hogy a mű *Munkácsy* fiatalkorából származik, de nem alkalmas *Munkácsy* reprezentatív művei közé sorozásra.

— Nem emlékszem, hogy láttam volna ezt a képet. Többször állítottam ki Munkácsy-képeket, de nem tudok visszaemlékezni, hogy ezt a festményt megmutatták volna nekem. Lehetséges, hogy olyan választ adtam, amit a vádlott állít. Most is kijelenthetem, hogy *a kép nem teszi reám hamisítvány benyomását.* Valaki restaurálhatta, de nem tartom lehetetlennek, hogy köze van *Munkácsyhoz.*

— Mennyit érhet ez a kép?

— *Néhányszáz pengőt.*

Parády ügyész kérdésére elmondta még *Petrovics*, hogy laikusokra nagy festő neve az érték elbírálásánál sokszor megtévesztő hatással van. Munkácsy ilyen vonatkozásban sokszor ad alkalmat túlzásra. Laikus azt hiszi, ha Munkácsy-képről van szó, még ha nem is a későbbi időszakból való képről, hogy az valódi értékénél többet ér. Az a körülmény, hogy a kép a Rökk-család birtokából való, megerősíti a valódiságához fűzött feltevést. Rökk István nagybátyja volt Munkácsynak, ő nevelte és ez a körülmény is valószínűsíti, hogy a festmény Munkácsy alkotása. A kép aláírása 1853-ból való. *Lehetetlen, hogy az aláírás valódi legyen, mert akkor Munkácsyt még Leib Mihálynak hívták.* Megtörtént ugyan, hogy fiatalkori műveit később elvitték hozzá aláírás végett és így írta alá a Munkácsy nevet.

Ezzel be is fejeződött *Petrovics* Elek kihallgatása, utána dr. *Hoffmann* Edit, a Szépművészeti Múzeum igazgató-őre tanuvallomásában vitatta az aláírás valóságát. Véleménye szerint *a kép nem kelti azt a benyomást, mintha Munkácsy eredeti műve lenne.*

Kárpáti Pál altiszt arról vallott, hogy amikor elvitték a képet *Petrovics* Elekhez, az kiállításra alkalmatlannak találta.

A kihallgatások után *Parády László ügyész elejtette a vádat* azzal az indokolással, hogy a vádlott mérnököt rosszhiszeműség nem terheli, joggal hihette, hogy a kép megér annyit, amennyi kölcsönt felvett reá. A sértett ügyvéd jogi képviselője átvette a pótmagánvádat. *Janovics* táblabíró ítéletében *felmentette Czeinert a vád alól* azzal az indokolással, hogy nem vezette fondorlat és megtévesztő szándék, amikor a képre kölcsönt vett fel és azt *Munkácsy* eredeti alkotásának véve, a kölcsönre zálogul adta. Az ítélet nem jogerős.

Kilencven diplomás hajszája három és öt pengők után

A DÖSz-otthon kritikus napja

Szabály: május 1-től november 1-ig szünetel minden hatósági melegedőhely. Ez így is van rendjén, hiszen nyáron igazán nincs szükség melegedőkre. Az erről szóló értesítés, melyet a tegnapi postával kézbesítettek a Pápay István ucca 3. sz. alatt lévő DÖSz-otthonba, mégis nagy ijedelmet okozott.

A Diplomások Önsegítő Szövetkezete ezév januárjában otthont létesített állástalan diplomások számára. Kibérelt öt helyiséget, különböző adományokból összeállította a berendezést — és otthont adott *kilencven embernek.* A DÖSz-nek azonban magának sincs semmi jövedelmi forrása, így *a rendőrség életvédelmi osztályához fordult támogatásért,* hogy az otthont fenntarthassa, mert a kezdő tőke, ami az adományokból gyűlt, elfogyott, lakbért pedig fizetni kellett. A főkapitányság életvédelmi osztálya méltányolta a DÖSz kérelmét és havi háromszáz pengőt szavazott meg részükre — mintamelegedő címén.

Kedden aztán értesítette őket, hogy tekintettel a szabályra, a lakbérsegélyt kénytelen beszüntetni.

A DÖSz otthon kilencven lakójával *Vasváry* József tanár, a DÖSz elnöke azonnal közölte a hírt. Május elsején ki kell költözniök, — hacsak... csoda nem történik és a lakók össze nem tudják szedni a lakbérre valót. Hogy ez sikerül-e vagy sem, azt azonnal tudni kell — tartsanak tehát főpróbát. Próbáljon meg minden lakó, minden rendelkezésére álló módon pénzt szerezni. Amennyiben maximum öt és minimum három pengőt sikerül előteremteni — megmentették az otthont. Azt az otthont, mely nemcsak ingyen, illetve majdnem ingyen lakást ad a tagoknak, hanem melynek révén néha ingyen *ebédjegyekhez,* sőt esetenként alkalmi *napszámosmunkához* is juthatnak a tanárok, tanítók és a többi diplomások.

Kedd reggel elindult hát kilencven diplomás, hogy fűt-fát, rokonokat, protekciót megmozgatva *bármilyen* alkalmi munkához próbáljon jutni és ezáltal pénzt szerezni — legalább három pengőt, hogy kifizethessék a májusi lakbért.

Kilencven diplomás hajszája három pengő után...

Este hat óra van, amikor zuhogó esőben kiérünk a nem éppen barátságos Pápay István uccába, a Soroksári út közelében. Csunya nagy épületen jelzi a kis tábla, hogy itt van a DÖSz-otthon. Megmutatják, melyik a gondnoki iroda, belépünk. Apró kis szoba, ahol belépésünk pillanatában legalább tízen szoronganak. És most lép be a tizenegyedik. Hosszú, vállas fiatalember, kabát nélkül. Csak úgy ömlik róla a víz. Most jött gyalog a zuhogó esőben Budáról:

— Sikerült! — mondja boldogan. — A nagybátyám holnap rendelkezésemre bocsát három pengőt, holnap kell ledolgoznom... Az elnök belepirul az örömhírbe, kis cédulát vesz elő és piros ceruzával vonalat húz egy név mellé. Sok piros vonal van már a cédulán. Ezek fizettek már, vagy ezeknek van kilátásuk arra, hogy fizetni fognak tudni a napokban.

— Nekem nem sikerült — mondja egy harmincas szomorú férfi, diplomás közgazdász, tavaly óta kőműves, aki nem tudott egyetlen pengőt sem előteremteni. Bejárta az egész várost, de még csak zsákhordás sem akadt.

Az eredmény azért gyönyörű. A pénzhajszának megvan az eredménye: 90 lakóból este hat óráig mindössze *tizenhatan* nem kaptak vörös csíkot. Ebből hárman elutaztak, úgyhogy tizenhárman vannak csak olyanok, akiknek még csak kilátásuk sincs pénzre. A többiek tudtak vagy fognak tudni fizetni — esetleg még öt pengőt is! Hogy hogyan, az mindegy. Mindegy, hogy kabátot, ruhát, könyveket adtak el, hogy most már teljesen feleslegessé válnak majd a hálószobákban a szekrények, mert nem igen akad beletennivaló — fontos, hogy valahogy csak összejött az elsőhónapi lakbérrevaló, sőt esetleg a vízdíjkérdés is rendeződik, bár egyelőre rejtély, hogy mi módon.

A hangulat most már bizakodó, az éhezéstől sem kell félni. A DÖSz egyik névtelen pártfogója nagymennyiségű *lila jeggyel* ajándékozta meg az otthont, a lila jegyek tudvalevően utalványok a lómészárszékbe. Eredeti áruk öt fillér, de az otthon ingyen kapta őket.

Alacsony fiatalember lép most be. Büszkén húz elő három pengőt, — keresményét. Vegyész, akinek hormonkísérletei szakkörökben feltűnést keltettek. Most felajánlja, hogy leköltözik az infernóba — így becézik a szuterén hálószobát — hogy átadja helyét egy esetleges új tagnak, aki talán öt pengőt is fog tudni fizetni havonta.

Nagycsütörtök, nagypéntek és nagyszombat a katolikus templomokban

Bazilika. Csütörtök délelőtt 9-kor nagymise. — Péntek délelőtt 9-kor csonkamise, passió Suriano turbával. Délután 4-kor zenés áhitat, lamentációkkal. — Szombat délelőtt 9-kor ünnepi mise. Délután 5-kor feltámadás, Zsasskovszky Endre férfikórusai.

Koronázó templom. Csütörtök délelőtt 9-kor ünnepi mise, énekszámok Goller szerzeményei. Délután 5-kor lamentációk. — Péntek délelőtt 9-kor csonkamise, énekei a Graduale Romanum szerint. Szent János passióját magyar nyelven adja elő a férfikar, a szólórészeket Zöld Károly, Koréh Endre, Szabó Ilonka és Laczó István énekli. Délután 5-kor egyházi énekelőadás Zitta Emma, Csillag Klára, Pálffy Mária, Tamás Ilonka, Hámory Imre, Kisfaludy Melanie, Szabó Ilonka közreműködésével. — Szombat délelőtt 3-kor szentmise, énekek Goller szerzeményei. Délután 6-kor feltámadás: Eisvogel F.: Te Deum (a szólórészeket Szabó Ilonka és Kisfaludy Melanie énekli), Kosch—Hellmesberger: Tantum ergo (Hoffmann Rezső hegedűszólójával).

Belvárosi templom. Csütörtök d. e. 9-kor Palestrina: Lauda Sion-miséje. — Péntek délelőtt 9-kor csonkamise. Szent János koraliter előadott passiója Suriano turbával. — Szombat délelőtt 9-kor ünnepi mise. Este 6-kor feltámadás.

Vártemplom. Csütörtök reggel 8-kor nagymise. — Péntek délelőtt 10-kor kezdődnek a szertartások. Délután 6-kor szentbeszéd. — Szombat reggel 8-kor tűzszentelés, a húsvéti gyertya és a keresztkút szentelése, Mindenszentek litániája, majd ¼10-kor ünnepélyes szentmise. Délután ½5-kor feltámadás.

A helyőrségi templomban. Csütörtök délelőtt 9-kor ünnepélyes szentmise. — Péntek délelőtt 9-kor csonkamise passióval. Délután 4-kor lamentáció. — Szombat reggel 7-kor szentmise, délután 5-kor feltámadás.

Egyetemi templom. Csütörtök délelőtt 9-kor főpapi szentmise. Este 6-kor Officium tenebrarum. — Péntek délelőtt 9-kor gyászliturgia, János passió Koudela férfikari turbával. A szent kereszt leleplezésekor: Ecce lignum Crucis. Csonkamise. A szentbeszédet dr. Tóth Tihamér mondja. Szentbeszéd után: A keresztfához megyek (közös ének). Ezt a részt a rádió is közvetíti. Este 6-kor Officium tenebrarum. — Szombat reggel ¾8-kor tűz- és húsvéti gyertyaszentelés. 9-kor főpapi szentmise. Este 8-kor húsvéti zsolozsma, utána feltámadás.

Terézvárosi templom. Csütörtök délelőtt 9 órakor Pompeo Cannicíari a-moll a capella miséje. — Péntek délelőtt 9-kor passió férfikari turbákkal. — Szombat reggel 8-kor szertartások gregorián korálisokkal. Este 6-kor feltámadás.

Erzsébetvárosi templom. Csütörtök délelőtt 9-kor ünnepélyes nagymise. — Péntek délelőtt 9-kor csonkamise, magyar vegyeskari passióval. Mise után szentbeszédet mond Hauser Ignác plébános. Este 6-kor lamentációk. — Szombat délelőtt 9-kor ünnepélyes szentmise. Este 6-kor feltámadás. Kosch—Hellmesberger Tantum ergo-ja, Lengyel Gabriella szólójával.

Józsefvárosi templom. Csütörtök délelőtt 9 órakor nagymise. Este 7-kor Jeremiás siralmai, Perényi Gabriella, Bánhidy Lajos, Roisz Károly és a Budapest-Józsefvárosi Énekkar Egyesület közreműködésével. Vezényel Dötsch Zoltán egyházkarnagy. Szentbeszédet mond Sarkady Béla segédlelkész. A tótajkú hívek este 7-kor, a németajkúak és a munkásnők pedig este 8-kor a tisztviselőtelepi kálváriához vonulnak keresztúti ájtatosságra. — Péntek reggel 8-kor tót prédikáció, 9-kor csonkamise passióval. Prédikál B. Boér Géza segédlelkész. Délután 4 órakor menet a tisztviselőtelepi Kálváriára, ott keresztúti ájtatosság. — Szombat reggel 8-kor szertartások, majd ünnepi szentmise. Este ½7-kor feltámadás. A befejező hálaadó istentiszteleten a Józsefvárosi Énekkar Egyesület énekel az 1. honv. gy.-ezred zenekarának kíséretével.

Kőbányai templom. Csütörtök délelőtt 9-kor Cunctipotens Genitor Deus gregorián-mise. — Péntek délelőtt 9 órakor csonkamise vegyeskari passióval. Délután 5-kor lamentációk, a rádió is közvetíti. — Szombat reggel 8-kor szertartások és nagymise. Este 6-kor feltámadás.

Zuglói templom. Csütörtök délelőtt 9-kor ünnepélyes szentmise. Este 6-kor keresztúti ájtatosság. — Péntek délelőtt 9-kor csonkamise. Este 6-kor lamentációk. — Szombat reggel 8-kor szertartások, 9-kor szentmise. Este 6-kor feltámadás.

Árpádházi Boldog Margit templom. Csütörtök délelőtt 9-kor gregorián mise. Este 6-kor lamentáció. — Péntek délelőtt 9-kor szertartások. A magyar passiót Takácsy Dénes, Huber László és Molnár József éneklik a férfikarral és vegyeskarral. Este 6-kor lamentációk. — Szombat reggel 7-kor szertartások, 9-kor Alleluja szentmise. Délután 5-kor feltámadás.

Török templom. Péntek délelőtt 9-kor csonkamise passióval. Szentbeszédet mond Török Zoltán plébános. Délután 5-kor a lamentációkat Micsey Józsa, Dobos András és Szeidl Jenő éneklik. — Szombat reggel 8-kor szertartások, ünnepi nagymise. Este 6-kor feltámadás.

Budai ferences templom. Csütörtök délelőtt 10-kor gregorián mise. Délután 4-kor lamentációk. — Péntek délelőtt 9-kor szertartások. A passiót Binder László, Mohos Pál és az énekkar tagjai éneklik. Csonkamise. P. Szücs Szolán mond szentbeszédet. Ezt követően körmenet indul a rózsadombi Kálvária-kápolnába, ahol P. Meravig'ia-Crivelli József Mária, a kínai ferences missziók prokurátora mond németnyelvű szentbeszédet. Délután 4-kor lamentációk. — Szombat reggel 7-kor szertartások, ½9-kor nagymise. Este 6-kor feltámadás.

Krisztinavárosi templom. Csütörtök délelőtt 9-kor ünnepélyes szentmise. — Péntek délelőtt 9-kor csonkamise. A passiót magyar nyelven adja elő a templom énekkara. Mise után Knebel Miklós plébános mond szentbeszédet. — Szombat reggel 8-kor szentelések, 9-kor ünnepélyes szentmise. Este 6-kor feltámadás.

Felsővizivárosi templom. Csütörtök reggel 8-kor szentmise. Este 6-kor lamentációk. Szólóénekesek: Hohmann Antal, Fölsinger Gyula, Seregi Sándor, Kézdi Krén Béla és Nohalka Lajos. — Péntek délelőtt 9-kor passió, csonkamise. Este 6 órakor lamentációk. ½7-kor szentbeszédet mond P. Vid József S. J. — Szombat reggel ½8-kor szertartások, 9-kor szentmise. Délután 3-kor a régi Szent János-kápolnából, este ¼7-kor a Szent Anna-templomból indul a feltámadási körmenet. Visszaérkezéskor a vegyeskar énekel a Budai Szimf. Zenekar kíséretével.

Pálosok temploma. Csütörtök délelőtt 9-kor ünnepi mise. — Péntek: csonkamise, passió. — Szombat reggel ¾8-kor szertartások, Griesbacher G-dur miséje. Este 6-kor feltámadás.

Ciszterciek temploma. Csütörtök reggel 8 órakor Griesbacher Esz-dur miséje. — Péntek reggel 8-kor csonkamise passióval. — Szombat reggel ½8-kor szertartások, ünnepi szentmise. Sírbatétel reggel 6-kor. Délután 5-kor feltámadás.

Görögkatolikus magyar templom (Rózsák tere). Csütörtök délelőtt 10-kor nagymise. Este 6-kor a Krisztus Urunk kinszenvedéséről szóló 12 evangélium olvasása. — Péntek délelőtt 10-kor királyi imaórák. Délután 4-kor vecsernye szentbeszéddel. Este 8-kor kis estéli imaszolgálat. E napon nincs szentmise a templomban. — Szombat délelőtt 9-kor Nagy Szent Vazul-miséje vecsernyével. Szűz Mária siralmai és kenyéráldás. Este 8 órakor feltámadás.

Az örményszertartású katolikusok a Bazilika kápolnájában csütörtök délután 5 órakor végzik a lábmosás szertartását, mely alkalommal 12 cserkész tölti be az apostolok tisztét. — Péntek délután 5-kor keresztútjelenet és szentbeszéd. — Szombat délután 4-kor feltámadási szentmise, majd 5-kor testületileg vesznek részt az örmény katolikusok a Bazilika feltámadási körmenetében.

ÚJÍTÁS Nagy Zsigmond VI., Lövőház-utca 3 (egykor Isl.) BÚTOR ezentúl legolcsóbbra kiszámított SZABOTT ÁR

MUNKÁCSY MIHÁLY: Emlékeim. Franciából fordította Lestyán Sándor. 99. l. Amicus kiadása. 1921. Budapest.

Munkácsy Mihálynak francia nyelven írt, 1896-ban megjelent emlékezései — sajnos — csupán szüzdelmes gyermekkorával foglalkoznak, úgy hogy

---

művészetének kialakulásáról vajmi kevés felvilágosítást nyerhetünk belőlük. Viszont azonban igen érdekes bepillantást nyújtanak szerzőjük lelkébe. Munkácsy ezeket az emlékezéseket pazar fényüzés és világhír övezte párisi életének tetőpontján írta, amelyről szinte olympusi nyugalommal és derűvel tekintett vissza fiatalsága keserves gyötrelmeire. Meleg közvetlenséggel rajzolta gyermekéveit és nem csekély írói tehetséggel is, mely leginkább egy-egy táj leírásában vagy emberi helyzetképek elmondásában érvényesül, olyan két témakörben, ahol mint festő is elsőrangút alkotott. Jellemábrázolónak is kiváló, mert az a néhány alak, akivel az emlékezések foglalkoznak, markáns realizmussal ábrázolva olyan elevenen áll előttünk, mintha nem is szavakkal, hanem merész ecsetvonásokkal volna lefestve. De vonzók ezek a memoárok szerénységükért is: nagy emberek közül gyermekkorukról ilyen egyszerűen, megbocsátón, szemérmesen csak kevesen emlékeztek meg. Az emlékezések Munkácsy fiatalságát csak addig mondják el, amíg Szamossyval összekerül, pedig ott kezdődött volna legérdekesebb fejezetük arról az időről, amidőn a korabeli művészettel szemben állást kell foglalnia és önálló alkotások szükségét kezdi érezni. A nyolcvankét oldalra terjedő memoárszöveg elé dr. *Feleky* Géza tizoldalas bevezetést írt, amelyben az emlékezéseknek csupán tizenöt sornyi magyarázatot szentel. Bennök a »Sturm és Drang« korának nevezi Munkácsy *gyermekéveit* és Petőfi János vitézéhez hasonlítja őt. A bevezetés többi része Munkácsy művészetével foglalkozik. Vitatkozik azokkal, akik Munkácsy kompozicióit kevesebbre becsülik vázlatainál és tájképeinél, holott nagysága éppen abban rejlik, ami elválasztja őt az impresszionistáktól és nem abban, ami a kapocs közöttük. Megtudjuk aztán, hogy Munkácsy epigon, de mégis friss az ereje látásának és ecsetjének. Erre minden belső szükség nélkül Perugino és Raffaello Spozalizióját hasonlítgatja össze Feleky, majd hosszasan beszél Hans von Maréesről. Vele szemben teljesen sikerült Munkácsynak: hogy a multra támaszkodva eleven művészetet adjon. Ennek magyarázatát Feleky részben abban keresi, hogy Munkácsy és a régi mesterek között nem állott választófal gyanánt a jelen. Munkácsy ezért szabadon, könnyedén, plasztikusan beszél a mult formanyelvén, mert megtanult a régi mesterek szemével látni. Végül tájképfestészetéről olvasunk néhány megjegyzést. Munkácsy tájképein is komponál: a részletek arányos és ritmikus tagozódását, tiszta, nyugodt egyensúlyát látta a természetben is, mert az erőteljes határozott formák »architektúráját« kereste. Helyét a XIX. század festésének történetében a komponálásnak ösztönös ereje és biztonsága határozza meg.

E megállapításokkal nem érthetünk egyet. Elsősorban is Munkácsy nagysága ugyanott rejlik, ahol az impresszionistáké: alkotóerejében, tehát abban, hogy új formavilágot tudott teremteni. Művészetének legjavával egyáltalában nem epigon. Az az ötlet, hogy Munkácsy és a mult között nem állott a jelen, hangzatos ugyan, de nem mond sokat. Csak más formája annak, amit eddig is jól tudtunk, hogy Munkácsy nem a korabeli akadémizmus divatjain át, hanem a maga szemével nézte a multat, tehát ebben is egyéniség volt. De mit jelentsen az, hogy megtanult a régi mesterek szemével látni? Kiével? Raffaelloéval? Michelangelóéval? Tizianoéval? Mert a »régi mesterek« nem jelenthetnek *egy* látási módot, hiszen ez éppen az akadémikus gondolat, amely ellen Feleky is küzd. E kijelentés tehát csak annyit mond, hogy Munkácsy egyet-mást tanult a régi mesterektől. A komponálásra vonatkozó észrevétel viszont nagyon általános. Ha arra vonatkozik, hogy Munkácsy nagyságát nagy történeti kompozíciói felépítésében kell felismernünk, tévedés. Ha nem ebben az értelemben kell venni, hanem a legáltalánosabban, akkor csak annyit állít, hogy Munkácsy jó festő volt, mert nincsen kép komponálás nélkül. Degas merész kivágásai épp úgy kompoziciók, mint Fra Bartolommeo képei. Persze másmilyenek, mint a cinquecento vonalkompozíciói. Hiszen a »komponálás« nem egyéb, mint úgy teremteni valamit, hogy a részeket az egészhez, az egészt a részekhez mérjük. Ez az alakítás az egyik képen vonalban, a másikon színben, a harmadikon a tér beosztásában vagy ezek sokféle egybejátszásában nyilvánulhat meg, de *valamiben* meg kell nyilvánulnia, mert alakítás nélkül nincs művészet. *F. Z.*

MAX DOERNER: *Malmaterial und seine Verwendung im Bilde.* 320. l. München—Berlin—Leipzig. Verlag für praktische Kunstwissenschaft. F. Schmidt.

A mai kor festői legtöbbnyire nem nagyon vizsgálgatják tartósság tekintetében azt az anyagot, amelyet műveikhez felhasználnak. Ez a nemtörődömség meg is bosszulja magát, mert képeik gyakran már néhány év alatt is súlyos leromláson esnek át. Az alapozással, a festékekkel, festőszerekkel művészeinknek többet kellene törődniök és pillanatnyi szinekért nem volna szabad alkotásaik jövőjét feláldozniok. Efféle meggondolásokban igen alapos és szakavatott tanácsokat ad *Doerner* könyve, mely a müncheni művészeti akadémián a festészet anyagáról tartott előadásait foglalja össze. Végigvezet az olajfestés, a tempera, a pasztell, az akvarell, a freskófestés összes technikai kérdésein, sőt történetük fontosabb adatait is elsorolja. Nemcsak művészeknek ajánlhatjuk, hanem olyan műbarátoknak is, akik tudásukat technikai ismeretekkel szívesen kiegészítenék.

BIBLIOGRAPHIA*

IPARMŰVÉSZET.

ABBEY, Alfr. J.: Abc. Auction sales record. With full description and prices for the year 1920 of old English silver sold at Christie's sale rooms. 8°. London: Stanley Paul. 5 sh.

AJALBERT, J.: Le bouquet de Beauvais ou deux années à la manufacture nationale de tapisseries 1917/19. 8°. Paris: Flammarion. 7 fr.

AVERY, C. L.: American silver of the 17th and 18th centuries; a study based on the Clearwater case. 8°. New-York: Metropol. Mus. of Art. 15 $.

BRONZE (Statuetten u. Geräte). Von Frida Schottmüller. »Bibl. f. Kunst- u. Antiquitätensammler« 12. köt. 142 ábrával. 2. lényegesen bőv. kiad. Berlin: R. C. Schmidt. Kötve 35 M.

BUXTON, W.: A general history of porcelain. 2 köt. 8°. London: Cassel. 84 sh.

CLOUZOT, H.: Le travail du métal. »L'Art franç. depuis 20 ans«. publ. sous la dir. de L. Deshairs. 8°. Paris: Rieder. 8 fr.

CHRISTIE, N.: Samplers and stitches. A handbook of the embroiderer's art. 8°. London, Batsford. 25 sh.

* Az elsorolt művek megrendelhetők »A *Műbarát*« kiadóhivatalában.

A Műbarát 1922. II. 2

DIE DEUTSCHEN FAYENCEN des 17. u. 18 Jahrhunderts. Von O. *Riesebieter*, Oldenburg. 450 ábrával és 58 jelzés-táblával. Leipzig: Klinkhardt & Biermann. Aláírási ár 154 M.

DREYFUS, C.: Le mobilier français. Epoques de Louis XIV., de Louis XV. et de Louis XVI. 2 köt. »Documents d'art. Musée de Louvre«. 4°. Paris: Morancé. 70 fr.

DUMONTHIER, E.: Les tapisseries d'ameublement d'après les cartons de François Casanova. Manufacture royale de Beauvais. — Dixhuitième siècle. »Documents d'art. Mobilier nat. de France«. 4°. Paris: Morancé. 60 fr.

ITALIENISCHE MARMOR-INTARSIEN U. MOSAIKEN. Kiadta Walter Kern. A szöveget Paul *Schubring* irta. 25 tábl. Nagy imp.-alak Berlin: Max Spielmeyer. Mappában 600 M.

JUSTICE, Jean: Dictionnaire des marques et monogrammes de la faïence de Delft. 8°. Paris: Nobele. 15 fr.

MARQUET DE VASSELOT, J. J.: Les émaux Limousins de la fin du XVe siècle et de la première partie du XVIe Etude sur Nardon Pénicaud et ses contemporains. 4°. Paris: Picard. 100 Fr.

MOUREY, GABR. Essai sur l'art décoratif français moderne. 8° Paris: Ollendorff. 15 fr.

NEUZEITLICHER DEUTSCHER HAUSRAT. 96 tábl. Wiesbaden: Heimkulturverlag. 75 M.

PORZELLAN. Hans *Christ*: Ludwigsburger Porzellanfiguren. »Bücher der Kunstsammlungen des Württembergischen Staates«. 1. köt. 58 l. 162 egész oldalas ábrával. Stuttgart: Deutsche Verlagsanstalt. Egész vászonban 100 M.

PORZELLANMALEREI. G. *Levering*. »Kunsttechnische Handbücher«. Ravensburg: Otto Maier. Fűzve 8.50 M.

PORZELLAN. Strassburg und Frankenthal als frühe Stätten der europäischen Porzellanerzeugung. Irta: Emil *Heuser*. Neustadt a d. Haardt: Pfälz. Verlagsanst. Aláírási árak 850 és 650 M.

RACKHAM B.: The Owen Pritchard collection of pottery, porcelain, glass and books. (University College of North Wales, Bangor.) 8° London: J. Lane. 10 sh. 6 d.

WESTROPP, M. S. D.: Irish glass. Ill. with reproduct. of typical pieces and patterns and designs 4° Philadelphia: Lippincott. 15 $.

WOHNUNGSKULTUR U. MOBILIAR der italien. Renaissance. Von Prof. Dr. Frida Schottmüller. 600 ábrával. Stuttgart: Jul. Hoffmann. Félvászon, 180 M.

ZINNGIESSER, SÄCHSICHE. »Die deutschen Zinngiesser und ihre Marken« I. kötete. 345 l. 153 szignatura-másolattal. Leipzig. K. W. Hiersemann. Kötve 140 M.

MŰVÉSZETTUDOMÁNY, MŰVÉSZETTÖRTÉNET.

BALCH, E. S. U. E. M. BALCH: Die bildenden Künste der Erde. Németre ford.: E. Volckmann. VIII, 255 l. 8° Würzburg: Memminger. 30 M.

BERNSTEIN, M.: Die Schönheit der Farbe in der Kunst und im tägl. Leben. München: Delphin-Verlag. 25 M.

DANTE und die bildenden Künste. Von Osk. *Fischel*. 67 ábrával 60 táblán. 4° Berlin: G. Grote. Félvász. 60 M.

EDWARDS, A. Tr.: The things which are seen. A revaluation of the visual arts. 8° London: Allan. 18 sh.

HOLLÄNDER, Prof. Dr. E.: Wunder, Wundergeburt und Wundergestalt. In Einblattdr. des 15—18. Jahrh. Eine kunsthistór. Studie. 373 l., 202 ábr. 8° Stuttgart: Ferd. Enke. 230 M.

HOURTICQ, L.: Imitation artistique. 8° Paris: Hachette. 5 fr.

JAHRBUCH FÜR KUNSTSAMMLER. Hrsg. v. A. Donath. I. évf. 1921. 50 ábr. Frankfurt: Frankf. Verlagsanstalt. Fűzve 80, félbőrben 110 M.

LUKOMSKI, G.: Le musée de Kiev. 4° Paris: Povolozky & Cie. 200 fr.

RAPHAEL, Max: Idee u. Gestalt. Ein Führer zum Wesen der Kunst. 24 ábr. München, Delphin-Verlag. Papirkötés 33, vászonköt. 40 M.

STILARTEN DER KUNST. Von Jul. *Zeitler*. »Zellenbücherei« 55. köt. Leipzig: Dürr & Weber. 8 M.

STUDIO YEAR-BOOK, The, of applied art 1921. 4°. London: The Studio. 15 sh.

VAILLAT, L.: Le décor de la vie: La maison, la ville, les styles, le meuble etc. 8°. Paris: Renaiss. du livre. 10 fr.

VOIGTLÄNDER, Emmy: Zur Gesetzlichkeit der abendländischen Kunst. »Forsch zur Formgeschichte der Kunst«, hrsg. v. E. Lüthgen. 5. köt. Bonn u. Leipzig, 1921: K. Schroeder. Fűzve 20 M.

WILKOWSKI, G. J.: Les licences de l'art chrétien. 8°. Paris: L'Edition. 15 fr.

ZIMMERMANN, K.: Was heisst Kunstgenuss? Dresden: Verlagsbuchh. C. Heinrich. 7 M.

BROWN, G. B.: The arts in early England. Vol. 5. 8°. London: Murray. 30 sh.

DEHIO, G.: Handbuch der deutschen Kunstdenkmäler. Bd. I.: Mitteldeutschland. Uj kiadás. Berlin: Wasmuth A.-G. 30 M.

— Geschichte der deutschen Kunst. 2. köt. (2 részben). Berlin: Ver. wissensch. Verleger. Szövegköt. fűzve 50, kötve 65 M., ábra-köt. fűzve 75, kötve 90 M.

DIMIER, L.: Le style Louis XIV. L'hôtel Lauzun. 4°. Paris: Morancé. 60 fr.

DRESDEN, Die Kunst in, vom Mittelalter bis zur Neuzeit. Von Dr. W. v. Seidlitz. 2. köt. (1541—86). 166 l., 24 szövegképpel, 37 táblával. Dresden: Buchdruck. d. Wilhelm u. Bertha v. Baensch-Stiftg. 40 M.

FRÜHCHRISTLICHE KUNST UND MITTELALTER. Von Joseph *Neuwirth*. »Handbuch der Kunstgesch. v. Ant Springer« II. 11. kiad. 702 ábrával és 12 színes melléklettel. Stuttgart: Alfr. Kröner. 60, félvász. 75 M.

LAURENT, M. et Will. *van der Pluym*: Les chefs d'œuvre de la sculpture et de l'architecture depuis l'antiquité à nos jours. 8°. Paris: Flammarion. 12 füzet, egyenkint 3 fr.

MICHEL, A.: Histoire de l'art depuis les temps chrétiens jusqu'à nos jours. T. 6, 1re partie (= T. 11 de la coll.). 8°. Paris: Colin. 50 fr.

PÉROUSE, G.: Le vieux Chambéry. Guide historique et archéologique. 8°. Chambéry: Dardel. 5·75 fr.

REINERS u. EWALD: Kunstdenkmäler zwisch. Maas und Mosel. München: F. Bruckmann. Kötve 75, félvász. 100, félperg. 200 M.

SPRINGER, A.: Handbuch d. Kunstgesch. V. Die Kunst von 1800 bis zur Gegenwart. 606 ábrával és 16 színes táblával. 8. kiad., átdolgozta: M *Osborn*. Stuttgart: A. Kröner, félvász. 80 M.

(Folytatjuk.)

31944. — Budapest, az Athenaeum r.-t. nyomása.

A kiadásért felelős: ifj. Kaffka László.

— Nono, ne ágaskodjék Mózsi, hanem igenyest beszéljen, mert nem szeretem a kótyonfitty embert. Mennyit ad értük?

— Hát megérnek százötven forintot.

— Nem azt kérdeztem, — szólt szeliden János — mert azt én is tudom, hogy kétszázhatvan forintot érnek, hanem azt, hogy mit ad értük?

— Ne tréfáljon kend, János gazda. Adok értük százhetven forintot.

— No mert azért! Odaadtam volna százötvenért is; most nem alkuszom, kutya kedvemben vagyok... Fogja le hát a követelését és ide a többivel.

A korcsmáros leszámolt neki hatvan pengőt és jajgatott, hogy rossz vásárt csinált.

— Itt van egy tizes, de most már se ne hazudjon, se ne jajgasson, mert oldalba lököm, — szólt János undorral, mintha legalább is főherceg lenne.

... Aztán nagy cécót rendezett János gazda, olyképpen, hogy minden élőnek, aki csak a kocsmába botlott, egy liter borral kedveskedett.

Természetes, hogy ennek hire menvén, igen sok ember botlott a kocsmába. Szerencsére kicsiny volt a falu, hát csak tíz forintot tudott elkölteni...

... Másnap eltünt János, mintha csak a föld nyelte volna el.

Háza tárva-nyitva, lélek se benne, csak a Morgó hasal a küszöbön és nem ereszt be senkit.

Lélek az ajtón se be, se ki!... Nyitva volt a ház. Tudta Morgó, hogy ilyenkor mi a kötelessége.

... Amikor elérkezett a végrehajtás napja, Morgó még mindig ott hasalt a küszöbön, de már nem lehetett ráismerni. Le volt soványodva, össze volt aszva. Egy hete nem evett. De hiába, a házat nem hagyta, amíg meg nem érkezik az ő kedves gazdája.

Amikor beléptek az udvarra a végrehajtó közegek, föltápászkodott a kutya és megvicsorgatta fogait.

— Nem bánt az, csak kerüljön beljebb a tekintetes fiskárius úr, — szólt a községi bíró az ügyvédnek.

Az ügyvéd előre ment, gondolta, hogy úgy sincs már egy jártányi ereje a kiéhezett kutyának, még ha hamis is.

De csalódott a bíró is, ügyvéd is. Nem ismerték ők Morgót, csak abból az időből, amikor még farkcsóválva ugatta a vendégeket, jelezve, hogy nem haragszik, csak jelentést tesz gazdájának.

Ám most érezte Morgó, hogy nagy vészes idők járnak a házra és tájékára, hát legott hős katona lett a szelid bakterből és nekiugrott az ügyvédnek végső erejével. A nadrágját még fel bírta hasítani, de combjában már nem tett kárt. Addig fején ütötte a kisbíró, attól aztán felfordult, mint az őszi légy, de nem támadt föl újra.

Az ő merevsége örök volt, mint amilyen örök volt a hűsége.

*

Harmadnapra megtaláltuk egy vadászat alkalmával Csahos Jánost, amint cifra szürében aludt a saját földje (most már a Mózsie) barázdáján...

— Fel kell költeni az öreget, mert még meg találja valaki srétezni, — szóltam és költögettem az öreget. — De nem ébredt föl sehogy. Ő is úgy aludt már, mint a Morgó, hogy sohasem kelt föl többet.

Csak akkor vettem észre, amikor elvittük a holttestét, hogy egy nagy rögöt szorongat karjai között és hogy a kalapja mellé négy darab tízforintos és egy cédula van tűzve. A cédulán ez volt: „Aki megtalálja Csahos János holttestét, ne mondhassa, hogy dögöt talált."

Vajjon ismerte-e a Zrinyi Miklós történetét Csahos? A kezében még egy levélre bukkant a fiskális, abban meg ez volt: „Amíg élek, a földem az enyém, csak a halál választ el bennünket egymástól."

Hát azért ölelte János a röget: nehéz lehetett neki a válás nagyon. Fölboncolták.

A szíve hasadt meg. Tehát nagy volt a szíve. De a büszkesége nagyobb volt a szívénél is... Se alamizsna, se szívesség!...

*

Hajh, Zrinyi Miklós, magyarok eleje, hová szállott a lelked: büszke nagyúr? Bizony restellenéd, ha tudnád, hogy antik virtusod nem történelemcsináló büszke nemeseknek, hanem földhöz ragadt jobbágy-utódoknak szellemét termékenyítette meg.

Pedig, hej, dehogy is van azon restelleni való. Nagy, büszke emberek ezek a parasztok, római jellem az ő jellemük. Nem félnek a haláltól, csak a szolgaságtól félnek; született szabadsághős az valamennyi... A paraszt a te utódod, a te véred vére, a haza védelme: Zrinyi Miklós, magyarok eleje, büszke nagyúr!

Nem is a régi nemzet: a büszke nemesség. Ennek a gerince meggörbült immáron. Sok teher nyomta, igaz, egy évezreden át.

Dicsértessék az Úr, magyarok Istene, hogy el nem veszett, csak anyagot cserélt a hajdanta híres magyar faji erő...

... A Csahos János sirjánál levett kalappal állok és imádkozom.

Ti is... Le a kalappal a Csahos sírja előtt, urak. Itt meghajthatjátok gerinceiteket: régi dicsőségtek örökének sírhalma előtt!

Mert ők azok, akik szívükhöz ölelik az anyaföld, őseitek vérétől megszentelt rögét. És nem eresztik ki karmaik közül, amíg csak szívük meg nem hasad. Még azután sem.

Már pedig tudjátok-e, hogy mit jelent egy millió Csahos? — Az a nemzet!... És egy miliárd rög? — Az a haza!...

Nagymagyarország

Hoitsy Pál könyve a magyar történet jövő századairól

Aki prófétál, azzal nem lehet perbe szállni. Elhisszük a jövendőmondását, vagy egyszerüen napirendre térünk felette. Hoitsy Pál az ő új könyvében azt mondja, hogy a magyarság nemzeti küzdelmeinek a Balkán lesz a jövendőbeli színhelye s nem állapodhatik meg ez a küzdelem addig, amíg a Balkán nevezetesebb tartományai nem fogják Magyarországnak kiegészítő részeit kitenni. Ebbe a magyar fenhatóságba tartozik majd Dalmácia, Bosznia, Szerbia, Bulgária s az aldunai vidék egész a Fekete-tengerig. Ez az a természetes irány, amely felé a magyar nemzet jövendő fejlődése haladni fog. Ezt az irányt halandó ember meg nem változtathatja.

Ime a kivonata egy jövendölésnek, amely abban külömbözik minden más próféciától, hogy természettudományi adatokkal és igazságokkal támogatja a szerzője. Hozzá még kihámozza a tanúságokat ama népek történelméből, amelyek valaha Magyarország területén laktak, a bronz-korszaktól máig. Van ebben a módszerben valamely meglepő egyszerűség és nagy vonás. Csakugyan, aki a jövőbe kiván tekinteni, annak a multat kell ismernie, mert a jövő a multnak folytatása. Mi volt a Kárpátok és az Adria közt élt tömérdekféle nép haladásának és vesztének oka? Miért pusztult el valamennyi, a hatalmas hunok, avarok, longobárdok? S miért tudott ezer éven át megmaradni ugyanezen a földön, szilárdan és rendületlenül, a maroknyi magyar? Nyilván a magyar fajban van valamely különös erő és tehetség, mert hiszen a földtani viszonyok azóta nem változtak itt s a történelem folyamán a mongol-török invázió ugyancsak próbára tette életképességét. A magyarságot legalább is akkora katasztrófák érték, mint az előtte itt élő népeket. Mégse pusztult bele. A faj tehát reményteljes. Csak teljesítse hivatását ezen a földön.

bele. Már pedig a közérdek úgy vóna közérdek, ha egyformán kosztolnánk belőle mindnyájan.

Ezt az agyafurt okoskodást hamarjában nem tudtam úgy megcáfolni, hogy János is megérthette volna, hát áttértem a tulajdonképpeni tárgyra.

— Miért gyűlöli kegyelmed a törvényt meg a szolgabírót, János?

— Hát csak azért, mert mindenik parancsolni akar nekem, pedig nekem ne parancsoljon senki. Én szabad ember vagyok.

— Koppan az álla az embernek, ha így gondolkozik.

LEÁNY Munkácsy Mihály festménye

— Hadd koppanjék, ha magától teszi, csak más ne koppantsa.

— A sors...

— Az nincs, csak a halál van, attól meg nem fél szabad ember.

Kérlelni kezdtem az öreget.

— Hagyjon föl a makacsságával János és jelentse be az esetet, mert még a többi marhája is odavész.

— Először is hadd veszne, ha vóna. Másodszor is nincs minek vesznie.

— Hát a tehenei?

— Nincs; odaadtam a zsidónak őket.

— Eladta?

— Nem. Od'adtam 'álogba, mert nem tudtam neki terminusra fizetni. Én pedig nem könyörgök halasztásért, nincs olyan ember fia...

— Mennyit tesz ki az a fizetség? — szakítottam félbe.

— Száz pengőt meg az interest.

— Csahos János!

— Hallom a szép szót.

— Vegye vissza a teheneit, én kifizetem a tartozását.

— Mennyi interest számít?

— Semmit, majd megadja, ha lesz.

— Nem kell.

— Ne okoskodjék, Csahos.

— A nagyságos úr ne okoskodjék, hanem inkább becsülje meg a parasztot. Nem kell nekem se alamizsna. se szívesség.

— Jól van, Csahos, ha nem akarja, — mondottam csöndesen. — De mit csinál kend most marha nélkül?

— Hát mért nem kérdi úgy, hogy mit csinálnék most marhával?

— Nem értem.

Mit csinálnék én most a marhával, amikor nem lesz egy hét mulva hozzávaló földem?

— Hogyhogy?

— Hát csak úgy, hogy ellicitálják a glébámat.

— De hiszen kend se sem bitang, se nem részeges ember, mire csinált annyi adósságot? — kérdeztem meglepetten.

— Hát a szabadságot már nem mérik ingyen ebben a kutya országban: arra kellett, — szólt Csahos és csikorgatta a fogát.

— Csahos, emberelje meg magát, — biztattam az öreg parasztot, — segítsünk egymáson.

— Segítsen az úr a követjének: fogjon be hat ökröt és húzza ki a sárból, ha már segíteni akar valakin, de Csahos János nem arra való. Csahos János majd segít magán.

*

Csahos János következőképpen segített magán. Fölvette cifra subáját és szép hegyesre kifente bajuszát. Aztán agyarára vágta makrapipáját és elment a kocsmába nagy begyesen. Ott elébe állott a vézna Mózsinak (oly közel, hogy szinte fellökte a hasával) és megveregette a vállát.

— Van-e aprópénze, Mózsi?

— Van hát. Hál' Istennek, hogy a gazd' uramnak meg nagy van.

— Nem bankót akarok váltani Mózsi, hanem a teheneket aprítsa föl. Nem váltom ki többet őket, nincs szükségem rájuk.

Megcsillant a Mózsi szeme. (Csahos Jánossal jó vásárt lehet csapni. Ha szüksége van a pénzre, akkor pazar, mint egy fejedelem, habár, ha pénze van, fukar vele, mint egy örmény.) De nem úgy beszélt Mózsi, amint gondolkozott, hanem megfordítva:

— Nem lehet magával geseftet csinálni, Csahos uraság. Kitartja az árából a jószágot.

Csahos Jánosnak vérbe borult a szeme mérgében. Tudta, hogy a Mózsi az alkuvásnak egy kicsinyes fogásával él és nem szíve és meggyőződése szerint beszél. Azt is tudta, hogy Mózsi tisztában van az ő helyzetével (hiszen az ő zsebébe vándorol majd vagyonának legalább fele) és azzal is, hogy ilyenkor kótya-vetyélni szokott: és mégis istentelenkedik!

Utálat és düh fogta el, de megbirkózott mindakettővel, csak éppen hogy megemelte egy kissé botját és megfenyegette vele a korcsmárost, úgy, mint ahogy egy szép asszony fenyegeti ujjával udvarlóját, mert hamis bókot mondott neki.

Csahos, a földimádó

Irta Szemere György

— Adjon az Isten jó reggelt, egészségére váljék az éjszakai nyugodalom! — így köszöntött fel Csahos János egy szép reggelen és rákönyökölt a botjára. Ez rendesen annyit jelentett, hogy hosszu lére ereszti a szóbeszédet, — mert egypár szóért a botra rákönyökölni nem érdemes.

— Jó reggelt szomszéd, — viszonoztam az üdvözlést, — mi jót hozott?

— Minden jót, csak egy rosszat, — elménckedett János gazda. Mert aféle humoros paraszt volt ő, aki ha már nagy vagyonnal nem dicsekedhetett, legalább szellemi értékeit szerette fitogtatni. „Rendesen az is tud beszélni, akinek nincs sütni valója“ — szokta mondani és nem is beszélt inkább, minthogy rendesen beszéljen. Különösen szerette a képleteket és a virágnyelvet. Engem pedig azért kedvelt, mert tudta, hogy mulattat tőröl metszett paraszt humorával és ez a konkludens elismerés hizelgett neki.

Helyén van a szíve a nagyságos úrnak, olyan igenyes a lelke: egy paraszté se különb — dicsért meg egyszer az én öreg parasztbarátom. És a dicséretétől — tudja Isten — olyan jóleső melegség járta át a szívemet...

— Mi legyen az a rossz, Csahos János uram? — kérdeztem az öreget.

— Hát a Sáfrány, instálom, beadta a kócsot.

— Megdöglött szegény pára? Ejhaj, igazán sajnálom.

— Nincs mit sajnálnia rajta, hászen csak lú volt. Inkább csak engem sajnálhatna a nagyságos úr, mert nekem van belőle károm.

No azt már tudtam, hogy egy Csahost sajnálgatni nem illő dolog — csak próbára tesz az öreg a beszédjével. — Nem ugrottam be neki.

— Megharagudnék, ha sajnálnám, János.

— De biz meg, — azt alkalmatosan mondja. Annak döglik, akinek van. Senki fia engem ne sajnáljon... De azért megtehetyi, mert úr, az úrak penig nem respektálik a paraszt becsületét...

Végtelen keserüség hangzott ki a szavából.

— Nem jól szaval, János, én mindenkit megbecsülök, ha úr, ha paraszt. Ne legyen igazságtalan.

Im az egyszer igazságtalan volt velem Csahos János. Nagy lehetett az ő bánata.

— Csakhogy az urat akkor is megbecsüli, ha nem szolgált rá, — ripakodott rám szinte mérgesen.

— Az már nem úgy van.

— Nem-e? Hát nem kezelt multkor is a követünkkel, pedig a Morgó kutyám is tudja, hogy piszok ragadt a kezéhez.

— Még az nem bizonyos, János, várjuk be az ítéletet... A saját fejem után én nem itélek el senkit, — bizonyíték kell ahhoz.

— No, ha bizonyíték kell, akkor az nincs és nem is lesz. A bizonyítékokat elnyeli a főfiskárius, pénzért, vagy egy zsíros hivatalért. Más volna, ha balpárti volna a követ, akkor kerülne bizonyíték, igazi is, hamis is.

— Nem akkurátus a beszéd, János gazda.

— Olyan akkurátus biz az, mint a Riska tehenem, aki pedig nem a szarva között hordja a tőgyit.

Láttam, hogy úgyis hiábavaló, hát nem disputáltam az öreggel tovább. Különben is sietős dolgom volt: a városba kellett mennem.

Csahos utánam kiáltott, amikor kocsim kifordult az udvarból:

— Megtenné egy bricska is!

— Meg, de kocsin jár az, akinek van, — tréfáltam én.

— No ezt már megint jól mondi, — ismerte be János és többé felém se nézett.

Másnap megint beköszönt hozzám János gazda reggeltájban:

Most meg a Ráró adta be a kócsot.

— Az is? A kiskésit, talán valami baj van az istállójában!?

— Hát vanni vóna! Egy kis takonyméreg...

— És nem tett jelentést a szolgabírónak, hogy állatorvost küldjön?

— Nem. Semmi közöm a szolgabíróhoz. Nem neki döglik.

— Hallja János, maga okos ember, hát ismerhetné a törvényt.

— Ismerem is, de nem követem, ha nem igazságos.

A Nemzeti Szalon kiállítása ALVÓ

Már pedig az én jószágomhoz senkinek semmi köze; abba döglik a lovam, amibe neki jól esik, nem kötöm azt a szolgabíró orrára, akár rendeli a törvény, akár nem.

— Én följelentem kendet János, az egész falu lovát veszélyezteti ezzel a makacsságával.

— Bíz nem jelent föl, mert nem spiony az úr.

— Ez polgári kötelesség, közérdek.

— Azt a szót ne mondja ki, mert az hazugság. Nincs közérdek. Akkor vóna, ha mind egyformák vónánk. De egy macskát meg egy szamarat egy koszton tartani nem lehet, mert vagy a macska, vagy a szamár döglenék

El is határozta, hogy mától kezdve nem fog kínozni senkit és semmit ezen a világon; se a Csincsit, se Parajdy Endrét, sőt még Tátray Lőrinccel is beszélget majd néha-néha, annak a kis leányáról. Pedig ennél unalmasabb témát nem is igen ismert, hanem azért meg fogja tenni, igen is meg, vezeklésből.

Ezalatt pedig megindult a bál. Konrád ő fensége maga nyitotta meg Évával, aztán a szép kis Véghlessy Ottónét kérette föl az első négyesre.

Szegény asszonyka, milyen diadalittas pillantásokkal nézett maga körül, mintha elvárná, hogy most sorra járulnak kézcsókolására mindazok, akiket nem ért hasonló dicsőség és amíg gyermek-táncosával a „Mikádó-négyes" ütemére ide-oda sétált, valóságos boldog, gőgös és kegyetlen kis királynénak érezte magát. Kár, hogy az a négyes olyan hamar elmult. De az már tiszta haszon, hogy azokat a megjegyzéseket nem hallotta, amelyeket ott a pálmafák árnyában Ujlaky Albertné és társai rája zúdítottak.

Mert természetes, hogy itt is, mint minden más mulatságon, az öregebb dámák emberszólással ölték az időt. Mert különös intézmény is az a „garde de dame". Már a ruházatuk is elárulja, hogy valami titkos San-Hermandadnak a tagjai. Csak figyeljék meg, kérem. Rendszerint feketében szoktak megjelenni, de van köztük egy-egy, akin csak úgy suhog a bordóvörös ruha.

Ez a főbíró! — Ettől tessék félni!

Mert bizony az úgy van, hogy nem annyira fölügyelni, mint inkább törvényt ülni jönnek el s jaj azoknak, akik valamiképpen haragra ingerelték őket!

Abban a híres borosvári bálban, amelynek eseményeit most vetem papírra, különösen szigoruak voltak. Lehet hogy azért, mivel Ujlaky Albertné jelenléte valóságos díszülés jelegét adta összejövetelüknek. De talán az is hozzájárult, hogy a főherceg kedvéért a táncoló fiatalság is nagyobb animóval mulatott és úgy, megesett, hogy ami tulajdonságot, szokását vagy hajlamat egy-egy szépség máskor legfeljebb ha sejtetni engedte, azt ma erősebb színekkel igyekezett érvényre juttatni. Ezért a garde des dameok némely megjegyzését nem koholmánynak, csakis túlzott éleslátásnak lehetett volna minősíteni.

De mi volt az ő szigoruságuk ahhoz a kegyetlenséghez képest, amelylyel a fiatalok egymást szemügyre vették. Micsoda versengés folyt ott, a látszólag gondtalanul keringőző szépek között! És milyen erős munkát végzett egyiknek-másiknak művészi fürtök alatt lappangó kis agyacskája, csak azért, hogy valamiképpen módját találja egy főhercegi pillantás vagy megszólítás, vagy táncrahívás biztosításának.

Ujlaky Éva titkos megvetéssel nézett rajtuk végig.

— Mire jó ez? és mit érnek vele? — gondolta, de legott restelkedve kárhoztatta önmagát. — És volt olyan idő, nem is olyan régen, amikor én is úgy gondolkoztam, mint ezek.

Merengéséből Gamsberg hangja ébresztette fel:

— Tudja-e, hogy most következik a mi négyesünk? — kérdezte a fiatalember és katonásan meghajtotta magát a szép leány előtt.

— Azt hittem, hogy elfelejtette, — válaszolt Éva évődve.

— Ha képes ilyet föltenni rólam, kár, hogy meg nem tettem, — nevetett Gamsberg. — És ezért büntetést is róvok magácskára!

— Ohó?! . . .

— Igen is! Ott a télikertben, látja? ott tudok én pompás két kis piros karszéket, s mi ketten most rögtön, de rögtön oda fogunk ülni és — itt következik a büntetés! — önnek ott kell velem maradnia a négyes kezdetéig! Igen ám!

— Micsoda zsarnokság ez? — kacagott Éva, aki legszívesebben láncokra verve szerette volna követni ezt a feltünően szép fiatalembert. — Hadd látná az egész világ, hogy szeretem! — gondolta, de ugyanakkor mintha hiusága is beleszólt volna ebbe a monológba, mondván: — Hadd látná azt, hogy szerelmes vagyok! — Ami egy alig tizenhétéves leány lelki világában majdnem a fontosabb, mert azzal bizonyítja be magamagának legmeggyőzőbben, hogy ő már tökéletesen nagyleány.

Ujlaky Éva azonban reggeli öt óra felé már igazán nemcsupán „nagyleányosdi virtusból," hanem lelke mélyéből imádta a fiatal grófot. És az? Mintha szintén viszonozta volna érzelmeit. Hiszen alig tágított az egész bál ideje alatt mellőle.

Szegény Parajdy Endre csaknem sírva fakadt keserűségében. Végre is Kázmér könyörült meg rajta s félig akarata ellenére magával vonszolta egy félreeső szobába, ahol három gyertya pislogó fényénél már nagyba adták a „vízit". Hogy ott mi történt vele, senki se tudja — igaz hogy senki se volt erre kiváncsi. Ujlaky Éva legkevésbbé, mert ő talán még azt is elfelejtette, hogy egyátalján létezik a világon. Ujlaky Évának azon időtájban egészen máson járt a gondolatja; azon, hogyan tudhatná meg egész biztossággal, hogy Gamsberg őszintén érdeklődik-e iránta, vagy „csak úgy teszi magát, mivel nincs okosabb dolga".

Szeretett volna legalább négy évvel idősebb lenni, mert akkor, gondolta, gazdagabb volnék tapasztalatokban s kitalálnám hogy mivel bírjam vallomásra. Végre is kétségbeesett elhatározással csak azt várta, hogy ismét ott üljenek a télikert kis piros karosszékein, amelyekhez minden tánc után híven visszatértek és ekkor hirtelen, nagy gyermekszemeit a fiatalemberre vetve, azt kérdezte minden előzetes bevezetés nélkül:

— Mondja csak, vágyik néha arra, hogy a szivét azon melegen valakinek a lábai elé dobja? Én részemről azt képzelem, hogy az nagyon, nagyon jól eshetik! . . .

A főhadnagy előbb kissé meglepetve, majd fölényes mosolylyal nézett le és csak annyit felelt, hogy:

— Gyermek! — Hanem azért rajta feledte a tekintetét. — De tudja-e mit tanácslok, — mondta aztán közelebb húzódva.

— Mit? — kérdezte Éva, aki most már remegett, hogy csakugyan valami nagyon gyermekes butaságot talált mondani, bár olyan szépen hangzott és igazán csak azt igyekezett vele kifejezni, amit tényleg érez! . . .

— Mit? — ismételte halkan Gamsberg. — Azt, hogy azt a meleg, dobogó kis szívét ne tegye senkinek a lábaihoz, hanem adja nekem . . .

Folytatjuk

Uj Idők 1903. IX. 18 sz.

Munkácsy Mihály

Fleischer Béc 70.l.

Munkácsy Mihály, (eredetileg Lieb Mihály) festő, Munkácsról, áll. tisztviselő fia, 20 éves korában, 1865 jan. 9-én iratkozott be a festészeti előkészítő szakosztályba. Bécsi lakása: VIII., Wickenburggasse 7. sz. Tandíjtartozása miatt az akad. tanács 1865 júl. 17-én kelt határozata alapján, „kiváló tehetsége és dícséretes szorgalma" dacára töröltetett az akad. növendékek sorából.

Munkácsy Mihály

1.

Va Ilö Ernst gyűjt

1. minőség

Mintatája.

a kormánnyal, hogy megállítsam azon az úton,
vezethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
selőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

ggodalom és választóim ezreivel való személyes
ljek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
sági megélhetést veszélyezteti.
eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
s

ıs zászlaját a fővárosban!

ályért, Hazáért"

Junius ötödikén uj menetrend lép érvénybe a Máv vonalain.

Uj gyorsvonatok a Budapest—bécsi vonalon. — A személyvonatok szaporitása. — Változások az indulások és érkezések terminusában.

— Saját tudósitónktól. —

A m. kir. államvasutak vonalain *junius 5-ével* uj menetrend lép életbe. A lényges változások a jelenlegi menetrenddel szemben a következők:

A Budapest—Győr—Hegyeshalom—Bécsi vonalon:

A jelenlegi négy gyorsvonatpár helyett öt gyorsvonatpár fog Budapest és Bécs között közlekedni.

Az első gyorvonatpár:

Budapest keleti p. u.-ról indul 7 órakor, Bécs Ostbahnhofra 11 óra 55-kor érkezik közvetlen budapest—párisi I., II. oszt. kocsival Salzburg, Innsbruck, Zürich, Baselen át. Zürichbe másnap 7 óra 20-kor. Párisba 17 óra 20-kor érkezik. Az ellenirányu gyorsvonat Párisból indul 9 órakor, Zürichből 20 óra 25-kor, Bécs Ostbahnhofról másnap 16 óra 45-kor és Budapest keleti p. u.-ra 21 óra 55-kor érkezik. E gyorsvonat közvetlen párisi kocsija Bécs Westbahnhofot is érinti és ott előnyös csatlakozást talál Bad-Aussee és Bad-schl, valamint Passauon át Németország (Nürnberg, Frankfurt a/M.) felé és felől. Azonkivül Budapest és Győr között viszi a szombathely-grázi vonatrészt, melyben a belföldi utasok is helyet foglalhatnak.

A második gyorsvonatpár:

Budapest keleti p. u.-ról indul 9 órakor Bécs Ostbahnhofra érkezik 14 óra 20-kor, ellenirányban a gyorsvonat Bécs Ostbahnhofról indul 14 órakor és Budapest keleti p. u.-ra 19 óra 15-kor érkezik.

A harmadik gyorsvonatpár:

Budapest keleti p. u.-ról indul 15 óra Bécs Ostbahnhofra érkezik 17 óra 55-kor közvetlen budapest—genfi I., II. osztályu kocsival Selzthal, Innsbruck, Buchs, Zürichen át. Innsbruckba mánap 6 óra 50-kor, Zürichbe 14 ór kor, Genfbe 21 óra 08-kor érkezik.

Az ellenirányu gyorsvonat Genfből 6 óra 53-kor Zürichből 14 óra 35-kor, Innsbruckból 21 óra 50-kor, Bécs-Ostbahnhofról másnap 11 órakor indul és Budapest keleti p. u.-ra 16 óra 05-kor érkezik.

A negyedik gyorsvonatpár.

Budapest keleti p. p.-ról indul 15 óra 35-kor, Bécs-Ostbahnhofra érkezik 21 órakor, ellenirányban Bécs-Ostbahnhofról 7 óra 50-kor indul és Budapest keleti p. u.-ra 13 óra 15-kor érkezik.

Az ötödik gyorsvonatpár.

Budapest keleti p. u.-ról indul 23 óra 20-kor, Bécs-Ostbahnhofra 6 óra 20-kor érkezik, ellenirányban Bécs-Ostbahnhofról 23 óra 45-kor indul és Budapest keleti p. u.-ra 6 óra 20-kor érkezik.

E gyorsvonatpár továbbitja az ostende-Budapest-bukaresti I., II. és a ostende-budapesti III. osztályu kocsikat, továbbá a bécs-konstantinápolyi I., II. osztályu közvetlen kocsit Budapest, Belgrád, Sofián át azonkivüla budapest-genuai I., II. osztályu közvetlen kocsit Bécs, Semmering, Klagenfurt, Wörti-tó, Tarvisio, Velence, Milanon át, végül egyrészt a Budapest—bécsi, másrészt az ostende—budapesti illetve bécs—konstantinápolyi hálókocsikat *Budapest—Bécs között tehát mindennap két hálókocsi áll a közönség rendelkezésére.*

A Budapest keleti p. u.-ra jelenleg 9 óra 30-kor, az uj menetrend szerint 10 órakor érkező és az onnan jelenleg 20 órakor az uj menetrend szerint 19 óra 40-kor induló budapest—komárom—prága-berlini gyorsvonat forgalma Komáromon tul Győrig kiterjesztetik. Győrből 7 óra 10-kor indul, oda pedig 22 óra 40-kor érkezik.

A Győr—Szombathely—Szentgotthárdi vonalon:

A budapest—szombathely—grázi gyorsvonat Budapest keleti p. u.-ról 7 órakor indul Szombathelyre 12 óra 13-kor Grázba 16 óra 12-kor érkezik, ellenirányban Grázból 12 óra 55-kor, Szombathelyről 16 óra 43-kor indul és Budapest keleti p. u.-ra 21 óra 55-kor érkezik.

E gyorsvonatpárnak Szombathelyen személyvonati csatlakozása van Czelldömölkön Jutason át Veszprém, Balatonfüred, Tapolcza felé és felől.

Az uj gyorsvonatpár forgalomba helyezéséről Szombathely—Győr között a Szombathelyről jelenleg 8 óra 10-kor Győr felé és a Győrből 18 óra 17-kor Szombathely felé induló személyvonatpár megszünik.

Ugyancsak megszünik a Győrből jelenleg 6 órakor Szombathely felé és Szombathelyről 13 óra 10-kor Győr felé induló személyszállitó tehervonatpár és helyettük egy személyvonatpár helyeztetik forgalomba. Győrből indul 5 óra 30 perckor, Szombathelyre érkezik 9 óra 42-kor, ellenirányban Szombathelyről 13 óra 15-kor, Győrbe érkezik 16 óra 22-kor.

A Czelldömölk—Székesfehérvári vonalon:

Székesfehérvár és Jutas között csatlakozással Veszprém felé és felől egy uj személyszállitó vonat közlekedik, mely Székesfehérvár felől Veszprémbe 7 óra 45-kor érkezik, ellenirányban pedig Veszprémből 13 óra 15-kor indul.

Azonkivül egy uj vonatpár helyeztetik forgalomba Jutas és Czelldömölk között csatlakozással Veszprém felől és felé.

A Budapest—Adonypusztaszabolcs—Tapolczai vonalon:

Budapest—Tapolcza—Keszthely között egy gyorsvonatpár fog közlekedni junius 5-től bezárólag szeptember 8-ig. Budapest keleti pályaudvarról indul 8 órakor, Balatonfüredre érkezik 11 óra 33-kor. Keszthelyre érkezik 14 óra 12-kor ellenirányban Keszthelyről indul 16 óra 20-kor, Baltonfüredről indul 19 órakor és Budapest keleti pályaudvarra érkezik 22 óra 40-kor.

Azonkivül egy éjjeli vonatösszeköttetés jétesül junius 5-től bezárólag október 15-ig Budapest és a Balaton között, Budapest keleti pályaudvarról 23 óra 30 indul Balatonfüredre, 5 óra 59-kor Tapolcára, 8 óra 29-kor érkezik ellenirányban Tapocáról 21 órakro, Balatonfüredről 23 óra 52-kor indul és Budapest—Kelenföldre 6 óra 36-kor érkezik.

Vasár- és ünnepnap előtti köznapokon junius 6-tól bezárólag szeptember 7-ig. Budapest keleti pályaudvarról 14 óra 50 percnyi indulással Tapolca felé, vasár- és ünnepnapokon pedig junius 7-től bezárólag szeptember 8-ig — junius 28. és augusztus 15-ike kivételével — Tapolcáról Budapestsre 22 óra 5 perc érkezéssel egy-egy személyvonat fog közlekedni.

Végül a nyári kirándulások előmozditása érdekében Alsóörs és Tapolca között egy uj személyvonatpár fog közlekedni, amely Tapolcáról 8 óra 30-kor indlu Balatonfüredre 10 óra 8-kor érkezik, ellenirányban Balatonfüredről 15 óra 10-kor indul és Tapolcárda 16 óra 48-kor érkezik. E vonatpár Alsóörsön Veszprém felé és felől, Tapolcán pedig egyrészt Zalaegerszeg felé, másrészt Szombathely felől és felé előnyös csatlakozásokat talál.

A Budapest—Adonypusztaszabolcs—Ujdombovár—Gyékényes és az Ujdombovár—Pécs—magyarbolyi vonalon:

A jelenleg Budapest—Pécs—Eszék között közlekedő gyorsvonatok összeköttetése Eszéken tul kiterjesztetik Vinkovcén át Bród, Serajevo, Ragusa felé és felől. Ez a legrövidebb összekötetés Budapest—Bosznia Hercegovina és Déldalmácia között közvetlen I—II. oszt. kocsival Budapest—Bród között.

A gyorsvonat Budapest keleti pályaudvarról a jelenlegi 13 óra 20 helyett 14 óra 10-kor indul, Serajevóba, 12 óra 25-kor Ragusába (Gruz) 5 óra 40-kor érkezik, ellenirányban Ragusából (Gruz) 22 órakor Serajevóból 15 óra 25-kor indul és Budapest keleti pályaudvarra 14 óra 15-kor érkezik.

A Budapest—Kelebiai vonalon:

A Kiskunhalas felől jelenleg Budapest Budapest keleti p. u.-ra 11 óra 55-kor érkező személyvonat 12 óra 55-kor fog érkezni és közvetlen csatlakozást nyer Bajáról, ahonnan 6 órakor indul Bácsalmás, Kiskunhalason át, továbbá csatlakobzást nyer Kiskőrösön Kalocsa felől is.

A budapest—szabadkai éjjeli személyvonatpár Belgrádon tul is Szaloniki, Athén felé és felől nyer gyorsvonati csatlakozást. Budapest keleti p. u.-ról ndul 23 órakor, ellenirányból érkezik 6 órakor.

A Budapest—Szegedi vonalon:

A jelenleg Budapest nyugati p. u.-ról 16 óra 15-kor induló szegedi gyorsvonat megszünik. E gyorsvonat helyett két gyorsvonat helyett két gyorsvonat fog Szegedre közlekedni. Az első gyorsvonat Budapest nyugati p. u.-ról 14 órakor, a második 18 órakor indul. Szegedre az első 17 óra 36-kor, a második 21 óra 36-kor érkezik. Az ellenirányban az első gyorsvonat Szegedről 6 órakor indul Budapest nyugati p. u.-ra 9 óra 35-kor érkezik, a második Szegedről 15 óra 25-kor indul Budapest nyugati p. u.-ra 19 órakor érkezik.

A jelenleg Budapest nyugati p. u.-ról 22 órakor induló szegedi éjjeli személyvonat 21 óra 20-kor fog indulni.

A Budapest—Lökösházai vonalon:

A jelenleg Budapest keleti p. u.-ról 15 óra 35-kor induló arad—bukaresti gyorsvonat 17 órakor indul Aradra 0 óra 30-kor Brassóba 11 óra 30-kor Bukarestbe 16 órakor érkezik keleteurópai idő szerint.

Az ellenirányu jelenleg 13 óra 35-kor érkező gyorsvonat Budapest keleti p. u.-ra már 12 órakor érkezik, Bukarestből 13 óra 15-kor, Brassóból 18 óra 50-korr, Aradról pedig 6 óra 10kor indul keleteurópai idő szerint.

E gyorsvonatpár keleti p. u.-on közvetlen csatlakozást talál bukarest—bécsi közvetlen I., II. oszt. kocsival a Bécsből 16 óra 5-kor érkező, illetve a 13 órakor Bécsbe induló budapest—bécs—zürich—genfi gyorsvonathoz.

A jelenleg Bukarestbe Budapest nyugati p. u.-ról 8 óra 20-kor induló orient expresszvonat Budapest nyugati p. u.-ról minden hétfőn, csütörtökön és szombaton 12 óra 15-kor indul, Aradra 6 óra 52-kor, Brassóba 16 óra 59-kor, Bukarestbe 21 óra 55-kor érkezik keleteurópai idő szerint.

Az első orient expresszvonat az uj menetrendben Bukarestből nem junius 5-én pénteken, hanem kivételesen junius 6-án, szombaton fog indulni Budapestre, tehát ebben az egy esetben vasárnap, junius 7-én fog érkezni.

A Budapest—Debrecen—Nyiregyházai vonalon:

A budapest keleti p. u.-ról 7 óra 30-kor Debrecenbe induló gyorsvonat mint gyorsvonat Nyiregyházáig fog közlekedni, ahová 13 óra 19-kor érkezik.

Az ellenirányból a Budapest keleti p. u.-ra jelenleg 21 óra 45-kor érkező gyorsvonat szintén Nyiregyházáról kiindulólag közlekedik mint gyorsvonat, ahonnan 16 óra 10-kor indul.

A jelenleg Budapest nyugati p. u.-ról 20 óra 30-kor induló debreceni éjjeli vonat 19 óra 40-kor, a jelenleg ugyancsak Budapest nyugati p. u.-ról 22 óra 40-kor induló biharkeresztesi éjjeli vonat pedig 23 óra 10-kor fog indulni.

A Budapest—Miskolc—Hidasnémeti vonalon:

A jelenleg Budapest keleti p. u.-ról 9 óra 20-kor induló kassai gyorsvonat már 8 óra 10-kor indul, Miskolcra 12 óra 4-kor, Kassára 15 óra 30-kor érkezik. Ugy a vonattal, mint az ellenirányu gyorsvonattal, melynek menetrendje csak csekély mérvben változik, szeptember 15-ig közvetlen budapest—poprádfelkaj I—III. oszt kocsik továbbittatnak.

A Budapest—Hatvan—Salgótarjáni vonalon:

A jelenleg Budapest keleti p. u.-ról 12 óra 10-kor induló salgótarján-ruttkai gyorsvonat 12 óra 50-kor indul.

Budapest és Gödöllő között egy uj vonatpár helyeztetik forgalomba.

A Budapest keleti p. u.-ról 13 óra 25-kor induló helyi vonat vasár- és ünnepnapokon Aszódig közlekedik, vissza pedig Aszódról vasár- és ünnepnapokon a vonat Budapest keleti p. u.-ra 21 óra 5-kor érkezik.

A Budapest—Szobi vonalon:

A jelenleg Budapest keleti p. u.-ról 8 óra 35-kor induló és az oda 20 óra 40-kor érkező budapest—pozsony—prágai, illetve zsolna—berlini gyorsvonat már nem a körvasuton át fog közlekedni, hanem Budapest nyugati p. u.-ról fog 8 óra 50-kor indulni, illetve nyugati p. u.-ra 20 óra 35-kor érkezni. A varsó—belgrádi közvetlen I—II. oszt. kocsi azonban a Budapesten átutazókkal Budapest nyugati p. u. és keleti p. u. között át fog állittatni és keleti p. u.-on a csatlakozó vonatokkal továbbittatik Budapest keleti p. u. Szabadka—Belgrád között.

A jelenleg Budapest nyugati p. u.-ról 22 óra 20-kor induló orient-expressvonat az uj menetrendben Budapest nyugati p. u.-ról minden kedden, csütörtökön és szombaton 7 órakor indul Münchenbe 20 óra 10, Párisba másnap 11 órakor, Ostendébe 11 óra 15-kor, Londonba 16 óra 30-kor érkezik.

Az első orient-expressvonat azonban kivételesen Budapestről nem junius 6-án, hanem junius 7-én, vasárnap fog indulni.

Ellenirányból az orient-express vonat Budapest nyugati p. u.-ra nem 7 órakor, hanem minden szerdán, pénteken és vasárnapon 23 óra 50-kor érkezik. Párisból előző nap 19 óra 50-kor, Londonból 14 órakor, Osetndéből 20 óra 20-kor és Münchenből ugyanaznap 10 óra 55-kor indul.

Páris és Ostende felől az uj menetrendben az orient-expressvonat már pénteken, junius 5-én érkezik.

A jelenleg Budapest nyugati p. u.-ról 5 óra 30-kor Dunakeszi-Alagra induló helyi vonat 5 óra 15-kor fog indulni és Gödig fog közlekedni, a Budapest nyugati p. u.-ra 7 óra 20-kor Dunakeszi-Alagról érkező vonat pedig Gödről kiindulólag fog járni.

A jelenleg Budapest nyugati p. u.-ról 12 óra 5-kor induló és Rákospalota-Ujpestig közlekedő vonat Dunakeszi-Alagig, a jelenleg 12 óra 50-kor érkező vonat pedig Rákospalota-Ujpest helyett Dunakeszi-Alagról kiindulólag közlekedik.

Budapest és Vác között egy uj vonatpár közlekedik, mely Budapest nyugati p. u.-ról 16 órakor indul, ellenirányból pedig nyugati p. u.-ra 22 órakor érkezik.

A jelenleg 17 óra 15-kor Budapest nyugati p. u.-ról induló vonat nem Vácig, hanem szeptember 30-ig Nagymarosig fog közlekedni, onnan az ellenvonat nyugati p. u.-ra 22 óra 40-kor érkezik. E vonatpár vasár- és ünnepnapokon egészen Szobig, illetve Szobtól fog közelekdni.

Azonkivül vasár- és ünnepnapokon Budapest és Nagymaros között egy vonatpár helyeztetik forgalomba, mely Budapest nyugati p. u.-ról 7 óra 15-kor indul, ellenrányból nyugati p. u.-ra 1 óra 5-kor érkezik.

E lényegesebb menetrendmódositásokon kivül az összes fő- és mellékvonalakon kisebb-nagyobbmérvü menetrendváltozások lépnek életbe.

Nevezetesen az emlitett uj vonalakon kivül a jelenleginél több vonat fog közlekedni.

Rákospalota-Ujpest—Veresegyháza, Kaposvár—Gyékényes, Siófok—Tab, Kaposvár—Fonyód, Somogyszob—Balatonszentgyörgy, Pécs—Harkányfürdő, Győr—Balatonfüred, Rédics—Zalaegerszeg, Zalaegerszeg—Ukk, Celldömölk—Ukk, Ukk—Tapolca, Türje—Balatonszentgyörgy, Szombathely—Kőszeg, Hegyeshalom—Csorna, Körmend—Németujvár, Szeged—Hódmezővásrhely, Szeged—Vedresháza, Mezőtur—Szarvas, Mezőtur—Orosháza, Kisszénás—Kondoros, Mezőtur—Turkeve, Békés-Földvár—Békés, Karcag—Tiszafüred, Tiszafüred—Füzesabony, Óhát—Pusztakócs—Tiszafüred, Debrecen—Tiszalök, Nyiregyháza—Polgár, Nyiregyháza—Vásárosnamény, Nyiregyháza—Nyiradony és Kisvárda—Nyirbakta állomások között részben naponta, részben csak a hét bizonyos napjain.

Ezáltal, valamint azzal, hogy egyes vonatok, amelyek jelenleg vasárnap nem közlekednek, e napokon is forgalomba helyeztetnek, egyrészt a csatlakozások megjavittatnak, másrészt a helyi érdekek nyernek jobb kielégitést.

A közönség szempontjából nagyfontosságu továbbá az az intézkedés is, hogy

Budapest és egyes vidéki városok között egyes vonatoknál a már meglévőkön kivül uj közvetlen I.—II., illetve I.—III. osztályu kocsik fognak beállittatni.

Igy Budapest—Eger, Kalocsa Dunapataj, Zalaegerszeg, (Tapolcán át), Veszprém, (Székesfehérváron át), Mohács, Szeged, (Békéscsaba, Orosháza, Hódmezővásárhelyen át (és Mezőhegyes között (Szegeden át.

mindent magában foglal, ami a szervezetet kielégiti.

ittgat éOvomaltinet nem hagyja ki reggelijéb v-és Aki aznjánból, nyugodt lehet, hogy testi és szel lar -h uzsont ségütartásához a legtöbbel járult hozzá, báeya jénexkeányt 36.400 és 64.600 kor. forgalmi adóvr ioy zonznytt és ismertetést ingyen küld a Dr. Wandameos Mjser-és tápszergyár Rt., Budapest 100. posg.ótedri

MA nyilik meg a Millenáris-versenypályán **LIGET-MOZI** Előadások háromnegyed 8 és háromnegyed 10.

Fedett tribün! **RICHARD TALMADGE és CHARLES RAY nagyszerü filmjeivel** Fedett tribün

MŰVÉSZET

Munkácsi Mihály és Paál László.

Arra az emlékkiállitásra, amely holnap reggel nyilik meg az Ernst-muzeumban, kegyeletes szivvel kell zarándokolnia mindenkinek, akiben együtt él csak parányi hajlandósága és indulata is, a maga magyar öntudatának és a müvészet s a kultura iránt való fogékonyságának, mert ez a kiállitás, amely a két nagy magyar zseni müveit adja nagy élményül számunkra, a müvészi értékeken, a nagy lelki szenzációkon tul, egyebet is jelent. Emlékezetünkbe idézi a magyar müvészet első nagy diadalát, amikor az a nép, amelynél alig száz esztendövel előbb még csak nyomaiban volt a képzőmüvészi kultura, nem is egy század alatt áthidalván mérhetetlen messzeségeket, más nemzetek évezredes fejlődési folyamatát átugorva, éppen e két zseniben gyönyörü bizonyságát adta a magyar föld müvészi termő erejének. *Munkácsy* és *Paál* László, ez két idegenben szakadt magyar, először csillogtatta meg a magyar szineket a világmüvészet nagy stadionjában, mert magyar szinek ezek, ha nem is csak a trikolor három szinét hozzák és Munkácsy egyik itt szereplő képén a névnél is vastagabb betükkel szerepel ez a szó: Hongrie. Jó és szép ötlet volt Munkácsy halálának 25 éves évfordulóját ez a kettős emlékkiállitás és felidézése ennek a nagy emléknek, amely kezdetét jelenti a magyar piktura diadalmas utjának.

A zseni örök hatalma él ebben a néhány teremben most megigézően és hódolatra kényszeritően. Természetesen Munkácsy nagyoeuvrjének csak töredéke az, ami itthon van és ide jutott, de igy is a legkülönbözőbb változataiban láthatjuk mindenreképes eleven teremtő erejét. Már az első teremben felénk világit a Sátorozó cigányok tiszta lelkessége, egy önarckép leheletszerü könnyedsége, különböző naky képek vázlata és studima mellett a Köpülő asszony s Kovácslegny izig magyar és nagyszerü előadása. Velük szemben a Csevegés a fák alatt, franciás és könnyed gráciája, ugyanezzel a könnyedséggel *Chaplinné* arcképe, s a Két ellévedt kis gyerek csöndes és halk bája. Két nagyszerü tájkép és két csudálatos ragyogásu Csendélet beszél Munkácsy zsenijének sokoldalusságáról és mélységéről.

Meglepő és örvendetes, hogy *Paál* László müvészetének mennyi értékes és nagy darabja van itthon, magyar kézen. Ez a csoport egységesebb és teljesebb, mint a Munkácsyé. *Paál* László a komor és mély szinekben fogott tájkép nagyszerü poétája, minden egyes darabján olyan egyéni és félreismerhetetlen, olyan ősi és impozáns, hogy jöhet bármilyen müvészi felfogás és állhat bármely ellenkezéssel, e müvészi mult eszközeinek arzenáljával szemben, meg kell hódolnia Paál László egyéni ereje, mélysége és szépsége előtt. A falu és az erdő nyolc-tiz olyan változatát kapjuk itt, amelyek között nem lehet egyes darabokat kiválogatni, mind csupa teljesség és mind csupa müvészet.

A Munkácsy- és Paál László-kiállitás méltó és értékes befejezése az idei különben is nagyon jó képzőmüvészeti szezonnak.

gy. t.

HATSCHEK
Eternit
PALÁJA
CSAK Eternit VÉDJEGGYEL VALÓDI
A LEGTÖKÉLETESEBB TETŐFEDŐ ANYAG!
ETERNIT MŰVEK HATSCHEK LAJOS BUDAPEST
ANDRÁSSY UT 35 GYÁR: NYERGESUJFALU.

Magyar utakon legalkalmasabb
RÁBA
személy- és teherautók
Vezérképviseli:
Reiman Automobil Kereskedelmi R.-T.
V., Vörösmarty-tér

Modern hétszobás lakást összes mellékhelyiség lelépés ellenében azonnalra keresek. Ügynökök kizárva. Leveleket V., Hajnal-u. 6. portás.

— Minden magyar könyv kapható a Budapesti Hirlap könyvkereskedésében. Budapest, VIII., József-körut 5.

A Falu-Szövetség fényes fogadtatása Rómában.

A magyar gazdák tanulmányozták az olasz mezőgazdasági intézményeket. — A mezőgazdasági intézmények a legszivélyesebb vendégszeretettel halmozták el a magyar gazdákat.

— A 8 Órai Ujság római tudósitójától. —

Tudvalévően a Tahi-Szövetség egy *hatvan tagu csoportja Olaszországba utazott, hogy az itteni mezőgazdasági viszonyokat tanulmányozza.* Rómába való megérkezésük alkalmával a vasuti állomáson *római kvirináli követségünk több tagja s a római mezőgazdasági egyesület főtitkára: Prisco Cavallieri várták a vendégeket,* akik *Balogh* Gyula igazgató és *Szekeres* László dr. vezetésével jöttek.

Nemes Albert gróf magyar követ jelentéséből az olasz földmüvelési miniszter, *De Nava, nagy örömmel vette tudomásul a magyar gazdák olaszországi kirándulását* és azonnal

utasitást küldött az összes állami mezőgazdasági intézeteknek és kereskdelmi kamaráknak, hogy teljes mértékben álljanak a magyar gazdák rendelkezésére

és hogy ugy a fogadtatás, mint az itttartózkodás a két nép közti szivélyes benső viszonynak és egyéb érdekközösségnek megfelelően folyjon le.

A gazdák római tartózkodásának második napján a római mezőgazdasági egyesület által fölajánlott külön vonaton *a Doria hercegi család mintabirtokát tekintették meg* a Frascati-i-ut mentén, amelyet Magyarország egyik lelkes barátja és a legkitünőbb olasz gazdák egyike, *Rampa,* bérel. A birtok és tehenészet megtekintése után a házigazda megvendégelte a magyarokat.

Innét *a Romalli-család mintagazdaságát mentek megtekinteni,* ahol az öreg Romalli könnyekig meghatva üdvözölte a magyarokat visszaemlékezve arra, hogy *édesatyja Garibadli légiójában szolgált a magyarokkal.* Ezután *Grottaferratába ment a különvonat, ahol Róma-tartomány legnagyobb szőlőtelepét és pincészetét, a Santovetti-testvérek nagyszerü gazdaságát tekintették meg honfitársaink.*

Innét az oalsz agrárszövetség meghivására Frascati-ba voltak hivatalosak a magyar gazdák, ahol *az agrárszövetség vezetője bemutatta őket De Nava olasz földmüvelési miniszternek.* A miniszter üdvözlő szavaiban hangoztatta, hogy *Magyarországon többször járt,*

kiemelte az évezredes olasz-magyar barátságot, a két nemzet egymásra utalságát és meleg elismerő szavakkal adózott a magyar mezőgazdaság fejlettségének.

Ugyanazoo napon délben egy órakor

XI. Pius pápa fogadta külön kihallgatáson a magyar gazdákat,

amely után *Róma legelőkelőbb éttermében a földmüvelésügyi miniszter és az összes római mezőgazdasági intézmények által adott diszebédre voltak hivatalosak, amelyen a kvirináli magyar követség tagjai és számos fascista képviselő is megjelent.* A dszebéden a felköszöntők egész sora hangzott el amelyek mindegyikében *az olasz-magyar egymásrautaltságot és szivbeli barátságot emelték ki.* Az ebéd során magyarok és olaszok együtt *melegen ünnepelték Mussolinit és szivélyes tapsokkal adóztak Nemes gróf kvirináli követnek.*

Vasárnap reggel *Nápolyba utaztak,* ahol a magyar konzul ugy az ünnepies fogadtatásra, mint a magyar gazdák nápolyi tartózkodásának minél szivélyesebb tételére, mint illetékes helyről értesülök, mindent megtett.

Lendvay Károly.

Türhetetlen állapotok a megszállott Délvidéken.

Közigazgatási korrupció a Vajdaságban. — Az orjunisták marburgi vérengzése. — Földosztás Szerémségben. — Hogyan fest a jogegyenlőség Jugoszláviában.

— Saját tudósitónktól.

A megszállott Délvidéknek, az ugynevezett Vajdaságnak korrupt közállapotairól mind sürübben futnak be kimeritő jelentések hivatalos formában a jugoszláv kormányzathoz, melyet érthetőleg igen kellemetlenül érintenek a konstatált tények. Orvoslásuk rendszerint elmarad s ha az elkeseritett közvélemény elégedetlensége nem tükröződnék vissza a sajtóból, talán feledésbe is merülnének a folyton megujuló jogsérelmek. Egyelőre még kevés kilátás van arra, hogy Európa nagy politikájának intéző körei felfigyeljenek ezekre a jelenségekre, mégis nem mulaszthatjuk el az alkalmat, hogy az ottani köztudomásra jutó tényeket ne regisztráljuk legalább a magyar nyilvánosság számára, melynek kötelessége, hogy meghallja és továbbitsa a délvidéki elnyomott kisebbségek, s közülük elsősorban elszakitott véreink panaszát.

A vajdasági közigazagtás korrupciója legutóbb kétségbevonhatatlan hivatalos megállapitást nyert Torontál-Temes vármegye közigazgatási bizottságának Nagybecskereken két napon keresztül lefolyt ülésen, ahol dr. *Zubkovics* vármegyei főjegyző jelentését tüzték napirendre, hogy a vármegyei tisztviselői karban az elmult évben előfordult 171 fegyelmi ügy szomoru statisztikáját letárgyalják.

A Délvidékre áttelepitett szerb tisztviselők vétségei közül 9 esetben kellett a bünösöket hivatalvesztéssel sujtani, 6 esetben bünügyi eljárást lefolytatni, mig a többi ügyben megelégedtek kisebb méretü fenyitékkel.

Különösen a községi tisztviselők és jegyzők között dul hibetetlen mértékü korrupció. Feltünést keltett dr. *Jaksics* Zsarkó volt képviselő felszólalást, ki élesen kikelt a kormány kinevezései ellen, mely csak egyetlen szempontot ismer: a pártérdeket. Felemlitette, hogy egy *bánáti faluban egy év alatt 14-szer volt jegyzőváltozás,* mig egy másik községben péket, a harmadikba lakatost neveztek ki, de az sem volt ritkaság, hogy fegyházviselt egyénekkel töltötték be a jegyzői állást.

A megyei alispán elismerte, hogy a községi közigazgatásban valóban nagy anomáliák vannak s azt igérte, hogy ezen a bajon ugy segit, hogy a kvalifikálatlan, vagy semmi szaktudással sem rendelkező jegyzők mellé segéderőket alkalmaznak, ámde ezek fizetése természetesen ujabb terheket ró az elégeedtlen községek lakosaira. Egyben bizottságot küldtek ki, amely felülvizsgálta a közigazgatási tisztviselők s a községi jegyzők munkásságát, jelentése azonban oly megdöbbentő adatokat hozott napfényre, hogy jobbnak látták azokat zárt ülésben tudomásul venni. A kiküldött bizottság felfüggesztett három jegyzőt, akik közül ketten a magyar, német és magyarérzelmü bunyevác felekkel szemben brutális tettlegességre vetemedtek, eközben értéktárgyaikat magukhoz vették, — a harmadik pedig mindössze elemi iskolát végzett s az intelligenciának csak arra a szinvonalára emelkedett, amelyen még a betüvetéssel is hadilábon állanak. Meginditották az eljárást különféle vissaélések miatt a módosi főszolgabiró ellen is s abban a járásban számos szabálytalanság miatt a jegyzőt is fel kelett függeszteni. A belügyminiszter a bizottság által felfüggesztett jegyzőket befolyásos egyének közbenjárására, anélkül, hogy az alispán információit kikérte volna, visszahelyezte állásukba, mert hát első és legfőbb érdem a jegyzőnél a — politikai magatartás.

A szerb közigazagtás hatalmasai mellett nem maradnak azonban hátra az erőszakosságban a csendőrök s a rendőrök sem. Leghirhedtebb mindenen átgázoló brutalitása miatt a bácskai Palánka, illetve az egész járás *Krnyacz* nevü rendőrbiztosa, aki szenvedélyes kémgyártó s áldozatait a vendéglőkből szedi, ahol minden bevezetés és küönösebb előzmény nélkül végigpáholja a vendéglőst, a vendégeket pedig csendőreivel közre fogatja, vasra vereti és beszállittatja, mint veszedelmes külföldi kémeket, vagy mint állam ellen lázitó irredentistákat.

Néha ezekben a vendéglőkben a felerészben német lakosság paraszlányai vasárnapi táncmulatságot rendeznek s ilyenkor ezeknek is kijut az öklözésből és a megcsapatásból, melyet a csendbiztos ur egy *Rapp* nevü obrováci szélhámos és sikkasztó társaságában üz különös előszeretettel. A minap meg két németországi mérnököt, *Altmann* Oswald és *Schadler* Jakab utasokat, kik a pályaudvarról a szemben lévő szállodába szálltak, hurcolta el és vert véresre *Krnyacz* kapitány, mert az illetők nem tudtak szerbül.

A jugoszláviai közbiztonságnak ez a jeles őre természetesnen tagja az *Orjunának,* az elnyomott kisebbségek e vad ellenségének, amelyről az utóbbi időben is szörnyü dolgokat lehet hallani. A választásokon együtt müködött az *Orjuna* vetélytársával a *Srnao*-val, amelyre valósággal féltékeny s épp ezért mindenáron tul akarja licitálni az utóbbi társaságot. Marburgban, a német nemzetiségü főiskolai hallgatók bankettjén látta elérkezettnek az alkalmat, hogy bebizonyitsa, miszerint az Orjuna nem aludt el, sőt felébredt.

A békésen vacsorázó társaság közé behatolt orjunisták a diákokat, akiknek hatósági engedélyek volt az összejövetelre, revolverrel és ólmosbotokkal támadtak meg s a sebesülteket az utcára szórták.

Az állampolgári jogegyenlőségnek eklatáns példáját olvashatjuk az ujvidéki *Narod* cimü demokratikus lapból, az agrármozgalmak kapcsán is. *Roska* szemségi község közlegelőjét, amelyre minden odavaló gazdának telekkönyvileg bekebelezett használati joga van, legutóbb felosztotta a birtokló község a telekkönyvi bekebelezés alapján. Ezzel szemben azonban néhány radikális párti veeztő, élén *Popovics* Ljuba képviselővel, kieszközölte Belgrádban a földmivelésügyi miniszternél, hogy a földosztásban csak a község szerb tagjai részesittessenek. A miniszter annyira ment előzékenységében, hogy nemcsak a községbeli szerb résztulajdonosok, hanem egész idegen szerbek, persze a radikális párt kortesei, kaptak a fölosztott földből.

A németek, akiket a miniszter azért haglott ki a földosztásból, mert nem szavaztak *Pasicsékra,* tanulságul fejenkint kb. 50 ezer dinárral károsodtak meg. Emiatt az államtanácshoz fordultak jogorvoslatért, mire *Popovics* Ljuba képviselő kizökkenthetetlen cinizmussal levélben azt adta tudtára a községnek, hogy abban az esetben, ha az államtanács a panaszosok jogigényeit el is ismerné, ennek a határozatnak végrehajtására a németek sosem fogják megkapni a karhatalmat. Annál is inkább alkalmazhat velü kszemben brachiális erőt az *Orjuna,* hiszen a közjogok védelmében a hatóságoknak rendkivül kényelmes az *Orjunával* elvégeztetni azt, amit maguk megtenni nem akarnak, tekintettel az S. H. S. királyság féltett méltóságára.

GESSLER MÁLNASZORP
LEGJOBB.

Gyomor-, bél-, máj- és epebetegek, valamint sárgaságban szenvedők a természetes „*Ferenc József*" keserüvizet teljes eredménnyel használják. Híres orvostanárok irják, hogy a Ferenc József viz hatásával rendkivül meg vannak elégedve. Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

A Royal-Apolló attrakciós műsora
TELL VILMOS
Schiller világhirü tragédiája
A főszerepben
CONRAD VEIDT
Ezenkivül
Őrtensége civilben
Amerikai slágervigjáték
Edison-filmek

Munkácsy Mihály

Ezüstmese az aranyszívű kislányról

Csunya, gonosz mostohája elküldte a kislányt az erdőbe fát vágni. Szegény kislányt abban a nagy hidegben. A kislány szót fogadott és elment az erdőbe. Fogta a baltáját és az ezüstdíszes nagy erdő egyik szép fájának esett. Összefagyott kis kezében meglendült az éles balta, amikor egyszerre sírást hallott. Síró könyörgést. A fa tetején levő fészek kis madarai sírtak, hogy ne bántsa a fát, az ő kicsiny hajlékukat.

A kislány jószíve hallgatott a madarak síró könyörgésére. Indult tovább, hogy új fát keressen. Mentmendegélt, az este ráterítette sötétkék köpönyegét az ezüsterdőre, amikor egy kis házhoz ért.

Meg is éhezett szegényke, össze is fagyott szegényke, kopogtatott a kis ház ajtaján, adnának neki valami harapnivalót. Nyilt az ajtó, kíváncsi törpék dugták ki bozontos fejüket. Az aranyszívű törpék, akik szíves vendégüknek fogadták a kis jövevényt. Megvendégelték, aztán puha pihés ágyba fektették.

Éjszaka fekete rablók törtek be a törpék házába. Úgy tudták, hogy az aranyszívű törpéknek drága kincs van a birtokukban. Kilesték a gonoszok, hogy a törpék, ha elalszanak, olyan mély az álmuk, hogy ágyut lehet sütögetni a fülük mellett, akkor sem ébrednek fel.

A kislány azonban felriadt a rablók jöttére s riadtan felébresztette a törpéket. Azok nemcsak jószívűek, de bátrak is voltak és megvédelmezték a rablók ellen kis hajlékukat.

Másnap reggel a kislány útnak indult. Ment-mendegélt, egy nagy városba ért. Mihez kezdjen? Belenyúlt a kis köténye zsebébe és talált abban egy rézgarast. Jaj, de éhes volt. Meglátott egy péküzletet, indult oda, hogy vegyen magának darabka kenyeret. Öreg koldus jött szembe vele. A rézgarast neki adta. Éhes volt, de boldog volt.

A nagy város szép főterén nagy embersereg állt egy plakát előtt. A plakáton a király tudatta népével, hogy az lesz a királyfi felesége, aki a legjobb kislány az egész országban. Ő is odaállt a plakát elé. Egyszerre csiripelni kezdtek a kis madarak, akiknek fészkét nem bántotta, csodaemberek jöttek, a törpék és kiabálták, hogy ott az a kislány, az lehet az egyetlen jelölt és jött az öreg koldus, aki mindenkinek elmondta a kislány jóságát.

A király aranyhintóját küldte a kislányért...

Ezt álmodtam, ezt a mesét, egy hosszú téli éjszakán.

Komor Éva.

MUNKÁCSY MIHÁLY

A magyar király nemességet adott neki, a francia nemzet ünnepelte, rengeteg kitüntetése, rendjele volt, az egész világ elismerőleg nyilatkozott róla és művein keresztül csodálta az asztalosinasból lett világhíres festőművészt: Munkácsy Mihályt.

Békéscsabán még Lieb Miska volt a neve a szurtos asztalosinasnak, akinek nadrágja sokszor porzott Lángi mester ütéseitől és akinek arca sokszor dagadt meg a majszter uram pofonjai nyomán.

Munkácsy Mihály 1844 február 20-án született Munkácson, ahol apja kincstári sótiszt volt. Munkácsy apja, Lieb Leó Mihály még a szabadságharc előtt Miskolcra került. Öt gyermeke volt Lieb Mihálynak, akiknek nevelésével inkább jóságos felesége Reök Cecilia foglalkozott. A Lieb-gyerekek hamar árvaságra jutottak. Előbb édesanyjuk, majd 1850-ben apjuk halt meg. Az árván maradt gyermekeket a rokonok, nevezetesen anyjuk testvérei vették magukhoz.

Miskát a Békéscsabán lakó nagybácsi, Reök István vette magához. Reök István ügyvéd volt. Később híres politikus, azonban a szabadságharc alatt tanusított viselkedése miatt érvénytelenítették ügyvédi oklevelét. Jövedelme alig volt, mégis szívesen vette magához nővérének árváját.

1851-ben vitte magával Miskolcról Csabára Reök István Miskát. Persze akkoriban csak kocsin utazhattak.

November elején történt, olyan szürke, nehéz, őszi napon, amikor ólomszínű az ég és kétségbeejtően egyhangú és fárasztó a tájék.

A nagybácsi a távolban két tornyot mutatott neki. Az egyik magas, karcsú volt, a másik félakkora. Szemközt álltak egymással, mintha diskurálgattak volna a látóhatár peremén.

— Látod azokat a tornyokat? Az ott Csaba.

Már több évet töltött Békéscsabán, iskolába adták, de a kis Mihállyal sehogy sem voltak megelégedve tanitói. Nagybátyja komolyan kezdett aggódni a fiú jövője miatt. Korholta, intette, fenyegette, majd amidőn meggyőződött, hogy mindez mit sem használ, komolyan elővette és meg akarta tudni, mi akar hát lenni tulajdonképpen?

A fiú 11 éves volt, amikor nagybátyja így szólt hozzá:

— Látod, Miska, én szegényember vagyok, de a rajtam levő kabátot is eladom, hogy kitaníttassalak, csak azt mondd meg: mi akarsz lenni?

Természetesen azt várta, hogy Miska orvos, ügyvéd vagy hivatalnok akar lenni. A fiú azonban nagybátyja nem kis meglepetésére azt felelte, hogy ő szabó szeretne lenni. Ebbe azonban Reök István nem egyezett bele. Nem mintha az iparospálya ellen lett volna kifogása, hiszen annál sokkal felvilágosodottabb volt s ő maga tudta legjobban, milyen szomorú a magyar diplomás ember sorsa és tudta, hogy a becsületes iparos ember helyzete különb, legalább függetlenül élhet keresete után. Nem akart ő hivatal után futkosó urat nevelni Miskából, csak a szabóság nem tetszett neki.

— Ha iparos akarsz lenni, akkor légy lakatos, gépész, asztalos, vagy más efféle mesterember — mondta neki.

— Hát akkor asztalos leszek — válaszolt határozott hangon a fiú.

Így került aztán 1855-ben Lángi Mihály csabai asztalosmesterhez inasnak.

Szenvedésekkel teljes inaskodás után itt is szabadult fel. Aztán elindult Csabáról, hogy Aradon, Bécsen, Münchenen, majd Párizson keresztül nagy tehetségével és akaraterejével világhírnevet szerezzen.

Ecce Homo, Krisztus Pilátus előtt, Siralomház, Milton, Honfoglalás és még sok-sok felbecsülhetetlen kép jelzi kiváltságos tehetségét.

A nemzet fájdalma kísérte utolsó útjára.

Dr. Mózes Imre.

Az élet útja

Félévi diáktragédiák

Mily szép, virágos az Élet országútja, s ti mégis letértek erről az útról csacska fejjel, hol a veszedelmes, esztelen kalandok, hol meg a csunya fekete útjára. Mirevaló ez? Hát nem érzitek és értitek, hogy nem is olyan nagyon elérhetetlen messzeségben a boldogság integet felétek?

A világért ne utánozzátok a nagyokat ilyen bánatokozó cselekedetekkel, legyetek ti okosabbak, mint a felnőttek. Gondoljatok édesanyátokra, azokra a könnyes, áldott anyai szemekre, gondoljatok az édesapátokra, aki annyit küzd és harcol értetek! Lesznek majd és érnek majd később is bajok, kellemetlenségek, de ez soha nem lehet ok arra, hogy le térjetek az útról.

Erzé.

Deutsch László. Lankadatlan szorgalmad külön örömöm. — **Faragó Zsuzsi és Laci:** Írjatok egyszer magatokról, hogy vagytok, mit csináltok? Úgy szeretnék többet is tudni rólatok. — **Grünberger Elza:** Rajzaidat a pályázatra megkaptam. A pályázat husvétig tart. Milyen nagy örömmel nézegetem az én tehetséges kispajtásaim pályamunkáit. Az értesítőd egyeseihez gratulálok. Jaj, vigyázz a szemedre, egyik legnagyobb kincsedre. — **Szegő Erika:** Új kispajtásunk Erika? — **Csepi Julianna:** Ha legközelebb lemegyek Makóra, kukkantsak be hozzátok? — **Ambrus Ilona:** Szeretettel üdvözöllek. — **Prohászka Kató:** Mindenki annyi rajzot küldhet, amennyit csak akar. Olyan súlyos a betegséged? Szíves érdeklődésedet köszönöm, bizony nagyon sok a dolgom. — **Tannenbaum Judit:** Én is szeretettel üdvözöllek kis sziszói pajtásom. — **Kis Zsuzsi és Gyuri:** Szorgalmatokért külön megdicsérlek benneteket. — **Wolfram Emma:** Eltévesztetted a levelet, nem nekem szól. — **Braun Ervin József:** Miért nem vigyázol jobban magadra? Nekem is szomorúság, hogy megint beteg voltál. — **Kemény Ádám Pál:** Csak igyekezz és akkor nagyon jóban leszünk. — **Bleier György:** Szép volt bemutatkozásod, most már közelebbről ismerlek. — **Lessinger Klári:** Kis írásod közlésére is sor fog kerülni. Megírnád, mi sok dolgod volt, hogy nem értél rá a rejtvény megfejtésére? — **Böhm Imre:** Rejtvényeid jók. A jó rajzokat majd közölni fogjuk. — **Grossz Jenőke:** Szeretettel fogadlak kispajtásaim nagy seregébe. — **Mandel Évike és Marika:** A rejtvényeket megkaptam és a közlendők közé tettem. — **Erdélyi György:** Jó bizonyítványodnak én is úgy örülök, mint anyukád. — **Féder Livia:** Ne türelmetlenkedj, kis írásaid sorra kerülnek. — **Bánki Sándor:** Az előző üzenet neked is szól. — **Majer Maja és Ila:** Muncurkónak is átadtam a derék üdvözletet. — **Czanka József:** Soraid mutatják, hogy szeretsz. — **Waldner László:** Hallom, milyen szép fehér felétek a világ. — **Tatai Rózsi:** Szorgalmadért megdicsérlek. — **Horváth Baby:** Hányadikos vagy? Rejtvényeid ügyesek. Az a fő, hogy túlestél a veszedelmen. — **Varga András:** Új kispajtás vagy? — **Wilhelm Borbála:** Írod: szorgalmas akarok lenni. Szép fogadalom. — **Fried Nyanya és Berci:** Nyanya értesítőjéhez gratulálok. Te Berci, csakugyan nem szeretsz óvodába járni? Nem is hiszem. Az óvoda a kis gyerekek boldog tündérkertje. — **Kleckner Pál, Sándor és Boriska:** Legközelebbi leveletekben mutatkozzatok szépen be. — **Frankl Zsuzsi:** Hűtlen lett a kis Zsuzsi? — **Takács Éva:** Szeretettel üdvözöllek. — **Mandel Ernő:** Az ügyes kérdések kitűnőek. A rajzok is jók. — **Schönberger Sári:** Legközelebb írd meg pontos címedet. — **Goldschmied Jenő:** Örömmel sorozlak kispajtásaim regimentjébe. — **Wágner Ibolyka:** Kitűnő nyuszi versed nagyon tetszett. Legközelebb nyomtatásban is látni fogod. — **Deutsch Magdus:** A rejtvény jó, csak nagyon könnyű. — **Láng Pál:** Már azt hittem, elvesztél. — **Pinfsich István:** Új kispajtás vagy? — **Fleischner Judit:** Most már tudom, miért maradtak el leveleid — **Darázsi Juliska:** Örömmel fogadlak táborunkba. — **Tonelli Sári:** A rajzpályázat husvétig tart. Főfeltétele, hogy a rajz eredeti legyen. Aki másol, azét szó nélkül a papírkosárba dobom. — **Molnár Mária:** Minden egyes megfejtés, egy pontnak számít. Ősikédet csókolom. — **Aczél Éva:** Örülök, hogy géppel is tudsz írni. Tudom, év végére tiszta egyes leszel. — **Beregi Dolly és Valy:** Ha szorgalmasak lesztek, kívánságtok teljesülni fog. — **Székely Márta:** Gratulálok a fess pirosnadrágos vitézhez, a hóemberhez és a kedves kutyushoz. — **Strausz Gyuri:** Örülök, hogy annyira szeretsz bennünket. A te és kispajtásaid lelkesedő szeretete kincsünk, örömünk. — **Hábel Csöppike:** Mosolyogva olvastam el hosszú leveledet és mindent megértettem. De hiszen te nem tehettél a nagy balesetről. Én nem haragszom rád. — **Vörös László:** Szóval, te vagy a lengyeltóti rödlibajnok. — **Rácz Tamás:** Örülök, hogy meggyógyultál. — **Simon Endre:** A rajzpályázat husvétig tart. Kedvességedet köszönöm. — **Vértes István:** Itt közlöm címedet azokkal, akikkel bélyeget szeretnél cserélni: Klein Endre, Alberti-Irsa, Malom ucca. — **Czách József:** Szeretettel köszöntelek. — **Marschall Emmy:** Az egyesekhez gratulálok. — **Nádasi Zsuzsika:** Szerintem szép leszel copfosan is. Jaj, de nagyon hideg van nálunk is! — **N. Kovács Annuska:** Gyógyulj meg egykettőre! — **Fenyő Évike:** Muncurkó az állatkerti barlangjában telel. Husvétig tart a pályázat. Aki vigyázz, annak a sielés alatt nem történik baja. — **Kertész Imre:** Hidd el, szeretlek kis apprehendálóm. — **Princz Katalin:** Remélem, csak könnyű meghűlés a bajod. — **Schwarcz Anni és Zsuzsi.** Az újabb rajzokat várom. — **Duda Camilla:** Meglátod nemsokára, hogy mennyire nem haragszom rád. Sőt! — **Borsódi Kovács Zsuzsanna:** Szeretettel köszöntelek. — **Kármán György:** Nem sajnálod szétvagdosni kis ujságunkat. Mások szépen félreteszik és összegyüjtik. — **Berliner Magda:** Nehéz kérdésedre itt nem tudok választ adni. Keressél egyszer fel a szerkesztőségben. Természetesen elsősorban kis szívedre kell hallgatnod. — **Simonovics Márton:** Szeretettel köszöntelek. — **Simányi Erzsike:** Nem vétettél semmit, tehát változatlan barátságunk. — **Takács Zsuzsika:** Ceruzát? Síneset? No, majd szerzek neked. — **Schmelcz Györgyike és Tomy:** Szeretettel üdvözöllek benneteket. — **Dániel Sanyi:** Ügyes kisfiú vagy. — **Várkonyi Klára:** Nagy szeretettel fogadlak közénk. — **Frankfurter Gyula:** Ha szép a meséd, küldd el minél előbb. Én is személyesen szeretném ismerni mindannyiatokat. — **Ágner Olly:** Úgy gondolom, az a helyes, ha a nyerőknél elölről kezdődik a pontozás. — **Bán György:** Legközelebb írd meg pontos címedet.

FEJTÖRŐK

A megfejtéseket kedden délig kell beküldeni, még pedig úgy, hogy Ákos bácsi szerdán délig megkaphassa az egész postát.

Cím: Pesti Napló, Budapest, VII., Rákóczi út 54. szám. Nagy betűvel rá kell írni, hogy a GYERMEK NAPLÓ részére.

Keresztrejtvény

Megfejtésül beküldendő: vízszintes 1, 14, 18 és függőleges 1, 6.

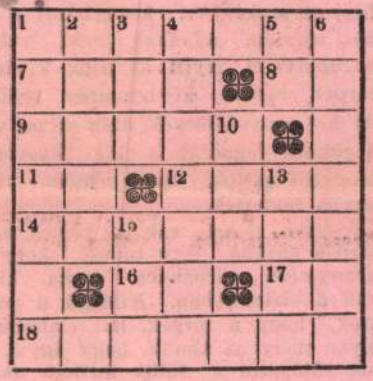

Vízszintes:

1. Pamlag.
7. Folyadék.
8. Lefelé.
9. Érdes felületű.
11. Rangjelző.
12. Mese.
14. Fizetés vagy üzleti nyereség.
16. A mentők rövidítése.
17. Bér háromnegyede.
18. Telepen lakó.

Függőleges:

1. Üzlet fontos része.
2. A hunok nagy uralkodója volt.
3. Így kezdik a raccsolást.
4. Vajjon idejében ott leszek-e?
5. Igekötő.
6. Ez az ember utolsó útja.
10. S. E. S.
13. Rossz ló.
15. Helyhatározó rag.

Pontrejtvény

. e . d . g . o . a . ó

Ha a pontok helyébe a megfelelő betűket beírjuk, a szálloda régies elnevezését kapjuk, amely egy ismert népdalban is előfordul.

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. nyomása. Nyomdaigazgató: Wózner I.

1935 FEBRUÁR 16 SZOMBAT

A PESTI NAPLÓ MELLÉKLETE

RÉGI MESE

Egyszer volt, hol nem volt,
Azt mondják, hogy igaz volt,
Így szól egy régi rege,
Ördög járt le a földre.

Gálába felöltözött,
Palotába költözött.
De mindenkit becsapott,
Pénzért üres szót adott.

A falunak szegénye,
Legokosabb legénye.
A féllábú János volt,
A kabátján folton folt.

Nincsen pénze, otthona,
Ásó, kapa, vagyona.
A nagy úrhoz odaáll,
Pár hold földet kunyorál.

Sátán fia ad neki,
De magának kiköti.
A termés a föld felett,
Csak ötet illeti meg.

János ezt megigérte,
Úgy lett, ahogyan kérte.
A földbe krumplit vetett,
Levele a föld felett.

Gyümölcse neki maradt,
Az ördög dúlt, fúlt, pukkadt.
Mostan mához egy évre,
A föld alattit kérte.

János most búzát vetett,
Magában jót nevetett.
Búzakalász az övé,
Gyökere az ördögé.

Ördög ordít, kiabál,
A pokolig meg se áll.
A földre vissza se néz,
Legyőzte az okos ész.

E. R.

A HIDEG ÉJSZAKÁK KIS VÁNDORA

Rátok gondoltam az éjszakában, rátok, akik meleg ágyatokban az álom mézével szájatokon, az alvás pírjával arcotokon pihentetek.

Nyilt az étterem ajtaja s kívülről, a harapósfogú hideg, fagyos éjszakából belépett ő, az agyonfagyott kis szöszke csöppség, akivel már többször találkoztam a késői órákban, hogy ezek a találkozások megfájdítsák a szívemet.

Ismerem, mégsem tudom kicsoda.

Rongyos kis bakancs a kis lábán, vékonyka kabát a vékony kis testén, kicsi keze vörösre fagyott, a képe is, amelyben két szép nefelejcsvirág kék szeme.

Virágáruslányka. Nem több hat-hét évesnél.

Bejött s ment asztaltól asztalhoz. Karján kis kosárka, tele hóvirággal, melegágyi, szomorú árvácskákkal.

Megállt a vendégek előtt és mosolygott. Lehet a mosoly, a jó Istennek ez a szép és jó és áldott kézsimogatása szomorú is. Igen, a kis virágáruslány mosolygása elárulta.

Szőke fürtjei kikunkorodtak a nagy mackósapka alól. Eladott a nagy étteremben három kis csokor hóvirágot és két kis csokor árvácskát. Az egyik vendég odahívta a cukrászkisasszonyt és egy mignont vásárolt a kislánynak.

— No, edd meg szépen!

— Köszönöm, inkább hazaviszem anyukámnak. A beteg anyukámnak.

Kis szőke szegény penészvirág dugta is a süteményt a hóvirágok és az árvácskák alá a kis kosár aljába.

Azután jobbra-balra köszönve kitotyogott, bele megint a jeges, havas, fagyott éjszakába.

— Mikor kerül szegényke haza?

— Mi lesz belőle? — kérdeztem a társaságban, hát szabad ezt megengedni? Ez a gyermekvédelem?

Kedveseim, ha elérkezik a pihenés órája és kis kezeteket estéli imára kulcsoljátok, egy röpke gondolattal gondoljatok szomorúsorsú kis testvérkétekre. **(b. á.)**

EGY KIS ANGYAL NAPLÓJÁBÓL

Éppen a Szabadság téren mentem keresztül, mikor a fejem felett valami fehérséget láttam keringeni. Felnyujtottam a karomat és éppen el tudtam kapni, egy fehér papírlap volt. Talán valami üzenet egy repülőgépről s ha

sürgős, hát még ma el is viszem annak, akinek szól. Bizony nem volt üzenet egy repülőgépről, hanem ez volt ráírva »*Egy angyalka naplója*«. És amint olvasni kezdtem, arra gondoltam, nem is véletlenségből potytyant ez ide, hanem az angyalka maga ejtette le. Szóról szóra ez állott benne:

A jó Istennek ma nagyon jó kedve volt, maga köré gyűjtötte az összes kis és nagy angyalokat és így szólt:

— Ma szeretném az embereket egy kedves ajándékkal megajándékozni. Mit gondoltok, mi legyen az?

Az egyik angyal így szólt:

— Szórjál Uram pénzt közéjük.

— Dehogy teszem, — szólott a jó Isten — ebből csak viszálykodás lehet, összevesznének, hogy melyikük markoljon többet, nem ezt, nem.

— Akkor bocsáss meleg esőt a földre, hogy legyen vége a télnek — szólott egy másik.

— Még nem — szólott a jó Isten. A fáradt földnek még pihenőre van szüksége. Én már tudom, mi legyen a mai ajándékom, egy kedves kis leánykát küldök ma nékik. A szeme legyen olyan kék, mint a legkékebb égbolt, az orra legyen fitos, a haja legyen aranybarna, a bőre legyen gyöngyházfényű, a beszéde legyen kellemes mindenkinek, aki hallja és legyen formás, mintha a legjobb szobrász formálta volna. Az Okosság angyala töltse meg egy életre való ésszel, a Jóság angyala ugyanennyi jósággal, soha senkinek ne okozzon bajt és fájdalmat, legyen egészséges és jó étvágyú, hogy példaképpen emlegethessék őt a gyermekes anyák és az örök egészség angyala is kísérje el minden útján.

Ennek most éppen hét éve és azóta itt van közöttünk az a fitos orrú, kék szemű, szőkehajú kislány, ahogyan őt a jó Isten akkor jókedvében ajándékba leküldötte. *K. A.*

Jutalmak

Muncurkó mackó a tízpontosak között ezen a héten a következőképpen sorsolt:

Töltötollat nyert: *Kalmár* György, Budapest, *Mandel* Ernő, Sátoraljaújhely, Jókai u. 2.

Csokoládét nyertek: *Szremácz-testvérek*, Budapest, *Friedmann* Zoltán, Tiszabüd. U. p. Büdszentmihály.

Könyvet nyertek: *Kertész* Imre, Budapest, *Vörös* László, Lengyeltóti, *Valatin* Györgyi, Budapest, *Bodó* Ilona, Budapest.

A budapesti kispajtások pénteken délután öt órakor jöjjenek el a szerkesztőségbe jutalmukért, a vidékiek postán kapják meg.

ESTI IMA

A végtelen messzeségben
Atyám csak Te, Te vagy ébren,
Kiterjeszted fölénk palástod
S leküldesz édes, boldog álmot
Minden éjjel.

Kérlek ma is tekints le ránk,
Védj minket Mennyei Atyánk
Hogy fájdalom, bánat ne érjen,
S töltsük el nyugton, békességben,
Az éjszakát.

Kérlek ma is tekintsél le,
A Hozzád esdők seregére,
Adj boldog álmot az alvóknak,
Hadd ébredjenek újra holnap
Téged dicsérve.

Véka.

A farkaskutya

— Akkorára hízlaltam, mint egy borjú, erős, mint egy bika s amikor a minap az erdőn szembekerültünk egy keshedt süldőfarkassal, úgy megfutott, mint egy kis nyúl. Pedig hát farkas is, nemcsak kutya.

Így panaszkodott barátjának egy úr, akinek egy hatalmas farkaskutyája volt.

— De vajjon nem kötötted-e ki és nem verted-e olykor meg? — kérdezte a barát.

— Hát persze, hogy ki is kötöttem, meg is vertem, hiszen másként hogyan idomíthattam volna.

— Hja úgy, barátom. Ne csodálkozz rajta, hogy a veszélyben cserbenhagyott. Akitől azt várjuk, hogy szükség esetén mellettünk farkasként viselkedjék, azzal nekünk sem szabad szükség nélkül úgy bánnunk, mint egy kutyával...

Dorosmay János.

Irodalmi kérdések

1. *Ki volt a legnagyobb magyar lírai költő?*
2. *Ki volt a legnagyobb magyar elbeszélő?*
3. *Egy gondolat bánt engemet c. költemény milyen műfaj, ki írta és miért nevezetes?*
4. *Ki írta a legszebb magyar virágregéket?*

Azok között, akik ezekre a kérdésekre jól megfelelnek, a *Gyermek Napló* egy szép könyvet sorsol ki.

Megfejtések

az 1935 február 9-i számból:

Keresztrejtvény. *Vízszintes:* 1. Klári. É. 7. Ördögök. C. 9. Ágas. 10. Sem. V. S. 13. Öt év óta. G. 16. Vonós. 17. Kanóc. *Függőleges:* 1. Kösesög. 3. Ádám-Éva. 5. Igavonó.

Pótlórejtvény: Lillafüred.

RÁKÓCZI

Egy délután sétálni indultam. De nagyon szép volt ez a téli délután. A budai hegyek fölött már nyugovóra tért a nap, álmos, halvány sugarai arannyal festették be a házak ablakait. Csillogtak a sugarak, aztán lebukott a nap.

Lebukó, eltűnő bíboros nap! Így volt a Nagy Fejedelem, Rákóczi Ferenc is. Diadalt diadalra aratott s a szerencsétlen trencséni csata után Lengyelországba menekült, majd 1711-ben Rodostóba menekült száműzetésbe, ahol 1735-ben meghalt. Most 200 éve, hogy a Nagy Fejedelem elhúnyt.

Eszembe jutottak azok a jelenetek, amelyeket a Nemzeti Színház Rákóczi előadásán láttam. Rákóczi, bár nagyon megtört a száműzetés keresztje alatt, mégis Bercsényi özvegyével biztató üzenetet küldött haza. Üzente, hogy keresztet farag és széket a fáradt száműzöttek részére.

Kis pajtásaim, az ünnepi esztendőben lélekből ünnepeljük mi is a Nagy Fejedelem emlékezetét.

(f. l.)

A jótett jutalma

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember és annak egy fia. A szegény ember nagyon szegény volt. Azt mondta egy nap a fiának:

— Egyetlen gyermekem, ne haragudj rám, hogy nem tudlak felnevelni, de látod, nincs egy betevő falatom se, ereggyj, a jó Isten vezérelje minden lépésedet és ha egyszer jobb lesz a sorsod, gondolj rám.

Ezzel útnak bocsátotta a fiát. Útravalóul egy kenyeret és szalonnát adott neki. A fiú ment-mendegélt, míg egy erdőbe ért. Egyszer csak találkozott egy szegény öregemberrel.

— Agyj egy falat eledelt, — mondotta a szegény ember — már három napja nem ettem.

— Nagyon szívesen, — szólt a fiú — de csak kenyérrel és szalonnával tudlak megkínálni.

Evvel egy fa alá ültek és megették amijök volt. Amikor készen voltak, azt mondta a szegény ember:

— Jótett helyébe jót várj!

Azután egy kút felé mutatott és azt mondta a fiúnak, hogy húzzon abból egy vödör vizet. Aztán elment. A fiú odament ahová neki a szegény ember mondta. Húzott egy vödör vizet, hát uram fia! a vödör tele volt arannyal. A tarisznyájába öntötte és sietett, hogy minél hamarább hazaérjen. Amikor hazaért, otthon megmutatta édesapjának kincsét, azután boldogan éltek, míg meg nem haltak.

Az új magyar festőművészet története

A magyar művészeti irodalomban jóideje esedékes oly célkitűzésű munka megjelenése, amilyet most a *Magyar Szemle Társaság* adott ki. A könyv írója *Genthon* István, a fiatal műtörténetíró-nemzedék igen hivatott tagja s a publikáció az új magyar festőművészet története. Új alatt azonban nemcsak az a három-négy évtized értendő, ami e jelző közkeletű használatával a napi kritikában és a közönség tudatában jelenteni szokta a festészeti modernizmust. Ez a napjainkba ívelődő korszak, a század forduló táján történt megújhodásnak még számos aktív képviselőjével és az „ecset harmincéveseivel", természetesen szintén megfelelő tárgyalásra kerül Genthon könyvében. De amit az „új" fogalmának kitágításával munkája felölel: az maga az egész magyar festőművészet, amely hosszú megszakítottság, történelmi végzettszerűségek által okozott kényszerszünet után a 19. század első tizedében újra belép oda, ahol a román és gót századokban és a renaissance idején már jelen volt, az európai piktúrák közösségébe. Ismét részt kér ebben a sokszínű közösségben, hogy aztán ettől kezdve életfonala küzdelmek, gátló körülmények ellenére is megszakítatlan fonalat mutasson.

Kultúránknak a festészet síkjain lejátszódó százharminc esztendejét, öröterőséktől és megtorpanásoktól, sikerektől és drámáktól szegélyezett útját foglalja tehát össze Genthon István munkája. A könyv, mint mondottuk, hézagpótló. Egyes művészekre, úgy régiekre, mint újakra, korszakokra vonatkozó nagyobb tanulmányokat, monografiákat ugyanis már meglehetős számmal tud felmutatni képzőművészeti irodalmunk. Genthon munkája azonban az első, amely rendszeresen, nem csupán az általánosságok terén mozogva s a történelmileg lezártnak tekinthető nagybányai (naturalista-impresszionista) korszakon túlmenően, máig haladó vonalvezetéssel adja festőművészetünk összefoglalását.

Négy nemzedék változó festészeti ideáljait kísérve nyomon, *Genthon* hat fejezetre osztva tárgyalja anyagát, amelynek kezdeti pontján Kazinczy arcképfestője, Donát János áll, az innenső hídfőnél pedig a Szőnyi-Abanovák-féle nemzedék s a még újabbak, a „római fiatalok", akik a novecento formatörekvéseinek jegyében munkálkodnak a magyar pikturában. Ez a hat fejezet: Klasszicizmus és Biedermeyer, Romantika, Historizmus és Akadémia, Romantikus realizmus, Nagybánya és az impresszionizmus, Stílustörekvések. Amire Genthon az anyag taglalásánál törekedett és amit sikerült is elérnie: a fejlődéstörténeti kép kirajzolása. Ebből következik, hogy a könyv még csak megközelítően se nyujtja teljességét mindazoknak a festőknek, akik működésükkel a különböző, eleinte az empire-biedermeyer és a romantika esetében időrendben is elválasztható s később már egyidejűleg, párhuzamosan jelenlévő periódusokba sorolhatók. Százharminc esztendő festőinek érdemes légiójából csak azokat veszi szemügyre, akik a kimagasló vezetőalakok mellett számottevőbb szereppel szólnak bele festészetünk stílusalakulásaiba, a fejlődés menetébe. A hangja a könyvnek tárgyilagosságra törekvő kritikai hang, amely akkor is ilyen marad, amikor napjainkhoz, az utolsó huszonötév fejezetéhez érkezik. Genthon teljes megértője ennek az időnek, egész mellszélességgel áll ki érte, de azért — s ez ma nem éppen napirenden lévő erény — a sokféle ellentétes törekvés, az elvek és izmusok labirintusában nem udvaronc módon, mindent helyeslő lelkendezéssel teremt rendet és világosságot. Magától értetődik, hogy ebben a jelenkori fejezetben, természeténél fogva, közelsége miatt nem lehet szó végső állásfoglalásokról.

A módszer, amelyet a könyv követ: jellemzése és mérlegelése a festői oeuvre-öknek, a koráramlatoknak, háttérben a művészet sorsára befolyást gyakorló kulturális, társadalmi hatóerők vázolásával. Genthon vizsgálódásainak eredménye erős revizióhoz vezet. Átértékelésekre időnkint bátságkívül szükség van. Éppen ennek köszönhető például, hogy Munkácsy, akivel az impresszionizmus delelőjekor az elfogult esztétika kurtán-furcsán bánt el, friss értékekkel tért vissza a zsenijét megillető nemzetközi magaslatra. Az utolsó tizenöt év alatt (részben azok, akik elfelejtették, így Meier-Graefe) „felfedezték" Munkácsyt, bár ez a felfedezés szerintünk megint egyoldalúsághoz vezet, mert csak a tájkép, a csendélet, az arckép Munkácsyját hangsúlyozza s nem egyszersmind a „Siralomház", a „Tépéscsinálók" festőjét. Csak Munkácsy kolorizmusát, ecsetjének kicsurranó festőségét, szilaj hevét hajlandó igazán figyelemre méltatni s nem egyúttal azt a drámaiságot, lélekrögzítő tartalmat, amellyel Munkácsy vásznain az ember az élet izgalmának hordozója s ami, nézettünk szerint, az ecset spontanitásával, a dús és tömör előadásmód nagyszerűségeivel együtt szabja meg Munkácsy rangját és külön helyét a XIX. század festészetében.

Ahogyan könyvének Nagybányáig terjedő részében Genthon ezt a reviziót keresztülviszi: abban a számunkra rokonszenves bátorság mellett, határozott művészetszemléleti állásfoglalás nyilatkozik meg. Szempontjaival, amelyeket érvényesít, általában egyek vagyunk. Az eredményeket, az értékmegállapitásokat azonban, ahová főleg a korszerűségnek, mint döntő kritériumnak alkalmazásával eljut: számos esetben mégsem tudjuk aláírni. Az vita fölött áll, hogy a XIX. század festészetében a fejlődés élén a franciák járnak, Davidtól Cezanneig ők a tempóvezetők, a nagy festőáramlatok elindítói, (bár éppen az impresszionizmusnál nem hagyható figyelmen kívül, hogy annak kezdeti nyoma angol földre mutat, Turnerra és Constablera.) A magyar festés erre a francia orientálódásra tudvalévően a század végén tér át, kollektiv módon a nagybányai csoportosulással, amelyben Ferenczy Károly az élharcos és a külön úton érkező, Munkácsy mellől a francia impresszionizmus „második nemzedékéhez" átcsapó Rippl-Rónaival. Egyéni magatartásokkal azonban ez a párizsi igazodás már korábban is jelentkezik, Madarász esetében, Munkácsynak Courbet-kapcsolataival, Paál Lászlóval és még inkább Szinyeivel, aki körülbelül egy időben Manet-val veti fel a plein-air, illetve az impresszionizmus problémáját — Münchenben.

Genthon a francia fejlődés alapján mintegy negyedszázadnyi késést állapít meg a század során pikturánkban. Nem a puszta megállapítást kifogásoljuk. De úgy véljük, hogy amikor a „nemzetközi időszerüségek" szemszögéből átbírálja a multat, tulerősen köti magát tételéhez s mintha nem hangsúlyozná kellő nyomatékkal azokat a kvalitásokat, amelyek más szemszögből nézve élők és maradandók. Nem osztjuk azt, hogy magyar, vagy bármiféle nációjú festő, aki 1870 körül kikerült Párizsba, elmarasztalható, amiért nem ismerte fel a festészetnek Manet által képviselt „aktuálitásait", amikor ebben a felnemismerésben még maga — Párizs járt elől. A korszerűségről az a véleményünk, hogy azt nemcsak valamely új áramlat kezdeményezése jelenti, hanem a még életképes régebbi áramlat folytatása és betetőzése s a művész sorsa, értéke döntő módon nem az idevagy odacsatlakozás elvi kérdésén fordul, hanem az alkotóerő kérdésén. Ha ezt a fogalmat a „francia korszerűségre" szűkítjük, akkor az a bizonyos elkésés, vagyis korszerütlenség a mult században nemcsak a Bécs—München—Düsseldorf féle hatások alatt dolgozó magyar festészetre áll, hanem többé-kevésbbé mindegyikre. Még az angolra is, ahol a praerafaelita mozgalom teljes ellentéte a francia Barbizonnak, az impresszionizmusnak, de hogy az angol művészi szellemnek a XIX. században nem korszerű megnyilatkozása: ezt bajos lenne bebizonyítani. Mindezek a megjegyzések természetesen távolról sem érinthetik Genthon István munkájának előkelő színvonalát, azt a kitünő készültséget, amellyel anyagát kezeli s amely könyvét a magyar műtörténelmi irodalom kiváló értékévé teszi. Külön ki kell emelnünk Genthon stilusát, tollának finomságát, szabatosságát és sokszor szellemes fordulatait. A jellemző képanyaggal kísért munka nyomdatechnikai előállítása tökéletes.

DÖMÖTÖR ISTVÁN

Budapesti Hírlap
1935 jan. 6.

dezesen. Az ember tragediája müncheni rádiódiadala nagy örömöt keltett az ottani magyar kolóniában.

A magyar közvélemény azon volt, hogy kimutassa háláját a kitűnő rádiórendezőnek. Magyarország Kormányzója a harmadosztályú érdemkeresztet tüntette ki Hans Nüchternt. A Magyar Pen Club vendégül hívta meg Nüchternt, akinek budapesti tartózkodása alatt rendezte meg a Magyar Goethe Társaság Nüchtern-felolvasó-ülését. A kiváló osztrák költő itt elmondotta néhány versét, egy szavalóművésznő pedig magyar fordításban mutatta be Nüchtern műveit. Amikor a Pen Clubok budapesti világkongresszusa alkalmából, 1932 nyarán, díszvendégül hívtuk meg Hans Nüchternt, tüntető szeretet vette itt körül a kitűnő férfiút, aki akkoriban különben már elnöke volt az egyik legelőkelőbb osztrák írói szervezetnek.

*

Hans Nüchtnern, a lírikus, kimutatta Magyarország iránt érzett szeretetét, amikor a Balatonföldváron (1931 augusztusában és szeptemberében) írt verseinek gyüjteményét ezzel a címmel jelentette meg: *Gesang vom See* (Ének a tóról). Ragyogó színekkel írja meg e költeményében a Balatont, minden szépségében, nyugodalmában, viharban, megírja a tájat, az embereket, a természet hangulatait, de megírja azt is, hogy a tó hogyan tükröződik a költő lelkében, annak sokféle érzésében.

Hans Nünchternnek egészen sajátos, tömör költői nyelve kiváló helyet biztosít számára az osztrák-német poéták sorában. Versei révén a Magyar Tenger így kerül a német költészetbe. A kötet utolsóelőtti versében így ír Nüchtern: Ich war an dir aus tiefstem Herzen krank. du botest mir den Becher Einsamkeit. Ich trank — mein Freund und See, hab Dank! — Hans Nüchternnek is köszönet a szép Balaton-versekért!

Következő két kötete új fejlődésről tesz tanuságot. A tavalyi *Buch der Brüder von Sankt Johann*-ban a János-rend szent vitézeinek költői krónikáját írja meg, keresztes hadjárataikat, Jeruzsálem elestét, erős várakat a Földközi Tenger szigetén

Madame tragédiája, a Phedra, amely egykor *Jászai* Marinak volt híres szerepe. A klaszszikus francia színdarab új előadását *Horváth* Árpád rendezi, *Upor* Tibor tervezett hozzá új díszleteket, míg a címszerepben *Hettyey* Aranka lép fel. *Rápolti* Anna, *Táray* Ferenc, *Lehotay* Árpád, *Kürti* József, *Szabó* Margit, *Gombaszögi* Irén és *Ignác* Rózsi játszanak még a *Phédrában,* amely *szombaton* és *hétfőn* este is színre kerül.

* **(Könyves Tóth Erzsi bemutatkozása a Nemzeti Színházban.)** A Nemzeti Színház, mint megírtuk, tagjai sorába szerződtette *Könyves Tóth* Erzsit, a *szegedi* városi színház drámai művésznőjét. Könyves Tóth Erzsi *A velencei kalmár csütörtöki* előadásán mutatkozik be a *Nemzeti Színház* közönségének, Portia szerepében.

× **(Farkasházy Miklós)** festőművész és *Donner* Gertrud szobrásznő kiállítása a *Pen* könyvesboltban, Lipót-körút 6., a nagy érdeklődésre való tekintettel hétköznapokon január 10-éig egész nap nyitva.

× **(Pallay Anna),** az Opera v. primaballerinája, a Zeneművészeti Főiskola tanára táncakadémiájában (IV., Bécsi-utca 5.) megkezdődött a beiratás a második szemeszterre. Művészi táncok oktatása az előkészítéstől a legfelsőbb fokig.

× **(A Randevu bemutatója.)** A Bethlen-téri Színház *január 12-én, szombaton* mutatja be *Lennoxnak* külföldön nagy sikert aratott darabját, a *Randevut.* A darab főszereplői: *Titkos* Ilona, *Csortos* Gyula, *Földényi* László, *Csathó* Gitta, *Bársony* Erzsi, *Simon* Marcsa, *Czobor, Kabok, Bérczi, Bánhidy.* Az öt képből álló színmű *zártkörű házi főpróbáját* szombaton délelőtt tartja a színház. A *Randevut Csortos* Gyula rendezi.

Heti hangverseny naptár

Vasárnap: V. filharmóniai hangverseny főpróbája, Prokofieff közreműködésével, délelőtt negyed 12. Z. (Koncert.) — *Buninszky zongorahangversenye,* fél 9. Z. (Rózsavölgyi.)

Hétfő: V. filharmóniai hangverseny, fél 8. Operaház. (Koncert.)

Szerda: Gáspár Zsigmond hegedűestje, 8. Z. (Rózsavölgyi.) — *Pulay Etelka táncestje,* fél 9. Z. kisterem. (Szász.)

Csütörtök: Keéry-Szánthó Imre *zongoraestje,* fél 9. Z. (Koncert.)

Péntek: Merson Miksa zongoraestje, fél 9. Z. (Koncert.) — *Csóka Bélaária- és dalestje Blank* Hilda közreműködésével jan. 24., fél 9. Jegyek: Rózsavölgyinél.

1901 óta *harmincznégy* írót kapta meg a Nobel-díjat. Utoljára, most decemberben Luigi *Pirandello,* a nagy olasz drámaíró. A Káldor-féle *Antológia* valamennyi Nobel-díjas költőt, írót és filozófust bemutatja egy-egy brilliáns és jellegzetes írásával együtt. Kitünő magyar írók és esztétikusok írták a bevezető életrajzot, illetve métatást; legjelesebb müfordítóink végezték a Nobel-díjas írók szemelvényként közölt verseinek, novelláinak, tanulmányainak fordítását.

A díszes sort a francia Suky *Prudhoume,* az első Nobel-díjas költő, Verlaine ellenlábasa kezdi meg, akinek rövid, tömör életrajzát *Kosztolányi* Dezső írta. Ugyancsak ő fordította megkapó művészettel a mutatóba közölt szép Prudhomme-verseket. Következik Theodor *Mommsen,* a római kor nagy német historikusa, akit *Révay* József dr. jellemez. A robosztus norvég költő, Bpörnstjerne *Björnson,* a nagy népies provensal poéta, *Mestral,* a mult századvég nagysikerű spanyol drámaírója, Jose *Echegaraz,* a *Quo Vadis* halhatatlan lengyel költője, *Sienkiewicz,* az olasz „Carbonero" költő *Carducci,* az angol világhatalom legjellegzetesebb riporter-poétája, Rudyard *Kipling,* Rudolf *Eucken,* a vallásos, tiszta német filozófus, a svéd Selma *Lagerlöf,* Paul *Heyse,* a „Totenlieder" romantikus müncheni költője, *Maeterlinck,* a moralista és természetimádó belga író, Gerhart *Hauptmann, Rabindranath Tagore,* Romain *Rolland,* a svéd Werner von *Heidenstam,* a szépség lelkes hirdetője, a dán származású, de Németországban élt, Karl *Gjellerup,* Henrik *Pontopidian,* a másik nagy skandináv író, Carl *Spitteler,* a svájci-német poéta, „kora legpolifónabb költője", Knut *Hamsun,* Anatole *France,* a spanyol Facinto *Benavente,* az ir William *Butler Jeats,* a lengyel Stanislaw *Reymont,* Bernard *Shaw,* a szegény emberek írója, az olasz Gonzia *Deledda,* Henri *Bergson,* a College de France volt nagy filozófusprofesszora, a norvég Sin Sigrid *Unset,* Thomas *Mann,* Sinclair *Lewis,* a svéd Erik Axel *Karlfeldt,* John *Galsworthy,* az orosz Ivan *Bunin,* és a legújabb Nobel-díjas, a nagy olasz drámaíró,

termelésnek pedig majdnem egynaramada ... lyik ezen a területen. *Röchling* a saarvidéki vállalkozónak, majd a zárócikkben *Kiefer* az ottani bányásznak jogi helyzetét elemzi.

(*) A Kisfaludy-Társaság ülése. A Kisfaludy-Társaság január 9-én délután 5 órakor az Akadémia heti üléstermében ülést tart a következő tárgysorozattal: Folyó ügyek. *Hat év magyar szobrászata,* jelentés az 1934. évi Greguss-jutalomról, írta és felolvassa *Hekler* Antal rendes tag, bizottsági előadó. *Költemények,* írta és felolvassa *Falu* Tamás. *Részlet egy Széchenyi-regényből,* írta és felolvassa *Surányi* Miklós. A felolvasások után zárt ülés következik.

Illik tudni

Most jelent meg *Csánk* Endre dr. szerkesztésében az első modern magyar kis lexikon — „Illik tudni" —, melynek szerzője igen érdekes és gyakorlati kérdést kíván megoldani. Ez a munka összesűrítve magában foglalja azoknak a fogalmaknak, mindennapi közhasználati szólásmódoknak az elemzését, amelyekkel — hogy a szerző szavaival éljünk — az ujságolvasó ember nap-nap után találkozik és sokszor felületesen elsuhan mellettük anélkül, hogy azokról magának helyes képet alkotna. Pedig ezeket a fogalmakat mindenkinek „illik tudni." *Csánk* Endre könyve úttörő munka: a szaklexikonok rengetegéből kihalászta és hozzáférhetővé tette a hétköznapi fogalmakat és ezért népszerűségre is számíthat. De a könyvnek van egy nagy hibája. Tömörsége és rövidsége a szabatosság rovására megy. Ez a kis lexikon igen alkalmas segítség annak, aki minden kérdéshez hozzá akar szólni, de aki tudását erre a könyvre akarná alapítani, hamarosan elbukna azokon a ténybeli és adatbeli hibákon, amelyek nem csupán a valóságnak, hanem a könyv más oldalainak is ellentmondanak. Külön rá kell mutatni ennek a munkának egyik nagy naivitására. Lord *Rothermere*-ről bizonyára többet akar tudni a magyar társadalom, minthogy hatvannyolcéves. Pedig ebben a lexikonban a lord nevén kívül csak ennyi áll: „most 68 éves." Reméljük, hogy *Csánk* Endre maga fogja ezeket a hibákat kiküszöbölni, mert kis lexikonja így csupán a *felületes* ujságolvasót elégítheti ki.

(—f f—)

Munkácsy Mihály

The Munkácsy Room. Irta Reményi József. A Hét december 21. 1914

(Művészet 1915. 286. l.)

Munkácsy Mihály

Irod

Művészet 1914. 382,
383. l. (Munkácsy
Mihály ifjúkori naplója.)
Keppel.

Munkácsy Mihály

vrő

Vészi Margit: Max Liebermann Munkácsyról és Paál Lászlóról. Művészet 1914. 102, 103. l.

Térkép.

DES KOENIGREICHS UNG

28. E keretbe foglalt felirat
jük.

Szines rm., mé

Szn. 84-
1161-905

Munkácsy Mihály

csőd

Művészet 1914. 188. l.
(Munkácsy-kiállítás
az Ernst Múzeumban)

Ossian Ix. 139, 140

Munkácsy Mihály

Munkácsy újonnan felfedezett ifjúkori festményei. (Bartóky József levélbeli közlése.) Vasárnapi Ujság, május 24.

(Művészet 1914. 286 l.)

Ortógonb IX. 51.

Munkácsy Mihály

Vanamaker Munkácsyról. Irta Pásztor Arpád. Uj Idők. máius 3.

(1914.

(Művészet 1914, 286. l.)

Olchváry Pál főmolgabíró

IX. 82.

Munkácsy Mihály

Mese vagy csalás (Kalandos Munkácsy-kép). Jeltelen cikk. Világ. április 4.

(1914.

(Művészet 1914, 286 l.)

Olasz elbeszélők sára IX. 133.

Munkácsy Mihály

A Munkácsy-szobor pályázat kiállított terveit ismertették a napilapok március 5.

(1914

(Művészet 1914. 286 l.)

Orossi Albert iskolatársa IV. 112.

Munkácsy Mihály

1914.

A Munkácsy-kiállítást ismertették a napilapok, március 18.

(Művészet 1914. 286 l.)

akik jellegzetesek a kiállításra nézve. A színek élénkségére esik a pont Fesztyné Jókai Róza képein, viszont a fanyar, tompa tónusra Schütz Julcsa tájképein, míg Dégen Árpádné inkább a hangulatot interpretálja. Pongrácz Sarolta bárónő pedig a dekorativ elemet a kontrasztok erejeszólal meg Székács Irén [illegible] képén, a nyugodt előkelőség Olejnik Janka egy figurális vásznán, mozgalmas szivoltok ennek Vörösné Dely Alice vásárképén, míg Sebők Margit gyermek-

Munkácsy Mihály

MUNKÁCSY SZOBRA. Társulatunk választmánya annak idején a legutóbbi Munkácsy-szoborpályázaton résztvett művészek közül Kisfaludi Strobl Zsigmondot, Kolozsvári Szeszák Ferencet, Pásztor Jánost és Pongrácz D. Szigfridet a pályabíróság egyhangú javaslatára szűkebb pályázatra szólította föl s legutóbbi ülésén a fölszólított művészek együttes kérésére a pályázat beküldési határidejéül 1914 május hó 20-ikának déli 12 óráját tűzte ki.

Művészet 1914. 187. l.

Ossian IX. 138.

Munkácsy Mihály

Munkácsy und Sedelmayer Jeltelen cikk. Pester Lloyd, április 4.

1914.

(Művészet 1914. 286 l.)

Orbaiszék IX. 101

Munkácsy Mihály

Munkácsy aradi szerelme. Irta Jász. Arad és Vidéke, április 12.

1914.

(Művészet 1914. 286. l.)

Orsz. Magy. Iparművészeti Társulat
választmányának jelentése

IX. 87

Munkácsy Mihály

Munkácsy — az ember. Irta Rózsa Miklós. Magyarország, április 12.

1914

(Művészet 1914. 286-l.)

Munkácsy Mihály

Katholikus Társadalom

(Brest) 1882.

Munkácsy Mihály

l. La Bibliothèque

23, 25, 39, 44, 48, 49, 60,
61–62. l.

Rep.

Zach Felician
könyve

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi

11197 szám.

BUDAPEST
1937 MÁJ. -5

Műemlékek orv. Bizottsága tr. Elv.

BUDAPEST. 1

Rákos u 10

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

Munkácsy Mihály

ród

z Berpestikavé

142, 158, 187,

1107. 1.

Munkácsy Mihály

Munkácsy özvegyének halála. Irta Lázár Béla. Uj Idők, március 21.

1915

Munkácsyné. Irta Pekár Gyula. Budapesti Hirlap, március 11.

1915

oly megoldást is, amely a tér maj
nem változtatja meg. A Bizottsá
nek tartja, hogy a templom elmozd
kapcsolatos tervekről 1:100 lépte
modell készüljön. Végül kimondta,
templom helyreállitása a Bizottsá
már korábban megállapitott elvek
csak az elmozditás után történjél

— Valóban, kezdem hinni, hogy ez a Nadéja komolyan szeret téged. Lemondani egy szegény ember kedvéért — mert te nem vagy gazdag — a fényüzésről és vagyonról egy nő részéről ritka áldozat. Mindazonáltal nem vagyok még legyőzve. Tönkre juttathatja valaki magát meggondolatlanságból. Ismertem egy Dívát, a ki, hogy ne legyen gazdagabb kedvesénél, ki violát játszott a zenekarban, szakitott pártfogóival, felbontotta szerződését idő előtt és a birságot gyémántjainak és öltözékeinek árával fizette le: két hónappal később három aranyért estelizett uj imádóval a Folie-Bergéresben. A szerelemnek egyetlen igazi próbája a folytonos lemondás, áldozat minden megszakitás nélkül.

— Es ő kiállta ezt a próbát! Nyolcz hónapon át — érted-e jól? — nyolcz hónapon át a Cherche-Midi utcza legszorgalmasabb munkásnője volt, ki tejet reggelizett kenyérrel és egy darab hideg hust ebédelt. Hasztalan könyörögtem neki: »Jőjj! jer velem! van nekem miből eltarthatlak«. — Szomoru, határozott hangon mondott nem-et és ujra a munkának adta magát. — Föltette magában és meg is valósitotta azt az eszmét, hogy ujból kezdi életét, mint becsületes leány és nem szorul senkire. Ruhája foszladozni kezdett és némelykor igen terhes napokat élt át, midőn nem akadt dolog. Nadéja eltitkolta előttem, de később nyomára jöttem, hogy ünnepek alatt egy szomszéd gyengélkedő éltes nőnek segitett vezetni a háztartást naponkint tiz sous-ért. Csodáltam és imádtam őt!

Könyek között csókoltam meg gyengéd, a munkától kérgesedni kezdő kezecskéit és az éjjeli virrasztástól kiveresedni kezdő szemeit. Mindamellett hasztalanul könyörögtem neki, hogy hagyjon fel a nyomorult életmóddal; valami magasztos konoksággal csüggött rajta. Csakis tegnapelőtt egyezett bele — minthogy esküvőnk már közel van, — hogy tisztességesebb lakásban lakjék és Clementine-t visszafogadja. De azért még most is dolgozik! A munkája által szerzett pénzből akarja kiállitani kelengyéjét.

— Ez, mondám, mindenesetre figyelemreméltó s komoly bizonyiték. Nadéja, remélem szeret és én irigyellek a boldogságért. Mindazáltal, ha bizol bennem, tégy egy utolsó próbát...

— Minőt?

— Nézd csak.

Kivettem a fiókomból egy régi kis bőrtokot és ebből előhuztam egy kék szemüveget.

— Látod ezt a pápaszemet? nem valami elegáns vékony vaskeretével és irgalmatlan, alig áttetsző domboru üvegeivel, sőt azt lehetne hinni, e pillanatban tette le valemely rossz szemü vén tudós, vagy hajdani portás a füleiről. Semmiféle tekintet, fiatal nőé sem villámlik át üvegein, melyek elegendők a legszebb arczot is rúttá tenni... Nos, nyerd ki Nadéjé-től, követeljed, ha szükséges, hogy viselje e szemüveget ma este néhány perczig csak a Gymnase első előadásán egy páholyban.

— Komolyan beszélsz?

— A lehető legkomolyabban. Mert rendkivüli dolog, hogy nő megölje magát, még rendkivülibb, hogy lemondjon a fényüzésről és vagyonról. Bámulatra méltó, hogy megelégedjék sokáig olyan egyszerü ruházattal kis hónapos szobában, otthon főzzön és nyomorban éljen; de a legtökéletesebb, legbámulatra méltóbb, legfenségesebb és a szerelemnek összes bizonyitékai között megczáfolhatatlanabb volna az az áldozat, hogy magát az egész világ előtt, hacsak egy pillanatra is, rútnak tüntesse fel!

*

Az orchesterben ültünk egy óra óta. A második felvonás kezdődött s az Evarist által bérelt páholy még mindig üres volt. Nyugtalanul, zavartan fészkelődött mellettem.

— Oh! bizonyos vagyok benne, hogy mégis el fog jönni. Megigérte; mondogatá.

Én nem válaszoltam, csak mosolyogtam türelmetlenségén.

A páholy ajtaja megnyilt és Nadéja megjelent.

Az igaz, hogy el volt boritva csaknem a felismerhetetlenségig csipkékkel, de végre is eljött s orrocskáján ott volt az utálatos kék szemüveg, mely a »Képzelt beteg« pedans Toinette-jéhez tette hasonlóvá, sőt minden lelkesedésre méltó bátorsággal oda ült a páholy elejére, teljesen kivilágitva, nyugodtan, megvetően szemlélve a felé irányzott tekinteteket és mosolyokat.

Legyőzve fordultam Evariste-hez:

— Vedd nőül! Senki a világon nem volt ugy szeretve.

Néhány nappal később megtörtént a kihirdetés: beleegyeztem, hogy én legyek az egyik tanu; ekkor levelet kapok Evariste-től:

»Olaszországba utazom és soha sem fogok visszatérni. Fájdalom, édes barátom, nem Nadéje ült a páholyban... Clementine-t küldte maga helyett!«

Azóta Evariste visszatért Olaszországból és visszaadta a kék pápaszemet. Rendelkezésedre bocsátom, kedves olvasó, szivesen, ha meggyőződést akarsz szerezni kedvesed vagy nőd szerelméről...

INNEN-ONNAN.

A szivárvány. Nem tudom, a Kamermayer furulyaszavára, a magasabb politikai zene hangjaira vagy csak ugy történetből csupán, de tényleg a király e hó 3-án ismét ellátogatott magyar székvárosába. A tekintetes fő- és székvárosi tanács pedig ezuttal is meg akarta mutatni, hogy van benne politikai clairvoyance és tapintat: a maga szakállára egy ébresztő felhivással és egy csomó zászlóval kibékülési ünnepet rendezett. Ez ünnepély természetesen sem a duzzogónak, sem az engesztelő félnek nem kellett és pedig azon egyszerü okból, mert nem volt senki, a ki duzzogott volna és igy nem is lehetett engesztelő sem. Egyébként baj nem történt, mert a király nem fordult meg a két-három szál zászló láttára, hogy a legközelebbi vonattal visszautazzék oda, a honnan jött, a mivel szépen bizonyitotta azt, hogy nemcsak a legelső, hanem egyszersmind a legokosabb magyar ember is. A virágkiállitás megtekintése, a Benczúrnál tett látogatás, a katonai szemle, az udvari ebédek külömben mind arra mutatnak, hogy minden a régi kerékvágásban mozog, s valószinüvé lett, hogy a haragról keringő hirek csak rémlátásoktól gyötört hiperloyalisak fantazmagórái voltak. Mikor azonban a király megérkezése napján délután hatalmas záporban ömlött az eső és utána a délkeleti égen nagy ragyogó félkörben feltünt egy pompás szivárvány, a tekintetes tanács mégis csak összecsődült a Duna partjára s felmutatván az égre, büszkén mondogatta: látjátok ti bűnös emberek az égi jelet? Ezt is nekünk köszönhetitek!....

*
* *

A bakák így beszélik. Gyalogos Georg Fabula, aki szántóvető legény vala még a mult október előtt odahaza, már az egész tavaszon mindennap, igen búsan rukkolt be a kaszárnyába a gyakorlat után. »Rosszul áll az élet, nagyon rosszul — sóhajtgatta vaságya szélén gunnyasztva — nincs eső, nincs eső: A rozsból már alig lesz valami, a buza se soká birja ezt a szárazságot. Hej, be busulhatnak éd's szülémék odahaza! Gyalogos Michael Kiss, aki már tapasztalt öreg katona, le is fogy az őszre az ideje, vigasztalgatta a búsuló mezőgazda regrutát. »Ne félj Fabula tes'vér; csak jőjjön már az egyszer valami nagy parádé a gyenyerálvizén, meglásd, lesz mindjárt akkora eső, hogy nem győzöd utána a puczolást. Öreg

katona vagyok, sokat próbáltam s annyit mondhatok, hogy ahányszor még a császár, a landeczkomendáns, vagy valami nagy ferczájgmájszter elé parádéra rukkoltam, mindig megáztam.« . . . . Hát hiszen ez rég tudott dolog katonáéknál, minden parádéra megjön bizonyosan az eső, minek következésképpen mondur romlik, defilirung bomlik, fegyver rozsdásodik és »strófe«-ba kerül minden kompánia fele. Gyalogos, Georg Fabula nem bánta volna se a zaklatást, se a strófot, csak lett volna már parádé, hogy hozta volna meg az esőt. Hanem hát éppen az idén, mikor legnagyobb szükség lett volna rá, csak nem akaródzott a napi beféleknek semmit sem szólani semmiféle parádés rukkolásról. Káplár ur, Lorenz Kasza ujságos művelt ember, ezt azzal magyarázta, hogy haragszik a császár a budapesti czibilségre, hát azért nem akar nekik semmi szépet mutatni a gyenyerálvizén. Gyalogos Georg Fabula már egészen kétségbe volt esve, mikor egyszer a rákosi homokon egészen kiaszott rozsok közti svarmléniázása után, berukkolt a kaszárnyába. »Sohasem lesz többé eső!« Amint azonban este befélhez stellolták a legénységet s a hadnagy ur sok egyéb értelmetlen német szó közt azt is elkiabálta, hogy »Kaiser« »krixherr« »parád« és »gyenyerál-vize« — reménysugár derengett a szántóvető regruta ábrázatán. Debogy törődött vele, hogy aztán egy hétig, a császár-parádé lázas előkészületei közben, össze zaklatták, lökdösték s, hogy szidták egyre, mint a bokrot. Remény és kétség közt pillantott ki a parádés nap hajnalán, vagy három óra körül, a kaszárnya udvar egére. S ime ott gomolyogtak a sivár tetők s unalmas kémények felett az alighogy megvilágosodó égen a rég várt, rég nélkülözött, kedves fellegek! Jaj, csak valami rossz szél el ne hajtsa őket! És nem hajtotta el. Megtörtént a parádé a császár előtt a genyerálvizén s a legbuzgóbb defilérozás közben úgy szakadt az áldásos, langy tavaszi zápor gyalogos Georg Fabula nyakába, hogy öröm volt arra gondolni: »mennyi stróf fog ebből következni otthon a kaszárnyában, de mennyi szemet hozó sarjuhajtás otthon éd's szülémék tagján! Az Isten áldja is meg azt a jó felséges császárt, amért hogy — ha kicsit későn is, csak kibékült a budapesti czibilséggel; mutatott neki szép parádét s meghozta ezzel az — esőt!

* * *

✡ **Egy csodarabbi.** Sváb Jakabot temették e napokban. Budapesten, a derék becsületes földmivelő zsidó magyart, ki milliókra menő vagyonát együtt szerzé néhai Baghi Józseffel, a buzgó keresztény katholikus magyar paraszt nábobbal. Mikor már a diszes temetési szertartás a temető halottas házában véget ért s a koporsót a kriptába akarták vinni a Chevra Kadisha emberei, egy csoport jóképű, testes csongrádi magyar földmives közül egy kis czingár, papi öltözetü zsidó tört elő s imponáló kézmozdulattal megállitotta a temetést. A diszes gyászoló közönség meglepetten nézett és a kis zsidópap szólani kezdett. »Sváb Jakab — ilyenformán indul a szava — eljöttünk a te városodból, Csongrád városából s elhoztuk neked csongrádi magyar és zsidó magyar véreid utolsó üdvözletét.« Gyönyörű, magyaros zamatu bariton hangon s a képzelhető legszebb magyar kiejtéssel mondattak ezek a szavak, nem különben azok, amelyek ezt követték. Az ismert sablonokhoz szoktatott budapesti közönség szinte megbüvölve hallgatta a kis zsidó papi jövevényt, aki meglepő halotti beszédével ünnepelte a megboldogultban az igazi, tősgyökeres magyart. Ünnepelte Sváb Jakabot, mint azt az embert, aki még az ötvenes években, mikor azért sem rendjelet nem adtak, sem hirlapi dicséretet, a csongrádi zsidó templomba bevitte az édes, magyar nyelvet. Ünnepelte Sváb Jakabban az egyszerű, igénytelen magyart, a földmivelő erkölcsöktől áthatott derék embert, kiben egy makulája sem volt a parvenüségnek. A csodaszép beszéd hibátlan magyar szónoki prózáját itt-ott egy-egy méltó idézet szakitotta meg — nem a pentateuchból, nem is a Talmudból, hanem Arany János és más nagy magyar költők verseiből. A közönség, mely között a lipótvárosiak is szép számmal voltak képviselve, elragadtatással hallgatta és elhallgatta volna akármeddig a lelkes kis zsidó papot. Ami tán még soha temetésen nem történt, itt a beszéd után a koporsó mellett az emberek odatódultak a gyászszónokhoz s kezét szorongatva gratuláltak neki. És szájról-szájra ment a kérdés: »Ki ez az ember, ki ez a pap?« Ez pedig a csongrádi fiatal rabbi volt, akit nem neveltek semmiféle czifra, modern képezdében, hanem aki apjától, a jászberényi rabbitól leste el a szónoklás és a papi mesterség titkait. Ez a kis rabbi nem él diszes palotában, nem buvárkodhat könyvtárakban és nem kap ezreket dusgazdag nagykereskedőkből álló hitközségtől. Ez egy kis egyszerü, vidéki, szegény zsidópapocska, aki a természettől tehetség és szive minden csepp vérével magyar. Ennyi az egész.

* * *

✡ **Egy jó parthie.** A gavallér sikkasztónak, a nyomorult *rétháti* Kövér Gézának bünügyét tárgyalja a törvényszék. Az elnök a következő kérdést intézi a vádlotthoz: »és mit képzelt ön, mi lesz sikkasztásainak vége?« A vádlott pedig felel igy: »azt hittem, majd csinálok *egy jó parthiet* és ez kisegit a hinárból...« Bravó gavallér, bravissimo szegény nyomorult sikkasztó, *rétháti* Kövér Géza! Egy egész sereg elegáns, fiatal magyar gavallér nevében feleltél. Te nem is egy ember vagy, hanem prototypusa egy egész typusnak. Te azt hitted, amit ebben a mi utálatosan urhatnám és végtelenül koldus uri társadalmunkban az ifju gavallérok ezrei hisznek. Itt, ha nem is épen mind ugy, a mint te, de száz hasonló, jobb és rosszabb módon belemászik a *hinárba* ez is, az is, amaz is, meg emez is azt hiszi, hogy majd csinál *egy jó parthiet* — és ez kisegiti a hinárból. És valóban, sok meg is csinálja azt a jó parthiet, mert tudvalevőleg a vagyonos, magyar szülők szép leánykái csak arra valók, hogy züllött és elsülyedő ficsurjainkat kisegitsék a hinárból. Ó, szegény, nyomorult sikkasztó, *rétháti* Kövér Géza! Mikor majd téged az utczán rabruhában végigkisérnek, irigy pillantást fogsz vetni nehány gavallér ismerősödre a régi, jó időkből. Ők majd elforditják tőled orczájukat, mert hiszen te nem vagy többé párbajképes. Te azonban lopva rátekintesz az igen tisztelt párbajképes gazemberek oldalán haladó boldogtalan fiatal asszonyokra is és azt sóhajtod: »Lám, menynyi hozzám hasonlót kisegitett egy-egy *jó parthie* a hinárból!«

* * *

✡ **Árpád.** Nem illik egy képet leszólni, mielőtt még láttuk volna. De aggódni felette már lehet. Nem jó szellő fuj Párizs felől. A franczia ujságok sokat irnak *Munkácsy* »Árpád« képéről, de csak kevés jót. A franczia lapok sokszor nem mondanak igazat, — bár most se mondanának. Hanem különösen a *„Liberté“* nagyon olyanokat ir, ami szeget üthet a fejünkbe. Párduczos Árpád s állatbőrkaczagányos vezéreink e szerint posztóban és bársonyban szinpadiaskodnak a roppant vásznon. Modern, müvelt magyar statiszta-mágnások lóháton, a mi világrettegtető őserejü eleink napkelet hatalmas fiai!... Szóval — azzal ijeszteget bennünket a »Liberté« — Munkácsy Párizsban is ugyanannak az avas, sablonszerü felfogásnak hódolt, amely itthon teszi izetlenné és unalmassá hősi magyar szindarabjainkat s patika czégérnek való történeti festményeinket. Nagy és Munkácsytól nem várt baj ez, ha igaz. De hogyan lehet igaz? Végre is ő okos, müvelt ember és ott él Párizsban, hol a müvészetben a hazugság gyülöletes, különösen, ha sablonszerü. Már pedig a mi szinpadról mintázott sárga kaczabajkás magyar ősiségünk a legsablonszerübb hazugság a világon. A mi őseink emberek voltak és nem figurák. S ezt *Munkácsy* ne tudta volna?... Hihetetlen! S ha mégis igaz? — No, akkor jó Steindl professzor, ugy épitsd azt a gót-magyar országházat, hogy el ne férjen a falán semmiféle nagyobb fajta vászon. (Megállj ✡! Lásd becses lapunk első oldalát!)

A Hét 1893 I. félév

MUNKÁCSY MIHÁLY (1844—1900): TÉPÉSCSINÁLÓK. 1871

Gróf Károlyi László úr tulajdona Fóthon

MUNKÁCSY MIHÁLY (1844—1900): BEFORDULTAM A KONYHÁRA. 1868
Dr. Bischitz Gyula úr tulajdona

PAÁL LÁSZLÓ (1846—1879): ERDŐSZÉLEN. 1869
Dr. Horváth Géza úr tulajdona

És éppen a novellafestők táborának közepéből köszöntött a magyar piktúrába *Munkácsy* Mihály, aki egyszeriben belevitte a népfestésbe a valóságot, a dolog lelkét s az irodalmi tárgy helyébe a művészi tartalmat. A düsseldorfi Knaus, a kedves, hangulatos, ötletes parasztjelenetek festője mellett festi meg a „Siralomházat" s mellőle jut el Párisba, hogy ott megfesse „Tépéscsinálóit", az „Éjjeli csavargókat", a „Falurosszát". Neki is iskolája támad itthon, utánzói is, követői is. Meg akarták szólaltatni képeiken az ő pátoszát, de az nemcsak külsőséges elem volt. A dolgok belső lényege, a lényeget érő realizmus, a megértés izgalmassága, a kifejezés indulatossága nem voltak iskolásan eltanulhatók. De népéletképének szenzációja megindította a festett népies elbeszélések és drámajelenetek áradatát. A parasztnovellát átvitték az érzelgésből a drámaiságba. A falurossza diadalmaskodik a népszínházban és a genreképben egyaránt. A betyárromantika után a falu színpadiassága.

Közben ráköszönt a német piktúrára az új francia festés. Courbet, Bastien-Lepage, Monet elhozzák Münchenbe képeiket. Mindegyik más hatást, egyenesen egymással ellentétes hatást vált ki, de mindegyik új megismerést hoz a meglepetteknek. Nagy feldúlás támad a nyomukban. Fölforgató hatásukat megérzik müncheni magyarjaink is. Münchenből Párisba törekszenek, mint régente Bécsből Münchenbe. Mennek feledni, új élményeket szerezni. *Deák-Ébner* Lajos, *Karlovszky* Bertalan, *Vágó* Pál, *Aggházy* Gyula, *Révész* Imre, *Bihari* Sándor átpártolnak Párisba. *Deák-Ébner*, *Révész* Imre művészete erősen francia hatás alá kerül, *Karlovszky*, *Vágó*, *Aggházy* a Szajna mentén is megmaradnak Isar-Atheneieknek. *Bihari* Sándor új csapáson jár, a népéletkép új fejezetét kezdi meg. Ráeszmél arra, hogy alakjai emberek, akik a maguk életét élik, nem rájuk rótt szerepet játszanak. Hogy nekik is vannak belső élményeik. Az események ott a képen a festőnek és az alakjainak élményei. Bihari közel járt Munkácsyhoz, csak az alkotás szenvedelme nem izzott benne. Nyugodt, csöndes szemlélődő volt, mégis elperzselődött. — *Feszty* Árpád a nagyvonalú, nagy felületeket mozgósító, nagy összefoglalású népéletképpel próbálkozik meg. Félúton megállt, panorámát festett s a puszta és élete is az lett számára. *Pállik* Béla az anyagábrázolásban remekelt. Neki a világ anyagok sokasága, a festés pedig az ábrázolásuk problémája volt. Nem is a birkát, hanem a gyapját festette mesteri tökéletességgel. Az állatfestésnek valóságos Dennerje volt.

És idehaza is elérték az új megismerések az itthon maradtakat és a haza kerülteket. *Mannheimer* Gusztáv négy évtizeddel ezelőtt a „Tehénpásztor"-ral megkezdte népgenreképei sorát. Sajátos indulatos színezése, erős, térben és felületen uralkodó rajza és mindenekfölött való festőisége azóta is töretlen maradt. Java müncheni származás volt a *Karcsay* Lajos piktúrája is. Most, a kiállítás számára újból fölfedezték. A Münchenbe érkezett párisi üzenet föltárta előtte saját világát. Meghódolt a plein-air előtt s azontúl a fény- és levegő problémája foglalkoztatta még sötét képeiben is, a népmese misztikumában is. *Jendrássik* Jenő, *Baditz* Ottó, *Déri* Kálmán, *Peske* Géza, *Gyárfás* Jenő is a müncheni tábortüzeknél melegedtek, *Jendrássikot* az érzések festői kisugárzása, *Peske* Gézát a gyermekélet derűs ötletei, *Baditz* Ottót a kis emberek életének drámaisága, *Gyárfást* magának a festésnek drámai izgalmassága kapta meg. Jendrássiknak a finom tónusok, Gyárfásnak a mély színek, az erős mozgalmasság, Baditznak eleinte a sujet szociális vonatkozása, majd, később, az irizáló színek mozgalmassága volt a beszédessége. *Jendrássik* megfesti a „Misère", az „Özvegy" nevű képeit, *Baditz* az „Angyalcsinálók"-at. *Gyárfás* „Disznótora" rászolgált a „Tetemrehívás" hírességére. *Böhm* Pál és *Valentiny* János is a müncheni hagyomány őrei voltak. Kihasították maguknak a cigányok világát a lefestendő és megfestendő nagy világból. Böhm derűsen, Valentiny mélabúsan nézett világgá. Amaz pusztán csak elbeszélt, emez reflexiókat vagy legalább hangulatokat fűzött az elbeszéléseihez. Amaz inkább megkonstruálta, emez inkább meglátta a képeit. Böhm Pálnak a rajzolása is nagy erőssége volt.

Pataky László, *Feledi* Tivadar, *Roskovics* Ignác, *Szenes* Fülöp ugyancsak müncheni

módon meséltek. *Vajda* Zsigmond Bécs iskolájából került a népélet ábrázolói közé. Roskovicsból templomi képeket, Vajda Zsigmondból történelmi freskókat festő piktor és portrait-tista lett. Értettek az érdekesség hangsúlyozásához és a point kiélezéséhez. A Benczur-iskola elbeszélői közül kivált *Pap* Henrik, aki az „Epreskertben" nem pompát, hanem a történéseken való elérzékenyedést festette, Münchent csak másodkézből kapta, de egészen magáévá tette.

A külföld magyarja volt *Bruck* Lajos. Szinte végigfestette egész Európát, de festett jó magyar genreképeket is. A kiállításban a „Mosónők" ilyen képe. Jó megfigyelő, jó megértő és a festőiséget megérző művész volt. *Temple* Jánosnak, a magyarrá lett külföldinek, akit később külföldivé lett magyarnak tekintettek, „Választási értekezlete" valamikor híres kép, tipikus adoma-festés volt.

Csak néhány művészt sorolhattam föl a sok genreképfestő közül. Képviselniök kell azokat is, akik velük együtt ugyanúgy szolgálták és ugyanúgy vitték előre vagy akasztották meg a magyar népéletkép-festést, mint ők. A történés festésének nagy sokféleségét, e sokféleség folyamatos kialakulását jellemzik. Volt közöttük olyan, aki azt vallotta, hogy minden történés a történelemnek része, hogy tehát az ábrázolásában történelmi páthosznak kell lenni. A Pilotysták így gondolkozhattak, amikor népéletképet festettek. Mások a történést még a maga folytonosságából is kiszakították vagy megmerevítették, mint a mult század elejiek, vagy pedig minden érdekességét összefogták és egyetlen pillanatra projiciálták. Voltak köztük sorjában, egymásra következve, egymással együtt, de egymással nem törődve működő ideálrealisták, valószerűek, romantikusok és veristák, voltak köztük érzelmi festők, a képszerűség keresői s az emberit kerülgetők. Voltak tárgyfestők, modellfestők, koloristák, követték Waldmüllert, Rahlt, Kaulbachot, Pilotyt, Knaust, Kurzbauert, Vautiert, majd Courbet-t, Bastien-Lepage-t, Dagnan-Bouveret-t. Néhányan önmagukat is.

Mikor a szín és a levegő problémája megragadta, lekötötte és izgalomba ejtette a festők érdeklődését, az érdeklődésből kiesett a modell. Már nem a hőse volt a képnek, hanem csak a festés eszköze. Már nem játszotta a novella vagy a színpadi jelenet hősének szerepét. Csak közeg lett. Az egész figurális festésben, a polgári genreképben, a Sittenbildben is, még inkább a népéletképben. Azután a feloldások kora következett, a formák és a kompozíció feloldásáé. Kint a falun, a mezőn, az erdőben ez a feloldás parancsolóbban érvényesült. A tájképfestésben a vidék a tájék, a Gegend a Landschaft fölé kerekedett, a paysage intime világában a természettel egységbe olvadt emberek és dolgok is intimen látottak lettek.

A mult század kilencvenes éveiben síkra lépnek a *nagybányaiak*. Az új Münchenből jöttek, ahol a müncheni piktúra újszerűségének egy magyar művész, *Hollóssy* Simon, nevezetes bajvívója volt. Ő küldte útra a nagybányaiakat. Valamennyi a maga útján járt. Felfogás, technika, kifejezés, eszközök dolgában nem voltak egyformák. Az impresszionizmus művészi hitvallása terelte őket együvé. A naturalizmusnak ez az egyéniséget az objektivitás nyűge alól fölszabadító principiuma. A levegőlátás, a levegőfestés, a levegő és tér új összeboronálása, a momentanitás, az ösztönösség és — a tudás. Hollósyék a dolgokról, a formákról való tudást, alapos, kemény tudást szerezték meg bátor, vakmerő, mindent meghódító meglátásukkal. Ezek a nagyban összefoglalók, ezek a formát szétbontók és színből építők megesküdtek a rajzolásra. És a tónusfinomságok és színjelenségek kutatói és hirtelen megrögzítői megesküdtek a valeurökre is. Ferenczy Károly a valeurök művészetének szentségét hirdette. Münchenben minden odakerült magyar festő a Hollósy iskolájához szegődött, Nagybányán *Ferenczy* Károly, *Thorma* János, *Csók* István, *Réti* István, *Iványi-Grünwald* Béla, *Zemplényi* Tivadar, *Horthy* Béla, *Márk* Lajos, *Glatz* Oszkár, *Dudits* Andor, *Tóth* László, *Mály* József csoportosult köréje. Odakerül *Vesztróczy* Manó is. A kiállításban — természetesen — külön terembe gyüjtötték a nagybányaiak képeit, de a legkifejezőbbek a Szépművészeti Múzeumban vannak. Mint bevezető soraimban említettem, ezekben a képekben a tájék és a staffage teljes egységbe olvadt. A tájék elemeit és az embert

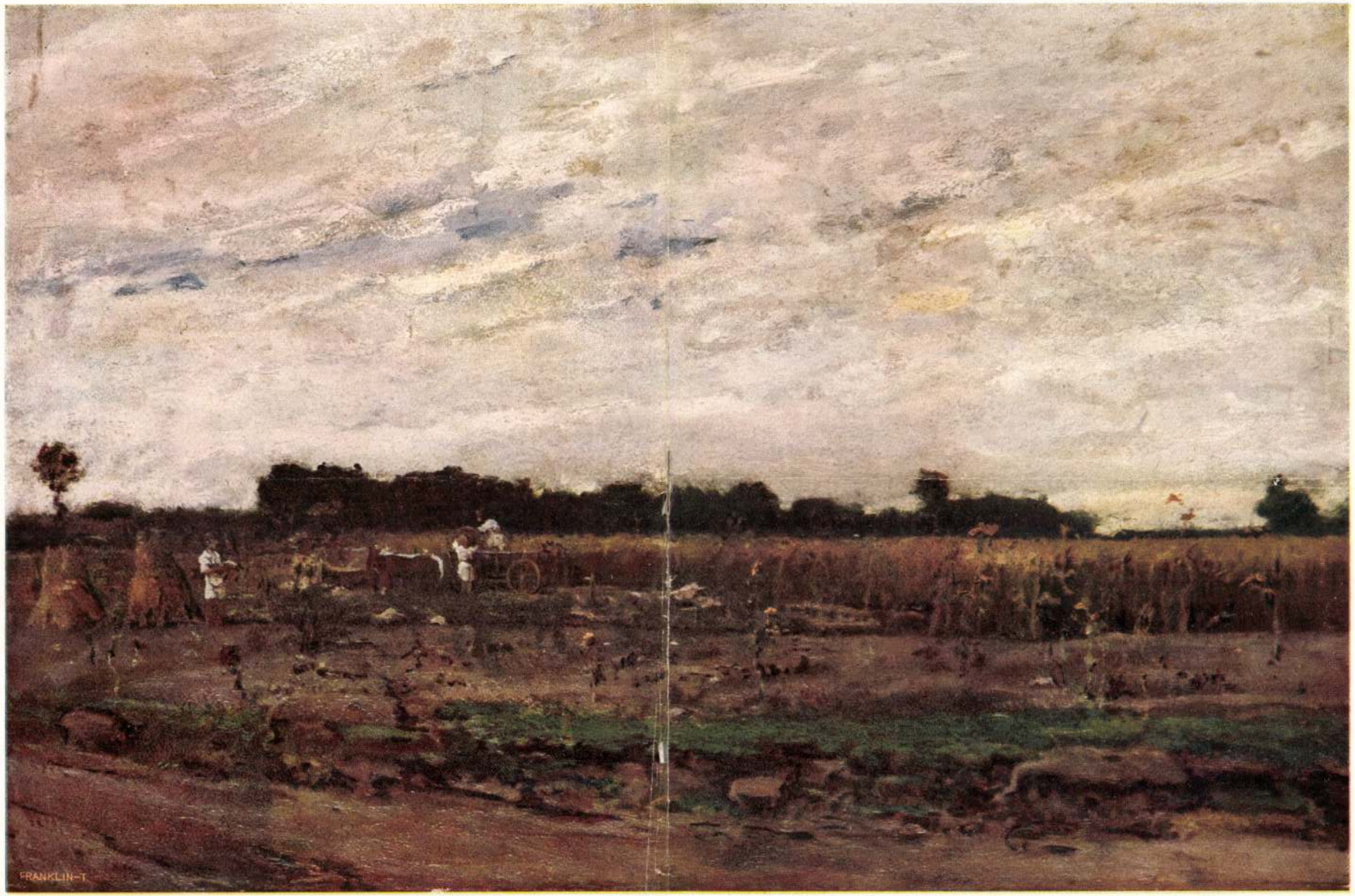

MUNKÁCSY MIHÁLY: KUKORICÁS

Szépművészeti Múzeum

Az Athenaeum rt. nyomása

Gerő Ödön: A magyar népéletkép. Magyar Művészet 1927. 1. sz.

Munkácsy Mihály

Urambátyám.

— Rajz. —

Irta: RODICZKY JENŐ.

Urambátyám neve napját ülik. Urambátyám tisztességes nevén: nemes, nemzetes és vitézlő, — de miért nevezném más néven, mint az egész környék? — tehát urambátyám nyugalmazott tiszttartó. Mint szokás-mondás, régi »slag«-ember; kihaló typusunk egyik utolsó képviselője. Virágjában más időket élt, mint a minők a mostaniak. Urának tisztjét viselte, s ez nem volt csekélység a maga korában. Mai nap nagyon tarka a konvencziós tabella mindenféle czimektől, van főtiszt, igazgató, felügyelő, intéző, segéd, gyakornok stb.; de a régi tiszttartók kategóriája kihalt, kiveszett. Urambátyám megmaradt még belőle hírmondónak....

Azért, hogy közel jár a Rubiconhoz, mely a hetvent a nyolczvantól elválasztja, kiállja ő még a sarat — a ki lelke van! Puskázik még folyvást s meglövi nemcsak a nyulat, de még a sárszalonkát is. — Torka, igaz, jobban győzi a »vinkó«-t, mint foga a rostélyost, de azért fogas gyerekszámba megy még mindig.

Urambátyám hires szónok. Mi türés tagadás: tart is rá valamit! Különös ünnepélyes alkalom adtán — pl. ha megyés püspököt kell fogadni — ő a vezérszónok. Ilyenkor ékes latin magyarsággal oly üdvözlő dikcziót tart, hogy még az országut is porzik tőle! Ha a főszolgabiró vagy pláne a viczispán tiszteletére lakomát rendez az uradalom, szentül ő köszönti fel a nagyrabecsült vendéget, ahogy dukál! Ebbeli jussát nem is engedné át senki fiának.

Nyáron át, házikörben, rendes »mondur«-ját kék gatya képezi, de ha társaságba indul, még kánikulában is belerázza magát zsinóros nadrágjába; felölti a nagy gombos, majdnem a bokáig érő sötétkék attiláját; kivágja hatalmas bajuszát, s aztán legény legyen a talpán, ki a szeme közé nézni merészelne! De bármennyit tart is a külső tekintélyre, házi körében a legkedélyesebb s legszeretetreméltóbb ember. Nyilt házat visz — no de nincsen is nála hija a vendégeknek!

De bármi kedvelt, köztiszteletü egyéniség legyen is urambátyám, nagy popularitásának okát nem szabad egyedül benne keresnünk. Rövid szóval: urambátyámnak leánya van. S uram fia, milyen lány! Karcsu mint a vizi liljom, kökényszemü, eperajku, csupa tűz, csupa lélek; s aztán hozzá még milyen gazdasszony! A néni — ki korán elhunyt anyját pótolja — nem egyszer mondja, hogy már egészen kitanult nála; mi nem kis szó oly valakitől, ki az egész környéknek legkitünőbb szakácsnője! Szóval Juliska helyre való kis leány! — A praeceptor ur — ki olvasott ember — azt állitja róla, hogy valóságos »mágnes«. No de teszik is neki a szépet. Juliska — csak neveti az udvarlókat. Az apja látva magaviseletét, a néni aggodalmaira, hogy megtalál ártani Juliskának a sok gavallér?! nevetve azt válaszolja — persze, ha a plébános ur nem hallja! — hogy nem kell ezt a leányt félteni: több esze van annak, mint magának a káptalannak! — Hadd forgolódjanak körülötte; majd kiválogatja magának a neki való legényt; — boldogult édes anyja is egészen ilyen volt és senki sem mondta még, hogy rosszul választott.....

A Gyurka, ki két kapitulácziót kiszolgálván, jelenleg urambátyám mindenese, tisztességgel jelenti, hogy tálalva van és mindenki siet helyét elfoglalni. Eleintén persze nem sok szó járja. De amint a főtisztelendő ur — ecclesia praecedit! — kezébe fogja a poharat, fölköszöntvén a háziur kedves hugát és Juliska leányát, mint háziasszonyokat, azonnal megered a felköszöntők árja.

Vig Lajos se rest; szinig megtölti poharát és eltolja maga alul a széket, Vig uram, mint zsinóros dolmánya s fényes gombos »reithuzlija« mutatja — megyei csendbiztos s a béke napjaiban telkes gazda. Megszólal stentori hangon, — mintha most is rabot vallatna, — de csak azért, hogy benső megindulását palástolja; megemlékezvén a legkedvesebb puszi-pajtásával töltött fiatalkori napokról, midőn mindketten nagy »impostorok« voltak s neki mai nevenapja alkalmából szivből kivánja, hogy számos sok esztendeig éljen!

Rengeteg éljenzés jutalmazza a szép szót. De ime a háziur is felkél, egyet törül a bajszán — mire a zaj hullámai mint egy varázsintésre lecsendesednek. Ezen ismert mozdulat ugyanis azt jelenti, hogy ezuttal »rigmus« lesz. Mint mindig udvarias férfi, először is a hölgyeknek szentel egy kadencziát, kivánván nekik:

»A mennyit a kuglin, a billjárdon löknek,
Annyi boldog órát a szép vendégnőknek«...

s azután Vig felé fordulva, igy szól:

»A hány szál szőre van egy merino-kosnak:
Annyi évet adjon az ég Vig Lajosnak«....

s aztán foly a toaszt özönével; még a kántor uram, ki különben nagyon hallgatag uri ember, sem állhatja meg szó nélkül, széles jó kedvében azt kivánván, hogy: »Adja az ég, hogy a tisztelt társaság egy félóra mulva meg ne ösmerje egymást!« mely jámbor óhajt a főtisztelendő ur néma fejcsóválás, de annál nagyobbat mondó feddő pillantással kisér.... A nők pedig beleunván a sok jóba, fölkerekednek az asztaltól.

Mig az urak a pipázó-szobába vonulnak kártyázni és pityizálgatni, a fiatalság hevenyében kihányja az asztalokat, a falhoz tolja a székeket és az ebédlőt hirtelenében tánczteremmé változtatják át.

De az urfit vajjon mi lelte? Különben mindig előtánczos; most azonban int pajtásainak, hogy »gyerünk«! s a kártya-asztalok egyikénél letelepszik.

Társai koczkáztatják a kérdést: »Tehát nem tánczolunk?«

»Nem!« válaszol az urfi, haragosan körüljártatva szemeit. »Bosszant ott benn ez a málészáju ujságfaló fráter!« teszi hozzá magyarázólag. Társai erre szó nélkül előszedegetik tárczáikat.

A nem nagyon hizelgő melléknévvel illetett ifju, ki annyira felháborita a nemes urfi kedélyállapotát, egy igen csinos külsejü, szegény modoru szomszéd uradalmi irnok, ki nem rég elvégezvén Keszthelyen tanulmányait, már állást nyert és ugy értelmisége, mint szerénysége által egyaránt kitünik. Juliska látható kedvteléssel váltott véle néhány szót; ez az oka az urfi duzzogásának, ki nénje, a számtartóné biztatására nagyban csapja a levet a szép és vagyonos leánynak s a győzelem felől mi kétséget sem táplál, azt tartván a parlagi gavallér, hogy nem is lehet másképp — mint hogy Juliska fülig szerelmes bele!

A nők vártak egy kissé a nélkülözhetlen rendező és társainak megjelenésére; végre is a számtartóné a preceptort küldte utánok.

Ott ültek az urfi, az ifiur, az aligur és a contra s egész odaadással ferbliztek. A preceptor nem merte őket hirtelen háborgatni, hanem rengeteg pipájával, mely beillett volna egy kis töltőkályhának, a prozitzereskedő öreg ispán példáját követve, belepislogott az ifiur kártyájába, ki makrapipáját keményen foga közé szoritva, ép »gusztálta« a »blatt«-ját.

Legyen megengedve a kártyázókat közelebbről bemutatni, mert amily kicsiny az asztal, ép oly különböző rangu egyének foglalják azt körül, mi viseletükön persze azonnal meg is látszik.

Az »urfi« nem csekélyebb állást foglal el, mint hogy ő a felügyelő úr irnoka; no de ki is mutatja felsőbbségét a többiekkel szemben. Az »ifiur« rangban már alábbvaló — hisz ő csak a számtartó irnoka; s e szerény szőke fiu — az egészen alávaló — a juhispán mellett segédkedik. Az emberségtudó parasztok ezen okból elnevezték »aligur«-nak s most rajta száradt e név. Nem látja senki, hogy mindannyiszor elpirul — kivált ha a kántorék Piroskája előtt aligurazzák. Most is jobb szeretne körülte forgolódni, de hát ismerni kell az urfit; nem lenne maradása tőle, ha most odahagyná a kompániát.

A negyedik játszó a »contra« szomszéd — egy szomszédos uradalomban ellenőr.

A kártya ismét »körül ment« s a preczeptor félve felszólalt:

»Kérik az urfit oda benn, hogy jőjjön rendezni!«

Az urfi egy megvető pillantást vet a szólóra, »hiszen csak preczeptor!« s mitsem válaszol.

»De kérem«, szólal fel az ismét, »a számtartónő ténsasszony kéreti....«

»Mi a vizi?« kérdi az urfi és nagy vártatva megszólal, föl sem pillantva a kártyából: »Mondja meg nekik, hogy nem megyek!«

E közben a háziúr is közeledik az asztalhoz a figyelmeztetéssel: »A hölgyek már türelmetlenül várják ám az urakat!« Aligur rögtön felugrik helyéről, de az urfi hetyke válaszára: »Miattam várhatnak!« csendesen ismét leül.

»De ha jól tudom, öcsém rendez?«

»Ma nem, de ha éppen kivánják, küldhetek rendezőt. Aligur menjen rendezni!«

A tiszttartó úr összeránczolja bozontos szemöldeit, mialatt igy szól: »Hát csak mulassanak az urak tovább; sajnálom, hogy háborgattam — amice!«

Ha pedig a tiszttartó úr valakinek, kit öcsének czimzett volt, egyszer azt mondja, hogy amice, az olyan, mint egy halálos itélet. Az urfi is érezte ezt; hiába hazardirozott, az az »amice« egyre csengett fülében. Valami sejtelem megsugta neki, hogy illetlen magaviseletével megfőzte ma magának a tiszttartóéknál a kitoló kását!

A házi úr átment az improvizált tánczterembe s oda lépett Alföldi Elemérhez, »ki önhibája nélkül magára vonta az urfi nemes haragját«, kérdést intéz hozzá, hogy hajlandó-e a rendezést elvállalni? Az ifju illedelmesen igent mond s mi természetesebb, azonnal fölkéri a házi kisasszonyt az első négyesre. Az egykori keszthelyi praxi nem is vall szégyent. A négyes pompásan vág össze; még a kántorék Piroskája sem hibázza el! A legszebb s legnehezebb figurák sikerülnek s midőn belefáradtak a tánczba, a tréfásnál tréfásabb társasjátékok rendezésében is kifogyhatlan az uj vendég.

A hölgyek el vannak ragadtatva, csak az egy számtartóné maradt a »befurakodó« irányában jéghideg.

Hajnal felé lassankint elszállingóznak a vendégek; — legelőbb is az »aligur«, hogy a juhodályokban tudomást szerezzen: volt-e dög az éjszaka, hogy erről princzipálisának a »fölöstökömnél« illően referálhasson; jóval később az ifiur, hogy a kocsisoknak kimérje a granáriumból a zabkompetencziát. Alföldi Elemér is illendőnek tartja, bármily nehezére esik is neki, fölkászolódni az elindulásra. Urambátyám szivélyesen megszoritja a bucsuzó ifju kezét, megköszöni fáradozását.... s a szerény választ: »Szót sem érdemel, sőt« — azzal szakitja félbe, hogy »legyen máskor is szerencsénk kedves öcsém uram!« Juliska mitsem szól, midőn kis kacsóját odanyujtá a távozó vendégnek, de pillantásaik találkoznak s ezek sokat mondók lehettek, mert mintha csinyen kapták volna őket — hirtelen lesütik szemeiket....

Ha novellát akarnék irni, elbeszélném, mit mondott Elemér Juliskának a nagy diófa alatt; mint huzatta az urfi Juliska ablaka alatt, hogy »Szomoru füzága hajlik a virágra.....«

De mindez meghaladná ez igénytelen rajz keretét.

Annyit azonban mindazáltal megsughatok, hogy Elemér elérte minden uradalmi irnok eszméjét — az ispánságot; s ekkor megkapta szive eszményképét is — Juliskáját!

Mi több — urambátyám is elérte óhajtásainak netovábbját egy kis unokában, ki bármilyen »pákosztos« ficzkó, hozzá nőtt urambátyám szivéhez.

Krónika II.

Falusi levél az »Árpád« ügyben.

Adassék ezen levelem

Tekintetes N. N. és V.

Tar Lőrincz uramnak és kedves öcsémnek

»A Hét«-nél.

Bükkös, 1893. május 8.

Kedves uramöcsém!

Az az *Árpád*, akit kegyelmed, édes uramöcsém, a mult héten olyan ügyes és nobilis kis ködmenbe bujtatott, nagyon érdekel mindnyájunkat. Még engem is, aki pedig e világon igen sok mindennel és igen sok mindenkivel rettenetesen tudok nem törődni. Indolens, elmaradt, igazi »bánomis én« magyar vagyok, — mi tagadás. Már lapot sem igen olvasok, amióta a csömörletes vezérczikkelyeken kivül alig van bennük egyéb, mint annak hosszu dics-lére eresztett hiresztelése, hogy melyik ujságiró ifju urnak a remekműve forditódik jelenleg németre, francziára, avagy ángolra. Hát bánom is én, ha valakinek az az ámbitiója, hogy egyszerre több nyelven *ne* olvassák! Hanem persze, az egymást kölcsönösen forditgató ifjuurak, ujságaik révén akarnak rápiritani a magyar nemzetre, a sorok közt ezt mondván: »látod barbár náczió, mily kincs az, akinek te még csak a nevét sem akarod megtanulni! Bezzeg, a nagy Germánia, Gallia, vagy Brittánia töri-zuzza magát a kincs műveiért.«

Hát ezeket a vicczeket én már igen régóta ismerem és unom. Minden zsönge irodalmi generácziónk végigpróbálja egyszer. Ártatlan mulatságai és hivságoskodásai ezek becsvágyó ifju lelkeknek.

Hanem most, egyelőre, a forditott ifju magyarok lekerültek a hirlapok napirendjéről. Helyettük a Munkácsi *Árpád*-járól van szó sürüebben. Érdemes emberek figyelemreméltó dolgokat beszélnek erről az érdekes és komoly témáról. Kegyelmed is, édes uramöcsém, hozzászólt a kérdéshez, még pedig azzal a mértéket tartó, nemes felfogással, melyet én a kegyelmed irásaiban, mint ritka becses sajátosságot, régóta kedvelek.

Szerettem volna a sok felfogás közt a kegyelmedének adni egészen igazat. Ha azonban őszinte akarok lenni: erre most nem voltam képes.

Igaza van annyiban — az én csekély parasztesze szerint is — hogy »várjuk be a háromórai vonatot«. Mi

kritizálgatunk, mit csepülünk le egy képet, melyet soha sem láttunk? Eddig ilyesmit csak közbejött akadályok miatt meg nem tartott opera-előadásokkal, elmaradt hangversenyekkel tettek ujságkritikusaink. Most már egy világhirü festőművész nagy munkájával szemben is alkalmazzák ezt a cinikus régi módit?

De már abban nem értek egyet édes uramöcsémmel, hogy, mert a honfoglaló magyarok valószinüleg vadak és csunyák voltak, azért jussa van a festőnek őket saját tetszése és képzelete szerint czivilizáltaknak és szépeknek festeni Én azt hinném, hogy az igazságot és a haladott, történelmileg jól értesült emberek köztudatát semmiféle hazafias czélzattal sem szabad megsérteni. A festőnek, mikor ünnepélyes alkalomra diszképet fest, *ideálizálni* szabad, sőt kell is; de *hamisitani* ekkor sem és sohasem szabad.

Nem beszélek Munkácsy *Árpád*-járól, mert hisz azt még nem ismerem. Sőt Rákosi Jenőnek jobban hiszek, mint a franczia lapoknak, s igy nem is kétlem, hogy a nagy mester a képen csak ideálizált és nem hamisitott. Általánosságban mégis az Árpád-képet véve példa gyanánt, bizonyos előttem, hogy a festőnek, mikor ezt a képet csinálja meg —

nem szabad:

1. az akkor tiszta turáni fajta, speciális magyarokat indogermán, generális tipusok után megfesteni;

nem szabad:

2. angol, vagy arabs díszparipákat ficzkándoztatni a IX. század hősei alatt, mert akkor még ezek a nemesitett ló-raceok ismeretlenek voltak;

nem szabad:

3. a ruházatot, fegyverzetet s lószerszámot akkor még nem létezett, vagy Ázsia nomádjai előtt még bizonyosan ismeretlen ipartermékekből szerkeszteni;

nem szabad:

4. a harczos indulatokat a fegyveres hóditók arczáról letörülni, s helyükbe a politikus kapaczitálók szelid bölcsességét tenni;

nem szabad végül:

5. a kép egész kompozicziójában és tónusában a kora középkor nyers és durva nagyszerüségét eltagadni.

de szabad:

1. a turáni tipus képzelhető legszebb példányai gyanánt feltüntetni Árpádot és hőseit;

de szabad:

2. a még ma is meglévő magyar és kozákfajta lovak jellemző vonásainak felhasználásával megkomponálnia messzi napkelet nomád fiainak könnyülábu, fáradhatlan paripáit;

de szabad:

3. a ruházatot, fegyverzetet és lószerszámot az akkor már létezett, s Ázsia nomádjai előtt is bizonyára ismeretes ipartermékek legjavából, a lehető legjobbnak és legszebbnek ábrázolni;

de szabad:

4. a hóditók arczán a harczos indulatokat a legnemesebb alakban kifejezni, s a hóditásban rejlett politikai raisont a kompoziczióban valamely módon feltüntetni;

de szabad végül:

5. a nyers és durva motivumokat czéltudatosan ugy használni fel, hogy azok harmoniájából a kor és az aktus nagyszerüsége harsogjon ki mindenek felett.

A melyik festő vét a »nem szabad« rovat tilalmai ellen, az hamisit, s más tekintetben tán kitünő képe is csak mélyebb hatás nélkül való csinálmány leend A melyik festő pedig nem él a »de szabad« rovatban neki adott jogokkal, az nem méltó művész arra, hogy egy nemzet ezeréves ünnepének maradandó műalkotását rábizzák.

A képzőművészet óriási potencziájának megtagadása volna azt állitani, hogy egy *Árpád*-kép nem lehet nagyszerü és méltóan ünnepélyes hatásu, ha összhangban marad a történeti igazsággal. Lehetetlen, hogy egy tudó és ihletett művész el ne tudjon képzelni impozánsoknak és szépeknek vad fajméneken nyargaló, párducz, medve és bikabőrökbe burkolt, hatalmas turáni hősöket, akik messze keletről robognak be Európa közepébe, sejtelmével egy nagy történelmi missziónak. Lehetetlen, hogy egy művelt festő el ne tudjon képzelni olyan ősmagyarokat, akik ugyan még nomád barbárok, de már közjogi szerződésekkel szervezkednek, s ellenállhatatlan vágyuk és szükségük van arra, hogy állandóan megtelepedve, hont alapitsanak. És lehetetlen, hogy egy magyar festő, az igazság minden sérelme nélkül is, el ne tudja képzelni, s ki ne tudja fejezni a különbséget hóditók és hódolók között. Az utóbbiak a kulturában előbbre vannak valamivel; hijával vannak ellenben amaz aczélos, öntudatos, katonás energiának, mely nemzeteket szervez, országokat hódit és évezredekre szóló államokat alapit. Ugyanugy álltak egykor egymással szemben a legyőzött angolszászok és a hóditó normann urak is. És ilyen ellentétes primitiv fajok egymásra ütközéséből, kibéküléséből és egy nemzetté olvadásából szokott általában valami lenni a történetben.

Mi, mai magyarok, már sem vérszerint, sem történetileg nem vagyunk tisztán és kizárólag Árpád és turán katonáinak utódai. Kik vagyunk ma már vérszerint, csak a jó Isten tudná biztosan, annyit keveredtünk. Történetileg azonban már amaz összeütközés, kibékülés és egybeolvadás eredményei vagyunk. Apáról turánok, anyáról áriák, nem kevés sógorságban a semitákkal. Hanem azért az apáink faja kedves nekünk, s ha őket festjük, nem a mi modern és csinos korcs mivoltunkat akarjuk bennük tükrözni, hanem a bennük lüktetett turáni őserőt. Viszont a hódolók is őseink lévén anyai ágon, bennük ott szeretnők látni az immár szántó-vető, a primitiv iparhoz is értő, békésebb áriát, kitől majd a szittya is megtanul dolgozni, kit viszont ő tanit meg elszántságra, haza-, nemzet- és szabadság-szeretetre — szóval politikára.

Ugy vélném, édes uramöcsém, hogy mindezen itt egyszerü szavakban összehányt gondolatok környékeznének engem akkor is, ha tudnék pingálni és neki mennék az *Árpád*-thémának.

Nincs azonban jussom feltenni, hogy Munkácsinak ne lett volna ugyanannyi, sőt még sokkal több esze, mint amennyi van egy ilyen magamféle kis nemesnek. Bátran várom hát azt a látatlanban sokat szidott, s kegyelmed részéről kissé agyonvédelmezett képet. Nem hihetem, hogy Munkácsi olyanféle Árpádot festhessen, amilyen például Buschbach Péter magyar díszben. S nincs édes uramöcsémnek igaza, ha azt mondja, hogy Árpádot szabad olyannak festeni, aminő például Buschbach Péter magyar díszben.

Várjuk azonban be békességgel az október hónapot: akkor itt lesz a kép, s minden kitudódik. Addig inkább

A Hét 1893. I. félév.

csak irjanak az ujságiró urak kölcsönös csodadolgokat egymásnak messze külföldön, forditásban aratott irodalmi diadalairól, s ne feszegessék szegény Munkácsy messze külföldön aratott »kudarczait.«

Melyek után maradok édes uramöcsémnek
tisztelő bátyja

Tallózó Gerzson,
bükkösi kisnemes.

Várlak, várlak türelmetlen...

Várlak, várlak türelmetlen,
Izgalomtól reszketek.
Vonatok robogva jönnek
S egyik sem hoz tégedet.

Ujra füttyent . . . ujra vágtat . . .
Ujra kondul a harang . . .
Te bús asszony, mikor látlak?
Ajkam mikor csókoland?

Mintha hosszu ezer éve
Nem láttalak volna én,
S elátkozott királylányként
Szunnyadtál vón' hegy ölén.

S mintha most egy tündér-sipra
Fölébrednél, csoda nő; —
A tündérsíp ime jelt ád . . .
Kendő lobog . . . ő ez, ő!

Palágyi Lajos.

Omphale.

— Roccoco történet. —

Irta: **THÉOPHILE GAUTIER.**

A nagybátyám, *** lovag kis lakóháza egyfelől a szomoru rue de Tournellesre, másfelől a szomoru boulevard Saint-Antoinre sarkallott. Maga a ház és az út között valami magas sötét falaktól bezárt kloákafélében egy pár mohette, féregrágta vén bükkfa nyujtogatta égnek hitvány karjait. Egy pár hirtelennőtt árva virág lógatta epedve a fejét, mint a mellbeteg fiatal lányok, várva, hogy egy napsugár elszáraszsza félig rothadt leveleit. Fű bitorkodott a fasorokban, amelyeket alig lehetett fölismerni, mert rég ideje, hogy a gereblye végig ment rajtuk. Egy vagy két vörös halacska ficzkándoz inkább, mint uszik egy békalencsével, mocsári növényekkel ellepett medenczében.

Mindezeket a bátyám az ő kertjének nevezte.

A bátyám kertjében a sok egyéb szép dolgon kivül, miket itt le nem fogunk irni, volt egy elég rongyos pavillon, amelyet a bátyám, kétségtelenül az ellentét kedvéért, *Gyönyörüségnek* keresztelt el. A tökéletes romlandóság állapotában volt. A falai kihorpadtak, a meszelése nagy darabokban mállott le és ott disztelenkedett a csalán és a dudva között; a fal töve zöldellett a penésztől; ablak és ajtófélfák kihibbantak a helyükből és nem zártak, vagy csak nagyon rosszul. Valami fazékfajta, sugárzó lángcsóvával a tetejében, volt a főbejárat ékessége, mert XV. Lajos idejében, amikor a Gyönyörüséget tervezték, elővigyázatosan mindennek két bejárót vágtak. Tojás, czikória és csigaalaku diszitmények fedték el a kárpitfát, fakóan a beszivárgott esőviztől. Egy szóval szánalmas egy látvány volt a bátyám Gyönyörüsége.

Ennek a tegnapi romnak, amely ugy meg volt viselve, mintha ezer esztendős volna, ennek a megtépett és megrongált nem is kő, hanem gipszomladéknak, amelyet belepett a salétrom és kikezdett a penész, olyan volt a formája, mint a szennyes kicsapongásoktól időnek előtte megvénhedteké; semmi tiszteletet nem gerjesztett, mert nincs a világon csúfabb és nyomoruságosabb látvány, mint egy régi mollruha és egy régi gipszfal — két olyan dolog, amelynek nincs jussa arra, hogy megmaradjon, és mégis megmarad.

Ebbe a pavillonba szállásolt be a bátyám.

A belseje még a külsejénél is roccocóbb volt, ha épebb is. Az ágyat fehér virágos sárga selyemszövet födte. Kagylóóra állott egy gyöngyházzal és elefántcsonttal kirakott oszlopon. Rózsaguirlande kaczérkodott egy velenczei tükör körül; az ajtók fölött a négy évszak körképe diszlett. Széles tojásdad keretben ott hivalkodott és mosolygott a világ legbájosabb mosolyával egy szépséges hajporos hölgy, égszinkék derékban és ugyanilyen szinü szalagcsokorral, kézíjjal a jobbjában, fogolymadárral a baljában, félholddal a homlokán és agárral a lábánál. A bátyám egy régi szeretője volt, akit Diánának festetett le. Amint várhatni, a butorzat sem volt tulságosan divatos. Nem volt semmi akadálya, hogy ne képzeljük magunkat a regensség idejébe és a falakat boritó mythológikus kárpitozat a lehető legjobban tette teljessé ezt az ábrándot.

Ez a kárpit Herkulest ábrázolta, amint az Omphale lábainál fon. A kép a Vanloo modorában volt kieszelve, a legpompadourabb stilusban. Herkules guzsalyát rózsaszin selyemszalag diszitette; a hüvelykje és a mutatóujja közt egy halovány lenpamatocskát forgatva, olyan utolérhetetlen kecscsel görbitette meg a kis ujját, mint egy marquis, aki egy szippantás burnót után nyul; ideges nyaka körül szalagcsomó, csokor, gyöngysor és ezer egyéb asszonyos csecsebecse ékeskedett; rengeteg két dudorodással terjeszkedő galambszin széles szoknya egészitette tökéletes galáns szinüvé a szörnyeteg hősies lebiróját.

Az Omphale fehér vállait félig elfödte a néméai oroszlán bőre; finom keze a kedvese rengeteg bunkóján nyugodott, hajporos szép szőke haja fesztelenül omlott végig karcsu és galambszerüen hullámos nyakán; piczi lába, igazi spanyol vagy kinai lábacska, amelynek még a Hamupipőke üvegpapucsa is nagy lett volna, gyengéden lilaszin, gyöngygyel himezett félig antik kothurnusba volt bujtatva. Valóban elragadó volt. A fejecskéjét imádniva lói hivalkodással szegte hátra; a szájacskáját édesen összebigygyesztette; az orraczimpája könnyedén kitágult, az arcza egy szikrát kipirult; egy bölcsen elhelyezett kis darab szépségtapasz csak emelte a káprázatos hatást; nem kellett volna, csak egy csöppecske bajusz, hogy kész legyen a muskétás.

Volt még több személy is a kárpiton, a rendes kiséret, az elengedhetetlen kis Ámor, de az emlékemben nem maradt elég világos képük, hogy leirhassam őket.

Akkortájt még roppant fiatal voltam, ami nem azt jelenti, hogy ma nagyon vén vagyok, de akkor végeztem el az iskolát és a bátyámnál maradtam, amig valami foglalkozást választok magamnak. Ha a jámbor tudta volna, hogy az ábrándos mesemondóét választom, kétségtelen, hogy kidobott és menthetetlenül kitagadott volna; mert

Munkácsy Mihály

Munkácsy Ecce Homo-ja körül. Jeltelen cikk. Magyarország. január 9.

1915

Ecce Homo. Irta Szén. Élet, január 17.

1915

(Művészet 1915. 286. l.

KRÓNIKA

MUNKÁCSY-KIÁLLÍTÁS. Az idén mult ötven esztendeje annak hogy Munkácsy Mihály először állított ki a Diana-épületben, bemutatva ott a «A regélő honvéd» c. festményét. Ezt a jubiláris alkalmat megragadtuk, hogy egy kis seregszemlét rendezzünk, bevezetést a tervezett nagy Munkácsy-kiállításhoz. Ez a kiállítás beigazolta, — s ez volt a legfontosabb eredménye — hogy alaposan revideálni kell Munkácsyról való véleményünket. Munkácsy körül életében és halála után szenvedélyes értékelési viták tomboltak és egy időre úgy látszott, hogy a pártharcok tűzvonalában — elhullott. Szó sincs róla, ma Munkácsy egyenesen aktuális művész, átértékelése művészettörténeti szükségesség, mondhatnók, hogy halála óta él igazán. Szinte érdekesebb halála utáni életének története, noha életében is legendás alak volt, aki egész regényt élt át, a nyomor és diadal, a szenvedés és istenítés végletei közt hányódva. Kortársai nem ösmerték: vagy gloriába vonták, vagy a sárba vonszolták. A legszerencsétlenebb időpontban halt meg, akkor, amikor művészetének alapsajátságait tagadó művészeti irány jutott uralomra, s az új esztétika átgázolt rajta. Minden összefogott, becsületes meggyőződés és nemtelen indok, hogy gloriáját megtépázzák. Már-már úgy tetszett, hogy ez az értékelés válik uralkodóvá, hogy ilykép azoknak, kiket életének nagy diadalai háttérbe szorítottak, kései elégtételt adhassannak, s itt elsősorban Leibl-ra gondolok, akinek «megmentése» érdekében indult meg a hangos Munkácsy-ellenes had-

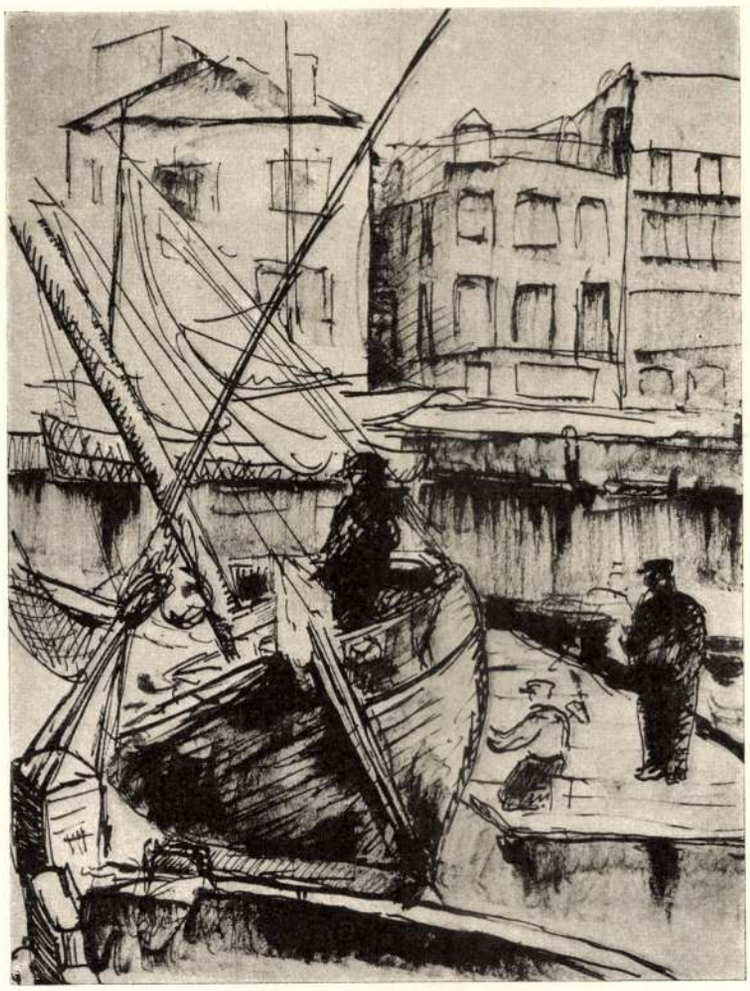

KIKÖTŐ BATÓ JÓZSEF RAJZA

Művészet 1917

járat a német kritika berkeiben. Egészen más szempontból indult ki a francia kritika. Ott — egyrészt — az impresszionista esztétika szempontjai uralkodtak el, másrészt a kizárólagos nemzeti irány, mely csak kivételesen és ideig-óráig türte el az idegen inváziót, hogy a legelső alkalommal újból a soviniszta szempontoknak adjon helyet. Így állott a Munkácsy-kérdés az 1900-iki párisi világkiállítás után, melynek döntő hatását mutatta a Forbes-árverés (1905), hol a Munkácsy-festmények még minimális árakon sem keltek el. Jellemző a hangulatra annak a berlini kritikusnak a cikke, ki nagy megbotránkozás közt beszélte el, hogy egy müncheni műkereskedő a nyolcvanas években Leibl egy festményét egy — Munkácsy-képpel cserélte el. Pedig az a Munkácsy legfeljebb egy gyenge Leibl-tanítvány, nem is beszélve Mutherről, aki Pilotyskodó, szinpadias felvonulásokat rendező rossz szinésznek nevezte. A német kritika mindmáig kitart e nézete mellett. Meier-Graefe, aki az Ernst-muzeum kiállítását is látta, csak annyit ismer el, hogy nagy tehetség, de nem lett belőle semmi. A francia kritikát pedig egyszerűen — nem érdekli. A nagy magyar művész sorsa — úgy látszik — meg van pecsételve. Azonban a fordulat nem késhet soká. „Az éjjeli őrjárat" velencei, néhány kisebb képének berlini sikere, a római kiállításon berendezett terme a „Krisztus Pilátus" előtt nagy vázlatával mind-mind azt igazolta, hogy a német kritika, mely azelőtt nem ösmerte fel Leibl-t, most nem értékeli helyesen Munkácsyt. A bécsi Presse-ben felszólalásokat olvashattunk Munkácsy mellett. Az olasz kritika megsejtette és elismerte a mester nagy művészi kvalitásait. Ezek után világos, hogy erkölcsi kötelességünk, éppen nekünk magyaroknak, Munkácsy átértékelésének megindítása. Ezt a feladatot vezette be az Ernst-muzeumban rendezett kiállitás, melylyel egyidejűleg híre jött, hogy az Amerikába szakadt „Krisztus Pilátus előtt" visszaszerzése nem tartozik a lehetetlen feladatok közé. Az Ernst-muzeum kiállításán arra törekedtünk, hogy a magyar és külföldi magányosok tulajdonában lévő képeket gyűjtsük össze, a muzeumokat és az amerikai tulajdonban lévőket mellőzve. A kiállítás tele is volt meglepetésekkel. Egy új és ismeretlen Munkácsyt ismertünk meg, a vázlatfestőt és a tájképfestőt; kiderült, hogy szineinek pusztulása, az aszfaltalapba való ágyazásuk miatt, egyszerűen mese; a kolorista csodálatosan gazdag és megszabott skáláján belül kifogyhatatlan az ötletekben. Mindezek külön tanulmányt igényelnek és sorát is fogjuk neki keríteni. A lényege azonban az, hogy e kiállítás bebizonyította, hogy egy nagy, a művész egész munkásságát felölelő Munkácsy-kiállítás szervezése a nemzeti becsület kérdése. Ez a kiállítás — a most folyó háború diadalmas befejezésével — elodázhatatlan feladatunk lesz, mert a hogy a háború morális erőnk és nemzeti egységünk fényes próbaköve, úgy a békében igazolnunk kell művészeti erőnk nagyságát. Munkácsy impresszáriója, Sedelmeyer, talán túlzott, mikor nemrég megjelent könyvében azt állítja, hogy a magyar mester a XIX. század legnagyobb festője volt. De azt kétségtelenül be tudjuk egy jól szervezett és gazdagon beállított Munkácsy-kiállítással egész Európának igazolni, hogy a nagy külföldi mesterek hatalmas sorába tartozó művészeink közt a legelsők egyike Munkácsy Mihály.

DR. LÁZÁR BÉLA

A SZENT GYÖRGY CÉH MŰVÉSZETI AUKCIÓJA. XVIII. művészeti aukcióra hívta össze a Szent György Céh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete az érdeklődőket üllői-úti termeibe. Az első aukció óta, amelyet 1910 tavaszán rendeztek, egészen mostanáig nagyon megnőtt a fiatal egyesület. Akkor még alig száz tagja volt, ma pedig már ezren felül van a tagok száma. Akkor még az egyesület tevékenységét némi habozás és tapogatódzás jellemezte, ma azonban már megtalálta a helyes utat, amelyen hasznos szolgálatokat tehet a kulturának. Tulajdonképeni hivatása az, hogy tevékenységét összekapcsolva az élettel, praktikus támogatója legyen a művészet iránt érdeklődő gyüjtőnek és amatőrnek. Ezt a célt szolgálják az egyesület által rendezett művészeti látogatások, amelyeknél nemcsak arra nyílik alkalom, hogy szép tárgyakat lássunk, hanem arra is, hogy beletekintsünk más, kiforrott ízlésű amatőrök lelkébe. Hasonlóképen kulturális jellegűek, de emellett szorosan kapcsolódnak össze az élettel az egyesület művészeti aukciói; e téren a Szent György Céhet illeti meg a kezdeményezés dicsősége. Az első aukciók bizony még gyengék voltak anyagban és látogatottságban egyaránt, annál gazdagabb anyaguak és annál látogatottabbak

Munkácy dúhái

Petőfi bácsinak a Nulli hattól c. festménye-ről repr.

A Pesti Hírlap Vasárnapja

1934. márc. 11.

BUDAPEST
NOV. 15.
62
S

Munkácsy Mihály

(Művészet 1906. 143. l.)

1906.

Munkácsy - szobor pályázat. Pesti Hirlap, (Kézdi-Kovács László) febr. 13. — Pesti Napló (Meddő virágok c. cikkben, Gerő Ödön) febr. 13. Budapesti Napló, (Rózsa Miklós) febr. 13. — Budapesti Hirlap, (Malonyay Dezső) febr. 13. — Pester Lloyd, (Max Ruttkay Rothauser) febr. 13. Népszava, febr. 13. — Az Ujság, febr. 13. — Pester Journal, febr. 13. — Magyarország (Z—a) febr. 13. — Magyar Szó, (Lakos Alfréd) febr. 13. — Magyar Hirlap, febr. 13. — Magyar Nemzet, (L. T.) febr. 14. — Az Ország, (Fülep Lajos) febr. 14.

Huszonnégy Munkácsy-szobor. Írta Lyka Károly. Uj Idők, febr. 18.

Munkácsy-szobrok. Írta —m. Hét, febr. 18.

1906

Munkácsy a karosszékben. Írta Ff. Magyar Szemle, 1906. 18.

Munkácsy-Zichy-szobor. Irta Erős Gyula, Budapesti Napló, márc 4.

1906.

BUDAPEST, VI., ÁRENA UT 11. SZÁM.

.....szám.

M.lle Mar

INCSELKEDÉS.

(Balogh Rudolf fényképe.)

PESTI HIRLAP SZINES KÉPÜNK:

MUNKÁCSY MIHÁLY: ARCKÉPTANULMÁNY.

(Pewny Lina gyűjteményéből.)

1 • 9 • 3 • 5
MÁRCIUS 24
VASÁRNAP

PESTI HIRLAP

≡ 57-IK ≡
ÉVFOLYAM
12. SZÁM

VASÁRNAPJA

GENTLEMAN

IRTA: SZÉP ERNŐ

Ki a gentleman, mi az a gentleman.

Ha az ember ezzel a szép brit szóval találkozik, ugyebár egy angol, de legalább is angolos ur jelenik meg az ember lelki szemei előtt. Egy jólöltözött ur, aki inkább középkoru, mint fiatal. Azzal, hogy jólöltözött, azzal keveset mondtam, mert a a gentleman elegáns. Persze nem olyan vakitóan elegáns, mint az operettszinész mikor gentlemant domborit. De akármilyen elegáns s akármilyen hiteles angol is ez a gentleman, jegyezzük meg mi magyarok: esernyő csak akkor van nála, ha esős idő van. Juliusban, mikor ragyog a nap és nyoma nincs egy felhőnek az égen, csak a pesti gavallér jár ernyővel meg az afrikai törzsfőnök. A gentleman, aki szembejön Veled, ha ismerősöd, megelőz a kalapemeléssel, ha nem ismerős, jóindulatu semlegességgel tekint Reád. Ha hölgy lépked Melletted, nyugodt lehetsz felőle, hogy a gentleman mikor Tégéd üdvözöl, mellékesen azt az előtte ismeretlen hölgyet nem fogja megguszálni.

Sem egy magában ülő hölgyet nem fixiroz, sem az utcán nők után meg nem fordul egy gentleman.

A gentleman, ugyebár, uriember.

Azt akarom mondani, hogy se nem földmíves, se nem iparosember.

A gentleman nem járhat bő magyarban, se nem járhat az utcán kormos képpel, csattogó papucsban és seprüvel meg létrával a vállán.

A paraszt meg a munkás az becsületes ember, az derék, tisztességes ember, de nem gentleman.

De még a polgári, vagyis urirendü ember, legyen bár a legjobb megjelenésü s a legfeddhetetlenebb jellemü férfiu, még ő se számithat rá föltétlenül, hogy gentleman-nek minősitsék.

Legalább is a legorthodoxabb londoni felfogás szerint a gentleman mindenekelőtt nemesi származásu kell hogy legyen.

Kérem, egy angol könyvet olvasgatok, ez a cime: England, this way! Irta Félix de Grand' Combe, francia születésü londoni gentleman. Ebből a mulatságos könyvből szedtem a gentleman felől való nagy tájékozottságomat.

Nézzük csak, sir Félix micsoda föltételeit szabja meg és micsoda adatait illeszti össze a gentlemannek.

Hát először is, ugy-e, nemes ember legyen.

Másodszor angol legyen. Az angolok szemében csak egy angol valóban gentleman. (Szerző azt mondja, hogy számára valóságos megdicsőülés, hogy huszonötéves angol állampolgársága után őt is gentlemannek tekintik.)

Közmondásos meghatározása a gentlemannek: sohasem tapintatlan, csak ha az akar lenni. S idéz még a szerző egy tréfás szentenciát Emersontól, az amerikai bölcstől. A gentleman, azt mondja, egyformán jó társaság uralkodóknak és haramiáknak.

A gentleman rangja, azt mondja, a legmagasabb rang, amit az ember embertársai közt elérhet.

A gentlemannek két főfő tulajdonsága kell legyen: az önzetlenség és a nagylelküség.

Thackeray, az angolok klasszikus regényirója, igy határozza meg a gentlemant: tisztességesnek, nemeslelkünek, bátornak és bölcsnek kell lennie, s vigyáznia, hogy ezekkel a tulajdonságaival ne legyen a társaságban kellemetlen.

Füllenteni, természetesen, sohase szabad a gentlemannek.

A klubokban valaha ez a humoros definició született:

Mi a gentleman? Remek nevelés, semmi tudomány.

Tudjuk, az előkelő angolok közt, akik száz meg száz éve jómódban élnek s nemigen kell a fejüket törniök, divatba jött az észt lenézni. Ha a jó társaságban azt mondják valakire, hogy *eleven* (okos), az illető csöppet sem érzi megtisztelve magát.

Másik humoros definiciója a gentlemannek: rajta kivül kell meglátszani annak, aminek belül kéne lenni.

Szerző megállapitja, hogy az angol fogalmak szerint egy gentleman lehet a legnagyobb tökfej és lehet sültbolond. Ellenben egy gentleman nem mehet a lóversenyre kemény kalapban és puha gallérral. (Hanem cilinderben és kemény gallérral. Bár azt mondja, az utóbbi években ezen a téren némi felszabadulás tapasztalható.)

A könyvem azt mondja, hogy Franciaországban nincs gentleman. Meglepő, nem? A *honnête homme*, aki körülbelül a francia gentleman volna, el nem képzelhető műveltség nélkül. Talán az a régi *galant homme* felelne meg inkább a gentlemannek.

Minálunk, nemde, az uriember jelenti azt, amit Angliában a gentleman jelent.

Oh nem, kérlek, az uriember még nem gentleman.

Az uriembernek először is nincs mindnek pénze. Sőt, ezer közül egynek ha van.

Már pedig a gentlemannek legelsősorban jómódu embernek kell lenni.

Azután van még egy szép törvénye a gentleman-jellegnek. Egy gentleman nem lehet smucig alak. Akit smucigságon csiptek, azt többé nem tekintik gentlemannek.

A mi nyelvünkön, a mi fogalmunk szerint a gavallér az, aki Albionban a gentleman.

Ej-haj, hány gavallér van még vajjon ezen a szűk magyar földön?

Azt hiszem, a cipőm se kell levetni, ha össze akarom olvasni a mi szép gavallérjainkat.

VASÁRNAP

SPANYOL VERSEK

Olvasni

Miguel di Unamuno

Olvasni. Élni azt az álmot,
mit más valaki álmodott
és elfelejteni az álnok
valót, ami történni fog.

Csak egy marad meg, a koholmány,
a szóvirág hatalmasabb,
mit alkotunk az élet ormán,
ábrándjaink tajtéka, hab.

Olvasni. Ha a holnap eljő,
én is csak ez leszek, irás?
Együtt teremtmény és teremtő,
az, ami történt, semmi más?

Apám

Antonio Machado

Sevilla tündököl... A földre omlok.
E kastélyban születtem hajdanán,
hol a szökőkút zeng. Nagy, büszke homlok,
csöpp légyszakáll, bajusz. Ez az apám.

Még ifju. Olvas, ír, a könyve szétáll,
el-elmereng. Fölkél, a ház alól
a kertkapuig ballag csöndbe. Sétál.
Beszél magában, néha meg dalol.

De nagy szeme most tétováz köd-ülten
és cél nélkül kalandoz el az űrben,
nem tudja merre nézzen, nyugtalan.

Aztán a multból a jövőbe bámul
s meglátja az idő bús távolából,
alázatosan, az én ősz hajam.

A festő. (Szőnyi István rajza.)

Almaim

Manuel Altolaguirre

Az álmaimnak nincs helye,
hogy élj te bennük. Nincs helye.
Itt minden álom. Elmerülsz.
Menj élni innen máshová,
hol élni tudsz. Ha volna vas,
ha volna kő a gondolat,
te is bizonnyal megmaradnál.
De tűz csupán, felhő csupán,
mint volt a föld a kezdetén,
hogy senki sem élt rajta még.
Itt élni nem tudsz. Nincs helyed
Az álmaim fölgyújtanak.

Előhang

José Juan Tablada

A pillanat pilléit űzöm,
aztán aranytűddel, Művészet,
az elmuló papirra tűzöm.

Fát és palántát hogyha látok,
könyvembe mindörökre őrzöm,
akárcsak egy préselt virágot.

Aprócska vers, de a valóság
úgy tündököl föl játszi tükrén,
mint harmatcsöppben drága rózsák.

Kis pézsmamag, te csodaszellem,
az illatodnak szinpadára
leng sok letünt, halott szerelmem.

Kagyló, melyet kilök a tenger,
láttatlanul hever a parton
s együtt zenél a végtelennel.

Méhecskék

José Juan Tablada

Kaptár csöpögtet sűrü mézet
és mindegyik csöpp, mely legördül,
egy sárga, kis méhecske... Nézzed.

Bambusznád

José Juan Tablada

Hosszuszáru rakéta.
Alig emelkedik, az égbe nőve,
már hajladoz a dús smaragd-esőbe.

Páva

José Juan Tablada

Tollán ezernyi szin remeg.
A köznapi baromfiudvaron
ugy lép, akár egy körmenet.

Kosztolányi Dezső.

Memkás y Mihály

MI MINDENRE JÓ A CSERESZNYE!

(Rónai Dénes fényképe.)

A Pesti Hirlap Vasárnapja 1933 jún. 11.
24. sz.

LEÁNY TÁLCAVAL

Munkácsy Mihály festménye

Munkácsy Mihály

PESTI NAPLÓ

Vasárnap, 1927 január 23

INGYENES
KÉPES MŰMELLÉKLET

MUNKÁCSY MIHÁLY: TÉPÉSCSINÁLÓK
(A MŰCSARNOKBÓL)

MUNKÁCSY MIHÁLY: BEFORDULTAM A KÖNYHÁRA
(A MŰCSARNOKBÓL)

A MŰCSARNOK KIÁLLÍTÁSÁBÓL

SZINYEI MERSE PÁL: BALATON

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: FELHŐS TÁJ